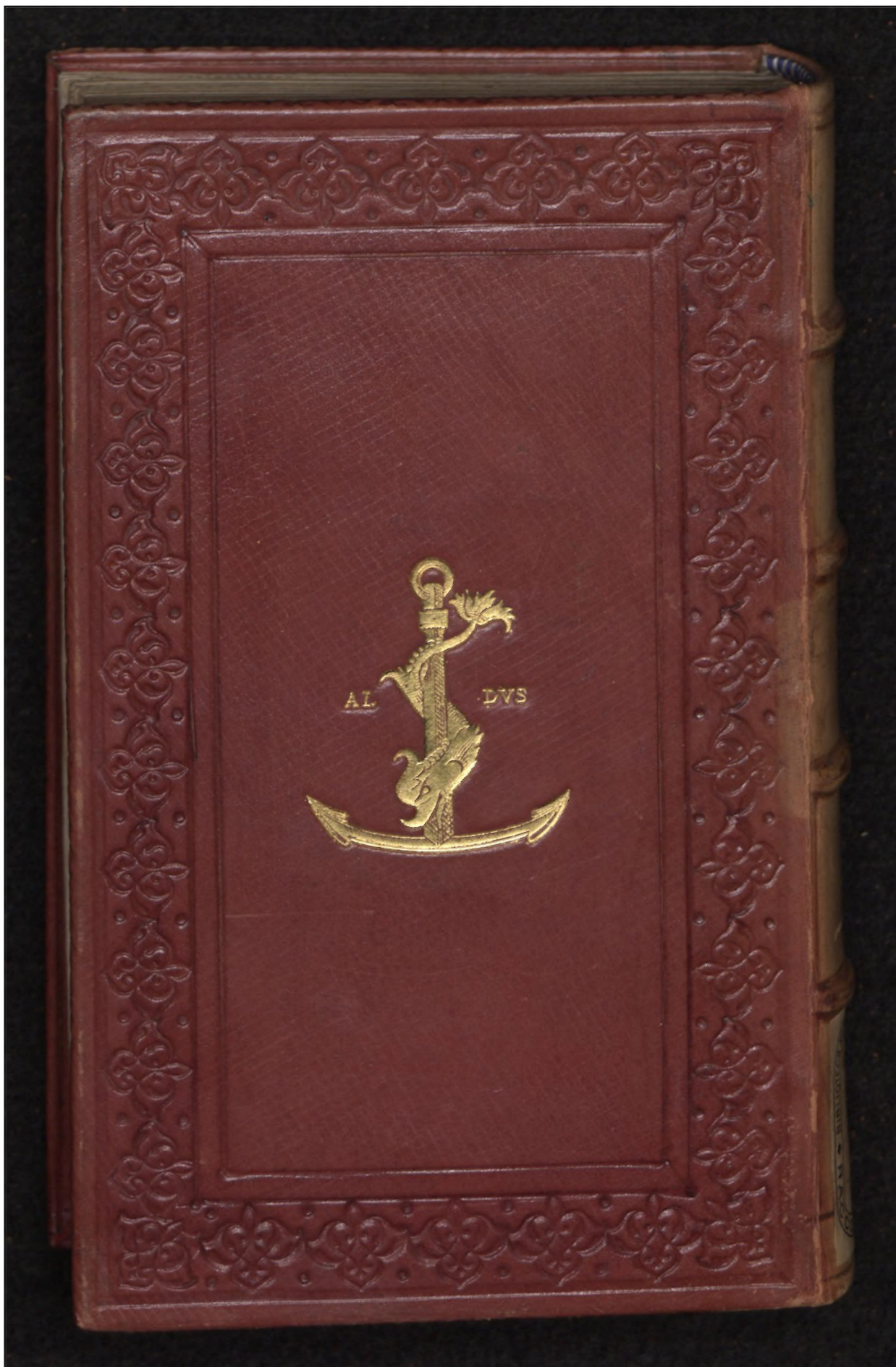

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald. 1.3.52

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.3.52

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.3.52

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.3.52

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST

Seneca

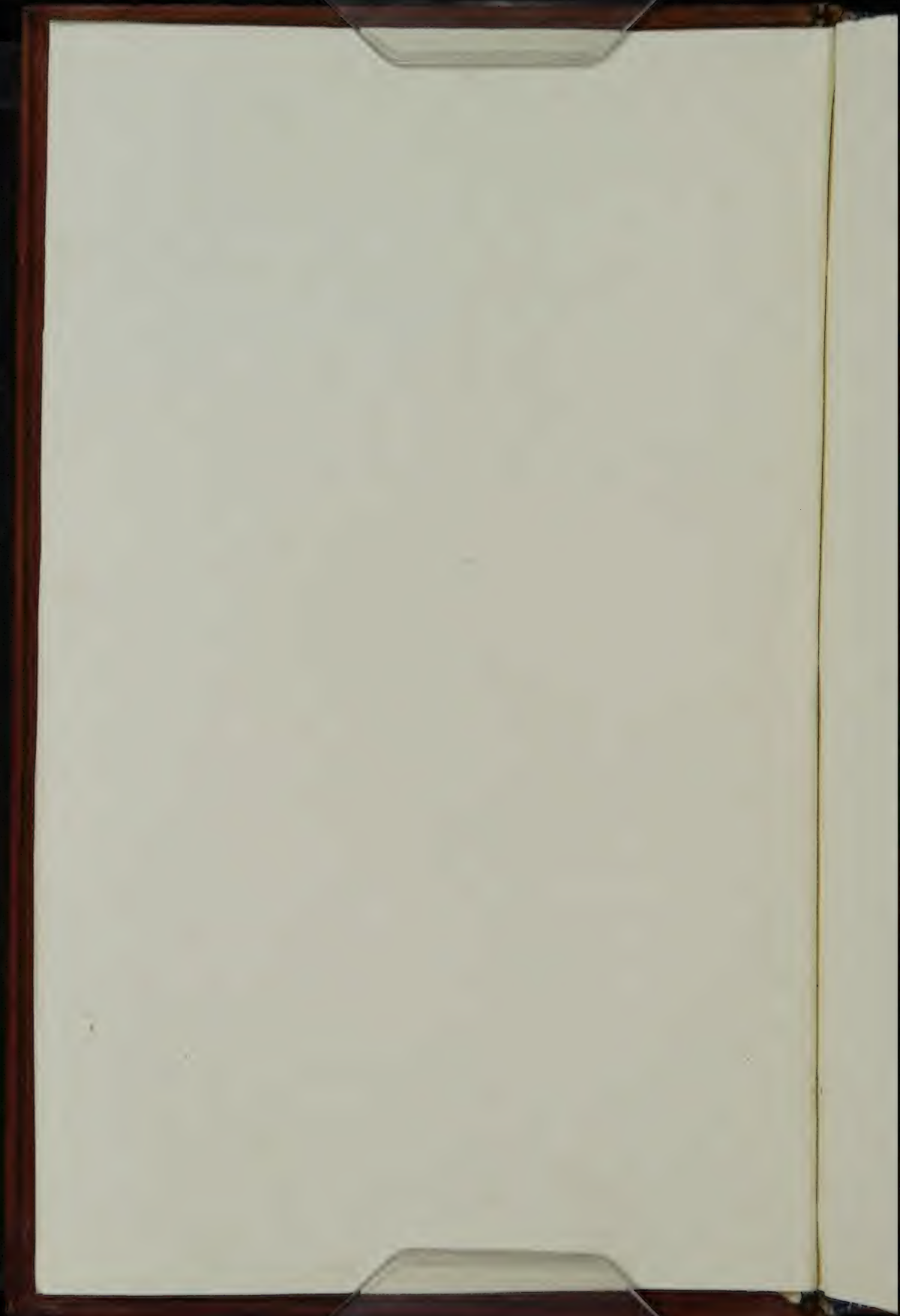
Ex Libris Joannis Nenoini

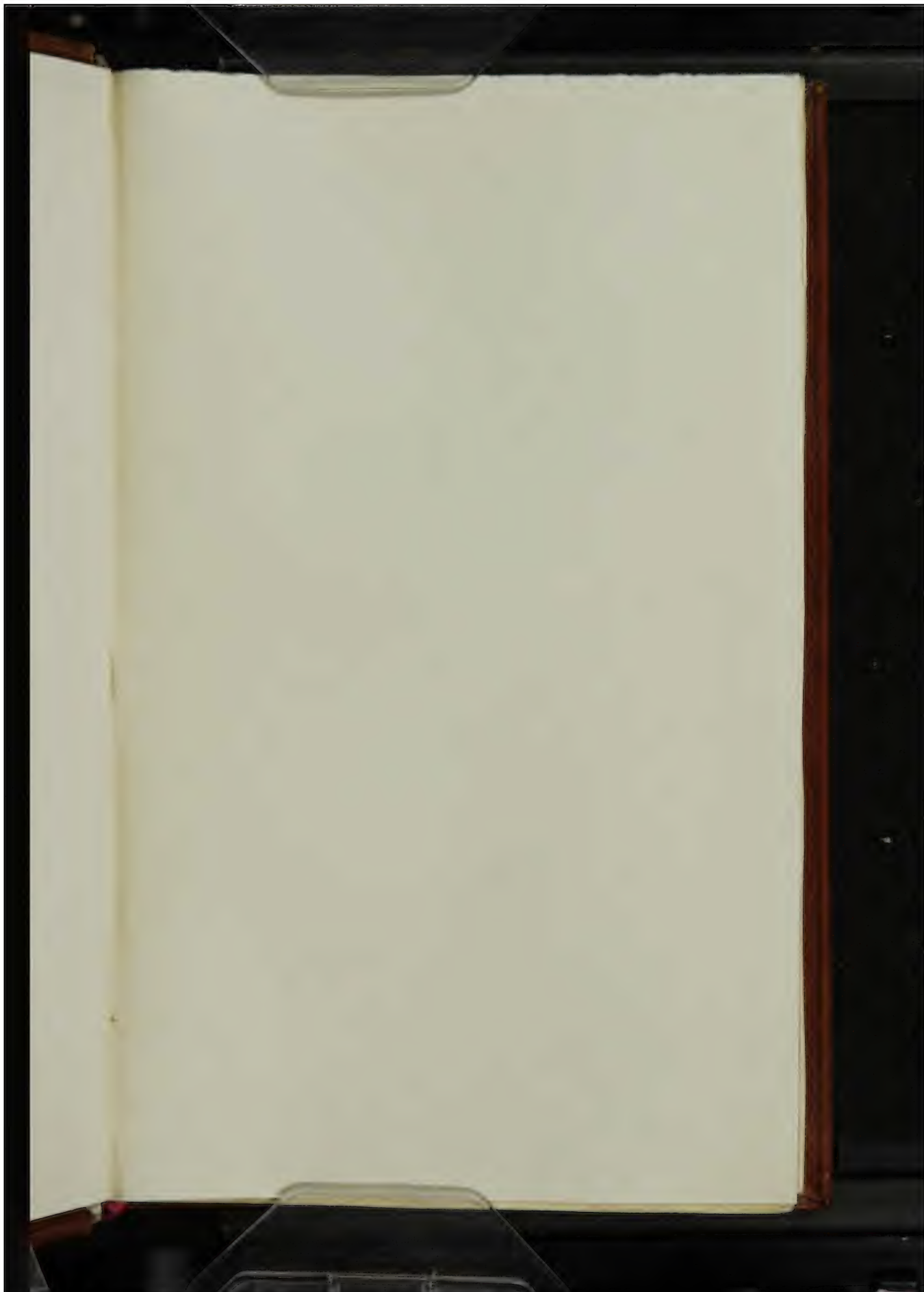
1874

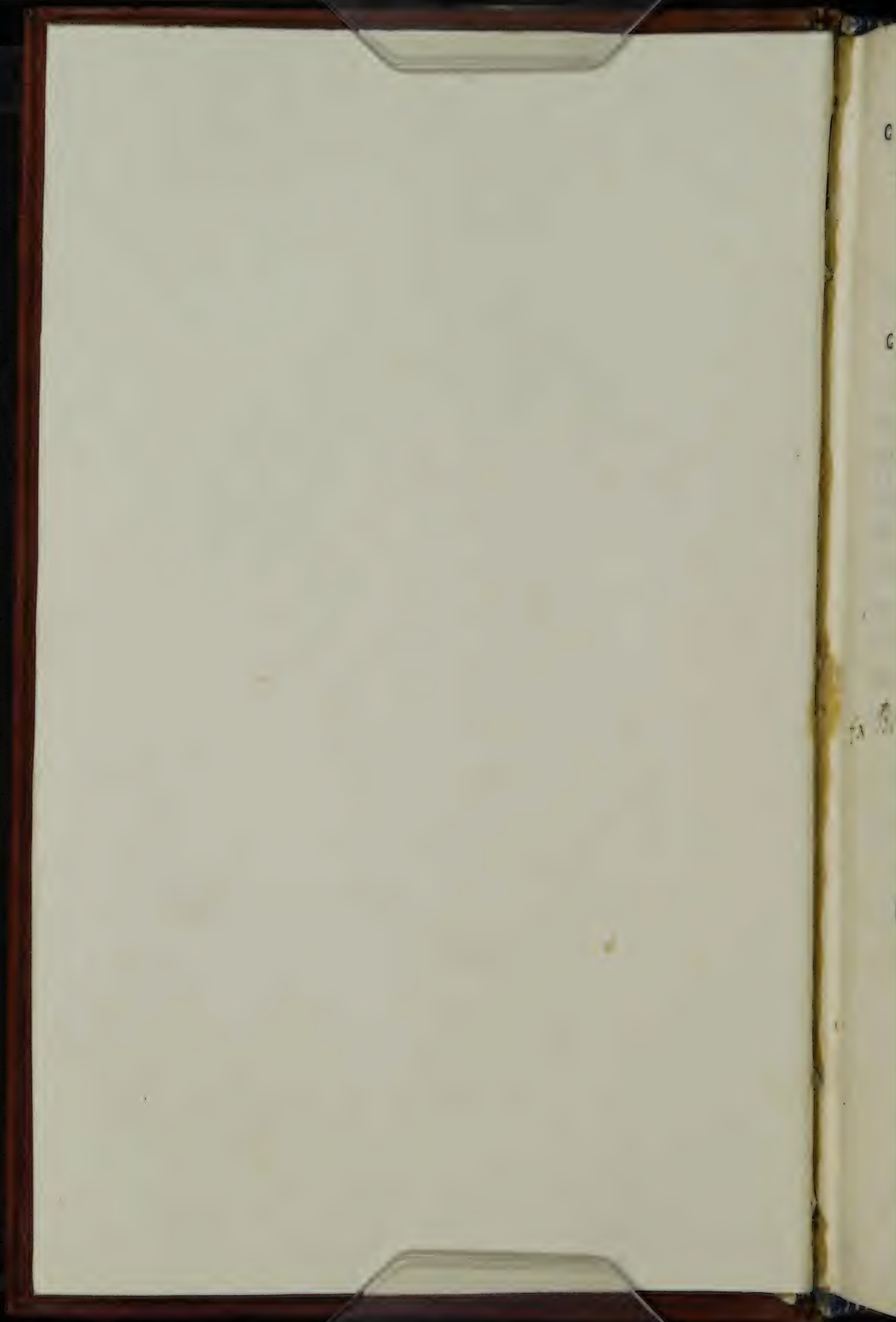
LE CENTRALE
DINA
FIRENZE
2
NEVIO

Ab. 1/3.

GREGORII NAZANZENI
THEOLOGIORATIO
NES NOVEN ELEGANTISSIMAE.

GREGORII NYSSENI

liber de homine, Quæ omnia
nunc primum, emenda-
tissima, in lucem
prodeunt.

M. D. XXXVI.

ΕΝ ταύτῃ τῇ βίβλῳ περιέχονται σὺν ἑα-
λόγοι τῷ μακαρίου Γρηγορίου Να-
ζαζωῦ τῷ Θεολόγου, τοιαύ-
τας ἑληχότις ἐπι-
γραφάς.

Α' ὁ λογιπικὸς τῆς ἡς ἦν πόντον φυγῆς ἐνέκεν,
ἢ αὐθις ἐπανόδου ἐκείθεν, μὲν πλὴν τῶ πρε-
σβυτέρου χειροτονίαν, ἐν ᾧ τίς τῷ ἰδρωσύ-
νης ἐπαπέλεμα, ἢ ὁδοῖον εἶναι δέ τ' ἐπίσκοπον.

Β' ὁρὶ Θεολογίας λόγος πρῶτος.

Γ' ὁρὶ φιλοπώχιας.

Εἰς τὸν ἅγιον ἰδρωμαρτύρα Κυπριανόν.

Εἰς τὸν μακαριαβαίνον.

Εἰς τὸν ἑαυτῷ ἀδελφὸν ἐπιτάφιος.

Εἰς πλὴν ἑαυτῷ ἀδελφῷ ἐπιτάφιος.

Εἰς τὸν ἑαυτῷ πατέρα ἐπιτάφιος.

Εἰς Γρηγόριον ἐπίσκοπον Νύσσης.

²
Beati Gregorii Nazanzeni Theologi ora-
tiones nouem, quæ sic inscribuntur.

Apologeticus ob eius fugam in pontum, &
inde reditum, postquam electus fuerat sa-
cerdos, in quo disseritur quæ sit professio
sacerdotis, & qualem deceat esse episco-
pum.

De Theologia oratio prima.

De amandis pauperibus.

In laudem sacrosancti martyris Cypriani.

In laudem Maccabæorum.

Funeris in fratrem.

Funeris in sororem.

Funeris in patrem.

In laudem Gregorii episcopi Nyssani.

ἔκ τῆς βίβλου τῆς ἁγίου ἰδρώνου
πρεσβυτέρου πρὸς τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν συγγραφῆν.

Γρηγόριος, Σασίμων πρότερον, εἶτα Νάξιαν
ζού ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐλογισμώτατος, ὁ ἐμὸς δι-
δάσκαλος, οὗ ἔζηγουμένης, ταῖς θείας ἐγνων γρα-
φάς, ἃς ῥεῖς μυριάδας σίχων πάντα τὰ σωτά-
γματα αὐτῶν σωέθηκεν, ἀφ' ὧν ἴσι τάδε. πρὸς
τῆς τελευτῆς τῶ ἀδελφοῦ Καισαρίου, πρὸς Φι-
λοπώχιας, ἐπαίνους τῇ μακροβιότητι, ἐπαί-
νοισι Κυπριανοῦ, ἐπαίνουσι Αθανασίου, ἐπαίνουσι
Μαξίμου φιλοσόφου, μετὰ τῷ ἔξοχῳ ἀναξί-
ξαντος, ὃν ἵνα ψευδῶς ἵνες Ἡρωνος ἐπέγραψαν,
ἐστὶ γὰρ ἡ ἄλλη βίβλος, κατὰ γνώσιν τῶ αὐτοῦ
Μαξίμου πρὸς λέγουσα, ὡς μὴ ἔξον εἶναι, ἦν αὐτῷ
ἢ ἐπαινεῖται ἢ ἡμέρα ἐν καιρῷ. καὶ βίβλος δι'
ἑξαμέτρων, παρ' ἀνείας καὶ γάμου, καὶ ἐκ τῇ
ὁμιληγομένην. κατὰ εὐνομίᾳ λόγος εἰς, πρὸς
πνύματος ἁγίου λόγος εἰς, κατὰ Ιουλιανοῦ τῶ
Βασιλέως λόγος εἰς. Ηκολούθησε δὲ τῷ πολέ-
μωνος χαρακτῆρι. καὶ πρὸς τὸν οἰκίον τόπον
ἐπίσκοπον κατὰ σήσας, ἐν ἁγρῷ βίον μοναδικὸν
ἀπηνέγκασκε, καὶ ἐτελεύτησε πρὸς τριεῖς χρό-
νον, βασιλεύοντος Θεοδοσίου.

3
Ex libro beati Hieronymi presbyteri de
ecclesiasticis scriptoribus.

Gregorius, primum Sasimorum, de-
inde Nazianzenus episcopus, uir elo-
quentissimus, præceptor meus, à quo scri-
pturas explanante didici, ad triginta milia
uersuum omnia opera sua composuit, e' qui-
bus illa sunt, De morte fratris Cæsarii,
ποδὶ διλοπώχας, laudes Maccabæorum,
laudes Cypriani, laudes Athanasii, laudes
Maximi philosophi, post exilium reuersi,
quem falso nomine quidam Heronis super-
scripserunt, quia est & alius liber, uitupera-
tionem eiusdem Maximi continens, quasi
nō licuerit eundem & laudare & uituperare
pro tempore. Et liber hexametro uersu, uir-
ginitatis & nuptiarū contra se differentium.
Aduersum Eunomium liber unus. de Spiri-
tu sancto liber unus. Contra Iulianum impe-
ratorem liber unus. Sequutus est autem Po-
lemone[m] dicendi caractere, uiuoq; se, epi-
scopum in loco suo ordinans, ruri uitam
monachi exercuit, decessitq; ante hoc fer-
me triēnium sub Theodosio principe.

α III

Εκ τῆς βίβλου τῆς ἁγίου Ἰδρωνύμου
πρεσβυτέρου καὶ τῆς ἐκκλη-
σιαστικῶν συγγραφέων.

Γρηγόριος Νύσσης ἐπίσκοπος, ἀδελφὸς βα-
σιλείου τῆς καίσαρέως, πρὸς ὁλίγων ἐν αὐτῇ
ἐμοὶ καὶ Γρηγορίῳ Ναζιανζηνῷ κατὰ εὐνομίαν
ἀνέγνω λόγῳ, ὅς τις καὶ ἄλλα πολλὰ γγρα-
φεῖν καὶ γράφειν λέγεται.

C
nos
Eun
pfil

Ex libro beati Hieronymi presbyteri
de ecclesiasticis scriptoribus.

Cregorius Nyssenus episcopus, frater
Basilii Cæsariensis, ante paucos an-
nos mihi & Gregorio Nazianzeno contra
Eunomiū legit libros, qui & multa alia scri-
psisse & scribere dicitur.

TO
L
Q
T
S

[illegible]

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝ
ζηνου τ' θεολόγου ἀπολογητικὸς, τ' ἄς ἦν πόντον
φυγῆς ἐνέκει, καὶ αὐτὸς ἐπαινόδου ἐκείθεν μὲν πλὴν
τῶ πρεσβυτέρου χειροτονίαν, ἐν ᾧ τίς τ' ἰδὼν
σύνης ἐπαίψατο, καὶ ὁποῖον εἶναι δειτ' ἐπίσκοπον.

τῇ μοι, καὶ πλὴν ἡ τῆαν ὁμολογῶ. *psal. 36.*
ὑπετάγην τῷ κυρίῳ καὶ ἰκέτευ-

ῃ
σα αὐτόν. ὁ γὰρ μοι μαχηριώτα-
τος δαβὶδ ἀρχέτω τῶ λόγου,
μᾶλλον δὲ, ὅς ἐν τῷ δαβὶδ φθεγ-
ξάμενος, καὶ ἄς ἐπὶ καὶ νῦν δι' αὐτῶ φθεγγόμενος.
ἐπεὶ δὲ καὶ τάξις ἀρίστη, παντὶ ἀρχομένῳ καὶ λό-
γου καὶ πράγματι, ἐκ δεξιῶν ἀρχεῖται, καὶ ἄς θεὸν
ἀναπαύεται. τὸ δὲ αἶψον, ἡ τῆς πρὸ τῶ, σάσεως καὶ
ὀλιγοψυχίας, δι' ἧς ἐμάκρυνα φυλακῶν, καὶ ἡν-
λίθω ἀφ' ὑμῶν χρόνον οὐ μακρὸν ἴσως τοῖς γε-
νομένοις, ἡ τῆς νῦν ἡμδρότητος καὶ μεταβολῆς,
δι' ἧς αὐτὸς ἐμαυτὸν ἐδωκε φέρων ὑμῶν, ἄλλος
μὲν ἄλλό τι οἶδάτω καὶ λεγέτω τ' ἡ μεσοῦτων
ἡ ἀγαπώντων ἡμᾶς, ὁ μὲν οὐκ ἀφελὲς αἰτίας, ὁ δὲ καὶ
πρὸς τὸδεχόμενος. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡδύ τοις ἀν-
θρώποις, ὥς τὸ λαλεῖν τὰ ἄλλότρια, καὶ μάλι-
στα ἐὰν τύχωσιν ὑπὸ βουνοῖσιν τινὸς ἡ μίσου ἐλκό-
μενοι, ὑφ' ὧν καὶ φιλεῖ κλέπτειν ὥς τὰ πρὸ
λατὴ ἀλήθεια. ἐγὼ δ' ἂν ἀληθὲς ἄς μέσον θήσω, μη-

λόγος

δὲν αἰχμηθεὶς, καὶ διατήσω δικάως ἀμφοτέροις
τοῖς μέρεσιν, ὅσοι τε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, καὶ ὅσοι
ὑπερασπίζονται περὶ ἡμῶν, καὶ μὴ τι κα-
τηγορήσας ἐμαυτῷ, καὶ δὲ ὑπεραπολογησάμενος.

καὶ ἵνα γε καὶ ὁ δὲ λόγος ἡμῶν περὶ τῆς
ἐκ τῆς ἀφελείας προτέρως οὐσίας, καὶ διαλέξο-
μαι. οὐδὲ γὰρ ἀνέχομαι πᾶσι τῶνδε αἰνῶν ἐν
ἐμοὶ τῇ πάντα τῶνδε αἰώνων ἐπιμελῶς τὰ ἡμέ-
τερά, οὐτε καὶ ὡς ἐτέρως ἔχονται, ἐπειδὴ τι καὶ
καθ' ἡμᾶς εἶναι χριστιανοῖς βυθόκησιν ὁ θεὸς, καὶ
τὸν ἡδὴ πεπληγόντα, εἴ πορ ἑνὲς ἴσι, οὐκ ἔστι τῆς
ἀπολογίας ἰσχύου. καλὸν γὰρ μὴ τε ἀμύνε-
σθαι, μήτε ὑπονοούμενον, ἕως αὖ οἰόντε ἢ καὶ
ὁ λόγος αἰρῇ, ἡ δὲ ἐναι πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς
ἔστι σκανδαλόν. εἴ πορ καὶ τοῖς ἐν τῇ μικρῇ
σκανδαλίσασιν, ἴσμεν ὅπως ἀπαραιτήτως καὶ
βαρυτάτῃ παρὰ τὸ ἀφ' αὐτοῦ ἢ ἡμετέρῃ.
ἔγω γὰρ ἐπαύθον ὅτι ὡς ἀνθρώπος, οὐτε ὡς ἀπαί-
δουτος καὶ ἀσύνητος, ἀλλὰ μάλλον, ἵνα καὶ μικρόν τι
καυχῶμαι, οὐτε ὡς ὑπὲρ ὅπῃς τῶν θείων νό-
μων καὶ διατάξεων. ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἐν σώματι,
καὶ μὴ τι ἀρχόντων καὶ οἶον περὶ καθεζόμενον, καὶ δὲ
ἀρχόμενον καὶ ἀγόμενον, οὐτω καὶ ταῖς ἐκκλη-
σίαις διέταξεν ὁ θεὸς ἰσότητος νόμῳ τῆς ἐχού-
σης καὶ κατ' ἀξίαν, ἢ καὶ προνοίας, ἢ τὰ πάντα
σωτέθηκε, τὸ μὲν ποιούμενα τε καὶ ἀρχε-

ἔσθαι, ὅσοις ἔδωκε λυσίτελεσθρον, καὶ λόγῳ καὶ
 ὁρῶν πρὸς τὸ θεὸν ἰθυνομένοις, ὅτι δὲ εἶναι ποι-
 μένους καὶ διδασκάλους πρὸς τὴν κατὰ ῥητισμὸν
 τῆς ἐκκλησίας, ὅσοι τῇ ὁμιλίᾳ ἴσιν ἀνωτέ-
 ρου καὶ ἀρετῆς, καὶ πῶς πρὸς τὸν θεὸν οἰκείωσιν,
 λόγον ψυχῆς πρὸς σῶμα, ἢ νοῦ πρὸς ψυχὴν ἐ-
 πέχοντας. ἢ ἀμφοτέρω συντεθέντα ἀλλή-
 λους καὶ συγκραθέντα, τότε ὑποδραῶν καὶ τὸ πλεον-
 νάζον, ὡς πρὸς ἐν μέλεσι, καὶ τῇ ἀρμονίᾳ τῆς πνύ-
 ματος συμβιβασθέντα καὶ συνδεθέντα, καὶ ἀρ-
 πιν ἀποδίδωμι σῶμα, καὶ αὐτὸς χριστοῦ τῆς κε-
 φαλῆς ἡμῶν ἐν τῷ ἁγίῳ. οὐτε οὖν τοῖς ἄλλοις
 ἀναρχίαν καὶ ἀταξίαν λυσίτελεσθρον οἶδα
 τάξεως καὶ ἀρχῆς, οὐτε ἀνθρώποις, ἀλλὰ
 τοῦτο καὶ πάντων οὐκ ἦν, ὅσοι καὶ πρὸς
 μαζόν αὐτοῖς ὁ κίνδυνος. οἷς μέγα, καὶ ἢ τὸ
 πρῶτον τῆς λόγου μὴ σῶζοιεν, τὸ μηδὲν ἀμάρ-
 τάνειν, ἀλλὰ τότε δούτερον ἐκείνου, τὸ ἀμάρ-
 τάνειν ἐπανάγειν. ἐπειδὴ ἔδωκε κα-
 λὸν ἐφάνη καὶ δίκαιον, ἵσον ἐμοὶ κακὸν καὶ ὁ-
 μοίως ἄτακτον, πάντας τε ἀρχεῖν ἐδέλφειν, καὶ
 μηδὲν ἀρχεῖν. ὡς εἶπε πάντες φύγοιεν τὸ
 πῦρ, πῶς εἶπε λυθουργίαν καὶ λέγειν, εἶπε ἡγε-
 μονίαν, χαλδύοι αὖ τῷ μεγάλῳ μόρῳ, καὶ οὐδ' αὖ
 καλὸν ἔτι μένοι τὸ καλὸν τῆς ἐκκλησίας πλεον-
 ρωμα. ποῦ δ' αὖ ἔτι καὶ παρὰ τίνων θεοσεβεί-
 ος ἡμῖν ὁ θεὸς τὰ μυστήρια καὶ ἀνὰ φόβοντα, ὁ δὲ

λόγος

μέγιστον ὅτι τῇ ἡμετέρῳ καὶ ἡμῶντα ἴσον, οὐκ
ὄντος βασιλείας, οὐδὲ ἄντος ἀρχόντος, οὐδὲ ἰδρα
τείας, οὐδὲ θυσίας, οὐδ' ὅσα ὡς μέγιστα ὑπὲρ
μεγάλους τοῖς πάλαι αἰθεῖς καὶ
τεκείθην; ἀλλ' οὐδὲ ξένον καὶ ἀπὸ ἑστέων τοῖς
πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφούσιν, ὑπὲρ ἢ ἀρχεὺς
ἀναβαίνειν ἀπὸ τῶ ἀρχαῶν, οὐδὲ ἔξω τῇ νε-
νομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὄρων, καὶ φέρον
ἢ ὄντος. ὡς πρὸς οὐδὲ ναυτῇ τῇ ὁδοκίμων,
ἢ πρῶτα τεύσαι, καὶ πρῶται καλῶς τὸν ἀνέμοιο
τηρήσει, ἢ πρῶτα τεύσαι τὸν οἶον. ἢ δὲ βού-
λη, στρατιώτῃ γινώσκω, ἢ ταξιαρχῆσαι, καὶ
ταξιαρχῇ καλῶ, ἢ στρατηγῇ καὶ τε καὶ ὁλέ-
μα παντὸς ἡγεμονίαν ἐχειροστέλλω. οὐ μὴν
οὐδ' ὅπως αὐτὸν ὑπὸ λαβροῖς ἴσως τῇ πάντα
ἀτόπων καὶ μοχθηρῶν, οἱ κείνουσι τὰ τῇ ἄλ-
λων τοῖς οἰκείοις πάθεισιν, καὶ γινώσκω τὴν βαθμὴν
τάξιν ἐπιθυμίας τῆς μέζονος. οὐχ οὕτως ἐγὼ,
ἢ τῶ θεοῦ μεγέθους, ἢ τῆς ἀνθρωπίνης ταπεινώ-
σεως ἀπειρος, ὡς μὴ μέγα νομίζω πάση γιγνῆ
φύσει καὶ ὁπωσαύτω πησιάζειν θεῷ, τῷ μόνῳ
φανοτάτῳ καὶ λαμπροτάτῳ καὶ ὑπὲρ ἑλόντι
πάσης ὑλικῆς καὶ αὐτοῦ φύσεως καὶ θαυμάσιον.
τί οὖν ὅτι ὁ πᾶσι; καὶ τίς ὁ λόγος τῆς ἐ-
μῆς ἀπειθείας; οὐδὲ γὰρ ἔδωκα τοῖς πολλοῖς ἐν ἐ-
μαυτῷ τότε μένειν, οὐδ' εἶναι ὅς πρὸς ἐγνωσκό-
μῳ, ἀλλ' ἑτέρως ὅς ἐτέρως ἡ γινώσκω, καὶ

[illegible]

πλέον, ἢ καλῶς εἶχεν, ἀντιπείνῃ καὶ αὐθαδί-
ζεσθαι. τοῦτο δὲ τὰς αἰτίας ἀκούοιτε αὐτῶν
πάσαι προσώπτες. Ἡ μάστις μὲν τῷ ἀδοκῆτῳ
πληγὴς, ὡς πρὸς οἱ τοῖς ἀφηνιδίοις τῇ ψόφῳ
καὶ πάλιν πάλιν, οὐ κατέχον ἔνδοξοις, καὶ
δικαῖον ἔλυσεν πρὸς αὐτῶν, πάντα ἔνδοξον ταύ-
τη σωερισμῶς. ἔπειτα μέτις ὑπεισθείεως
τῆς καλῆς, τῆς ἡσυχίας, καὶ τῆς ἀναχωρήσεως,
ἥς ὁρᾶται γινόμενος ἐξ ἀρχῆς, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις
ἄλλος τῇ πρὸς λόγους ἐπιστολῶν, καὶ ἰὺ
ἐν τοῖς μέγιστοις καὶ χαλεπώτατοις κινδύνοις καὶ
θυποχόμενος τῷ θεῷ, καὶ τοῖς καὶ πρὸς ἑαυτὸν
ταύτης, ὅσον ἐν προσφύροις γινέσθαι, καὶ πάλιν
ἐν μοι ἔνδοξον ἐξ ἀφθνήναι δὲ τῆς πείρας, οὐκ
ἦνεγκα τυραννὸς μένος, καὶ ἐς μέσσοις ἔνδοξον
βουὸς ὅσον μένος, καὶ οἷον ἀπὸ ἰδρύματος ἀσύ-
λου τῆς βίβου τούτου πρὸς βίαν ἀποσπώμενος. οὐ
δὲν γὰρ ἐδόκη μοι τοῦτον, οἷον μύσαντα τὰς αἰ-
σθήσεις, ἐξω σαρκὸς καὶ κόσμου γινόμενον, καὶ
ἐς ἑαυτὸν συστραφέντα, μηδενὸς τῇ ἀνθρώπων
πρὸς ἀπὸ μένον, ὅτι μὴ πάντα ἀνάγκη, ἑαυτῷ
προσλαλῶντα καὶ τῷ θεῷ, ἔλυσεν ἑαυτὸν τὰ ὅ-
ρωμένα, καὶ τὰς θείας ἐμφάσεις αἰετῶν καὶ
ἑαυτῷ φέρειν, ἀμυγῆς τῇ καὶ τῷ χαρακτήρων καὶ
πλανωμένων, ὅντως ἐσοπῆρον ἀκηλίδωτον θεοῦ
καὶ τῇ θεῶν καὶ ὄν, καὶ αἰετῶν γινόμενον. φωτὶ πρὸς
λαμβάνοντα φως, καὶ ἀμαυροτέρῳ ἱερνότερον.

λόγος

ἡδὴ ὁ τῷ μέλλοντος αἰῶνος ἀγαθὸν ταῖς ἐλπί-
 σι καρπούμενον, καὶ συμπόρευτο λαὸν ἀγγέλοις, ἐ-
 λθὼν ἡδὴ γῆς ὄντα, καὶ τα λείποντα πρὸς τὴν γῆν, καὶ
 ἔπειτα τῷ πνεύματος αὐτῷ τιθέμενον. [εἴ τις ὑ-
 μῶν τούτῳ τῷ ὅρῳ ἐκείνῳ, οἷον ὁ λέγων,
 καὶ τῷ τότε πάθῃ συγγνώσεται. οὐ γὰρ πολλοὺς οὐδ' αὖ
 πείσομαι λέγων ἴσως, ὅσοις καὶ ἐ-
 γὼ γέλωτι ἐπράγμα εἶναι δοκεῖ, καὶ καὶ οὕτως ἐ-
 σιν εἴτε ἔπειτα ἰδίᾳ αὐτῷ ἀντίστασι, εἴτε ὑπὲρ τῆς
 ἀναξίᾳς τῆς ἐπαγγελίας, οἱ πρᾶγμα τι καὶ ἡ
 καὶ τὸν πόλεμον ἐκείνῳ ὄνομα τῇ φιλοσοφίᾳ, πρὸς
 κενόδοξίαν. συνδράζοντες λαβόντες ἢ φθόνον καὶ πρὸς
 τῷ πολλῶν κακίαν, πρὸς ἐχθρότητα οὕτως ἐπιμο-
 ραν. ἢ ἐν γὰρ πάντως αὐτοῖς ἀμαρτάνηται, ἢ
 ὁ καὶ τὸν πόλεμον ἐκείνῳ, ἢ ὁ καὶ τὸν ἀπιστοῦμεν.
 [πρὸς δὲ τοῖς, πρᾶγμα ἐπαθόν, ἐκκαλέσω γὰρ
 πρὸς ὑμᾶς πάντες ὁ ἀπόρρητον, οὐκ οἶδα, εἴτε ἄγρο-
 κων, εἴτε ἐλεύθερον, ἐπαθόν δι' ἡμῶν. καὶ ἡμῶν ἡδὴ
 τῷ ἁλῶν, ὅτι μὴδὲν τῷ πολλῶν ὄντες βελτίους, μέ-
 γα ἢ ἡμῶν καὶ μὴ πολλῶν χείρους, ἀνὶ πτοίς χερσίν, ὅ
 δὴ λέγει, καὶ ἀμυήτοις ψυχαῖς, τοῖς ἀγνωστοῖς
 ἐαυτῶν ἐπεισάγουσι, καὶ πρὶν ἄξιον γενέσθαι προ-
 σιᾶσαι τοῖς ἰδίοις, μετὰ τοιοῦται τῷ βήματι,
 θλίβονταί τε καὶ ὠδυνῶνται πρὸς τὴν ἀγίαν ἐρά-
 πεξαν, ὡς πρὸς οὐκ ἀρετῆς τύπον, ἀλλ' ἀφορμὴν
 βίου πρὸς τὰς ἐν ταύτῃ εἶναι νομίζοντες, οὐδὲ
 λειτουργίαν ὑπὲρ τῶν, ἀλλ' ἀρχὴν ἀνεξέταστον.

κὴ ἀπὸ τῶν
 ἀρχόντων
 λαμπρῶς
 χρόνῳ καὶ
 ξουσίαν πα
 τὴν δού
 φητεῖται π
 κατὰ τὴν
 διὰ τὸν πα
 ἐχέτω, ὡ
 ξαύτων, α
 διὰ τὴν ἀ
 κροῖσιν ἡ
 κατὰ, μὲ
 ὅς τινες
 ἡ δὲ αὐτῶ
 σμῶν, ἀλλ
 μέντοι τὸ
 καὶ, τὸ μὲ
 ἐπιστάται
 χύτα τὴν
 ἡ δὲ μέντοι
 ὁ δὲ μὲν, ὅ
 ἐπινοῶν
 ὡς τοιαύτα
 σὲ, ἐλπίσ

8

152. 14

10. 6.

fig. 1. ~~2~~

Ὁ δὲ τελευτῶν καὶ μείζων τῶν φημενῶν, εἰ με-
 γρ' ἐπ' αὐτὴν ἦδη τὸ κολοφῶνα τῷ λόγῳ καὶ ἡ ψαλ-
 μομαχοῦ, οὐδὲ γὰρ δέ μιν, τοῖς παρὰ τηλικούτον ποιῶ-
 μένοις τὸν λόγον οὐκ ὥμῳ ἴσον εἶναι, οὐδὲ νυνὶ οἴο-
 μαί, ἐφίμνης ἀρῆχειν ἢ βουκολίου, καὶ ἀνθρώπων
 ἐπιστατεῖν ψυχῶν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐξαρκεῖν, ὅτι πα-
 χύτατον καὶ πύκτατον ἀποδείξαι τὸ βουκόλιον ἢ
 τὸ ἐφίμνιον. καὶ πρὸς τοῦτο ὁρῶν, ὅ, τε βεκόλος καὶ
 ὁ ἐφίμνη, τῷ τε χερείῳ ἐπισκέψεται δυνάμει καὶ
 ἐπίνομα, ἡσυχάζει τε καὶ ἐξελάσει ἀπὸ τε νομῶν καὶ
 πρὸ νομῶν, ἀναπαύσει τε καὶ ἀποκινήσει καὶ ἀναγκά-
 σει, ὁλίγα μὲν τῇ βακτηρίᾳ, τὰ πολλὰ δὲ τῇ σύει

λόγος

γι' ἄλλο δὲ οὐδὲν ὄργον εἶναι τῷ ποιμένι ἢ τῷ βου-
 κώλῳ, πλὴν ὅτι βραχία προσωλεμήσαι τοῖς
 λύκοις, καὶ τοῦ τι καὶ ἄλλοις τοῦ ἐπισκέψασθαι.
 τὰ πολλὰ δὲ αὐτῷ μελήσει σφύς, καὶ σκία, καὶ δό-
 νακός, καὶ ἐν καλῷ τῆς πόας κατακλιθῆναι,
 καὶ παρὰ ψυχρὸν ὕδωρ, καὶ ἑσπέραις ἀνδραῖς
 χαδιάσαι σιβάδα, καὶ τοῦ τι καὶ ἑρωτικὸν ἔσθαι
 μετὰ τῷ κασσιβείου, καὶ προσλαλήσαι ταῖς βου-
 σὶν ἢ τῇ τρίμνῃ, καὶ τούτων αὐτῇ δοιήσασθαι,
 ἢ ἀποδῶσαι τὸ πῶτα τον. ἀρετῆς δὲ οὐδεὶς
 πῶ ποιμνίων ἢ βουκολίων ἐφρόντισεν. τίς γάρ
 καὶ ἀρετὴ βούτων; ἢ τίς τὸ ἐκείνοις καλὸν πρὸ
 τῆς ἰδέας ἡδονῆς ἐσκεύατο; ἀνθρώπῳ δὲ, χαλε-
 πῶ ὄντος τὸ ἰδεῖναι ἀρχεῖσθαι, κινδυνώει πολ-
 λῶ χαλεπώτερον εἶναι, τὸ ἰδεῖναι ἀρχεῖν ἀνθρώ-
 πων. καὶ μάλιστα δὴ ἀρχὴν ταύτην πῶ ἡμετέ-
 ραν, πῶ ἐν νόμῳ θεῷ καὶ πρὸς θεὸν ἄγουσθαι, ἥς
 ὅσον τὸ ὕψος καὶ τὸ ἀξίωμα, τοσοῦτος καὶ ὁ κίν-
 δυνος τῷ γεννοῦ ἔχοντι. ὅν γε πρῶτον μὲν δεή-
 σαι καὶ ἄπὸρ ἄργυρον ἢ χρυσὸν πανταχόθεν σρε-
 φόμενον, καὶ ἐν παντοίοις καιροῖς καὶ πράγμα-
 σι, μηδεμὸν κίβδηλον ἢ χεῖν ἢ ὑπόχαλκον, μηδέ
 τι φέρειν ἐν αὐτῷ ὕλης τῆς χείρονος, καὶ θέρμο-
 τέρου πυρὸς ἀξίας. ἢ τοσοῦτῳ μείζον ἔσται κακόν,
 ὅσῳ πρὸς αὐτὴν ἀρχὴ πλειόνων. εἴπῃ καὶ μείζων τῆς
 πρὸς αὐτὴν ἰσχυρῆς ἀνηλίας, ἢ ἴσως πολλὰς ὁδὸς ἔχει.
 οὐ γὰρ

οὐ γὰρ
 εἰς ἑκά-
 τιν τὸ
 λος ἀνα-
 ὁμιλεῖ τ
 ἀνέκλει-
 ῖος καὶ
 ἀνέκλει-
 πρὸς ἑστ
 γὰρ ἡ
 καὶ ταυ-
 ρον πρὸ
 διὰ τὸ
 ταύτην
 ἑστὶ καὶ
 κὸν εἰν
 ὅσκι καὶ
 στες, καὶ
 ἡ δὲ ταύ-
 τιν, καὶ
 ἡ δὲ ταύ-
 τιν, καὶ
 ἡ δὲ ταύ-
 τιν, καὶ
 ἡ δὲ ταύ-
 τιν, καὶ
 ἡ δὲ ταύ-
 τιν, καὶ

οὐ γὰρ οὕτως οὔτε δουσοποιοῦ βαφῆς μετὰ λαμ-
 βάει ῥαδίως ὑφασμα, οὔτε δυσωδίαν ἢ τὸ ἐναν-
 τίον τὸ πηλοσάειν, οὔτε νοσερὰς οὔτως ὑπό-
 λως ἀναχέεται ἢς τὴν ἀδρά, καὶ εἴτε τὸ ἀδρὸς
 ὁμιλεῖ τοῖς ζώοις ἀτμῆς, ὁ δὲ λοιμὸς ἐστὶ τε καὶ
 ὀνομάζεται, ὡς φιλεῖ τὰ χύστα τῆς τῆς περὶ τῶ-
 ῖος κακίας ἀναπύματα λαβεῖν τὸ ὑπὸ κρόνον. καὶ
 πολλῶν γὰρ ῥαίων, ἢ τῶ ἐναντίου, τῆς ἀρετῆς. τοῦ-
 το γὰρ ἐστὶν ὡς μάλιστα πλεονεκτεῖ πῶν καλοῦ κα-
 γαθίαν ἢ φημερία, καὶ ὁ μάλιστα ἐγὼ δυσχεραίνω
 κατὰ νοῦν. ὅτι οὐζήλωτον μὲν καὶ πρόχει-
 ρον πρᾶγμα ἢ μοχθηρία. καὶ οὐδὲν οὕτω ῥα-
 δίον, ὡς τὸ γινέσθαι κακόν, καὶ ἢ μὴ τύχοι πρὸς
 ταύτην ἡμᾶς αἰτῶν μηδεὶς. ἀπέναντον δὲ ἢ τῶ ἀγα-
 θοῦ κτήσις καὶ πρόχροντες, καὶ ἢ τὸν τὸ μετέλ-
 κον εἶναι καὶ περὶ καλούμενον. καὶ εἴτε ὅστις, ὁμοί-
 ος καὶ ὁ μακαριώτατος ἀπᾶντος κατὰ νοῦν-
 σας, ἐπὶ πῶν θαυμασίαν ἐκείνῳ ἐλθεῖν καὶ ἀλη-
 θεῖαν τῶν φησὶν. ὁρῶντες τε ἰδρὲς νόμον λέ-
 γων, ἢ κρείσσον ἀγίων ἐν ἡμαρτίᾳ βρωτοῦ πινος ἢ τῶ-
 ῖος, ἢ σκεδύσις ἀφᾶμενον, οὐδὲν ἀγιάσει τὸ πηλο-
 σάειν. τῇ δὲ ἀποφισάντων, ὁρῶντες τε πά-
 λιν, ἢ καὶ ἀκαθαροῖς τούτων τί περὶ σκελετῶ-
 σαν, μὴ παρὰ χρῆμα μετέλαβε τοῦ μιάσμα-
 τος. ὡς ὁρῶντων γὰρ μετὰ λαμβάνειν, καὶ μὴ
 καθαρόν μὲν τῇ κοινωνίᾳ. τί εἴτε λέγων;

Greg. Naz.

β b

Agga' 2

λόγος

ὁ πρὸς ἐμὸς λόγος, ὅτι δύσληπτον μὲν ἢ ἀνα-
στῶν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὡς πρὸς καὶ πύρρυν τῇ
ὑγροτέρᾳ. ἔτοιμοι δὲ πρὸς τῷ τῷ κακοῦ μέν-
ουσαν οἱ πολλοὶ καὶ ἐπιτήδαιοι καλὰ μὴν ἵς. πρὸς
αὐτῶν τῶν, οἱ μὲν, καὶ ἀνέμον ῥαδίως ἔξαπτο-
μένη καὶ δαπανώμενη δὲ ξηρότητα. θάπτεται
γὰρ αὐτῇ ὀλίγη κακία μετὰ λάβοι πολλοῦ-
σίως, ἢ ἄρτι βαθείας κατὰ μικρὸν. ἐπεὶ καὶ
μέλι τι μὲν, μικρὸν ἀφίνδιον τάχιστα μετὰ δι-
δῶσι τῷ πικρῷ, μέλι δὲ, οὐδὲ ἢ διπλάσιον, ἀφίν-
διον τῷ ἑαυτῷ γλυκύτητος. καὶ μικρὰ μὲν ὑπο-
σταθεῖν ψυχρὸς, πρὸς τὰ μὲν ὅλον ἐλκήσει αὐ-
τὸν ἢ πρᾶν, ἐπιχεῖν δὲ ἢ ἀνακόψαι, μό-
λις αὐτὸν δυνάσθαι καὶ ἢ κατὰ κράτος ἐρύμα-
ν. πρὸς τὸν μὲν δὲ ὅσον, ὡς εἴπομεν, διλαβεῖσθαι ἄ-
ξιον. μὴ φανώμεθα τῆς θαυμασίας ἄρτι κα-
κοῖς ζωγράφοι, μᾶλλον δὲ ζωγράφων οὐ φαύ-
λων ἴσως, τῇ δὲ πολλῶν φαῦλον ἀρχέτυπον.
ἢ τῷ παρρημίας μὴ πόρρω θέωμεν, ἄλλοις ἰα-
τρύειν ἐπιχειροῦντες, αὐτοὶ βρύντες ἑλκεσι.
Αὐτῶν δὲ, ἢ καὶ ἵς ἄγνον ἑαυτὸν ἀπὸ πάσης
ἀμφοτέρωθεν τηρήσειν, ἢ ὡς μάστιγα, οὐκοῦν δα μὲν,
ἢ καὶ ὅσον αὐτὰρ κῶς τῷ μέλλοντι οὐδὲ ἄλλοις
παρρημίας πρὸς ἀρετῇ. οὐ γὰρ μὴ κακὸν εἶναι
ἀλλὰ μόνον ἢν ὅσον πεπιστευμένον, ὅσον μὲν γὰρ
καὶ τῇ ἑαυτῷ χεῖρα τοῖς πολλοῖς αἰχλῶν, ἀλλὰ
καὶ τῷ

ἡμῶν τῶν
 κεινῶν
 ἐπιτολῶν
 ἡμῶν τῶν
 ὁσων ὡς
 πρὸς ἐστὶ
 καλῶν
 ἢ κακῶν
 σὺ καὶ ὁ
 καλῶς ἐστὶ
 μέγα καὶ
 ἀγαπᾷ
 τοὺς ἀγαπᾷ
 σὺ ἡμῶν
 πᾶσι τοῖς
 καλῶς ἐστὶ
 αὐτοὶ ποῦ
 ληλοὶ ποῦ
 κτήρες ποῦ
 καλῶς τε
 ἰδοὺ τοῦ
 καλῶς ἐστὶ
 ὁ καλῶς
 καλῶς ἐστὶ
 ἐπὶ καλῶς
 πολλῶν

καὶ τῷ ἀγαθῷ διαφύροντα. καὶ τὰ πῶς ἐκκλί-
νειν ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιεῖν ἀγαθὸν κελούουσα
ἐντολή. οὐδὲ γὰρ φαύλως ὑβρίζειται τὸ ψυ-
χῆς τύχῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀμείνου ἐπράξα-
σαι. ὡς πλέον καὶ ἀρετῇ πλεονέχειν, ἢ ὅσον
πρόξιν ἀξιώματι. καὶ μηδὲν μέτρον εἶναι τῷ
καλοῦ καὶ τῷ ἀναβάσεως. καὶ δὲ κέρους μάλλον
ἐκ κρατηθῆναι, ἢ ζημίαν ἐκ διαφύγον. ἀλλ' ἐπίβα-
σιν αἰετῶν εἶναι τὸ ἐν ποσὶ τῷ ἐξῆς. καὶ μὴ μέγα
νομίζειν, αὐτῇ τῇ πολλῶν διαφύγῳ, ἀλλὰ ζη-
μίαν, αὐτῇ τῇ ἀξίᾳ ἀπολείπωμεθα. καὶ τῇ ἐντο-
λῇ παραμεθεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς πλεονέξαι, τὸ κατὰ
τοῦ μέλου, αὐτῇ ὡς κακοῖ, αὐτῇ ἀρετῇ ἐπὶ το-
σὺν ἡκοντες. καὶ μικροῖς σαθροῖς ταλαιπύρῃς
τῷ ἀρετῇ, τῷ μεγάλῳ, καὶ παρ' οὗ τὰ πάντα,
καὶ ὅς οὐ τὰ πάντα χρεώσονται. καὶ δὲ τὰ
αὐτὰ πᾶσιν ἀρμόζειν οἶσθαι. ὡς πρὸς οὐδὲ ἡ-
λικίαι πᾶσιν αἰαυταί, οὐδὲ πρεσβύτων χαρά-
κτῆρες, οὐδὲ ζώων φύσεις, οὐδὲ γῆς ποιότητες, καὶ
καὶ ἄλλα καὶ μετέωρα λαμπτήρων. ἀλλ' ἡγεῖσθαι
ἰδιώτου μὲν εἶναι κακίαν, τὸ φαύλα πράσσειν,
καὶ ὅσα κολλάσας ἀξία, ὧν καὶ ὁ νόμος βαρύνει
δεωότης. ἀρχόντες δὲ ἢ πρεσβύτες, τὸ μὴ ὡς
ἀρετῇ εἶναι, καὶ αἰετῇ τῷ καλῷ προβαίνοντα.
εἴπερ μέλλοι τῷ πρόξιν τῇ ἀρετῇ ἐλθεῖν, καὶ
πολλοὺς ὅς τὸ μέτερον. καὶ μὴ βίᾳ κατὰρξεν,

β //

45. 10

Р. с. 1. 5.

[illegible]

θεῖ, καὶ ὅτι ἰδίῳ ὁρῶν οὐχ ὑπὸ βλάβῃ. τῇ
 δὲ, πρὸς ψυχῇ ἢ αὐτοῦ, πῶς ἐκ θεοῦ καὶ θεῶν,
 καὶ τῆς αὐτῆς διγνείας μετέχουσιν, καὶ πρὸς
 ἐκείνῳ ἐπειγομένῳ, καὶ τῷ χεῖρονι σωεῖ-
 θη. τάχα μὲν καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ὥς μόνος οἰ-
 δεῖν ὁ σωθῆσας θεός, καὶ εἴ τις ἐκ θεοῦ τὰ τοιαῦ-
 τα ἐσοῦσθαι μυστήρια. ὅσον δ' οὖν ἐμὲ γινώσκον
 καὶ ὅτι καὶ ἐμὲ, δοῖν ἐνέκεν. αὐτὸς μὲν, ἵνα δι' αὐ-
 νος καὶ πόλλης τῆς πρὸς τὰ κατὰ, τῆς αὐτῆς δόξης
 κληρονομήσειν. ὥς πρὸς χρυσὸς τῷ πυρὶ, τοῖς τῇ
 δε βαλάντιοις. καὶ ἀρετῆς ἀθλόν, ἀλλὰ μὴ θε-
 δῶρον μόνον ἔχει τὰ ἐλπιζόμενα. καὶ ὅτι δὲ
 ἦν ἀρετῆς ἀκρᾶς ἀναπότῃτος, ποιῆσαι τὸ ἀνα-
 πότον καὶ ἡμέτερον, οὐ φύσει μόνον κατὰ ἀπει-
 ρόμενον, ἀλλὰ καὶ πρωτεύσει γωργόμενον,
καὶ τοῖς ἐπ' ἄμφω τὸ αὐτεξουσίον κινήμασιν.
 ἑτέρου δὲ πάλιν, ὥς αὖ καὶ τὸ χεῖρον ἐλκύσει
 πρὸς ἑαυτὸν καὶ αὐτὴν θεῖν, λύσασα κατὰ μικρὸν
 τῆς παχύτητος. ἵνα ὅτι πρὸς θεὸς ψυχῇ, ὅτι
 ψυχῇ σώματι γλῆσσι. παιδαγωγήσασα δι' αὐ-
 τὴν πῶς ὑπηρετῇ ὑλῇ, καὶ οἰκείωσασθαι θεῷ τὸ
 ὁμόδουλον. Ἰώρασ, καὶ καίρου, καὶ ἡλικίας,
καὶ ὥρας, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ ἰατρός ἐπισκέλε-
ται, φαρμακίδει τε καὶ διατῆσει καὶ τηρήσει
τὰ, βλαβερά, ὥς αὖ μὴ ἀντιβῆναι τῇ τέχνῃ τὰς
τῆς ἀρετῆς ἐπιθυμίας. καί τινος καὶ καύσε

οὐ καὶ τὸ μακρὸν, καὶ τοῖς αὐστηροτέροις τῆς θέρ-
πειας, ἔστιν ὅτε καὶ ἐφ' ὧν χρῆσεται. ὧν οὐ-
πω τοσούτον οὐδὲν, καὶ ἐπίθονα σφόδρα καὶ χα-
λεπὰ φαίνεται, ὅσον ἦδη καὶ πάδη, καὶ βίου
καὶ περιστάσεις, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον τῇ ἐν
ἡμῖν, καὶ τοπικῶν τε καὶ ἰατρῶν. καὶ πᾶν ὅ-
σον θειῶδες καὶ ἄχρion ὁρῶσαντας τῆς συ-
ζυγίας τῆς ἡμετέρας, πᾶν ὅσον ἡμῶν καὶ
θεῶν φίλον ἀντεισάγειν τε καὶ βεβαιώσασθαι.
καὶ βραβύσαι δικαίως ψυχῇ τε καὶ σώματι, μὴ
τῷ χεῖρον ἢ κρεῖσσον διωκαμένους συγχωρή-
σαντας, ἢ πρὸς ἀδικίαν ἢ μερίστη. τῷ δὲ ἀρχόντι
καὶ ἡγεμονικῷ ἢ τῇ φύσει διδύμῳ ὅσον ὕψος
ἔχοντες, ὅς πρὸς δὴ νόμος θεὸς καὶ ἡγεμὼν ἐ-
χὼν ὑπὸ πόσιν αὐτῶν τῆς κτίσεως, ὅση τε ὁρα-
τὴ καὶ ὅση ἔσθ' ἢ πῶς αἰσθάνονται. Γ σφοδρῶς δὲ
καὶ κείνο, ὅτι ἐκείνων μὲν ὧν ἀπελευθερώσασθαι
ἐθέλοντες, ὡς τῷ θέραινοντι τῆς φύσεως ὅπως ἐ-
χὴ φύσεως, οὐτω μένει, καὶ οὐδὲν αὐτὴν τεχνῶν
παρ' αὐτῶν πανούργως, οὐδὲ αὐτὴν σφίγγεται
τοῖς παρὰ τῆς τέχνης πρὸς αὐτομάτας, ἀλλὰ καὶ
πρὸς ἐκείνους μᾶλλον πῶς ὑπὸ τῆς ἰατρίας, πολλὰς
εἰς βραχέϊά τις παρεμπόσει τῶν καμνόντων ἀ-
ταξία, καὶ καὶ φυλάξαι καὶ ἀνακόψαι οὐ χα-
λεπόν. ἡμῶν δὲ ἡ σύνεσις, καὶ ἢ φίλων, καὶ
ἢ νικῶντες ῥαδίως μήτε φθάνει, μήτε ἀνέχεσθαι,
μέγιστον

[illegible]

23.

μέγιστον πρὸς ἀρετῇ ὅτι ἐμπόδιον, καὶ οἱ οὐκ
παράταξις κατὰ τῇ συμμαχούτων γίνεται.
καὶ ὅσην ἔσφerein ἔδει ἀπουδῶ, γυμναῖ πλὴν
νόσον τοῖς θεραπείαισιν, τοσαύτην ὥστε πλὴν
ἰατρείαν φύγειν ἔσφερόμεθα, καὶ ἐσμεν ἀνδρείοι
καθ' αὐτῇ, καὶ κατὰ τῆς υἱείας ἡμῶν ἐπι-
σημονός. ἢ γὰρ δουλοπρεπῶς πλὴν ἀμῖτιαν ἐ-
κλέψαμεν, ὥς πρὸς τι πάθος ὑπὸν καὶ κα-
κότητος ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς συγκαλύπτουντες,
ὥς καὶ ἔνι μέγαν λήσοντες ὀφθαλμὸν τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς δίκης, καὶ ὅτι ἀνθρώπων λάθωμεν, ἢ
πεφασίζόμεθα πεφάσεις ἐν ἀμῖτιαις, λό-
γῳ σωτηρίου τοῖς πάθεσιν ἀνδρείσκοντες. ἢ
ταῖς ἀκοῇς ἀφράξαντες, ἀπὸ τοῦ κωφῆς καὶ
τὰ ὧτα βουούσης ἑσθῶν, μὴ ἀκούσαι φωνῆς ἐ-
παθόντων φιλονικούμεν, μὴ δὲ φαρμακευθῆ-
ναι σοφίαν φαρμάκοις, οἷς ἀρρώστια ψυχῆς θε-
ραπύεται. ἢ τὸ τελευταῖον, οἷς γε τολμηρὸς τῶροι
ἡμῶν καὶ χυναῖοι τῶροι, καὶ φανερώς ἀναισχυν-
τοῦμεν πρὸς τε πλὴν ἀμῖτιαν καὶ ὅτι ταύτης θε-
ραπείας, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, ὅ δὲ λεγόμενον,
χωροῦντες πρὸς πᾶσαν παρρησίαν. ὡς τῆς πα-
ρακλησίας, ἢ εἴ τι ἄλλο τῷ τοιούτῳ πάθει κυ-
ριώτερον ὄνομα. καὶ οὐδ' ἀγαπᾶν ὥς δύσχετας
ἐχρῶν, τούτοις ὥς ἐχθροὺς ἀμυνόμεθα, μισοῦ-
τες ἐν πύλαις ἐλέγχοντας, καὶ λόγον ὅσον εἰδε-

πραβ: 57.

β ιιι

λόγος

λυασόμενοι. καὶ ὁ ὁμῶς μάλλον πολεμήσειν ὅτι
ἡμῖν δυνού, ἀν' ὅτι πλείστα ἡμᾶς αὐτῶν κακῶς
οὐράσωμεν. ὥς πρὶν οἱ τῇ ἰδίῳ σαρκῶν ἀπτό-
μενοι, τὰς τῇ πελασὶ δαπαναῖν νομίζοντες.

ταῦτά ὅτιν, οἷς ἐγὼ πῶν καὶ ἡμᾶς ἰατρικῶν, τῶν
πρὸς τὰ σώματα ὁρῶντες ἐραν τίθεμι μακρῶν,
καὶ διατοῦτο ὑμωτέρων. καὶ ὅτι ἐκείνη μὲν
ὀλίγα τῇ ἐν τῷ βάθει καὶ πτόνουσιν, πρὸς τὸ φαι-
νόμενον ἢ πλείων τῆς πραγματείας. ἡμῖν δὲ
πρὸς τὸν κρυπτόν τῆς καρδίας ἀνθρώπων ἢ πᾶ-
σα θόρακί τε καὶ σπουδῇ, καὶ πρὸς τὸ ἐν ὁ-
θέν ἡμῖν ἀντιπολεμοῦντα καὶ ἀν' ὑπαλαίον-
τα ἡ μάχη. ὅς ἡμῖν αὐτοῖς ὁπλοῖς καὶ ἡμῶν
χρώμενος, τὸ δὲ νότατον, τῷ τῆς ἀμφοτέρων βα-
νὰ τῶ δίδωσι. πρὸς οὗτω ταῦτα, πολλῆς μὲν,
καὶ παντελοῦς τῆς πίστεως, μέζονος δὲ τῆς παρὰ
θεοῦ σωδργίας, οὐκ ὀλίγης δὲ τῆς ἡμετέρας
ἀντιτεχνήσεως, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω, χρεῖα, τῶ
καὶ λόγῳ καὶ ὁρῶν θεωρουμένης, εἴτε καὶ πλο-
σαγομένης, ἢ δὲ καλῶς ἡμῖν θόρακένεσθαι καὶ
ἀποκαθαίρεσθαι, καὶ ὡς πλείου ἀξίως εἶναι
τὸ τιμώτατον ὧν ἐχομεν, τὰς ψυχάς. Ἰά γε
μὲν ἀμφοτέρων τῇ θεραπειᾷ τέλη, ὅτι καὶ γὰρ
ἡμῖν ὡς πῶν ὁρῶντα σιν εἴ τι λείπεται, τῇ μὲν ὑγίαν
ἢ οὐξίαν σαρκὸς, ἢ οὐχίαν φυλάξαι, ἢ ἀπελθού-
σαν ἀνακαλεσθαι, ὧν οὐ πῶν δῆλον, εἴ τι συν-
οίσει

οἷσι τῶ
ἐκείνῳ
πινύται
πεισθή
καὶ μὲν
ἢ πρὸς
καὶ τῇ
δε τὸ πρ
πᾶσαι
καὶ ἡ μὲν
ἢ διαρρο
σὺν τῇ
φάλαγγι
πῶν, τῶ
ταῦτα
χωρὶς κα
μακρῶν
ὅτι καὶ
σαπάρει.
ἐν τῇ ἀμφο
σαρκὶ δὲ
τῇ τῶ
οὐκ ὀλίγη
ἐν, καὶ
ὁρῶντα
γὰρ τῶ

οἴσει τοῖς κεκτημένοις. ἔπει καὶ τὰ ἐναντία
 ὀφλάντες, πλείω δὲ ἔχοντας ὤνησεν, ὥς πῶρ
 πενίαι τε καὶ πλούτῳ, δοξαί τε καὶ ἀδοξίαί, τα
 πεινότητες καὶ λαμπρότητες, καὶ ὅσα ἐν μέσῳ
 κείμενα κατὰ τὴν φύσιν, καὶ οὐδὲν μᾶλλον τῇδε
 ἢ τῇδε νύοντα, τῇ χρήσει καὶ τῇ περαιρέσει τῶν
 κεκτημένων ἢ βέλτιον ἢ ἥ χειρόν λαμβάνει. τῇ
 δὲ ἢ περ κείμενον, πτερώσαι ψυχῇ, καὶ ἀρ-
 πάσαι κόσμον καὶ δοθῆναι θεῷ. καὶ ἢ κατ' ἐκ-
 να, ἢ μόνον τηρεῖν, ἢ κινῶν βίον χειραγωγῆσαι,
 ἢ διαρρύνει ἀνασώσασθαι, ἡσυχίαι τε ἢ ἐν χρι-
 στῷ ἐν ταῖς κερδαῖς ὅτι τὸ πνύματος, καὶ ἢ κε-
 φάλαιον, θεὸν ποιῆσαι, καὶ τῆς αἰῶς μακρο-
 τητος, ἢ τῆς αἰῶς σωτάξεως. ὅτι ἢ μὲν οὖν
 παιδευτικός βούλεται νόμος. ὅτι οἱ μέσους
 χριστοῦ καὶ νόμου περφηται. ὅτι οὗ τὸ πνύ-
 ματικὸν νόμον τελειώτης καὶ ἢ τέλος, χριστός.
 ὅτι ἢ κενωθεῖσα θεότης. ὅτι ἢ περσληφθεῖ-
 σα σὰρξ. ὅτι ἢ καινὴ μίξις θεὸς καὶ ἀνθρώπος,
 ἐν ὅς ἀμφοῖν, καὶ δι' ἐνὸς ἀμφοτέρω. διατὸ θεὸς
 σαρκὶ ὅτι μέσης ψυχῆς ἀνεκράθη, καὶ σωεθε-
 ρη τὰ διεσῶτα τῇ πρὸς ἀμφοτέρω μεσιτεύοντος
 οἰκνότητι, καὶ πάντα ἔσθ' ὅτι πάντων ἢ λθεν ἢ
 ἐν, καὶ ἔσθ' ἐνὸς τὸ περπάτορος. ἢ ψυχῇ,
 ὅτι τὴν παρακούσασθαι. ἢ σὰρξ, ὅτι τὴν ὑπο-
 γάσθαι καὶ συγκατακεῖσθαι, ἢ μὲν, ψυχὴν.

λόγος

ἰσὺς θεοῦ
 ἐκτα αὐ-
 τῶν, καὶ
 ἀνέστη
 ἐκ νεκρῶν,
 καὶ ἦν
 ἀναστασις
 πολλῶν
 ἀνθρώπων.
 καὶ μὴ ὅτι
 τῆς ζωῆς
 αἰῶνος, οὐ
 ληθόντων
 ῥαπειῶν
 λαὸν ποιοῦ-
 παρὶν καὶ
 πολλῶν ἄ-
 ῳ τῶν ὁ
 τῆς ἐν τῇ
 τῇ αἰῶνι
 αἰῶνος καὶ
 ἀναστασις
 πολλῶν ἄ-
 νθρώπων
 καὶ ἦν ὁ
 ἀναστασις
 πολλῶν ἄ-
 νθρώπων

λοις δεθεῖται. τῆς ἐκβαλούσης ἁδὲμ, αἱ τὰ πᾶ-
 ρατα οἰκειοῦμεναι. διατῆρ ὕψος κατὰ τὴν πῶ-
 ματος, καὶ χολή κατὰ τῆς γούσεως, καὶ σέφανος
 ἀκύνθινος κατὰ τὴν σπινθέρου κράτους, καὶ θανά-
 τος κατὰ τὴν θανάτου, καὶ σκότος ὑπὸ τῆς φω-
 ρς, καὶ ταφὴ κατὰ τῆς ἡσυχίας ἀποστοφῆς, καὶ
 ἀνάστασις ὑπὸ τῆς ἀναστάσεως. ταῦτα πάντα,
 παιδαγωγία τις ἡ κατὰ τὴν ἡμᾶς τῆς θεοῦ, καὶ τῆς
 ἀδενείας ἰατρείας τῆς ἡμετέρας, ἣν παλαιὸς
 ἁδὲμ ὅθεν ἔξεπεσεν ἐπαναγούσα, καὶ τῷ ξύλῳ
 τῆς ζωῆς προσάγουσα, οὗ ἡ ξύλον ἡμᾶς τῆς γνῶ-
 σεως, οὗ κατὰ καιρὸν, οὐδὲ ἐπιτηδείως μετα-
 ληφθὲν ἡλλοτεῖωσεν. ταύτης ἡμεῖς τῆς θε-
 ραπείας ὅτι πηρέεται καὶ σωδργοὶ, ὅσοι τῇ ἄλ-
 λων προσηδεζόμεθα. οἷς μέγα μὲν, ὅτι τὰ ἴδια
 πάθη καὶ ἀρρώστια καὶ γινώσκουν καὶ θοράπειν.
 μᾶλλον δὲ οὐ πῶς μέγα, πᾶσι δὲ λέγειν ἡμᾶς
 ἢ τῇ πολλῇ κακίᾳ πεποίηκεν, τῇ ὑπὸ ταύ-
 τῆς ὄντων τῆς τάξεως. πολλῶν δὲ μᾶλλον ὅτι τὰ
 ἄλλων ἰατρῶν δύναται καὶ ἀνακαταίρειν ἐπιση-
 μόνως, καὶ ὡς ἀνὰ μφοτέροις λισίτελοίη, τοῖς τε τῆς
 θεραπείας χρῆζουσιν, καὶ τοῖς ἰατροῦ πεπιστευ-
 μένοις. εἴτα οἱ μὲν τῆς σωμῆς θεραπεύονται, πόνοισι
 τε καὶ ἀγρυπνίᾳ καὶ φροντίδας ἀσίστην ἔχουσιν,
 καὶ ὅτι ἑκάστοτε αἱ συμφοραὶ ἰδίᾳ καὶ ἑαυτῶν
 ἀλγύπας, ὡς ἐφη τις τῶν παρ' ἐκείνοις σοφῶν, καὶ

λόγος

[illegible]

χοντές τε καὶ ἀρχόμενοι, σοφοί τε καὶ ἄμαθεῖς,
 διηλοί τε καὶ θρασεῖς, ὀργίλοι καὶ πράοι, κατωρθοῦ-
 ντες καὶ πίπτοντες. καὶ ἐν ἡλικίᾳ δὲ ἐξέτασθαι,
 ὅσον ἢ μέσον ἢ ἐν συζυγίαις πρὸς ἑνὶ ἀγῶνι,
 καὶ βύρις πάλιν, τῇ τ' ὀρημίας πρὸς ἑνὶ κοι-
 νωνικοῦ καὶ μιγάδας. τῇ δὲ ἐξητασμένων καὶ
 διαβεβηκότων ἐν θεωρίᾳ, πρὸς ἑνὶ ἀπλῶς κα-
 τευθύνοντας. ἀσικῶν τε αὖ καὶ τῇ ἐκ τῆς ἀγρο-
 κίας. ἀκραιότερων τε καὶ πανουργοτέρων. τῇ
 ἐν πράγμασι, πρὸς ἑνὶ ἡσυχάζοντας. ἢ μετα-
 βολῇ πωληγόντων, πρὸς ἑνὶ δυσφοροῦσιν καὶ
 ἄμαθεῖς τῷ χειρόνους. τούτων γὰρ ἕκαστοι, πλείον
 ἀλλήλων ἐστὶν ὅτε ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς ἐρ-
 μοῖς, ἢ κατὰ τὰς τῇ σώματι ἰδέας διαφέ-
 ροντες. ἡ δὲ βούλη, τὰς τῇ τοιχείων μίξεις καὶ
 κτήσεις ἐξ ὧν συνεστήκαμεν, οὐ ῥᾶ σὺν ἔχουσι πλὴν
 οἰκονομίαν. ἀλλ' ὥς περ τοῖς σώμασιν οὐ πλὴν αὐ-
 πλὴν φαρμακείαν τε καὶ τροφὴν προσφέρονται,
 ἄλλοι δὲ ἄλλω ἢ συνεκτοῦντες ἢ ἡμέμνοντες, οὐ-
 τω καὶ τὰς ψυχὰς διαφόρῳ λόγῳ καὶ ἀπογῇ θε-
 ραπύονται. μαρτυροῦν δὲ τῆς θεραπείας, ὥς
 καὶ τὰ πάθη. ἑνὶ μὲν ἀγῶνι λόγος, οἱ δὲ ἐνθιμίζον-
 ται παραδείγματι. οἱ μὲν δέονται κέντρων,
 οἱ δὲ χαλινῶν. οἱ μὲν γὰρ ἰσινωθεῖς, καὶ δυσκίνη-
 τοι πρὸς ἑνὶ καλόν, οὐς τῇ πωληγῇ τῷ λόγῳ διε-
 κερτέον, οἱ δὲ θερμότεροι τῷ μετείου τῷ πνύματι

λόγος

φους ἐν
 τέχνῃ καὶ
 ὁ ἀποδὲ
 κινῶν, τῆ
 καὶ τῆ
 νῆαν ἢ οὐς
 γὰρ ὡς πῶ
 πῶ μὲν κα
 καὶ, καὶ, τ
 πᾶσιν. οὐ
 ἐν τῇ, καὶ
 τον καὶ κ
 σῆσον ἢ τ
 μῶν ἐκ τ
 σιαν, τοῖς
 συμπτῶ
 ἐ τῇ δὲ
 τὰ μὲν δὲ
 καὶ βεβατ
 πᾶσι λαθ
 τὰ πρὸς π
 πῆρας α
 παντὶ λόγ
 λον δὲ ἡμῶ
 ἐπὶ καλῶν
 ἢ τῶς ἀπο

φύσιν ἐπιζητεῖ. καὶ ἄλλοις ἐπὶ κείᾳ θεραπευ-
 τέον καὶ ταπεινότητι, καὶ τῷ συμπροσυμείᾳ
 οὐδὲ τὰς χρηστότερας ἐλπίδας. καὶ οὐ μὲν
 νικῶν, τῇ δὲ ἡτῆρας πολλάκις λυσιτελέσδον.
 καὶ τῇ μὲν δύσσειαν καὶ δωασείαν, ἣ δὲ πε-
 νίαν ἢ δυσπραγίαν ἢ ἐπαινεῖν, ἢ ἀπύχεσθαι. οὐ
 γὰρ ὥσπερ ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἔχει καὶ τὴν κακίαν,
 πῶς μὲν καλλίστῳ εἶναι καὶ ὠφελιμωτάτῃς
 αἰετῇ, καὶ πᾶσι, πῶς δὲ χειρίστην καὶ βλαβερῶ-
 τάτην. οὐ τῷ καὶ τὸ φαρμακείας τὸ ἡμετέρας,
 ἐν τῇ καὶ τὸ αὐτὸ ὑγιγιότατον, ἢ ἐπισφαλέςτα-
 τον αἰετῇ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀποδείκνυται. οἷον τὸ αὐ-
 τηρόν ἢ τὸ πρῶτον, ἢ τὸ ἄλλων ὧν ἀπηρεθμισά-
 μιν ἔχουσιν. ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐδὲν καλὸν καὶ χρη-
 σιμον, τοῖς δὲ τὸ ἐναντίον πάλιν, ὅπως αὐτοῖς οἱ
 συμπίπτωσιν οἱ τε καιροὶ καὶ τὰ πράγματα, καὶ
 ὁ τῇ θεραπευομένων ἐπιδέχνητος χρόνος. ἀπαν-
 τα μὲν διελέσθαι λόγῳ καὶ σιωπῇ ὑπὸ τῇ ἀ-
 κριβέστατον, ὥστε ἐν κεφαλαίῳ πῶς θεραπεύειν
 ποδολαβεῖν, ἀμήχανον, καὶ ὑπὸ πλείστον ὀξείκη-
 ταί τις ἐπιμελείαστε καὶ σιωπῆς. ὑπὸ δὲ τῆς
 πείρας αὐτῆς καὶ τῇ πραγμάτων, τῷ θερα-
 πευτῇ λόγῳ καὶ ἀνὸρ ἡγετα φαίνεται. καὶ ὁ
 λου δὲ ἡμῶν ἐκείνο γνώριμον, ὅτι καὶ θάπερ τοῖς
 ὑπὸ καλὸν μετῴρου καὶ ὑψηλοῦ βαίνουσι, τῇ δὲ
 ἢ τῇδε ἀποκλῖναι οὐκ ἀσφαλές, οὐδὲ ἴς μικροῦ

λόγος

Τε καὶ

τε καὶ διεξαγούσης προνοίας, ὅσα τε καὶ τὰ λό-
γον ἀπαντῶν δοκεῖ, καὶ ὅσα παρὰ λόγον ἦν
ἡγάτω καὶ ἦν ἀνθρώπων, ἔτι τε ὅσα πρὸς τῆς
πρώτης ἡμῶν συστάσεως καὶ τῆς τελευταίας
ἀναστάσεως, τῶν τε καὶ ἀληθείας καὶ δια-
θηκῶν, καὶ χριστοῦ παρουσίας πρώτης τε καὶ
δευτέρας, σαρκώσεως τε καὶ παρθενιάτων, καὶ
ἀναλυσεως, ὅσα τε πρὸς ἀναστάσεως, πρὸς τέ-
λους, πρὸς κρίσεως καὶ πάντα πρὸς σεως σκυθρω-
πώτερων καὶ εὐδοξοτέρων [ἐκ κεφάλαιον] ὅσα
πρὸς τῆς ἀρχικῆς καὶ βασιλικῆς καὶ μακαρίας
τελείας ὑποληπτέον, ὅς ποτ' ἤδη καὶ κινδύνων μέ-
γιστος τοῖς φωτίζουσιν πεπιστευμένοις. ὥς μήτε ἕς
μὴν ὑπόστασιν συναρρεθύντα ἦν λόγον δὲ πρὸς
λυθείας, ἢ ἐλάττω λιπεῖν ἡμῶν τὰ ὀνόμα-
τα, ἦν αὐτὴν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα
ὑπολαμβάνουσι. μήτε ἕς ἑρῆς, ἢ ἐκ φύλου καὶ
ἀμοτείας διαιρεθέντα, ἢ ἀτάκτου καὶ ἀνάρ-
χου, καὶ οἷον ἔπειν, ἀντιθέον, πρὸς ἡκόν ἴσον
ἐκ τῆς ἐναντίων μεταπειεῖν. ὥς ποτ' φυτοῦ
διαστροφῆς ἐνδὲ θάττω πρὸς μετὰ κλινομένης.
τελῶν γὰρ ἔντων τῆς νου πρὸς πλὴν θεολογίαν
ἀρρώστημάτων, ἀθείας καὶ ἰουδαϊσμοῦ καὶ πρὸς
λυθείας, ὧν τῆς μὲν σαβέλλιος πρῶτης ὁ
λίβος ἐγένετο, τῆς δὲ ἄρας ὁ ἀλεξάνδριος, τῆς
δὲ πινὲς τῆς ἄλλης παρ' ἡμῶν ὁρθοδόξων. τίς ὁ

πρὸς τῆς
δοξ

Greg. Naz.

γ ε

λόγος

ἑμὸς λόγος; τῇ τειδὶν ὅσον ὅτι βλαβερὸν δια-
φυγόντας, εἰ ὅροις μίαν τῆς δύσε βείας. καὶ
μήτε πρὸς τὴν σαβέλλιον ἀδείαν ἐκτῆς κενῆς
ταύτης ἀναλύσεως ἢ σιωδέσεως ὑπαχθῆναι.
μὴ μάλλον εἰ τὰ πάντα, ἢ μηδὲν εἶχον εἶναι
ὀριζομένου, φύγει γὰρ εἶναι ὅτι πρὸς εἰς ἄλλη-
λα μεταχωροῦντα καὶ μεταβαίνοντα. ἢ σύν-
θετόν ἔνα καὶ ἄπο ἡμῶν θεόν, ὡς πρὸς τὰ μυ-
θώδη τῇ ζώων σκιαγραφοῦντας καὶ ἀνα-
παλάττοντας, μήτε τὰς φύσεις τέμνοντα, ἢ
τὰ τὴν ἀρετῆς καὶ ὀνομαθεῖν μαρίαν, ὡς
ἰουδαϊκῶς πενίαν καὶ τακτοῦντα, καὶ φθόνον
ἐπεισάγειν τῇ θεῷ φύσει, μόνω τῷ ἀγνότητι
τὴν θεότητα ποδὲς γράφοντας, ὡς πρὸς δελο-
κότητας μὴ διαφθεῖροιτο ἡμῶν ὁ θεός, θεοῦ πατρὸς
ὡν ἀληθινοῦ καὶ ὁμοτίμου τὴν φύσιν, μήτε εἰς
ἀρχὰς ἀλλήλαις ἀντεπεξάγοντας ἢ σιωτάσ-
σοντας, πολυαρχίαν ἰσάγειν ἐλληνικῶς, ἢ πε-
φύλαμεν. μήτε εἰς εἰς ἐκφύλοις καὶ ἀλο-
τείας διαρεθύντα, ἀτάκτως καὶ ἀνάρχως,
ἢ οἷον εἰπεῖν ἀντιθέως. θεόν μήτε οὕτως εἶναι
τινὰς φιλοπάθους, ὡς καὶ ὅτι εἶναι πατέρα
ποδὲς γράφειν. τίς γὰρ αὐτὸ καὶ εἶναι πατὴρ τῷ υἱοῦ
τὴν φύσιν κεχωρισμένου καὶ ἀπεξωρισμένου με-
τὰ τῷ κτίσεως; οὐ γὰρ ὅτι υἱός, ὅτι ἄλλότερον, ἢ
σιωκλειφομένου πρὸς τὸ πατέρα καὶ συγχομέ-
νου, ἵσον

καὶ ἵσον
φιλοχρ
ὑπὸ πιν
πρὸς τὸ πα
μα, ὅτι ὡς
ἢ ἀπὸ εἰ
ξίως, μὴ
ὑπὸ καὶ πιν
πρὸς ὡς
ἀντικαθ
στασεῖς ὁ
ταύτ' αὐτ
καὶ ἐστὶν ὁ
παρὰ τὸν
τὴν καὶ πρὸ
ἐρμῶν δεσ
ἢ καὶ τὸν
εἰς ὁλίγω
ὅτι καὶ τὸ
λεγόμενον
ἢ ἐξέως, οἱ
διακρίτως
ταρπυσί
πρὸς τὸ γινώ
δύον (αὐτὸ
καὶ τὸ πρὸ

νου, ἴσον δὲ ἢ πείν καὶ συγχέοντος. μήτε τοσούτου
φιλοχρίστου, ὥς μήτε πύττω φυλάττειν ἢ εἶναι
ὑψ. πίνος ἢ αὐτὴ εἶναι, μήτε πρὸς ἀρχὴν ἀναφύμε-
νος ἢ πατέρα; μήτε τῷ πρὶν ἢ τῇ ἀρχῇ ἀξίω-
μα, τῷ ὡς πατεὶ καὶ γινώσκει. μικρὸν ἢ αὐτὴ
καὶ ἀναξίον ἀρχῇ, μάλλον δὲ μικρὸς τε καὶ ἀνα-
ξίως, καὶ θεότητος ὡς ἀρχῇ καὶ ἀναξίονος, τῷ
ὑψ. καὶ παντὶ θεωρουμένης. τῷ μὲν ὡς ὑψ. καὶ λόγῳ,
τῷ δὲ ὡς πτόδῳ καὶ οὐ διαλύτῳ παντὶ. ἐπειδὴ καὶ
ἀναγκαῖον καὶ ἢ ἐν θεῷ τρεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑπα-
στάσεις ὁμολογεῖν, καὶ ἐκείνην μετὰ τῆς ιδιότητος.
Ταύτ' οὖν μακροτέρου μὲν ἢ κατὰ τὸ παρόντα
καιρὸν, οἱ μοι δὲ καὶ βίον, τῷ λόγῳ, καὶ νοῦσαι καὶ
παρὰ σῆσαι ἱκανῶς τε καὶ ὅσον ἀξίον. μάλλον δὲ καὶ
νοῦ καὶ αἰετῶς πνύματος, ὡς μόνῳ θεῷ καὶ νοεῖται καὶ
ἐρμύνεται καὶ ἀκούεται. καὶ θαρῶ ἢ μόνον ἀπείον,
ἢ καθαροῦ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος. οὐδὲ εἰς ἐκείνῳ
ἐν ὀλίγῳ διεληλύθαμεν; ἢ ἐκείνο δηλώσωμεν,
ὅτι χαλεπὸν, ὡς πλὴν μάλιστα, ἢ τηλικούτῳ δια-
λεγόμενον, ἐκ παντοδαπῆς συκφυσίως καὶ ἡλικίας
καὶ ἔξεως, οἷον ὀργάνῳ παντὶ πολυχόρῳ διαφόρων
θεομενῶ καὶ τῷ κρουμένῳ, δορεῖν ἵνα ἢ πάντας κα-
ταρτίσῃ δυνάμενον λόγον, καὶ λαμπρύνει ὅφω
τὸ τῷ γνώσεως. ἢ μόνον ὅτι ἐν τρισὶ βούτοις τῷ κιν-
δύνῳ θαλάσσης, διανοία καὶ λόγῳ καὶ ἀκοῇ, ἀναγ-
καῖον ἢ ἐν γένει τούτῳ, ἢ καὶ μὴ πάντα πρὸς πᾶν

τρεῖς.

ἢ δὲ

λόγος

σαι, ἢ ἂν οὐκ ἐνέλαμψθῃ νοῦς, ἢ λόγος ἡ ἀδύνησεν,
ἢ οὐκ ἐχώρησεν ἀκοή, μὴ κενυθαρυμένη, ἢ ὁμοίως
ἐξ αὐτοῦ τούτων καὶ πάντων, χαλάρην ἀνάγκη
τῇ ἀληθείαι, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ τοῖς ἄλλοις διδά-
σκων ὑπάρχοντες εἰς τὸν λόγον ἢ δι-
παράδεκτον, ἢ τῇ ἀκούοντων δὲ λάβειν, ὥστε ἐν-
ταῦθα ἡ ζημία καὶ τίεται καὶ ὁ κίνδυνος.
ὥς γὰρ ποιεῖ θεοῦ καὶ τῷ μεγίστου τῇ ὄντων ἔχου-
τες τὸν αἰῶνα, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τῆς
πρώτης πᾶσι ἐλπίδος, ὅσα τῷ πίστιν ἵσοι θεο-
μότροι, θεοῦ τῷ προσαντίστοιχοι τῷ λόγῳ, καὶ
προδοσίαν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἀπιστίας τῇ δι-
πείθειν ὑπολαμβάνοντες, πάντα πρόσποιοντο αὐ-
τότερον, ἢ τῷ οἰκοθεῖ λογισμοῦ, μεθ' ὧν δρ-
χονται, καὶ τῇ δογματικῇ οἷς συναντιτάθη-
ται, τῇ συνήθει. καὶ ὥστε ἐν λέγει, τῇ με-
τρωτέρων καὶ οὐ πάντῃ καὶ ὅλων τῶ πάθος. οἱ
καὶ τῆς ἀληθείας διαμυστάνωσιν, ἀλλὰ τῷ γε-
νὶ δὲ λαμβάνειν ὥστε πᾶσιν, καὶ ζήτησιν μὲν ἔχειν,
ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, τυχόντες εἰσονται τῷ οὐ σφά-
ρακα καὶ ταπεινομένων, οὐδὲ πολλὰς δερομένων.
ὥς οἱ οὗτοι καὶ καὶ φησὶν, τῷ δεσποτικῷ
δελήματος ἀποπίπτοντες. καὶ τάχα αὐτοὶ οὗτοι
καὶ μεταπειθεῖν ποτε καὶ μεταβληθεῖν ὑπὸ
τῆς αὐτῆς δολαρείας, ὑφ' ἧς καὶ αὐτὲ βαίνομεν,
εἰς αὐτὴν ἀφανὲς λόγος, ἢ οἰκοθεῖ, ἢ ἔξωθεν κρού-
σεις

ἐξήκουε
 ἐγκύμων
 ταχιστα
 πρὸς ἐ
 δὲ κενὸς
 ἦν λαλῶ
 κενός; ο
 ξημών,
 διδασκα
 διύσαν κε
 μὲν πει
 κετα πε
 ἀλαδία
 ἡν φέρου
 τῶν ἢ χεί
 ρος ἐαυτο
 πόντων ἐ
 σῶν κε
 σὶν ἐαυτοῖς
 βασιότητος
 φόρμνοι
 κὶ πατή
 λαι, καὶ
 μοις ἐξο
 κὶ ἀκού
 τε λόγον

Θεὸς καί εἰς, ὡς πρὸς σίδηρος πρὸς τὴν λίθον, πῶς
ἐγκύμονα καὶ ἀξίαν φῶς διανοίαν. ἐν ἧ καὶ
τάχιστα ἀν' ἐκ μικροῦ πρὸς θῆρος, ὁ τῆς ἀληθείας
πρὸς ἐκλάμψεν. τί δ' αὖ εἴπω ἵς πρὸς τῆ
δὲ κενοδοξίαν ἢ φιλαρχίαν, ἀδικίαν ἢ τὸ ὕ-
ψος λαλοῦντων, ἱαννοῦ ἵενος ἢ ἱαμβροῦ μέγαλη
χείρας; οὐ κατὰ μωσύως. τὸ δὲ ἀληθείας ὁ πῶς
ξομῶων, καὶ τὸ ὕψους καὶ τῆς κατεξαιστανμένων
διδασκαλίας; ἢ τῆς τρίτης μοίρας, τὸ δὲ ἀπὸ
δυσίαν καὶ πῶς ἐπομένῃν ταύτῃ θρασυτήτα, ὁ-
μῶσε παντὶ λόγῳ χωροῦντων συνάδῃ πάθῃ, καὶ
κατὰ παλαιῶν τῶν καλοῦ μῦθον εἰς τὸ
ἀληθείας; ἢ ὅσοι μηδεμίαν μὲν οἴκοθεν ὕψος
φύοντες, μηδὲ ἵνα τύπον τῆς πρὸς θεοῦ λό-
γων ἢ χείρονά ἢ βελτίονά, πᾶσι δὲ ὑποβιέν-
τες ἐαυτῶν λόγοις καὶ διδασκαλίοις, ὡς δὲ ἀ-
πάντων ἐκλεξόμενοι τὸ κρείττον καὶ ἀσφαλέ-
σθρον, καὶ κεταῖς οὐ καλοῖς τῆς ἀληθείας σπρί-
σιν ἐαυτοῖς πεισύντες; ἐπειτα ἔπειτα τὸ πι-
θανότητος ἄλλοτε ἄλλης πρὸς φρόνιμοι καὶ σφε-
ρόμενοι, καὶ παντὶ λόγῳ κατὰ πλυνθέντες
καὶ πατηθέντες, πολλοὶ ἀμείψαντες διδασκα-
λοῦ, καὶ πολλὰ γράμματα ὡς πρὸς χωρὶ ἀνέ-
μοις ῥαδίως ἀποβαλόντες, τέλος ἀποκαμόντες
καὶ ἀκοὴν καὶ διάνοιαν, ὡς τῆς ἀλογίας, πρὸς πάν-
τα λόγον ὁμοίως δυσχεραίνουσι; καὶ μοχθηροῦ

Αἰ 7η - 3.
μαμβρ.

τύπον ἑαυτοῖς ἐγγράφουσιν αὐτῆς καὶ τα γέ-
λαν ἡμῶν καὶ καὶ φρονεῖν ὥς ἀσάτου καὶ οὐ-
δὲν ὑγιὲς ἐχούσης τῆς πίστεως, μετὰ βάνοντες ἀ-
παίδευτος ἀπὸ τοῦ λόγου αὐτῇ τὸν λόγον. ὥς πρὸς
αὐτῇ τις δὴ ὁφθαλμοῦ καὶ καὶ διακείμενος, ἢ τα
ὧτα διεφθαρμένος, καὶ τηροῦν τὸ ἡλίον ἢ τῆς
φωνᾶν. τὸ μὲν, ὥς ἁμαυροῦ καὶ οὐ σίλβοντος,
τῆς δὲ, ὥς ἐκμελᾶν καὶ ἀτόνων. καὶ διαστρε-
φᾶν ἄλλοι καινοτομεῖν ἀλήθειαν ψυχῇ, ὥς πρὸς
κηρὸν οὐ πῶ κεχαραγμένον, ἢ γράφειν καὶ τα
γραμμῶν, φωνῶν λέγω διδαγμάτων τε καὶ
δογματῶν, διὰ βῆ λόγον, ὥς συγχέσθαι καὶ
ἀτακτεῖν τοῖς πετέροις τὰ δυνάτωρα. ὁδοῦ
μὲν γὰρ πατεῖν ἀμφὸν πῶ λείαν καὶ τετειμ-
μένω, ἢ πῶ ἀτεβῆ καὶ φραχεῖαν. καὶ γῆς
αἰρωῦ, ἢ πολλὰ κίς ἀροτρὸν ἐτεμεν καὶ ἡμῶν
σαν. ψυχῷ δὲ γράφειν, ἢ οὐ πῶ λόγος ἐχάρ-
ξε μοχθηρὸς, οὐδὲ ἵς βύθος τὰ τῆς κακίας ἐ-
νεσημαίνθη γραμμῶν. δύο γὰρ αὐτῷ οὐ πῶ τὰ
δύναμις γίνονται τῷ θεοσεβεῖ καὶ μιζήνῳ, ὅσα
λείφειν τε δὴ πετέριος τύπων, καὶ μετεγγρά-
φειν δὴ δοκιματέρους τε, καὶ τὸ μένειν ἀξιώτε-
ρους. τοσοῦτοι μὲν δὴ καὶ καὶ τὰ λοιπὰ πά-
νη καὶ καὶ τὸν λόγον αὐτῷ οἱ φωνηροὶ καὶ τὸ
φωνηροῦ τυποὶ καὶ χαρακτηῖρες, τοσοῦτον δὲ τὸ
δύναμις τῷ ταύτην πεπιστευμένῳ πῶ ψυχῶν παι-
δαγωγία

εὐδοκίαν
 ἔθηκεν ὁ
 πῶς. ὡς
 εἰς τὴν
 μέσσην
 ἀρχαίαν
 πατρίδα
 ἦσαν, οὐ
 τὴν φύσιν
 φαίς, οὐ
 ὡς τοὺς
 θεοὺς καὶ
 ἡ ἀρχαία
 καὶ πᾶσι
 τῇ· τίς αὖ
 λον πῶς ἐπὶ
 σάγει πῶς
 τῷ ὅτι θεοὶ
 λαὸν καὶ οἶον
 εἰς ζώον
 τοῦ τῆς ἐκ
 σα ἀνθρώπου
 ἦν αὐτῶν
 ὅτι μάστιγι
 πρὸς ἑαυτοὺς
 πρὸς πᾶσι

θαυγάαν καὶ πρῶτασίαν. καὶ τὰ πλείω πα-
 ρήκεν ὁ λόγος, ἵνα μὴ πῶτε τοῦτος ἢ τὸ δέον-
 τος. ὥς περ οἷω εἶπες θηρίον ἐκ πολλῶν θη-
 ρίων συγκείμενον πολυδὲς καὶ πολὺ μορφολογίας,
 μὲζόνων τε καὶ μικροτέρων, ἡμῶν τε καὶ
 ἀγριωτέρων ἄγειν ἐπιχειροῖ καὶ ὑθασένει,
 πάντως αὖ ἢν ὄργον αὐτῷ καὶ οὐ μικρὸν τὸ ἀπο-
 νησιμα, οὐτως ἀνὸμαλον καὶ ἀλλοκότου πρῶτα-
 τεῖν φύσεως, οὐτε φωνῆς ταῖς αὐταῖς, οὐτε ἔρ-
 φαῖς, οὐτε χειρὸς ἐπαφαῖς, οὐτε συνείργμασις,
 οὐτε τοῖς τῆς ἄλλης αἰωγῆς ἰσοποῖς ἐνέχου τῇ
 θηρίων χαίροντος, ἄλλων δὲ ἄλλοις ἡδομένως
 ἢ ἀχθόμενως ὡς ἡ φύσις ἐνέχου καὶ ἡ συνήθεια,
 καὶ τί αὖ ἐδὲ ποιεῖν ἦν τοιούτου θηρὸς ἐπιστά-
 την; τί ἄλλογε ἢ πολλοὶ δὲ εἶναι καὶ ποικί-
 λον πῶς ἐπιστήμῳ, καὶ κατὰ πολλὸν ἐνέχου πρῶ-
 τάγειν πῶς θεραπεύειν, ὡς ἀνὰ γοῖο καλῶς αὐ-
 τῷ τὸ θηρίον καὶ διασώζειν; οὐτως ἐκ πολλ-
 λῶν καὶ διαφόρων καὶ ἡθῶν καὶ λόγων, καὶ θάπερ
 εἰς ζώου σωθέντος καὶ ἀπομόνου, τὸ κοινὸν τοῦ-
 του τῆς ἐκκλησίας συγκειμένου σώματος, πᾶ-
 σα ἀνάγκη καὶ ἦν πρῶτάτην ἀπολωῖν τε εἶναι
 ἦν αὐτὴν κατὰ πῶς ἐν πάσιν ἐρῆσθαι, καὶ
 ὅτι μάλιστα παντοδύναμιν καὶ ἐνέχον κατὰ πῶς
 πρὸς ἐνέχον οἰκείωσιν, καὶ τὸ τῆς ὁμιλίας
 πρὸς πάντας ἐπιτήδεον τε καὶ πρόσφορον.

λόγος
 οἱ μὲν γὰρ δέοντες γάλακτι φρέφουσιν τοῖς ἀπο-
 στροφῶν καὶ στοιχειωδὲς ἑστέροις τῇ διδασκαλίᾳ, ὅ-
 σοι τὴν ἐξὶν νήπιον καὶ ἀρτίπαγους, ὡς αὐτοὶ εἶποι
 ἔχουσιν, τὴν ἀνδρείαν τὸν λόγον εὐφρύνουσιν οὐ φρόνι-
 μους. ἢ ἢ πρὸς αὐτοὺς τις παρὰ δύναμιν, τάχα αὐ-
 τοὺς ταπεινῶν καὶ βαρυνόντων, οὐκ ἐξαρκού-
 σης τῆς διανοίας, ὡς πρὸς ἐκείνους τῆς ὕλης, ἢ ἐπει-
 σελθόντων ἐλκύνει καὶ οἰκνῶσθαι, ζημιωθεῖν
 αὐτοὺς καὶ ἢ τὴν ἀρχαίαν δύναμιν. οἱ δὲ τῆς ἐν τοῖς
 τελείοις λαλουμένης σοφίας χρήζοντες, καὶ εὐ-
 φρύνονται τὴν ὑψηλοτέραν καὶ σεβρότεραν, τὴν πρὸς
 διάκρισιν ἀληθείας καὶ ψευδούς ἵκανῶς γιν-
 νάσθαι τὰ αἰσθητήρια, ἢ γάλα ποτίζουσιν, καὶ
 φρέφουσιν τοῖς λαχάνοις ἀδενδρῶν βρώματι, δυσχερῶς
 ποιοῦν αὐτοὺς. καὶ μάλα ἡκότως, οὐ δυναμὸς μὲν οὐκ
 τὰ χρυσόν, οὐδὲ αὐξάνοντες τὴν ἐπαινετὴν αὐξή-
 σιν, ἢ ὁρᾷται λόγος τελείων ἢ ἀνδρῶν, καὶ ἢ
 μέτρον ἡλικίας ἄτων πνευματικῆς ἢ ἡλικίας
 φρεσὶ μένον. καὶ πρὸς ταῦτα, τίς ἵκανός ἐστι;
 οὐ γὰρ ἔσμεν ὡς οἱ πολλοὶ, καὶ πηλὴν δύναμιν οὐ
 ἔχοντες τῆς ἀληθείας, καὶ ἀναμειγνύειν τὴν
 οἶνον ὕδατι, ἢ εὐφραίνονται καὶ ἡδονὴν ἀνθρώπου,
 λόγον, τὴν πολλὴν καὶ βρώσιν καὶ χαρμὴν συρομέ-
 νων καὶ ἐξιτήλων καὶ ἡλικίας ἔχοντες, ὡς τε αὐτοὶ ἢ πα-
 ρακερδαίνειν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν. ἄλλοτε ἄλλως
 ὁμιλοῦντες τοῖς πολλοῖς ἀκούουσιν, καὶ πᾶσι πρὸς χά-

ειν. εἰ
 ἑαυτῶν
 νομίσαι
 κεκοῖται
 ὡς αὐτο
 ρων ἡ μα
 ρος βέλ
 και τε χ
 πισήμον
 μονα, ἡ γ
 λειχθέντα
 βούλοισ,
 ῥήτα καὶ
 λον ἡ οὐδ
 πρην χορ
 εἰκοιτο α
 βεία ψυχ
 ἄλλως ἐπ
 δῆναι, κ
 λέρμενα
 λετῶν πῶ
 αὐσῶτων ἡ
 ἀσάνων
 σωικάτες
 ἔβρωσαν

εἶναι. ἐπὶ αὐτοῖς μὲν οὖν τινες ὄντες καὶ κενολόγοι. ταῖς
 ἐαυτῇ ἡδοναῖς διεραπύοντες λόγοις ἐκ γῆς φω-
 νουμένοις καὶ ὀνομαῖς ὡς γῆν, ὡς αὖ μάλιστ' αὖτο-
 κημοῖμεν παρὰ τοῖς πολλοῖς. ὅτι μάλιστ' ἐπι-
 κημοῦντες ἐαυτῶν ἢ ἀποκημοῦντες, καὶ αἶμα ἀ-
 θῶον ἀπολουσέων ψυχῶν ἐκχέοντες, ἐκ τῶ χει-
 ρῶν ἡμῶν ἐκζητηθῆσόμενον. ἀλλ' ἴδού τις, ἐτέ-
 ροις βέλτερον εἶναι ταῖς ἐαυτῇ ἡνίασ' ἐνδιδό-
 ναι τεχνικωτέροις, ἢ ἄλλων ἡνιόχῳ εἶναι ἀνε-
 πιστήμονας, καὶ ἀκολῶ ὑποτιθέσθαι μάλλον ὀνύω-
 μονα, ἢ γλῶσσαν κινεῖν ἀπαίδουτον, ταῦτα δια-
 λεχθέντες ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ἴσως οὐ φαύλοισι συμ-
 βούλοις, ἃ δὲ μήγε, ἀλλ' οἷον δόμοις, διαδοῖεν καὶ τὰ
 ἐν τῇ καὶ τὰ πρακτικὰ μαθεῖν οὐκ ἴδού τις μάλ-
 λον ἢ διδάσκειν ἀγνοοῦντες, ἐδοκίμασάμεν. ἀγα-
 πητὴν γὰρ ὅτ' ἔτι καὶ βραδὺ γῆρας λόγος ἀ-
 φίκοιτο πολλὸς, καὶ ὠφελῆσαι νέαν ἐν δόσε-
 βείᾳ ψυχῇ διωάμενος. ὡς τότε παιδιδόκειτο
 ἄλλοις ἐπιχειρεῖν, πρὶν αὐτῶν ἰσχυρῶς παιδα-
 θῆναι, καὶ ἐν πύθῳ τῷ κδραμῇ μανθανόν, ὃ δὲ
 λεγόμενον, ἐν ταῖς τῇ ἄλλων ψυχῇς ἐκμε-
 λετᾶν τῷ δόσε βίαν, λίαν εἶναι μοι φαίνεται
 αὐοήτων ἢ ὀλμηρῶν. ἀσιωέτων μὲν, ἃ μὴ δὲ αἰ-
 σθανοῖν τ' ἐαυτῇ ἀμαθίαν. θρασέων δὲ, ἃ καὶ
 στωικόντες, καὶ τατολμῶσι τῷ πράγματι.
 Ἐβραίων μὲν οἷον οἱ σοφώτεροι λέγουσιν, ὡς ἄρα

ἡν τις παλαι νόμος ἐβραίοις, ἐν τοῖς μέγιστα δι-
 ἔχων καὶ ἐπαινούμενος, μὴ πάσιν ἡλικίαις
 πάσῃ γραφῇ ἐν δίδουσαι. μὴ δὲ γὰρ εἶναι ὅτι
 λυσίτελέσδρον, ὅτι μὴ δὲ πάσιν διδόναι εἶναι
 παντὶ ληπτήν, καὶ τὰ μέγιστα αὐτῶν πολλὰς
 κακῶσαι τῷ φαινομένῳ, τῷ βαρυντέραν. ἀλλὰ
 ταῖς μὲν ἀπ' ἀρχῆς ἀνείδαι πᾶσι καὶ εἶναι
 κοινὰς, ὧν καὶ τὸ σωματικὸν οὐκ ἀσέβημον. ταῖς
 δὲ μὴ ἄλλοις, ἢ τοῖς ἑσθλῶν ἄκροτον πέμπτον γε-
 γονόσιν ἔτος ποιεῖν δέουσαι, ὅσαι δὲ οὐτελοῦς τῶν
 εὐματος τὸ μυστικὸν καὶ ἄλλος πορευομένης πῶς
 ἄθλον φιλοπονίας καὶ λαμπροῦ βίου, μόνοις
 τοῖς κενεθαρκμένοις ἔννοια ὑπαρξάπτων καὶ
 φανταζόμενον. ὡς μόνος διωαμένης τῆς ἡλι-
 κίας ταύτης ἑσθλῶν τὸ σῶμα γινέσθαι, καὶ ἄ-
 ναρῆναι καλῶς ἐν τῷ πνύμα ἀπὸ τῆς γράμματος
 τῆς. ἡμῶν δὲ, οὐδεὶς ὁρος τῆς παιδείας καὶ τῆς
 παιδείας. ὡς πρὸ οἱ λίθοι παλαι, ταῖς ἑσθλῶν
 ἔν τῷ ἰορδάνῳ καὶ ταῖς ἐν τῷ ἰορδάνου φυλαῖς.
 οὐδὲ ἵσιν μὲν ἐκείνο, ποῖ δὲ ἑσθλῶν ἐπὶ ἑσθλῶν.
 οὐδέ τις κενὴ τῇ ἐξέσει, ἀλλ' οὐτὼ τὸ πρᾶγμα
 ἐρεῖται καὶ συγέχεται, καὶ οὐτὼ κακῶς δια-
 κείμεθα, ὥστε οἱ πολλοὶς ἡμῶν, ἵνα μὴ λέγω πάν-
 τες, πρὶν ἀποδέσθαι ἑσθλῶν τῷ πρώτῳ τεί-
 χει, καὶ τὸ παιδικὸν ἡμελίζεσθαι, πρὶν πα-
 ρελθεῖν ἢ ταῖς θείαις αὐλαῖς, πρὶν τῇ ἱερωσὶ

ῥίβλα
 τὴς καὶ
 πρὸς τὴν
 βαρὺν αὐ
 ὅσα ἡ κα
 ῥήματα
 ἐξ ἀποκ
 κήσεως
 μὲν ἡ μ
 βία αὐτῆ
 χροῖεν τ
 ἡ καὶ τὴν
 αὐτὴν ἐπ
 λαιτὰ ἐπ
 κήκων
 πρὸς καὶ
 βί ζήτου
 τα δὲ κα
 τὴν τὰ ἐ
 σφόδρα
 τῶν καὶ
 λαὶ καὶ
 ἡ καὶ αὐ
 μου δὲ τ
 αὐτὴν β
 οὐτως ὡ

βίβλων γινώσκει καὶ τὰ ὀνόματα, πρὶν καί-
 νης καὶ παλαιᾶς χαρακτῆρα γνωρίσαι, καὶ οὐ
 προσάτας, οὐ πω γὰρ λέγω πρὶν ἢ ἔν βορ-
 βορον ἀποπλάσσειν, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αἵμα
 ὅσα ἡ κακία ἡμῶν προσεμάξατο, ἀνδύο ἢ τεία
 ῥήματα τῇ βυβλὶν ἰδρασκήσω μεν, καὶ ταῦτα
 ἰδῶ ακοῆς, οὐκ ἐντεύξεως, ἢ τῷ δαβὶδ βραχέα
 καὶ δομηλῶ μεν, ἢ τῷ τειβώνιον διὰ πᾶσι λῶ
 μῦθα, ἢ μέχρι τῆς ζώνης φιλοσοφήσω μεν, ὅσοι
 βείας τι πλάσμα καὶ ὅτι ἡμῶν αὐτοῖς πᾶσι
 χρώμεντες, βαβαὶ τῆς προσφύας καὶ τῷ φρο
 νήματος, ἰδὼς καὶ ἐκ ἀπορχάνων ὁ σαμουήλ,
 διὗτος ἐσμεν σοφοὶ καὶ διδάσκαλοι καὶ ὑψι-
 λοὶ τὰ θεῖα, καὶ γραμματέων τὰ πρῶτα καὶ
 νομικῶν, καὶ χειροτονοῦ μεν ἡμᾶς αὐτοὶ οὐρα-
 νίου, καὶ καλεῖσθαι ἑαυτὸν τῇ ἀνθρώπων ῥαβ-
 βὶ ζήτω μεν, καὶ οὐδαμῶς τῷ γράμματι, καὶ πᾶν-
 τα δεῖ νοηθῆναι πνευματικῶς, καὶ λῆρες πᾶσι
 τὴν τὰ ὀνειράτα, καὶ ἀναναγκάσει μεν αὐτὸν, ἢ μὴ
 σφόδρα ἐπαινοῖ μῦθα. ὅτι ἡμῶν οἱ χρυσό-
 τδροι καὶ ἀπολούδροι. τί δὲ οἱ πνευματικοὶ μάλ-
 λον, καὶ γλυναιόδροι; πολλὰ καὶ κείναιτες
 ἡμᾶς, ἀν' οὐ πω δόξα, καὶ βαρύνειντες, καὶ οὐδα-
 μου δέντες, ἀπὸ λῆτον, καὶ πᾶσι κοινωνίαν ὡς οὐκ
 αὐσεβῶν διαπύειντες. ἀν' δὲ πᾶσι αὐτῷ λέγωμεν
 οὐ πωσὶ πράως καὶ λογικῶς πρὸς βίβλιντες,

Reg. 1. 1.

πίδε

λόγος

ἄγε μοι ὦ θαυμάσιε, καλεῖς ἡ ὀρχεῖσθαι, τό τε
αὐλεῖν; πάνυ γε εἴπωσιν αὖ. τί δαί, σοφίαν τε καὶ
σοφὸν εἶναι, τοῦθ' ὁ δὴ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων
ἐπιστήμῳ τιθ' ἐμῶν; καὶ εἴτ' ὁ δῶσοισιν. πότε
ρον δὲ κρείττον εἶναι καὶ ὑψηλότερον, ταῦτα
σοφίασ', ἢ τούτων μακρότερον σοφίαν; καὶ πάν
των οὐ οἶδ' ὅτι φήσοις. καὶ μέχρι τούτων φήσας
δύγνωνοντο. ἄρ' οὖν ὀρχήσεως μὲν καὶ αὐλή-
σεως ἐστὶ διδασκαλία καὶ μάθησις, καὶ χρόνου πρὸς
εἴτ' ὁ δει, καὶ ἰσθῶτων συχίων καὶ πόνων, καὶ
μαδούσας καταβαλεῖν ὅστις ὅτε, καὶ πρὸς αὐτῶν
διδήσκειν, καὶ ἀποδημήσαι μακρότερον, καὶ ἄλλα
τὰ μὲν ἐπιδείξαι πάντα, τὰ δὲ παθεῖν οἷς ἐμ-
πειρία συλλέγεται, πῶς δὲ σοφίαν ἢ πάσιν ἐπι-
στει, καὶ πάντα ἐν ἑαυτῇ τὰ καλὰ συλλα-
βοῦσα ἔχει, ὡς καὶ ἦν θεὸν αὐτὸν εἴτ' ὁ μάλλον,
ἢ ἡ ἄλλοι χαίρειν ἀκούοντα, ἐπειδὴ καλεῖται
πολλοῖς ὀνόμασιν, οὕτω κοῦφόν ἡ καὶ πεπατη-
μένον πρᾶγμα ὑποληφόμεθα, ὥστε διελήσασθαι διεί-
μόνιον καὶ εἶναι σοφόν; πολλὴς εἴτ' ὁ τῆς ἀμα-
θίας. αὖ ταῦτα λέγω μὲν αὐτοῖς, καὶ κατὰ
μικρὸν πῶς πλάττω ἀναγκαζαίρω μὲν, ἢ ἕως ἄλ-
λος τῇ ὁμαδεύων καὶ συνεπιτρέφων, εἴτ' ὁ
ἐκείνο κατὰ πείρων ἀπείρειν, καὶ λαλεῖν ὥστε
μὴ ἀκούοντων, οὕτως οὐδ' αὐτὸν εἴτ' ὁ φησὶ σοφοί,
πῶς ἑαυτῇ γνώσκῃν ἀπαιδευσίαν. καί μοι δο-

καὶ καλ
αὐτῇ
αὐτῇ
οὐ τούτου
καὶ ἡ
καὶ μὲν
ἐπὶ τῇ
ἐν ἡμέτῃ
ἡ καὶ οὐδ'
καὶ σῶστα
λαὸν τῇ
ἐν λόγῳ
καὶ ἡμεῖς
πολλοὶ καὶ
καὶ ἡ καλ
τῇ ἐπὶ
πεπιδυμ
καὶ ἐκείν
ἄλλοι καὶ
φίλοι καὶ
καὶ ἡμεῖς
οὐκ ἔστι
ἐλπίδα
τῇ περὶ
ἀναγκαζ

καὶ κελεύει ἔχειν, ὅτι ὁ σολομῶντος ἐπεὶν πορεύ-
 » αὐτῇ. ἔστι θρησκεία ἣν εἶδον ἑσὶν ὅτι ἡλίκος,
 » αὐτοὶ δόξαντα παρ' ἐαυτῶ σοφὸν εἶναι. καὶ
 ὁ τούτου θρησκότονον, παιδευθὲν ἄλλοις πεπισθυ-
 μέον, ὅτι μὴ δὲ τῆς οἰκείας ἀμαθίας ἐπαθεῖν
 νόμουν. ἔστι δὲ κελεύει μὲν καὶ σεναγμῶς
 εἰπὲρ τι ἄλλο ὅτι πάρος ἄξιον, ὅτι καὶ πολλὰς
 ἐγὼ κατηλέυστα. ὅτι ὁ δὲ ὅτι ὅτι οἰεσθαι, τὸ ἐπὶ
 ὅτι πολλὰς ἀφαιρείται, καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις
 ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετῇ ἐμπόδιον. ἰάσασθαι δὲ
 καὶ σῆσαι πλὴν νόσον, πέρου αὐτὸν εἴη τινὸς ἡ παύ-
 λου τῇ μεγάλων χριστοῦ μαθητῶν, καὶ μὴ τῇ
 ἐν λόγῳ καὶ ὄργῳ κυβερνήσεως ἐληφόντων ὅτι
 χάρισμα, καὶ πᾶσι πάντα γινόμενων, ἵνα ὅτι *Ad. 9.*
 πάντας κερδήσωσιν. ἡ μὲν δὲ τοῖς ἄλλοις μέγα,
 καὶ ὅτι κελεύει κυβερνήσει καὶ ἀγίοις πρὸς
 τῇ ἐπανορθοῦν τὰ τοιαῦτα καὶ διδύκειν
 πεπισθυμένων. ἀλλ' ἐπειδή γε παύλου καὶ ὅτι
 κατ' ἐκείνον ἐμνήσθημεν. ἀφ' ὧν, ὅτι ὁ δὲ
 ἄλλοις ἀπαντας, ὅσοι κατὰ νομοθεσίαν, ἡ προ-
 φητεῖαν, ἡ γραφήν, ἡ τινὰ τοιαῦτα ἄλλοι οἰ-
 κονομίαν τῶ λαοῦ προεβλήθησαν, οἷον ὅτι μω-
 σῆν, ὅτι ἀαρὼν ἐκείνον, ὅτι ἰησοῦ, ὅτι ἡλίου, ὅτι
 ἐλισσαίου, ὅτι κελταῖς, ὅτι σαμουὴλ, ὅτι δαυὶδ,
 ὅτι προφητῶν ὅτι πολλῶν, ὅτι ἰωάννου, ὅτι δὲ
 ἀποστόλων, ὅτι ἐκείνους ὅτι ὅτι οἱ πολλοί.

λόγος

ν.ε. π.σ.ε.

ὁβῶσι καὶ πόνοις διεξήλθον τῷ πρῶτασίαν καὶ
 τὰ δὲ αὐτῇ χρόνῳ ἐκαστοί, τούτῳ ὑπὲρ-
 βαίντες ἅπαντας, παῦλον πρῶτον μὲν μό-
 νον τὸ λόγον σωίστρα, καὶ βούτῳ θεωρήσωμεν,
 ὅσον ὅτι καὶ οἶον ψυχῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἔβρα-
 χείας τῆς πραγματείας, ἢ μικρὰς τῆς σωέ-
 σεως. ὡς αὖ δὲ ῥᾶτα τὸ το γνῶναι καὶ κατῆ-
 λτοι μὲν, τί παῦλος αὐτὸς πρὸς παῦλου φη-
 σι, ἀκούσωμεν. ἔω λέγειν τὸν πόνον, τὰς ἀ-
 γρυπνίας, τὸν φόβον, τὰς ἐν λιμῷ καὶ δίψει
 κακοπαθείας, τὰς ἐν ψύχει, τὰς ἐν γυμνά-
 τητι, τὸν ἔξωθεν ἐπιβουλεύοντας, τὸν ἐνδο-
 θεν ἀντιπράττοντας, ἀφίημι τὸν διωγμὸν,
 τὰ σιμώρια, τὰ δεσμωτήρια, τὰ δεσμὰ, τὸν
 κατηγόρον, τὰ διωκτῆρια, τὸν καὶ θῆμερας
 καὶ ὥραν θανάτου, τὸν σαρχάνην, τὸν λιθα-
 σμοῦν, τὸν ῥαβδισμοῦν, τὸν πείσοδον, τὸν κατὰ
 γλῶ κινδύνους, τὸν κατὰ θάλασσαν, ἦν θυτὸν,
 τὰ ναυάγια, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους
 ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐν ψυ-
 δαδέλφοις, ἦν ἐκ χειρὸν βίον, ἦν ἀδελφάνους
 ἀναγέλιον, ὡς θεῶν ἰσὶ καὶ ἀγγέλοις, καὶ
 ἀνθρώποις, μέσος θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἰσάμε-
 νος. ἔπειτα μὲν τῇ ἀγωνιζόμενος, τῷ δὲ πρῶ-
 τῶν λαὸν καὶ οἰκιστῶν, λαὸν πόλεως, χω-
 εἰς τῇ παρεκτός. τούτων τίς αὖ ἀξίως διέλ-

θοι, πλὴν καὶ ἡμέραν ἐπιστάσιαν, πλὴν τῇ καὶ ἐ-
 κασον κηδεμονίαν, πλὴν μέριμναν πασῶν τῇ
 ἐκκλησιῶν, ἥ πρὸς πάντας συμπαθεὶς καὶ
 φιλάδελφον, προσέκοπτε τις, καὶ παῦλος ἡ-
 ἀνδρ. καὶ ἄλλος ἐσκανδαλίζετο, καὶ παῦλος
 ὡς ὁ φλεγόμενος. ἥ δὲ τῆς διδασκαλίας φι-
 λόφων; ἥ δὲ ποικίλον τῆς θεραπείας; ἡ φι-
 λανθρωπία δὲ, ἥ δὲ αὐστηρὸν πάλιν; ἡ δὲ ὁ ἀμ-
 φοτέρων μίξις καὶ κῆρις; ὡς μήτε τῇ χρηστότη-
 τι μαλακίῃ, μήτε ῥαχύνῃ τῇ χαλεπότητι.
 νομοθετεῖ δούλοις καὶ δεσπόταις, ἀρχισὶ καὶ
 ἀρχιερεῶσι, ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν, γονόταις καὶ
 τέκνοις, γάμοις καὶ ἀγαμίαις, ἐγκρατεῖα καὶ ῥυ-
 φῇ, σοφίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ, πδολογίᾳ καὶ ἀκρο-
 βυσίᾳ, χριστῷ καὶ κόσμῳ, σαρκὶ καὶ πνύμα-
 τι. ἑωδὲ μὲν τῇ δὴ καλεῖται, τῇ δὲ καὶ ἀ-
 πτεται. ἑὸν μὲν χεραὶ καὶ σέφανον ὀνομάζει,
 τοῖς δὲ αὐτοῖς ἐγκαλεῖ. τοῖς μὲν συνοδιῶσι καὶ
 συμπροσβύμεται ὁρθετομοῦσι, ἑὸν δὲ ἀνακό-
 πτει κακῶς ὀδυνώντας. ναὺ ἀφρερίζει, ναὺ
 ἀγάπῃ κηροῖ, ναὺ θρηνεῖ, ναὺ διφραίνεται,
 ναὺ γάλα ὡρτίζει, ναὺ μυστηρίων ἀπτεται, ναὺ συγ-
 κατέρχεται, ναὺ ἐαυτῷ σωυφτοῖ, ναὺ ῥάβδον ἀπει-
 λαῖ, ναὺ πρῶτῃ πνύμα πρῶτῃ, ναὺ ἐπαίρει
 τῇ τοῖς ὑψηλοῖς, ναὺ ταπεινῇ τῇ τοῖς ταπεινοῖς.
 ἀρτι τῷ ἀποστόλῳ ὅτι ἐλάχιος, ἀρτι δοκιμῶ

λόγος

ὑπὸ χυνέται ἢ ἐν αὐτῷ λαλοῦντος χριστοῦ, ἀρτι
 πλὴν ἐκδημίαν ὡς θεὸς καὶ ἀνένδετος, ἀρτι πα-
 ραμέναι τῇ σαρκὶ δι' αὐτὸν ἀναγκαιότῳρον δο-
 κημάζει. οὐ γὰρ ζητεῖ ἢ ἐαυτῶ, ζητεῖ δὲ ἢ τῷ
 τέκνων, οὓς ἐν χριστῷ διὰ τῶ δὲ ἀγγελίου ἐλπί-
 νησεν. οὗτος ἔρος πάσης πνευματικῆς πρεσα-
 σίας, πανταχοῦ ἢ καὶ ἐαυτὸν παροραῖ, πρὸς
 ἢ τῷ ἄλλων συμφέρον. ἐγκαυχᾶται ταῖς
 ἀδελφείαις, καὶ ταῖς θλίψεσιν, ὡς ἄλλω τινὶ κόσ-
 μῳ. τῇ ἰησοῦ νεκρώσει ἐγκαλωπίζεται. ὑψι-
 λός ἐστι τὰ σαρκικὰ, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ἀ-
 γάλλεται, οὐκ ἰδιώτης πλὴν γινώσκει. καὶ ἐλέπειν
 φησὶ δι' ἐσὸ πῦρον καὶ ἐν ἀνίγματι. θαρρεῖ τῷ
 πνύματι, καὶ ὑποπιάζει ἢ σῶμα καὶ σαρκῶν
 ὡς ἀντίπαλον. τί διδάσκων ἡμᾶς ἐν θύρις, καὶ
 τί παιδύων; μὴ φρονεῖν τοῖς κατὰ, μὴ φυσιθ-
 αὖς τῇ γνώσει, μὴ πλὴν σαρκὶ ἐπεκίρειν τῷ πνύ-
 ματι. πάντων ὑπὸ μαχί, πάντων ὑπὸ δύχ-
 ται, ζηλοῖ πάντας, ἀνὰ πῖται ἰσθὲρ πάντων,
 τῷ ἐξω νόμου, τῷ ὑπὲρ νόμον. κήρυξ ἐθνῶν,
 ἰουδαίων προσάτης. ἐτόλμησέ τι καὶ μείζον ὑπὲρ
 τῷ ἀδελφῶν αὐτῶ τῷ κατὰ σάρκα, ἵνα τοὺς
 μήσω τι καὶ αὐτῶ, οὐτῶ λέγων. ἀντισταχθῆναι
 τοῦ τοῦ ἐαυτῶ χριστῷ διὰ πλὴν ἀγάπῃ οὐχέτι.
 ὡς τῆς μεγαλονοίας, ὡς τῆς τῶ πνύματος ζέ-
 σιως. ἡμμεῖται χριστὸν, ἢν γινώμενον ἰσθὲρ
 ἡμῶν

ἡμῶν καὶ
 βούτα καὶ
 φιλότητος
 ὡς καὶ ἐν
 ἡ οὗτοι σὰ
 γὰρ οὐκ ἔ
 καὶ κόσμον
 μὴ τοῖς
 πρὸς ἐπιθ
 καὶ κύκλ
 ἀσπείδων
 δι' αὐτῶν
 τῆς καὶ τ
 ταῦτα π
 ἡμῶν καὶ
 ροὶ αὐτῶν
 λαμῶν καὶ
 πρὸς τῶν
 ἐν τῷ
 καὶ ἐν τῷ
 λῆς πλὴν
 πρὸς ἢ κα
 φησὶ διὰ
 τῆς καὶ κα
 διὰ λῆμον
 πλὴν καὶ

ἡμῶν καὶ τὰς ἄλλων, ἢ τὰς ἀδελφείας ἡμῶν ἀναλα-
βόντα καὶ τὰς νόσους βασάσαντα, ἢ τὸ γε με-
τρίωτόν τινος πεῖν, παθεῖν ἢ ἐπὶ αὐτῇ, καὶ
ὡς ἀσεβὴς δέχεται πρῶτος ἀπὸ χριστοῦ, μόνον
ἢ οὗτοι σώζονται. καὶ τί λέγω καὶ εὐχαριστῶ; ζῶν
καὶ οὐχ ἑαυτῷ, χριστῷ δὲ καὶ τῷ κηρύγματι,
καὶ κόσμῳ ἐαυτῷ σαυρώσας, καὶ σαυρωθεὶς κόσ-
μῳ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, πάντα ἡγεῖται μικρὰ καὶ
τῆς ἐπιθυμίας ἐλάττωσα, καὶ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ
καὶ κύκλῳ μέχρι τῆς ἰλυνεικῆς πληρώσῃ τὸ
δυνατέον, καὶ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν φθάσῃ
δι' ἀρπαγῆς. καὶ τὸ παραδείσου γέννηται θεα-
τῆς. καὶ τῇ ἀρχῇ τῶν ἡμῶν ῥημάτων ἀκροατῆς.
ταῦτα πᾶντες, καὶ εἴ τις κατ' ἐκείνον τῷ πνεύματι
ἢ. ἡμεῖς δὲ δεδοίκαμεν παρὰ τούτου, μὴ μω-
ροὶ γενόμεν ὡς ἀρχόντες τάνεως, ἢ πράκτορες κα-
λαμώμενοι, ἢ μαχηρίζοντες τὸν λαόν ἡδυσῶς.
προσθήσω δὲ καὶ μαχηρίζομενοι, καὶ πῶς τε-
τον τῇ ἐξουσίᾳ ἡμῶν ταράσσοντες, ἢ ἐμπαῖκτες
κυριεύοντες, ἢ νεανίσκοι προσάται καὶ ἀτε-
λεῖς πῶς φρόνησιν, μὴ δ' ὅσον ἀρτοῦ καὶ ἱματίου
πρὸς τὸ καὶ θηγεῖσθαι τινῶν δυστροπῶν, ἢ πρὸ
φῆτις διδάσκοντες ἀνόμα, ἢ ἀρχόντες ἀπειθοῦν-
τες, καὶ κακῶς ἀκούειν μετὰ τῇ πατρίᾳ ἄξιοι
δὲ λιμοῦ σκληρότητα, ἢ ἱερεῖς, τὸ λαβεῖν ἄς
πῶς καὶ διὰ τὸ ἱερουσαλὴμ πληροῖς ἀπέχοντες.

Greg. Naz.

α δ

στα: 19.

στα. 3.

λαλεῖν

124, 6.

λόγος

05.5.0.

Μισ. 7.

Abb. 2

Μισ. 7.

ἅδ' ἡ πάντα ὁ τῷ σεραφίμῃ καὶ τῷ ἀνθρακίῃ καὶ θά-
βεις ἡ χάρις, ὁνειδίζεσθαι καὶ μαρτυρεῖται.
ἄρ' οὖν ἡ μὲν δρῶν ἱσοῦτον καὶ οὕτως ἐπί-
νον τῇ ἀσθητικῇ καὶ λυπηρᾷ, καὶ ὄντως
σὺς ὁσέων τῷ γε νοαῦ ἔχοντι, μικρὸς δὲ ὁ κίνδυ-
νος ἡ τὸ πῶμα διὰ τα φρόνητον; ἀλλά μοι πολλῶν
ἐπανατείνεται φόβον ἐνθ' ἡ μὲν ὁ μαχάριος ὡ-
σπὲρ, πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὸ κείμενον λέγων ὅτι ἱερεῖς
καὶ οὐκ ἀρχοντας. ὅτι παγὶς ἐλλήθῃ μὲν τῇ
σκοπιᾷ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ὑπὸ τῇ
τα βύειον, ὅτι τα πεπῆχαι ὑπὸ τῇ ἀνθρώ-
πινᾳ ἀχρυσόντων ψυχῆς. ἄρ' οὖν εἰς τὴν τε δὴ
φάουλιν ἀπειλῶν πεφῆχαι, καὶ πρὸς τα
ναλίσκην δὴ κειτὰς αὐτῇ. ἐφ' ἔξιν τε μικρὸν
τῷ χρίν βασιλέα καὶ ἀρχοντας. ὅτι ἐαυτοῖς ἐ-
βασιλεύσαν, ἀλλ' οὐ δι' ἐαυτῶν. ἐνθ' ἡ δὲ ὁ θεῖος
μαχάριος, οὐ φέρων οἰκοδομουμένῳ σιῶν ἐν αἰ-
μασιν, ὅτι τῶν βούλει, καὶ ἱεροσταλήμ ἐν ἀδι-
κίαις, τῇ ἡγουμένη αὐτῆς μετὰ δώρων κεινόν-
των, καὶ τῇ ἱερέων μαθού ἀποκεινομένων, καὶ τῇ
πεφῆχαι μετὰ ἀργυρίου μαυτενομένων. ἀν-
θῶν τί γινώσκειται; σιῶν ὡς ἀχρὸν ἀροτειαθῆ-
σεσθαι, καὶ ἱεροσταλήμ ὡς ὁ προσωφυλάκειν ἐ-
σεσθαι, καὶ τὸ ὅρος τῷ οἴκου ὡς ἄλλος οἶκου λο-
γιαθῆσεσθαι. θρησκείαν τῇ δρῶν τῇ κατὰ
δραῶντων, ὡς μόλις τῷ καλᾷ ὑπολείπεσθαι
ἡ ἐπὶ

ἡ ἐπὶ
καὶ τὸν κα-
δὲν τὰ αὐ-
ποῖμα καὶ
καὶ τὸν κα-
δὲν τὰ αὐ-
λατῆς καὶ
ταῖς τῷ θ-
ἀπὸ τοῦ
καλῶν, καὶ
σιν ἱερα-
παρὰ τὴν
ταλῶν
τα περὶ
λατῶν
καὶ καὶ
νῶν τῶν
καὶ τῶν
ἀποδοῦν
τῶν δὲ αὐ-
ἡ ὡς τῶν
συχνοῦν
ὡς τῶν
ἐπὶ τῶν
ἡ ἀποδοῦν
καὶ τῶν

ἢ ἐπιφυλίδαι. ὁπότε καὶ ἦν ἀρχόντα αἰτεῖν,
καὶ ἦν κειτὺν λόγῳ πρὸς χάριν λαλεῖν. καὶ ἔ-
στιν τὰ αὐτὰ τῷ μεγάλῳ δαβίδ φθεγόμενος, πῶ
» σὸν με κύριε λέγοντι, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὁστος. ὅς οὐ
καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιλείψει αὐτῷ, ὡς ἐπὶ σὴρς
δαπανώμενα. ἰωὴλ δὲ ἡμῶν καὶ θρήνον διακε-
λεύεται, καὶ κόπτεσθαι βούλεται, ὅτι λειτουργοῦ-
τας τῷ θυσιαστηρίῳ, λιμοῦ πείζοντος. τοσοῦτον
ἀπέχει σφυγὰν ἐπιτρέπειν ἐν τοῖς τῇ ἁλώσε-
σιν κακοῖς, καὶ πρὸς τῷ ἀγιάζον νηστείαν, καὶ κηρύσ-
σειν θραπείαν, σωμαγαγεῖν πρεσβυτέρους, νή-
πια, ἡλικίας ἐλεφνὰς. ἔτι καὶ αὐτῷ ἡ ἱερὸν κα-
ταλαμβάνοντας ἐν ἀποδῶ καὶ σάκκοις, καὶ λίαν
ταπεινὸς καὶ τὰ γῆς ἐρριμμένον, διότι τετα-
λαιπωρήκη πεδία τῇ ἀκαρπία. καὶ ἐξήρην ὅς οἱ-
κον κυρίου ἀπονδῇ καὶ θυσία, ἐλκὼν τῇ ταπει-
νώσει ἦν ἔλεον. τί δαὶ ὁ ἀμβακούμ; οὗτος μὲν
καὶ θερμότερων ἀπτεται λόγων, καὶ πρὸς αὐτῷ
ἀποδύς πετεῖ ἦν θεόν, καὶ οἷον καὶ βοᾷ τῷ χρη-
στοῦ δεσπότῃ, ὅτι πᾶν τῇ κειτὴν ἀδικίαν.

- » ἔως τίνος κύριε κεκράξομαι λέγων, καὶ οὐ μὴ ἴ-
» σακούσεις; βοήσομαι πρὸς σε ἀδικούμενος, καὶ
» οὐ σώσεις; ἵνα τί μοι ἐδείξας κόπον καὶ πόνον;
» ἐπιβλέπειν ἡδὲ ταλαιπωρίαν καὶ ἀπέθειαν;
» ὅς ἐναντίον μου γέγονε κείσις, καὶ ὁ κειτὴς λαμ-
» βάνη. διακῆρ διασκεδάσαι νόμος, καὶ οὐ δε-

11. 11.

101-6. 1.

A66. 11.

22 ξάγεται ἕς τέλος κείμενα. εἴτε ἡ ἀπειλή, ἢ τὰ
 23 ὑπὸ τούτοις. ἴδετε οἱ καρτερὸν καὶ ἐπι-
 24 βλέψατε, ἢ θαυμάσατε θαυμάσια, ἢ ἀφανίσθη-
 25 τε, διότι ὅρῳ ἐγὼ ὀργάζομαι. ἢ τίς τῶν πάν-
 τα ἐπιφέρειν τὰ τῆς ἀπειλῆς. ἀλλὰ μικροὺς
 ἐμπεσέν, ὅσοι γὰρ μοι δοκεῖ βέλτιον εἶναι,
 πεσόντων τοῖς ἱερμενοῖς. πολλοὺς ἀναγκαλέσας
 μένος καὶ ἀποκλεισάμενος τῇ πείρῃ ἀδύ-
 κων ἢ θνητῶν, τέλος, ἀναγκαλεῖται καὶ οὗτος
 τῆς μοχθηρίας ἡγεμόνας καὶ διδασκάλους.
 ἀνατροπὴν μὲν θολερὰν τῶν κακίων ἀποκλεισάν,
 καὶ τὸ νοῦ μέθην καὶ πλάνην. ὁρῶντες δὲ λέ-
 γων τοῖς υἱοῖς αὐτῆς οὗ πλάνησον, ὅπως ἐπι-
 βλέπωσιν ὑπὸ τὸ σκότος αὐτῆς τῆς ψυχῆς καὶ
 τὰ σπῆλαια, ὅρπετων καὶ θηρίων, λογισμῶν θνη-
 τῶν οἰκητήρια. οὗτοι μὲν δὴ τοιοῦτοι, καὶ μετὰ
 τριούτων ἡμῶν διαλεγόμενοι τῇ παιδευμάτων.
μαλαχίαν δὲ πῶς παρελθεῖν ἄξιον, νῦν μὲν ἐγ-
 γηλοῦντα πικρῶς τοῖς ἱεροῦσι καὶ ὀφειδίζον-
 τα ὡς τὸ ὄνομα κυρίου φαυλίζουσι. καὶ προστι-
 θεῖτα ἐν τῇ πικρᾷ τῶν προσάγων πρὸς τὸ θυσιάζειν
 εἰς αὐτοῦ ἡλιφθιμένους, βρώματα, οὐκ ἀπαρ-
 γματα, καὶ ἄμμιδ' αὐτῇ ἡγουμένων τινὶ πε-
 σενέμοιεν, ἢ ἂν μαθεῖεν αὐτὸν πεσενέμοντες.
 ταῦτα προσφέρειν τῷ βασιλεῖ τῇ ὅλων θυλῇ
 ὀφθαλμοῖς, χωλὰ καὶ ἄρρωστα καὶ δεφθαρημέ-
 να, καὶ

A66.2

Feb. 18

[illegible]

να, καὶ βέβηλα παντελῶς καὶ ἀπόπτυστα. καὶ
 δὲ πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς τῆς θεοῦ διαθήκης ὑπο-
 μνησκόντα, ἡ δὲ ἦν, τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρετῆς,
 καὶ φόβῳ φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ ἀπὸ προσώ-
 » του τῆς ὀνόματος αὐτοῦ σέβασθαι. νόμος φησὶν ἡν
 » ἀληθείας ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ οὐδέ
 » θη ἐν χεῖλεσιν αὐτοῦ. ἐν ἀρετῇ καὶ ἐν δυνάμει ἐπὶ
 » ἐξουσίᾳ μετ' ἐμοῦ, καὶ πολλοὺς ἐπέσειψεν ὁ ὁ
 » κύριος, ὅτι χεῖλη ἰδρύσεται γνώσιν, καὶ
 » νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ σώματος αὐτοῦ. καὶ ἡ αἰτία
 » ὡς ἡμίκατε ἅμα καὶ φοβῶρά. διότι ἄγγελος κυ-
 ρίου παντοκράτορος ὄσιν. καὶ παραιτοῦμαι μὲν
 τῇ ὑπὲρ τούτοις ἀρῶν ἡ βλάβη μου, φοβοῦ
 μου δὲ πῶς ἀλήθειαν. ἀλλ' ὁ μέτερόν τε ἀπείν ἅ-
 μα καὶ συμφέρον. ἡ δὲ ἔτι ἄξιόν φησιν ἐπιβλέψαι
 ἡς θυσίαν ὑμῶν, ἡ λαβεῖν δεκτὴν ἐκ τῆς χειρῶν
 ὑμῶν. ὡς ἀν' ἡ μάστιγα δὲ χερσίνων, καὶ πῶς ἱε-
 ρουργίαν αὐτῇ δὲ πῶς καὶ ἡ ἀποπεμπόμε-
 νος. χαχαρίου μὲν γὰρ ὅτ' αὐτὸς μνηστὴρ, φείσσω ἡ
 ὁρέπανον. ὁμοίως καὶ ἡ κατὰ τῆς ἰδρύων μὲν
 τύρεται. οὐ γὰρ, ἡ μὲν πρὸς ἡσού τῆς πάντων ἱε-
 ρείως τῆς μεγάλου παρὰ θεοῦ, ὃν πᾶσι δύνανται τῷ
 λόγῳ πῶς ἡν παρὰ ἐδοῦνται καὶ ἀναξίαν, πῶς ἱε-
 ραὶ κλῶ καὶ λαμπρὰν πᾶσι τίθουσιν, ὅσα τε ὁ ἄγ-
 γελος αὐτῷ λέγων πρὸς τὸν ἡσού καὶ ἐπισκῆ-
 πτων πεποιήται, ταῦτα μὲν ἡς μέζονα καὶ ὑψη-
 λὰ

μαβ. 2.

2αο. 3.

λόγος

λότ' ὅρα ἴσως, ἢ κατὰ τοῦ πολλοῦ ἱερέας ἀνα-
φύρομαι, σιωπῇ τιμάδω. πολλὸν ὅτι καὶ τοῦτου
ἐκδεξιῶν ὁ διάβολος εἰσῆκε τῷ ἀντικείμενῳ αὐ-
τῷ, πρᾶγμα ἐμοὶ οὐκ οὐ μέγιστον, οὐδὲ ὀλίγον
φόβου καὶ φυλακῆς ἄξιον. ἃ δὲ τῇ λοιπῶν κα-
τηγορίᾳ ποιμένων ἐπιμελῶς καὶ κατὰ πᾶν, τίς
οὐκ ἔστιν πολὺ καὶ πῶς ψυχρῶς ἀδελφάντινος, ὥς
τε μὴ ἐρέμην ἀκούων, καὶ αὐτὸς ἐαυτῷ γίνεσθαι

11

μετρίωτερος; φωνή φησι θρηνοῦτων ποιμέ-

νων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν.

φωνὴ ὠρυομένων λεόντων, ὅτι τάδε πεπόνθασι.
μονοῦ καὶ οὐκ ἔστι τῇ θρῆνῳ ὥς ἡδὴ παρόντων, καὶ
σιωθρηνεῖ τοῖς πάροχουσιν. ἔτι δὲ μικρὸν ἔμπρο-

θεν πολλὴν κωλύει, καὶ σφοδρότερον. φησὶ

νετε φησὶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, ἃ οἱ κτησά-

μενοι κατέσφαζον καὶ οὐ μετεμέλοντο. καὶ οἱ πῶ-

λοιῶτες αὐτὰ ἔλεγον, βύλογη ῥς καὶ καὶ πεπλυν-

τήσμεν. καὶ οἱ ποιμένες αὐτῇ οὐκ ἔπαχον

οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς. διαδοῖς οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι

ἰδὲ τοῦ κατωκοῦντος πῶς γῆν, λέγει κύριος

13

παντοκράτωρ. καὶ πάλιν. ῥομφαία, ὅτι ἐξέρ-

σῃ καὶ ἰδὲ τοῦ ποιμένας, καὶ πατάξατε τοῦ ποι-

μένας, καὶ ἐκ πατάξατε τὰ πρόβατα, καὶ ἐπ' αὐ-

ξω πῶς χεῖρά μου ἰδὲ τοῦ ποιμένας, καὶ ὀργί-

σθαι ὁ θυμὸς μου ἰδὲ τοῦ ποιμένας, καὶ ἰδὲ τοῦ

ἀμνῶν ἐπίσκεψομαι. πρὸς τιθεὶς ἡδὴ τῇ ἀπει-

λῇ καὶ

καὶ καὶ τῶν
πολλῶν π
πολλῶν
ὡς τε δὲ
ἐξ ἡμέρας
ἰκάνει
βυτῶν
θεσπότη
μετρίως
ἐκ πρὸς
καὶ ἦν
μάλων
μᾶλλον
καὶ κατὰ
μολὴν
σπινθῶν
ἐπ' αὐτῶν
καὶ οἱ μὲν
τοῦ μνησ
θρονοῦ
καὶ μὲν
ἐστὶ καὶ
καὶ πᾶσι
καὶ πᾶσι
καὶ πᾶσι
καὶ πᾶσι
καὶ πᾶσι

ἡ καὶ τὸ λαοῦ ἐν προέχοντας. οὐτὼ φιλο-
 πόνως προσεχθεῖται τῷ λόγῳ, καὶ οὐδὲ ἀ-
 παλλαγήναι δύναται ῥαδίως τῇ ἀπειλῇ.
 ὥστε δέδοικα μὴ καὶ αὐτὸς ἀπενκῆσθαι, πάντων
 ἐξῆς μεμνημένος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξαχαιεύς, οὕτως.
 ἵνα δὲ ἐν τῷ δανιὴλ παρὰσφάμωμεν πρεσ-
 βυτέρους, καὶ γὰρ παρὰσφάμοιμεν, καὶ τῷ
 δεσπότη πρὸς αὐτῇ καλῶς ἄρημένον, καὶ προη-
 γρημένον. ὅτε ἰδὴ ληθὲν ἀνομία ἐκ βαβυλωνίως
 ἐκ πρεσβυτέρων κειτῇ, οἱ ἐδόκωσαν κυβερ-
 νᾶν τὸν λαόν. πῶς οἴσομεν ἱεζεκιήλ, τὸν τῇ με-
 γάλῳ ἐπὶ πῶν καὶ ἰζηγητῶν μυστηρίων καὶ θεα-
 μάτων; πῶς μὲν ἂν τοῖς σιοποῖς διακελεύεται
 μὴ κατὰ σιωπᾶν πῶν κακίαν καὶ πῶν ἐπὶ χρ-
 μῶν ταύτῃ ῥομφαίαν, ὥς οὐτε αὐτοῖς εἶδεν λυ-
 σιτελοῦ, οὐτε τοῖς ἀμφοτέρουσι; τὸ δὲ πρὸς
 δεῖσθαι καὶ προκηρύξαι ἀμφοτέρους ὀνήσοντες,
 ἃ οἱ μὲν εἴποιν, οἱ δὲ ἀκούσαιν, ἢ πάντως γε
 ἐν μνηύσαντας. πῶς δὲ πῶν ἄλλῳ κατὰ-
 σφραμῶν προεῖται κατὰ τῇ ποιμαίνοντως,
 καὶ μὲν ἐν βούλῃ τοῖς ῥήμασιν. οὐαὶ ἐνδὲ οὐαὶ
 ἐστὶ, καὶ ἀγγελία ἐνδὲ ἀγγελίαν, καὶ ἐκζητη-
 θήσεται ὅρασις ἐκ προφήτου, καὶ νόμος ἀπο-
 λείπεται ἐξ ἱερέως, καὶ βουλή ἐκ πρεσβυτέρων.
 καὶ οὐ καὶ ἐκείνοις πάλιν. ἢ ἐκ αὐτοῦ, εἰδὼν αὐτῇ, οὐ εἰ
 γὰρ ἢ οὐ βρεχόμεν, οὐδὲ νεκρὸς ἐχέμετο ἐνδὲ σὺ ἐν

ΕΖ. 11.

7

- » τὰ βρώμα πάντα πετεινοῖς καὶ θηρίοις, οὐκ ὄντος
 » τῷ ἐκζητοῦντος καὶ ἐπιστρέφοντος. εἴ τα τί;
 » ἔω ἐπώφισι, λέγει κύριος, ἀντὶ τῷ ταῦτα οὕτως
 » ἔχειν, καὶ γινέσθαι τὰ πρόβατά μου ὡς προ-
 » νομῶ; ἰδοὺ ἐγὼ, ἐν δὲ τῷ ποιμένῳ, καὶ ἐκζη-
 » τήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς,
 » καὶ τὰ μὲν σωξέω καὶ ποιποιήσομαι. οἱ δὲ
 » τὰ, καὶ τὰ πείσονται, ἃ τῷ κακοῦ ποιμένῳ
 » ἔκός. ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ πάντων καὶ πάντας
 » ἀπαρθῇ, μένος τῷ προφήτῃ, μακρὸν ἄπο-
 » τείνω λόγον, εἰς ἐπιμνηθεὶς ἐτι, τῷ πρὸ τῆς
 » πλάσεως ἐγνωσκόνου, καὶ ἐκμήρασεν ἡ γασμέ-
 » νου, ἱερεμάσ ἦν οὗτος, τῷ λοιπὸν ὑπὲρ βήσο-
 » μου. ζητεῖ μὲν οὗτος ὑπὲρ κεφαλῆς ὑδωρ,
 » καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς πηγῶν δακρύων, ἵνα κλαύ-
 » σῃ πρὸς ἀξίαν ἦν Ἰσραὴλ. ὁ δὲ ῥετὴ δὲ οὐχ ἦτον
 » καὶ τῷ πρεσβύτων τῷ μοχαρείαν, λέγει μὲν αὐ-
 » τῷ διελεγχόμενος πρὸς τῷ ἰδρεῖς ὁ θεός, οἱ
 » ἰδρεῖς, οὐκ εἶπαν ποῦ ἔστι κύριος. καὶ οἱ αὐτὲς
 » μένοι τῷ νόμου μου, οὐκ ἠπίσαντό με. καὶ οἱ ποι-
 » μένες ἡσέβουσαν ὡς ἐμέ. λέγει δὲ αὐτὸς πάλιν.
 » ποιμένες ἡφρονούθησαν, καὶ ἦν κύριον οὐκ ἔξε-
 » ζήτησαν, καὶ διαστῆσαν οὐκ ἐνόησαν πάντα ἡ νομή,
 » καὶ διεσκορπίσθησαν. ποιμένες τε φησὶ πολλοὶ
 » διέφθαρσαν ἦν ἀμπελῶνα μου, ἐμόλυναν τὸ με-
 » εἶδά μου, ἦν οὐκ ἐπὶ θυμητῶν, δεδῶται ὡς τῷ

Η. 47.

10

12

1. ad Tim. 3.

ΚΑΝΟΝ

May. 20

٦٠٠

ἀλλὰ λάξιν τε βούλεται οὗτος ποιμένας, καὶ κό-
πτεσθαι οὗτος κειοὺς τῇ περὶ αὐτῶν, διότι ἐπλη-
ρώθησαν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἕως σφαγῆν. καὶ τί μοι
τὰ παλαιὰ λέγειν; τίς δὲ τοῖς πάλου κενόσει
καὶ ὄροις ἐαυτὸν παρεκτείνων, οὗς ποδὶ ἐπισκώ-
πων καὶ προσβυτέρων ἐταξε, νηφελίους, σώ-
φρονας εἶναι, μὴ παρόνους, μὴ ἀλήκτας, δε-
δικηκτικούς, ἀλλήπτους ἐν πάσι καὶ ἀνεπάφους τοῖς
ἐν νηροῖς, οὗ πολὺ ἢ διαφύγειν δύνηται πῶς τῇ
μακρῶν διήγνηται; τί δὲ αὖ τοῖς μαθηταῖς ἰη-
σοῦς. ὡς δὲ ἢ κήρυγμα πέμπων, νομοθετεῖ; ὦν
ἢ κεφάλαιον, ἵνα μὴ τὰ μαθῆναι λέγω, τοιοῦ-
τοῦ εἶναι πῶς ἀρετῶν, καὶ οὕτως δύσκαλεις καὶ
μετεῖους, καὶ ἐν σωτόμως ἡπείν οὐρανίους,
ὥστε οὐχ ἡπτόν οὐδὲ ἢ ἐν ἐρώτων αὐτῶν, ἢ οὐδὲ ἢ ἐν
λόγον ἐρέχειν ἢ ἀκατέλιον. ἐμὲ δὲ φόβουσι καὶ
ὀνφοδίζόμενοι φαειβαῖοι, καὶ γραμματεῖς ἐλεγ-
χόμενοι. ὦν αἰσχρὸν, ἢ πολὺ πῶς εἶναι δεῖν πῶς

ἀποπύ
 ὠσανδ
 ταχέως
 καὶ ἔτι
 κωλύει
 πάντες
 προσέει
 πόντος
 καὶ ἀκούσ
 σαν τοῖς
 καὶ ἐν δὲ
 οὐδὲ παρ
 πεινὸν τῷ
 ἁλῶσι
 εἶναι τοῖς
 ἐν τοῖς ὕ
 πως αὖ α
 καὶ μέγ
 σται με
 οὐδὲν α
 φάτισται
 ἄνωγειν
 συμβου
 τῶν τὰ φ
 λῆσι, οἱ δὲ
 καὶ πῶν

ἀρετῶν, ὡς διατετάγμεθα, εἴ τι θεοί μετὰ τῆς τῆς
οὐρανῶν βασιλείας, καὶ τῶν ἡλικίαν φαινοίμε-
θα χεῖρους. ὥστε καὶ ὅφεις ἀν' ἡκούτως ἀκούσαι,
καὶ γυνήματα ἐχιδνῶν, καὶ ὁδοὶ τοιφλοὶ, τὸν
κύνωπα διυλίζοντες καὶ τῶν ἡμέλων ἡτα-
πίνοντες, καὶ ταῖφοι ῥυπαροὶ τὰ ἄνδον, μετ' ὅ-
πρεπείας τῆς ἐξωθεν. καὶ παροφίδες καβαρά-
τ' φαινόμενον. καὶ τὰλλα, ὅσα ἐκείνοι καὶ ὅσ' ἴ-
κ' ἀκούσι. τούτοις ἐγὼ σὺν ἡμῶν κτωρὶ καὶ μεθ' ἡμέ-
ραν τοῖς λογισμοῖς. ταῦτά μου τ' μνηστὴρ ἐκ τῆ-
κει καὶ δαπανᾷ τὰς σάρκας, καὶ οὐκ ἔα θρασύειν
οὐδὲ ὑπερβῆαι ἀνὰ βλέποντα. ταῦτά μου τα-
πεινοὶ τῶν ψυχῶν, καὶ τὸν νοῦν συσέλπει, καὶ τῇ
γλώσσῃ δεσμὸν ἐπιτίθεισιν, καὶ οὐκ ἔπ' πρὸς αἰσῶ-
εἶναι τοῖς τὸν λόγον, οὐδὲ τὸ ἡτορροῦν ἄλλους
καὶ διδύμην, ὃ πολλὴς ἐστὶ τῆς πόλεως αἰσῶ. ἀλλ' ὅ-
πως ἀν' αὐτὸς τῶν δόχον αἰσῶ ὀργὴν διαφύγοιμε,
καὶ μικρὸν τι τοῦ ἰοῦ τῆς ἡλικίας εἰς αὐτὸν ἀρξέ-
σαι με. καβαρῆναι δὲ πρῶτον, εἶτα καβαρῆναι. σο-
φιστῶναι, καὶ οὐτὼ σοφίσαι. γνέαι φῶς, καὶ
φωτίσαι. ἐγρίσαι θεῶν, καὶ πρὸς αἰσῶν ἄλλους.
ἀγαθῆναι, καὶ ἀγιάσαι. χειραγωγῆσαι μὲν χερσὶν,
συμβουλῶσαι μετὰ σινέσεως. πότε οὕτω ἔσαι
ταῦτά φασι, οἵ ταχεῖς τὰ πάντα καὶ οὐκ ἀσφα-
λεῖς, οἱ ῥαδίως οἰκοδομοῦντες καὶ ἡτα λύνοντες,
καὶ πνίγη ὁ λύχνος ὡδὶ τῶν λυχνίων, καὶ τῶν

σάτην, ἥν μετὰ ἀγγέλων σπένδομεν, καὶ μετὰ αἰ-
 χαγγέλων δοξάζονται, καὶ ἡδὴ τὸ αὐτὸ θυσιά-
 εον ἀναπέμποντα τὰς θυσίας, καὶ χριστῶ συ-
 νιερούσονται, ἥν ἀναπαλάσσονται τὸ πλάσμα,
 καὶ παραστήσονται τὴν ἑκόντα, καὶ τῷ αὐτῷ κόσ-
 μῳ δημιουργήσονται, καὶ τὸ μεῖζον ἡπεῖν, θεὸν
 ἐσόμενον καὶ θεοποιήσονται; οἶδα τίνος ἐσμεν
 λειτουργοὶ, καὶ τοῦ κείμενοι, καὶ τοῦ πέμποντες.
 οἶδα τὸ θεοῦ τὸ ὕψος, καὶ τὴν ἀνθρωπίνῳ ἀδελ-
 νειαν, καὶ τὴν δύναμιν πάλιν. οὐρανὸς ὑψηλός,
 γῆ δὲ βαθεῖα. καὶ τίς ἀναθήσεται τῇ ἐρρημέ-
 νων τῇ ἀμφοτέρῃ; τίς πάλαι κείμενος ἐν τῇ καὶ τοῦ
 ξόφου καὶ τῆς σαρκὸς τὴν παχύτητα, ὅλῳ νοῦ
 καὶ θαρῶς ἐπὶ πᾶσι νοῦ ὅλον, καὶ μεθήσεται
 τοῖς ἐσώσι καὶ ἀοράτοις, ἐν τοῖς ἀσάτοις καὶ ὁρω-
 μένοις; μόλις γὰρ αὐτὶς ἐνταῦθα τῇ σφόδρα
 κεκαθαρμένων, καὶ εἰδῶλον τὸ καλοῦ θεωρή-
 σειν, ὡς πᾶρ οἱ ἥλιον ἐν τοῖς ὕδασι. τίς ὁ με-
 τρήσας τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἥν οὐρανὸν σπινθα-
 ρῇ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ὀρατὴ; τίς ἐσησε τὰ ὄρη
 σταθμῶ καὶ τὰς νάπας ζυγῶ; τίς τόπος τῆς κα-
 ταπλύνσεως αὐτῶ, καὶ τίνι τῇ πάντων ὁμοιω-
 θήσεται, τίς ὁ μετρήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ, καὶ
 τῇ σοφίᾳ καὶ τα σκευάσας ἀνθρώπων, καὶ ἔς ἐν
 ἀγαθῶν τὰ διεσῶτα, καὶ μέξας ἥν χωρὶς τῶ
 πνύματι, καὶ σωθεὶς ζωὴν ὄρα ἥν καὶ ὁρατὴν,

στ. 40

λόγος

πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ἐπίγνον καὶ οὐρά-
 νιον, ἀπτόμενον θεοῦ, καὶ οὐ ποδολοκάστομενον,
 εἰσίζον καὶ μακρυνόμενον; εἴπα σοφολογί-
 σται φησὶν ὁ σολομῶν, καὶ αὐτὴ ἐμακρυνέθη
 ἀπὸ ἐμοῦ μακρὰν ἑσθὺρ ὅ ἦν. πῶς σοφίαν λέ-
 γων. καὶ ὄντως ὁ πρὸς ἑλθεὶς γνώσιν, πρὸς τί θη-
 σιν ἀλγυμα. οὐ μᾶλλον ὀφθαλμολογῶν τῷ ὀφθαλμῷ
 τοῦ, ἢ ἀνιῶντος τῷ διαφύγοντος. ὁ πορ οἱ μοι θε-
 λεί συμβαίνειν τοῖς ἐπι διψῶσιν, ἀποπωμαμένοις
 ὕδατος, ἢ κρατεῖν ἢ οὐ δυνάμενοις, ἔχειν νομίξω-
 σιν. ἢ οὐς ἀπῆλθεν ὀφθαλμῶν ἀσφαπὴ ποδολοκά-
 στα. τοῦτό με ἴση καὶ τῷ καὶ ταπεινὸν ἐπὶ οἶς, καὶ
 εἶναι βέλτερον ἐπειθεὶς ἀκούειν φωνῶν ἀνέσεως,
 ἢ ὀφθαλμῶν εἶναι τῇ ἑσθὺρ δύναμιν. ἢ μεγα-
 λειότης καὶ ὁ ὕψος καὶ ὁ ἀξίωμα, καὶ αἱ κα-
 θαραὶ φύσεις, μόλις χωροῦσαι θεοῦ λαμπρότη-
 τα, ὃν ἄβυσσος καλύπτει, οὐ σκότος ἀποκρυφῇ,
 φῶς ὄντος τῷ καθαρωτάτου καὶ ἀπλοσίτου
 τοῖς πλείοσιν. ὅς ἐν τῷ παντὶ τῷ θεῷ, καὶ ἰδί-
 ος παντός ὅσιν ἔξω. ὅς καὶ ὁ ὅσιν ἄπαν, καὶ αὐτὸ
 παντὸς καὶ ὅσιν. ὅς νομῶ φωτίζει, καὶ διαφύγει
 τοῦ τάχος καὶ ὕψος. ὅς χωρῶν αἰὶ τοσοῦτον, ὅ-
 σον καὶ λαμβάνεται. καὶ ὁ πάσιν πρὸς τὰ
 αὐτῶν ὅντα ὀφθαλμῶν, τῷ φάσκειν, καὶ τῷ οἷον κραυγῇ-
 μένος βλέπειν. τοσοῦτον μὲν δὴ καὶ τοῦ
 τοῦ ἡμῶν ὁ ποδοῦ μένον καὶ ποδοῦ ἀξομένους.

[illegible]

ποιούτον δὲ εἶναι χρὴ τὸν νυμφαγωγὸν τῇ ψυ-
 χῶν καὶ προμνήστορα. ἐμοὶ γὰρ μὲν δέος, μὴ καὶ
 τῷ νυμφῶνος ἐξω εἰσὼ δεθεὶς χεῖρας καὶ πό-
 δας, ὥς οὐκ εἰδεδυμένος εἰδυμαγάμου, ἀλλὰ τολ-
 μηρῶς παρεκείρασθαι ἐμαυτὸν τοῖς ἐκείσε ἀνακί-
 μένοις. καίτοι προσηκλήθην μὲν ἐκ νεότητος,
 ἵν' εἴπω ἡ τ' τοῖς πολλοῖς ἀγνωστομένων, καὶ ἐπ' αὐ-
 τὸν ἐπερρίψω ἐκμήρασθαι, καὶ ἐδόθην δοῦναι ἐκ-
 μητεῖ κῆς ὑποχέσεως, καὶ μετὰ τούτων τοῖς κινδύ-
 νοις ἐβεβαιώθην, καὶ ὁ πόθος συνηυξήθη, καὶ ὁ λο-
 γισμὸς συνέδραμεν, καὶ πάντα ἔδωκα φθόνων
 τῷ λαχρόντι καὶ σώφροντι, καὶ τῇσιν, πόδε φαίειαν,
 δεξιάν, εὐδὸν λόγον αὐτοῦ. ὧν, εὖτε ἀπέλαυσαι
 μόνον, ὅ· παρὶδεῖν καὶ ἐχέκεναι ὧν χρῆσθαι προ-
 τίμησα. καὶ ἡδύνθη μοι τὰ τῷ θεῷ λόγια ὥς κα-
 εῖα μέλιτος, καὶ πλὴν συνέσιν ἐπειχλεσάμην, καὶ
 τῇ σοφίᾳ ἔδωκα φωνῶν μου, καὶ τ' ἄλλα δὴ ταῦ-
 τα, οἷον θυμὸν μετρήσαι, καὶ γλῶσσαν χαλινῶ-
 σαι, καὶ ὀφθαλμὸν σωφρονίσαι, καὶ γαστέρα παι-
 γαγωγῆσαι, καὶ δόξαν πατήσαι πλὴν καὶ τῶ
 μείνουσιν. παραφρονῶν λέγω, ἀλλ' οὐκ ἔρη-
 σεταί. ταῦτα μὲν, οὐ τῇ πολλῶν ἴσως ἐ-
 γλυόμην φαυλότῳ. εὖτε δὲ φιλοσοφῆσαι
 κρεῖττον ἢ καὶ ἡμᾶς, δεξασθαι ψυχῶν ἢ γεμονίαν
 καὶ πρῶτασίαν, καὶ μήπω μὴ δὲ ποιμαίνεσθαι
 καὶ ὡς μαθόντας ἡμᾶς, μὴ δὲ καὶ θαρσύνεσθαι πλὴν

1144. 22

λογος

ψυχῶ ὅσόν ἄξιον. ἔπειτα τῷ μῆνι ἐπιστῆναι
 πειθῆναι, καὶ ταῦτα ἐν καιροῖς τοιούτοις, ἐν
 οἷς ἀναπῆρν, ὁρῶντα δὲ ἄλλοις ἀνὰ καὶ καὶ
 φερομένοισι τε καὶ ταρασμένοισι, φυγόντα
 φυγῇ ἐκ τῶ μέσου, ἕως σκέπην ἀναχωρήσαν-
 τα, λαθεῖν τῷ πονηρῷ πλὴν ξάλλω καὶ πλὴν σκο-
 τόμεναι. ἡνίκα ὁλεμὲν μὲν ἀλλήλοις τὰ μέ-
 λη, οἴχεται δὲ τῆς ἀγάπης ἡ καὶ τι λυλαίφανον.
 ὄνομα δὲ κενοῦ ἄλλως ὁ ἱεροῦς, ἐκχυθείσης ἐπ' ἄρ-
 χοντας ἰζού δὲ νώσεως ὡς πρὸ εἰρηται. καὶ εἴθε
 κενόν. νυνὶ δὲ ἐρέτω τοῖς κεφαλὰς ἀθέων ἢ βλα-
 σφημῶν. φόβος δὲ ἅπας ἰζώρεται τῇ ψυχῶν,
 ἀντιστήκεται δὲ ἀνὰ δία, τῷ βουλομένῳ δὲ ἡ
 γνώσις, καὶ τὰ βᾶθη τῷ πνύματος. πάντες
 δὲ ἐσμεν ὅτι βεῖς, ἰζὲς εἰς μόνον, τῷ καὶ τα γινώ-
 σκεν ἀλλήλων ἀπέβαιναι. χρώματα δὲ δικασαῖς
 τοῖς ἀθέοις, καὶ εἰ πτοῦμεν τὰ ἄγα τοῖς κυσί, καὶ
 βάλομεν τὸν μῆναι τας ἐμπροσθεν τῇ χοί-
 ρων, βεβήλοισι ἀκοαῖς καὶ ψυχαῖς τὰ θεία δὲ
 μοσιδύοντες. καὶ τὰς τῇ ἐχθρῶν δύχας ἐπιμε-
 λως ἐκπληροῦμεν οἱ λείλαιοι. καὶ πορνύοντες
 ἐν τοῖς ἐπιτηλεύμασιν ἡμῶν, οὐκ ἀσυνόματα.
 μακάριται δὲ καὶ ἁμμανῆται οἷς οὐδ' ἰζὴν πα-
 εῖναι ἵς ἐκκλησίαν θεῶν, τοῖς ἀγνωτάτοις ἡμῶν
 ἐμβατεύουσιν. ἡνὸς ἡμεῖς δὲ παῖσιν οὐ πύλας δι-
 καλοσύνης, ἀλλὰ θύρας λαιδρείας τε καὶ τῆς
 καὶ τα μῆλων

ps-106

Matt. 7

For. & Linn.

καὶ ταῖς
 αὐτὰς ἀν-
 ἡμέρας αὐ-
 τῶν ἀποστό-
 λων αὐτῶν
 ὄντων, ἡ πε-
 λωνία καὶ
 καὶ ἡ σαρδηνία
 καὶ ἡ ἰωνία
 καὶ ἡ ἀσια
 καὶ ἡ βιθυνία
 καὶ ἡ καρία
 καὶ ἡ ἀρμενία
 καὶ ἡ γαλιλία
 καὶ ἡ καππαδοκία
 καὶ ἡ βιθυνία
 καὶ ἡ ἀρμενία
 καὶ ἡ καρία
 καὶ ἡ ἀσια
 καὶ ἡ ἰωνία
 καὶ ἡ σαρδηνία
 καὶ ἡ πελωνία
 καὶ ἡ ἀποστολή
 αὐτῶν

καταλήλων θρασυτήτος. καὶ οὐδὲς ἀείσας ἡμῶν,
οὐχ ὅς αὖ μὴ δὲ ῥήμα προήται ἀργὸν φόβῳ θεῷ,
ἀλλ' ὅς αὖ τύχη πλείστα ἢ πωλοσίον ἢ πῶν κακῶς,
ἢ διαρρέδην, ἢ ἐν ἀνίγμασιν, καὶ ἔσθ' πῶν γλῶσ-
σαν αὐτῷ σρέφων κόπον καὶ πόνον ἢ ἰὸν ἀσπί-
δων, ἢ πεῖν οἰκειότερον. τηροῦμεν δὲ τὰς ἀλλή-
λων ἀμφοτέρω, οὐχ ἵνα θρηνήσωμεν, ἀλλ' ἵνα ὁ-
νηθῶμεν, οὐδ' ἵνα δερατεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα πε-
πλήξωμεν, καὶ ἁπολογία ἐχῶμεν τῇ ἡμετέ-
ρων κακῶν τὰ τῇ πωλοσίον τραύματα. κακοὺς
δὲ καὶ ἀγαθοὺς, οὐχ ὁ φόβος, ἀλλ' ἡ διάστασις καὶ ἡ
φιλία χαρακτηρίζει. καὶ ἡ σήμερον ἐπαινοῦμεν,
αὔριον ἐπαινοῦσαμεν. καὶ ἂν παρ' ἄλλοις σκλητεῖνε-
ται, παρ' ἡμῶν θαυμάζεται. καὶ πάντα συγ-
χωρεῖται περὶ θυμῶς τῷ ἀσβεῖν, οὐ τῷ πῶν κα-
κίαν ἐσμεν μεγαλόφυχοι. γέγενε δὲ τὰ πάν-
τα ὡς ἂν παρηχῆς, ὅτε οὐ πῶν κόσμος ὧν, οὐδὲ
ἡ νῦν ὅτι ξία καὶ μόρφωσις, ἀλλὰ συγκεχυμέ-
νον ἂν πᾶν καὶ ἀνώμαλον, εἰδείτο τῆς ἔδοποιου
χειρὸς καὶ διωάμεως. ἢ βούλη δὲ, ὡς ἐν νυκτομα-
χίᾳ καὶ σελήνης ἀμυδρόις φέψεσιν, ἐχθρῶν ἢ φί-
λων ὅφεις οὐ διαγνώσκοντες. ἢ ὡς ἐν ναυμαχίᾳ
καὶ ξάλη, καὶ πνυμάτων ἐμβολαῖς, καὶ ῥοδίῳ
ξέοντι, καὶ κυμάτων ἐπισφομαῖς, καὶ νηῶν ἀ-
ραγμοῖς, καὶ κοντῇ ὠθισμοῖς, καὶ κελυγῶν φω-
ναῖς, καὶ πιπτόντων οἰμωγαῖς ὑπὸ νηχοῦμαι οἱ τε

ps. 9.

λόγος

ἢ ἀπορούμενοι, ἢ τῆς ἀνδρείας καιρὸν οὐκ ἔχον-
 τες. φθὺ τοῦ πάθους. ἀλλήλοις πόδι πίπτουσι,
 ἢ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλισκόμεθα. ἢ οὐχ ὁ λαὸς μὲν
 οὕτως, ὁ ἱερὸς δὲ ἑτέρως. ἀλλὰ μοι νῦν ἐκείνο
 πληροῦσθε δοκεῖ χαθαρώς, ἢ γέγονεν ὁ ἱερὸς κα-
 θὰς ὁ λαός. ἐν ἡσυχίᾳ παύσαι λέγοντες. ἢ οὐχ
 οἱ πολλοὶ μὲν οὕτως, οἱ δὲ ἄσφοι τ' λαοῦ καθὰς εἰ-
 ρηταί, ἢ προσέχοντες ἐναντίας. ἀλλ' οὐ τοι γὰρ καὶ
 φανερώς ἐλεμοῦσι τοῖς ἱερῶσιν, ἐφόδιον ἔχον-
 τες ὥς παιδῶ τιν' ἐν σέβειαν. ἢ ὅσοι μὲν πόδι πί-
 σεως ἔδωκε παχόντων, ἢ τ' ἀνώτατων ζητημά-
 των καὶ πρώτων. οὐδὲ ἐγὼ μέμφομαι, ἀλλ' ἴδμεν
 τὰ ληθῆς ἢ πείν, ἢ πρὸς παινῶν, ἢ σιωπῆς, ἢ
 ἢ τούτων ὥς εἶναι, τ' ἐπὶ ἀληθείας ἀγωνιζομέ-
 νων ἢ ἀπεχθαινομένων, μάλλον δὲ ἢ εἶναι καυχίσο-
 μαί. κρείων ἢ ἐπαινετὸς πόλεμος, ἢ ῥήνης χω-
 ριζούσης θεοῦ. καὶ διακρίνει τ' πρᾶν μαχητῶν ὁ-
 πολίξῃ ἢ πνύμα, ὥς καλῶς ἐλεμῶν δωάμε-
 νον. νῦν δὲ ἴσιντες, οἱ καὶ πόδι μικρῶν ἐλε-
 μοῦτες, ἢ ὥς οὐδὲν ὄφελος, ἢ κοινωνοὺς ὅσοις αὐ-
 τῶν τῶν κακοῦ πρὸς λαμβάνοντες, λίαν ἄμα-
 θῶς ἢ θρασέως. εἴτα ἰδὲ πᾶσιν ἢ πίστις, ἢ τῶν
 ἢ σιμνὸν ὄνομα ταῖς ἰδίαις αὐτῶν φιλονεικίαις
 παρεχουρόμενοι. ἐκ δὲ τούτων, ὥς ἢ ἴκος, μισοῦ-
 μεθα μὲν ἐν τοῖς ἔθνεσι, ἢ ὁ τοῦτο χαλεπώτερον,
 οὐδὲ ἢ πείν ἔχομεν, ὥς οὐ δικαίως. διαβεβλήμε-
 θα δὲ

05. 4

117. 5

ca
eas

ἐκ δὲ τοῦ
 ἢ ἀπορού-
 μενοι
 τῶν ἢ ἀν-
 ἐπὶ τοῦ
 μὲν ἢ ἀ-
 οἱ ἢ ἡ-
 τῶν ἀν-
 ληθῆς
 ροῦ καὶ
 καί, ὡς
 σιωπῆς. ὁ
 τῶν ἀν-
 πᾶσι τ' ἢ
 οὐκ ἔχοντες.
 μὲν τῶν
 μαχόμενοι
 ὅσον συμ-
 νενομι-
 βήσιν
 ὁ ἢ ἀν-
 μὴ κατὰ
 καὶ ἢ ἢ
 ταῖς αὐ-
 πολεμῶν
 μὲν φε-

θα δὲ καὶ τῇ ἡμετέρων τοῖς ἐπεικετέροις. οὐδὲν
 γὰρ θαυμαστόν, ὅτι τοῖς πλείοσιν, οἱ μάλιστα αὖτις καὶ τῶν
 ἡμετέρων ἀποδέχονται. τεκταίνοισι δὲ ἐν τῇ νώ-
 των ἡμῶν οἱ ἁμαρτωλοί. καὶ ἅπαντες ἀλλήλους
 ἐπινούμεν, καὶ τὰ πάντων ἐχούσι. καὶ γεγόνα-
 μεν θεῶν καινόν, οὐκ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις,
 οἷον ὁ γυναιότατος τῇ ἀθλητῇ παῦλος, πρὸς
 τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἀγωνιζόμενος, ἀλ-
 λὰ πᾶσι μικροῦ τοῖς ὀνηροῖς, καὶ ἐν τῇ παντὸς και-
 ροῦ καὶ τόπου. ἐν ἀγροῖς, ἐν πόλεσι, ἐν δυστρο-
 νίαις, ἐν πένθεσιν. ἡδὴ δὲ προήλθομεν καὶ μέχρι τῆς
 σκηνῆς. ὁ μικροῦ καὶ δευτέρου λέγω. καὶ μετὰ
 τῇ ἀσελγείᾳ των γλώτθῃ, καὶ οὐδὲν οὐτω τῶν
 πνόν τῶ ἀκροῦ καὶ δευτέρου, ὡς χριστιανὸς κωμω-
 δοῦμενος. ταῦτα ἡμῖν ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλε-
 μος. ταῦτα οἱ λίαν ὑπερὶ τῶ ἀγαθοῦ καὶ πράκου
 μαχομένοι. ταῦτα οἱ πλεονάζοντες τὸ θεόν, ἢ
 ὅσον συμφέρει. καὶ παλαίον μὴ οὐκ ἔστιν ἔξω τῶ
 νενομισμένων, οὐδὲ ἄλλο τι ἀγωνίζεσθαι, ἢ κατὰ-
 βοηθήσει καὶ ἀνταρστήσει, καὶ ἀπολείπει τὸν νίκην
 ὁ ἐκ παλαίων, ἢ ἄλλο τι μὴ ἡλεως ἀγωνιζόμενος,
 μὴ κατὰ τὸν κήρυκτος ὅρος τῶ ἀγωνίας, καὶ ὅτι γλυ-
 νάιος ἢ καὶ τεχνικώτατος. ὑπερὶ χριστοῦ δὲ ἀγωνιᾷ
 ταίσις οὐ κατὰ χυρὶ; ἔπειτα χαλεπὸν τῇ φρονήσει,
 πολεμῶν ὑπερὶ αὐτοῦ, ὡς οὐκ ἔστιν; καὶ οἱ μὴ δαέ-
 μονες φεῖπονσιν ἄς ἐν καὶ νωὶ χυρὶ καὶ λαμνῶ, καὶ

λόγος

οὐδὲ ἄπο τῆς κακίας ἡμῶν ὁ ζήτηλος γέγονεν ἢ
 τῆς ὀνόματις τούτου δυνάμεις. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἀνυπόμει-
 θα τὸ σεμνὸν οὕτω καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα καὶ θυ-
 βείζοντες, καὶ μονοῦ φανερώς αὐτῷ βοῶντος
 » ἀκούοντες καὶ καὶ ἐμείσθη ἡμέραν. τὸ γὰρ ὄνομά μας
 » βλασφημεῖται δι' ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔθνεσιν. καὶ τὸ
 μὲν ἐξώθεν οὐ δέδοικα πόλεμον, οὐδὲ ἔν νυν ἐ-
Julianus. πανασάντα ἡμεῖς ἐκκλησίαις, καὶ τῷ θρη-
 ροῦ τὸ πλήρωμα. καὶ πῦρ ἀπειλή, καὶ ξίφος
 καὶ ἡμεῖς, καὶ κρημνούς, καὶ βάραθρα, καὶ
 πάντων γνῆται τῇ πώποτε μανσάντων ἀπαν-
 θρωπότητα, καὶ ταῖς οὐραῖς τιμωραῖς προ-
 σεξόμεθα χαλεπωτέρας. ἐν ἔχῃ πρὸς πάντας
 φάρμακον, μίαν ὁδὸν ἕως νίκης. ἐν χριστῷ καὶ
 σοφίᾳ τὸν ἑαυτοῦ χριστοῦ θάνατον. πρὸς δὲ τὸν ἐ-
 μὸν πόλεμον, οὐκ ἔχῃ τίς γνῶμι, τίνα συμ-
 μαχίαν ὁρῶ, τίνα λόγον σοφίας, τί χεῖρμα,
 οὐδὲ πανοπλία πρὸς τὰς τῷ πονηροῦ μεθο-
 δείας ὁπλίσομαι. τίς νικήσει ὁδῶν; μωσῆς, ἐκ-
 τεῖναι τὰς χεῖρας ὡς τῷ ὄρει, ἢ ὡς ταυρὸς ἰ-
 σχυρὸς τυφνόμενος καὶ περρινηόμενος. τίς; ἰησοῦς
 μὲν ὁδῶν, τῷ ἀρχιστρατήγῳ τῶν θείων παρατά-
 ξεων συμπαραταττόμενος. τίς; δαβὶδ, ἢ ἰάκω-
 λων, ἢ πολεμῶν ἐν σφενδόναις, καὶ ἄπο τῆς θεοῦ
 πολεμισμένος δύναιμι ἕως πόλεμον, καὶ οὐδὲ δα-
 κτύλῳ ἕως παρὰ ταξιν γυμναζόμενος. τίς; σα-
μουήλ,

μουήλ,
 μωσῆς,
 τῆς θεοῦ
 καὶ γὰρ
 φεῖται
 καὶ οὐκ
 τῆς πόλε-
 νος, οὐκ
 καὶ πάλιν
 ἡμῶν
 ἰακώβ
 καὶ ἰσραὴλ
 ἰησοῦς
 παρὰ τα-
 ῖς πόλε-
 ῖς
 ὁμολογῶ
 τὸν πρὸς
 ὁδῶν,
 σὺν τῇ
 ἐπὶ τῇ
 ἀφ᾽ ἧς
 πλεονέ-
 (καὶ οὐκ)
 σα, ὅτι
 ἐμὸν καὶ
 ὁ τῆς κα-

μουήλ, καὶ πτωχόμενος τῷ λαῷ, καὶ προσφύ-
μενος, καὶ χρίων ὡς βασιλεὺς ἦν νικᾷ δυνάμενον.
τίς θρηνησέτω ταῦτα πρὸς ἀξίαν; ἱερεῖας θρη-
νοῦ γράφων ἑαυτῷ τῷ Ἰσραὴλ. τίς βοήσεται,
φείσασθαι κύριε τῷ λαῷ σου, καὶ μὴ δῶς πᾶν κληρο-
νομίαν σου ὡς ὄνηδος, τῷ κατάρξαι αὐτῇ ἔθνη;
τίς πῶδ' ἡμῶν προσεύξεται; νῶε καὶ ἰώβ καὶ δα-
νιήλ, οἱ σιωδόμενοι καὶ σιωαριθμοῦμενοι, ἵνα
κοπάσῃ μικρὸν ἡμῖν ὁ πόλεμος, ἵνα γινώσκω
ἡμῶν αὐτῇ, καὶ ἀλλήλους ὥστε γνωρίσωμεν,
ἵνα μηκέτι ὦμεν ἀνθ' ἑνὸς τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἰουδαί-
ας καὶ Ἰσραὴλ. μηκέτι ῥοβοὰμ, καὶ ἱεροβοὰμ, μηκέτι
ἱερουββὰμ καὶ σαμάρια, αἱ ἐν μέρ' ὧν ταῖς ἀμῖ-
πάσ' παρὰ διδόμεναι, καὶ ἐν μέρ' θρηνοῦμεναι.

Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀδενέσδρος εἶν' ἢ τὸ πλεῖον τούτου
ὁμολογῶ, καὶ διακρίνω ὅσα ἐπὶ ταῖς νῦν ταῖς καλῶν
καὶ προσώπων ἐνέστω, καὶ κατὰ μόνον κατε-
σθῆναι, ὅτι περὶ αὐτῶν ἐπελήσθην. ἐξήτησα καὶ
σιωπήσας, σιωπῶν, ὅτι ὁ καιρὸς ὀνηρὸς ὄσιν, ὅτι
ἀπελάκτισαν οἱ ἡγαπημένοι, ὅτι γεγονόσιν υἱοὶ
ἀφροσύνης, ἡ ἀμπελος ἡ δουλκίμα τουῖα, ἡ ἀμ-
πελος ἡ ἀληθινή, πᾶσα καὶ ποφόρος, ὡς καὶ πᾶ-
σα, καλῶς ταῖς σαγῶσι ταῖς ἀνθρώπων ἀνατέλλου-
σα, ὅτι ἐστράφη ὡς ἀπὸ μίαν ἐμοὶ καὶ διάδημα τοῦ
ἐμοῦ ἡγέλου, καὶ ἀποσφράγισμα τῆς ἐμῆς δόξης,
ὅτι τῆς καυχήσεως σέφανος. ἴδε τίς πρὸς ταῦτα

λόγος

τολμηρὸς καὶ χλυναῖος, μακίλειος οὐ τὸς ἐμοὶ τὸ θαρ-
 ρος καὶ τῆς χλυναϊότητος. καὶ οὐ πω λέγω ἦν εὐ-
 δοθεν καὶ εὐ ἡμῖν αὐτοῖς, ἦν εὐ τοῖς πάθεσι πόλε-
 μον, ὃν ὠλεμούμεθα νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἅπασι τῇ
 τα πεινώσεως σώματος, τὰ μὲν κρύβδην, τὰ δὲ
 φανερώς. καὶ τῆς ἀνῶ καὶ κατω κυμαίνουσης ἡ-
 μάς καὶ τροφούσης, διά τε αἰσθήσεως καὶ τῇ ἄλ-
 λων τῶν πινῶν τὸ βίου τούτου πᾶσι φορᾶς, τὸ τε
 πηλοῦ τῆς ἰλῦος ὧς ἐμπεπήγμεθα, καὶ τὸ νόμου τῷ
 ἀμαρτίᾳς ἀντιστρατευομένου τῷ νόμῳ τῶν πινύ-
 ματος, καὶ διαφθεῖρειν ἐπιχειροῦντες πῶς βασιλι-
 κῶς εὐ ἡμῖν ἡκίονα, καὶ ὅσον τῷ θεῷ ἀπορροῖα οὐ ἡ-
 μῖν συγκατα βέβληται. ὥς μόλις αὐτὸς ἐαυ-
 τὸν, ἡ μακρὰ φιλοσοφία παιδαγωγίαις, καὶ ἀπορ-
 ρήγνυς καὶ τὰ μακρὰ τῇ τῆς ψυχῆς διηλυγμένη φω-
 τοφθῆς τῇ τα πεινῶν καὶ τῷ σκοτῶσι σωεξουγιέ-
 νου, ἡ θεοῦ τυχὼν ἰλέω, ἡ καὶ ἁμφωταῦτα, καὶ με-
 λέτην ὅτι μάλιστα ποιούμενος αὐτὸ βλέπειν, τῆς
 καὶ ταπώσεως ὕλης ἐπικρατήσκειν. πρὶν δὲ ταῦ-
 τὴν ὑπὸρχεῖν ὅση δύναμις, καὶ ἀνακαθῆραι ἡκα-
 νῶς πῶς διανοίαν, ὑπὲρ τε τῶν ἄλλων μακρῶ γε-
 νέσθαι τῇ πρὸς θεὸν ἐγγύτητι, ἡ ψυχῶν προ-
 στασίαν δέξασθαι, ἡ μεσιτείαν θεοῦ καὶ ἀνθρώπων,
 ὅτι γὰρ ἴσως ὁ ἱερεὺς, οὐκ ἀσφαλεὲς εἶναι γι-
 νώσκω. καὶ ὅθεν ἴς τὸ τοῦ πῆχυνος ἡ δέος; ἵνα μή-
 με τὸ δέοντος ἀφλότῳρον ὑπολαμβάνητε, ἀλλὰ
 καὶ

καὶ σπῶ
 αὐτὸ μ
 εὐ πα
 ἡ καὶ
 καὶ ἐβ
 καὶ μὲν
 αὐτὸ μ
 δεῖ οὐ
 σίαν, πα
 ξαν δὲ
 θεοῖας
 καὶ βρο
 ῖας, καὶ
 ρους λι
 τα ἰσπ
 τῆς τῇ
 αὐτὸ
 τείτη, κα
 τὸ γὰρ
 πῶς
 εἰδὲν
 αὐτὸς
 τῆς ἀπο
 ρῆς καὶ
 οὐ πῆ
 αὐτὸ
 καὶ

ἢ σφόδρα ἐπαινῆτε τὸ προμηθεύειν. ἀκούω μὲν
αὐτὸ μωσέως, ἡνίκα ἐχρημάλιζεν αὐτῷ ὁ θεός.
ὅτι πολλόνων ἦν ὁ ὅρος πρὸς κεκλημενῶν, ὧν εἰς
ὡς καὶ ἀσφῶν, ζῶν τοῖς παισὶ τοῖς δύο τοῖς ἱερῶσι,
καὶ ἐβδόμηκοντα πρεσβυτέρων τῆς χειροσείας,
οἱ μὲν λοιπὸν, πρὸς κωῆσαι πόρρωθεν ἐκελεύ-
σθαι, ἐξίγισαι δὲ, μωσῆς μόνος, οὐ σιωπῶν βῆναι
δὲ ὁ λαός, ὡς οὐ πάντων ὄντος, θεοῦ γινέσθαι πολλή
σίον, πολλὴν εἶπαι καὶ μωσέα θεοῦ χωρῆσαι δό-
ξαν δυνάμενος. καὶ ἐπὶ πρὸς τοῦτο ἐν ἀρχῇ τὸ νομο-
θεύειν, ὅτι μὲν ἄλλους, σάλατι δὲ, καὶ ἀσφαπαι,
καὶ βρονταὶ, καὶ γνόφος, καὶ ὅλον καὶ πνιζόμενον τὸ
ὅρος, καὶ ἀπειλαὶ φεικώδεις, καὶν θεῖον θίγειν τὸ
ὅρος, καὶ ἀποβολὴν θήσει, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δειμά-
τα ἴσθαι καὶ τῶν καὶ μέγα ὡς αὐτοῖς, μόνος ἀκούσαι
τῆς τῆς θεῶν φωνῆς ὅτι μάλα ἀγνιστομένοις. μωσῆς
δὲ, καὶ ἄνθρωποι, καὶ τὸ νεφέλης εἶσω χωρεῖ, καὶ νομοθε-
τεῖται, καὶ δέχεται πολλὰς. τοῖς μὲν πολλοῖς, τὰς
τῆς γραμμάτος. τοῖς δὲ ἑσθλὰς ὅτι πολλοὺς, τὰς τῆς
πυλῆς. ἀκούω δὲ ναοῦ καὶ ἀβίου δ. ὅτι ξένω πυ-
ρεῖ θυμῶντες μόνον, ξένω καὶ ἀναλώθην, κολα-
σθέντες δι' ὧν ἡσέβην, καὶ τὸν αὐτὸν δυνάμενος
τῆς ἀπωλείας, ὅν καὶ τῆς ἀσβεστίας καὶ τὸ
τῶν. καὶ οὐδ' ἀσφῶν ἤρκεσεν πρὸς σιτηρίαν αὐτοῖς
ὁ πῆρ ὁ μωσέως παρὰ θεῶν δούτερος. γινώσκω
δὲ καὶ ἡλεῖ τὸν ἱερέα, καὶ μικρὸν ὑστέρων ὅζαν.

λόγος

ἦν μὲν ἑκάστος τῆς τῇ παίδων παρανομίας ἑ-
 πατηθέντα δίκην, ὡς ἐτόλμων καὶ τὰ πᾶσι
 θυσιῶν, πρὸ καιροῦ τῇ λεβήτων ἀπαρχόμε-
 νοι, καὶ ταῦτα οὐκ ἀποδεχόμενον αὐτῇ πῶς ἀπέ-
 εφαν, ἀλλὰ πολλάκις ἐπιτιμήσαντα. ἦν δὲ ὁ ἱ-
 εραὸς τῆς κιβωτῆς μόνον ποδασπασθείσης ὑπὲρ
 τῆς μόχρου, πῶς μὲν ποδασπασθεὶς, αὐτὸς δὲ ἀπώλε-
 το, φυλάσσοντος τῆς θεοῦ τῇ κιβωτῇ ὅτι σεβά-
 σμιον. οἶδα δ' ἐγὼ γε, μὴ δὲ εἶναι τοῖς σώμασι μω-
 ροῦ τῇ ἱερέων ἢ τῇ θυμάτων, ἀνέξετάς τοις
 μένοντες, ἀλλὰ τελείους τέλεια πρὸς αἰαγείας
 νενομισμένον. σύμβολον οἱ μοι εἶναι τῆς κατὰ
 ψυχὴν ἀρτιότητος. μὴ δὲ πολλῆς τῆς ἱερατικῆς
 ἢ σκευῶν τινὸς τῇ ἀγίων φαίνει παντὶ θεμι-
 ῖον. μὴ δὲ τὰς θυσιὰς αὐταῖς, ὑφ' ὧν καὶ ὅτε
 καὶ οὐ μὴ καθεῖναι, ἀναλίσκεσθαι. μὴ δὲ ὅτι
 λαὸν ἀπομμεῖναι τῆς κρίσεως, μὴ δὲ ὅτι θυμιά-
 μα τῆς σωθέσεως, μὴ δὲ ὅτι ἱερὸν φασίεναι, ὅς
 τις ἢ ψυχὴ ἢ σῶμα οὐ καθεστὸς μέχρι τῇ μι-
 κροτάτων. τοσούτου δεῖ ὅτι τὰ ἅλα τῇ ἀγίων
 πρὸς ποιεῖν θαρρόμεντα. ὦν ἐνὶ, καὶ ἀπαξ τοῦ
 ἐν αὐτῷ μόνον ἐπιβαρύνω. τοσούτου δεῖ ὅτι κα-
 ταπέτασμα, ἢ ὅτι ἱλαστήριον, ἢ πῶς κιβωτῇ, ἢ
 τὰ χερουβὶμ ἢ πρὸς βλέπειν εἶναι. παντὸς, ἢ
 πρὸς ἀπείναι. ταῦτα οὖν ὅπως ἐγὼ, καὶ
 ὅτι μηδεὶς ἄξιός τῳ μεγάλου καὶ θεοῦ καὶ θυμάτων
 καὶ

καὶ ἀρ-
 σε τῶ
 κίω λα-
 τῶ θε-
 μέν, κα-
 μῶν θυ-
 αὐτῶ πῶ-
 αὐτῇ τῶ
 οὐδεσ-
 ρας; πῶ-
 πῶ κατὰ
 μὴ καὶ
 κινεῖται
 καὶ μὴ
 ἢ καὶ
 λόγον
 χεῖρα, πῶ-
 σαι πῶ
 πῶ κατὰ
 τῶν τὰ
 εἰδέναι
 καὶ πῶ
 λαοὶ
 ὅδε
 ἀνθρώ-
 τῶν

ἢ ἀρχιερέως, ὅς τις μὴ πρότερον ἑαυτὸν παρέστη
 σε τῷ θεῷ θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν, μὴ δὲ τὴν λογι-
 κὴν λατρείαν ἀνέχεσθαι ἐπεδείξατο, μὴ δὲ ἐν τῷ
 τῷ θεῷ θυσίαν ἀνέσεως καὶ πνύμα σιωπῆς τετι-
 μένον, ὡς μόνον ὁ πάντα δοὺς ἀπαιτεῖ παρ' ἡ-
 μῶν θυσίαν, πῶς ἐμελλον θαρρῆσαι προσφέρειν
 αὐτῷ τὴν ἐξωθεν, τὴν τῇ μεγάλῃ μυστηρίῳ
 ἀντίτιτον; ἢ πῶς ἐξέως χῆμα καὶ ὄνομα ὑπο-
 δύεσθαι, πρὶν ὅσοις ὀργαῖς τελευτᾶσαι τὰς χεῖ-
 ρας; πρὶν ἢ ὁφθαλμὸν ἐθίσαι βλέπειν ὑγιᾶς
 τὴν κτίσιν, καὶ ἄσθαυμα μόνον τῷ κτίσαντος, ἀλλὰ
 μὴ ζημίαν τῷ πλάσαντος; πρὶν τῇ παιδείᾳ
 κυρίου ἱκανῶς ἀνοιγῆναι τὰ ὦτα, καὶ προστεθῆ-
 ναί μοι ὥσπερ μὴ βαρέως ἀκούειν δυνάμενον, ἀλ-
 λ' ἐνώπιον χρυσοῦ σαρκὶς ὡρυτελεῖ δεθῆναι,
 λόγον σοφοῦ, ἄς οὐς δύνῃς; πρὶν ἢ σῶμα, τὰ
 χεῖλη, τὴν γλῶσσαν, ἢ μὲν ἀνοιγῆναι καὶ ἐλκυ-
 σαι πνύμα, ἢ πλάττειν καὶ πληρωθῆναι τῷ
 πνύματι λαλουμένων μυστηρίων τε καὶ δογμα-
 των, τὰ δὲ ἀποθήσει θεία καὶ τὴν σεφίαν ἐπεῖν
 δεθῆναι, προσθεῖναι δ' αὖτ' ὅτι καὶ ἐν καιρῷ λυθῆ-
 ναι, τὴν δὲ πλοῦσι καὶ ἀγαθίᾳ, καὶ θείᾳ με-
 λωδίᾳ γενέσθαι πλῆκτον ἐξ ἐξαρμοσίᾳ τῇ
 ὁδῷ, σιωπῆς ἐξαρμοσίᾳ ὁρῶν, καὶ μέχρι τῷ κολ-
 ληθῆναι τῷ λάρυγγι καὶ μινουσαν; πρὶν ἢ ἐπὶ πᾶ-
 ραν σῆναι τὸ πόδες μου καὶ ταρτάρου ὡς

λόγος

ἐλάφῳ, καὶ κατενθῆναι μοι τὰ κατὰ θεὸν
 διαβήματα καὶ μὴ παρ' ὀλίγον, μηδ' ὅλως ἐκχέ-
 μαι; πρὶν ἅπαν μέλος ὅπλον γενέσθαι δικαιο-
 σύνης καὶ ἄρ' εἶδαι πάσιν νεκρότητα κατὰ πο-
 θείαν ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ ὑποχωρήσασθαι τῷ πνί;
 τίς μήπω τοῖς ἀγνοῖς καὶ πεπρωμένοις τῷ Θεοῦ
 λογίοις καὶ τῷ κατὰ τὴν διανοιγῆναι αὐ-
 τὰς γραφάς, μὴ δὲ ἄρ' γραφάμενος αὐτὰ εἰς
 σὺν ἡμῶν τῆς κατὰ τὴν αὐτῶν, ὥστε νοῦν ἔχειν
 Χριστοῦ, μὴ δὲ τῇ τοῖς πολλοῖς ἀποκρύφῳ καὶ ἀ-
 ράτων καὶ σκοτεινῶν θησαυρῶν εἶσω γινόμενος,
 ὥστε ἦν ἐν αὐτοῖς κατὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ, καὶ ἄλ-
 λους αὐτοῦ τίς δύναται, πνευματικῶς συγκε-
 νῶν πνίκοις, τίς μήπω θεωρήσας, ὥς θεωρεῖται
 ἄξιον πᾶσι τὸν πνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκεψάμε-
 νος ἦν ναὸν αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ ναὸς γινόμενος θεοῦ
 ζῶντος, καὶ ζῶν κατὰ τὴν θέλειαν Θεοῦ ἐν πνύμα-
 τι, τίς μήπω τύπων καὶ ἀληθείας ἐπιγινώ-
 σκοντες καὶ δάκρυον, καὶ τῇ μὲν ἀναχωρή-
 σας, τῇ δὲ προσδέμενος, ἵνα πᾶσι τῷ γράμμα-
 τος φηγῶν παλαιότητα, τῇ καινότητι δουλεύ-
 σῃ τῷ πνύματος, καὶ μεταβῇ κατὰ τὴν αὐτῶν πᾶσι
 χάριν ἅπασαν τῷ νόμον πληρομένου πνευματικῶς
 ἐν τῇ κατὰ τὴν αὐτῶν τῷ γράμματι, τίς μήπω
 οὐκ ἔσται πασῶν ὁ δούσας τῷ Χριστοῦ πλοσηγοριῶν
 καὶ δωχέων, καὶ ὁρῶν καὶ θεωρεῖται, τῇ τε ὑψι-

ἀποκρύφῳ
 νοτιῶν
 ἴσους, τῷ
 φῶς, τῷ
 τῆς ἀποκ-
 τῆς βασιλ-
 τῆς θύρας
 μετὰ, τῷ
 τῆς ἀποκ-
 ριμῶν,
 τῷ πρῶ-
 κῶν ἐκ τῆ
 των τῆν α
 κῶν ἴσους
 μὴ δὲ μετὰ
 τῷ ἐστὶν
 σῶν, μὴ δὲ
 σῶν πᾶσι
 ἐπὶ τῷ
 μετὰ ἐν τῷ
 τῷ Θεοῦ
 ὡς αὐτῶν
 ἡ μέλος αὐ-
 κεφαλῶν
 τῶν καὶ
 τῶν καὶ

λοτέρων καὶ πρώτων, καὶ τῇ δι' ἡμᾶς ἰαπε-
 νοτέρων καὶ τελουταίων, τῷ θεοῦ, τῷ υἱοῦ, τῆς
 ἁγίας, τῷ λόγῳ, τῆς σοφίας, τῆς ἀληθείας, τῆς
 φώρος, τῆς ζωῆς, τῆς διωάμεως, τῆς ἀτμίδους,
 τῆς ἀπορροίας, τῷ ἀπαυγασματός, τῷ φωτισμοῦ,
 τῷ βασιλείῳ, τῆς κεφαλῆς, τῷ νόμῳ, τῆς ὁδοῦ,
 τῆς θύρας, τῷ θεμελίῳ, τῆς πέρας, τῷ μαρ-
 τειῶν, τῆς φήνης, τῷ δικαιοσύνης, τῷ ἀγαθῶν,
 τῆς ἀπολυτρώσεως, τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ δούλῳ, τῷ
 εὐαγγελίῳ, τῷ ἀμνῶν, τῷ ἀρχιερέῳ, τῷ θύματος,
 τῷ πρωτότοκῳ πρὸ κτίσεως, τῷ πρωτό-
 τῳ ἐκ τῶν νεκρῶν τῆς ἀνάστασεως, τίς τού-
 των τῇ ὀνομασίᾳ τε καὶ πράγματι ἐπα-
 κούων ἡκῆ, καὶ μήπω κοινωνήσας τῷ λόγῳ,
 μὴ δὲ μεταλαβὼν αὐτῷ, καὶ τῷ ἑνὶ τῶν ἐν-
 σὸν ἐστὶ τε καὶ κέκληται. τίς μήπω ὁρᾷ-
 σας, μὴ δὲ μαθὼν λαβεῖν τοῦ σοφίαν ἐν μυ-
 στήρι πλὴν ἀποκεκρυμμένῳ, ἐν νήπιος ὥς,
 ἐν τρεφόμενος γάλακτι, ἐν τῇ οὐκ ἀριθμοῦ
 μένων ἐν τῷ Ἰσραὴλ, οὐδὲ καταλεγομένης
 ἄς τοῦ παρὰ τὰ ξιν, μήπω ἦν χριστοῦ στυγρὸν
 ὡς ἀνὴρ αἰρεῖν διωάμενος, μήπω μὴ δὲ ἄλλῃ
 ἢ μέλος ὢν ἰσως τῇ τιμωτέρων, ἐπειτα ἄς
 κεφαλῶν καὶ τασηναί χριστοῦ πληρώματος δέξε-
 ται χαίρων καὶ προθυμούμενος; οὐκ ἐμοίγε κει-
 στή καὶ συμβούλῳ. ἀλλ' οὗτος ὁ φόβος μέγιστος,

λόγος

οὗτος δ' κινδύνων ἔρατος, παντὶ τῷ σωιέντι καὶ
τῷ κατορθομένῳ ἢ μέγιστος, καὶ τῆς διαμύ-
τίας ἦν ὁ λειψόν. ἄλλος μὲν οὖν πλείω κα-
τ' ἐμφορίαν ἔλεγον, καὶ τὰ μακρὰ διαπύλαιον ὄντω
πλάγι, καὶ συμφερέσθω τοῖς ἀνέμοις αἰὲ καὶ τοῖς
κύμασι μέγιστα καὶ κερδήσων, αὐτὸ οὐτὼ τύχη, καὶ
κινδυνώσων, ὅς τις πλεονεκτήσῃ τοις ἢ ἐμφο-
ρίᾳ τοις. ἐμοὶ δ' οὖν αἰρετώτερον, ἡδὲ γῆς ἀ-
νέχοντι, βραχεῖαν αὐλαίαν τέμνοντι καὶ γλυ-
κείαν, πόρεσθαι ἀσφαλτομένη κέρδη καὶ θάλασ-
σαν, ξυλὴ οὐτως, ὅπως αὐτὸ δύναμαι (καὶ ὀλίγη καὶ
μικρὰ τῇ μάξῃ, καὶ βίον ἑλκὺν ἀσφαλὴ καὶ ἀκύν-
ματον, ἢ μακρὸν ἀναρρεῖ πτεῖν καὶ μέγαν ἡδὲ μέγα-
λοις κέρδεσι κινδυνών. ὑψηλῷ μὲν γὰρ ζημία,
ἢ μὴ ἐγχεῖν μείζοσι, μὴ δὲ ἴς πλείους διατείνῃ
πῶ ἀρεπῶ, ἀλλ' ἡδὲ μικρὰν ἵστασθαι. οἷον με-
γάλῳ φωτὶ μικρὸν οἶκον αὐγάζοντα, ἢ πανο-
πλίαν νεανικήν σῶμα παιδικὸν πλεονεκτήσωντα.
μικρῷ δὲ ἀσφάλει, μικρὰ φορτίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ
τοῖς ἑσθὲρ δύναμαι εἰς τὸν ὑποπιδέντα, γέλω-
τά τε ὀφλισκανθῇ ὁμοῦ, καὶ προσεῖδέναι ἦν κίν-
δυνον. ὡς πόρῃ καὶ πύργον οἰκοδομεῖν, οὐκ ἄλλω
πινὶ προσήκειν, ἢ ὅς ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν,
ὡς ἡκούσμεν. ἔχειτε πῶ ἀπολογίαν πῶ ἑσθὲρ
τῆς φυγῆς, καὶ ἴσως οὐ μετεῖαν. Ἀ' μὲν οὖν με-
τ' ὑμῶν ἀπήγαγον ὧ φίλοι καὶ ἀδελφοί, λυ-

πηρεδς μὲν ἐμοὶ, καὶ ὑμῖν ἴσως, ἀναγκαίως δὲ, ὥς
 ἡ οὐκ ἐμαυτῷ τότε ἐδόκω, ταῦτά ἐστιν. ἔ-
 πανήγχε δὲ μάλιστα μὲν ὁ πρὸς ὑμᾶς πόθος,
 καὶ ἡ ἀντιπροσώπων αἰδομένηται, οὐδὲν γὰρ οὐ-
 πως ἰσχυρὸν πρὸς ἀγάπην, ὥς ἀντιδιδόμενῃ διά-
 θεσις. Διούτῳ δὲ, ἢ ἐμὴ φροντίς, ἢ ἐμὸν ὄρ-
 γον, ἢ τῇ ἱερῶν γενέων ὀλιγά καὶ ἀδένεια, ἐπὶ ἐμοὶ
 ὀλεον, ἢ τῷ χρόνῳ καμνόντων, ἀβραὰμ τῷδε
 τῷ πατεράρχου, τῆς τιμᾶς ἐμοὶ κεφαλῆς καὶ
 μετὰ ἀγγέλων ἀρθμομοίης, καὶ σάρεας, τῆς
 πνυγματικῶς ὠδινούσης ἡμᾶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
 τῆς πίστεως. ὦν γενέσθαι βακτηρίᾳ τῷ γέρε, καὶ
 ὑπὲρβῆναι τὴν ἀδένειαν τῇ πρώτων δυχλῶ δι-
 ξάμενος, καὶ μὲν τοι καὶ ὀληρώσας ταύτην, ὁ πό-
 σι δύναμις, ὥς καὶ φιλοσοφίᾳ ὑπὲρβῆναι αὐ-
 τῆς, τῷ πάντων ἐμοὶ τιμωτάτου κτήματος καὶ
 ὀνόματος, ἢ τὸν ἀληθέστερον ἢ πείν, ἢ μὴ φιλοσο-
 φεῖν δοῦναι, πρῶτον φιλοσοφῆσας, οὐκ ἦνεγκα
 διαπείσιν μοι ἢν μόχθον ἐκμαῖς ὑπερθέσεως, οὐδὲ
 καταλυθῆναι τὴν ὀλογίαν, ἢ καὶ κλέψαι τις
 ἢ δὴ τῇ πάλαι ὀσίῳν λέγεται. βρώματι ἢ ἢ
 πατέρει καὶ τειχῶν ὀλάσματι σοφισάμενος.
 καὶ ἢ καλὸν οὐ καλῶς δι' ἐπιβουλήν θηρευόμε-
 νος ἢ οὐ μὲν δὴ ταῦτα τῆς ἐμῆς ἢ τῆς καὶ ἡμερό-
 τητος αἰτία. καὶ ἴσως οὐκ ἄτορον ἀμφοτέροις, ἐ-
 κείνους εἴξαι καὶ ὑπερχωρῆσαι τῶν λογισμῶν. ἐπεὶ

λόγος.

καὶ τὸ νικᾶσθαι καὶρὸς, ὥς πορ οἱ μὲν καὶ πάν-
τες πράγματος. καὶ κρείττον ἢ τῶν καλῶς,
ἢ νικᾶν ἐπισφαλὲς καὶ ἀδέσμως. Τρεῖς τοι δὲ,
ὁ καὶ μέγιστον, καὶ δὴ τῶν ἄλλων ἐν ἑνὶ, τὰ λοιπὰ
σιωπήσομαι. ἐμνήσθην ἡμῶν ἀρχαίων, καὶ
πρὸς ἵνα τῇ παλαιᾷ ἰσορίᾳ ἀναδραμεύω,
ἐκείθεν εἰληνὸς συμβουλῇ ἐμαυτῷ πρὸς τὰ
παρόντα. μὴ γὰρ ἄκῃ ταῦτα συγχυγράψαι
νομίζομαι, μὴ δὲ ὅλον ἄλλως εἶναι ῥημάτων τε
καὶ πραγμάτων, ψυχῶν γὰρ ἐνὲα τῇ ἀκούον-
των συγκείμενα, καὶ οἷον ἀκοῆς τι δέλεαρ, μέ-
χρι τῆς ἡδονῆς ἰσάμενον. ταῦτα μὲν, παλαιῶν
μύθοι καὶ ἐμνήσθην, οἱ τῆς ἀληθείας ὀλίγα φροντί-
ζοντες, ὅτι κομφῶ τὴν πλάσματων καὶ τῶν λίχνων
λέξεων καὶ ἀκρίβειαν καὶ ψυχῶν γρητύνουσιν. ἡμεῖς δὲ
οἱ καὶ μέχρι τῆς τυχούσης κεραίας καὶ γραμμῆς
τῆς πνύματος τῶν ἀκρίβειαν ἐλκοντες, οὐ ποτε δε-
ξόμεθα. οὐ γὰρ ὅσον, οὐδὲ τὰς ἐλαχίστας πράξεις
ἄκῃ ἀποσυνάπτειν τοῖς ἀναγράψαι, καὶ μέχρι
τῶν παρόντων μνήμη διασωθῆναι. ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς
ἔχωμεν ὑπομνήματα καὶ παιδύματα τῆς τῇ
ὁμοίων, εἴ ποτε συμπέσοι καὶρὸς, ὅτε σκέψωμεν. ὥς
τε τὰ μὲν φεύγειν, τὰ δὲ αἰρεῖσθαι. οἷον καὶ οἱ τι
σὶ καὶ τύποις τοῖς πελαβοῦσιν ἐπόμενοι παρὰ
δείγμασι. τίς οὖν ἢ ἰσορία, καὶ πόθεν ἢ συμβα-
λή; οὐδὲν γὰρ χεῖρον ἴσως ἀσφαλείας ἐνέκερς

τῇ ἐρμηνείᾳ διελθεῖν. ἔφθυγε καὶ ἰωνᾶς ἀπὸ
προσώπου τῷ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ, φάγειν ὥς το.
ἀλλὰ κατελείφθη πελάγῃ καὶ χειμῶνι καὶ κλή-
ρω, καὶ κατὰ κήτοσ, καὶ τελευτῶντα φῆ,
τύπον ἐχούσῃ μυστηρίου μείζονος. ἀλλ' ἐκεῖνος
μὲν, ἵνα μὴ πλὴν σκυθρωπὴν καὶ ἄτοπον ἀγγε-
λίαν ἀγγείλῃ τοῖς νινυβίταις, καὶ μετὰ τούτου ψά-
λῃς ἁλῶ, σωθείσης τῇ μετανόᾳ τῆς πόλεως.
οὐ γὰρ τῇ σωτηρίᾳ τῇ ἐρησάντων ἐδουλόφαιεν,
ἀλλὰ πλὴν διακονίαν τῷ ψάλλουσιν ἡκούσαν, καὶ οἶον
ἐξηλοτύπει τῆς προφητείας ὅτι ἀξιόπιστον, ὅ-
τι ἐν αὐτῷ κατελυθῆναι κίνδυνος ἡ, οὐδὲ
ναμένων τῇ ἐρμηνείᾳ σωθεῖν τῆς τῷ Θεοῦ πᾶσι
ταῦτα οικονομίας ὅτι βλάβος. ὡς δὲ ἐγὼ ἵκνομαι
ἡκούσα σοφοῦ πᾶσι ταῦτα ἀνθρώπος, οὐκ ἀτό-
πως βοηθουῦντος τῷ φαινόμενῳ τῷ ἱστορίᾳ ἀ-
τόπως, καὶ ἱστοροῦντος κατελαβεῖν ἀνθρώπος προφή-
του βασιλῆα, οὐδὲ ταῦτα ἡ, ἀπὸν μακί-
ειν ἰωνᾶν ἐποίῃ φυλάδα, καὶ ὡς ἰόπτην ἡ-
γαγεν, καὶ ὡς ἰόπτης ἀνέλαυν ἐνθὺ θαρσεῖς
πελάγῃ πιστεύοντα πλὴν ἐαυτῶν κλοπῇ. οὐ-
τε γὰρ ἀγνοεῖν τοῦ Θεοῦ πλὴν ἐπίνοιαν, προ-
φήτην γὰρ ὄντα, ἡκός αὐτὸν ἡ. ὅτι οὐκ ἔστι τῆς
ἀπειλῆς, ὅτι μὴ παθεῖν τὰ τῆς ἀπειλῆς νι-
νυβίταις ἐπραγματεύσῃ κατὰ πλὴν μεγάλης,
αὐτῶν σοφίαν, καὶ κατὰ τὰ ἀνέξερα βύνηται αὐ-

λόγος

τῶ κείμενα, καὶ τὴν ὁδὸν αὐτῶ ῥ' ἀνέξι-
 χύαςόν τε καὶ ἀνὰ τάλιπτον. οὐτ' εἴ πορ ἡ-
 πίσατο, μὴ ἀκολουθῆσαι θεῷ. οἷον πορ ἐβού-
 λετο ῥόφου πῶ σωθῆσαν ἐκείνοις μηχανώ-
 μένῳ. ῥ' δὲ δὴ καὶ οἶδαται ὡς ἀποκρύψειν ἑαυ-
 τὴν τῷ πελάγει ἡλωσιεν ἰωνᾶς, καὶ ἦν μέλας
 ὀφθαλμὸν τῷ θεῷ διαλήσεσθαι τῇ φυγῇ, μὴ καὶ
 παντελὶς ἄρτων ἦ καὶ ἀπαίδου, καὶ οὐχ ὅ-
 πως πορ ἐπροφῆτου πισυνέσθαι δίκαιον, ἀλλ' οὐ
 δὲ πορ ἐλλοινοῦς τῇ νοῦν ἐχόντων, καὶ με-
 τρώς αὐθιανομοίαν θεοῦ, καὶ τῆς ἑπορ πάντα
 διωχόμεως. ἀλλ' ἡ δὲ μὲν ὄψιν παντὶς μάλλον ὁ
 ἰωνᾶς, φησὶ ὅτι λόγον ἔπυν. καὶ ἐγὼ πείθο-
 μου. ἥς ὅτι ἐφύκει τοῖς νινυϊταῖς ῥ' κήρυγμα,
 καὶ ὅτι ἦν σκασιὸν βουλεύων, τόπον μὲν ἡμεῖς,
 θεὸν δὲ οὐκ ἐφύκει, οὐδὲ γὰρ ἄλλος ἦς ἀνθρώ-
 πων, οὐ γῆς ἑαυτὴν καὶ τακρύφας κόλποις, οὐ
 θαλάσσης βάθει, οὐ πτεροῖς κουφισθεῖς, εἴ ἦς
 ἐπίνοια, καὶ ἀνδορμῶν ἥς ἄερα, οὐχ ἄδου τοῖς κα-
 πτωτάτῳ προσομιλήσας, οὐ νέφους παχύτητα
 πορ βαλόμενος, οὐκ ἄλλο τῇ ἀπάντων οὐδὲς
 ἥς ἀσπράλφαν τῷ σκασιοῦ βουλεύσάμενος. ἀλ-
 λά ὄψιν μόνον τῇ πάντων ἀφουκτότα τὸν τε
 καὶ ἀμαχώταρον, θεὸς, καὶ ταχεῖν καὶ ἑπορ χεί-
 ρα λαβεῖν θελήσας, φθαίει ὅτι ταχεῖς, σφάλλ-
 λει ὅτι σωετούς, πορ κρέπει ὅτι ἰχυρούς, συ-
 λλεῖ ὅτι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.3.52

ἐξελθὼν ὑψι λόγῳ, ἡμῶσι θράσος, πείζει δυνά-
μιν. οὐ τοίνυν ἡγνῶει τὸ θεῶν πῶς κραταίαν χεῖ-
ρα ὁ τοῖς ἄλλοις ταύτῃ ἀπειλῶν ἰωνᾶς, οὐ δέ,
ὡς φρυξόμενος ἄς ἅπαν διανοεῖτο ὃ θεῖον. μὴ
εἴπω πισεύσω μιν. ἀλλ' ἐπειδὴ πῶς ἐκ πῶσις
ἑώρα τῷ Ἰσραὴλ, καὶ μετὰ βαίνουσιν ἄς τὰ ἔθνη
πῶς προφητικῶς χεῖν ἡσθάνοντο, οἷον εἴπω ὑπο-
χωρεῖ τῷ κηρύγματι, καὶ ἀναβάλλεται ὃ ἐ-
πίταγμα, καὶ πῶς κραταίωσιν τῆς χαρᾶς ἀ-
φείδ, εἴπω γὰρ ἐβραίοις ἢ ὁ πῶς δύναται, ὃ πα-
λαιὸν ὕψος λέγω καὶ ὃ ἀξίωμα, ἄς ὃ τῆς λυ-
πῆς εἰς ἅπαν ἐξέρχεται πῶς ἄλγος. καὶ οἷον εἴπω χει-
μάζεται, καὶ κραταίωσιν, καὶ ναυαγεί, καὶ ἐξυπνί-
ζεται, καὶ κληροῦται, καὶ ὁμολογεῖ πῶς φυ-
γῶν, καὶ κραταίωσιν, καὶ ὡς πῶς τῷ κήτει
κραταίωσιν μὲν, οὐκ ἀναλίσκειται δέ. ἀλλ' ἐκεῖ
ὃν θεὸν ἐπιμαρτυρεῖται, καὶ ὃ θαῦμα, χρῆσθαι
τε ἡμῶς συνεκδίδοται. Ἀλλ' ὁ μὲν πῶς
τύτου λόγος, ἀναμεινῶν, μικρὸν ὕψος, ἀντι-
δῶ θεῶς, φιλοπονώτερον ἐξ ὁρῶσθαι μένος.
ναὺ δέ, ὁ μοι λέγειν ὁ λόγος ὡς ἡμῶς, σκοπεῖν ἐ-
πεισὶ μοι καὶ ὑπολαμβάνειν. ὅτι ἐκεῖν μὲν,
τάχα καὶ συγγνώμης ἦν, δι' ἣν εἶπον αἰτίαν
ὁκνοῦν πῶς προφητεῖαν. ἐμοὶ δέ, τίς ἄρα λό-
γος, ἢ τίς ἀπολογία ὃς ἐπείπετο τόπος ὡς
πῶς ἀφηνιάζοντι, καὶ ὃν, οὐκοῦν εἴτ' ἐλαφρὸν,

Greg. Naz.

ξ f

λόγος

εἴτε βαρυνὶ ἢ πείνῃ χρεῖα, ἀλλὰ τὸν γε τεθέντα ξυ-
 γρὸν τῆς λήτουργίας ἀναινομένη ; ἢ γὰρ ὁ μό-
 νον ἐν τοῖς τοῖς ἰσχυρόν ὄσιν ἢ πείν, ὅτι δόξῃ τις, ὅ-
 τι πολλῶν κατωτέρω κείμῃ τῶν ἰδρατένεις
 δεῶν, καὶ ὅτι τῆς ἐκκλησίας ἄξιον εἶναι χρεῖ
 πρῶτον, εἴτα τῶν βήματος, καὶ οὗτου πρῶ-
 τον, εἴτα τῆς προεδρίας, τάχα ἑτέρως ἡμᾶς
 οὐκ ἀφήσει τῶν τῆς ἀπειθείας ἐγκλήματος.
 Διὶν δὲ ἀπειθείας ἀπειλή, καὶ διὶν αὐτῆς τῶν
 ἐπιτίμια. ὥς πρὸς γὰρ καὶ τῆς ἑτέρας μδρίδος,
 μηδὲν ὀκνεῖν μὴ δὲ ἀναδύεσθαι, μὴ δὲ ὥς πρὸς ὁ
 σκαυλὶ ἐκείνος τοῖς σκιδύειν ὑπεκρύπτεισθαι τοῖς
 πνθυματικοῖς καὶ πρὸς ὀλίγον καλοῦ μέλους
 ἐνδὶ προσασίαν. ἀλλ' ὥς ἐπὶ πρᾶγμα κοῦφον
 καὶ ῥᾶσον χωρεῖν ἐτοίμως. οὐ μὴ δὲ μετὰ δέ-
 σται ἀσφαλές, μὴ δὲ βουλὴ δουτέρα δεραπύ-
 σαι τὴν προλαβοῦσαν. διὲς δὲ ἐν ἡμῶν ἐν τῶν
 τοῖς λογισμοῖς ἢ δέον ἀνερθνώμενος, καὶ μέσος
 δύο φόβων ἰσάμενος, οὗτε κατὰ σπῶντος καὶ
 τῶν ἀνέγοντος, καὶ ἐπιπλείσιν οὐ τοῖς ἐναρρή-
 σας, καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐμαυτὸν ταλαντεύσας,
 ἢ ὥς πρὸς ῥᾶμα ἀσάτοις πνθυμασι, τῇδε καὶ κείσε
 μετακλιθεῖς, τέλος, ἐλινόμῃ τῶν σφοδρότερων,
 καὶ με νικήσας ἔχει παρὰ σῶρα ὁ φόβος τῆς
 ἀπειθείας. καὶ σκοπεῖτε, ὥς ὀρθῶς καὶ δι-
 καίως διατῶ τοῖς φόβοις, μήτε τῆς οὐ διδομέ-

νης

νης ἐθέλειται προσασίας, μήτε ἀπωθείας πῦν
 διδομένη. ἢ μὲν γὰρ εἶναι θρασύων, ἢ δὲ ἀπει-
 θῶν, καὶ ἀπαιδύτων ἀμφοτέρω. καὶ μέγας δὲ μέ-
 γας, πῶν τε ἄλλαν πολυμερῶν, καὶ τῇ λίσαν δειλῶν.
 τῇ μὲν πάσαις ἐπιπιδόντων δειλότῳρος, ἢ
 δὲ φουγόντων πάσαις θαρσαλέωτῳρος. οὕτως
 ἐγὼ ποδὶ γούτων γινώσκω, καὶ ἔτι διελέαζα σα-
 φέσθρον. τῷ μὲν φόβῳ τῆς προσασίας, τά-
 χε αὖ βοήθειαι καὶ ὁ νόμος τῆς ὑπειθείας,
 τὸ θεοῦ πῶν πίστιν ἀμειβομένου ὅτι τῆς ἑαυτοῦ
 χρηστότητος, καὶ ὅς προσάτῳ τέλειον κατὰ ῥτί-
 ζοντος ἦν αὐτῷ θαρρήσαντα, καὶ πάσαις δέ-
 μενον ἐπὶ αὐτῶν τὰς ἐλπίδας. τῷ δὲ κινδύνῳ
 τῆς ἀπειθείας οὐκ οἶδα τίς ἔστι ὁ βοηθῶν, ἢ τίς
 ὁ θαρρῆν ὅτι κελδόμενος νόμος. φόβος γὰρ,
 μὴ ὅτι γὰρ ἀκούσω μεν ποδὶ ὦν ἐπιστεύθην μεν,
 » ὅτι τὰς ψυχὰς αὐτῇ ἐκ τῇ χειρῶν ὑμῶν
 » ἐκζητήσω. καὶ κατὰς ἀπώσαδέ με τὸ εἶναι
 » ὅς ἡγουμένους τὸ λαοῦ μου καὶ ἀρχοντας, οὕτω
 » κατὰ ἀπώσομαι ὑμᾶς τὸ εἶναι ὑμῶν ὅς βασι-
 » λέα. καὶ κατὰς οὐκ ὀσηκούετε τὸ φωνῆς μου.
 » ἀλλ' ἐδῶκατε νῶτον σκληρόν καὶ ἡπειθήετε,
 » οὕτως ἔστι, ὅταν ἐπιμαλέσθαι με, ἐγὼ δὲ οὐκ
 » ἐπιβλέψω ὑπὸ πῶν προσενχίῳ ὑμῶν, οὐδ' ἂν
 » σακούσομαι. ταύτας μὴ γένοιτο ἐλθεῖν ἡ-
 μῶν παρὰ τὸ δικαίον καὶ τὸ τὰς φωνάς. ὦ καὶ

λόγος

ἦν ἔλεον ἄδω μιν, ἀλλὰ καὶ πῶν κείσιν γε πάν-
 τως σωάδω μιν. ἀλλὰ γὰρ πάλιν ὑπὸ τῶν ἰσο-
 εῖαν φόβου. καὶ τῇ παλαιᾷ δὲ οὐδὲ-
 κίμω τὰς ἀντιστοιχίας, δεικνύω ὅσοις πῶ-
 ντε ἴς ἐπιστάσαν ἢ προφητεῖαν ἢ χάρις προὔ-
 βάλλω, δὲ μὲν εἰς ἀντας προθύμως τῇ κλή-
 σει, δὲ δὲ ἀναβαλλομένου ἢ χάρισμα. ἢ οὐδε-
 τέρων μεμπτῶν, οὐτε τῇ ὑποχωρησάντων πῶν
 δολίαν, οὐτε τῇ ὀρμησάντων πῶν προθύμειαν.
 οἱ μὲν γὰρ τῆς δεικνύω ἢ μέγιστος δὲ λαβή
 θῆκεν, οἱ δὲ τῶν καλοῦντι πιστεύοντες ἢ κολού-
 θῆκεν. πρόθυμος ἦν ἀαρών, ἀλλὰ μωσῆς ἀπε-
 μάχετο. ὑπήκουσεν ἢ σαΐας ἐξίμω, ἀλλ' ἐδε-
 διοίκη ἢ νέον ἢ δρεμῖας. καὶ οὐ πρότορον πῶν
 προφητεῖαν ἐθάρρουν, ἢ παρὰ θεοῦ λαβεῖν καὶ
 ὑποσχῶν καὶ δύναμιν τῆς ἡλικίας κρείττονα.
 τούτοις ἐμαυτὶ ἐγὼ καὶ τε πάσῃ τοῖς λογισμοῖς,
 καὶ μοι καὶ τα μικρὸν εἰκτε καὶ μαλάσσεται ὡς
 πρὸ σίδηρος ἢ ψυχὴ, καὶ σωδρὸν λαμβάνω τῇ
 λογισμῶν, ἦν χρόνον, καὶ συμβουλίαν, τὰ τῶν
 θεοῦ δικαιώματα, οἷς πᾶσαν πῶν ἐμαυτὶ ζῶν
 καὶ πίστευε. δεικνύω οὐκ ἀπειθῶ, οὐδὲ ἀντι-
 λέγω, φησὶν ὁ ἐμὸς δεσπότης. οὐκ ὑπὸ πρὸς
 σίαν καλούμενος, ἀλλ' ὡς πρόβατον ὑπὸ σφαγῆν
 ἀγόμενος. ἀλλὰ καὶ πρὸς πίπτω καὶ ταπει-
 νούμην ὡς πῶν κραταῖαν τῶν θεοῦ χεῖρα, καὶ
 συγγνώμην

συγγνώμην
 πειθεῖν
 ἀλλ' οὐκ
 καὶ οὐκ
 δύναι
 ἐκκλησίαν
 αἰνῶν
 συγγνώμην
 λόγων
 ἔχετε
 τῶν μεν
 κηρύσσον
 ἢ οὐκ ἔχον
 ἀπὸ τοῦ
 ἡρώδου
 σιν. δὲ
 σπειρεῖν
 τος, οὐκ
 πῶν σιν
 πῶν σιν
 φησὶν
 χαρμῶν
 πῶν σιν
 ὁ θεὸς
 λήλυσεν
 ἢ ἔχει

συγγνώμῃ αὐτοῦ μοι τῆς πρὶν ἀργίας ἢ ἀ-
πειθείας, εἴ μιν μοι εὖ ἐγκλημα. ἐσιώπησα μὲν,
ἀλλ' οὐκ αἰσιωπήσομαι. ὑπεχώρησα μὲν ἡμι-
κρόν, ὅσον ἐμαυτὸν ἐπισκέψασθαι, καὶ τῇ λύπῃ
δοῦναι παράκλησιν. ἀλλὰ νῦν, ὑψωτὴ αὐτὸν ἐν
ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν ἡμετέροις πρεσβυτέρων
αἰνεῖν ἐδεξάμην. ἢ ἐκεῖνα κατηγορεύσας, ταῦτα
συγγνώμης ἄξια. τί δεῖ μακροτέρων ἡμῶν ἢ
λόγων; ἔχετε ἡμεῖς ὡς ποίμνους καὶ συμπολίτας
ἔχετε, ὡς ποίμνιον ἰδρὸν καὶ χριστοῦ τοῦ ἀρχι-
ποίμενος ἄξιον. ἔχετε ὡς πατέρας ὡς πάντα νε-
νικημένους, καὶ κατὰ τὸν νόμον τοῦ πατρὸς,
ἢ εὖ ἐξωθεν ὑπεξούσιον. ἔχετε τὴν ἀπειθείαν,
ἀπόδος τὴν δόλοισιν. χειραγώγησον καὶ σὺ ταῖς
δύχεϊς, ὁδήγησον τὴν λόγῳ, τὴν πνύματι σῶσαι
σον. δόλοισι πατρὸς σφείζει οἶκος τέκνων. καὶ
σφειχθεὶς μὲν ἐγώ τε καὶ ὁ πνύματικὸς οἶκος εὖ-
τος, ὃν ἡρεῖς σάμην. ὄντοι καὶ γενέσθαι κατὰ-
παυσιν ὡς αἰδνα αἰδνος δὲ χόρησι, ἀπὸ τῆς ἐν-
τεῦθεν ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν ἐκείσε παραπεμ-
φθέντι, καὶ πανήγυριν πρωτοτόκων ἀπογε-
γραμμένων ἐνοῦρανόις. ἡ μὲν δὲ πρεσβεία το-
σαύτη, καὶ οὕτως δόλος. ὁ δὲ θεὸς τῆς ἀρετῆς,
ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν, καὶ ἀποδοὺς ἡμῶς ἀλ-
λήλοις, ὁ καὶ θύζων βασιλεὺς ὑπὸ θένων καὶ ἀπὸ
γῆς ἐγείρων πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνύψων

λόγος ἀπολογητικός.

πένητα, ὃ ἐκλεξάμενος δαβὶδ ᾧ δούλον αὐ-
τῷ, καὶ ἀναλαβὼν ἐκ τῆς φειμνίων τῆς προβά-
των, ἐλάχιστον ὄντα ἐν τοῖς υἱοῖς ἱερατοῦ καὶ νεώ-
τατον, ὃ δίδους ῥῆμα τοῖς ἀναγγελίζομενοις δυ-
νάμει πολλῇ πρὸς τὴν τῆς ἀγγελίου τελείωσιν,
αὐτὸς κρατήσκει τῶ χειρὸς ἡμῶν τῶ δεξιᾷ, καὶ ἐν
τῇ βουλῇ ὁδηγήσκει, καὶ μὴ δόξης προσλάβοιτο,
φειμνίων ποιμαίνοντα, καὶ ὁδηγῶν ὁδηγου-
ντας. ὥς αὖ ποιμαίνομεν ᾧ ποιμνιον αὐτῷ μετ' ἐ-
πιστήμης, ἀλλὰ μὴ ἐν σιθύνει φειμνίος ἀπείρου. ᾧ
μὲν ἐν βιολογίᾳ, ᾧ δὲ ἐν κατάρτα τοῖς πάλαι κεί-
μενον. αὐτὸς δόξῃ δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῶ
λαῶ αὐτῷ, καὶ παραστήσκει αὐτὸς ἐαυτῷ λαμ-
πρὰν τὴν ποιμνίαν, καὶ ἄσπιλον, καὶ τῆς αἰῶ-
μασφρασ' ἀξίαν, ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς βιφρανο-
μενίων, ἐν τῇ τῆς ἀγίων λαμπρότητι. ὥς αὖ ἐν
τῶ ναῶ αὐτῷ πάντες λέγωμεν δόξαν φειμνίαν
ὁμοῦ καὶ ποιμνίαν, ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡ-
μῶν, μὴ οὐ πρόπει τῶ πατρὶ τιμὴ καὶ κρά-
τος ἅμα τῷ ἀγίῳ πνύματι ᾧς ὁ αἰῶνας τῆς
αἰώνων, ἀμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΟΥ ΤΟΥ

Θεολόγου πρὸς δόγματος, ἡτοιθεο

λογίᾳ λόγος πρῶτος.

Ταν ἴδω πλὴν νυν γλώσσα λ-
γίαν, καὶ οὗ αὐθιμδρινούς σο-

ο

φούς, καὶ οὗ χειροτονητοὺς θεο-
λόγους, οἷς ἀρκεῖ ἢ θελήσαι μό-
νον, πρὸς ἢ εἶναι σοφοῖς, ὡς ὅτε

πλὴν αὐτάτω φιλοσοφίαν, καὶ σαθρὸν ἔχοντα
ἐπιζητῶ καὶ τὴν ἰερεμίαν, καὶ ἐμαυτῷ μό-
νω συγγενέσθαι βούλομαι. οὐδὲν γὰρ μοι δοκεῖ
ἰοῦντο, οἷον μύθεντα τὰς αἰσθήσεις, ἔξω βερ-
κὸς καὶ κόσμου γινόμενον, μηδενὸς τῇ ἀνθρώ-
πινων προσεσπτόμενον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη,
ἐαυτῷ προσλαλοῦντα καὶ τῷ θεῷ, ζῶν ὑπὸ
τὰ ὁρώμενα, καὶ αἰετὰς θεῖας ἐμφάσεις καὶ θα-
ρᾶς ἐν ἐαυτῷ φέρειν, ἀμυγῆς τῇ κατὰ χάρα-
κτῆρων καὶ παλαιωμένων, οἷον ἐσὶ πῆρον ἀκηλί-
δωτον θεοῦ καὶ τῇ θεῶν καὶ ὄν, καὶ αἰετὶ γινόμε-
νον, φωτὶ προσλαμβάνοντα φῶς, καὶ ἀμαυρο-
τέρῳ φανότρον, μέχρις αὖ πρὸς πλὴν πηγὴν ἐλ-
θωμεν τῇ τῇδε ἀπαναστάτων, καὶ τύχῃ μιν
τῷ μακαρίου τέλους, λυθέντων τῇ ἐσὶ πῆρως
τῇ ἀληθείᾳ. ὡς μόλις αὐτὶς ἐαυτὸν ἢ μακρὰ φι-
λοσοφία παιδαγωγήσας, καὶ ἀπορρήγνυσθαι
τὰ μικρὸν ἢ τῆς ψυχῆς διγνῆς καὶ φωτεινῆς,

ξ ιιι

πρὸς θεολογίαν

τὰ πεινοῦ καὶ σκότῳ σωεξυγμείον, ἢ θεοῦ
 τιχὼν ἰλέω, ἢ καὶ ἄμφω ταῦτα, καὶ μελέτην
 ὅτε μάλιστα ποιούμενος ἀνὼ βλέπειν, τῆς κατὰ
 αὐτοῦ ὑλῆς ἐπικρατήσκειν. πρὶν δὲ ταύτης
 ὑποδραχθῆναι ὅση δύνανται, καὶ ἀνακαθάρσαι ἑαυτὸς
 τὰ τε ὧτα καὶ τὴν διάνοιαν, ἢ ψυχῆς ἐπιστάσαν
 δέξασθαι, ἢ θεολογίαν περὶ βαλεῖν οὐκ ἀσφα-
 λές εἶναι γνώσκω. καὶ ὅθεν ἴσως ὑπὸ χρίω
 ὁ θεός, ἵνα μή με τὸ θεόντος δειλότρονον ὑπολά-
 βητε, ἀλλὰ καὶ ἐπαινήτε τῆς περὶ μεθεῖας.
 ἀκούω μὲν αὐτῶν μωυσοῦς ἡνίκα ἐχρημάτιζεν αὐ-
 τῷ ὁ θεός, ὅτι πλεόνων ἴσως ὁ ὅρος προσκεκλη-
 μένων, ὡς εἰς αὐτὸ καὶ ἀφ' αὐτῶν (αὐτοῖς παρὸν αὐ-
 τῶν τοῖς δυνάτοισι ἱερῶσιν, οἱ μὲν λοιπὸν πάντες
 προσκυῖσαι πόρρωθεν ἐκελεύθησαν, ἐγγίσαι
 δὲ μωυσοῦς μόνος, οὐ σιωπῶν βῶναι δὲ ὁ λαός. καὶ
 μικρὸν πρὸ βύτων, ὅν μὲν ἄλλως ἄστραπαι καὶ
 βρονταὶ, καὶ σάλπιγξ, καὶ ὅλον κατὰ πνι-
 ξόμενον ὁ ὅρος, καὶ ἀπειλαὶ φεικώδεις, καὶ τοιαῦ-
 τα δαίματα ἴση καίτω, καὶ μέγα αὐτοῖς ἀκῶ-
 σαι τῆς τῷ θεοῦ φωνῆς μόνον, καὶ ταῦτα ἀγνι-
 σαμένοις. μωυσοῦς δὲ καὶ ἀνέστη, καὶ τῆς νεφέλης
 ἵστω χωρεῖ, καὶ θεῶν συγγίνεται, καὶ δέχεται νό-
 μον. τοῖς μὲν πολλοῖς ὅν τῷ γράμματος, τοῖς δὲ
 ἑσπέρῳ ὅν πολλοῖς, ὅν τῷ πνύματος. γνώ-
 σκω δὲ ἡλεῖ ὅν ἱερεῖα, καὶ μικρὸν ὑστέρων ὅς αὐτὸ
 να, ὅν

να, ὅτι μὲν καὶ ἑκτὸς τῆς τῇ παίδων παρνα-
μίας ἀπειτηθὲν τὰ δίκην, ἢ ἐτόλμων κα-
τὰ τῇ θυσιᾶν, καὶ ταῦτα οὐκ ἀδεχόμενοι
αὐτῇ πῶς ἀσβείαν, ἀλλὰ πολλὰς ἐπιτε-
μήσαντα. ὅτι τῆς κβωτῆ φαῦσαι πολ-
μήσας μόνον πδλασπαθείσης ἑκτὸς τῆς μόχου,
πῶς μὲν πδλεσώσατο, αὐτὸς δὲ ἀπώλετο. φυ-
λάσσοντος δηλαδὴ τῆς θεοῦ τῇ κβωτῇ ὅτι σε-
βάσιμον. οἶδα δὲ γὰρ μηδὲ τῇ τοίχων τῆς ἐ-
ροῦ φαῦσαι τῆς πολλοῖς ὀνᾶσφαλές. καὶ διατῆ
τῆς ἐτέρων ἐδέχθησαν τοίχων τῇ ἐξωθεν. μὴ δὲ
ταῖς θυσίαις αὐταῖς ὑφ' ὧν καὶ ὅτι καὶ οὐ μὴ κα-
θήκον ὡς ἀναλίσκεαθ. τοῦτον δὲ πρὸς τὰ
ἀγατῇ ἀγίων πρὸς ποιεῖν θαρρῶντα ἢ ὅτι
κατὰ πέτασμα, ἢ ὅτι ἱλασμενον, ἢ πῶς κβωτῇ,
ἢ πρὸς βλέπειν εἶναι παντὸς, ἢ πρὸς πᾶσα.

ταῦτα οὖν ἰδοὺς ἐγὼ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄξιος τῆς
μεγάλου θεοῦ καὶ δυνάμεως, καὶ ἀρχιδόξως, ὅς
μὴ πρότερον ἐαυτὸν παρέστησι τῷ θεῷ θυσίαν
ζῶσαν, μᾶλλον δὲ ναὸς ἅγιος ἐγένετο θεοῦ ζών-
τος καὶ ζῶν, πῶς ἡ αὐτὸς περὶ χείρας ἐγχειρή-
σαι με τοῖς πόδε θεοῦ λόγοις, ἡ ἀποδέξομαι τὸν
ἐγχειροῦντα θρασέως; οὐκ ἐπαινεῖς ὁ πόθος.
φοβερὸν τὸ ἐγχειρήμα. καὶ διαστῆς καὶ θαυμάσιον
ἐαυτὸν πρῶτον, εἴτα τῷ θαυμάῳ προσμιλη-
τέον. ἢ μὴ μέλοιμεν τὸ μακρὸν πείσεσθαι καὶ

πρὸς Θεολογίαν

δέξιν αὖ φαντασία Θεοῦ γινόμενοι. ἀπολώλα-
 μεν ὡ γύναι, Θεὸν ἐωράκαμεν. ἢ ὡς πέρους ἀπο-
 πέμφαθ' ἑὸς παλίου ἥν ἰησοῦ. ὡς οὐκ ἄξιοι
 τοιαύτης ἐπιδημίας, ἢ ὡς ὁ ἐκ τὸν ταρχος ἐ-
 κείνος, πλὴν μὲν δεραπείαν ἀπατήσιν, ἥν θε-
 ραπεντὴν δὲ οὐκ ἴσδεξασθαι. λεγέτω ἡς κὴ ἡ-
 μαῶν, ἕως ὅσιν ἐκ τὸν ταρχος, καὶ παλειόνων αὖ
 κακία κρατῇ, κὴ ἔτι σφατευόμενος καίσαρι τῷ
 κοσμοκράτορι τῇ κατὰ συρομένων, οὐκ ἔμει-
 νανός, ἵνα μου ἔσθ' πλὴν σέγην ἴσέλθης. ὅταν
 δὲ ἰησοῦ θεάσωμαι, καὶ τοι μικρὸς ὢν πλὴν πυθ-
 ματικῇ ἡλικίαν ὡς ὁ ζακχαῖος ἐκείνος, καὶ ὑ-
 πὲρ πλὴν σκυμοραίαν ἀρῶ, νεκρώσας τὰ μέ-
 λη τὰ αὐτὴ τῆς γῆς, κὴ μωραῖας ἢ σῶμα τῆς
 ταπεινώσεως, τότε καὶ ἰησοῦ ἴσδεξομαι, καὶ
 ἀκούσομαι, σήμερον σωθεῖα τῷ οἴκῳ βούτῳ, κὴ
 τῆς σωθεῖας τὴν ἔξομα, καὶ φιλοσοφήσω τὰ
 τελεώτῳ, σκερπίζων καλῶς ἀκακῶς σιωπῇ
 γαρον, εἴτε χρήματα, εἴτε δόγματα. ἐπεὶ δὲ
 ἀνέσταθ' ἡμεῖς τῷ λόγῳ ἥν Θεολόγον, φέρε τὴν
 καὶ πρὸς Θεοῦ ὡς ἐν βραχεὶ διαλεχθῶμεν. αὐτῷ
 τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνύματι
 θαρρήσαντες, πρὸς ὧν ὁ λόγος. δι' ἧς μοι δὲ ἢ
 τῶν σολομῶντος παθεῖν, μηδὲν ἴδιον ἐννοῶσαι πε-
 ρὶ Θεοῦ, μὴ δὲ φέγξασθαι. ὅταν γὰρ λέγῃ, ἀφρο-
 νείας ἡς γὰρ ἔμει πάντων ἀνθρώπων, καὶ φρόνη-

στis ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί, οὐκ ἄσπιεσίαν ἔαυ
τῷ δὴ πρὸς κατὰ γνώσκων, ἔστι φησί. πῶς γὰρ,
ὅς γε καὶ ἔστι ἡγήσασθαι παρὰ θεοῦ πρὸ παντὸς ἄλ
λου, καὶ ἔλαβε σοφίαν, καὶ θεωρίαν, καὶ πλά
τος καὶ δόξα φάμμου πλουσιώτερόν τε καὶ δα
μνέσθον; καὶ ὁ τοσοῦτον σοφός, καὶ τοιαύ
της τε τυχευόμενος, πῶς ἀφρονέσσει τον ἑαυ
τὸν πάντων ὀνομάζῃ, ὡς οὐκ ἔχων ἰδίαν δηλαδὴ
φρόνησιν, ἐν ὁργούμενος δὲ πῶς θείαν τε καὶ τελεω
τέραν; καὶ γὰρ ὁ παῦλος λέγων, ζῶ δὲ οὐκ ἔτι
ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοί χριστός, οὐχ ὡς πρὸς νεκροῦ πᾶν
τως ἑαυτῷ διελέγετο, ἀλλ' ὡς ζώντος κρείσσο
να τῇ πολλῶν ζωῇ. τῷ μετεληφέναι τῆς ὄν
τως ζωῆς, καὶ μηδενὶ θανάτῳ περατουμένης.
προσκηνοῦμεν οὖν πατέρας, καὶ υἱόν, καὶ ἄγιον
πνῦμα, τὰς μὲν ἰδιότητας χωρίζοντες, ἐν κοινῇ
τες δὲ πῶς θεότητα. καὶ οὐτὲ ἕως ἐν ταῖς τείας συ
ναλείφομεν, ἵνα μὴ πῶς βασιλείου νόσον νοσήσω
μεν. οὐτὲ διαιροῦμεν ἕως τείας ἐκφυλακαὶ ἄλ
λότεια, ἵνα μὴ τὰ ἀρεῖου μανῶμεν. τί γὰρ δεῖ κα
θάπερ φυτὸν ἐπὶ τὸν κλινὲς πάντη καμπτόμενον
εἰς μετὰ γινεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τὸν κλινὲς πάντη καμπτόμενον
πῶς διαστροφῇ διορθουμένους, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ
μέσον οὐκ ἔχοντες, ἐν ὁποῖς ἵσταται τῆς θεοσε
βείας; μεσότητα δὲ ὅταν εἴπω, πῶς ἀλήθειαν
λέγω, πρὸς τὸ βλέπειν καλῶς ἔχοντες μόνην.

Πολιτεχνολογία

τῆτος
 μενὸς
 τὰς
 προσ-
 ἔστω
 αἰωνο-
 σω
 ταί
 ματω,
 σιδά
 δευτέρως
 συγχύ-
 σιμι
 τῆτος π-
 ως πηγ-
 μιν
 εἶπω
 χλιν-
 ουσιν
 κεν
 ανθλα-
 ρουτῆς
 πούτων
 εἰδέναι
 βα

τητος ὡν αἴτιος τῆς ἐν ἡμῶν καὶ πνύματος θεωρου-
 μένης . ἐπειδὴ καὶ ἡν ἐνὰ θεὸν τηρεῖν, καὶ
 τὰς ῥεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖν, εἴτ' οὖν τεία
 πρόσωπα, καὶ ἐκείνην μετὰ τῆς ἰδιότητος. τη-
 ροῖτο δ' αὖν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, εἰς μὲν θεός, ὡς ἐν
 αἴτιον καὶ ἡοῦ καὶ πνύματος ἀναφορομένων . οὐ
 σιωπεύμενων, οὐδὲ σιωαλφομένων . καὶ κα-
 τὰ ἡν ἐν καὶ ταυτὶ τῆς θεότητος, ἵνα οὕτως ὀνο-
 μάσω, κίνημά τε καὶ βούλημα, καὶ πῶν τῆς οὐ-
 σίας ταυτότητα . αἱ δὲ ῥεῖς ὑποστάσεις μη-
 δε μᾶς ἐπισουμένης σιωαλφῆς, ἢ ἀναλύσεως, ἢ
 συγχύσεως, ἵνα μὴ ἡ πᾶν κατὰ λυθῇ δι' ὧν ἡ ἐν
 σεμνωέται πλεονῇ καλῶς ἔχει . αἱ δὲ ἰδιό-
 τητες πατρὸς μὲν καὶ ἀναρχοῦ καὶ ἀρχῆς ἐπι-
 σουμένης, καὶ λεγομένης . ἀρχῆς δὲ, ὡς αἰτίου, καὶ
 ὡς πηγῆς, καὶ ὡς αἰδίου φώτος . ἡοῦ δὲ ἀναρχοῦ
 μὴ οὐδαμῶς . ἀρχῆς δὲ τ' ὅλων . ἀρχὴν δ' ὅταν
 εἴπω, μὴ χρόνον παρενθῆς, μὴ ὃ μέσον ἐτάξῃς τ'
 γελυνήκορος καὶ τ' γλυνήματος . μὴ δὲ διέλης πῶν
 φύσιν τῶν κακῶς παρεντεθεῖν τοῖς σιωαῖοις
 καὶ συνημμένους . ἢ ἡ χρόνος ἡδ' πρεσβύτητον, ἐκεί-
 νου δηλαδὴ πρῶτος αὖν αἰτίος ὁ πατήρ . καὶ πῶς
 εἰρητῆς χρόνων ὁ ἅπλοῦ χρόνον; πῶς δὲ καὶ κύριος
 πάντων, ἢ ἅπλοῦ χρόνου προείληπται τε, καὶ κυ-
 ρεύεται; ἀναρχος οὖν ὁ πατήρ, οὐ γὰρ ἐτέρω-
 θεα αὐτῷ οὐδὲ παρ' ἑαυτῷ ἡ εἶναι . ὁ δὲ ἡός,

πρὸς θεολογίαν

εἰ μὲν ὡς αἰεὶ ἦν πατέρα λαμβάνης, οὐκ ἀ-
ναρχος. ἀρχὴ γὰρ ἡ οὐ πατήρ, ὡς αἴτιος. εἰ δὲ
πρὶν ἀπὸ χρόνου νοῆς ἀρχὴν, καὶ ἀναρχος. οὐκ
ἀρχεται γὰρ ἑκτὸς χρόνου ὁ χρόνων δευτέρου.
ἢ δὲ, ὅτι τὰ σώματα ἑκτὸς χρόνον, διὰ τοῦ ἀξιώ-
σεως κείσθαι καὶ ἦν ἡ οὐκ ἑκτὸς χρόνον, πρὸς τῇ-
σεως καὶ σώματι τῷ ἀσωμάτῳ. καὶ ἴσως τὸ πα-
ρὴ μὲν γινόμενα, οὐκ ὄντα ποτὲ, εἴτα γινόμε-
να. διαστῆναι καὶ ἦν ἡ οὐκ ἀναγκάσεις ὅτι οὐκ ὄν-
των ἴσως ἦν παρεληλυθέναι. συγκρίνεις τὰ
ἀσύμμετα θεὸν καὶ ἀνθρώπων, σώμα καὶ ἡ ἀ-
σώματα. οὐκοῦν καὶ πέσειται καὶ λυθῇ σῆμα,
ὅτι καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα. σὺ μὲν οὖν ἀξίως
διὰ τοῦ οὐ πῶ γινώσκει θεὸν, διότι τὰ σώμα-
τα. ἐγὼ δὲ διὰ τοῦ οὐ πῶ οὐ πῶς, ὅτι οὐ πῶ τὰ σώ-
ματα. ὡν γὰρ ἦν εἶναι οὐκ ὅμοιον, τούτων οὐδὲ
ἦν γινώσκῃ ὅμοιον. ἢ μὴ καὶ τὰ ἄλλα δουλεύσῃ τοῖς
ὑδαίς. οἷον πάχων καὶ λυγρύνειος, καὶ πεινῶν
καὶ διψῶν, καὶ ὅσα ἢ σώματος, ἢ τῶ σωματικέ-
ρου πάθῃ. ἀλλὰ ταῦτα οὐ παραδέχεται σου ὁ
νοῦς. πρὸς θεοῦ γὰρ ὁ λόγος. μὴ τοίνυν μὴ δὲ πῶ
γινώσκῃ ἄλλως, ἢ ὡς θεὸς κινῶν παραδέχου. ἀλλ' ἢ
με γινώσκῃ, πῶς με γινώσκῃ; φησὶν. ἀπόκειναι
μοι ὡς διαλεκτικὴ σὺ καὶ ἄφικτε. ἢ ἐκτίσῃ, πῶς
ἐκτίσῃ, καὶ με ἀπαίτει ἡ, πῶς με γινώσκῃ. πρὸς
θεοῦ πρὸς πῶ γινώσκῃ, πρὸς θεοῦ καὶ πρὸς πῶ κτί-

σιν. ἢ γὰρ οὐ πάθος ἢ ἀνατύπωσις ἢ ἡ φροντίς,
 καὶ ἡ τῶ νοηθέντος ἀθρώως, ἢς ῥ' ἡ κατὰ μέρος ἐξέ-
 πλωσις; χρόνος ποδὲ πλὴν γέννησιν, ἐν χρόνῳ καὶ
 τὰ κτιζόμενα. τόπος ἐν ταύθᾳ, τόπος ἐκεῖ. ἀπο-
 τυχία ποδὲ πλὴν γέννησιν, ἀποτυχία καὶ ποδὲ
 πλὴν κτίσιν. ταῦτα ἡκουθε φιλοσοφουμένων
 ὑμῶν. ἃ ᾧ ὁ νοῦς ὑπέγραψε, θαλάμους ταῦτα
 ἡ χεὶρ οὐκ ἐτέλεσεν. ἀλλὰ λόγῳ φησὶ ῥ' πάντες ὑ-
 πᾶς ἡμεῖς καὶ βουλήματι. αὐτὸς ᾧ εἶπε καὶ ἐλννή-
 θησαν, αὐτὸς ἐνέτειλατο, καὶ ἐκτίσθησαν. ὅταν
 εἴπῃς τῷ λόγῳ τῶ Θεοῦ τὰ πάντα ἐκτίσθαι, οὐ
 πλὴν ἀνθρώπων κτίσιν ἴσας εἰς. οὐδεὶς ᾧ ἡμῶν
 λόγῳ πράττει τὰ γινόμενα. οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ὑψι-
 λόττον ἡμῶν, οὐδ' ἄνω τόνον, ἢ ῥ' λέγειν, ὅρ-
 γον συμπαλήρωσις αὐτῷ. ὥστε καὶ λόγῳ κτίσει
 Θεὸς τὰ κτιζόμενα, οὐκ ἀνθρώπινον αὐτῷ ῥ' κτί-
 ζειν. ἢ γὰρ δείξον καὶ ἀνθρώπων λόγῳ τι πράττον-
 τα, ἢ δέξαι, ὅτι ὡς ἀνθρώπος κτίζει Θεός. ἐπεὶ
 διάγραφον βουλήματι πόλιν, καὶ παραστήτω πό-
 λεις. θέλῃσιν γενέσθαι σοὶ υἱὸν, καὶ παραστήτω
 παῖς. θέλῃσιν ἄλλό τι τῇ πράττομενῶν, καὶ ἢς
 ὅργον ἡ βούλησις χωρησάτω. καὶ δὲ τούτων οὐδὲν
 ἐπιτετα τῷ βούλεσθαι, Θεοῦ δὲ ῥ' βούλεσθαι
 πράξις ὅτιν, ἄλλως μὲν ἀνθρώπος κτίζει, ἄλλως
 δὲ ὁ πάντων κτίστης Θεός. πῶς ἔν κτίζει μὲν οὐκ
 ἀνθρωπικῶς, γέννα δὲ ἀναγκάζεται ἀνθρωπι-

πρὸς θεολογίαν

κῶς ; οὐ μὲν οὐκ ὦν, ἐπειτα ἐγλύου, εἴτα γλυ-
νᾶς, οὐδὲ γὰρ οὐκ ὄντα ἔστιν εἶναι πράττειν. ἢ,
ἵνα τι βαθυτόρον εἴπω, τάχα οὐδ' αὐτὸς ἔξ οὐκ
ὄντων παρὰ γὰρ. ἐπεὶ καὶ ὁ λυγρὸς φησὶν, ἐτι ἐν τῇ
ῥοσφύτῃ παρὰ γὰρ, πρὶν ἔστιν εἶναι παρελ-
θεῖν, καὶ μηδεὶς ἐπηρεάζετω τῷ λόγῳ. οὐ γὰρ οὐ-
τως ἐκ τῆς παρὰ γὰρ φημὶ ἔν ὃν ὑπάρχειν, ὥς ἐν
τῷ πατεῖ πρότερον ὄντα, μετὰ δὲ ἔστιν ἔστιν
εἶναι ὁ δὲ λυγρὸς. οὐδὲ γὰρ ἀτελὴ πρότερον, εἴ-
τα τέλει, ὥς πρὸ νόμος τῆς ἡμετέρας γλυνή-
σεως. ταῦτα τῇ ἐπηρεάζοντων ὅτιν. ταῦ-
τα τῇ ἐπιπιδόντων προχείρως πᾶσι τοῖς
λεγομένοις. ἡμεῖς δὲ οὐχ οὐτῷ φρονούμεν, οὐχ οὐ-
τω δοξάζομεν. ἀλλ' ὁμοῦ τῷ ἔν πατέρα εἶναι
ἀγλυνήτως. αἰεὶ δὲ λῶ. οὐχ ὑπὲρ πίπτει γὰρ ἔστι
μὴ εἶναι ποτὲ ὄνους. καὶ ὁ υἱὸς λῶ γλυνήτως. ὥς
τε σωζέχει ἔστιν εἶναι τῆς παρὰ γὰρ, τῷ γλυνή-
ῳ τῆς μονογλυνῆς. ἔξ αὐτῆς τε ὑπάρχοντος,
καὶ οὐ μετ' αὐτὸν, ἢ ἐπινοία μόνῃ τῇ τῆς ἀρχῆς.
ἀρχῆς δὲ, ὡς αἰτίου. πολλὰ γὰρ ἔν αὐτὸν ἀ-
ναστρέφω λόγον, ἔν παχύ σον καὶ ὑλικὸν τῆς δια-
νοίας. ἢ δὲ οὐ πολλοπραγμονεῖς πῶς τῆς υἱοῦ εἴτε
γλυνήσιν καὶ λέγειν, εἴτε ὑπὸ σασιν, εἴτε ἡ ἄλλο
κυριώτερον τούτων ἐπινοεῖς, νικᾷ γὰρ πῶς ἐ-
μὲν γλῶσσαν ἔν νοούμενον καὶ λεγόμενον, μὴ δὲ
τῆς πνύματος πρὸς ὁρμάζου πῶς πρόσθεν. ἀρκού-
μεν ἀκούειν,

μοι ακούειν, ὅτι υἱός, καὶ ὅτι ἐκ τῆς πατρὸς. καὶ
 ὅτι ὁ μὲν πατήρ, ὁ δὲ υἱός, καὶ οὐδὲν παρὰ τῶν
 πωδιδόρχαζομαι. μή τανυρ πάτω ταῖς φωναῖς,
 αἱ τῶν ὑπὸ φωνεῖαζ πικντελῶς δὲ πῖπνουν.
 ἢ τῇ ὁφειλόμεν πρὸς ἡλιακῶν ἀκτῖνα. ὅσα
 γὰρ αὐτῶν πλείον καὶ ἀκεβέστρον ἰδεῖν ἐδέλοι τις,
 χρυσῶν τῶν αἰσθησιν παραβλάπτεται. καὶ ὅτι
 ὅπως αὐτῶν ὁραὶ ἀποσφραῖται, δὲ τῶν πλείονος νι
 κῶντος τῶν ὁφειλόμεν, εἰς ὅλον ἰδεῖν ἐδε
 λήσῃ, καὶ μὴ ὅσον ὁραὶ ἀσφαλές. ἀκούεις γλῆνη
 σιν, ὅτι πῶς, μή πωδιδόρχαζου. ἀκούεις ὅτι ὅτι πνύ
 μαρ πρῶτον ἐκ τῆς πατρὸς, ὅτι ὅπως, μή πολυ
 πραγμονή. ἢ δὲ πολυπραγμονεῖς υἱοῦ γλῆνησιν,
 καὶ πνύματος πρόσθεν, καὶ πῶς πολυπραγμο
 νῶς ὅτι κράμα ψυχῆς καὶ σώματος, πῶς εἰ χούς καὶ
 ἡκῶν θεοῦ. τί ὅτι κινῶ σε, ἢ τί ὅτι κινῶ μένον.
 πῶς ὅτι αὐτῶν καὶ κινεῖ καὶ κινεῖται, πῶς ἢ αἰσθη
 σιν ἐν τῶν αὐτῶν μέν, καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἐπιστάται.
 πῶς ὅτι νοῦς ἐν σοὶ μέν, καὶ γλῆνη λόγον ἐν ἄλλῳ
 νοῖ. πῶς λόγῳ νόημα δὲ δίδοται. καὶ οὐ πῶ
 τὰ μείζονα λέγω. τίς οὐρανοῦ πωδιδόρχα, τίς ἀ
 σφράων κίνησις, ἢ τάξις, ἢ μέτρα, ἢ σύνοδος, ἢ ἀπό
 στασις. τίνες δὲ ὅροι θαλάσσης, πόθεν δὲ ἀνέμω
 ρῶματα, ἢ ὥραν πωδιδόρχα, ἢ ὁμῶν ἐπικύ
 σεις. ἢ τούτων μηδὲν κατένοησας ὡς ἄνθρωπε,
 καὶ τὰ νοήσεις δὲ ἴσως ὅτι, ὅταν ἀπολάβῃς ὅτι

Greg. Naz.

η 8

πρὸς θεολογίαν

τέλειον, ὃ φοβούμεθα γὰρ φησὶ τὸ οὐρανίου δόξα τῆς
 δακτύλων σου, ὡς ὑπονοεῖται τὰ ναὺ ὁρώμε-
 να μὴ εἶναι τῶν ἀληθῶν, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἵν
 δάγματα. ἢ σὺ γὰρ οὐκ ἐγνώσας, ὅς τις εἶ, ὃ πρὸς
 τούτων ὡς λεγόμενος, ἢ ταῦτα οὐ κατέλαβες,
 ὡν καὶ ἡ ἀσθεὺς μὲν τις, πρὸς θεὸν ἀκρεβῶς,
 ὃ πρὸς καὶ ὅσον ὅτιν, ἢ δέναι ὑπολαμβάνεις; ὡς
 λῆς τῶν τῆς ἀλογίας. ἀλλ' εἴ τι μοι πείθῃ, τῶ
 μὴ θρασεῖ θεολόγω, ἢ μὲν κατέλαβες, ἢ δὲ κα-
 ταλαμβάνῃς δέησιν. ἢ μὲν ἀγάπησον ἐν σοὶ
 μόνον, ἢ δὲ ἐν τοῖς ἀνθρώποις σαυροῖς μινάτω. ὡς
 πολιτείαν ἀνέλθῃ, ὡς καθάρσεως κτήσαι ἢ
 καθαρόν. βούλει θεολόγος γενέσθαι ὡς καὶ ἡ
 θεότης ἄξιος; τὰς ἐντολὰς φύλασσε. ὡς τῆς
 προσεγγιάτων ὁρίσων. πρῶτος γὰρ, ἐπίστασις
 θεωρίας. ἐκ τῶ σώματος τῆ ψυχῆ φιλοπνεύ-
 σον. ἀρὰ τίς ὅτιν ἀνθρώπων, ὅς ἀρθῶναι τοσού-
 τον δύναται, ὡς τε ἢς ἢ παύλου μέτρον ἐλθεῖν;
 ἀλλ' ὁμῶς φησὶ ἐλέπειν δι' ἐσὸ πῆρου καὶ ἀνίγμα-
 τος, καὶ εἶναι καὶ ὅτι, ὅτε ὡς ταῖς πρόσωπας
 πρὸς πρόσωπον. ἄλλου μὲν εἶ φιλοσοφώτερος
 ἐν λόγοις, θεοῦ δὲ πάντως κατώτερος. ἄλλου μὲν
 τυχόν σιωπώτερος, τῆς δ' ἀληθείας τοσούτην
 λείπει, ὅτιν ἢ εἶναι σου δυνάμει τῶ εἶν θεοῦ.
 ἔχον μὲν ἐπαγγελίαν, γνώσεσθαι ὡς ὅσον ἐ-
 γνώσμεθα, ἢ μὴ δυνάμει ἐν ταῦτα ἔχειν τελείαν
 πῶ τῇ

πῶς τῇ ὄντων γνώσει, τί μοι ῥ' λειπόμηνος;
τί ῥ' ἐλπιζόμενον; βασιλείαν οὐρανῶν πάν-
τως ὀρεῖς. ἡ γού μοι δὲ μὴ ἄλλο τι εἶναι, ἢ
ῥ' τυχεῖν τοῦ καθαρωτάτου τε καὶ τελειωτά-
του. τελεώτατον δὲ τῇ ὄντων, γνώσις θεοῦ.

Ἀλλὰ ῥ' μὲν κατὰ χῶμεν, ῥ' δὲ κατὰ λάβω-
μεν, ἕως ἐς μὲν ἑσπέρῃ γῆς. ῥ' δὲ ἐκείθεν ταμιδι-
σώματα, ἵνα ταύτῃ χῶμεν τῆς φιλοσοφίας
πῶς ἐπικαρπίαν. ὁ γὰρ τῆς ἀγίας τριάδος πῶς
ἐμαμψεν, ἡ ἴσ' ὅτι, καὶ οἶα, καὶ ὅση, ἡ θεία

εἰς τὴν εἰρήνην, ἐν αὐτῇ χριστῷ ᾧ κυρίῳ

ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ ῥ' κρά-

τος ἡς εἰς αἰῶνας τῇ

αἰώνων. Ἀμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ
Θεολόγου, πρὸς φιλοπτωχίαν.

ἀ
νοθεῖς ἀδελφοὶ καὶ συμπαῖ-
τες, πτωχοὶ γὰρ ἅπαντες, καὶ τῇ
θείᾳ χάριτος ἐπιτεταίς, καὶ
ἄλλος ἄλλου προσέχειν δοκῇ, με-
κροῖς μέτροις μετρούμενος, δέ-

ξαδε ἦν πρὸς φιλοπτωχίαν λόγον, μὴ πενι-
χράς, ἀλλὰ φιλοτίμως, ἵνα βασιλείαν παλου-
τήσῃτε. σὺν δέξαδε δέ, καὶ ἡμᾶς παλουσίως τοῦ-
τον ὑμῖν χρηγῆσαι, καὶ θρέψαι τῷ λόγῳ τὰς
ὑμετέρας ψυχὰς, καὶ σθεθεύσαι πεινώσι ἦν
πνυμάλικόν ἄρτον. εἴτε ἀπὸ οὐρανοῦ ἐροφίῳ
ὑόντας, καὶ ἀπὸρ μαυῖσῃς ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος,
καὶ ἄρτον ἀπέλων χειρομάνου, εἴτε ἄρτοις
ὀλίγοις ἐν ὀρημῇ ἐρέποντας μέχρι κύρου, καὶ
μυριάδας, καὶ ἀπὸρ ἰησοῦς ὑσῶν ὁ ἀληθινὸς ἄρ-
τος, καὶ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς αἴτιος. ἐστὶν οὖν
οὐ πάντῃ τὸ ἐξάδιον, τῇ ἀρετῇ πῶ νικῶσαι
δύρειν, καὶ ταύτῃ δοῦναι τὰ πρεσβεῖα καὶ τὰ
νικητήρια, ὥς πᾶρ οὐδὲ ἐν λήματι πολυανθεῖ καὶ
δύωδει, τῇ ἀνθέων ἢ καλλίστον καὶ δύωδετα-
τον, ἄλλοτε ἄλλου πῶ ὁ σπρησιν καὶ πῶ ὁ φε-
πρὸς ἑαυτὸ μετέλκοντος, καὶ πρῶτον οὐδέ πε-
δαί πείθοντος. ὥς δὲ οὖν ἐμὲ, πρὸς τούτων διε-
λέσθαι,

Isa. 58.

ps. 77.

jo. 6.

λέγει, σκεπτόν οὕτως. καλὸν πίστις, ἐλπίς,
ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα. καὶ μῦτις τῆς πί-
 σεως ἀβραάμ δικαιωθείς ἐκ πίσεως. τῆς ἐλπί-
 δος, ἐν ᾧ, ὅς πρῶτος ἤλπισεν ἐπιχαλεῖσθαι τὸν
 κύριον καὶ πάντες οἱ δίκαιοι ὅτι τὸν ἐλπίσαν καὶ
 κοπαζοῦντες. τῇ ἀγάπῃ, ὁ θεὸς ἀπόστολος, τοῦ
 14. μήσας τι καὶ κατ' αὐτὸν ὅτι τὸν Ἰσραὴλ φέγγει
 αἰετῶν. καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς ἀγάπη καλούμενος. κα-
 λὸν ἡ φιλοξενία. καὶ μῦτις ἐν ᾧ δίκαιοις, λὼτ
 ὁ σοδομίτης, καὶ οὐ σοδομίτης τὸν τρόπον. ἐν δὲ
 ἀμῶν τοῖς, ῥαββὴν ἡ πόρνη, καὶ ἡ πόρνη τὸν προαί-
 ρεσιν, ὅτι φιλοξενίαν ἐπαινεθεῖσά τε καὶ σωθεῖ-
 σα. καλὸν ἡ φιλαδελφία, καὶ μῦτις Ἰησοῦς, οὐκ
 ἀδελφὸς ἡμῶν κληθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ πα-
 θεῖν ὑπὲρ ἡμῶν ἀναχόμενος. καλὸν ἡ φιλα-
 θρώπια, καὶ μῦτις ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς, οὐ ποιεῖσας
 μόνον τὸν ἀνθρώπον ἐπ' ὀργαῖς ἀγαθοῖς, καὶ τὸν ἥκο-
 να τῷ χρίστὶ συζύγας, ὁδηγὸν τῇ καλλίστῃ, καὶ
 τῇ αὐτῇ προέξενον, ἀλλὰ καὶ γινόμενος ὑπὲρ
 ἡμῶν ἀνθρώπων. καλὸν ἡ μακροθυμία, καὶ ὁ αὐ-
 τὸς μῦτις, οὐ τὰς λεγόμεναις μόνον τῇ ἀγέ-
 λων παραιτησάμενος κατὰ τῇ ἐπανισαμέ-
 νων καὶ τυραννοῦντων, οὐδὲ τῷ πείρω μόνον ἐπι-
 τημῆας ἀπομεινῶν τὸν μάχαιραν, ἀλλὰ καὶ τὸ
 ὡπλίσαν ἀποκαταστήσας τῷ πεπληγμένῳ. καὶ αὐτὸς
 καὶ σέφανος ὕδρον ὃ τὸ χριστοῦ μαθητὴς ὑπὲρ

Ad con. 13.

Gen. 15.

Ad Ro. 9.

Jo. 4.

Gen. 19.

Jo. 19. 26.

Luc. 23.

Act. 7.

- ᾧ
- Ps. 131. τῇ λιθαζόντων αὐτὸν προσευχόμενος. καὶ λέγει
ἡ πρόκοπης, καὶ μὴ τυροῦσι μωυσῆς καὶ δαδ,
 Isa. 55. ἔδωκε πρὸς τῇ ἄλλων μὴ τυροῦσιν. καὶ ὁ τού-
των διδάσκαλος οὐκ ὀρίζων οὐδὲ κραυγάζων,
 num. 25. οὐδὲ ἐν ταῖς πλατείαις φωνῶν προΐεμενος, ἔδωκε
ζυγομαχῶν πρὸς αὐτοὺς ἄγοντας. καὶ λέγει ὁ ξηλός,
 Reg. 19. καὶ μὴ τυροῖσι φωνῶν πρὸς αὐτοὺς τῷ Ἰσραήλ
λίτῃ σωκεκκνησας, ἵνα ἴδῃ ὁ ἄνθρωπος ἴδῃ ἡδὼν
 Ad cor. 2. 11 Ἰσραὴλ, καὶ ὀνομαστὴς ἐκ τῆς προαιρέσεως. καὶ
 Is. 68. μετ' ἐκείνων οἱ λέγοντες, ξηλὸν ἐξήλωκε τῷ θεῷ
κυεῖν παντοκράτορι. καὶ, ξηλὸν ὅτι ἡμᾶς Θεοῦ
 Ad cor. 2. 1 ξηλὸν. καὶ ὁ ξηλός τὸ οἶκόν σου καὶ τὰ φάρμακά
με. καὶ οὐ λέγοντες ἔδωκε μόνον, ἀλλὰ καὶ πα-
σχοντες. καὶ λέγει ὁ ποταμός, σώματος, καὶ πειδέ-
 Matt. 4. τω σὲ παῦλος ἐαυτὸν ἐν παιδαγωγῶν, καὶ φο-
βῶν ὅτι τὸ Ἰσραὴλ οὐκ ἐαυτοῖς θαρσύνεται, καὶ
 Matt. 26 ἐφελκόμενος τῷ σώματι, καὶ ἰησοῦς αὐτὸς νηστεύων
 Luc. 22. καὶ πειραζόμενος καὶ νικῶν ἑαυτὸν πειράζοντα.
 Ad cor. 1. 7 καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν καὶ ἀγρυπνία. καὶ πειδέτω
σὲ ἰησοῦς ἀγρυπνῶν πρὸς τὸ πάθος καὶ προ-
συχόμενος. καὶ λέγει ἀγνεία καὶ παρθενία. καὶ
 Reg. 2. 23 πειδέτω σὲ παῦλος ᾧ τούτων νομοθετῇ,
καὶ βραβύων δικαίως γάμοι καὶ ἀγάμια, καὶ
ἰησοῦς αὐτὸς ἐκ παρθενοῦ γεννώμενος, ἵνα καὶ
γεννησὶν τιμήσῃ, καὶ πρὸς τιμήσῃ παρθενίαν. καὶ
λέγει ἐκ γένεσιν, καὶ πειδέτω σὲ δαβὶδ, ἡνίκα τὸ
ἐν βηθλεὲμ

οὐ βιθλεὲς ἐκράτησε φρέατος, μὴ τῶν, ἀλλὰ
 στείνας μόνον τὸ ὕδατος, μὴ δὲ ἀναχόμενος ἴδιον
 πληρῶσαι πάθος ἐν ἁλλοτρίῳ αἵματι. καλὸν
δὴ μία καὶ ἡσυχία, καὶ διδάσκει με ὁ καίριμος
 ἡλίου, ἡ ὄρημος ἰωάννου, ἡ σοῦ τὸ ὄρος, ἡς ὁ πολ-
 λάκις ἀναχωρῶν φαίνεται, καὶ καὶ ἡσυχίαν ἐαυ-
 τῷ συγγινόμενος. καλὸν ἡ δὴ τέλει, καὶ διδά-
 σκει με ἡ λῖα ἀναπαύομενος παρὰ χήρα.
ἰωάννης θείει καὶ μήλα σκεπόμενος πᾶς ἀσ-
 εῖον θόρμους ἐρεφόμενος. καλὸν ἡ ταπεινο-
φροσύνη, καὶ πολλὰ ταύτης, καὶ πολλὰ χόλες
 τὰ ὑποδείγματα. καὶ πρὸ τῆς ἁλῶν, ὁ πάν-
 των σωτὴρ καὶ δεσπότης. οὐ ταπεινώσας ἐαυ-
 τὸν μόνον μέχρι δούλου μορφῆς, οὐδὲ τὸ πρόσω-
 πον αἰχλύνῃ ὑφθεῖς ἐμπύσμάτων, καὶ μετὰ ἀνό-
 μων λογιθεῖς, ὅτ' κόσμον καὶ θαίρων τῆς ἀμῆ-
 πίας, ἀλλὰ καὶ τῇ μαθῇ τῇ νίπῳ ἐν πό-
 δας ἐν δουλικῷ τῷ γήματι. καλὸν ἡ ἀκτιμο-
σύνη καὶ χρημάτων ὑπόρρηξ, καὶ μῆτις ζακ-
 χαῖος, καὶ χριστὸς αὐτός. ὁ μὲν, τῇ ἡσυχίᾳ χριστοῦ
 μικροῦ πάντα καὶ εὐφροσύνας, ὁ δὲ, τῷ πλουσίῳ
 τὸ τέλος ἐν τούτῳ πειρομένης. καὶ σιωποῦ-
 ῖτον ἐπὶ πᾶσι τούτων ἡ πείν, καλὸν δὲ αἰσία, καὶ
καλὸν πράξις. ἡ μὲν, ἐν ταῦθ' ἀπανισῶσα, καὶ
 ἡς τὰ ἅγια τῇ ἁγίων χωροῦσι, καὶ τὸν νοῦν ἡ-
 μῶν πρὸς τὸ συγγινόμενος ἐπαναχύνουσα, ἡ δὲ, χριστὸν

Reg. 3. 18.

Matth. 3. 5.

Reg. 3. 17.

Matth. 3.

Ex lib. clm.

Ad. Philipp. 2.

Matth. 27.

Jo. 13.

Luc. 19.

Matth. 19.

πῶς

10. 4.

ματ. 22.

Αδ Τιμ. 1.

μς. 78.

ὑποδεχομένη καὶ δεραπεύουσα, καὶ τοῖς ὄρτοις
καὶ φίλτρον ἐλέγχουσα. τούτων ἕκαστον μία τις
σωτηρίας ὁδὸς, καὶ πρὸς ἵνα τῇ μονῶν πάν-
τως φέρουσα τῇ αἰωνίων καὶ μακαρίων. ἔπει
δὴ ὡς πῶς διάφοροι βίων αἰρέσεις, οὕτω καὶ μο-
ναὶ πολλὰ παρὰ θεῷ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστω
μυριζόμεναί τε καὶ διαμερούμενα. καὶ ὁ μὲν τὴν δε-
ρατορθεύτω τὴν ἀρετὴν, ὁ δὲ τὴν δε, ὁ δὲ πλείους,
ὁ δὲ τὰς πάσας, ὁ οἷόν τε. μόνον ὁ δὲ πᾶσι καὶ ἐ-
πέδω τὸ πρὸς, καὶ κατὰ πόδας ἐπέδω τῷ
καλῶς ὁδηγῶντι, καὶ κατενδύνοντι, καὶ ὁ
τῆς σενῆς ὁδοῦ καὶ πύλης ὑπὲρ τὸ πλάτος ἄγον-
τι τῆς ἐκείθεν μακαριότητος. εἰ δὲ δεῖ πύ-
λιν καὶ αὐτῷ χρῆσθαι περὶ δόμῳ, πρῶτον τῇ
ἐντολῶν καὶ μεγίστῳ, ὡς κεφάλαιον νόμου
καὶ περὶ τῇ τὴν ἀγάπην ὑπολαμβάνειν, ταύ-
της καὶ κράτιστον διείσχω φιλοπτωχίαν, καὶ τὴν
πῶς καὶ συγγενὲς ἀπολαγχίαν τε καὶ συμπα-
θήαν. οὐδενὶ γὰρ οὕτω τῇ πάντων, ὡς ἐλέω,
θεὸς δεραπεύει. ὅτι μηδὲ οἰκειότατον ἄλλοι
του θεῷ, οὐ ἔλεος καὶ ἀλήθεια πεπορεύονται,
καὶ ὡς πεσοισέον ἢ ἔλεον πρὸ τῆς κείσεως. οὐ
δὲ ἄλλω ἢ ἐν μάλλον ἢ φιλανθρωπία καὶ φιλάν-
θρωπον ἀντιδίδεται παρὰ τὸ δικαίως ἀντιμε-
τροῦν, καὶ ἡθεύς ἐν ζυγῷ καὶ σταθμῷ ἢ
ἔλεον. πᾶσι μὲν δὲ πτωχοῖς ἀνοικτέον τὰ ἀπολαγ-
χνα

χιανή τοῖς καὶ ἡννακου αἰτίαν κακοπαθού-
 σι. καὶ τὰ πῦν, χαίρειν μὲν χαίροντ' ἢ καλὰ μὲν
 κλαίοντ' κελεύουσιν ἐν ἡννα. καὶ προσενεκτέον
 ἀνθρώπων ὄντας ἀνθρώποις, ἢ ἔρανον τ' χρυσότη-
 τος, εἴτε δὲ χηρείαν χρῆζοιεν ταύτης, εἴτε δὲ ὁρ-
 φανίαν, εἴτε ἀφ' ἑξέως πατρίδος, εἴτε ὁμότη-
 τα δεωοτῆν, εἴτε ἀρχόντων θράσος, εἴτε φορο-
 λόγων ἀπανθρώπιαν, εἴτε λησῶν μαιφονίαν,
 εἴτε κλεπῶν ἀπολησίαν, εἴτε δήμευσιν, εἴτε ναυά-
 γιον. πάντες γὰρ ὁμοίως ἐλεεινοί, καὶ οὐτὼ βλέ-
 ποντες ὡς τὰς ἡμετέρας χεῖρας, ὡς ἡμεῖς ὡς τὰς
 τοῦ Θεοῦ, πορὶ ὧν ἀνδρώμεθα. καὶ οὐτὼν αὐ-
 τῇ οἱ παρ' ἑξίαν κακοπαθούτες, τῇ ἐνέθει
 τοῦ δυστυχεῖν ὄντων ἐλεεινότοροι. ἔξαιρέτως δὲ
 τοῖς ἑσθ' τῆς ἑρᾶς νόσου διεφθαρμένοις, καὶ μέ-
 χρι σαρκῶν καὶ ὀστέων, καὶ μυελῶν, ὡς ἡ κατὰ
 πινῶν ἀπειλή, βεβρωμένοις καὶ πεδεδωμένοις
 ἑσθ' τοῦ μοχθηροῦ καὶ ταπεινοῦ καὶ ἀπίστου τοῦ
 του σώματος, ὡς πῶς σιωπῶν, οὐκ οἶδα, καὶ
 πῶς ἔκων τέ ἡμεῖς Θεοῦ, καὶ τῷ πηλῷ συμφύρο-
 μαι. ὁ καὶ ὀνεκτοῦ ὀλεμεῖ, καὶ ἀνία ὀλε-
 μούμενον. ὁ καὶ ὡς σύνδουλον ἀναπῶ, καὶ ὡς
 ἐχθρόν ἀποστρέφομαι. ὁ καὶ ὡς δεσμὸν φύτω,
 καὶ ὡς συγκληρονόμον ἀιχύνομαι. τῆξαι φι-
 λονηκῶ, καὶ οὐχ' ἔχω τῇ σιωπῇ πρὸς τὰ καλὰ
 λιστα χρῆσομαι, ὡς ἑσθ' ὡς ὁ γέγονα, καὶ ὅτι δεῖ

Ad Rom. 12.

με πρὸς θεὸν ἀναβλῶμαι διὰ τῆς πράξεων. φεί-
δομαι ὡς σωδὲ γού, καὶ οὐχ ἔχω πῶς φήτω πλὴν
ἐπιναύσασιν, ἢ πῶς μὴ ἀπὸ θεοῦ πᾶσι βαρυνθεῖς
ταῖς πᾶσι καὶ ταῖς ἀποστάσις ἢ καὶ τεχνούσις ἔσ
ἔσχατος. ἐχθρός ὅστις ἐμὴς, καὶ φίλος ἐπίβου-
λος. ὡς τῆς συζυγίας καὶ τῆς ἀμοιβαίας. ὁ
φοβούμεν, πόλλέ πω. καὶ ὁ σὸς, δέδοικα. πρὶν
πολεμῆσαι, καὶ τὰ μάστιγι. καὶ πρὶν ἔρη-
νύσαι, διῆσαι. τίς ἢ πρὸς ἐμὲ σοφία, καὶ τί
ἢ μέγα ὄν μυστήριον; ἢ βούλεται μοῖραν ἢ
μᾶς ὄντας θεοῦ, καὶ ἀνῶθεν ῥύσαντας, ἵνα μὴ
διὰ πλὴν ἀξίαν ἐπαίρομενοι καὶ μετὰ ἐξέμενοι,
καὶ τὰ φρονώμεν τὸ κτίσαντος ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς
μα πάλιν καὶ μάχη, πρὸς αὐτὸν αἰ βλέπειν,
καὶ πλὴν συνεζυγισμένῳ ἀσθενέειν παιδαγω-
γίαν εἶναι τὸ ἀξιώματος. ἵνα ἴδωμεν οἱ αὐτοὶ
μέγιστοί τε ὄντες καὶ ταπεινότεροι, ἐπίγειοι καὶ
οὐρανοῖοι, πρόσκαιροι καὶ ἀθάνατοι, κληρονόμοι
φώρος καὶ πυρὸς εἴτ' οὐκ σκότος, ὅπως τῶς
αὐτὸν ἴδωμεν. τοιοῦτον ἢ κράμα ἡμῶν, καὶ διὰ
ταῦτα. ὡς καὶ ἐμοὶ καὶ φαίνεται, ἵν' ὅταν
ἐπαρῶμεθα διὰ πλὴν ἡμᾶς, διὰ ἡμᾶς καὶ συ-
σελῶμεθα. ταῦτα μὲν οὐκ ὁ βουλόμενος φι-
λοσοφείτω. καὶ ἡμεῖς γε συμφοροσφύσωμεν
δουκαρότορον. καὶ δὲ ὁμοί λέγειν ὁ λόγος ὡς
μῆσε τῇ ἐμῶν πόδα λησώ τι σαρκῶν, καὶ τῆς

ἐμῆς ἀσθενείας ἐν ἄλλοτείοις πάθεσι, θεράπει-
 τέον ἀδελφοὶ ὁ συγγενὲς καὶ ὁ μόδουλον. ἢ γὰρ
 καὶ ὡς ἐχθροῦ κατηγόρησα ὅτι ὁ πάθος, ἀλλὰ
 καὶ ὡς φίλου πᾶσι χρομαί, ὅτι ὁ συνωδύθην-
 τα. καὶ θεράπειτέον οὐχ ἡττον τὰ τῇ πωλησίον,
 ἢ ἐκείνῳ ὁ ἑαυτῷ τῇ τε ὑγιαίνόντων, καὶ τῇ
 ἑαυτοῦ τῆς αὐτῆς νόσου διαπανωμύων. πάντες
 γὰρ ἐν ἐσμεν ἐν κυρίῳ, εἴτε πλούσιος, εἴτε πέννης.
 εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος. εἴτε ὑγιαίνων, εἴτε
 θνήσκων ἔχων τὸ σῶμα. καὶ μία κεφαλὴ πάν-
 των, ὅς οὗ τὰ πάντα, χριστός. καὶ ὁ πᾶσι ὅσιν ἄλ-
 λήλοις τὰ μέλη, ὅτι ἑκάστος ἐκείνῳ, καὶ πᾶ-
 σιν ἅπαντες. οὐκοῦν πᾶσι φιλέον, οὐδὲ ἀμελητέον
 ὅτι περὶ ἐμπεσόντων ὅς πᾶσι κοινῶν ἀσθενείαν, οὐδὲ
 ἀγαπητέον μᾶλλον, ὅτι δι' ἡμῶν ἔχει τὰ σῶματα,
 ἢ περὶ θνήσκον, ὅτι ἀθλίως τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ ἡ-
 γεῖσθαι μίαν ἀσπράλειαν εἶναι τῇ ἡμετέρων
 σαρκῶν καὶ ψυχῶν πᾶσι ὅς ἐκείνους φιλεῖν θρω-
 πῶν. σκοπῶ μὲν δὲ οὕτως. τοῖς μὲν ἄλλοις, ἐν
 μόνον ἐλεεινὸν ὁ τῆς ἀσθενείας, ὁ τὰ χρό-
 νος, ἢ πόνος, ἢ φίλος, ἢ συγγενής, ἢ καιροῦ μετα-
 βολὴ λύσειε, τοῖς δὲ, ὅτι μὲν οὐδενὸς ἡττον, ἢ
 μὴ καὶ μᾶλλον, ὅσοι τὸ πονεῖν καὶ βοηθεῖν ἑαυ-
 τοῖς οὐχ ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀναγκαῖα μὲν τῇ
 σαρκῶν ἀφ' ἑλπίσιν. καὶ μείζων αἰὲ τῆς ἀδε-
 νείας αὐτοῖς μᾶλλον ὁ φόβος, ἢ ἡ τῆς ὑγείας ἐλ-

πίς. ὥστε μικρὸν γ' οὖν τι βοηθεῖσθαι παρὰ τῆς
ἐλπίδος, ἢ μόνον τοῖς ἀτυχούσιν ὅτι φάρμακον.
πρὸς δὲ τῇ πενίᾳ καὶ ἡ νόσος κακὸν δυνάτον, καὶ
κακῶν ἢ ἀπεικτότατον καὶ βαρύντατον, καὶ ἴσ
κατάραν τοῖς πολλοῖς περχειρότατον. καὶ τεί
τον, ἢ μὴ περσιζὺς αὐτῶν εἶναι, μὴ ὅθινα ἴσ
πλείουσιν, ἀλλὰ φθιζὺς καὶ βδελυκτοὺς, καὶ
οἷον ἀποτροπαίους, ὃ καὶ τῆς νόσου ζύρις βα
ρύτον. ὅτ' αὖ ἀδυνάτωνται οὐκ πῶς συμφορὰν ἢ
μισούμενοι. ἐγὼ μὲν οὐδὲ ἀδυναστεύω τὴν φύσιν
τῶν πάθους, καὶ τῇ μνήμῃ συγχέομαι. πάχρι
τε δὲ καὶ ὑμεῖς ταυτὴν, ἵνα τοῖς δακρυσι τὰ δα
κρυα φύγητε. καὶ πάχρυσί γε οἶδ' ὅτι τῇ πα
ρόντων, ὅσοι φιλόχριστοι καὶ φιλόπτωχοι, καὶ
θεοῦ, καὶ παρὰ θεοῦ ἢ ἐλεεῖν ἔχοντες. μαρτυ
ροῦν δὲ καὶ ἡμεῖς τῶ πάθους. πρόκειται τοῖς ὀφ
θαλμοῖς ἡμῶν θέαμα δεινὸν καὶ ἐλεεινόν, καὶ πᾶ
σι, πᾶσι τῇ ἰδέσθων, ἄπιστον. ἄνθρωποι νεκροὶ
καὶ ζῶντες, ἡ κρωτρηασμένοι τοῖς πλείοσις τῶ
σώματος μόρεσι. μήτ' οἱ τινὲς ποτ' ἦσαν, μὴ δὲ ὄ
θεν ἴσ' μικροῦ γνωσκόμενοι. μᾶλλον δὲ τῇ ὁρ
τῇ ἀνθρώπων ἀθλία λείψανα, πατέρα καὶ μη
τέρα, καὶ ἀδελφούς, καὶ τόσῳ ἑαυτῇ γνω
ρίσματα λέγοντες. ἐγὼ τῶ λείνος, καὶ ἡ λείνα μοι
μήτηρ, καὶ τόδε μοι ὄνομα, καὶ σύ μοι φίλος ὥστε
καὶ γνώριμος. καὶ ὅδε πρᾶττον σιν. οὐ γὰρ ἔ

χουσι τῷ παλαιῷ χαρακτῆρι γινώσκεισθαι. αὐ-
 θρώποι πόλκεκο μισκοί, καὶ πόλκερημισκοί χρή-
 ματα, συγχλύσαν, θίλους, αὐτὰ τὰ σώματα.
 αὐθρώποι μόνοι τῇ πάντων ἐλεοῦντες τε ἑαυ-
 τῶν, καὶ μισοῦντες ὁμοίως. οὐκ ἔχοντες πότε-
 ρα μᾶλλον θρηνησῶσι, τὰ μικρὰ τ' ὄντα τῶ σώμα-
 τος, ἢ τὰ μέγιστα, ὅσα περ ἀνάλωσεν ἡ νόσος, ἢ
 ὅσα τῇ νόσῳ λείπεται. τὰ μὲν γὰρ αὐτῷ λώται
 δυστυχῶς, τὰ δὲ σώζεται δυστυχιστῶν. τὰ μὲν
 οἶχεται πρὸ τῇ τάφῳ, τὰ δὲ οὐκ ἔστιν ὁ πα-
 ρασώσων ταφῇ. καὶ γὰρ ὁ λίαν χρηστὸς καὶ φι-
 λάνθρωπος, τούτοις ὅσιν ἀναλγη τότατος. καὶ
 ταῦθα μόνον ἐπελαθόμεθα σάρκους ὄντες, καὶ τὸ
 σῶμα τῆς ταπεινώσεως πόλκεται. καὶ το-
 σούτῳ ἀποδέομεν θδραπεύειν τὸ συγχλύν, ὥστε
 καὶ τῇ ἡμετέραν σώματων ἀσφάλειαν πλὴν γού-
 των φυγὴν νομίζομεν. καὶ νεκρῶ μὲν ἡδὴ περ-
 σήλδε' ἔτι παλαιῶ, καὶ τούτῳ τυχὸν ὁδωδ-
 ῶ, καὶ ζώων ἀλόγων ἡνεγκεν ὁδωδῶτα σώμα-
 τα, καὶ βορβόρου πλῆθε' ἔχοντο. τούτοις
 δὲ κατὰ κράτος φύγομεν. ὡς τῆς ἀπανθρωπίας,
 ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν αὐτοῖς σπῶμεν ἀέρα, μικροῦ δυ-
 αραίνοντες. τί παρὸς γνησιώτερον, καὶ τί μη-
 ερος συμπαθέςδον; ἀλλ' ἀπεκλείσθη γε θύτοις
 καὶ ἡ φύσις. καὶ πατὴρ παῖδα τὸν ἑαυτῶ, ὃν ἐ-
 γλύνισεν, ὃν ἀνέβρεψεν, ὃν ὀφθαλμὸν βίου μόνον

ἔχειν εὐόμεσιν, ἔσθ' οὐ πολλὰ θεῶ καὶ πολ-
 λάκις προσήξατο, τοῦτον ὁδύρεται μὲν, ἀπε-
 λαύνει δέ. ἢ μὲν ἐκὼν, ἢ δὲ τυραννόμενος. καὶ
 μήτηρ μέμνηται μὲν τῇ ὠδίνων, καὶ τὰ σπλάγ-
 χνα σπάρσεται, καὶ ἀνακαλεῖται λίαν ἐ-
 λεεινῶς, καὶ προθεῖσα θρηνεῖ, καὶ θάπρ τεθνηκότα
 ἦν ζῶντα. τέκνον λέγουσιν δυσυχὲς καὶ ἀθλίωσ-
 μηρὸς, ὃ μοι σωμαδρίσατο πικρῶς ἡ νόσος. τέ-
 κνον ἐλεεινόν, τέκνον οὐ γνωρίζομενον, τέκνον, ὃ
 κρημνοῖς, καὶ ὄρεσι, καὶ ὄρη κίαις ἀνέθρεψά μιν.
 μετὰ θηρίων οἰκήσεις, καὶ σκέπη σοι πέτρα, καὶ τῇ
 ἀνθρώπων μόνον ὄψινταί σε οἱ ὄντε βέετατοι. καὶ
 ταῦτα δὴ τὰ τῷ ἰώβ ἐλεεινὰ ῥήματα ἐπιφθέγ-
 γεται. ἵνα τι γὰρ ἐπλάσθης καὶ κοιλίσῃς, ἐκ
 γαστρὸς δὲ ἐξῆλθῃς, καὶ οὐκ ὀδυρὲς ἀπώλου, ὥς
 σωμαφραμὲν τῇ γλυνήσῃ ἦν θανάτον; ἵνα τι δὲ
 οὐκ ἀπῆλθῃς ἄωρος, πρὶν γυῖσθαι τῇ τῷ βίῃ
 κακῶν; ἵνα τί σε σπώλῃ τῃ γόνυ; τί σε
 σοι ἢ θηλάσαι μαστοὺς, ἀθλίως ζήσεσθαι μέλ-
 λοντι; καὶ ζώῃ θανάτου χαλεπώτερον; καὶ
 ταῦτα λέει, καὶ ἐπαύρησι πηγὰς δακρυῶν, καὶ
 πόδι πῦξασθαι βούλεται μὲν ἡ δυσυχὲς, φο-
 βεῖται δὲ τὰς τῷ πατρὶος πάσης, ὥς τολεμίας.
 πάνδημοι δὲ καὶ ταβοήσεις τε καὶ διώξεις, οὐ κα-
 τὰ τῇ ἀδικωμάτων, ἀλλὰ κατὰ τὴν δυσυχίαν
 τῶν γίνονται. καὶ φονεὰ μὲν ἦδη τίς σωμαφρίσας

Job. 3.

τό, καὶ μοιχῶ μετέδωκεν, οὐ σέγης μόνον, ἀλλὰ
 καὶ στρατιᾶς, καὶ βίου κοινωνόν τῃν ἐρόσουλόν εἰ-
 λετο, καὶ τοῖς αὐτόν τε δὲ τεθικόσι καὶ κόνε' αὐρεῖ
 σαθε, τῷ δὲ τὸ πάθος ὡς ἐγὼ κλημα μὴδεν λυπή-
 θαντος ἀπεσφάφη. καὶ πλεονέχει νόσον καὶ κία.
 καὶ τὸ μὲν ἀποινθροῶν ὡς ἐλθὺ θέλειν ἡσυχάσθαι
 μῦθα, τὸ δὲ συμπαθεῖς ὡς ἀσπρόν ἡ μάστα μιν. ἀ-
 πελαύνονται πόλεων, ἀπελαύνονται οἰκίδων,
 ἀγορᾶς, συλλόγων, ὁδῶν, πανηγύρεων, συμφο-
 ρῶν, ὡς τῷ πάθους, αὐτῷ τῷ ὕδατος οὐτε πη-
 γαί ῥέουσιν αὐτοῖς κοινὰ πρὸς τοῦ ἄλλους ἀν-
 θρώπων, οὐτε ποταμοὶ ποιεῖται μὴδεν ἐφέλ-
 κεσθαι τῷ μολύσματος. καὶ τὸ παραδοξότα-
 τον, οὐδ' αὖ ὥσιν, ὡς ἄγῃ μὲν, ἀπελαύνομεν. ὡς
 δὲ οὐδὲν λυθῶντας, πάλιν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς
 ἐπιστρέφονται. οὐκ οἴκησιν ἀφ' ἑαυτῶν, οὐ τὰς
 ἀναγκαῖας τροφὰς, οὐ θόρακείαν τοῖς τραύ-
 μασιν, οὐ σκέπη, πλὴν νόσον ἢς δύναμιν πολεσελ-
 λοντες. δὲ τοῦ πολεμῶνται νυκτὸς καὶ ἡ-
 μέρας, ἀποροικαὶ γυμνοὶ, καὶ ἀνέστι, πλὴν νό-
 στον ἐπιλεικνύοντες, τὰ ἀρχαῖα ἐκδοιχόμενοι,
 τῇν πλάσῃν ἐπιβοώμενοι, χρώμενοι τοῖς ἀλλή-
 λων μέλεσιν αὐτὶ τῇ λήποντων, σφαιραὶ με-
 λῶν ἐλκόντων ἑλεον, αἵματος τὴν μικρὸν αὐτοῦ-
 τες, ἢ ὅφου τὸ βραχύτατον, ἢ ῥάκος τι κρύχινον
 βοήθημα τῆς ἀσθενείας, ἢ παραμυθία τοῖς ἑλκε-

ποδὶ

σι. καὶ θελάνθρωπος οὐ βεβαίως αὐτοῖς, οὐχ ὅς πρὸς
πλὴν χρεῖαν ἤρκεσεν, ἀλλ' ὅς τις μὴ πικρὰς ἀπε-
πέμφατο. οἱ πολλοὶ δὲ αὐτῇ οὐδὲ ὑπὸ αἰχμῆς
τὰς πανηγύρεις φεύγουσιν, αὐτὸ μὲν οὖν ἔστιν ἀν-
τίον, ὅς ταύτας ὠδοῦται διὰ πλὴν χρεῖαν, ταύ-
τας δὲ λέγω τὰς πανδημούς καὶ ἱεράς, ἃς ἡμεῖς
ἐκ τῆς θοράκας τῆς ψυχῆς ἐξέρρομεν, ἡμεῖς τὰ
τις μυστήριον σωζόμεντες, ἢ τοῖς μαρτυροῦν τῆς ἀ-
ληθείας πανηγυρίζοντες. ἵνα ὧν ἑὸν ἀπὸν ἀσ-
μαίμεν, μεμώμεθα πλὴν βλάβαν. καὶ αἰχ-
νονται μὲν ἑὸν ἀνθρώπου διὰ πλὴν συμφορὰν, ὄν-
τες ἀνθρώποι. καὶ βούλονται ἀν' ὅρεσιν, ἢ κρημνοῖς,
ἢ ὑδασι, ἢ τὸ τελευταῖον νυκτὶ καὶ σκοτῶ πε-
ριελύπεσθαι, ἐπιπτοῦνται δὲ ὁμῶς ὅς μέσον.
φόρτος ἐλεφνὸς καὶ δακρύων ἄξιος. ἑὸν μὲν ἵ-
σως καὶ κατὰ λόγον. ἵνα ἡμῖν ὡς τῆς ἀσθενείας
ἡμῶν ὑπομνήματα, καὶ πείθωσι, μηδενὶ τῇ πα-
ρόντων καὶ ὁρῶμεν ὡς ἐστὶ πρὸς θέσθαι. ἐπι-
πτοῦνται δὲ οἱ μὲν ἐπιθυμία φωνῆς ἀνθρωπί-
νης, οἱ δὲ πρὸς φέως, οἱ δὲ, ἵνα βραχέα ζωῆς ἐ-
φόδια παρὰ τῷ ἐρυφάντων συλλέξωνται. πάν-
τες δὲ, ἵνα τὸ ῥέον χύωνται, ἑὸν αὐτῇ θρή-
νους δημοσιεύσαντες. τίς οὐ κατὰ κλάται, τού-
των τοῖς ὁδοῦμοις οἰκίσαν ξυγαυλίαν ἀρμοζο-
μίων; τίς ἀκοὴ φέρει τὸ ἀκουσμα; τίς ὅψις χω-
ρεῖ τὸ θέαμα; οἱ μὲν κείνται μετ' ἀλλήλων κα-
κῶς ἑσθὲ

κῶς ἔσθ' ὅτι τῆς νόσου σινεζουγκιάνοι, καὶ ἄλλοι
 ἄλλοι τῆς συμφορᾶς πρὸς τὸ ἐλεφνὸν ὀρανίζον-
 τες, καὶ ὅσιν ἄλλήλοις προαθήκη τῶ πάθους, ἐ-
 λεεινοὶ τῆς ἀρρώστιας, τῆς συμπαθείας ἐλεφ-
 νότοιοι. πόλλισταται δὲ αὐτῶν θάλασσον συμμ-
 γῆς σινεζουγκιάνων μὲν, ἄλλὰ πρόσκαιρα. οἱ δὲ
 καλινδουῶται πρὸς τοῖς ὁσὶ τῇ ἀνθρώπων, ἡ-
 λιώ καὶ κῶνι, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ κρυμοῖς ἀγρίοις, καὶ
 ὄμβροισι, καὶ ταραχαῖς ἀνέμων ταλαιπωρού-
 μνοι, παρὰ τοσοῦτον καὶ συμπατούμνοι, πα-
 ρόσον καὶ φαύλιν αὐτῇ βδελυστόμυθα. αὐτὰρ δὲ
 δὲ τοῖς ἱεροῖς εἰδὼν μέλεσιν ὁ τῇ αἰτήσεων ὁ-
 θυρμὸς, καὶ ταῖς μυσικαῖς φωναῖς θρῆνους ἐλεει-
 νὸς ἀντεγείρεται. τί δὲ πάθον αὐτῇ πρὸς
 θέναι πῶ συμφορὰν ἀνθρώποις πανηγυρίζουσιν,
 ἴσως ἀνὴρ καὶ ὑμῖν κινήσαι με θρῆνόν, ὃ πάντα
 ἐκτραγωδῶν ἐπιμελῶς, καὶ νικήσει πῶ ἐορτῶν
 τὸ πάθος. λέγω γάρ οὗτω ταῦτα, ἐπεὶ μηδέπω
 δύναμαι πείθειν ὑμᾶς ὥς ἐστὶ ὁ τῇ ἡδονῆς λύπη
 ἡμῶν τε, καὶ κατήφεια πανηγυρέως, καὶ γέ-
 λωτος οὐ καλοῦ δάκρυον ἐπαινοῦ μένον. οὐ τοι
 μὲν οὗτω ταῦτα, καὶ πολλῶν γὰρ εἰδὼν ἀθλιώτε-
 ρα οἱ κατὰ θεὸν ἡμῶν ἀδελφοί. καὶ μὴ βούλη-
 σθε, οἱ πῶ αὐτῶν ἡμῖν λαχόντες φύσιν, οἱ ἐκ τῶ
 αὐτῶ πηλοῦ διηρητισμένοισι, οὗ οὐ τῶ πρῶτον γε-
 γόναμεν. οἱ νύθροισι καὶ ὁσέοις ἐν ἡμεῖς οἱ παρὰ πῶ

106.10.

πρὸς

οἷως ἡμῖν. οἱ δὲ ῥμα καὶ κρείσσον ἐνδεδυμένοι πα-
σιν ὁμοίως, ὡς πον φησιν ὁ θεὸς ἰὼβ ἐμφιλοσο-
φῶν τοῖς παιδεσι, καὶ ὅλα πύων ἡμῶν ῥ φαι-
νόμενον. μᾶλλον δὲ, ἢ χρὴ ῥ μείζον ἄπειν, οἱ ῥ κα-
τ' ἐκόντα καὶ λαχόντες ὁμοίως ἡμῖν, καὶ φυλάσ-
συντες ἴσως ἑαυτῶν ἡμῶν, ἢ καὶ τὰ σώματα διε-
φθάρησαν. οἱ ῥν αὐτῶν ἐνδεδυμένοι χριστὸν κα-
τὰ ῥν ἔσω ἀνθρώπων, καὶ ῥν αὐτῶν ἡμῖν πισυ-
θέντες ἀρρεβῶνα τῷ πνύματος. οἱ τῇ αὐτῇ
ἡμῖν μεταχόντες νόμων, λογίων, ὁλοθνηκῶν,
σιωάξεων, μυστηρίων, ἐλπίδων. ἑαυτῶν χριστὸς
ὁμοίως ἀπέθανεν, ὁ παντὸς αἵρων πλὴν ἁμάρτιαν
τῷ κόσμῳ. οἱ συνηληρονόμοι τῆς ἀνω ζωῆς, καὶ ἢ
παρὰ τὴν τῆς ἐνταῦθα διήμῳτον. οἱ σιωθα-
πτόμενοι χριστῷ καὶ σιωτανισάμενοι. εἴ ποτε συμ-
πόλουνσιν, ἵνα καὶ σιωδοξασθῶσι. τί δὲ ἡμεῖς;
οἱ ῥ μέγα καὶ καινὸν ὄνομα κεκληρωμένοι, ῥ, κα-
λεῖσθαι ἀπὸ χριστοῦ ῥ ἄγιον ἔθνος, ῥ βασίλειον ἱε-
ρατῆμα, ὁ πόλουσιος λαὸς καὶ ἑξαίρετος, ὁ ζη-
λωτῆς καλῶν ὁρίων, καὶ σωτηρίων, οἱ χριστοῦ
μαθηταὶ τῷ πράου καὶ φιλανθρώπου, καὶ τὰς
ἀσθενείας ἡμῶν βασάζοντες, τῷ ταπείνωσιν
τος ἑαυτῶν μέχρι τῷ ἡμετέρου φυχέματος, τῷ δὲ ἡ-
μῶν πτωχούοντος πλὴν σάρικα ταύτην καὶ ῥ
γῶδες σκῆνος, καὶ ὁδωθεῖντος, καὶ μαλακασέν-
τος ἑαυτῶν ἡμῶν, ἵνα ἡμεῖς πολυτήσωμεν πλὴν
θεότητα,

120:

1 Pet. 2.

θεότητα, τί οὖν ἡμεῖς, οἱ τοσούτον δυσωλαγ-
 χίασ καὶ συμπαθείας λαβόντες ὑπόληγμα,
 τί ὀφθαλμοσόμεθα πρὸς τούτων; καὶ τί φηήσομεν;
 πόλοσόμεθα; παρὰ σφραγισόμεθα; καὶ τα λείψυ-
 μιν ὡς νεκρῶν, ὡς βδελυγμείους, ὡς δὲ περὶ
 καὶ θείων τὰ φηηρότατα; μηδα μὴ ἀδελ-
 φοί. οὐτε πρὸς ἡμῶν ταῦτα τῇ χριστοῦ θρεμ-
 μάτων τῷ ἀγαθῷ ποιμένι, τῷ ὁ πλανώμενον
 ἐπιστρέφοντος, καὶ ὁ ἀσφαλὸς ἐκζητοῦντος,
 καὶ ὁ ἀσθενὴς ἐνισχύοντος, οὐτε πρὸς τῆς ἀνθρώ-
 πινος φύσεως, ἢ ὁ συμπαθεὶς ἐνομοθέτησεν,
 ἐκ τῆς ἰσχύος ἀσθενείας μαρτυροῦσα ὅτι οὐ βέβαιον
 ἐστὶν ἀνθρώπων. ἀλλ' οἱ μὲν ὑπαθεροὶ ταλαιπωρή-
 σοισιν, ἡμεῖς δὲ οἰκήσομεν οἰκίαν ὑπερλάμ-
 πους, λίθοις παντοίοις διωθισμέναν, καὶ χρυ-
 σῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ σφραγισμένην, καὶ ἡμι-
 σφιδος λεπτῆς διατέσει, καὶ ὡς κλίμα γραφῆς ὁφ-
 θαλμῶν ἀπατηλοῖς δολοφάρμακοις, καὶ τὰς μὲν
 οἰκήσομεν, τὰς δὲ οἰκοδομήσομεν, καὶ τίσιν; οὐ
 δὲ κληρονόμοις ἴσως ἡμῶν, ἀλλὰ ξένοις καὶ ἄλ-
 λοτείοις, καὶ κύνων ἴσως οὐδὲ τοῖς ἀγαπῶσι
 ἡμᾶς, ἀλλὰ τοῖς ἀπεχθεσέτοις καὶ φθονόρωτά-
 τοις, ὅς καὶ ἡμῶν ἔχοντες. καὶ οἱ μὲν ῥηγάσοισιν ἐν
 κρυφίοις καὶ διεσπασμένοις ῥάκεσι, μᾶλλον δὲ
 οὐδὲ τούτων τυχὸν ἀπορήσοισιν, ἡμεῖς δὲ θρύ-
 φομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ἡμεῖς μαλακῇ καὶ πλεῖστον

εἰσεσ. 34.

ποδὶ

ση, καὶ τοῖς ἐκ λίνης καὶ σιρῶν ἀδρίοις ὑφάσμασι,
καὶ τοῖς μὲν εἰσάχῃ μονήσομεν μάλλον, ἢ πῶς ἐμ-
πρέψωμεν. οὐτὼ γὰρ ἐγὼ καλῶ πᾶν τὸ ποδὶ
τὸν καὶ πειρίδω. τὰ δὲ εἰδὼν ἡμῶν ἀποκείσε-
ται φροντίς ἀχρηστος καὶ ἀνόνητος, σιτῇ δα-
πάνῃ καὶ χρόνῳ τὰ πάντα κατανάλισκον-
τος, καὶ οἱ μὲν οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας εὐφροσύνης ὄψα-
ρήσοισιν. ὡς τῆς ἐμῆς εὐφροσύνης, καὶ τῆς ἐκείνων τα-
λαιπωρίας. ἀλλὰ κείσονται πρὸ τῆς ἡμετέ-
ρων θυρῶν ἐκλυόμενοι καὶ λιμώττοντες, οὐδὲ
ταῖς πρὸς πῶς αἰτήσιν ἀφορμὰς παρὰ τὴν σῶμα-
τος ἔχοντες. ἐσθρημένοι, φωνῶν μὲν, ἥς τὸ ὀδυ-
ρεσθαι, χειρῶν δὲ, ἥς τὸ προτείναν ἐφ' ἡμετέρας,
ποδῶν δὲ, ἥς τὸ προσιναῖ τοῖς ἔχουσιν, ἀναπνοῶν
δὲ, ἥς ὑπὸ τὴν τῆς θέρμης ὀδύσασθαι. τὸ βαρύντα τον
τῇ κακῶν κουφότατον κείνοντες, τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς μόνον ὀφθαλμοῦτες, ὅτι μὴ πῶς ἑαυτῶν
λάβω βλέψουσιν. καὶ οἱ μὲν οὕτως. ὑμεῖς δὲ
ἀνακλυσόμεθα λαμπροὶ λαμπρῶς ὑπὸ τῇ βλάβῃ
ὑψηλῆς τε καὶ μετεώρου, καὶ τῇ ποδῶν καὶ
ἀφάστῳ ἐπιβλημάτων, καὶ φωνῆς ἀκούσωμεν
τῇ αἰτήσεων δυσχεραίνοντες. δεῖ δὲ ἡμῶν τὸ μὲν
ἐξ ἄλλου ὁρᾶν αὐτῶν πολλὰ καὶ τῆς ὥρας
ἐξῶ, πῶς δὲ εἰσάχῃ κατεργασθαι μύροις, καὶ
μύρων τοῖς ὁδοδεσπῶν τε καὶ φυτελεσάτοισι,
ἵνα καὶ μάλλον ἐκ τῆς λυγρότητας. παῖδας δὲ πα-
ρεστάναι

ῥεσάναι δὲ μὲν εἰ κόσμῳ καὶ ἐφεξῆς, ἀνέτοις
 τὰς κόμας καὶ θηλυδρίας, καὶ τῇ κατὰ πρό-
 σωπον κουρᾷ ποδωρισμῶν πλείον, ἢ ὅσον
 συμφέρει. λίχοις ὀφθαλμοῖς κεκοσμημένους.
 οὐδὲ τὰς κύλικας ἐπ' ἀκρῶν δακτύλων ἔχον-
 τας ὡς οἶόν τε ὑπρεσέσασα τε ὁμοῦ καὶ ἄσπρα
 λέσασα. οὐδὲ ὑποδὲρ κεφαλῆς ἀνέμων ταῖς
 εἰπίσι ποδωρισμένους, καὶ ταῖς ἐκ χειρῶν αὐ-
 ραῖς ῥ' ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀναψύχοντας.
 καὶ τὰ ὑπὸ τούτοις. πλείθειν μὲν κρεῶν πλὴν ἐρά-
 πεξαν, πάντων χρησιμῶν ἡμῖν τῇ σιχαίῳ
 πλουσίως, ἄβρος, γῆς, ὕδατος, καὶ σενοχωρεῖσθαι
 τοῖς μαγεύων καὶ ὀψοποιῶν μαγανδύμασι.
 ἀγῶνα δὲ εἶναι πᾶσιν, ὅς τις ὡς μάλιστα πλὴν λί-
 χῳ ἡμῖν καὶ ἀχάριστον κολακῶσει γαστέρα. ῥ'
 βωρὶ φορτίον καὶ ἀρχέμακον, ῥ' ἀπληστότα-
 τον θηρίον καὶ ἀπιστότατον, πλὴν κατὰ ρουμέ-
 νῳ αὐτίκα (ὡς τοῖς κατὰ ρουμένους βρώμασι.
 καὶ τοῖς μὲν, πολὺ τι κόρος καὶ ὕδατος, ἡμῖν δὲ,
 καὶ μέχρι μέθης οἱ τῷ οἶνου κρατῆρος, μάλλους
 δὲ καὶ ὑποδὲρ πλὴν μέθῳ τοῖς γε ἀκολαστοτέροις.
 καὶ ῥ' μὲν ἀποπεμφομένη τῇ οἴνῳ, ῥ' δὲ ἐγ-
 κεινοῦ μὲν ὡς ἀνθρώποις. πᾶσι δὲ τῷ φιλοσο-
 φήσομεν. ζημία δὲ, ἢ μὴ προσέσται τῷ ἐγχο-
 εῖῳ καὶ τῇ ὀνομαζομένων ξένων τις, ὡς πᾶρ τῷ
 ραννος. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ἀβροῦς καὶ τῆς χρεῖας πε-

ποῦ

εὐπρότερον ἢ εἶναι, ἢ νομίζεσθαι, ὥς ποῦ αἰχ-
νομένους, ἢ μὴ κοινομιζοίμεθα, καὶ δοῦλοι γα-
στρος, καὶ τῇ ἑσπέρᾳ γαστρί. τί ταῦτα ὦ φί-
λοι καὶ ἀδελφοί; τί νοσοῦμεν καὶ αὐτοὶ τὰς
ψυχὰς νόσον, πολλὰ τῆς τῇ σωμάτων χαλεπω-
τέραν; ὅσῳ τὴν μὲν ἀκούσιον οἶδα, τὴν δὲ ὀρ-
μίσιν ἐκ πρᾶξεως. καὶ τὴν μὲν τῇ ζωῇ ταύ-
τῃ συγκαταλυομένην, τὴν δὲ σωαποῦσιν ἢ
μὴν μθισαμένοις. καὶ τὴν μὲν ἐλευομένην, τὴν
δὲ μισομένην, τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν. τί μὴ βοηθοῦ-
μεν τῇ φύσει καιρὸν ἔχοντες; τί μὴ πᾶσι σώ-
μασιν σὰρκος ὄντες, τῆς σαρκὸς τὴν ταπείνωσιν;
τί κρυφόμεν ἐν τοῖς τῇ ἀδελφῶν δυσυχίμα-
σι; μή μοι γένοιτο μήτε πλουτεῖν, βούτων ἀπο-
ρουμένων, μήτε δεκτεῖν, ἢ μὴ βοηθεῖν τοῖς τού-
των βράχμασι. μὴ τροφῆς ἐνδεὲς ἔχειν, μὴ σκέ-
πης, μὴ ἑσπέρᾳ ἀναπαύεσθαι, ἢ μὴ καὶ αἶ-
τον ὀρεξάμεν, καὶ μετὰ δολίῳ ἐσθῆτος ἕως δύνα-
μεν, καὶ ἑσπέρᾳ ἀναπαύσασθαι. ἀλλ' ἢ τοι
πάντα ἀποδετέον χριστῷ, ἵνα γνησίως ἀκολουθή-
σωμεν αὐτῷ ἢ σαυρὸν ἀράμενοι, καὶ ἀναπεί-
μεν ὥς κοῦφοι πρὸς ἢν αἰὼν κόσμον καὶ δύσα-
λεις, ἑσπέρᾳ μηδενὸς κατελκόμενοι, καὶ κέρδη
σώμεν ἀντὶ πάντων χριστῷ, ὅλα ταπείνωσις
ὑποθήκταις, καὶ ὅλα πείναν πλουτήσαντες. ἢ χρε-
στὰ τὰ ὄντα συμμεριζέον, ἵνα πῶς καὶ ἢ ἔχουσιν

ὅτι τὸ καλὸς ἔχειν ἀγαθὴν, καὶ τὸ κοινῶν εἶναι τοῖς
 μὴ ἔχουσιν. ἢ δὲ καὶ σπεύραμεν ἑμαυτῷ μόνῳ,
 σπεύραμεν ἄρα, καὶ ἄλλοι φάγοιεν. καὶ ἵνα
 » πάλιν εἴπω ὅτι τὸ ἰσχυρὸν πυροῦ, ὅτι ἐλθοί μοι
 » κινδυν. αὐτὴ δὲ κερძῆς, βᾶτος. καύσων δὲ αὐ-
 » μος ὑπολάβοι, καὶ ὑφέλοιτο λαίλαψ. ὅτι ἐμὸς
 » πόνοισ, ἵνα ἴς κενὸν κοπιᾶσαι με. ἢ δὲ καὶ ἀπο-
 θνήσκω οἰκοδομήσαι με ἐκ τῆς μαμωνᾶ θησαυ-
 ρίζων, καὶ μαμωνᾶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ πῶ ψυχὴν
 ἀπαιτηθῆτω, λόγον ὑφέξων, ὡν κακὸς ἐθισαί
 εἰσα. οὐ σωφρονήσομεν; ὅτι γὰρ οὕτω. οὐ κα-
 ταβαλοῦμεν πῶ ἀναλγησίαν; ἵνα μὴ λέγω με-
 κρολογίαν. οὐ τὰ ἀνθρώπων λογιούμεθα; οὐκ
 ἐν τοῖς ἐτέρων κακοῖς τὰ ἡμέτερα διθροῦμε-
 θα; φύσει μὲν γὰρ εὐδὲν τῇ ἀνθρωπίνων βέ-
 βαιον, οὐδὲ ὁμαλόν, οὐδὲ αὐτὰ ρηκός, οὐδὲ αὐτὴ τῇ
 αὐτῇ ἰσάμενον. ἀλλὰ κύκλος ἵς τῇ ἡμετέ-
 ρων πόδις ῥέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλας αὐτὴ
 μᾶς ἡμῶς πολλὰς, ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ ὥρας, φέ-
 ρων μετὰ βολάς. καὶ αὐραὶς μᾶλλον ὅτι πίστευ-
 οὐκ ἰσάμεναις, καὶ νηὶς τῶν τοῦ θρόνου ἵς, καὶ
 νυκτὶς ἀπαιτητοῖς ἀνείρασιν, ὡν πρὸς ὀλίγον ἡ χε-
 ρεῖς, καὶ ὅτε κατὰ φάμαθαι παῖδας τυφλοῖσι
 παύζοντες, ἢ ἀνθρώπων διημδρία. σωφρονέ-
 δε οἱ ὅτι ὅτι μὴ πιστεύει τοῖς παροῦσιν, ὅτι μέλλον
 ἑαυτοῖς θησαυρίζοντες, καὶ ὅτι ὅτι τῆς ἀνθρώπων

106. 13.

Luc. 16.

μεταρρίπτου μένα καὶ μεταΐδέμενα. καὶ οὐ-
 δὲν οὐτῷ τῷ κατέχοντος ἰδίον, ὡς ἢ μὴ χρόνῳ παυ-
 θῆναι, ἢ φθόνῳ μετατεθῆναι. τὰ δὲ, ἐστὼτα καὶ
 μένοντα, καὶ οὐδ' ἔστι ὑποχωροῦντα, οὐδὲ μετα-
 πίπτοντα, οὐδὲ σφάλλοντα τὰς τῇ πεπισευ-
 κώτων ἐλπίδας. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ δεῦρ' ἔδωκε
 καὶ μηδὲν τῇ ἐνταῦθα ἀγαθῶν εἶναι πῖτον τοῖς
 ἀνθρώποις, μηδὲ πολλοὺς χρόνους. ἀλλ' εἴ ποτε τι ἄλλο,
 καὶ δεῦρ' καλῶς τῷ τεχνίτῃ λόγῳ, καὶ τῇ πᾶν-
 τα νοῦν ὑπὲρ ἐχούσῃ σοφίᾳ μεμηχανῆσθαι, παύ-
 ζεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς ὁρώμενοις, ἄλλοτε ἄλλως με-
 ταβαλλομένοις καὶ μεταβάλλουσι, καὶ αὖ καὶ
 κατὰ φθόρον τοῖς τε καὶ πόλεως πολεμοῖς, καὶ πρὶν
 ληφθῆναι, ἀπιοῦσι καὶ φύγοισιν. ἵνα ἢ ἐν οὗτοις
 ἄστατον καὶ ἀνώμαλον θεωρήσιντες, πρὸς ἢ μέλ-
 λον μεθορησώμεθα. τί γὰρ αὖ ἐπιήσασκεν, ἐστὼς
 τῷ δὲ πράττειν ἡμῶν, ὅποτε οὐ μένοντος, τοσοῦτον
 αὐτῷ πρὸς δεδόμεθα; καὶ οὕτως ἡμᾶς ἢ ποδὲ δεῦρ'
 ἡδονὴ καὶ ἀπάτη ἔχει δουλώσασα, ὥστε μηδὲ λυ-
 κρεῖσθαι, μὴ δὲ ὑψηλότῳ τῇ παρόντων δεῦρ'
 νοεῖσθαι δύνασθαι. καὶ ταῦτα κατ' ἐκείνα θεοῦ
 μηχανῆσαι καὶ ἀκούοντας καὶ πειθύνοντας, πᾶν
 αὖτε οὐκ εἶναι, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐλκεῖν. τίς
 σοφὸς καὶ σωήσεται ταῦτα; τίς παρασφραμί-
 ται τὰ παρατρέχοντα; τίς προαθήσεται τοῖς
 ἐπιμένουσι; τίς ποδὲ τῇ παρόντων, ὡς ἀπὸν-

ποδὶ

των δεικνυμένων ; τίς ποδὶ τῷ ἐλπιζομένων,
ὡς ἰσχυμένων ; τίς διαιρήσει τὰ ὄντα καὶ τὰ φα-
νόμενα, καὶ τοῖς μὲν ἔλφεται, τῇ δὲ ὑπὲρ ὀφεί-
ται ; τίς γραφῶν καὶ ἀλήθειαν ; τίς πῶν καὶ τῶ
σκιωλῶν, καὶ πῶν ἀνὰ πόλιν ; τίς παροικίαν καὶ
κατοικίαν ; τίς σκότος ἀπὸ τῆς φωτός ; τίς ἰλα-
ρυθῶν καὶ ἀγίαν γῆν ; τίς σάρικα καὶ πνύμα ;
τίς θεὸν καὶ κοσμοκράτορα ; τίς θανάτου σκιά καὶ
ζωὴν πῶν αἰώνιον ; τίς τοῖς παροῦσι τὸ μέλλον
ἀνέσται ; τίς τῶν ῥέοντι πλούτῳ, τὸν μὴ λυό-
μενον ; τίς τοῖς ὀφθαλμοῖς, τὰ μὴ βλέπομενα ;
μακρότερος μὲν οὖν, ὅς τις ταῦτα δεκτικῶν, καὶ
διαρῶν τῇ τομῇ τῷ λόγῳ τῇ διαρῶσιν τὸ κρεῖτ-
τον ἀπὸ τῆς χειρόνος, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τῆς δεκτικῆς. ὡς περ φησὶν ὁ θεὸς δαβίδ. καὶ
πῶν κοιλάδα τῆς κλαυθμῶνος ταύτης φεύγων,
ὁ πόσις δύναμις, τὰ ἀνὰ ζητεῖ. καὶ ταυρούμε-
νος κόσμῳ μετὰ χριστοῦ, χριστῷ συνανίσταται, καὶ
χριστῷ συνανδράχεται, τῆς οὐκ ἐτι μεταπειπού-
σης ζωῆς οὐδ' ἀπατηλῆς κληρονομίας. οὐ μὴ-
κέτι δάκνων ὅτις ἐν τῷ ὁδοῦ, οὐδὲ τηρῶν πτόρ-
ναν καὶ κεφαλῶν τηρῶν μένος. τοῖς δὲ λοιποῖς
ἡμῶν καλῶς ὁ αὐτὸς ἐμβοᾷ δαδ, ὡς πτόρ τις με-
γαλοφωνότατος κήρυξ ἀπὸ ὑψιλοῦ καὶ πανδή-
μου κηρύγματος. βαρυκαρδίως τε ἀποκαλῶν,
καὶ ἅλα πάντας φύδος, μὴ σφόδρα ποδὲν χεῖρας

Gen. 3.

psal. 4.

τῇ ὀρωμένων, μὴ δ' ἄλλό τι, ἢ κῆρὸν σίτου καὶ
οἴνου τῇ φθιρομένων, πᾶσιν πλὴν ἐντεῦθεν δύ-
σσαι μονίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ τάχα οὖν εἴπω
καὶ ὁ μαθητὴς ἐννοῶν ἁμῶς, καὶ τῇ χαμαὶ
δύσχοις καὶ δοκοῦσιν ἀγαθῶν κατεξαίσει
» μένος. Ἐγρίσατε φησὶν ὅρεσιν αἰωνίοις, ἀνά-
» σα, καὶ πορεύου, ἔτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυ-
» σις. εἴπω μὲν οὖν ἦδη καὶ τοῖς ῥήμασιν αὐ-
τοῖς μικροῦ σύμφωνον, οἷς ὁ κύριος καὶ σωτὴρ
ἡμῶν ὁμιλεῖται. τί λέγων, ἐγείρεσθε, ἀγω-
μεν ἐντεῦθεν. οὐ γὰρ τότε μαθηταὶς μόνον ἔξ-
κεῖνον μόνου τῷ τόρῳ μεταβίβειν ὡς αὐτοῖς οἰθεῖν
τις, ἀλλ' αἰ καὶ πάντας εἰς αὐτῶν μαθηταὶς
ἀρχῆς, καὶ τὸ πᾶν γὰρ ὡς οὐρανὸς ἐλκων καὶ τὰ
οὐρανόα. τοιγαροῦν ἀκολουθήσωμεν ἦδη τῷ
λόγῳ, ζητήσωμεν πλὴν ἐκεῖθεν ἀνάπαυσιν, εἰς ἃ
μεν πλὴν ἐντεῦθεν πόλευσιν. ὁ καλὸν ὅτι ταύ-
της, εἴπω μόνον κερδένωμεν. κτησώμεθα τὰς
ἐαυτῇ ψυχὰς ἐν ἐλεημοσύναις. μετὰ δὲ μεν τῷ
ὄντων τοῖς πεινήσιν, ἵνα τὰ ἐκεῖθεν πλουτήσω-
μεν. δὲς μὲν ἴδω καὶ τῇ ψυχῇ, μὴ τῇ σαρκὶ μό-
νον. δὲς μὲν ἴδω καὶ τῷ θεῷ, μὴ τῷ κόσμῳ μό-
νον. ὑπελέγει τῆς γαστρὸς, τῷ πνύματι καὶ διέ-
ρωσον. ἀρ' πασὼν ἔτι πυρὸς, ἀπόρου μικροῦ
ἀπὸ τῆς κατὰ νεμεσίαν φλογός. ἀρ' πασὼν τῷ
τυραννίου, καὶ τὰ πύδουσιν τῷ δεσποτῇ. δὲς μὲν ἴ-

μικρ. 2.

ε' col. ii

οὐα τοῖς ἐπὶ τῷ βίῳ τούτῳ. καὶ γὰρ τοῖς ῥῆματι
 τῷ μετὰ τοῦτον ἡμᾶς ἐκδεξομένῳ. οὐδὲ οὐλίγως,
 παρ' οὗ ὅτι πλεονέχεις. οὐδὲ καὶ ὅτι πᾶν τῷ τὰ
 πάντα χειροσάμνῳ οὐδέ ποτε νικήσεις μεγα-
 λοδωρεῖαν Θεοῦ, καὶ πᾶντα πρόη τὰ ὄντα,
 καὶ τοῖς οὐσί σταν ἔνι πλεονείῃς. καὶ ἔστι γὰρ ὅστις
 λαβεῖν, ὅτι τῷ Θεῷ δοθῆναι. ὅσον αὖ ἡσάνε γ-
 κης, πλεονέχει ὅτι ἀπόμνηνον. καὶ οὐδὲν δύσεις
 ἴδιον, ὅτι πᾶντα παρὰ Θεοῦ. καὶ ὡς πρὸ οὐκ
 ὅστις ὑπὸ βλῦται τὴν ἐαυτοῦ σκίαν ὑπερχοῦσιν
 καὶ ὅσον πλεονέχει, καὶ ὅτι ἴσον αἰετὶ πλεονέχουσιν,
 οὐδὲ ὅτι πρὸ τὴν κεφαλὴν γινέσθαι σώματος μέ-
 γιστος ὑπὸ κειμένῳ αἰετὶ τῷ σώματος, οὕτως οὐ-
 δι οἷς δίδωκεν, νικήσαι Θεόν. οὐ γὰρ ἔξω τι τῷ
 αὐτοῦ δίδωμεν, οὐδὲ ὅτι πρὸ τὴν ἐκείνου φιλοτι-
 μίαν. γινώσκει πόθεν σοι ὅτι εἶναι, ὅτι ἀναπνεῖν,
 ὅτι φρονεῖν αὐτόν, ὅτι μέγιστον. ὅτι γινώσκειν Θεόν,
 βασιλείαν οὐρανῶν ἐλπίσιν, ἀγγέλων ἰσοτι-
 μίαν, δόξης Θεωρίαν, νῦν μὲν, τὴν ἐν ἐσὶ πῆροις
 τε καὶ αἰνίγμασι, τότε δὲ, τὴν τελεωτέραν τε καὶ
 καθαρωτέραν. καὶ ὅτι γινέσθαι Θεοῦ, συζητηρο-
 νόμον Χριστοῦ, ἐλμήσας εἶπω, καὶ Θεὸν αὐτόν.
 Γινώσκει σοι ταῦτα πάντα, καὶ παρὰ τίνος; ἢ, ἵνα
 τὰ μικρὰ λέγω, καὶ τὰ ὁρώμενα; τίς ἐδωκέ σοι
 κέλλος οὐρανοῦ βλέπειν, ἡλίου σφόδρον, σελή-
 νης κύκλον, ἀστέρων πλῆθος, καὶ τὴν ἐν τού-

τῶν πρὸς
 αὐτῶν
 καὶ τῶν
 ἰσχυρῶν
 λατρίῃς
 αὐτῶν
 πᾶσι
 μέγιστον
 ζώοντι
 φρεσὶ
 λέκτορι
 μὴ καὶ
 λῶν αὐτῶν
 πρὸ πάντων
 ὅτι φιλοτι-
 μίαν ταύ-
 ταν
 πᾶσι
 λατρίῃς
 οὐ καὶ
 ὁ ἡμᾶς
 τῶν φρε-
 νῶν
 ἔχω τι
 ροῖς, ὅτι
 οὐ εἶναι
 πρὸ τῶν
 ἀκούστων

τοῖς παῖσιν, ὡς πρὸς ἐν λύρα, θύαρ μοστίαν ἢ τάξιν
 ὡσαύτως ἔχουσιν; ὥρων ἀλλαχὰς, μεταβολὰς
 καιρῶν, ἐνιαυτῇ πόλει ὁδοῦ, ἡμέρας ἢ νυκτὸς
 ἰσομοιρίαν, γῆς ἐκφύσεις, ἀέρος χύσιν, πλάτη θα-
 λάττης λελυμένης ἢ ἰσαμένης, βάρη ὥτα μῶν,
 ἀνέμων ῥεύματα; τίς ὑψοὺς, γεωργίαν, Ἰοφὰς,
 τέχνας, οἰκήσεις, νόμους, πολυτεῖας, βίον ἢ
 μόρον, οἱ κείωσιν πρὸς ἄσυχλιν; πόθεν σοι τῶ
 ζῶν τὰ μὲν ἡμῶνται καὶ ὑπερβύκητι, τὰ δὲ
 τροφῇ παραδέδοται; τίς σε κύριον καὶ βασι-
 λέα κατέστησε πάντων τῇ ἐδὲ τῆς γῆς; τίς, ἵνα
 μὴ καθ' ἑαυτὸν λέγω, πάντα, οἷς παρέχει τῇ ἀλ-
 λων ἄνθρωπος, ἐδωρήσῃ; οὐχ οὗτος, ὅς νυνὶ
 πρὸ πάντων καὶ ἀντὶ πάντων αἰτεῖ παρὰ σου
 ἢ φιλανθρώπων; εἴτα οὐκ ἀσχυρόμυθα, ἃ το-
 σαῦτα παρ' αὐτῷ, τὰ μὲν λαβόντες, τὰ δ' ἐλ-
 πίζοντες, μὴ δὲ ἐν ἑαυτῷ ἴσοισμεν τῷ θεῷ, ἢ φι-
 λανθρώπων; ἀλλ' ὅ μὲν τῇ θείῳ ἡμᾶς ἐχώρι-
 σεν, καὶ λόγῳ μόνους τῇ ἐδὲ γῆς ἐτίμησεν, ἡμεῖς
 δ' ἡμᾶς αὐτῷ θηρώμεν; καὶ ἰσοῦν ἐκ τῶ
 τῆς σφυγῆς διεφθάρμεθα, ἢ μεμήναμεν, ἢ, οὐκ
 ἔχω τι λέγειν, ὥστε ὁμοῦ τῇ μάξῃ καὶ τοῖς πιτύ-
 ροις, ἀσχεκῶς ἴσως ἐμπαρσάμεθα, καὶ πῶ φύ-
 σιν εἶναι βελτίους αὐτῇ οἰσώμεθα; καὶ ὡς-
 πρὸς ἡμεῖς ἢ παλαιόν, ὅσον ἐδὲ τοῖς μύθοις, ὡς
 ἀκούομεν, γένος γιγάντων καὶ τῇ λοιπῶν ἀν-

Gen. 13.

Gen. 13.

Amos 8.

πῶς

θρώπων, οὐτὼ καὶ ἡμεῖς τοῖς ἐσώμθαι ὑψι-
λοῖτε καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων; οἷον νεβρώδ ἐκείνος
ἢ ὃ ἔσται γένος, ἐκθλίβων πάλαι ὃ ἰσραήλ.
ἢ δὲ οὐς οὐκ ἀτακτοσύνη πῶς γὰρ ἐκείνη. καὶ
ὁ μὲν οὐκ αἰχύνεται πατὴρ ἡμῶν καλεῖσθαι,
θεὸς ὢν καὶ δεσπότης, ἡμεῖς δὲ καὶ ὃ συγγε-
νὲς ἀρνησώμεθα; μηδαμῶς ὡ φίλοι καὶ ἀδελ-
φοί. μὴ γινώμεθα καὶ τοὶ τῶν δοθέντων ἡμῖν οἰ-
κονόμοι, ἵνα μὴ ἀκούσωμεν πέρου λέγοντος,
20 αἰχύνθητε οἱ κατέχοντες τὰ ἀλλότρια, καὶ με-
20 μήσαδε ἰσότητά θεοῦ, καὶ οὐδεὶς ἔσται πένης.
μὴ γὰρ μὲν ἡμεῖς θησαυρίζοντες καὶ φυλάσσον-
τες, ἄλλων πενίαν καὶ μόνων, μὴ ονειδήσῃ καὶ ἀ-
πειλήσῃ πικρὰς ἡμῖν, εἴθελον μὲν, ὁ θεὸς ἄμας
20 ἐν τούτοις τοῖς ῥήμασιν. ἄγε νυνὶ οἱ λέγοντες, πό-
20 τε διελεύσεται ὁ μὲν, καὶ ἐμπωλήσωμεν, καὶ
20 τὰ σάββατα, καὶ ἀνοίξωμεν θησαυρούς. καὶ
τὰ ἐν τούτοις. δι' ὧν τοῖς μέγα καὶ μικρὸν σά-
βμιν κτωμένοισι, πῶς τῷ θεοῦ μῆνιν ἐπανατένε-
σται. εἴθελον δὲ ὁ μακίστερος μηχαίρας, τάχα μὲν
καὶ αὐτὸν πῶς ἐρυφίω ἐπὶ κόπῳ, ὡς τῷ κόρου
πῶς ὑβρίν τίκτοντος, καὶ ὃ καὶ ἀτακτοσύνη
ἐν τῷ κλινῶν ἐλεφαντίνων, καὶ τοῖς πρώτοις τῷ
μύρων θρύπτειν, μόχθους τε ἀπαλοῖς ἐκ βου-
κολίων, καὶ ὀρίφοις ἐκ τριμνίων πλάινεσθαι,
καὶ πρὸς πῶς φωνῶν τῷ ὀργάνων ἐπικροτεῖν, καὶ

ἐπιμᾶλλον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ τοῦτον εἶναι
 ἢ μόνιμον. τάχα δ' οὐχ οὕτως ταῦτα διὰ νο-
 μίζων, ὥς ὅτι μηδὲν πάχιν ἐν τῇ συντελειᾷ
 τῆς ἰωσήφ αὐτὸν κρυφώντας. ὅτι γὰρ τῇ τῆς
 πολιτομονῆς κατηγορία προσέθησιν. ὅτι μὴ πάθω-
 μεν ἡμεῖς, μὴ δὲ βλοῦτον κρυφίσωμεν, ὥς τε καὶ
 τῆς τῆς θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ ταφρυνεῖν τοῦ-
 τοις δυσχεραίνοντος, καὶ μὴ παρὰ πόδας, μὴ
 δὲ ὁμοῦ τῇ κακίᾳ πλὴν ὁργλῶ ἐπάγει τοῖς ἀμάρ-
 τάνουσιν. μνησώμεθα νόμον θεοῦ ὅτι ἀνωτά-
 τω καὶ πρῶτον, ὅς βρέχει μὲν ἐν τῇ δικαίους ἢ
 ἀμάρτωλους, ἀνατέλλει δὲ πᾶσιν ὁμοίως ὅτι νῆ-
 λιον. γῆν δὲ χειμαίους πᾶσιν ἢ πλωσιν ἀνέαν,
 καὶ κρύψας, ἢ πρὸς ταμῶν, ἢ ὑλάσ. ἀέρα δὲ
 πτῶναι φύσει, καὶ ὑδωρ ὅσοις ὁ βίος ἐν ὑδατος.
 καὶ τὰς πρῶτας τῆς ζωῆς ἀφορμὰς ἀφ' ὧν
 ἀπασιν ἐχρεώτατο. οὐδ' ὡς αἰὶν καὶ κρυμμένον,
 οὐ νόμῳ πρὸς γραφικῶν, οὐχ ὁμοίως διδραμέ-
 νον, ἀλλὰ καὶ κοινὰς τὰς αὐτὰς καὶ πλουσίας,
 ἢ οὐδὲν παρὰ ὅτι ἐνδεσθῶν πρὸς τῇ κεν. τό-
 τε τῆς φύσεως ὁμοῦ μόνιμον ἰσότητι τῆς δωρεᾶς
 ἡμῶν, ἢ διὰ κινῶν ὅτι πλοῦτον τῆς ἐαυτῶ χρη-
 σότητος. ἀνθρώποι δὲ χρυσὸν καὶ ἀργύρον, καὶ
 τῆς ἐοδητος, ὅση μαλακῇ, καὶ ὑπὸ πλὴν χρεῖαν,
 καὶ τῇ λίθων ὅτι διαυγεῖς καὶ κρύψαντες. εἰτε
 τι ἄλλο τοιοῦτο, ἢ πλεονεξία καὶ σάσεων, καὶ τῆς

πρῶτῃ

πρῶτης τυραννίδος ὅτι γνώματα. ἐπειτα
αἰροῦσι πῶς ὀφραὺ ὑπ' αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἀτυχού-
σι τῇ συγλυῶν ἦν ἔλεον ἀποκλείουσιν, οὐδὲ
τοῖς πόλεμοις ἔς τὰ ἀναγκάα βοηθεῖν θέλοντες.
ὥς τῆς ἀπαλιδυσίας, ὥς τῆς σκαλιότητος. οὐδ' ἔ-
μή τι ἄλλο, ἐκείνους ἐξυμνοῦμενοι, ὅτι πενία καὶ
πολούτος, ἐλευθερία τε, καὶ φαρμὴ, καὶ δουλεία,
καὶ τὰ τοιαῦτα τῇ ὀνομάτων ὑπόθεσιν ἐπεισῆλ-
θει τῷ γένει τῇ ἀνθρώπων. ὥς πρὸς ἀρετῶς ἡμα-
τὰ τινὰ τῇ κακίᾳ σωφροσύνη, καὶ κείνης ὄν-
τα ἐπινοήματα. ἀπ' ἀρχῆς δὲ φησιν, οὐ γέγο-
νον οὕτως, ἀλλ' ὁ πλάσας ἀπ' ἀρχῆς ἦν ἀνθρώ-
πον, ἐλευθέρον ἀφῆκε καὶ αὐτεξούσιον, νόμῳ τῷ
τῆς ἐντολῆς μόνῳ κρατούμενον καὶ πολούσιον ἐ-
παρδείσου ἱερῆς. ὅθεν καὶ τῷ λοιπῷ γέ-
νη τῇ ἀνθρώπων βουλευθεὶς τε καὶ χειρὶ σάμε-
νος δι' αὐτὸς τὸ πρῶτον σπέρματος. ἐλευθερία δὲ
καὶ πολούτος, ἡ τῆς ἐντολῆς μόνῃ τήρησις καὶ
πενία δὲ ἀληθείας καὶ δουλεία, ἡ ταύτης παρὰ-
βασίς. ἀφ' οὗ δὲ φθόνοι καὶ ὀρίδιος, καὶ ἡ δουλεία
τὸ ὄφρα πειραννίς, ἀπὸ τῷ λίχῳ τῆς ἡδονῆς ὑ-
ποσύρουσα, καὶ ἐπανιστῶσα τοῖς ἀσθενέσιν ὅτι
θρασύτετους, ἐρεῖα καὶ συγλυῶν ἔς ὀνομάτως
ἀλλοτριότητας. καὶ ἡ τῆς φύσεως ἀνθρώπου
πολεονεξία καὶ τέμεν, πρὸ λαβοῦσα καὶ νόμον
τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ κούρον. ἀλλὰ σὺ, βλέπε μοι
πῶς

ἐκεί. 15.

πλὺν πρώτῃν ἰσονομίαν, μὴ πλὺν τελευταίαν διαέ-
 ρεσιν. μὴ ᾗν τῷ κρατήσαντος νόμον, ἀλλὰ ᾗν τῷ
 κτίσαντος. βοήθησον κατὰ δύναμιν τῇ φύσει,
 πλὺν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν τίμησον, ἀνδράδην ἱ-
 στανῷ, συγκάλυφον τῷ γένει πλὺν ἀλιμίαν, ἐπάρ-
 κησον τῇ νόσῳ, πλὺν εὐδαιαν παραμύθησαι. ὁ δὲ
 ρωσῶν, ὁ πλουτῆν πλὺν τῷ νοσοῦντος, πλὺν τῷ πε-
 νομενίου. ὁ μὴ πρὸς πταίσας, πλὺν τῷ πεσόντος καὶ
 σωτὴρ βέντος. ὁ δὲ θυμῶν, πλὺν τῷ ἀθυμοῦ-
 τος. ὁ τοῖς δεξιόις δὴ θυμῶν μένος, τῷ τοῖς ἀριστε-
 ροῖς καὶ μνοντος. ὅς τι τῷ θεῷ χειρὶ σῆλον, ὅτι
 τῇ δὲ ποιεῖν δυνάμει ἐγένου, ἀλλ' οὐ τῇ δὲ
 παθεῖν δεομένων. ὅτι μὴ βλέπῃς ἴς ἄλλοτεῖας
 χεῖρας, ἀλλ' ἴς τὰς σὰς ἐτόροι. πλούτησον μὴ
 πλούσιον μόνον, ἀλλὰ καὶ πλὺν ἀρετῆν. μάλλον δὲ ταύ-
 τῃ μόνον. γένου τῷ πλούσιον ἡμῶν τοῦτος, ἐκ
 φανῆναι χρυσότορος. γένου τῷ ἀτυχῶντι θεός,
 ᾗν ἔλεον θεοῦ μνηστέμενος. οὐδὲν γὰρ οὕτως, ὡς
 ᾗ δὲ ποιεῖν, ἀνθρώπος ἔχει θεοῦ. καὶ μὴν μείζω,
 ὁ δὲ ἐλάττω δούργηται, ἐκείνου τοῦ οἵμοι κατὰ
 πλὺν ἑαυτῷ δύναμιν. ὁ μὲν ἐποίησεν, καὶ λύσας
 σωάγει πάλιν. σὺ δὲ πεσόντα μὴ παρίδῃς. ἵ μὴ
 ἡλέησεν ἴς τὰ μέγιστα δοῦς ὡδὲ πᾶσι νόμον, πρὸ
 φήτας, καὶ πρὸ τούτων, ᾗν φρεσὶν νόμον ἄγρα-
 φον τῇ πραττέμενῳ. ὅς τεταπλῶ, ἐλέγξας, νοῦ-

θετήεις, παιδαγωγήσας, ἡ τελευταῖον, λύσον
 ἑαυτὴν παραδούς ἑσθὲρ τῆς τῷ κόσμου ζωῆς.
 χειρτάμενος ἀποτόλως, ἀναγγελιστὰς, διδασκά-
 λους, ποιμένας, ἰάσεις, τέρατα, ἐπαινοδὸν πρὸς
 ζωὴν, θανάτῳ κατὰ λίσιν, ἐρόπαιον κατὰ τοῦ
 νικήσαντος, ὁλοθνήσκω πῶς ἐσθὲρ, ὁλοθνήσκω πῶς
 ἐν ἀληθείᾳ, πνύματος ἁγίου μδρισμούς, ἡ τῷ και
 νῆς σωτηρίᾳς μυστήριον. σὺ δὲ, ἡ μὲν καὶ τὰ μεί
 ζωδωκὰς εἶ, καὶ οἷς εὐδὲρ γετεῖται ψυχῇ, πε-
 ποίηκε γὰρ σε καὶ ταῦτα πολούσιον ὁ θεὸς ἡ θε
 λήσειας, μὴ δὲ ταῦτα εὐ ποιεῖν ἀπόχρη ἦν ἐν-
 δεῖ. μάλλον δὲ πρῶτα καὶ μέλιστα τῷ αἰτοῦ-
 τι σὲ δίδου, καὶ πρὶν αἰτηθῆναι. ὁλοθ πῶς ἡμέ-
 ραν ἐλεᾶν καὶ δανείζων ἦν λόγον, ἡ ἀπαιτῆ
 φιλοπόνως ἡ δανείων μὲτὰ τόκου τῆς τῷ ὠφε-
 λημένου προσηκῆς, ἡν αἰ τῷ λόγῳ πρὸς τίθῃ-
 σιν ὁ νομωχὼς αὐξῶν ἐν ἑαυτῷ, κατὰ μικροῖς
 τὰ τῆς εὐσεβείας ἀνέματα. ἡ δὲ μὴ, τὰ γὰρ
 οὐδὲ τὰ καὶ μικρὰ τὰ καὶ ὅσα ἴς δύναμιν
 ἡ καὶ πῶς σὴν. ἐπικουρήσων, ὄρεξον ἐροφίῳ, ὄρεξον
 ῥάκος, πρὸς ἐνεγμε φάρμακον, κατὰ δὴσον ἐραύ-
 ματα, δρώτησόν τε πῶς τῆς συμφορᾶς, πῶς καὶ
 τῶν ῥάκος φιλοσόφισον, πρόσσελθε, θάρσησον. οὐ
 μὴ χεῖρόν τι σε αὐτῷ παρὰ τῷ γλῆν, οὐ μὴ με-
 ταλάβοις τῷ πάθῳ, καὶ οἱ λίαν ἀβροὶ τῷ
 νόμίζουσιν, λόγοις ματαιοῖς ἡ πατημένοι. μάλλον
 δὲ ταῦτα

δὲ ταύτῳ προβάλλονται τῆς ἐαυτῶν εἴτ' ὀλὰ
 βείας, εἴτε ἀσεβείας ἀπολογίαν, ὑπὲρ τῶν δι-
 λίων, ὡς δὴ τι μέγα καὶ σοφὸν καταφύγουσιν.
 οὗτοι περὶ τὸ πᾶν σε καὶ οἱ λόγοι, καὶ ἰατρῶν
 παύδων, καὶ οἱ σύνοικοι τούτων δεραπενταί. ὧν
 οὐδεὶς πω τοῖς τοιούτοις προσιὼν ἐκινδύνυσεν.
 σὺ τοίνυν, ἢ καὶ ἡ προᾶγμα φοβερὸν, καὶ ὑπο-
 νοίῃς ἄξιον ὧν δούλεχριστοῦ, καὶ φιλόθεε, καὶ φι-
 λάνθρωπε μὴ πάθῃς μηδὲν ἀγλινές. τῇ πίσει
 θαύρησον. νικισάτω τῶν διλίων ὁ οἶκος. ὁ τῷ
 θεοῦ φόβος, τῶν ἀπατηλότητα. σῆτω πρὸ τῆς
 φιλοσάρκων λογισμῶν ἡ δύσεβεια. μὴ παρεί-
 δῃς, μὴ παρορᾷς ἢν ἀδελφόν, μὴ ἀποστραφῇς
 ὡς ἄγος, ὡς μάσμα, ὡς ἄλλοι τῇ φουκτῇ καὶ
 ἀπειρημίων. σὺν ὅτι μέλος, καὶ ἢ τῇ συμφορᾷ
 καὶ μπετῇ. σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πῶχος ὡς
 θεῷ, καὶ ἢ λίαν παρατρέχῃς μεγαλοφύχως.
 τάχα γάρ σε τούτοις δυσωπήσω τοῖς ῥήμασι. σοὶ
 προκρίται φιλάνθρωπίας ὑπέδειξας. καὶ ἢ ἄλ-
 λοτε οἱ σὲ τοῦ δὲ παθεῖν ὁ ἄλλότερος. πᾶς ὁ
 πλέων ἐκ τῶν ὅτι ναυαγίου. καὶ τόσῳ μάλλον, ὅσῳ
 πρὸς ἀνὰ τολμηρότῳ ἐν πλέῃ. καὶ πᾶς ὁ σώμα πε-
 ρικείμενος, ἐκ τῶν ὅτι τῷ σώματος κακῶν. καὶ τό-
 σῳ μάλλον, ὅσῳ πρὸς ἀνὰ ὀρθῶς βαδίξῃ, καὶ μὴ βλέ-
 πει τὸν πρὸ αὐτῆς κημίνους. ἕως πλῆθους ὅτι οὐρείας,
 τῶν ναυαγίων ἡ δὲ χεῖρα. ἕως ἀνέκτῃς καὶ πλοῦ

dan. 9.

ποῦ

τῆς, τῷ ἡγετοπαύθω ἡ βοήθησεν. μὴ ἀναμεί-
νης ἑδὶ σεαυτὸ μαθεῖν, ὅσον ὅτι ἡγετὸν ἀπανθρώ-
πια, καὶ οἷον ἀγαθὸν ἀπλάγχνα τοῖς χρήζουσιν ἀ-
νοιγόμενα. μὴ βουληθῆς ἐπ' ἀρα χεῖρα θεὸν ἡγε-
τὰ τ' ὑφ' αὐτονομήτων, καὶ παρατρέχοντ' ὅν τ' ἐπὶ
σητάς. ἐν ἄλλοτεταῖς συμφοραῖς ταῦτα παι-
δύθητι. ὅς ἡ καὶ μικρὸν τῷ θεομένω. οὐ γὰρ
μικρὸν τῷ πάντων ἐπίδει. ἀλλ' οὐδὲ θεῶ, ἀν' ἡ
ἡγετὰ δύναμιν. ὅς ἀντὶ μεγάλου πλὴν προθυ-
μίας. ἢ μηδὲν ἔχης, δάκρυσον. μέγα τῷ ἀτυ-
χῶτι φάρμακον, ἔλεος ἀπὸ ψυχῆς ἡσυχασ-
μένος. καὶ τὸ συναλγεῖν γνησίως, πολὺ τι κου-
φίζει τῆς συμφορᾶς. οὐκ ἔστιν ἀτιμώτερός τις
τῶ κτήνους ὁ ἀνθρώπος ὡς ἀνθρώπε, ὁ περὶ ἡς ἐβό-
θρον, ἢ πλανηθεὶς, ἀνεγείρειν σοι καὶ ἐπαναγῆν
ὁ νόμος ὅρα κελύεται. ἢ μὲν τι καὶ ἄλλο κρύ-
πτων ἀπορήτοτόρον καὶ βαθύτορον, οἷα τὰ ἀπλά-
τὰ τῶ νομικοῦ βράθω καὶ τῆς διπλοῦς, οὐκ ἐ-
μὸν εἶδος ἔδειξαι, ἀλλὰ τῶ πάντα ὁρῶντων καὶ
γινώσκοντος πυθίματος. ὅδ' οὖν ἐγὼ ἡγετα λαμ-
βάνω, καὶ ὅσον ἡς τὸν ἐμὸν ἡκει λόγον, γυμνά-
ζων ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἡς τὰ μικρὰ φιλανθρώπιον
ἑδὶ πλὴν τελειότεραν καὶ μείζονα. πόση γὰρ ὀφεί-
λῃ τοῖς ὁμοφύλοις καὶ ὁμοτίμοις, ἢ καὶ μέγα
τῇ ἀλόγων ἀπαιτουμένη; ταῦτα μὲν οὖν ὁ
λόγος καὶ ὁ νόμος, καὶ τῇ ἀνθρώπων οἱ μετεω-
τατοι,

ταρι, παρ' οἷς ὁ δὲ ποιεῖν τὴν πάχιν τιμώτε-
ρον, καὶ πδωπουδατόττος κδρδω εἰλεος. τί
δ' αὖ εἰποῖς πδρὶ τῇ καὶ ἡμᾶς σοφῶν; εἰ γὰρ
λέγειν εὖ ἐξώθεν, οἱ σινηγόρους τοῖς πάδεσι
θεοῖς διείσκηοντες, καὶ τῷ κδρδω, ὡς τὰ πρῶ-
τα νέμουσι, ἡδὴ δὲ, καὶ ὁ τούτου χεῖρον ὄζει, καὶ ἀν-
θρώπων κινεῖν νομίζουσιν ἐστὶν οἷς διαμόνων, καὶ παρ'
οἷς ἔθνεσι. καὶ μόρος οὖτε βείας αὐτοῖς ἢ ἅπαν
θρώπων, καὶ ταῖς τοιαύταις θυσίαις αὐτοῖς τε
χεῖρουσι, καὶ εὖ θεοῖς αὐτῇ οἷονται, ἄνηροι
ἄνηρων ἱερεῖς καὶ μῦσαι γινόμενοι. ἀλλ' εἰς τὴν
ἡμετέρων πινές, ὁ καὶ διακρύειν ἄξιον, οἱ τοσοῦ-
τον ἀπέχουσι σιναλγῆν καὶ βοηθεῖν τοῖς καμῖν-
σιν, ὥστε καὶ προσονδίζουσι πικρῶς, καὶ ἐπεμ-
βαίνουσι, καὶ φιλοσοφοῦσι καὶ καὶ μάταια, καὶ
φωνοῦσιν ὄντως ἐκ γῆς, καὶ εἰς ἄερα λαλοῦσιν, καὶ
οὐκ εἰς ἀκοὰς οὐσιωέτοις, καὶ θεοῖς σινηθισμέ-
νας δόγμασι. καὶ πολλοὶ λέγουσιν, ὅτι παρὰ
θεοῦ ὁ ταλαιπωρεῖν ἐκείνοις, παρὰ θεοῦ ὁ δὲ
πρᾶτ' ἐν ἡμῖν. καὶ τίς εἴμε ἐγὼ δόγμα λυγρὸν θεοῦ;
καὶ θεοῦ φανκῶαι χρυσότορος; καὶ μνέτωσιν,
ταλαιπωρήτωσιν, δυσυχίτωσιν. οὕτως ἐ-
δοξεν. καὶ ταῦθα μόνον εἰς φιλόθεοι, οὐδεὶς φυ-
λάττειν εὖ ὁ βολοῖς, καὶ κατὰ τῇ ἀθλίῳ νεα-
νιδεαθ. ὅτε μὲν οὖν οὐκ ἐκ τῆς θεοῦ ὁ δὲ πρᾶτ'-
τειν αὐτοῖς εἶναι νομίζουσι, δηλοῦσι σαφῶς εἰς

का

ὦν λέγοισι· τίς γὰρ αὐτοῦ οὐτο δέχονθαι πᾶσι
δοκιμίων, θεὸν ἴδως χρητὸν ὦν κέκτηται. τῇ
γὰρ αὐτῇ ὅτιν ἔχειν τέ τι παρὰ θεοῦ, καὶ κε-
χρησθῆναι θεὸν οἷς πᾶρ ἔχουσιν. ἡ δὲ καὶ πα-
ρὰ θεοῦ ἡ κακοπαθεῖν ἐκείνοις, οὐ πῶ δῆλον,
ὥς αὐτὴ καὶ παρ' αὐτῆς ἡ ὑλὴ φόβῃ ἡ ἄτακτον,
ὥς πᾶρ ἐν ῥόβηματι. καὶ τίς οἶδεν, ἡ ὁ μὲν δέχεται
κίαν κολάζεσθαι, ὁ δὲ ὥς ἐπαινούμενος αἵρεται;
ἀλλὰ μὴ τούναντίον, ὁ μὲν δέχεται πονηρίαν ὑφ' οὗ τῇ,
ὁ δὲ δι' ἀρετῇ δοκιμάζεται. ὁ μὲν πλείον ἐ-
παυρόμενος, ἵνα καὶ πᾶσι χελεπώτορον, ὅλην
ἐώμενος πρότορον ὥς πᾶρ ἵνα νόσον, ἐκρήξει
πῶ ἐαυτῷ κακίαν, ἵνα καὶ κολασθῇ δικαιοτέ-
ρον. ὁ δὲ καὶ παρὰ δόξαν πιεζόμενος, ἵνα ὥς πᾶρ
χρυσὸς ἐν καμίνῳ δοκιμασθεῖς, τῆς κακίας, εἴτε
καὶ μικρὸν ἔχει, ἔστω ἐκτῆξῃ. καθαρὸς γὰρ ἀπὸ
ῥύπου παντελὸς οὐδεὶς. οὐκοῦν ἐν χυμνῇ τῇ φύ-
σει, ὥς πᾶρ ἡκούσας μὲν, ἡ καὶ φανῇ, δοκιμώ-
τορος. οὐδεὶς γάρ τι καὶ τοιοῦτο ἐν τῇ θεῇ γρα-
φῇ μυστήριον. καὶ μακρὸν αὐτὸ εἴη πάσας ἀπαρι-
θμεῖν τῷ πυδύματος ταῖς φωνάς, αἶ με πρὸς τῷ
το φόρουσι. ἀλλὰ τίς αὐτῶν ἴαμιμον θαλασσῶν, καὶ
σαπῶνας ὑετῶν, καὶ βυθού μήκος ἀναμετρήσαι-
το; τίς δ' αὐτῶν θεοῦ, τῆς πᾶσι πάντα σοφίας
ἡ βλάτος ὁζιχνιάσειεν, ὑφ' ἧς καὶ πεποίηκε τὰ
πάντα, καὶ διοικεῖ ῥόπον, ὃν αὐτὸς καὶ βού-
λεται

Job. 25.

ecc. i

λείται καὶ ἐπίσταιται ; ἀρκεί γὰρ, καὶ τὰ ῥη-
 θεῖον ἀπόστολον, θαυμάσαντας μόνον, τὸ ταύτης
 » δύσεκ μῦθον καὶ δύσεκ δεινότητον παρελθεῖν. ὡ
 » βάρους πολούτου, καὶ σοφίας, καὶ γνώσεως
 » Θεοῦ. ὡς ἀνέξορ δύνηται τὰ κείμενα αὐτῆς, καὶ
 » ἀνέξι χιλιάσιν αἱ ὁδοὶ αὐτῆς. καὶ τίς ἐγνω νοῦ
 » κυρίου ; ἥς δὲ τὰ ἔχματα τῆς σοφίας αὐτῆς τίς
 » ἀρίκετο ; φησὶν οἱ ὡβ. τίς σοφός καὶ σωήσει
 ταῦτα, καὶ οὐχὶ τῷ ἀνεπίκτω μερήσει ῥυ-
 πέρ μερήσιν ; ἄλλος μὲν οὖν εἶη ποδὶ ταῦτα
 ἱεληρὸς, καὶ γλυνάδας, μᾶλλον δὲ εἶη μηδεὶς.
 ἐγὼ δὲ ὁκνῶ κακίᾳ δοῦναι πάντως πλὴν ἐν τεύ-
 θεν κόλασιν, ἢ δύσε βεία πλὴν ἀνέσιν. ἀλλ' ἐστὶ μὲν
 ὅτε καὶ πρόστι χρήσιμον ἢ κακίᾳ ἐγκοπτομένης
 δύσπαθεία τ' πονηρῶν, ἢ ἀρετῆς ὁδοποικμένης
 δύσπαθεία τ' βελιόνων. οὐ καὶ δὲ, οὐδὲ πάντως.
 ἀλλ' εἴν' ἔστι μόνον καιροῦ τ' μέλλοντος, καὶ ὅν
 οἱ μὲν τὰ τῆς ἀρετῆς ἀθλα, οἱ δὲ τ' κακίᾳ τὰ
 ἐπιτίμια δέξονται. ἀνάσσει οὖν φησὶν ἥς
 ἀνάσσειν ζωῆς, καὶ οὐ βίῃ ἥς ἀνάσσειν κρείσεως. τὰ
 δ' ἐν τεύθει, ἑτέρου τύπου εἶναι καὶ ἀγωγῆς ἐ-
 τέρας. πάντα ἐκείσε φέροντα. ἐχούσης ὁμα-
 λόντι παρὰ Θεῷ πάντως καὶ τῆς δοκούσης ἡμῶν
 ἀνώμαλίας. ὡς πρὸς ἐν σώματι τὰς ὑποχρᾶς τε
 καὶ ὑποχρᾶς, μεγέθη τε καὶ μικρότητες, καὶ γῆς
 ἐπαναστάσεις τε καὶ ὑφέσεις. ὡς ὅν ῥ' καὶ ἄλλος

Ad Ro. 11

106. 11.

106.

10. 5.

πλὴν, ἔτι
 χλὺ καὶ
 τῶματι
 κατε.
 καὶ ἄλλ
 ἡμεῖς τὸν
 παγκρα
 πλανῶ
 τὸ πικρ
 οῦμεν, τ
 οῦρον το
 κιστ' αὐ
 διξασ κα
 οἰοῖται
 σκε, τα
 σκετες, ἡ
 κατὰ γὰρ
 τις, καὶ τ
 ρον ἀποφ
 τοῖς, ὁ δὲ
 ὑπὲρ ἑ
 20 τὸν πλοῖ
 21 γὰρ φησι
 22 εἶναι σ
 23 διξάν τ
 24 πλὴν διξ

πῶ, ἄσσοφοι καὶ ἄσύνετοι. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν τυ-
 χῶ καὶ τὸ αὐτόματον ἐδογματίσθην, ὅντως αὐ-
 τόματα καὶ ὡς ἐτυχεν αἰατολαοῦτα ἐπινοή-
 ματα. οἱ δὲ, ἄσδρων ἵνα δωασείαν, ἄλσγόν τε
 καὶ ἄλυτον, πλεκόντων ὡς αὐτὸ βούλωνται τὰ
 ἡμέτερά, μάλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πλέκην σιωπῆ-
 ναγκασμίων, καὶ πλανητῇ δῆτινων καὶ ἄ-
 πλανδν σιωόδον καὶ ὑποχρησεις, καὶ κυρίαν
 τῶ παντὸς κίνησιν. οἱ δὲ, ὅτε αὐτὸ εἶχτος ἐφάντα
 ὀθῆσθαι, τῶ ταιπώρῳ γίνετῃ ἀνθρώπων
 φδρόντες, ἐπεισῆγον. ὅσον αὐτῆς τῆς προ-
 νοίας ἀνέφικτόν τε καὶ ἀδεώρητον, ὅς οἱ φόρος
 δόξασ καὶ πλοσηγείας καὶ ταμδρίσαντες. ἴ-
 σι δὲ οἱ καὶ πενίαν πολλὴν τῆς προνοίας κατέγνω-
 σαν, τὰ μὲν ἑαδὲ ἡμῶς ταύτῃ διοικεῖσθαι νομέ-
 σαντες. ἄχρι δὲ ἡμῶν τῇ καὶ μάλιστα δεομένων
 κατὰ γὰρ αὐτῶ ἀποκνήσσαντες, ὡς πῶρ δεδοικό-
 τες, μὴ τῶ πλείονας δὲ ὀργεῖσθαι, ἀναβώτε-
 ρον ἀποφίνωσι τὸν δὲ ὀργέτω, ἢ ἀποχέμνοι αὐ-
 τοῖς, ὁ θεὸς δὲ πρὶν πλείονας. ἀλλ' οὐ τοι μὲν,
 ὅπῃ εἶπον, ἐρρίφθωσαν, ἐπεὶ καὶ καλῶς αὐ-
 τὸν πλολαβὼν ὁ λόγος ἡμῶν αὐτοῖς. *Ad no. 8.*
 γὰρ φησιν, ἡ ἄσύνετος αὐτῇ κατὰ δία. φάσκοντες
 εἶναι σοφοί, ἐμωραῖσθαι, καὶ ἡλλαξαν πῶ
 δόξαν τῶ ἀφθάρτου θεοῦ. μύθοις τοῖς καὶ σκυαῖς
 πῶ δὲ πάντων πρόνοιαν καὶ βεῖσαντες.

ΠΡΟΣΤ.
 ΕΦ' ΠΡ
 ΤΗ ΠΡ
 ΣΤΟ ΜΑ
 ΚΙ ΤΗΣ
 ΓΛΩΣΣ
 ΚΙ ΝΟΥ
 ΣΤΟΥ Ν
 ΕΥΚΕΚ
 ΜΩ ΤΩ
 ΕΝ ΝΥΚ
 ΝΙΚΗ Κ
 ΤΩ ΑΣΙ
 ΟΙ ΤΗ
 ΔΙ ΜΕ
 ΧΕΙΣΤ
 ΚΑΙ ΤΩ
 ΣΥ. ΑΛ
 ΤΥΧΑ
 ΝΟΥΣ
 ΤΟΥΤΩ
 ΠΑΡΑ
 ΤΩ Ν
 ΔΩ Μ
 ΑΝ ΚΑΙ

μήτε νόσον ὄψα πύωμεν, μήτε πλούτω ῥέοντε
 προσιδώμεθα, καρδίᾳ πλέον, ἢ χαλῶς ἔχει, τῇ
 ῥοῇ προσκείμενοι, καὶ οἶον τῆς ψυχῆς ἐν ταύ-
 τῃ προσαναλίσκοντες. μήτε πενίᾳ κατεξάν-
 σωμεθα, ὡς ἀποπύσου πάντῃ καλῶς τακείτου,
 καὶ τῆς μισομυκνῆς μόριδος. ἀλλ' ὁσὼμεν καὶ ὑ-
 γίαν ποδὶ φρονεῖν ἀσύνετον, ἥς καὶ πρὸς ἀμφοτέρῃς,
 καὶ νόσον ἡμῶν ὁσίαν, αἰδούμενοι ὅτι ὄψα πεί-
 θωσιν κήσαντας. μήτε τις καὶ ἰώβ τοῖς νοσοῦσιν
 ἐγκέκρυπται, πολὺ τῇ ὑγαινόντων αἰδεσι-
 μώτορος, καὶ ἔν ἰχώρῳ ζέει, καὶ ταλεπω-
 ρῇ νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ αἰθέρος, καὶ πλεονῇ, καὶ γυ-
 ναικί, καὶ φίλοις στενοχωρούμενος. ὡς δὲ καὶ πλού-
 τον ἀδίκον ἀποπέμπεται, δι' ὃν καὶ μινεὶ δικαίως
 ὁ αὖ τῇ φλογὶ πλούσιος. καὶ προσαιτεῖ ῥανί-
 στα μικρὰν ἀναψύξεως. καὶ πενίαν ἐπαινεῖν δύ-
 χαισον καὶ φιλόσοφον, μεθ' ἧς λάξαρτος σώζειται,
 καὶ πλουτεῖ πῶς ἐν κόλποισι ἀβραὰμ ἀνάπαν-
 σιν. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ ὄψα ὄψα δοκεῖ ἀναγκαῖα
 τυγχάνειν ἢ φιλοανθρωπία, καὶ ἢ πρὸς ὅτι δεομέ-
 νους δύσπληττον, ἵνα ὅτι οὕτως ἔχοντας ποδὶ
 τούτων ἐπισομάζωμεν, καὶ μὴ λόγοις ματαίοις
 παραχωρῶμεν, νομοθετοῦντες καὶ ἡμῶν αὐ-
 τῇ πῶς ὁμότητα. πάντων δὲ πῶς ἐντολῶν αἰ-
 δώμεθα πλέον καὶ ἢ ὑπόδειγμα. τίς ἢ ἐντο-
 λῇ, καὶ σκοπεῖτε ἢ ἐπίμονον αὐτῆς, καὶ ἢ γνή-

Luc. 19.

σπον. οὐ γὰρ ἄπαξ, οὐδὲ δις ἑπὶ πάντες τι ποιεῖ τῇ
 θεομνήων, οἱ τῷ πνύματος ἀπηλλάγησαν. οὐδὲ
 οἱ μὲν, οἱ δὲ οὐ. ἢ μάλλον τινες, οἱ δὲ ἦσαν, ὥς αὐ
 μὴ ποιεῖ μεγάλου ἱενός, μὴ δὲ τῇ σφόδρα κα-
 ταπεινόντων, ἀλλὰ καὶ πάντες, καὶ μετὰ αὐτοῦ
 ἑκαστος, ἢ πρῶτον, ἢ ἐν πρώτοις ὅσοι ὁλοκληροῦ-
 μένοι. καὶ ὥτ' ἐμὴν προφύροντες, ποτε δὲ ἀπει-
 λουώτες, ὥτ' ἐμὴν ὀφείζοντες, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὅτι
 κατωρθώσας ἀποδεχόμενοι. ὥς αὐτῷ σιω-
 χεῖ τῆς ὑπομνήσεως πῶς ἐν ὁλίῳ ἐνδργήσω-
 σιν. εἴκεν μὲν τῆς ταλαιπωρίας τῇ πτω-
 χῶν καὶ τῷ στεναγμοῦ τῇ πενήτων ναὺ ἀνάστη-
 μα φησὶν λέγει κύριος. τίς οὐ δέλοικεν ἀνι-
 σάμενον κύριον; καὶ ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός μου,
 ὑψώθητι ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάθῃ τῇ πενήτων.
 ἀπευξώμεθα πῶς ἰσχυρῶν ὑψώσιν, καὶ μὴ βουλη-
 θῶμεν ἰδεῖν ἐπαυρομένην χεῖρα κατὰ τῇ ἀ-
 πειρομένων. ἐπὶ δὲ μάλλον, ἐπαυρομένης
 τοῖς σκληροτέροις. καὶ, οὐκ ἐπιλάθεται τῆς κραυ-
 γῆς τῇ πενήτων. καὶ, οὐκ ἔς τέλος ἐπιληθῆσε-
 ται ὁ πτωχός. καὶ, ὁφθαλμοὶ μὲν αὐτῷ ἰδοὺ ὅτι
 πένητα ἐπιβλέψουσιν. ὁ τῷ βλεφάρου κρεῖτ-
 τον καὶ κυριώτερον. τὰ βλεφάρων αὐτῷ ὁρᾷ
 ἔστι ὅτι ἡ οὐσία τῇ ἀνθρώπων. ἢ ἐλάστων ὥς αὐ
 εἰ-
 ποῖ τις ἐπισκοπὴ καὶ δουλοῦ. τάχα αὐτοῖς
 ἔστι τῇ ἀδικουμένων ταῦτα πτωχῶν καὶ πε-

Ald.1.3.52

- νήτων. οὐ δὲ φέρομεν. ἀλλὰ σέ γε καὶ εὖ
 ἐγκνίττει ξέτω πρὸς τὸ φιλανθρώπον. ὦν γὰρ
 ἀδικουμένων ἱσοῦτος ὁ λόγος, τούτων καὶ οὐ πα
 ρόντων δηλαδὴ πλείον ἢ χάρις. *με. 17.*
 ζῶν πένητα παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, ἡ
 μά τὸν ποιητὴν ὁ πόλεπὼν τὸ κρίμα. πάλιν
 » δὲ ὅτ' αὐτὸν ἀκούσης, πένης καὶ πλούσιος σωλώτη *Πρ. 22.*
 » σταν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ κύριος ἐποίησεν,
 μὴ τὸν μὲν πένητα, τὸν δὲ πλούσιον ὑπελάβης, ἵ
 να καὶ μάλλον κατεξαναστῇς τῷ πένητος. οὐ γὰρ
 » δὴ λον, ἢ θεόθεν ἢ τοιαύτη διαίρεσις. πλάσ
 » μα δὲ θεοῦ φησὶν ὁμοίως ἀμφοτέρω, καὶ ἢ τα
 » ἐξώθεν αὐτοῖς. εὖ γὰρ σὲ δυσωπείτω πρὸς τὸ
 συμπαιδεῖς καὶ φιλάδελφον. ἵνα ὅταν ὑπὲρ ἐκεί
 νων ἐπαρρηθῇς, εὖ τὸν τούτου συσταλῇς, καὶ γνή
 » σιαντὸς μετειώτορος. τί ἐπὶ, ὁ ἐλεῶν πῶχον, *Πρ. 19.*
 » θεῶ δανείζει φησὶν. τίς οὐδέχεται τοιούτους
 » χρεώσις ἀποδώσονται ἐν καιρῷ μὴ τῆς ἐπιγραφ
 » πίας τὸ δάνειον; ἐλεημοσύναις καὶ πίσειν ἀπο *Πρ. 18.*
 » καθαίρονται ἀμάρτια. καθαρθώμεν ὅν ἐλεῇ
 ὅντες, ἑὺ φώμεν τῇ καλῇ πόσιν τὰ τῷ ψυχῶν
 ἑὺ πητε καὶ μολύσματα. καὶ λαοὶ ἀνθρώπων, *Ἰσα. 1.*
 οἱ μὲν ὡς ὄριον, οἱ δὲ ὡς χάριν κατὰ πῶ ἀναλογίαν
 τῆς δυσωπληγίας. εἶπω ἡ καὶ φοβώτε
 ρον. ἢ μὲν οὐδὲν ὅτι σοὶ σύντριμμα, εἰ μὴ μώλωψ, *Ἰσα. 53.*
 οὐδὲ πλὴν φλεγμῶναις, οὐδὲ λέπτυναις.

χῆς ἢ ἀφ' ὀσμᾶσ' ἢ τῆ λαυγῆς, ἢ μακρῶς
 μὲν ὀνόματος ἐκλήθη, λεῖται δὲ χριστοῦ θεραπεύ-
 σοντος, ἀλλὰ σύγε ἦν ἑσὶ ἡμῶν ἐραυμάτι-
 σθέντα καὶ μαλακισθέντα ἀνέσθη. ἀνέσθη
 σὺ δὲ, αὖ φαίνῃ τῷ χριστοῦ μέλει χρηστὸς καὶ ἐλπί-
 θρωτος. ἡ δὲ ἑσούτου σὺ κατεράυμάτισε τυ-
 χόν ὁ τῇ ἡμετέρων ψυχῶν ληστὴς καὶ τύραννος,
 ἢ ἀπ' ἱερουσαλὴμ ἵς ἰερὴ καὶ ταβαίνοντα, ἢ
 καὶ ἄλλοι, ἵου λαβὼν ἄσπλόν τε καὶ ἀπαρά-
 σκευον, ὥς τ' αὖ ἠκότως ἔπειν ἐκείνα, πεσώζε-
σθαι καὶ ἐσάπυσθαι οἱ μάλωπες μου ἀπ' πε-
σώσθαι τῆς ἀφροσύνης μου. ἡ μὲν οὕτως ἔχης, ὥς
 μὴ δὲ πῶς θεραπεύειν ἐπιζητεῖν, μὴ δὲ ἦν ἐρώων
 ἰδεῖναι τῆς σῆς ἰάσεως, φθὺ τῆς παληγῆς ὄντως,
 καὶ τῆς ἵς βάρους ταλαιπωρίας. ἡ δὲ μὴ πω
παντελῶς ἀπέγνωσαι, μὴ δ' ἀνιάτως ἔχης, πρὸ
 σελθε τῷ θεραπευτῇ, δέηθῃ, θεράπευσον τὰ
 ἐραύματα διὰ τῇ ἐραυμάτων, κτῆσαι τῷ ὁ-
 μοίῳ ἢ ὁμοιον, μᾶλλον δὲ τοῖς ἐλάττωσι τὰ μέ-

123. 37.

65. 34.

Math. 9

10. 5

Mar. 9

pg. 4-6.

21 ζῶνα. ἑξαπύθητι. ὁρᾷ τῇ ψυχῇ σου, σωθῆναι
 22 σοῦ ἡμῶν. καὶ ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, καὶ ἰδοὺ
 23 ὑγίης γέγονας. καὶ πάντα τὰ τῆς φιλανθρωπίας
 24 ἡμῶν. ῥήματα, μόνον ἀν' Ἰησὺ τοῖς ἀγαθοῖς φι-
 25 λάνθρωπον. μακάριοι φησὶν οἱ ἐλεήμονες, ὅτι
 26 αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. οὐ. ὁμοσὺς ἐν τοῖς μακα-
 27 ρίοις ὁ ἔλεος. καὶ μακάριος ὁ σωτὴρ ἡμῶν πᾶσι

[illegible]

» χὸν καὶ πένητα. καὶ χρῆστος ἀνὴρ οὐκ τεύρεται
 » καὶ κεχρῶν. καὶ ὅλῳ πλὴν ἡμῶν ἐλεεῖ καὶ δα-
 » νείζει ὁ δίκαιος. ἀρ' πάσωμεν τὸν μακροχρόνιον,
 σωισάντες κληθῶμεν, χρῆστοι γινώμεθα. μὴ δὲ
 κοψάτω σου μὴ δὲ νύξ τὸν ἔλεον. μὴ εἴπῃς ἐπα-
 νελθὼν ἐπάνηκε καὶ αὐτεὶ δώσω σοι. μή τι μέ-
 στον γίνηται τῆς ὁρμῆς καὶ τῆς εὐποιΐας. εἴδο-
 μόνον οὐκ ἐπιδέχεται ἀναβολὴν, ἡ φιλανθρω-
 πία. διάθρου πτε πεινῶντι τὸν ἀρτόν σου, καὶ πτω-
 χὸν ἀσέβου ἰσάραχ' ἵς τὸν οἶκόν σου. καὶ ταῦτα
 μὴ προσθυμίασ'· ὁ γὰρ ἐλεῶν φησιν, ἐν ἰλαρό-
 τητι, καὶ διπλασιάζεται σοι τὸ ἀγαθόν τῆς ἐρι-
 μότητι. τὸ γὰρ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης ἀχαιεῖτε
 καὶ ἀναμώπισον. πανηγυρίζοντες δὲ, οὐ θρηνή-
 τεον πλὴν δυσφημίας. εἰς ἀνέλης σύνδεσμον φροσύ-
 νης καὶ χειροτονίαν, μικρολογίαν δὴ λέγω, εἴδοι καὶ
 δοκιμασίαν, εἴτ' οὖν ἀμολογίαν, καὶ ῥῆμα γογ-
 γισμού, τί γινήσεται, ὡς μέγα τι καὶ θαυμάσιον,
 οἶον καὶ ὅσος ὁ τούτου μαθός. ῥαγήσεται πρῶτον
 τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματα σου ταχὺ ἀνα-
 τελεί. τίς οὖν οὐκ ἐθέλει φῶς καὶ ἰάσεως;
 αἰδοῦμαι δὲ καὶ τὸ χρῆστος γλωσσόκομον, ὃ πρὸς
 πτωχοφροσίαν ἡμᾶς παρακαλεῖ. καὶ πλὴν πτω-
 χίου καὶ πένου συμφωνίαν, ὅτι τὸ δὴ ἀνέλιν διε-
 λόμενοι εἰς πτωχοὺς κοινωνοὺς ἐποιήθημεν. καὶ
 πλὴν τῶν ἐκτελείωσιν, ἐν τῷ ταῦτα δοῦναι πτω-

ps. 7.

ps. 76

ps. 3.

isa. 58.

ad Ro. 12

isa. 58.

jo. 13.

ad Gal. 12

mat. 19.

πρὸς φιλοπώχιστος.

χοῖς οὐραθεῖσιν τε καὶ νομοθετηθεῖσιν. οἷ μὴ ἀνάγκη
 κλέψαι σοὶ τὸ φιλανθρωπίαν, ἀλλ' αἰρεῖσιν; καὶ
 δὲ νόμον, ἀλλὰ παραίνεσιν; σφόδρα καὶ αὐτὸς ἐ-
 βουλόμην οὕτως, καὶ ὑπελάμβανον. ἀλλὰ φοβῶ
 με καὶ ἀριστὸν ἄλλο καὶ οἱ δόξιοι, καὶ ἄπαρ τῶν σή-
 λαντος οὐκ εἰδίζοντες. οὐχ ὅτι διηρπάσσουσιν, οὐδ' ὅτι
 σε συλήουσιν, ἢ μεμοιχθύνουσιν, ἢ ἄλλοι τὸ ἄπληρο
 εὐμενῶν πεποιθήουσιν ταύτην πλὴν τάξιν καὶ τα-
 κειμένους, ἀλλ' ὅτι μὴ χρῖσόν οὐκ ἔστι θεομενῶν τε-
 θόρα πυνθίσιν. εἴ τι δὲ ἐμοὶ πείθεσθε δοῦλοι χρι-
 στοῦ καὶ ἀδελφοί, καὶ συγκληρονόμοι, ἕως ὅτι καιρὸς,
 χρῖσόν ἐπισηκώμεθα, χρῖσόν θοράπυσσώμεν, χρι-
 σόν θρέψωμεν, χρῖσόν ἐκδύσσωμεν, χρῖσόν στυγαλά-
 τώμεν, χρῖσόν ὑμῖσώμεν. μὴ φραπέξῃ μόνον ὥς τι
 νότος, καὶ δὲ μύροις ὥς ἡ μαρία, καὶ δὲ τάφῳ μόνον,
 ὥς ἰωσήφ ὁ ἀειμαθαιὶος, καὶ δὲ τοῖς πρὸς πλὴν τα-
 φὴν ὥς νικόδημος ὁ εἰς ἡμισείας φιλόχριστος, καὶ ὁ
 χρυσῶ καὶ λιβανῶ καὶ σκινύρην, ὥς οἱ μάχοι πρὸ τῶν ἁ-
 ρημενῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔλεον θελήσας καὶ οὐ θυσίαν ὁ
 πάντ' ἀποδοῦναι, καὶ ἡ πόρ μιν ἐκείνης ἀρνῶν πιά-
 νων καὶ ὑπολαγχνία, ταύτῃ τῷ φερόμεν αὐτῷ
 οὐκ ἔστι τῇ θεομενῶν, καὶ ἡ χαρὰ σήμερον ἐρρίμμε-
 νων. ἵνα ὁ ταννύθεν ἀπαλαγῶμεν, δέξωνται
 ἡμᾶς ἐς ταῖς αἰωνίους σκηνάς. ἐν αὐτῷ χριστῷ τῷ
 κυρίῳ ἡμῶν, ὃς ἡ δόξα ἐς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ματθ. 9.

δευτ. 6.

Luc. 16.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ

Θεολόγου, ὃς ἦν ἅγιον ἱερομάρτυρα κυ-
πριανὸν λόγος, ὃς ἄγρου μετὰ μίαν
τ' μνείας ἡμέραν ἐπανήκοντες.

M

ικροῦ κυπριανὸς διέφυγεν ἡ-
μᾶς, ὡς τῆς ζημίας, καὶ ὑμεῖς
ἠνέχσατε, οἱ πάντων μάλλον ἦν
αὐτοῖς θαυμάζοντες, καὶ ταῖς
δι' ἐτοῦ ἡμεῶντες ἐκείνον τι-
μαῖς τε καὶ πανηγύρεσι. κυπριανὸν, οὐ καὶ τοῖς
τάλλα ἐπιλήσμοσι μεμνήσθαι τῇ ἀναγκαίῳ.
εἰπὼν τῇ ἀρίστων μάλιστ' μνημονεύειν, καὶ
ὡς ἡ μεμνήσθαι ὁσίον τε ὁμοῦ καὶ ὠφέλιμον.
ἀλλ' ἀποσώμεν (ὡς τόκῳ ἡ χρέος, ἀν' ἅρα το-
σοῦτον ὑπεροχῶς φανῶμεν, ἀλλὰ μὴ πάντα
ὡς μεν ἡδεῖς τε καὶ πένητες. ἀν' δὲ καὶ λίαν πέν-
ητες, οἳ δ' ὅτι συγγνώσεται ἡμῖν καὶ τῆς ὑπε-
ρημδρίας, καὶ τῆς πενίας. ἐπεὶ καὶ πάντα
μεγαλόφυχος ὁ ἀνὴρ καὶ φιλόσοφος. μόνον αὐ-
τὸν μὴ διέφυγεν ἡμᾶς ὑπερχειρήσωμεν. ὑπερχει-
ρήσωμεν δὲ, καὶ γὰρ ἄξιον. ἀρκτέον δὲ οὕτως.
ὡς ὃς καλὸν ὑμῖν ἐπανήκομεν, καὶ καλοῖς μέ-
τροις Θεοῦ, τὸ πάντα ἐν σταθμῷ καὶ μέτρῳ διο-
ρίζοντος τε καὶ διουθύνοντος. ἐκ τῆς ἡσυχίας
αὐτὸν ἦν λόγον. ἐκ τῆς φιλομαρτυρίας αὐτὸν μάρ-

Greg. Naz.

κ κ

ἴς ἡν ἄγιον

τύρασ· ἐκ τῆς σωματικῆς ἀνέσεως, ἡδὴ τῆς
πνευματικῆς ἐξίαςιν· ἐσθλόν μὲν ὑμᾶς ὡς τέκνα,
καὶ αὐτὸ ποιοῦν μᾶλλον τοῖς ἰσοῖς μέεροις, πείθο-
μαι γάρ· ὁρᾶτε πατρὸς θύγατρον σὺν ἡμῖν, καὶ ἡ
ἐμαυτὴ λέγω, καὶ ἡ ὑμέτερον μῆτρυν· καὶ το-
σοῦτον διαφύλακτες ἀλλήλων, ὅσον ἡν πόσον
γνωρίσαι, καὶ δοκιμάσαι τῇ ἀποστάσει, καὶ θά-
πτον οἱ ζωγράφοι τὸν πίνακα, πάλιν σωθήσο-
μεν, ὡς μέγα μνήμη ἐμὴ πύργου καὶ βραχεῖα
σωθήσεται τοῖς τε ἀγαπητοῖς ἡν ἑσθλόν, καὶ
θεοῦ μεμνημένοις ἀλλανθρώπων· πῶς δὲ οὐκ
ἐμέλομεν οἱ χριστοῦ μαθηταί, τὸ κενωθέντος
δι' ἡμᾶς μέχρι δούλου μορφῆς, καὶ ξένους ὄν-
τας τῇ οὐρανίῳ, πρὸς ἑαυτὸν συναγαγόντος,
ἀντέξασθαι τε καὶ πολεξέσθαι ἀλλήλων, καὶ
τηρήσιν τὴν ἐνότητά τῷ πνεύματος, ἐν τῷ συμ-
θέσμῳ τῆς ἀρετῆς, ἢ νόμου καὶ προφητῆς ὅτι μν-
σθέντες, εἴπω κεφάλαιον· ἐν μὲν δὲ ἑσθλῶ τῆς
δουλοσύνης καὶ πρῶτον, ἡ ὡς ταῖς ταῖς πρὸς-
φραμῖν ἀλλήλοις καὶ πολεξέσθαι· οὐδὲ γὰρ
φορὰ τὴν ἀναβολὴν ὁ ζήλος, καὶ βίος ὁλος ἡμέ-
ρα μία, τοῖς πόθῳ καὶ μνησιν· δι' ὑμῶν δὲ, ὅ καὶ
μέγιστον, ἡ μὴ κατόπιν ἐσθλῆς φραμῖν, μὴ δὲ μῆ-
τρυν μνησιν γὰρ ἀπολεξέσθαι, καὶ τῆς ἐνότη-
τος ἐγγινώσκουσιν ἡμῶν ἐρυφῆς τε καὶ ἀναψύξεως·
ἐγὼ γὰρ ταῖς ταῖς μὲν ὁμολογῶ παντὶ εἶναι ἡν ἑσθ-
λός,

εδρος, καὶ πάντα πόσον ἀπεισιδάμω, ἀφ' οὗ
 χριστῷ σωεταξάμην, καὶ οὐδὲν αἶψά με τῇ ὅσῃ
 τὸρ πνὰ τοῖς ἄλλοις καὶ πδωσπύδατα. οὐ πλῆ-
 τος ὁ καὶ τῷ συρόμενος καὶ πδρὶς ρεπόμενος, οὐ γὰρ
 εἰς ὅς ἡδοναὶ, καὶ κόρος πατὴρ ὕβρεως, οὐκ ἐσθῆς
 μαλακί τε καὶ πδρὶς ῥέοντα. οὐ λίθων διαύσαι
 καὶ χεῖρες, οὐκ ἀκοή γοιτεύουσα, οὐκ ὁσφρησις
 ἐκ θηλύνουσα, οὐκ κρόφι δῆμων καὶ θεάκρω-
 ἐκ μόνοντες, ὧν πάλαι τοῖς βουλομένοις πα-
 ρεχρήσαμεν, οὐχ ὅσα τῆς πρώτης γένσεως
 ἡμῶν ἐξ ἧς ἀπολώλαμεν ἐκγονα, ἀλλὰ καὶ πλ-
 λω δύνθειαν καὶ ταγνώσκω τῇ κρατεῖαδ' τοῦ
 τοῖς ἀνέχομενων, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς δύνειος δια-
 φθείρην, τῇ πδρὶ ταῦτα μικροπρεπεία, καὶ ὡς
 ἐσῶσι πρὸς ἡμετέρων τοῖς φύγουσιν. ἐκείνου δὲ
 λίαν ἀπλήτως ἐχὼ καὶ πδρὶς χόμου, καὶ τῷ πα-
 θοῦ ἐμαυτὸν ἀποδέχομαι. μὲν τῶν ἡμετέρων
 ἐπιτέρομαι, καὶ ἀθλητῶν αἵμασιν ἐπαγάλλο-
 μαι. καὶ ἄλλων μὲν οἱ ἄθλοι καὶ τῷ κρατεῖν, ἐμοὶ
 δὲ οἱ σέφανοι. ὅσῃ τῶν περὶ ἀρπάξω πῶν δύκοσ-
 μίαν, καὶ οὕτως οἰκτοῦμαι τὰ κατὰ τῶν κατὰ.
 πᾶσι μὲν δὴ μὲν τυσι πανηγυρίσων, καὶ πᾶσις
 ἀναικτέον ἐτοίμως καὶ γλῶσσαν, καὶ ἀκωλῶ, καὶ
 διανοίαν, καὶ λέγοντάς ἡμετέρους πδρὶς αὐ-
 τῇ καὶ ἀκούοντας, καὶ πάντα ἐλάττω νομί-
 ζοντάς τῆς ἐκείνων ἀθλήσεως. καὶ γὰρ οὕτως ἐχει.

ἕως ἥν ἄγιον

πολλῶν ὄντων ἡμῶν ἕως ὁδογίαν τῆς κρείττης, καὶ
πολλῶν τῇ πρὸς ἀρετὴν παιδαγωγμάτων, λόγῳ,
νόμῳ, προφητῇ, ἀποστόλων, αὐτῇ τῇ τῆς χρι-
στοῦ παιδαγωγμάτων, τῆς πρώτου μὲν τῆς ἑξῆς
σαυρὸν ἀνελθόντος, καὶ μετὰ ἀναγκάσιον, ἵνα πε-
σιλώσῃ πῶς ἐμὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἥν ὅσον θειαμ-
βούσῃ, καὶ ἥ ξύλον ἀγάσῃ, καὶ πῶς ἡδονῇ νική-
σῃ, καὶ ἥν ἀδελφὰ ἀνασώσῃ, καὶ πῶς ἡκόντα περὶ
ἐξουσίαν ἀνακαλέσῃ, τοσούτων ὅντι ἡμῶν καὶ τοιούτων,
ὅθεν ἐλάττω ἡμῶν ἕως παιδαγωγίαν οἱ μὲν τῆς
ὁλοκαυτώματα λογιστῶν, θύματα τέλφας, προσ-
φοραὶ δεκταὶ, τῆς ἀληθείας κηρύγματα, τῆς ψυ-
δοῦς σκληρεύματα, νόμου συμπλήρωσις, τῆς γε-
νιωματικῆς νοουμένου. πλανήτης κατὰ λυσις,
κακίας διωγμός, ἁμαρτίας κατὰ κλυσις,
κόσμου κατὰ ῥοσιν. οὐδὲ μοι κυπριανὲ ἥ τιμώ-
τατόν μοι καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, πλεόν ἡ κα-
τὰ ὅσον ἄλλοι μὲν τῆς φθόνος γὰρ οὐδεὶς πα-
ρὰ μαρτύρων μὲν τῆς, καὶ σου διαφθόρον τῶς ἡ-
τημαί τε τῆς ἀρετῆς, καὶ τῇ μνήμῃ κουφίζο-
μαι. καὶ ὡς πρὸς ὅσον ὅσον ὅσον ὅσον γίνομαι, καὶ
τινα ῥόπον σύνειμί τε τῇ μαρτυρίᾳ, καὶ κοινω-
νῶ τῆς ἀθλήσεως, καὶ ὅλος πρὸς σε μετανίστα-
μαι. τάχα μὲν οὐκ ἔστι τῇ λόγων οἱ κείων, οἱς
τοσούτον τῇ ἄλλων ἐκράτεις, ὅσον τὰ λογιστῶν
τῆς ἀλόγου φύσεως. σιωπῆς ἐρχεται γὰρ οὐκ
οὐδὲ ὅπως

οἶδ' ὅπως θείλκρον τοῖς κατὰ τι σωμαπτομένοις,
 οὐχ ἦττον τοῖς λοιπῶις πράγμασιν, ἢ τοῖς ποδὶ
 ἀγχιεῖαν αἵματος. τάχα δὲ δὴ τῇ μεταβο-
 λῆς ἀθρόον τε καὶ παρὰδοξον, ὃ κρείττον λό-
 γου καὶ παραδείγματος. ἐπεὶ γλυκὺ μὲν ἦ-
 λιος μετὰ νέφος, ὡς τέως συνεκάλυπτετο, γλυ-
 κιον δὲ τὸ εἶρ, ὅτε μετὰ χειμῶνος κατήφειαν, ἡ-
 δίων δὲ μετὰ δόξα γαλήνη, καὶ θάλασσα ἡπλω-
 μένη, καὶ ταῖς ἀκταῖς πρὸςπαίζουσα, μὲν πνυ-
 μάτων σάσιν, καὶ ὠδίνοντα κύματα. οὐ γὰρ κυ-
 πριανὸς ὡς ἀνθρώπου, ἵνα οἱ μὲν ἴδότες ἡδίστου γέ-
 νηθε τῇ ὑπομνήσει, οἱ δὲ ἀγνοοῦντες μάθῃτε τὸ
 καλίστον τῇ ἡμετέρων διηγημάτων, καὶ πῶς κοι-
 νῶν χριστιανῶν φιλοτιμίαν. οὐ γὰρ ἐκεῖνος, τὸ μέ-
 γα ποτὲ καρχηδονίων ὄνομα, καὶ δὲ τῷ οἰκουμένης
 ἀπάσης ὁ πολούτω πόλεφαινης, καὶ διωκσεῖα πε-
 εἰβλεπτος, καὶ γλυκὺ γνώριμος, εἶγε μέγιστον ἦς
 διγλυνείας ἀπόληξιν, συγκλήτου βουλής μετου-
 σία, καὶ πρεσβεία, τὸ τῆς νεότητος αἶθος, τὸ τῆς
 φύσεως ἀγαλλία, τὸ τῇ λόγων κράτος, τῇ τε
 κατὰ φιλοθεσίαν, καὶ ὅσοι τῆς ἄλλης παιδιού-
 σεως, καὶ τούτων ὁ βούλει μόρος. ὡς μάλλον μὲν τὸ
 εὐκίλον ἢ τὸ ἄκρον, καὶ ἐκείνῳ θαυμάζεσθαι, μάλ-
 λον δὲ τὸ δύσκιμον εἰ ἐκείνῳ, τῆς ποδὶ πάντα
 φιλομαθίας. ἢ ἵνα διέλῃ σαφέςδρον. τῇ μὲν
 τῷ εὐκίλῳ, τῇ δὲ τῷ ἄκρῳ, εἶσι δὲ ὧν ἀμφοτέ-

ἥς τὸν ἄγιον

ροῖς, πᾶσι δὲ πάντων ἐκράτει. τῇ μὲν οὖν λό-
γων καὶ οἱ λόγοι μὴ τυρόν, οὓς πολλοὺς καὶ λαμ-
προύς ἐκείνος ὑποδὲ ἡμῶν κατεβάλετο, ἐπει-
δή γε μετῆνεγκε θεοῦ φιλανθρωπία τὴν παί-
δυσιν, τῷ φιλανθρώπῳ τὰ πάντα καὶ μετασηδύ-
ζοντος πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τῷ λόγῳ τὴν ἀλο-
γίαν ὑπέκλινεν. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, οὐκ οἶδ' ὅπως
χρήσωμαι τῷ λόγῳ, καὶ τίς γλώσσει. πῶς μὲν
μὴ μακρὸν ἀποτείνω λόγον, καὶ παντελὸς ἔξω
τῷ καιροῦ, πάντων τῇ κυπριανοῦ μεμνημένος.
πῶς δὲ μὴ τὰ μέγιστα ζημιώσω τὸν παρόντα,
τοῖς σιωπώμενοις. ἵν' ἐν μέσῃ βαδίσω τῷ καιρῷ,
καὶ τῷ πόθῳ τῇ ἀκουόντων, οὐτω μοι δοκεῖ φρι-
τέον εἶναι. τὰ μὲν ἄλλα παρῆναι τοῖς ἡδύσιν,
ἐκδιδάσκειν τὸν ἀγνοώντα, εἴ ποτε εἰσὶ τινός,
ἵν' ἀμφοτέρωθεν γένηται ὁμοίως, καὶ οἱ δι-
δάσκοντες τὰ ἐκείνου, καὶ οἱ μαθητὴν. ἐπει-
δή καὶ τὸ μεμνηῖσθαι τῶν ἀνδρῶν, ἀγασκίος, καὶ
μέγιστον ἥς παρὰ κλησὶν ἀρετῆς ὁ λόγος. εἰς δὲ
ἡ δύο τῇ ἐκείνου διὰ βραχείων ἐπιμνησθῆναι,
καὶ τούτων ὅσα μὴ δὲ βουλομένη παρελθεῖν δυ-
νατόν. μνησθῆσθαι δὲ τῷ προτέρου βίου καὶ
ἡ τις αὐτῷ γέγονε σωτηρία ὁδός, καὶ τίς ἡ κλη-
σίς, καὶ ἡ πρὸς τὸ κρείττον μετὰ θεοῖς. ἐκείνο μὲν
γε λίσσιν ἀγνέει καὶ μικρόψυχον, οἶεσθαι καὶ δι-
βεῖζεσθαι τὸν ἀθλητὴν, τῇ μνήμῃ τῇ σκαιότη-
των.

ρων . ἐπεὶ οὐτὼ καὶ παῦλος ἡμῶν οὐκ ἐπαίνε-
 ῖς ὁ μέγας , καὶ ματθαῖος ὁ τελώνης ἐν τοῖς κα-
 κίοις , καὶ κυπριανὸς αὐτός . ὁ μὲν γὰρ προτέρων
 ἐαυτὸς διωγμῶν μεμνημένος , καὶ τῆς τῷ ζήλου
 μεταθέσεως , ἵν' ἐκ τῶ παρ' ἀλλήλου μάλλους
 δοξάσῃ ἥν δούρ γέπῃ . ὁ δὲ ἥν τελώνῃ ἐαυτῷ
 προστιθεὶς ἐν τῇ τῇ μαθητῇ ἀπαριθμήσει ,
 ὡς πρὸς ἄλλο τι τῇ τιμῶν ἐπίσημον . ὁ δὲ καὶ μα-
 κρῷ λόφῳ σκλητεύων πῶς προτέρων ἐαυτὸς κα-
 κίαν , ἵνα καὶ εἴδῃ θεῷ καὶ φορέσῃ , πῶς ἔξαχθὸς
 εἴσιν , καὶ πολλοῖς ὁδοῖς χλίνεται τῆς χρηστοτέρας
 ἐλπίδος , τῇ ἀχρὸς κακίας ἐπιστρέφόντων . τίς
 γὰρ ἡ κακία , καὶ σκοπεῖτε , ὅση καὶ ἡλίκη ἡ μέ-
 γατος . δαιμόνων ἡ θόρα πευτής , ὁ χριστοῦ μα-
 θητῆς ὕδρον . καὶ διώκτης πικρότατος , ὁ μέ-
 γας τῆς ἀληθείας ἀγωνιστής . καὶ λόφῳ καὶ δόγῳ
 ταράσσων πῶς ἡ μετέρων ὁδὸν , διὰ τὸ ἐν ἀμφοτέ-
 ροις κρῆτος , ὁ κρῆτος ἀμφοτέρω μὲν εἴδῃ χρι-
 στιανοῖς . ὅθεν κακὸν καὶ γοητεία τούτοις προστιθε-
 μένη , τῇ ἐκείνου ἡ γνωριμώτατον , ὅσω δι-
 νότῳ καὶ ἡ ἀπολησίαν σώματος , ἡ καὶ εἴδῃ τὰ ἄλλα σο-
 φούς ἐκμαίνειν δύναται , καὶ χεῖρον φρονεῖν βιά-
 ζεται , καὶ ἀπὸ ὑβείσης πᾶν ἄνθρωπον λογισμὸν
 σωαρχαίον . ἡ καὶ δὲ ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν ἡ κε-
 φάλαιον ὁ λόγος . καὶ μὴ πρὸς τὰ πρῶτα τίς
 ὁρᾷν κυπριανοῦ , ταῖς ἡδοναῖς ἐφλέτω . τοῖς δὲ

ἡς ἐν ἁγίον

τελευταίοις σωφρονιζέσθω. παρθένος τις ἡ
 καὶ μετὰ πείβλεπτος, τῇ ὑπατείδων καὶ κόσ-
 μίων, ὑπρεπὴς μὲν τὴν ὥραν τοῦ σώματος, ζηλω-
 τὴ δὲ τὴν ἑσώων. τὴν τε γὰρ μορφῇ ἀξιδράστος
 ἡ, καὶ ψυχῆς ἀρετῇ ἀξιάστος. ταῦτα γὰρ
 ἡ φήμη διήγαγεν, καὶ τὴν νεανίαν ἐξέπληττε
 ὁρῶντα μὲν καὶ ἄλλος ἐξάσιον, ἀκούοντα δὲ ἑσώ-
 πον ἐφάμελλον. ἀκούετε παρθένοι καὶ σωμαχά-
 λεαδε. μάλλον δὲ καὶ τῇ ἑσώ ζυγόν, ὅσαι σώ-
 φρονές τε καὶ φιλοσωφρονίδες. κοινὸν γὰρ ἀμ-
 φοτέρας καὶ μάστιγμα τὸ διήγημα. καὶ ἡ παρ-
 θένος καὶ ἡ τῷ εἶδει σφόδρα προσαδέτω ταύ-
 τη μετὰ ἡμῶν ὁ θεὸς δαδίδι, πάσῃ καὶ δόξα λέγων
 τὸ θυμαρὸς τὸ βασιλέως ἐσώθεν. νύμφη χριστοῦ
 γνησία καὶ ἄλλος ἀπόδετον, ἀγαλμα ἐμφυχον, ἀνὰ
 θυμὰ ἄστυλον, τέμενος ἀνέπιδετον, καὶ πρὸς κε-
 κλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη. προσαδέτω
 γὰρ τι καὶ σολομῶν, μόνη χριστῷ τηρουμένη. ταῦ-
 τὴς ὁ μέγας ἡλῶ κυπριανός, οὐκοῖ δ' ὅθεν καὶ ὁ-
 πως, τῆς πάντα ἀσφαλοῦς καὶ κοσμίως. φαῦς
 σι γὰρ ὀφθαλμοὶ λίχοι καὶ τῇ ἀφάστῳ, τὸ προ-
 χειρότατον ὁρᾶν καὶ ἀπολησώτατον. καὶ οὐχ
 ἡλῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπείρα. ὡς τῆς ἀσπείρας, ἡ
 ταῦτ' ἡ συλήσειν ἡλῶξε, μάλλον δὲ τῆς ἀναι-
 σθησίας, τὸ τὰ βλαῦτα πολυμῶντός τε καὶ
 πολυμῶν πείθοντος. ἐκεῖνος καὶ ἡ τὴν παρὰ-
 δίδου

Δεισὼν ἅπ' ἀρχῆς παρέδν κατὰ τοῦ πρώτου
 παλάσματος, καὶ μέσος ἀγέλων ἵσταται, ἥ τις
 ἰωβ ἰδαίτησων, καὶ ἥ τελευταῖον κατ' αὐτοῦ
 τολμᾷ τῷ δευτέρῳ, κατὰ λύνοντος αὐτὸν καὶ
 θανατώσοντος, καὶ πείραν προσάγει τῷ ἀπει-
 ράσῳ, ἐπειδὴ δὲ δύνειτον ἀδὰ μείδεν τῷ θεῷ, ἥ φαι-
 νόμενον, ὡς καὶ εἶδον κατὰ παλαιῶν. ἡ γὰρ
 γὰρ ὅτι ποδὶ πεσείτῃ θεότητι, προσοβραμὼν
 ἀνθρωπότητι. τί οὖν θαυμάσῃ, καὶ οὐκ ἐκ κυπρια-
 νοῦ πειράτῃ τῆς ἀγίας ψυχῆς, καὶ τῷ ἀνεπά-
 φρου σώματος; πάλιν ὁ μὲν ἐπείρα, καὶ προαγω-
 γῇ χρηταὶ οὐ γυναικῶ ἢ παλαιῶ τῇ πρὸς
 ταῦτα ἐπιτηδεύων, ἀλλὰ δαιμόνων ἢ τῷ φι-
 λωσώματων καὶ φιληδόνων. ἐπειδὴ ταχεῖαι
 πρὸς πᾶσι τῇ τοιούτων ὑπηρεσίᾳ αἱ ἀφασταί-
 καὶ διωάμεις καὶ φθονοῖαι, πολλοὺς κοινωνοὺς ζη-
 τοῦσαι τῷ πῶματος. καὶ ὁ μαθὼς τῆς προαγω-
 γίας, θυσιᾶς τε καὶ σπονδαί, καὶ ἡ δὲ αἱμάτωσις
 καὶ κνίωσις οἰκείωσις, τοιούτου γὰρ ἔδδ μαθόντος
 εἶναι τοῖς ταῖς αὐτὰ χειρομενέοις. ἡ δὲ ὡς
 ἠδεδετο τῷ κακοῦ, καὶ πᾶσι ἐπιβουλήν ἐγνω. τα-
 χύ τδραὶ ἥ αἱ καὶ θαρραὶ ψυχῆς καὶ θεοφθεῖς πρὸς
 θῆραν, τῷ εὐδρυγῆτος, καὶ ὅτι μάλιστα θοι-
 στικός ἢ καὶ φοβικός πᾶσι ἐπιχείρησιν, τί φοβῆται, καὶ
 τί αὐτὸ τεχνᾷται τῷ δημιουργῷ τῆς κακίας;
 πάντων ἀφρογνοῦσα τῇ ἄλλων, ὡς ἔν θεός

ἦς ἦν ἄγιον

ἡγατα φθύνει, καὶ περσάτιν ὀρεῖται ἡγατα τοῦ
μοσχοῦ πόθου ἦν ἑαυτῆς νυμφίον, ὅς καὶ σω-
σάντων ἐρρύσθη, καὶ δέμλων διέσωσεν. πλὴν μὲν
ἀπὸ πικρῶν πρεσβυτέρων, πλὴν δὲ ἀπὸ τυραν-
νου μνηστῆρος, καὶ τυραννικωτέρου πατρός. τί
να ὄστρον; χρυσόν. ὅς κ' ἐν πυδύμασιν ἐπιτιμᾷ, καὶ
κουφίζει βαπτίζομένους, καὶ περὶ δὲ πέλαιος, καὶ
λεγεῖν αὖτε πυδύματων τῶ βυθῶ διόσωσι, καὶ ῥύετ' αὖ
μὲν ἐκ λάκκου δίκαιον λέουσι προτεθέντα βο-
ραν, καὶ χειρῶν ἐκτάσει ὅν δ' ἡρᾶσ' νικήσαντα.
ῥύεται δὲ ἑὸν κήτορ ἡγατα ὀρεῖται φυγάδε
προφήτην, καὶ τοῖς ἀπλάγχχοις πλὴν πίσιν δια-
σωσάμενον. σώζει δὲ ἀσυνείους ἐν φλογὶ παῖ-
δας, ἀγγέλω πλὴν φλόγα ἡγατα ψύξας, καὶ
τοῖς τελοῖ παρὰ ζεύξας ἦν τέταρτον. ταῦτα
καὶ πλείω τούτων ἐπιφημίζουσα, καὶ πλὴν παρ
θρόνον μαρίαν ἱκετεύουσα βοηθήσαι παρθένω
κινδυνεύουσα, ἥ τῆς ἐν ἡσείας καὶ χαμυνίαν περ
βάλλεται φάρμακον. ὁμοῦ μὲν ἥ ἡγάμος μα-
ραίνουσα, ὡς ἐπίβουλον. ἢ ὅτι ἀσπασίη τῆς φλο-
γὸς πλὴν ὕλιν, καὶ δὲ πανήση ἥ τῇ παθῶν ὕ-
περκαυμα. ὁμοῦ δὲ ἦν θεὸν ἰλεονμένη διὰ τῆς
ταπεινώσεως. οὐδενὶ γὰρ οὐτὼ τῇ πάντων, ὡς
ἡγατο παθεῖα θόρα πένεται θεός, καὶ δὲ κρυσι
ἥ φιλανθρώπον ἀντὶ δίδεται. ὀρεῖται τὰ ἐ-
ξῆς οἷον ὅτι τὸ δὴ γήματος, ἀγωνίατε γὰρ ἑὸν

τῆς παρθένου, καὶ τοῦ ἔραστος δὲ οὐχ ἡττον, μὴ
 ἥς κενὸν ἀμφοτέροις ὁ πόθος ἔληξεν. ἀλλὰ
 θαρσεῖτε. πίστεως γάρ ὁ πόθος πρόξενος γί-
 νεται. καὶ παρθένον ἐαυτῷ μνησεύων ὁ ἔ-
 ρασις, ἑσπὸς χριστοῦ μνησεύεται. καὶ ἡ μὲν τῇ
 πόθων φλόξ ἀποσβέννυται, ἡ δὲ τῆς ἀληθείας
 αἰνὰ πτεται. πῶς καὶ τίνα τρόπον; ἐνταῦθα μοι
 ἢ τῷ διηγήματος ἡδίστον. νικᾷ ἡ παρθένος, νικᾷ
 τὰ δαίμων. ὁ πειρασὶς πρόσσει τῷ ἔρασι,
 κενταμινύει τὴν ἡτταν, πόδι φρονεῖται, δυσχεραί-
 νει τῆς ὑπὲρ πόθου, ἀμύνεται ἢ ὑπὲρ πόθου. ἡ
 ἀμυνὰ δὲ τίς; ἥς ἐαυτὸν ἴσοι κίεζε, ἢ τῶς θε-
 ραπυτῶν, ἵνα κενὸν ἢ κενὸν ἐκκρουσθῇ, καὶ λύσ-
 ῃ λύσεως ἵαμα γλύνται. τῆς παρθένου μὲν ἀπο-
 κρούεται, κενά πῶς τι μηχανήματα τείχεω ὀχυροῦ
 καὶ γυναικίου, λόγου φυγῆς καὶ δεισιπείας. τῷ πᾶσι
 φανερὸν δὲ πρὸς παλαίει. ὡς τῷ θαύματος, πρὸς ἢ
 βαλόντα πάλιν ἀναστραφεῖς, καὶ συμπνίγων
 ὡς πῶς ἵνα σαοὺλ δειπνῶν. τί οὖν ὁ ἄφρων
 ἔρασις, καὶ σώφρων ἐπὶ ληπτός; ζητεῖ τῷ κενῷ
 τὴν λύσιν, δεισκει. ἀμήχανον γὰρ ἅπαν ἢ πειζό-
 μενον. τίς ἡ λύσις; ἡ δὲ ἢ τῆς παρθένου κεν-
 ταφύγει θεόν, ὡς πῶς σαοὺλ ἡ δὲ τὴν κενύει
 τῷ δαβίδ, καὶ τὰ κρούσματα. πρόσσει τῷ ταῦ
 τῆς δοιμῆς. κενταίρεται, ὡς πῶς τῷ πόθου δει-
 τῆς πωληγῆς, οὕτω τῷ πονηροῦ πνύματις δει-
 τῆς

ἡς ἦν ἅγιον

ἡς χριστὸν πίστεως. μετατίθεται ἦν πόρον, ἡδὲ
πολὺ μὲν ἀπιστοῦ μένος καὶ ἀποστροφόμενος. καὶ
γὰρ ἐδόκησεν ἡ πράγμα τῇ ἀπίστων εἶναι καὶ θαυ-
μασίων, κυπριανὸν ἐν χριστιανοῖς ἀειθμηθῆναι ὡς
τε, καὶ πάντες ἀνθρώποι. μετατίθηται δ' οὖν.
καὶ ἀποδείξει τὸ μεταβολῆς ἐναργῆς. πρὸ τίθῃ
σιδηροσά τὰς γυναικας βίβλου, θειάμβου δ' ἡ
ἁγίου θησαυροῦ πλὴν ἀσθένειαν, κηρύσσῃ πλὴν ἀ-
νοίαν, λαμπρὰν δὲ αὐτῇ αἰφῇ πλὴν φλόγα, πρὶν δα-
πανᾶ πλὴν μακρὰν ἀπάτην, ἢ μὲν φλογισα-
κὸς οὐκ ἐπὶ μίαν. ἀφίσταται τῇ δαιμόνιος,
οἰκιστὴν θεῶν. ὡς τῆς χείματος, ὅση. θεὸν ἀεί-
σκει ἁγίων πόνω καὶ πνύματι, πρόβατον ἰδρὲν
τῆς ἰδρᾶς γίνεται ὀρίμης. ὡς δὲ ἐπὶ τίνος ἡκου-
σῃ, καὶ νεωκόρος, πολλὰ δευθεῖς, ἵνα φιλοσοφήσῃ
ἡ ταπεινὸν, ἡς καὶ θαρσύνῃ τῆς προτράας ἀλα-
ζονείας. εἶτα ποιμὴν, καὶ ὁμιλίαν ὅτι κράτι-
σος τε καὶ δοκιμώτατος. οὐ γὰρ τῆς καρχηδο-
νίων προσηλάζεται μόνον ἐκκλησίαν, οὐδὲ τῆς
ἐξ ἐκείνου καὶ δὲ ἐκείνον πειλοβήν μετὰ νῆα
ἀφελῆς, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς ἐσπερίου, χυδὸν
δὲ καὶ τῆς ἐσπᾶς αὐτῆς, νοτίου τε καὶ βορείου λή-
ξεως, ἐφ' ὅθεν ἐκείνος ἦλθε τῷ θαύματι. οὐ πῶ
κυπριανὸς ἡμέτερος γίνεται. ταῦτα ὁ ἡ σῆ-
μείων καὶ τράπων θεός. ταῦτα ὁ ἦν ἰωσήφ
ἀγαπῶν ἡς αἰγυπτιῶν ὄνιον, δὲ ἀδελφῶν ἐπι-

ρείας, καὶ ἐν γυναικὶ δοκιμάσας, καὶ ἐν σιθόδο-
σίᾳ δοξάσας, καὶ ἐν ἐνυπνίοις σοφίσας, ἵν' αὐτὴ
ξένῃς πιστευθῇ, καὶ ἑπὶ φαρῶν ἡμιθῇ. καὶ
πατὴρ γλῆται πολλῶν μυριάδων, δι' ἃς αἰγυ-
πτος βαρύνεται, θάλασσα τέμνεται, αἴρως
ῥέται, ἥλιος ἴσταται, γῆ τῆς ἐπαγγελίας κλη-
ροδοτεῖται. οἵδε γὰρ πρόβωθεν καὶ τα βάλλεαθ
τῇ μεγάλων πραγμάτων ἡ σοφία τὰς ὑποθέ-
σεις, καὶ διὰ τῇ ἐναντίων τὰ ἐναντία οἰκονομεί-
σας, ἵνα καὶ μάλλον θαυμάζηται. ἀπόχρη καὶ
ταῦτα τῇ κυπριανοῦ καλῶν, ἃς μέτρον ὀφει-
μίας τελεωτάτης. ναὺ δὲ ἱσαύτα ὅτι τὰ λη-
πόμενα καὶ τοιαῦτα, ὥστε ἢ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἢ
προειρημίων ὑπῆρχεν ἃς ἐπαινον, ἔξαρκεῖν τοῖς
ἐξῆς νικᾶν ἅπαντας. ἵνα γὰρ τὰ ἐν μέσῳ σω-
τέμω, πλὴν τῇ χρημάτων πλεονεξίᾳ, πλὴν τῶ
τύφου καὶ τάλυσιν, πλὴν τῶ σώματος παιδαγω-
γίαν καὶ καθαρότητα τῇ προτέρων ὁρμῶν
ἀντίπαλον, ἢ πλεονέκτημα ἐσθλόντα φιλόσοφον, ἢ
πλεονέκτης ἐν τεύξεσι ὑψηλόν τε ὁμοῦ καὶ φιλαν-
θρώπων, ὥς ἴσον ἀπέχειν ὑπελείας ἢ αὐθαλείας,
τὰς χαμδυνίας, τὰς ἀγρυπνίας, ὅς καί τοι τῇ
τοιούτων ὁφειμαθῆσάν, καὶ τὰ πολλὰ τῇ προειρη-
φύτων ἐκράτει. πλὴν πλεονέκτημα φιλοτιμίαν,
ἔξ ὧν ἡ θος ἅπαν ἐπαίδευσε, καὶ δογματῶν ἀ-
πειροθεσίαν ἐκείνη, καὶ αὐτῶν βίον ἐκόςμη-

ἡς ἦν ἅγιον

σε, καὶ τῆς ἀρχικῆς καὶ βασιλικῆς τριᾶδος πλὴν
θεότητα τε μνησκύω, ἐστὶ δὲ ὑφ' ὧν καὶ συνα-
λειφοσκύω, ἡς ἡ ἀρχαῖον ἐπαινῆσαι, ἐν ὅροις
μείναι, ὅσοι βούλονται ὡς τε καὶ συναριθμήσεως.
ἵνα ταῦτα συνέλω, ὅθεν πλὴν ἀμετεῖαν, τῇ τοῦ
βίου καὶ ταλύνει συγκαταλύσω ἡν λόγος.
Ἐμμένω καὶ ἡμῶν δέκος, καὶ πάσας ἰδέαι κα-
λάσεων ἐπινόει, καὶ τὰ μὲν ἡδὴ παρῆν τῇ λει-
νῶν, τὰ δὲ ἐμμελιν. Ἰὼν δὲ ἀγώνισμα ποιῆται καὶ
χριστιανὸς ἐλεῖν, καὶ οὗ πρὸ αὐτῶν διώκτας ὑ-
πὸ βαλεῖν. μάλλον δὲ ἢ χριστιανὸς πάντας, ἢ κυ-
πριανὸν μόνον ἐλεῖν τε καὶ παραστήσασθαι. ὅσοι
γὰρ ὅσοι βεβαίως τε καὶ δόξῃ διαφύγειν ἦν ἀνδρα
ἐγίνωσκε, τοσούτω καὶ πλὴν νίκη καὶ αὐτῶν πρὸς φα-
νεσθῶν ἐώρα καὶ λαμπροτόραν, ἡ τούτου κρα-
τήσιν. ἐκείνως μὲν χριστιανῶν μόνον ὑπάρχειν
κρατεῖν. οὐτὼ δὲ καὶ φιλοσοφίας αὐτῆς καὶ λό-
γων, καὶ πλὴν γλῶσσαν πρὸς μελεῖν πρότορον, εἴτα
ἀφώνου ἀπαγαγεῖν καὶ ἀλόγου οὗ ὑπὸ ἐκείνης
δρῶδον, ἀρίστης εἶναι στρατηγίας ἐνόμιζεν.
οὐκ ὁρθῶς μὲν οὐδὲ ὅσοι βούλονται ταῦτα διανοοῦμε-
νος, οὐ μὲν πάντα πασιν ἀλογίως, πρόσθε πλὴν
ἐαυτῶν βούλησιν καὶ ἐπιχειρήσιν. ἐδειξε δὲ ἡ
δρῶν. ἐπειδὴ γὰρ ἀπαρῶν πρὸς βολῶν τε καὶ
πείραν, ἀνδρικῶς τε καὶ γυναικῶς ἀρσενιστάμε-
νος, ὡς πρὸς τὴν πείραν παρὰ λῆος, κυμάτων ἐπι-

σφοδρὰς, τέλος ὅς οὐρανὸν ὑπὸ αὐτῷ κρατερεῖνε, τῇ,
 οὐδ' ἐκείνου ἐσθλὸν ὁ γυνάδης, οὐδ' ἡγάπα
 πωζόμενος, οὐδ' ἀσφάλειαν τῷ σώματι μάλλινον
 πῶς ἀτιμίαν ἐνόμιζεν, ἢ ψυχῆς κίνδυνον πῶς ἡ-
 συχίαν, καὶ τὸ πῶς οὐρανὸν ἐπὶ ἄλλοις τῷ καιρῷ κιν-
 δυνάσοντας, οὐκ ὄντως τῷ παιδοτεβουῶτος, καὶ
 πρὸς τὸν ἀγῶνα θαρρύνοντος. οὐ γὰρ μικρὸν δύνα-
 σθαι καὶ λόγον ἔς ἀνδρείας προσηκῶς τοῖς ἀ-
 ποδυομένοις, πρὸς τὸ τ' ἀρετῆς σάδιον. ὅς οὖν
 τῷ σώματι μὲν ἀπὴν, τῷ πνύματι δὲ παρῆν, καὶ
 τοῖς ἀθλοῦσι σωτηριάζει. καὶ τῇ γλώσῃ μὲν
 βοηθεῖν οὐκ εἶχεν, βοηθεῖ δὲ τῷ γράμματι. πῶς;
 αἰετῆς ὑπὸ πρόειος γίνεται, ἐπὶ προρεπτικῶν
 συγγραμμάτων, καὶ λογογραφῶν πῶς διέβησαν. καὶ
 πλείονος ἐκείνος ἡρώδης ἐπιστολῶν ποιεῖται
 μὴ τυρασμόνος, ἢ πάντες δι' ἐαυτὸν οἱ παρόν-
 τες τοῖς τότε καί μιν οἰοῖτο. πεῖθ' γὰρ μὴ πατεῖσθαι,
 μὴ γένος, μὴ πῶς οὐσίαν, μὴ δυνάστείαν, μὴ ἄλλο τι
 τῇ χαμῶν κειμένων ἐμπροσθεν ἄγαν τῆς ἀλη-
 θείας, καὶ τῇ ἐκείθεν ἀποκρίσεων ἀθλῶν τ' ἀρε-
 τῆς, τοῖς ὑπὸ τῷ καλῷ κινδυνάσουσιν. καὶ ταύ-
 τῃ εἶναι πραγματειῶν ἀρίστην, αἵματος ὀλί-
 γου βασιλείαν οὐρανῶν ὠνήσασθαι, καὶ δόξης αἰ-
 δίοτητα τῇ προσκαίρων ἀντιλαβεῖν ἀγαθῶν.
 μίαν μὲν γὰρ εἶναι πατεῖσθαι τοῖς ὑψηλοῖς πῶς
 νοομενίῃ ἰδρὸν σαλήν, οὐ τὰς μικροῖς οἰοῖς

ἕως τὸν ἅγιον

ἐν ταῦθα διήλημμεύας, καὶ πολλοὺς ἀμύβουσας
οἰκήτορας. μίαν δὲ γλῶσσαν λαμπρότητα, πῶς τῷ
ἡκόνος τήρησιν, καὶ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ὁμοίω-
σιν, ὅσον ἐφικτὸν τοῖς σαρκὸς δεσμίαις, καὶ βρα-
χείαν ἀπορροῶν τῷ καλοῦ δέχεται δυνάμεσιν.
μίαν δὲ δυναστείαν, τὴν κατὰ τὸ πονηροῦ κράτος,
καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀνάλωτον καὶ ἀήτητον, ἐν τοῖς
ἑσπέρῳ διδοῦν βίαν ἀγῶνι, ἥνι καὶ κακία πρὸς ἀρε-
τήν ἀγωνίζεται, καὶ κόσμος πρὸς κόσμον, ὁ λυ-
μένος πρὸς τὸν ἐσῶτα, καὶ πικρὸς ἀγωνοθέτης,
πρὸς γλυκίους ἀγωνισαίς, καὶ βελίαιρ πρὸς χριστὸν
παρτάσσεται. ὁ δὲ ταῦτα καὶ φρονεῖς
μὲν ξιφῶν ἀνέπειθε, ψυχὴν δὲ νομίζεις τὴν πύρ,
ἡμῶν δὲ οἶσθαι θηρῶν οὐδ' ἀγριωτάτου, λι-
μὸν δὲ ὑπολαμβάνει πῶς ἀνώτατω ἐρυφίῳ. δά-
κρυα δὲ τῇ οἰκείῳ καὶ θρήνῳ καὶ οἰμωγῇ
παρὰ ῥέχειν, ὡς τῷ πονηροῦ δελεάσματα, καὶ
κωλύματα τῆς θείας ὁδοποιείας. ταῦτα γὰρ
εἶναι ἀνδρικών ψυχῶν καὶ γυναικῶν, καὶ λο-
γισμοῦ σώφρονος, καὶ τὴν παράδειγμα ἐκθύει,
αὐτὸς ὁ ταῦτα λέγων καὶ γράφων, πάντα ἡγ-
σάμενος σκύβαλα, ἵνα χριστὸν κερδήσῃ. οὕτω
ὁ γενναῖος κυπριανὸς, καὶ οὕτως ὁ πλῆζων
τοῖς λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα, πολλοὺς ἀθληταίς ἀ-
πειράζων. καὶ τίνα μαθὼν βούτων κομίζεται
; ὡς δαφνὴ καὶ ἐλάνθιον. μῆτις ἑστὶ
πάντων,

πᾶσιν, οἷς πρὸς ἐμὴν, γίνεται, ξίφει τὴν κεφα-
 λὴν τμηθεὶς, καὶ ταῖς πολλαῖς βασάνοις, ταύ-
 τῃ ἐπιτίθησι τὴν κορωνίδα. οὐτὼ χριστῷ προ-
 σάγεται, οὐτὼ πρὸς χριστὸν μετατίθεται, ὃς ὡ-
 λὺς ἐν ἁσὶ βεία, καὶ πλείων ἐν ὅσῃ βεία. κυπρια-
 νὸς ὁ μέγας καὶ διώκτης καὶ σεφανίτης. ὁ τὴν
 μεταβολὴν οὐχ ἤτησεν, ἢ τὴν ἀρετὴν θαυμάσιος.
 αὐτῷ οὐτὼ μέγα, τύπον ἀγαθοῦ ὀφείσασθαί, ὡς
 ἡ καινοτομήσει θεοσέβειαν. ἡ μὲν γὰρ τῆς σωτη-
 ρείας, ἡ δὲ τῆς εὐβουλίας. καὶ ἡ μὲν τῇ ὁλ-
 λοῖς ὑπαρχόντων, τῷ δὲ ὀλίγῃ τὰ παραδείγμα-
 τα. ἀλλ' οἷον δὴ καὶ κείνο τῇ ἐκείνου θαυμάσιον,
 μικρὸν ἐν τῷ λόγῳ προσκαρτέρησάμεν, ἵνα
 τῷ ἀθλητῇ χειρῶν μῆτα. τοιαύτη μὲν ἡ τῷ ἀν-
 ὄρῳ πολιτεία, τοιοῦτος δὲ ὁ τῆς ἀθλήσεως ἐρό-
 σος. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς ταλύειν εἶον, ἢ δέ τις εἶναι
 πείν, ἀλλὰ μὴ πρὸς θεὸν ἐκδημίαν ὀνομάσαι ἡ
 ἐκείνου πράγμα, ἢ πόθου ἀλήρωσιν, ἢ δεσμῶν
 λύσιν, ἢ βαρὺν διάξυσιν, θαυματουργεῖται π
 καὶ ταῦτα τῇ προφηφύτων ἄξιον. ἡ μὲν ὀ-
 νομασὶν παρὰ πᾶσι κυπριανὸν καὶ οὐ χρι-
 στιανὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὴν ἐναντίαν ἡμῶν
 τεταγμένοις. πᾶσι γὰρ ὁμοίως ἡ καλὸν ἀνέ-
 σιμον, ἡ σῶμα δὲ ἀφανὲς ἦν, καὶ ὁ θεσσαλὸς πα-
 ρὰ νιγνῶν τῇ θερμῶν ἐς ἀπέβειν, καὶ εἶναι
 ἐν μακρῷ, οὐκ οἶδ' εἴτε τιμῶντος τῷ θεῷ τὴν

ἦς ἦν ἅγιον

φιλόθεον, καὶ οὗτος πάλαι χρονίῳ τῷ μῦ-
τυρος, εἴτε ἦν πόρον ἡμῶν γυμνάζοντος, ἢ μὴ
φύροιμεν ζημιούμενοι, καὶ τῇ ἁγίῳ λήσαντων
ἀποδοῦμενοι. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἠνέχετο, ὅτι πάντ'
ἁγὰρον, ἰδίον ἐπιθεῖν ἄνθρωπος ὁ τῷ μῦτι τῶν θεῶν,
οὐδὲ ὅτι κοινὸν ζημιῶσαι τῇ πρὸς ἐκείνῳ χάρι-
τι, δημοσιῶσαι ὅτι σώμα δι' ἀποκαλύψας. καὶ ταῦ-
τῳ γνωαίῳ τινὶ τῇ ἁγίῳ τῷ τιμῷ καὶ ταῖς
μεν, ἰν' ἁγὰρ καὶ γνωαίῳ, ὡς πρὸς χριστὸν
καὶ τεκούσαι πρότερον, καὶ τοῖς μαθηταῖς ἀ-
παγγεῖλαι, μετὰ τῷ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις.
οὐτὼ καὶ νῦν κυπριανὸν, ἡ μὲν παραδείξασα, ἡ δὲ
παραδοῦσα ὅτι κοινὸν ὄφελος. οὗτος τῇ ἐκεί-
νου καὶ τῶν τελευταίων. οὕτως ἦς μέσον ὅτι
χρῆται ὁ τῷ μὴ λαθεῖν ἁγίος, καὶ οὐ συγχωρεῖται
φιλοσοφῆσαι τῷ ἑαυτοῦ κλοπῇ, ἐπειδὴ καὶ
τῇ ἑαυτοῦ τοῖς σώμασι τιμῶν, κρείσσων ἐκείνος καὶ
ὑψηλότερος. τὰ μὲν ὅτι παρ' ἡμῶν ῥοαῦτα,
καὶ οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείονα λέγειν. οὐδὲ γὰρ ἢ
μακρὸν ἀποτείνειμεν λόγον, εἴποισμεν αὐτῷ τῷ
ἐκείνῳ προσόντων ἁγίων, καὶ ὧν ἐκείνος πρὸς τῷ
ἀνθρώπῳ ὑπέληφεν. καὶ ταῦτα ὅσον ἀφοσιώ-
σασθαι τῷ ὀφειλομένῳ ἐκείνῳ. ἡ μὲν δὲ δήλο-
μεν. τὰ δὲ λοιπὰ παρ' ἡμῶν αὐτῇ πρὸς θε-
τέον, ἵνα τι καὶ αὐτοὶ τῷ μῦτι πρὸς ἐνέγκη-
τε, τῷ τῇ θαυμάσιον καὶ θαύρασι, τῷ τῇ νό-
σων

σων κατὰ λυσίν, πλὴν τῶ μέλλοντος πρόγνωσης.
 ἃ πάντα δύναται κυπριανού καὶ ἡ κόνις μετὰ
 τῆς πίστεως, ὡς ἴσασιν οἱ πεπεισμένοι, καὶ ἡ θαῦ
 μα μέχρις ἡμῶν παρασέμψαντες, καὶ τῶ μέλ-
 λοντι παραδόντες χρόνω. μάλλον δὲ τὰ μεί-
 ζω τούτων προεισενέγκασκε, καὶ οἷα τῶ ἐκείνους
 γνησίως ἡμῶντας ἦκός. σώματος κένωσιν, ψυ-
 χῆς ἀνέβασιν, καὶ κίαν ἀποφυγῶν, ἀρετῆς ἐπί-
 δοσιν. αἱ παρθέναι πλὴν ἀσχεμίαν, αἱ γυναῖκες
 πλὴν ὀκροσμίαν, ἀρετῆς μάλλον ἢ σώματος. οἱ νέοι,
 πλὴν κατὰ τῇ παίδων ἀνδρίαν. οἱ πρεσβύτεροι,
 πλὴν ὀβουλίαν. οἱ ἐν δυνάμει, πλὴν ὀνομίαν. οἱ
 ἐν σφατηρίᾳ πλὴν ἡμδρότητα. οἱ ἐν λόγοις, ἡ δὲ
 λογον. εἴπω τι καὶ τῇ ἡμετέρων. οἱ ἰδρεῖς, πλὴν
 μυσταγωγίαν. οἱ τῶ λαοῦ, πλὴν ὀπείθειαν. οἱ ἐν
 πένθει, πλὴν παρὰ κλησιν. οἱ ἐν ὀνημδρίᾳ, ἡν φό-
 βον. οἱ πλούσιοι, πλὴν μετὰ δοσιν. οἱ πένητες, πλὴν
 ὀχρεσίαν. πάντες πλὴν κατὰ τῶ πονηροῦ καὶ
 πικροῦ δώκον παρὰ ταξιν. ἵνα μὴ φαινόμενος
 βάλλῃ, μὴ τοξοῦ κρυπτόμενος, μὴ ὡς σκοπὸς ὀ-
 λεμῇ, μὴ ὡς ἄγγελος φώρος παύξῃ, καὶ κλέπτῃ
 πρὸς τῆς ἀπολείας βαράθρον. δεινὸν ὀφθαλ-
 μοῖς ἀλῶναι, καὶ γλώσσῃ ἐρωθῆναι, καὶ ἀκοῇ δε-
 λεασθῆναι, καὶ ὀχρῶ θυμοῦ ξέγοντος ἐμπρησθῆ-
 ναι, καὶ γύσει κατενεχθῆναι, καὶ ἀφῇ μαλακι-
 αθῆναι, καὶ τοῖς ὀπλοῖς τῆς σωτηρίας, ὀπλοῖς

εἰς τὸν ἅγιον

θανάτου χρήσασθαι. δέον τῷ θυρεῷ φραξαμέν-
νου τῆς πίστεως, σῆναι πρὸς τὰς μωθοδείας τῆς
πονηροῦ, καὶ μετὰ χριστοῦ νικῆσεντας, καὶ μὴ τῷ
μυρτύρων ἀθλήσεντας, τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀκῆς
σοι φωνῆς. Διδύτε οἱ ἀλογημένοι τῷ πατρὶός μου,
κληρονομήσατε τὴν ἐπιγελημένον ὑμῶν βασι-
λείαν, εἴθις ἀφραϊνομένων πάντων ἡ ἡγετοικία,
καὶ χορδόντων χορεῖαν τὴν ἀνατάλυντον. εἴθις
ἡ χορὸς ἐορταζόντων, καὶ φωνὴ ἀγαλλιάσεως, καὶ
θεότητος ἐλαμψις τελεωτόρα τε καὶ ἡμεθαρώ
τόρα, ἡς νῦν εἰς ἀνίγμωσιν σκιαῖς ἢ ἀπόλαυσις.
τούτοις κυπριανὸς χαίρει μάλλον ἡμεώμενος,
ἢ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις. ταῦτα καὶ παρῶν
ἐφλοσόφει τῷ λόγῳ, ἅμα δὲ τῷ βίῳ, καὶ ἅπῳ
πᾶσι δὲ κελεύεται δὲ τῆς ἡμετέρας φωνῆς.
ἢν μὴτα μὴς ἀνιμάσῃτε, εἴ πορὶ μέλει τῆς ἐκεί-
νου καρτορίας ὑμῶν, καὶ τῇ ἐκείνου πορὶ τῆς
ἀληθείας ἀγωνισμάτων, καὶ μοῦ τῷ ταῦτα πρε-
βόντος. αὐταί σοι τῷ ἐμῶν λόγων αἰ ἀπαρ-
χὰς ὡς θεία καὶ ἰδρὰ κεφαλὴ. εἴθις σοι καὶ τῇ
λόγων γέρας καὶ τῆς ἀθλήσεως, οὐ κότινος ὀλυμ-
πικός, οὐτε μήλα δελομητὰ πάγνια, οὐδὲ ἰσχυ-
ρὴ πίτυς, οὐδὲ νεμερίας σέλινα, δι' ὧν ἐφηβοὶ οὐς
τυχεῖς ἐπιμήθησαν, ἀλλὰ λόγος τὸ πάντων οἰ-
κόταρον τοῖς λόγου θεραπευταῖς, ἃ δὲ καὶ τῇ
σῶν ἀθλῶν καὶ λόγων ἄξιον, τῷ λόγῳ τὸ δῶρον.
συ δὲ

οὐ δὲ ἡμᾶς ἐξ ὧ πτόοις ἀνῶθεν ἰλέως, καὶ ὅτι ἡμε-
 τὸν διεξάγοις λόγον καὶ βίον, καὶ ὅτι ἱερὸν ἔδω-
 ποίμνιον ποιμάνοις, ἢ συμποικίλοις, τὰ τε ἄλλα
 διθύων ὡς οἷόν τε πρὸς ὃ βέλτερον, καὶ ἔδω βα-
 ρεῖς λύκοις ἀποπεμπόμενος, ἔδω θηρυτάς τῇ
 συλλαβῶν καὶ τῇ λέξεων, καὶ πῶς τῆς ἀγίας ῥι-
 σδος ἐλαμφεν, ἥς σὺ νῦν παραστάτης, τελεωτέ-
 ραν τε καὶ λαμπροτόραν ἡμῶν χειζόμενος.
 ἢ προσκινώμεν, ἢ δόξαζομεν, ἢ συμπολιτενό-
 μεθα προσκινώμεν πατέρας ἐν ἡμῶν, ἢ ὅτι ἐν ἀγίῳ
 πνύματι. ἢ καὶ παραστάμεν ὕδρον, εἰλικρινεῖς
 καὶ ἀπρόσκοποι, ἥς καὶ μεταλάβοιμεν τέλειοι τε
 λείως, ἐν αὐτῷ χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὃ πάσα
 δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, ἥς ἔδω αἰῶνας τῇ αἰῶ-
 νων, ἀμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ
 Θεολόγου ἡς ἔδω μακηχαβαίου λόγος.

Ἰ' δὲ οἱ μακηχαβαῖοι ; τούτων γὰρ
 ἡ παρούσα πανήγυρις, οὐ πα-
 ρὰ πολλοῖς μὲν ἡμεμεμένων, ὅτι
 μὴ μετὰ χριστὸν ἢ ἀθλήσεις. πάντες
 δὲ ἡμεμεῖσθε ἀξίῳ, ὅτι πρὸς τῷ
 πατρίῳ καὶ υἱοτότῃ. καὶ οἱ πρὸς τῷ χριστῷ
 παθῶν μάρτυρές εἰσιν, τί ποτε δράσειν ἐμελλον

λ ιιι

ἡς τῶν

μετὰ χριστὸν διωκόμενοι, καὶ ἦν ἐκείνου ἕποδον
ἢ μὲν μισοῦμενοι θάνατον; οἱ γὰρ χεῖς ὑπο
δείγματος τοιούτοι, τοσούτοι πλὴν ἀρετῶν, πῶς
οὐκ αὖ ὠφθησαν γενναῖοι τῶροι. μετὰ τῶν ὑποδεί-
γματος κινδυνάζοντες; καὶ ἄλλα μυστικὰ τις καὶ
ἀπόρητος οὗτος ὁ λόγος, σφόδρα τιθάνος, ἐμοὶ
γ' οἶω, καὶ πᾶσι τοῖς φιλοθεοῖς, μηδένα τῇ πρὸ
τῆς χριστοῦ παρουσίας τελειωθέντων, δίχα τῆς
ἡς χριστὸν πίστεως τούτου τιχεῖν. ὁ γὰρ λόγος, ἐ-
παρήσια δὲ μὲν ὑποδόναι καὶ τοῖς ἰδίῳ, ἐγνωρί-
σθη δὲ καὶ πρότερον τοῖς καθαροῖς πλὴν διανοίαν,
ὡς ἐκ πολλῶν δῆλον τῇ πρὸ ἐκείνου τελεμη-
μένων. οὐκ αὖ οὐ πρὸ τῶν σαυρῶν τοιούτοι, πε-
ριοιτέροι, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ἦν σαυρῶν, ἐπαινετοί, καὶ
τῆς ἐκ τῇ λόγων τιμῆς ἀξιοί. οὐχ' ἵνα προαθή-
κῃ ἢ δόξαν λάβῃ, τίνα γὰρ, ὧν ἡ πράξις ἐ-
χει τὸ εὐδοξον; ἀλλ' ἵνα δοξαζώσιν οἱ ὑφημοῦν-
τες, καὶ ζηλώσωσι πλὴν ἀρετῶν οἱ ἀκούοντες, ὡς
πρὸ κέντρῳ τῇ μνήμῃ πρὸς τὰ ἴσα διανιστάμε-
νοι. οὗτοι, τίνες μὲν ὄντες καὶ ὄθεν, καὶ ὅς οἱ αὖ ὁρ-
μώμενοι τὸ ἀπαρχῆς ἀγωγῆς καὶ παιδαγωγίας,
ἡς τοῦτον ἀρετῆς καὶ δόξης προεληλύθασι, ὡς
τε καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις τιμᾶσαι πομ-
παῖς τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τῇ ὁρ-
μῶν πλὴν ποδὶ αὐτῇ δόξαν ἐναρκεῖσθαι ταῖς
ἀπάντων ψυχαῖς. ἢ ποδὶ αὐτῇ βίβλος δηλώ-
σει τοῖς

σει τοῖς φιλομαθεῖσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ πόρις τοῦ
 αὐτοκράτορα εἶναι τῇ παθῶν τὸν λογισμὸν,
 φιλοσοφούσα, καὶ κύριον τῆς ἐπ' ἁμφοτέρωθεν,
 ἀρετὴν τε φιμὴ καὶ κακίαν. ἄλλοις τε γὰρ οὐκ
 ὀλίγοις ἐχρήσατο μὲν τυραγνίσαι, καὶ δὴ καὶ τοῖς τοῦ
 πον ἀθλήμασιν, ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον ἐπείν ἐξαρκέ-
 σει. ἐλεάζειν αὐτὰυθα τῇ πρὸ χριστοῦ παθόν-
 των ἡ ἀπαρχή, ὡς πρὸς τῇ μετὰ χριστὸν σέφανος,
 ἀνὴρ ἱεροδὸς καὶ πρεσβύτης, πολὺς τὴν τείχε,
 πολὺς τὴν φρένησιν. πρότερον μὲν καὶ περὶ
 μένος τῷ λαοῦ, καὶ περὶ σὺ χόμενος, νῦν δὲ καὶ
 τελέωτα τον θύμα περὶ σάτων ἐαυτὸν τῷ θεῷ,
 παντὸς τῷ λαοῦ καὶ θαρσύνον. περὶ μὲν ἀθλή-
 σεως δεξιὸν, καὶ φθιγγομνή καὶ σιωπῶσα πα-
 ράινεις. περὶ σάτων δὲ καὶ τῷ ἐπὶ τὰ παιῖδας, τὰ
 τῆς ἐαυτοῦ παιδείας ἀποτελέσματα, θυσίαν
 ζῶσαν ἁγίαν, ὀφείλουν τῷ θεῷ, πάσης νομικῆς
 ἱερουργίας λαμπρότεραν τε καὶ κατωτέρα.
 τὰ γὰρ τῇ παιδείᾳ, τῷ πατρὶ λογίζεσθαι,
 τῇ ἐνομοτάτων τε καὶ δικαιοτάτων. παι-
 δὸς ἐκεῖ γλυκαῖοι καὶ μεγαλόφυχοι, μετὰ δὲ ὀν-
 νοῦς, ὀννὴ βλαστήματα. φιλότιμοι τῆς ἀλη-
 θείας ἀγωνισαί. τῇ ἀντιόχου καὶ ραδνύφηλότε-
 ροι. τῷ μωσέως νόμον μαθηταὶ γνήσιοι. τῷ
 πατρίων ἐθῶν ἀκριβεῖς φύλακες. ἀριθμὸς
 τῇ παρ' ἐβραίοις ἐπαινουμένων, τῷ τῆς ἐβρα-

ματικῆς ἀναπαύσεως μυσθεῖω τιμώμενος. ἐν
 πνέοντες, πρὸς εὐ βλέποντες, μίαν ζωῆς ὁδὸν
 ἔδιδες, ἥν ἔπαρ τῷ Θεοῦ θάνατον. οὐχ ἡ ἦτορ
 ἀδελφοὶ τὰς ψυχὰς, ἢ τὰ σώματα. ζηλοτυρωῖ
 τες ἀλλήλοισ τῆς τελυτῆς. ὡ τοῦ θαύματος.
 πρὸς ἀρπάζοντες ὡς τὸν θησαυρὸν τὰς βασι-
 νους, τῷ παιδαγωγῷ νόμου πρὸς κινδυνὸν ὄντες.
 οὐ τὰς πρὸς γομεῖας τῇ βασιάνων μάλλον φο-
 βούμενοι, ἢ τὰς λησμεῖας ἐπιζητουῦντες. ἐν
 εἴῃ φοβούμενοι μόνον, μὴ ἀπείῃ κολάζων ὁ
 τύραννος, καὶ ἀπέλθωσί τινος αὐτῇ ἀσεφά-
 νωτοι, καὶ διαζυγῶσι τῇ ἀδελφῶν ἄκοντες,
 καὶ τὴν κακὴν νίκησιν νικήσωσι, ἥ μὴ παθεῖν κιν-
 δυνάσκοντες. μήτηρ ἐκεῖ νεανικὴ καὶ γυναικεία, φι-
 λόποις ὁμῶς καὶ φιλόθεοις, καὶ τὰ μητρὶα σωτῆρα
 καὶ πατέρα καὶ πατέρα καὶ πατέρα τῆς φύσεως. οὐ
 γὰρ πάχοντες ἡλέει εὐ παιδεύει, ἀλλ' ἡγωνία
 ἥ μὴ παθεῖν, οὐδὲ εὐ ἀπελθόντας ἐπὶ πόθῃ μάλ-
 λον, ἢ πρὸς εὐθηνίαν εὐ εὐφραίνονται ἡνέχτο,
 καὶ ῥύτων ἐν αὐτῇ πλείων ὁ λόγος, ἢ τῇ με-
 ταστάσεων. τῇ μὲν γὰρ ἀμείβωλος ἡ πόλις,
 τῇ δὲ ἀσφαλὴς ἡ κατὰ λυσις. καὶ εὐ μὲν ἡδὴ
 δεῶ παρετίθετο, εὐ δὲ ὅπως λάβη θεὸς ἐφρόν-
 τιζεν. ὡ ψυχῆς ἀνδορείας, ἐν γυναικείῳ τῷ σώ-
 ματι. ὡ θαυμασίας ἐπιδόσεως καὶ μεγαλοψύ-
 χου. ὡ τῆς ἀβραμαίου θυσίας ἐκείνης, ἐμὴ τι
 πολυμήτερον,

τολμητέον, καὶ μείζων. ὁ μὲν γάρ εἶα πρὸ σάγῃ
 πρὸ θυμῶς, ἡ καὶ τὸν μονογλήν, καὶ τὸν ἐκ τῆς
 ἐπαγγελίας, καὶ ἄς ὄν ἡ ἐπαγγελία, καὶ τὸ με-
 ζον, ὅτε μὴ τὸ γένος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τοιού-
 των θυμάτων, ἀπαρχὴ καὶ εἰζαχαιδίσταται. ἡ
 δὲ, δῆμον ὅλον παίδων καὶ διέρωσε τῷ θεῷ, νικη-
 σαθὰ καὶ μητέρα, καὶ ἰερέας τοῖς θυμάσι πρὸ-
 θυμοῖς ἄς σφαγῶν, ὁλοκαυτώμασι λογικοῖς, ἰε-
 ρείοις ἐπειγομένοις. ἡ μαστοὺς παρεδείκνυ, καὶ ἀνὰ
 τροφῆς ὑπεμνήσκει, καὶ προέτεινε πλὴν ὀλιγῶν,
 καὶ τὸ γῆρας ἀνθ' ἰκετῆρας προὔβαλλετο. οὐ
 σωτηρίαν ζητοῦσα, τὸ δὲ παθεῖν ἐπείγουσα, καὶ
 κίνδυνον ἡγουμένη πλὴν ἀναβολῶν, οὐ τὸν θανά-
 ρον. ὡς οὐδὲ ἐνέμαψεν, οὐδὲ ἐμαλάκισεν, οὐδὲ ἀ-
 γαστέραν ἐποίησεν οὐκ ἀρθρὸν ἐμβολὰ πρὸ τῆς
 νόμου, οὐ τροχοὶ προβαλλόμενοι, οὐ τροχὸν τῆ-
 ρος, οὐ κατὰ πέλται, οὐκ ἀκμὰ σιδηρῶς
 ὀνύχων, οὐ θῆρος ζέοντες, οὐ ξίφη θηρόμενα, οὐ
 λέβητες ζέοντες, οὐ πῦρ ἐγείρομενον, οὐ τύραννος
 ἀπειλῶν, οὐ δῆμος, οὐ δορυφόρος κατεπείγων, οὐ
 γένος ὀρώμενον, οὐ μέλη διασώμενα, οὐ σάρκες
 ξαινόμεναι, οὐχ αἷματος ὀχέοι ῥέοντες, οὐ νεότης
 διαπανωμένη, οὐ τὰ παρόντα λεινὰ, οὐ τὰ πρὸς
 δοκώμενα χαλεπά. καὶ ὅ τοις ἄλλοις βαρύντα-
 τόν ὅστις ἐν τοῖς τοιούτοις, ἡ τὸ κινδύνου παρέ-
 κτασις, ὅτε ἐκείνη τὸ κουφότατον ὡς. ἐνέκρυν

φαζοῦ τῷ θεάματι, καὶ γὰρ πως καὶ τειβῶ
 ἐνεργεῖ τοῖς πάθεσιν, οὐ γὰρ προκίλον τῇ προ-
 σταγομένην βασιάνων μόνον, ὧν πασῶν ὡς οὐδὲ
 εἰς μᾶς κατεφρόνου. ἀλλὰ καὶ οἱ τῶ διώκτου
 λόγοι πολυφθεῖς ὄντες, ὑβρίζοντος, ἀπειλοῦ-
 τος, θωπεύοντος, τί γὰρ οὐ κινουῦτος πρὸς τὸ τυ-
 χεῖν ὧν ἡλπίζε, καὶ μὲν βίαι καὶ τῇ παιδῶν αἰ-
 πρὸς τὸν τύραννον ἀποκρίσεις, τοσοῦτον ἔχουσαι
 ῥίσποφόν ἐμοῦ καὶ γλυναίων, ὥστε μικρὰ μὲν εἶναι
 πρὸς τὴν ἐκείνων κατερείαν, ἀπαντα τὰ τῇ
 ἁλῶν καὶ λαῖς ἐν συναχθέντα, μικρὰ δὲ τὴν
 κατερείαν πρὸς τὴν ἐκείνων ἐν λόγοις σύνεσιν,
 ὥστε τῇ αὐτῇ εἶναι μόνων, πάλιν τε οὐτῶ καὶ
 φιλοποφείν ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι, πρὸς ταῖς τοῦ
 διώκοντος ἀπειλὰς, καὶ αὐτὸ προτεινομένου φό-
 βου, ὧν οὐδενὸς ἡτῶντο οἱ γλυναῖοι παῖδες, καὶ
 ἡ γλυναιοτέρα τεκούσα. πάντων δὲ ἐαυτῶν ὑ-
 πὲρ αὐτῶν θέισα, καὶ τῷ φίλῳ τὸν θυμὸν μέ-
 ξασα, καλὸν ἐντάδιον δίδωσι τοῖς παισὶν ἐαυ-
 τῶν, ἐπαπελθούσα τοῖς προαπελθούσι. καὶ τῶ-
 το παῖδες; ἐκουσίως ἡδὲ αὐτὸν κινδύνου χρησα-
 σθαι, ὥς αὐτὴν δὲ σώμα φεύσειεν ἀνὰ γνόν ἀγνοῦ καὶ
 γλυναίου σώματος. καὶ μεθ' οἷων τῇ ἐπιταγῶν;
 καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ τῇ παιδῶν πρὸς τὸν τύ-
 ραννον λόγοι καὶ καλὰν καλῶν. παῖδες γὰρ οὐ;
 μεθ' ὧν παρετάξαντο, καὶ οἱς τὸν τύραννον ἔβαλ-

λον. καὶ μίον δὲ οἱ τῆς μῆς, καὶ παρακλητικοὶ
 πρότερον, καὶ ὕστερον ἐπιτάφιοι. τίνος οὖν οἱ
 τῇ παιδων λόγοι; καλὸν γὰρ ἀπομνημονεύ-
 σαι καὶ τούτων ὑμῖν, ἵν' ἔχητε τύπον, ὡς πρὸς
 ἀθλήσεως, οὕτω καὶ λόγων μαρτυρικῶν ἐν τοῖς
 τοιούτοις καιροῖς. ἄλλου μὲν ἄλλοι, καὶ ὡς ἐ-
 ηύρισεν οἱ τῶ δίδοντος λόγοι, ἢ τῇ κινδύνως
 ἢ τάξιν, ἢ τῆς ψυχῆς ἢ φιλότιμον ὥσπερ ἔστιν,
 ὡς δ' ἂν τύπῳ ποδὶ λαβεῖν, ἢ ἔαν ἴσῃ τοῖς. ἡ μὲν
 αὐτίσχε καὶ πάντες οἱ ποδισκηκότες, εἰς μὲν βα-
 σιλίδης ὁ θεός, παρ' οὗ γινόμεν, καὶ πρὸς ὃν
 ἐπιστρέφωμεν. εἰς δὲ νομοθέτης μωσῆς, ὃν οὐ
 πρὸ δώσομεν, οὐδὲ καὶ βύβρομεν, οὐ μὰς δ' ὅτι ὑ-
 πὲρ ἀρετῆς τῷ ἀνδρὶ κινδύνος, καὶ τὰ πολ-
 λὰ θαύματα, οὐδ' αὖ ἡ μὲν ἄλλος αὐτίσχος ἀπει-
 λῇ, σοὺ χαλεπώτερος. μία δὲ ἀσφράλεια, τῆς
 ἐν ὁλῆς ἢ τήρησις, καὶ ἢ μὴ ῥαγῆναι τὸ νόμον, ὥς τε
 πειχόμεθα. μία δὲ δόξα, ἢ δόξης ἀπάσης ὑ-
 ποδιδεῖν ὑπὸ τηλικούτοις. εἰς δὲ πλούτους, τὰ
 ἐλπιζόμενα. φοβερὸν δὲ οὐδὲν, ἢ ἢ φοβηθῆναι
 τι πρὸ θεοῦ. μὲν τούτων παρατετάγμε-
 θα τῇ λογισμῶν. καὶ οὕτως ὥσπερ ἔστιν. πρὸς
 τοιούτοις σοὶ νεανίας ὁ λόγος. ἡδὲ μὲν καὶ ὁ
 κόσμος οὗτος, καὶ ἢ παρ' ὧν ἔσταφος, καὶ φι-
 λλοι, καὶ συγγενεῖς, καὶ ἡλικιωταί, καὶ ὁ ναὸς
 οὗτος ἢ μέγα καὶ ποδισκῶν ὄνομα, καὶ πανη-

၈၄၈

γῆρας πατεριῶν, καὶ μυστήρια, καὶ πάντα οἷς
 ἡμεῖς τῇ ἄλλων διαφέρῃ δοκούμεν, οὐκ ἔγωγε
 ἠδὲ θεοῦ, καὶ τῇ ἑσθέρῳ τῷ καλοῦ κινδύνῳ.
 μὴ ἑστῶ νομήσης. κόσμος τε γὰρ ἄλλος ἢ μὲν, πο-
 λὺ τῇ ὀρωμύῳ ὑψηλότερός τε καὶ μονιμώ-
 τερος. πατεῖς τε ἡ ἀνώγειρουσαλήμ, ὡς οὐδεὶς
 ἀντίοχος πολιορκήσει, οὐδὲ πρὸς δοκήσει παρὰ
 σήσεσθαι, ἡ κατεργάη ἀνάλωτος. συγλήψα δὲ,
 ἡ ἔμπνυσις, καὶ οἷσιν ἀρετῇ κληθεῖς. φί-
 λοι δὲ, προφῆται καὶ πατεριάρχαι, παρῶν
 ἡμῶν καὶ ὁ τύπος τῆς ὁδοῦ βείας. ἡλικιωτῇ δὲ,
 οἷσιν ἡμῶν συγκαίνω δόντες, καὶ πῶς κατε-
 γείαν ὁμόχρονοι. ναοῦ δὲ, οὐρανὸς μεγαλοπρε-
 πές ἐστις. πανήγεις δὲ, ἀγέλων χρυσασία. καὶ
 μυστήριον ἐν μέγα, καὶ μέγιστον, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀ-
 πόκρυφον, ὁ θεὸς, πρὸς ὃν βλέπει καὶ τὰ τῆδε μυ-
 στήρια. παύσαι τοίνυν ὑποκινούμενος ἡμῶν τὰ
 μικρὰ, καὶ τὸ μηδενὸς ἄξια. οὐ γὰρ τιμησόμε-
 θαι τοῖς ἀτίμοις, οὐδὲ κερδοῦμεν ἐπιζητήματα, οὐχ
 οὕτως ἀθλίως ἐμφορῶμεθα. παύσαι καὶ ἀπει-
 λῶν, ἡ ἀνταπειλήσομεν, ἐλέγξῃς πῶς ἀ-
 σπείσαν, καὶ πρὸς τοῦτω, τὰ ἡμέτερά κολασθή-
 ρια. ἔχομεν καὶ ἡμεῖς πῦρ, ὃ δὲ δῶκεταις κο-
 λάσομεν. οἷσι πρὸς ἔθνη καὶ πόλεις εἶναι σοὶ ἦν
 ἀπὸνα, καὶ βασιλέων δὲ ἀναισθητοτάτοις, ὧν οἱ μὴ
 κρατήσουσιν, οἱ δὲ ἴσως ἡττηθήσονται, οὐδὲ γὰρ ποῦ

ΠΑΛΗΝ
 ΠΑΡΕΛ
 ΟΥΣΕ
 ΠΑΡΕΛ
 ΚΑΤΗ
 ΧΑΙΡΕ
 ΛΕΙΣ
 ΙΣΤΟ
 ΧΕΙΡΕ
 ΧΩΝ
 ΕΠΕΤΟ
 ΕΝΤΕ
 ΖΑΙΩΝ
 ΟΡΩΝΤ
 ΔΕΟ
 ΚΑΤΕ
 ΜΕΤΑ
 ΤΕΛΕ
 ΤΗΝ Π
 ΛΕΤΕ
 ΣΤΗΝ
 Ο ΤΗ
 ΕΙΡΗ
 ΤΕ ΕΙ
 ΤΥΤΟ

τηλικούτ' αὐτοῖς ὁ κίνδυνος. πρὸς νόμον θεοῦ
 παρατάσῃ, πρὸς πλάκας θεοῦ ἀρρήκτους, πρὸς
 πάριχα καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ τε ὑμνημένα. πρὸς ἀδελ-
 φούς ἐπ' αὐτὰ, καὶ ἀφ' ἧσι σωθεμένους, ἐπ' αὐτὰ ἐρο-
 παίοντο σὲ σκλητεύουσιντας. ὧν κρατῆσαι ἢ οὐ μέ-
 γα, ἢ τῇ θλώαι δέ, καὶ λίαν αἰσχρόν. ἐκείνων ἐς μέν καὶ
 γένος καὶ μαθῆται, οὐς σύλος πυρὸς καὶ νεφέ-
 λης ὠδήγει, οἷς θάλασσα διῆσατο, καὶ ὅσα μὲς
 ἴσατο, καὶ ἡλῖος ἀνεκὸ πῆτο, καὶ αἶψος ἔνετο, καὶ
 χειρῶν ἐκτασις ἐξορροῦτο μυριάδας, δι' αὐ-
 χὼν βάλλονσα. ὧν θῆρεσσι ἡτῶντο, καὶ πῦρ οὐχ
 ἡπῆτο, καὶ ἑσπλῆς ἀπῆλθεν ἡ χυναῖον θαυμά-
 ζοντες. εἰπωμέν τι καὶ τῇ θεῷ γνωρίμων, ἐλεα-
 ξάρου μῦσαι ἡμεῖς, οὐ τὴν ἀνδρίαν ἐγὼς.
 προηγωνίσατο πατήρ, ἐπαγωνισώται παῖ-
 δός. ἀπῆλθεν οἱ ἱερόεις, ἐπακολουθήσει τὰ θυ-
 ματα. πολλὰ δὲ δὴ τῇ, πρὸς πλείω παρεσκηδύα-
 σθαι. τί καὶ δράσεις ἡμᾶς ὑπὲρ ἡφανε ταῖς ἀ-
 πειλαῖς; τί καὶ πεισόμθαι; οὐδὲν ἰσχυρότερον
 τῇ πάντα παθεῖν ἐτοίμων. ὦ δὴ μοι τί μέλ-
 λετε; τί δὲ ἀναδύεσθε; τί ἡ πρόσταγμα ἡ χρη-
 σὸν ἀναμνέετε; τοῦ τὰ ξίφει; τοῦ δεσμά; ζητῶ
 ἡ τάχος. πλείον ἀναπῆδω ἡ πῦρ, οἱ θῆρεσσι
 εὐδὲ γέστροι, αἰσθῆ βλαβερά, πῶς δὲ γόττορα. πάντα
 ἐσὼ βασιλῆα καὶ πολυτελέσθαι. ἐγὼ πρῶ-
 τότητος ἔμμε, πρῶτόν με καὶ διέρωτον. ἐγὼ τε-

ἔς τὸν

λαυταῖος, ἢ τάξις ἐναμφρόνως. ἔσω τις καὶ
τῇ μέσων ἐν πρώτοις, ἵνα ἡμιθῶ μὲν ἰσομοι-
εῖα. φείδῃ δὲ, πρὸς δοῖσιν τι τυχόν καὶ τῇ ἐναν-
τίων. πάλιν καὶ ὁπλάνες ἐροῦ μὲν ἦν αὐτοῖς
λόγον. οὐ μαροφαγήσομεν, οὐκ ἐσθώμεν.
θαῖτον σὺ σε βαδῆσθαι τὰ ἡμέτερά, ἢ τοῖς σοῖς
ἡμεῖς εἴσομεν. κεφάλαιον τῶ λόγου. ἡ καινότε-
ρα ἐπινόησον κολαστήρια, ἢ τὰ παρόντα. ἴθι κα-
ταφρονούμενα. ταῦτα μὲν πρὸς ἦν τύραν-
νον. ἃ δὲ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, ὡς πρὸς παρατά-
ξις παρορρώοντες, ἃ δὲ παρῆχον ὁρᾶν, ὡς κα-
λάτε καὶ ἱερά, καὶ παντοῦ ἄλλου θεάματος καὶ
ἀκούσματος, ἡ δὲ τοῖς φιλοθέοις. ἔγω γ' ἔν αὐ-
τοῖς ἡδονῆς ἐμπύλασμαι μνημονεύων, καὶ με-
τ' αὐτῇ ἀθλοῦντων ἢ μετ' αὐτῇ διανοίᾳ, καὶ τῷ διη-
γήματι καὶ μαλώπιζομαι. πόδε βάλλειν ἀλλήλους,
πόδε πύσσονται, πανήγυρις ἡ, ὡς ἐπ' ἀθλοῖς
τετελεσμένοις. ἴω μὲν ἀδελφοὶ πρὸς τὸν κινδύ-
νους, ἐβόων, ἴω μὲν. ἐπειτὰ μῦθα, ἔως ξέει κα-
θ' ἡμῶν ὁ τύραννος, μήτε μαλακισθῇ, καὶ ζημιω-
θῶ μὲν πῶ σωθῆται. πανδεσία πρόκειται, μή
ἀπολεσθῶμεν. καλὸν μὲν καὶ σωοικιστὴς ἀλ-
λήλοις ἀδελφοὶ, καὶ συμπροσάξοντες, καὶ σιω-
πῶντες, καὶ μὲν δὲ ἔσθ' ἀρετῆς συγκινδύ-
νουντες. ἢ μὲν οἶόν τε ἡ, καὶ τοῖς σώμασιν αὐτῶν
μισαμῦθα ἔσθ' αὐτῇ πατείων, ἔστι καὶ οὗτος

τῇ ἐπαινέτῃ ὁ θάνατος. ἐπεὶ δὲ οὐ τοῦτον καί
 ρος, αὐτὰ τὰ σώματα ἴσιν ἐγκωμεῖν. τί γὰρ,
 καὶ μὴ ναὶ ἀποθάνωμεν, οὐ τεθνηξόμεθα πάν-
 τως; οὐ τῇ γινέσει τὰ ὀφειλόμενα λειτουργή-
 σομεν; ποιήσωμεν πῶς ἀνάγκη φιλοτιμίαν,
 σωσώμεθα πῶς διάλυσιν, ἢ κοινὸν, ἢ ἴδιον ἐπι-
 σώμεθα, θανάτῳ ζώων ὠνησώμεθα. μή τις οὖν
 ἡμῶν ἐστὶ φιλόψυχος, μή δὲ ἀτολμος. ἀπογνώ-
 τω καὶ τῇ ἄλλων ὁ τύραννος, ἡμῖν ἐπιτυχόν.
 τοῖς μὲν κινδύνοις πῶς τάξιν αὐτὸς ἐπιθήσει, ἡ-
 μεῖς δὲ ἐπιθήσωμεν τέλος τοῖς διωκομένοις. μή
 δὲν ποδὶ τοῦτον διαφθώμεθα, τῇ ζέσει τῆς προ-
 θυμίας. καὶ ὁ πρῶτος ἐστὶ τοῖς ἄλλοις ὁδός,
 καὶ ὁ τελευταῖος σφραγὶς ἀθλήσεως. ἡμῖν δὲ
 ἔστω ἐμπεπῆχθω πᾶσιν ὁμοίως, πανοικεσία σε
 φανώσθηναι, καὶ μή τινα λαβεῖν μόριδα ἐξ ἡ-
 μῶν ἢ διώκτην, ἢ ὡς πᾶσιν ἐγκαυχήσεται
 τῷ ἐνὶ, φλεγμαίναν τῇ πονηρίᾳ. φανώμεν
 ἀλλήλων ἀδελφοὶ, καὶ τῇ γινέσει καὶ τῇ μετα-
 στάσει, καὶ πάντες ὡς εἰς κινδυνώσωμεν, καὶ
 ἀντὶ πάντων ἐνθάτος. ἐλεάζατο ὃ πέθεξαι, μήτηρ
 ἐπακρολούσῃ θνήσκου (αὐτὴν θάψον) οὐκ ἐαυτῆς
 νεκρῶς μεγαλοπρεπῶς, ἀντὶ τοῖς τάφοις ὕψο-
 λφθῇ. διηγῶν τὰ ἡμέτερά καὶ τοῖς ὕδατον, δεί-
 κνυ καὶ τοῖς σπῖς δρασταῖς, ἢ τῆς μάστιγος δὲ
 σεβρὲς πολυαἰόριον. οἱ μὲν δὲ ταῦτα καὶ ἴπον

εἰς δὲ

τες καὶ πρᾶξαντες, καὶ ὡς συὸν ὀδόντες ἀλλή-
λοισι θήξαντες, ἐν τάξει τῆς ἡλικίας, καὶ ἰσό-
τητι τῆς πρεσβυμίας διευθετῶσιν. ἡδονὴ καὶ
θαῦμα τοῖς ὁμοφύλοις, φόβος καὶ κατὰ πη-
ξισ τοῖς διώκουσιν. οἱ ἡγετὰ παντὸς τῶν ἔθνων στρα-
τεύοντες, ἀδελφῶν ἐπὶ αὐτῶν συμφυχίας ἔσθ' ὅ-
τι περὶ αὐτῶν ἀγωνιζομένων τοσοῦτον ἡτῆς ἡθῆς, ὥς
τὸ μὴ δὲ πολεῖν τῶν ἄλλων ἔχειν ἔτι χρηστὰς τὰς ἐλ-
πίδας. ἡ δὲ γυναικίη μήτηρ, καὶ ὄντως ἐκείνων,
τῇ τρυφῇ καὶ τρυφῇ τῶν ἀρετῶν, ἢ μέ-
γα τῷ νόμῳ θρέμει, καὶ μεγαλόφυχον, τέως μὲν
χαρᾶ καὶ φόβῳ σύμμεκτος ὧν, καὶ δύο παθῶν
ἐν μεταχειρίῳ. χαρᾶ, ὅτι τὴν ἀνδρίαν καὶ τὰ
ὀρώμενα. φόβῳ, ὅτι τὸ μέλλον καὶ τὴν ὑπὲρ βολὴν
τῇ κολλάσει, καὶ ὡς νεοσσὺς ὄρνις ὀφείως προ-
σερπύζοντος, ἢ τινος ἄλλου τῇ ἐπιβούλῳ, πε-
ρεῖ πᾶτο, πολεῖ ἔρυσεν, ἢ ἐν βόλῃ, σιωπητονί-
ζον. τί μὲν οὐ λέγουσα, τί δὲ οὐ πράττουσα τῇ
πρὸς νίκη ἐπαλφόντων. ἢ παζε τὰς ῥανί-
δας τῷ αἵματι, ὅτι περὶ τὰ λακίσματα τῇ
μελῶν, περὶ καὶ τὰ λείψανα. ἢ μὲν σιω-
λεγει, ἢ δὲ παρεδίδου, ἢ δὲ παρεσκιάζει.
ἐπεφώνη πάντων. οὐ γὰρ παύσῃ, οὐ γὰρ ἀριστεῖς
ἐμοί, οὐ γὰρ ἀσώματοι χωρὶς ἐν σώμασιν, οὐ γὰρ προ-
στάται τῷ νόμῳ, καὶ τῆς ἐμῆς παλίας, καὶ τῆς
θρησκείας ὑμᾶς πόλεως, καὶ ἴς τὸδε ἀρετῆς
πρωταρχεύσεις.

περὶ
καὶ
ποι. ἔ
ἰπ. μ
πῶ μ
μὲν ὑ
ἔπε
ἐχέ
φαλ
κῆς, ἔ
ἐκτε
εἰσὶ
μ, κα
τῆς
ἀσῶ
μὲν
πῶ
πῶ
ἐμ
δῆ
δῆς.
βαλ
φεί
πο
δι
τε
τε
ἐμ

πρωταγωνίστης. ἔτι μικρόν, καὶ νενικήκαμεν.
 κεκμήκασιν οἱ βαλυνισταί, ἔδωκ' φοβοῦμαι μό-
 νον. ἔτι μικρόν, καὶ μακροῦ μὲν εἰς μηδ' ἄσπετον
 ἔγωγε. μακροὶ δὲ ὑμεῖς εἰς νέους. ἀλλὰ ποθεῖτε
 πλὴν μητρὶά, οὐκ ἀπολείψωμαι ἡμῶν. ἔδωκ' ὑ-
 μῖν ὑπὸ χνοῦ μαι. οὐχ οὕτως ἐγὼ μισότεκνος.

Ἐπεὶ δὲ τελειωθέντας εἶδεν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς
 εἶχεν ἐκ τῆς συμπληρώσεως, διαρῶσα πλὴν κε-
 φαλῶ μάλα φαισθῶς, ὡς πρὸς οὐλύμπιονί-
 κης, εἰς ὑψηλῶ τῷ φρονήματι, καὶ τὰς χεῖρας
 ἐκτείναντα, μεγάλη καὶ λαμπρὰ τῇ φωνῇ, δύχα-
 ριστῶ σοὶ φησι πάτερ ἄγε, καὶ σοὶ παιδιδυτὰ νό-
 με, καὶ θεὸς πάτερ ἡμῶν καὶ προαγωνιστὰ τῇ
 τέκνων τῇ σὺν ἐλεάζων, ὅτι ἦν τῇ ἡμῶν
 ὠδόνων καὶ πρὸν παρεδέξατο, καὶ ὅτι μήτηρ ἐχνοῦ
 μὲν πατρὶν μητέρων ἰδὼν τὸν δῶν. οὐδὲν ὑπελθὼ
 πόμῳ κόσμῳ, πάντα θεῷ παραδέδωκε, ἦν
 ἐμὸν θησαυρὸν, τὰς ἐμὰς γηρωκόμοιο ἐλπί-
 δας. ὡς μεγαλοπρεπῶς τετίμημαι, ὡς ὑπὸρ-
 βαλλόντως γε γηρωκόμημαι. ἀπέχω τὰ ἑρο-
 φεία ὡς παῖδες, εἶδον ἑσπερὶ ἀρετῆς ἀγωνιζομέ-
 νου ὑμᾶς, πάντας σεφανίτας ἐθασάμεν, ὡς
 διερχέτας ὅρα δὲ βαλυνιστάς. μικροῦ καὶ τῷ
 τρανῶ χεῖρας ὁμολογῶ τῆς τάξεως, ὅτι με-
 τελευταῖαν ἐτα μύσασα τοῖς κινδύνοις, ἵνα τὸ
 ἐμὸν τόκον προτὸν θεατεῖσθε, καὶ καθε-

Greg. Naz.

μ m

ἦς δὲ

ἡσυχον τῇ παίδων ἀθλήσασθαι, οὕτως ἐπ' ἀνέλ-
θω (αὐτὸν ἀσφαλείᾳ τελείᾳ, τελείοις θύμασιν. οὐ
παράφορον κόμην, οὐ δ' ἀρρήξω χιτῶνα, οὐ
ξανά σάρκας ὄνυξιν, οὐκ ἐγχεῶ θρήνον, οὐκ ἡλέ-
σω τὰς σωθηνούσας, οὐ συγκλείσω ἐμαυτῷ
σκότος, ἵνα ἡλ' αἴρ' σωθηνήσῃ μοι, οὐκ ἀνάμειν' αὐ-
παρκαλήτορας, οὐκ ἀρ' τον πένθιμον παρὰ θή-
σομαι. ταῦτα γὰρ τῇ ἀλυνδῶν μητρώων, αἱ
σαρκῶν μόνον ἴσ'ι μητρές. αἷς οἱ χονταὶ παῖ-
δες, αὐτὸν σέμου ἴνους διηγήματος. ἐμοὶ δὲ οὐ τε-
θνήκατε φίλτατε παίδων, ἀλλ' ἐν ἑαυτοφροσύνῃ
τε. οὐκ ἐκλελοίπατε, ἀλλὰ μετεληλύθατε. οὐ
ἡττήξαμεν, ἀλλὰ σωεπαίγητε. οὐ θηρείοις
ἤρπασεν ὑμᾶς, οὐκ ἡμᾶς ἐπέκλυσεν, οὐ ληΐης διέ-
φθρεν, ἔνός ποτε διέκλυσεν, οὐ πόλεμος παρὰ νάλα-
σεν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν, ἢ μικρόν, ἢ μέζον τῇ ἀνθρώ-
πινῳ. ἐθρήνηκα ἀν' καὶ μάλα σπρόσβας, ἃ τού-
των ὑμῶν ἡ σωσέμεν. ἐφαίνω ἀν' τότε τοῖς
δάκρυσιν, ὡς νῦν τῷ μὴ δακρύσει, φιλότεκνος.
ἔτι καὶ ταῦτα μικρά. ὅντως ἀν' ὑμᾶς ἀπεκλά-
σάμεν, ἃ ἡσυχῶς ἐσώθητε, ἃ τῇ βρασάνων ἡττή-
θητε, εἴ ἴνους ὑμῶν ἐκράτησαν, ὡς ἡττήθησα-
ν ὑμῶν οἱ διώκοντες. τὰ δὲ νῦν, δύφικία, χαρὰ, δό-
ξα, χοροσάσαι, φαισρότητες τοῖς ὑπολειφθεῖ-
σιν. ἐγὼ γὰρ ὑμῶν ἐπαπένδομαι, μετὰ θυγῆς
ταχυσόμηναι, μετὰ ἀνῆς δοξαδοσομηναι. πολλὴν
οὐδὲν.

ὅσον, ὃ μὲν εἷς, ἡμεῖς δὲ ῥοσὺν τοὶ ζηλωταὶ ῥοσνο-
 κτόνοι, οὐ σώμάτων πορνείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἐκ-
 κεντήσαντες. καὶ ἡ μὲν εὐα θεόδοτον, ἀρ-
 χινὴ καὶ ἑστῶν, ἐγὼ δὲ ἀνδρᾶς ἐπὶ τὰ καὶ τοῦ-
 ροῦ ἐκόντας θεῷ καὶ διδῶσα. συμπληροῦν τω
 μοι καὶ ἰδρεμῶσ' ἦν ἐπιτάξιον, οὐ θρηναῖν,
 » ἀλλ' ὀφθιμῶν τελευτῶν ὁσίαν. ἔσθ' ἡ χιόνα ἐ-
 » λάμψατε, ἔσθ' ἡ γάλα ἐτυρώθητε, ἔσθ' ἡ λίθον
 » σάπφειρον ἢ σύνταγμα ὑμῶν, θεῷ καὶ γέλυ
 νημενῶν καὶ δεδομμένων. τί ἐπὶ; πρόσθε ὡς τὴν
 ραννε καὶ μετὰ τοῖς παισὶν, εἴ τις καὶ παρ' ἐχθρῶν
 χεῖρας, ἢ ἡσὶ σεμνότηρον ἢ ἀγώνισμα. εἴθε μὲν
 καὶ ὅτ' πασῶν ἡλθον τῇ κολάσει, ἵνα ἀνα-
 μύξω ἑὸν ἐμοῦς ἰχώρῳ τοῖς ἐκείνων ἰχώρῳ,
 καὶ ταῖς σαρκί, τὰς γηραιὰς σάρκα. ἀλλὰ πῶ
 ὅτ' ἑὸν παῖδας καὶ τὰ κολασθήσεται. ἡ δὲ μὴ ἑστῶ,
 ἀλλὰ τὴν γὰρ κόνιν, τὴν κόνιν. καὶ τάφος εἰς ἡμᾶς
 ὑποδέχεται. μὴ φθονήσης τελευτῆς ὁμοτίμου,
 τοῖς ὁμοτίμοις πλὴν ἀρετῆν. χαίρετε ὡς μητέρες,
 χαίρετε ὡς παῖδες. οὕτως ἐκρέφετε ἑὸν ἑὸν ὑ-
 μῶν προελθόντας, οὕτως ἐκρέφεατε. καὶ ὅτ'
 ὑποδύματα δεσώμεν ὑμῖν, πρὸς ἦν ἀγῶνα ἦν
 καλὸν ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα ἔλεγε, καὶ προ-
 σέτιθει τοῖς παισὶν ἑαυτήν. τίνα ἔσθ' ὅπον; ὡς ἑστῶ
 συμφῶν πλὴν πυρραῖαν ἀβραμούσα, ταύτην γὰρ
 κατεκρίθη, καὶ οὐδὲ ἑὸν ἀγῶνα ἀναμείνασα, ἵνα

१५ ११

70. ⁷² *Si*

ο. ὅτε τῆς ἰεφθάς θυσίαν ἀσφαλέσδρονος,
 καὶ μεγαλοπρεπέσδρον. οὐ γὰρ ἀναγκαίαν ἐ-
 ποίει πῶν ἐπίδρουν, ὡς πῶρ ἐκεῖ ἐπαγγέλιασθόν
 μότης, καὶ νίκης δρῶς ἀπεγνωσμένης. ἀλλ' ἐκού-
 σιος ἰδρουργία, καὶ μαθὼν ἔχουσα μόνον τὰ ἐλ-
 πιζόμενα. ὅτε τῇ δανιήλ ἄθλων οὐκ ἀτιμό-
 τερων, παραδοθέντες ἄς βορὰν λείουσι, καὶ τῇ τῇ
 χειρὶν ἐκτάσει δὲ θῆρας νικήσαντες. ὅτε τῇ
 ἐν ἀστυείᾳ νεανίσκων οὐ δεύτῳ δρῶν, οἷο ἄγγελος
 ἀνέψυξεν ἐν πυρὶ, ἔν παρὰ δὲ νόμον μὴ καὶ τα-
 λύσαντας, μὴ δὲ ῥοφλῶν περὶ σιμελίου βέβη-
 λον καὶ ἀνὴρ. ὅτε τῇ ὑδρὸν ἔσδρῃ χρυσοῦ
 θαυμάτων ἄς θελοῦμίαν οὐκ ἔλαττον. οἱ μὲν γὰρ,
 ὁ καὶ ἀρχόμενος εἶπον τῷ λόγῳ, τῷ χρυσοῦ κα-
 τηκολούθησαν αἵματι, καὶ θεὸς ἦν ὁδηγὸς τῇ
 τοιούτων ἄθλων, ἱσαύτως ἔσδρῃ ἡμῶν ἴσενεγ-
 κὼν ἱσφορὰν, καὶ οὕτω παρὰ δὲ ξον. τοῖς δὲ, οὐ
 πολλὰ οὐδὲ τοιαῦτα τὰ τῇ ἀρετῆς ὑπεδείγμα-
 τα. ἱσῶν πῶν καὶ τρεῖς ἐθαύμασε μὲν ἡ ἰου-
 δαία πᾶσα, καὶ ὡς αὐτὴ σεφανωθεῖα ἡγάλλε-
 το, καὶ διανίστατο. καὶ γὰρ ἦν ἁπλῶν οὗτος, καὶ ἁ-
 πλῶν μέγιστος τῇ πῶρτε πόλεοντων πῶν πό-
 λιν. ἡ καὶ ταλυνθῆναι ἔν νόμον καὶ τὰ πῶν ἡμέραν
 ἐκείνῳ, ἡ δοξαθῆναι. καὶ ὡς ἐπὶ ξυροῦ τὰ
 πράγματα εἰσῆκει τότε παντὶ τῷ τῇ ἐβραίων
 γένει, τὰ τῆς ἐκείνων ἀθλήσεως. ἡ γὰρ δὲ καὶ ἀν-

εις το

πόρος, οὐτῶ μετὰ βαλὼν ἔς θαῦμα πλὴν ἀπειλήν,
ἴσθαι γὰρ θαυμάζειν ἀνθρώπων ἀρετὴν καὶ πολέ-
μοι, ὅτ' αὖ τῷ θυμῷ λήξαντες, ἢ πράξεις ἐφ' ἑαυ-
τῆς δοκιμάζεται. ὥστε καὶ ἀπὴλθον ἀπράκτος,
πολλὰ μὲν ἦν πατέρα σέλδον ἐπαινέσας τῆς
ἔς τ' ἔθνος ἱμῆς, καὶ τῆς ἔς τ' ἰδρὸν μεγαλοψυ-
χίας. πολλὰ δὲ σίμωνα ἦν ἐπαγαγόντα μεμ-
ψάμενος, ὥς καὶ τῆς ἀπανθρώπιας αἵτιον, καὶ τ'
ἀδοξίας. τούτῳ μεμώμεθα καὶ ἰδρεῖς, καὶ
μητέρεος καὶ πατρὸς. οἱ μὲν, ἔς πλὴν ἐλεάζαρον
ἱμῶν τῷ πυγμαίικου πατρὸς, καὶ λόγῳ καὶ ὄρ-
γῳ τ' βέλτερον παραδείξαντος. αἱ δὲ, τῆς γλυ-
ναίας μικρὸς, ἀληθῶς φιλότεκνοι φανείσαι, καὶ
χριστῶ τῷ δὲ αὐτῇ παρασῆσασαι, ἵνα καὶ γά-
μος ἀγαθὴ ὅλ' τῆς τριαύτης θυσίᾳς. οἱ δὲ, τῷ
ἰδρὸς αἰδούμενοι παῖδας, καὶ πλὴν νεότητι δα-
πανῶντες, οὐκ ἐν τοῖς ἀσχροῖς πάθεσιν, ἀλλ' ἐν
τοῖς κατὰ τῇ παθῶν ἀτωνίσμασι, καὶ πρὸς τ'
καθ' ἡμέραν ἀντίστοιχον γλυναίως ἀνδριζόμενοι, πᾶ-
σι μέλεσι πολεμοῦντα, καὶ διαφόρως διώκοντα.
ποτῶ γὰρ ἀθλητὰς ἔχειν κατὰ πάντα καιρὸν
καὶ χρόνον, καὶ γένος ἅπαν. καὶ ἡλικίαν ἀπο-
θεῖν, καὶ φανερῶς πολεμουμένῳ, καὶ ἀφανῶς
ἐπιβουληθῶμένῳ. καὶ βοηθεῖσθαι μὲν τοῖς πα-
λαιῶς διηγήμασι, βοηθεῖσθαι δὲ καὶ τοῖς νέοις. καὶ
πάντα χόσιν ὥς πορ αἱ μέλισσαι, συμμέγειν τὰ
χρησ

χρησιμώτατα, ἥς εἰς κρείον φιλοτεχνίαν ἢ
 γλυπτικόν. ἵνα καὶ οἱ παλαιᾶς ἢ νέας οὐδὲ
 μηδὲ θεὸς εἰ μὴν, ὁ εἰς ἡμῶν καὶ πνύατι δοξα-
 ζόμενος, καὶ γινώσκων οὐκ ἴδιον, καὶ γινώσκό-
 μενος ἔσθ' ἡ δόξα, ὁ μολογούμενος τε καὶ ὁ μολο-
 γῶν, δοξαζόμενος καὶ δοξάζων εἰς αὐτῶν τῶν
 χριστῶν, ὧν ἡ δόξα ἔστι αἰώνιος, ἀμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ
 Θεολόγου ἥς καισάριον ἦν ἐαυτῶν
 δελφὸν ἐπιτάφιος, πιδιόν-
 των ἐπὶ τῇ γονέων.

εἰς με ἴσως ὧ φίλοι καὶ ἀδελ-
 φοὶ καὶ πατέρες, ὅ γλυκὺ καὶ
 πρᾶγμα καὶ ὄνομα, θρήνοις ἐπι-
 βαλουῦντα τῶν ἀπελθόντων καὶ
 ὀδυρμούς, ὑποδέχεσθαι περὶ
 μὲν λόγον, ἢ μακροῦς ἀποτεινῶντα καὶ κομ-
 ψοῦς λόγους, οἷς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. καὶ οἱ μὲν ὡς
 συμπεπλησύνοντες, καὶ σωθῆναι ὄντες παρεσιδύα-
 δε, ἵνα εἰς τῶν ἐμῶν πάθος ταῖς οἰκείαις δακρύσειν τε, ὅ-
 σοις τὸ τοιοῦτόν ὅστις, καὶ σὺ φίλοι καὶ ἀλγῶν εἰς
 φιλικαῖς πάθεσιν. οἱ δὲ ὡς πῶν ἀκούων ἐσιάσων-
 τες, καὶ ἡ δόξα ἐσόμενοι. χρῆναι γὰρ ἡμᾶς ἐπίδη-
 ξιν ἐπιθέσθαι καὶ πῶν, συμφορὰν, οἷα ὅτε ἡλθ

αἰδία. Καισαρίῳ πατέρι μὲν, ἵν' ἐντεῦθεν
 ἀρξώμεθα ὅθεν ἡμῖν πρεπωδέσαστον, οὓς πάν-
 τες γινώσκετε, καὶ ὧν πῶν ἀρετῶν καὶ ὀρεόντες
 καὶ ἀκούοντες, ζηλοῦτε καὶ θαυμάζετε, καὶ διη-
 γείδε τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰ πρὸς ἑνὲς ἑσιν ἀνθρώπων,
 ἄλλος ἄλλό τι μὲν ἄπο λαβόντες. ἐπεὶ μὴ πάν-
 τα ἦν αὐτῷ οἶόν τε, μὴ δὲ μίᾳς γλώσσης ἢ ὀρ-
 γον, καὶ σφόδρὰ ἱεὴ τῇ φιλοφρονότητι καὶ
 φιλοτιμίᾳ. οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρ-
 χόντων ἦς εὐφημίαν, ἢ μή τι πῶς εἶναι δο-
 καὶ τὰ οἰκεία θαυμάζων, ἐν μέγιστον ἅπαντων,
 καὶ ὡς τὸ ἄλλό τι ἐπίσημόν ὄσιν ἢ οὐτέ βεβα-
 σμηνούς τοὺςδε λέγω καὶ πολλοὺς, καὶ οὐχ ἥτ-
 τον δι' ἀρετῶν αἰδεσίμω, ἢ οὐκ ἡγήσας. ὧν τὰ
 μὲν σώματα χρόνῳ κέκμηκεν, αἱ ψυχαὶ δὲ θεῶ
 νεάζουσι. πατὴρ μὲν ἐκ τῆς ἀγριελαίου καλῶς
 ἐγκεντρεθεὶς ἦς πῶν καλλιέλαιον, καὶ τοσοῦτον
 κοινωνήσας τῆς ποιότητος, ὥστε καὶ ἄλλους ἐγκεν-
 τρεῖν πιστευθῆναι, καὶ θόρα πείαν ἐγχειρᾶν
 ναὶ ψυχῶν, ὑψηλὸς ὑψηλῶς τῷ λαῷ τὰδε πε-
 καθεζόμενος. ἀρῶν τις δαδύτορος ἢ μαυροῦς,
 δεῶν πωλησιάζειν ἡξιωμένος, καὶ θείαν φανὴν χο-
 ρηγεῖν τοῖς ἄλλοις ἰσαμένους πόρρωθεν. πράος,
 ἀόρητος, καλὸς καὶ εἶδος, θόρμος καὶ πνύμα.
 πολλὸς καὶ φαινόμενος, πολλοσιώτερος καὶ κρυπτό-
 μενος. τί αὖ ἡμῖν ἀναξωγραφοῦν ἦν γινώσκο

πλεον
 πινει
 μανουσ
 συτον
 γας, τι
 λυοτο
 ραζεν
 κντεν
 κμμελο
 ποτορ
 τις, ου
 λαχ, κη
 και τα
 βουλα
 εβ' αδ'
 των των
 ξαμι
 αυρητη
 των τε
 χνετ
 ρους ει
 σεις υ
 τα, ου
 και με
 μεσω
 πολος

παρὸν ἐφθάρην γήρας, ὁ μὲν μοι καὶ πῶς ἀρε-
 τῶν καὶ πῶς ἡλικίαν, καὶ πλήρεις ἡμερῶν τῇ τε
 μείνουσών, ὁμοίως καὶ τῇ λυομένων. παρὰ το-
 σοῦτον ἐκείνους οὐκ ἔχων τὰ πρῶτα τῇ ἑδῇ
 γῆς, παρ' ὅσων ὑπ' ἀλλήλων ἄς ἢ πρῶτερον ἐκω-
 λύνοντο. καὶ πάσης οὐδαμῶς μέρων ἐπλή-
 ρωσαν, πᾶσι τῆς τελευταίας ταύτης ὡς αὖ
 οἰκθρήεις, εἴτε δοκιμασίας χρηλὲς γινῆναι, εἴτε οἰκο-
 νομίας. ἡ δὲ ὅστις, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἦν σφαλε-
 ρώτερον τῇ παιδων δι' ἡλικίαν, περὶ ἐμφαν-
 τες, οὕτως ἦδη καὶ ταλῦσαι ἦν βίον ἐν ἀσφα-
 λείᾳ, καὶ πρὸς τὰ αὐτῶ πανοικέσια μετὰ τεθῆναι.
 καὶ ταῦτα διήλθον, οὐ τοῦτο δ' ἐγκωμιάσαι
 βουλόμενος, οὐδὲ ἀγνοῶν, ὅτι μόλις αὖτις τῆς
 ἀξίας ἐφίκοιτο, καὶ ὅλλω ὑπόθεσιν λόγου ἦν
 τούτων ἐπαινεῖν ἐνσησάμενος, ἀλλ' ἵν' ἐπιδεί-
 ξαι μὲν πατέρων ἐφ' ἐλομένη καὶ βεβαίως τῆς
 ἀρετῆς. καὶ μὴ θαυμάζητε μὴ δὲ ἀπιστῆτε, ὅτι τοιού-
 των τυχόντων γυννητόρων, θιούτων ἑαυτὸν παρ' ἐ-
 χον ἐπαίνων ἀξίον. ἀλλὰ θύναντίον, ὃ πρὸς ἐτέ-
 ρους εἶδεν, τῇ οἰκείᾳ καὶ τῇ ἐγγύθεν ἀμελή-
 σας ὑποδειγμάτων. τὰ μὲν δὲ πρῶτα τοιαῦ-
 τα, οἷα προσήκει εἶναι τοῖς ὅντως δι' γεγονόσι,
 καὶ καλῶς βιώσεσθαι μέλουσιν. ἵνα δὲ τὰ ἐν
 μέσῳ σιωπῶ, καὶ ἄλλος καὶ μέγας, καὶ πῶς ἑδῇ
 πᾶσι τῶ ἀνθρώπῳ χάριν, καὶ ὡς πρὸς ἐν φρόνῳ

ὅς ἦν ἐαυτῷ ἀδελφὸν
δυσαρμοσίαν, ὅτι μὴ δὲ πρὸς ἡμῶν τὰ ῥαῖα τα
θαυμάζειν, ἃ καὶ τοῖς ἄλλοις οὐ μικρὰ φαίνεται,
πρὸς τὰ ἐφεξῆς βασιτοῦ μου τὸ λόγον, καὶ ἃ μὴ
δὲ βουλομένῳ παραλιπεῖν ῥάδιον. Ἐπεὶ δὲ
τοιούτοις ἡγεσι ῥαφόντες καὶ παιδουθενῆτες, καὶ
τοῖς ἐν ταῦθα μαθήμασιν ἱκανῶς ἐνασκηθέντες,
ἐν οἷς ἐκείνος τάχειτε καὶ μεγέθει φύσεως, οὐδ' αὖ
εἴπω ὡς ὅσον ἔσθ' ὅσον ὅσον. ὦ, πῶς ἄρα
κρυπτήν τιν' ἐν ταῦτα παρέλθω μνήμην, καὶ μὴ με
ἀφελόσοφον ἐλέγξῃ ὅτι πάρος παρὰ τὴν ὑπόχρε
σιν; ἀλλ' ἐπειδὴ γε ἔσθ' ὅσον καὶ εὐδὲς ἐδίδκει, καὶ
τότε πρῶτον ἅπ' ἀλλήλων ἐχάσθημεν, ἐγὼ μὲν
τοῖς κατὰ παλαιὴν ἐγκρατεῖας παιδου
θενέοις ἀνθούσι τότε, κατὰ ῥητορικῆς δὲ ὥτα. ὁ
δὲ τὴν ἀλεξάνδρου πόλιν κατὰ λαβῶν, παντοίας
παιδουθενέας καὶ τότε καὶ νῦν οὐ σάν τε καὶ δο
κούσαν δὲ γαστήρον. τί πρῶτον, ἢ τί μέγιστον εἶ
πω τὴν ἐκείνου καλῶν; τί δὲ παρεῖς, μὴ τῷ με
γίστῳ ζημιώσω ἦν λόγον. τίς μὲν ἐκείνου διδα
σκάλοις πεισφόρος; τίς δὲ ἡλιξί πρῶτον ἡλιξί
ρος; τίς μὲν μάλλον ἀπέφυγε τὴν τῶν μοχθη
ρῶν ἐταιρίαν καὶ ὁμιλίαν; τίς δὲ τῇ τῶν βελ
τίστων ἐαυτὸν προσέθηκε πλεῖον, ἄλλοις τε, καὶ
τῇ ἐκ τῆς πατρίδος τοῖς ἀδελφικοῦ τῶν καὶ
γνωριμῶν τῶν τοῖς; ὅσως οὐδὲ εἴπω φέρειν μι
κρόν ὅς ἀρετῶν ἢ κακίας, τὰς σπουδαίας. ὅς

ὡς, τ
δὲ τῇ
παι
ει μ
μὲν οἱ
παι
γὰρ
τῇ κα
καὶ τῇ
μαθ
παι
φιλο
παι
ταχ
λῶν
Τα
εἰσπ
μὴ
νῶν
θαυ
οὐ τῇ
γὰρ
παι
παι
νῶν
μαθ

ὦν, τίς μὲν ἀρχουσιν ἐκείνου τιμώτορος; τίς
 δὲ τῇ πόλει πάση; καί τοί γε δὴ τὸ μέγεθος
 πάντων ἐγκρηπτομένων, ἢ ἑδὶ σωφροσύνη γνω-
 ριμώτορος, ἢ ἑδὶ σμύσει πολλοφανέσδρος; τοῖον
 μὲν οἶδος οὐκ ἐπὶ ἤλθε παιδούσεως; μάλλον δὲ
 ποῖον, ὡς οὐδὲ μόνον ἕτερος. τίνι δὲ παρήκεν, ἐγ-
 γὺς αὐτῷ γινέσθαι καὶ κατὰ μικρόν; μή ὅτι
 τῇ καὶ ἑαυτὴν καὶ τῆς αὐτῆς ἡλικίας, ἀλλὰ
 καὶ τῇ πρεσβυτέρων καὶ παλαιότερων ἐν τοῖς
 μαθήμασι, καὶ πάντα ὡς ἐν ὁμοσκήσας, καὶ αὖ
 τὴν πάντων ἐνέχον. ὅν μὲν πῶλον πῶ φύσιν,
 φιλοφρονίαν κηρύσσας, ὅν δὲ γυναικῶ πῶ ἄσκη-
 σιν, διανοίαν ὁξύτην. μάλλον δὲ τάχει μὲν ὅν
 ταχεῖς, αὐτοδὴ δὲ ὅν φιλοπόνον ὑπερβα-
 λῶν, καὶ ὅν κατ' ἀμφω δεξιούς ἀμφοτέροις.

Γεωμετεῖας μὲν γὰρ ἀστρονομίας, καὶ τῆς
 ἐπιμεδύνου τοῖς ἄλλοις παιδούσεως, ὅσον χρήσι-
 μον ἐκλεξάμενος. ὅσον δὲ λῶ, ἐκ τῆς τῇ οὐρα-
 νίων διαρμολίαν καὶ τάξεως, τὴν δημιουργίας
 θαυμάσαι. ὅσον βλαβερὸν ταύτης, διέφυγεν.
 οὐ τῇ φορᾷ τῇ ἄστρον, διδόν τὰ ὄντα καὶ τὰ
 γινόμενα, ὡς οἱ πῶ ὁμόδουλον ἑαυτῆς κτίσιν, ἐ-
 πανισάντες τῷ κτίσαντι, θεῷ δὲ καὶ τὰλλα
 πάντα ὡς πρὸς ἑκός, ἀναπθεῖς, καὶ πῶ τούτων κί-
 νησιν. ἀριθμῶν δὲ καὶ λογισμῶν καὶ τῆς θαυ-
 μασίας ἰατρικῆς, ὅση τὰ πρὸ φύσεις καὶ κρά-

ἦς ἑν' αὐτῷ ἀδελφόν

σεις, καὶ τὰς ἀρχὰς τῇ νοσημάτων φιλοσοφίᾳ,
ὥς τε ταῖς ῥίζαις ἀναιρουμένας, σωεκτόπτειν
καὶ τὰ βλαπήματα, τίς οὕτως ἀμαθὴς ἢ φιλό-
νους, ὥς ἐκείνῳ δοῦναι τὰ δούτορα, καὶ μὴ ἀ-
γαπᾶν, ἃ μετ' ἐκείνον δι' ἑὺς ἀριθμοῖτο, ἃ πρεσ-
βεῖον ἐν τοῖς λαυτέροις φθόρον; καὶ ταῦ-
τα οὐ λόγος ὅστις ἀμφοτέρως, ἀλλ' ἐώατε ὁμοῦ λή-
ξεις καὶ ἐσώσεις, καὶ ὅσῃν ἐκείνος ἐπὶ λήθην ὕπε-
ρον, ἐπίσημοις ἡλαί τῆς ἐκείνου παιδούσεως. ἐ-
πεὶ δὲ παῖθ' ἀρετὴν τε καὶ μάθησιν, ὥς πῶρ με-
γάλη φορτὶς παντοδαπὴν ἐμφορεῖται, ἦς μίαν
πλὴν αὐτῷ ψυχὴν συλλεξάμενος, ἰδὲ πλὴν αὐ-
τοῦ πόλιν ἐτέλετο, ὥς αὖ καὶ τοῖς ἄλλοις μετα-
δοίη τῇ καλῶν ἀπογίμων τῆς αὐτοῦ παιδού-
σεως, ἐν ταῦθ' αὖ καὶ συνηνέχθη πρᾶγμα θαυ-
μάσιον, οὐδὲν δὲ οἶον. καὶ γὰρ ἐμέ γε μάλιστα πάν-
των εὐφραίνει ἡδὺς μνημονυθῆναι, καὶ ὑμᾶς αὖ ἡ-
δύοις ἐπιήσειν, ἐν βραχεὶ διηγήσασθαι. ἦνχε-
το μὲν ἡ μήτηρ, διχὴν μητερικῶς τινα καὶ φιλό-
παιδα, ὥς πῶρ ἔξέπεμψεν ἀμφοτέρους, οὕτω καὶ
ἐὼς ἀλλήλοις ἐπανεληθόντα σιδεῖν. ξυνοῦς γὰρ
ἐδοκούμενοι, καὶ ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις, μῆτι γὰρ, δι-
χῆς καὶ θέας ἀξία ἐὼς ἀλλήλοις ὁρώμενοι, ἡ νύκ-
τα καὶ ἡμέρας τῷ φθόνου διαλυθεῖσα. Θεοῦ δὲ
οὕτω κινήσαντος, ὅς ἀκούει δικαίως διχῆς, καὶ
φίλτρον τιμᾶς γονέων ἦς παῖδας ὁ γινώσκων,

ὅς οὐδε μᾶς ἐπινοίᾳ οὐδὲ σιωπῇ μακρῶς, ὁ μὲν
 ἀπὸ τῆς ἀλεξανδρείας, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἐλλάδος,
 κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἄς πῶς αὐτῷ πόλιν, ὁ
 μὲν ἀπὸ γῆς, ὁ δὲ ἀπὸ θαλάσσης κατήραμεν. ἡ
 πόλις δὲ τὸ βυζάντιον, ἡ νῦν περὶ θεζομενὴ
 τῆς ὀρθόπης πόλις, εἰ ἢ τοῦτον καισάρειος
 κλέος οὐ πολλοῦ χρόνου διελθόντος ἠνέγκασθε, ὥς
 τε δημοσίᾳ τιμᾷ αὐτῷ καὶ γάμον τῇ βύδοκί-
 μων καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς μετουσίαν πε-
 τεῖναι, καὶ πρὸς βασιλέα πρεσβεῖαν σάλῳαι
 τὸν μέγαν, ἀπὸ κοινοῦ δόγματος πῶς πρῶτην πό-
 λιν, τῷ πρῶτῳ λογίῳ κοσμηθῆναι τε καὶ τιμη-
 θῆναι. εἴ τι μέλην αὐτῷ τῆς πρῶτης ἀληθῶς εἶναι,
 καὶ τῆς ἐπωνυμίας ἀξίαν, καὶ ὅσον πρὸς τεθῆναι
 παῖσι τοῖς ἑσθὲρ αὐτῆς διηγῆμασι, τῷ καισα-
 ρεῖ καὶ λαμπρῶν καὶ ἰατρῶ καὶ οἰκῆθαι. καὶ
 τοί γε μετὰ τῆς ἄλλης λαμπρότητος πολλοῖς καὶ
 μεγάλοις δῖθυνον μόνῳ ἀνδράσι, κατὰ τε φιλο-
 θείαν, κατὰ τε πῶς ἄλλῳ παίδουσιν. ἀλλὰ τῶ
 ὅ μὲν ἴστανος. τότε δ' οὖν τὸ νέμενον, τοῖς μὲν
 ἄλλοις σιωπῇ χάρις ἔδοξε ἀλογος καὶ ἀνάγκης,
 οἷα φέρει πολλὰ τὸ αὐτόματον ἐν τοῖς ἡμετέροις,
 τοῖς δὲ φιλοθέοις, καὶ λίαν δῖον ἡλόν, μὴ ἄλλο
 ἢ τὸ συμβαῖν εἶναι, ἢ γυνέων θεοφιλῶν ὄρεον,
 ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης οὐ παῖδας σιωπῶντων,
 ἄς μίαν δόξαν ἐκπλήρωσιν. φέρε μὴ δὲ ὅσον

ἦς ἑνὶ αὐτῷ ἀδελφόν

τῇ καίσαριον καλῶν παρέλθωμεν, ὁ τοῖς μὲν
ἄλλοις ἴσως μικρόν, καὶ οὐδὲ μνήμης ἄξιον, ἐμοὶ δὲ
καὶ τότε καὶ νῦν μέγιστον ἔδοξεν, εἴ ποτε τῇ ἐπαι-
νετῇ ἢ φιλαδελφείᾳ, καὶ οὐ πάντοτε τιθεὶς ἐν
πρώτοις, ὅσάκις αὖτὰ ἐκείνου ἐκδηγῶμαι.
κατέειχε μὲν αὖτε αἷς εἶπον ἱμεῖς ἡ πόλις, καὶ
οὐδ' αὖ εἴ τι γένοιτο, μεθήσειν ἔφασκεν. ἐγὼ δὲ
ἀνδράκων ἴχυσά, ὅπαντα καίσαριον ὡς καὶ
τίμος, καὶ τοῖς γονόσι τὴν δὲ πᾶσι πωλεῖν, καὶ
τῇ πατρίδι τὸ χρέος, καὶ ἐμαυτῷ ἑνὶ πόλει,
λαβὼν τῆς οὐδοῦ κοινωνόν, καὶ σωέμενον, καὶ περὶ
ἱμεῖς οὐ πόλεων καὶ δήμων μόνον, οὐδὲ ἱ-
μεῖς καὶ πόλεων, οἱ πολλοὶ καὶ πολλοὶ οἱ μὲν συ-
νέρεον ἐκείνῳ, οἱ δὲ ἡλπίσαντο, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ βα-
σιλέως ἡγετον, καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιταγὰς.
ἐντεῦθεν ἐγὼ μὲν φιλοσοφῆν διέγων, καὶ πρὸς
ἑνὶ αὐτῷ βίον μετάρμοσθηναι, ὡς πρὸς τινα βασιλῆα
δεσπότην καὶ ἀρετῆς μαχαλεπόν, πᾶσαν φιλο-
τιμίαν ἀποσεισάμενος. μᾶλλον δὲ ὁ μὲν πόλις
πρὸς τὸν πόλεον, ὁ δὲ βίος ὑπόδος. ἑνὶ δὲ τὰ πρῶ-
τα τῆς παιδείας ἀναθῆτα τῇ ἐαυτοῦ πα-
τρίδι, καὶ θαυμάσια τῇ πόνων ἀξίως, μετὰ
δοῦν, δόξης ἐπιθυμία, καὶ τῷ περὶ αὐτὴν τὸ πό-
λεως, ὡς ἐμέ γε σωέπειθεν, τοῖς βασιλείοις δίδω-
σιν. οὐ πάντῃ μὲν ἡμῶν φιλαδελφία, καὶ κατὰ
γνώμην. καὶ γὰρ ἀπολογισμοὶ περὶ ὑμᾶς. ὅτι
πολλοὶ

ὁμοσὸν τετάχθαι παρὰ θεῶ κρείττον εἶναι
 δοκεῖ τε καὶ ὑψηλότερον, ἢ παρὰ τῷ ἡμέτερο βα-
 σιλεῖ τὰ πρῶτα φέρεσθαι. οὐ μὲν ἄξιός γε μέμ-
 νως. φιλοσοφεῖν μὲν γὰρ ὅσω μέγιστον, τοσού-
 τῳ καὶ χαλεπώτατον, καὶ οὐ πολλῶν ἢ ἐγχεί-
 ρημα, οὐδὲ ἄλλων, ἢ τῇ ἑαυτοῦ τῆς θείας προκε-
 κλημενῶν μεγαλονοίας, ἢ τοῖς προηρημενίοις κα-
 λῶς χεῖρα δίδωσιν. οὐ μικρὸν δὲ, εἴ τις τὴν δούτε-
 ρον προσησάμενος βίον, καλοκαγαθίας μετὰ
 ᾧ οἶτο. καὶ πλείω λόγον ἔχει θεοῦ καὶ τῆς ἑαυ-
 τῷ σωτηρίας, ἢ τῆς ἡμέτερο λαμπρότητος. καὶ
 πῶς μὲν ὡς σκηνῶν προβάλλοιτο, ἢ ἡ προσω-
 πείν τῇ ὁμοῦ καὶ προσηαίρων, ἢ τῷ κόσμου
 τούτου ὁράματι προκενόμενος, αὐτὸς δὲ ζῶσι θεῶ
 μετὰ τῆς φήκης, ἡ οὐδὲν παρ' ἐκείνου λαβὼν καὶ
 ὀφείλων τῷ δεδωκότι. ὁ πρὸς ἀμέλει καὶ καυσά-
 ριον διανοηθέντα γνώσκει μὲν. τάττεται μὲν
 γὰρ πῶς πρῶτον ἐν ἰατρῶν τάξιν, οὐδὲ πολλοῦ πό-
 νου προσηαίει, ἀλλ' ἐπιδείξας μόνον πῶς παύ-
 εσθαι, μᾶλλον δὲ βραχὺ πῶς τῆς παιδείας, ὅ-
 σιον πρόλογον, καὶ τοῖς φίλοις τῷ βασιλέως ὁ-
 θύς ἀριθμούμενος, τὰς μεγίστας ἡγερούται ἡ
 μάς. ἅμα δὲ πῶς τῆς τέχνης φιλανθρωπίαν
 τοῖς ἐν τέλει προτίθηναι, ἡ δὲ οὐδὲν οὕτως, ὡς
 ἀρετῶν καὶ ἢ ὡς τοῖς καμίστοις γνώσκεσθαι,
 προάγειν ἡς ἢ ἐμπροσθεν καὶ ὡς τῇ τάξει διδύ-

[illegible]

βείας, θεῶν γινώσκων καὶ παρειαῖς πῶν κατὰ
 ἦν κρυπτὸν ἀνθρώπων. καὶ εἴ με δεῖ πάντα πα-
 ρύτα, πῶν περὶ σάαν τῇ ἐκ γένους ἀτυχεσάν-
 των, πῶν ὑπὸ ράβδον τῶ τυφόν, πῶν πρὸς τοῦ αἰ-
 λου τοῦ ἰσοιμίαν, πῶν πρὸς τοῦ ἀρχόντας παρ-
 ῥησίαν, τοῦ ὑποδὲ ἀληθείας ἀγῶνας καὶ λόγισ-
 οῦς τομῶνς τομάκας καὶ πρὸς τομῶνς σωεσῆ-
 σατο, οὐ λογικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ λίαν ὀσεβῶς
 τε καὶ διαπύρως, ἐν αὐτῇ πάντων ἡπεῖν πῶν
 ἐκείνου ἡ γινώσκωτα τον. ἐλύσα καὶ ἡμῶν
 βασιλὸς ὁ δυσώνυμος, καὶ καὶ ἐαυτῷ πρῶτον
 μακεῖς, ἐκ τῆς ἡς χριστὸν ἀδετήσεως, ἀφόρητος ἡ-
 ὄθη καὶ τοῖς ἄλλοις ἡ, οὐδ' ἐν ἴσῳ τοῖς λοιποῖς
 χριστομάχοις, μεγαλοψύχως ἀπογραφόμενος ἡς
 πῶν ἀσέβειαν, ἀλλὰ βλέπων ἦν διωγμὸν ἐν
 τοικεῖας ἀλάσματος, καὶ κατὰ ἦν σκολιόλ-
 ὄων, ὅς πῶν ἐκείνου κατέχευον ψυχῶν, παντοίαις
 μηχαναῖς ὑποσῶν τοῦ ἀθλίου ἡς ἡ ἐαυτῷ βιά-
 ραθρον. καὶ ἡ μὲν πρῶτον αὐτῷ τέχασμά τε
 καὶ σόφισμα, πάσχοντας τοῦ χριστιανοῦ ὡς κα-
 κούργου κολλάζεσθαι, ἵνα μὴ δὲ τῆς ἐνδὲ τοῖς ἀ-
 θλοῖς ἡμῶν τυγχάνοιμεν. ἐφθόνη γὰρ καὶ ταύ-
 τῆς χριστιανοῖς ὁ γυνάδας, πάσχοντας ὡς χρι-
 στιανοῦ, ὡς κακούργου κολλάζεσθαι. ἡ δὲ δαύ-
 τῶν, πειθοῦς ὄνομα προσεῖναι τῷ γινόμενῳ, μὴ
 τυραννίδος, ὡς αὐτὸν μείζον ἢ τὸ κινδύνου ἡ τῆς αἰ-

ἦς ἑνὲς αὐτῶ ἀδελφὸν

χαῖντες, αὐθαιρέτως χωροῦσι πρὸς πῶν ἀσέβων.
καὶ οὐ μὲν χρήμασι, οὐδὲ ἀξιώμασι, οὐδὲ ὑπο-
στάσει, οὐδὲ παντοίαις τιμῇς ὑφελκόμενος,
ἅς οὐδὲ βασιλικῶς προσήλυ, ἀλλὰ καὶ λίαν δου-
λοπρεπῶς, ἐν ταῖς ἀπάντων ὄψεσι. πάντα
δὲ τῇ γοητείᾳ τῇν λόγων καὶ τῷ κατ' ἐαυτὸν ὑπο-
δείγματι. ἐντὶ πολλοῖς πειράται καὶ καίχειν.
φύτῃς παρὰ πλεονεξίας καὶ τῆς ἀνοίας, ἣ καί-
σαυρόν τε ὄντα καὶ ἀδελφὸν ἐμὸν, καὶ τῇν γο-
νέων τούτων, συλήσειν ἤλωσεν. ἀλλ' ἵνα μι-
κρόν προσδιατείψω τῷ λόγῳ, καὶ κατὰ ρυ-
φήσω τὸ διηγήματος, ὥς οἱ παρόντες τὸ θαύμα-
τος, ἴσῃ μὲν ὁ γυνάκλας ἐκεῖνος, τῷ τῷ χρι-
στοῦ σημεῖω φραξάμενος, καὶ ἑνὲς μέγαν λόγον ἐαυ-
τῷ προβαλλόμενος, πρὸς ἑνὲς πολλῶν ἐν ὁποῖοις,
καὶ μέγαν ἐν λόγων δεινότητι. οὐδὲν δὲ κατὰ πλε-
γὴς πρὸς πῶν ὄψιν, οὐδὲ θωπία τινεσὶ βαλὼν
τῷ φρονήματι, ἀθλητὴς ἐτοιμος ὡς καὶ λόγῳ καὶ
ὄργῳ, πρὸς ἧς ἐν ἀμφοτέροις διωκτὸν ἀγωνίζεσθαι.
ἢ μὲν οὖν σάδιον θιούτον, καὶ ὁ τῆς δύσε βείας
ἀγωνιστὴς τοσούτος, καὶ ἀγωνοθέτης. ἐνθεν μὲν
χριστὸς τοῖς ἐαυτῷ πάθεσι ἑνὲς ἀθλητῶν ἰσοπα-
λίων, ἐκείθεν δὲ δεινὸς τύραννος, τῇ τῇν λόγων οἰ-
κειότητι προσαίνων, καὶ τῷ τῆς ἰξουσίας ὀ-
κῶ δεδιττόμενος. δέσποιν δὲ ἀμφοτέρωθεν, τῇν
τε τῇ δύσε βείας λειπομένων ἐπι, καὶ τῇν ὑπὲρ ἐκεί-

νον

θον σωτηρίας, ὅπῃ νύσῃ τοὶ κατ' αὐτοὺς
 ἀποσκορῶντων, ὅς τις νικήσῃε παλείῳ πλὴν ἀ-
 γωνίαν ἐχόντων, ἢ παρ' οὓς τὸ θάνατον. ἀρ' οὐκ
 ἐλθὼν παρὰ καίσαρος, μή τι πάθῃ τῆς προθυ-
 μίας ἀνάξιον; ἀλλὰ θαρσείτε, μετὰ χριστοῦ γὰρ
 ἡ νίκη, τὸ ἦν κόσμον νικῆσαντος. τα μὲν οὖν
 καὶ ἐκείνων τῇ τότε ἐκείνων, ἢ προτεθείτω
 ἐκδηγεῖσθαι τὰ ναῦ, ἐγὼ μὲν δὲ ἴτε τὸ πᾶν ἥς
 αὐτὸ ἐπιμησάμεν, καὶ γὰρ καὶ λογιστὴς ἵνα δὲ εἴσῃ
 ἃς ἔχει σοφίας καὶ κομψείας ὁ λόγος, ἐμοὶ γὰρ οὐ
 οὐκ ἀκρίβης ἢς μνήμην, ἐξω δ' αὖ εἴη παντελὲς
 τὸ καίρου καὶ τὸ λόγου. ὥς δὲ πάσας αὐτῶ τὰς
 ἐν τοῖς λόγοις παλαιὰς διαλύσας, καὶ πείρασ-
 ἀπαρῶν ἀφανῆ, τε καὶ φανερὰ, ὥς πρὸς ἵνα πα-
 διαὶ παρ' ὁσάμενος, μεγάλη καὶ λαμπρὰ τῇ
 φωνῇ, τὸ χριστιανὸς εἶναι τε καὶ μένιν ἀνεκ-
 ρυξεν, οὐδὲ οὐτὼ μὲν παντελὲς ἀποπέμπετο.
 καὶ γὰρ δεινὸς ὅπως εἶχε τὸν βασιλέα, τῇ καί-
 σαρος παιδὶ οὖν σωεῖναι καὶ καὶ λαμπρὸς ἐξεί-
 ῃν ἵνα καὶ τὸ παρ' ἐκείνων ἐκείνων ἐν ταῖς τῇ πᾶν-
 των ἀκοαῖς ἐφ' ἐξείατο. ὡς παρ' οὓς οὐτιχούς, ὡς
 παίδων. οὐστὶς γὰρ. ἐπειδὴ καὶ ἡμᾶς ἡξίωσε ἵ-
 μῃσαι τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἀτιμίας, ὧν καὶ τῆς
 παίδων οὐστὶς ἀθήνησιν ἐγὼ καὶ πλὴν οὐδέβαν. δι-
 τέρα δὲ ἴσοδω ταμθυεῖς, ἐπειδὴ καὶ κατὰ πρὸς
 σὼν ἐκείνων ἢ δὲ καὶ καλὸς ἴξω παλιν. ἐπ' αὖτε

ἵς ἑαυτῷ ἀδελφόν
πρὸς ἡμᾶς φύλας μακίλειος, καὶ τροπαίου χροσ αἰαί
μακίλειος, καὶ πωλεφανέσδρος πλὴν ἀτιμίαν, ἢ πλὴν
λαμπρότητα. ταύτῃ ἐγὼ πλὴν νίκῃ τῆς πολ
λῆς ἐκείνου χειρὸς, καὶ τῆς ὑψηλῆς ἀλουργίδος, καὶ
τῆς πολυτελοῦς οὐρανόματος, ὑψηλοτέραν κείνῳ
μακίλειος καὶ τιμωτέραν. τοῦτο τῷ διηγήματι
πλεόν ἐπαίρομαι, ἢ ἢ πᾶσιν ἐκείνῳ πλὴν βασι
λείαν ἀπεμερίσθαι. τοῖς μὲν οὖν πονηροῖς ὑπο
χωρεῖ χρόνοις, καὶ εἴς τινι κατὰ πλὴν ἡμετέραν νο
μοθεσίαν. ἐνσάντος μὲν καιροῦ, οὐρανόθεν δύνει
ὑπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ μὴ προδιδόναι ἀδελφίαν
πλὴν οὐδέ βίαν. ἕως δ' αὖν ὅδε, μὴ προηλεῖσθαι
εἰς κινδύνον κελδύνουσαν, εἴτε δεῖ τῇ ἡμετέ
ρων ψυχῶν, εἴτε φειδοῖ τῇ ἐπαχύντων ἑν κέν
δυνον. ἐπεὶ δὲ ὁ ζόφος ἐλύθη, καὶ ἡ ὑπὸ ροῖα
καλὰς ἐσθίεσε, καὶ ἡ σιλβαθεῖα ῥομφαία ἑν
ἀσπίδι κατέβαλεν, καὶ χριστιανοῖς ἐπανήλθε τὰ
πράγματα, τί δὲ λέγειν μὴ οἶατο δόξης τε καὶ
ἡμῆς, ἢ τῇ μὴ τριείων οἶων καὶ ὅσων, καὶ ὡς δι
δούς χάριν μᾶλλον ἢ κομζόμενος, τοῖς βασιλείοις
αὐτοῖς ἀναλαμβάνεται, καὶ οὐδέχεται πλὴν προ
τόραν ἡμῶν ἢ δυντόρα; καὶ βασιλεῖς μὲν ὁ χρό
νος παρήμφη, καὶ οὐδέχεται δὲ τῆς οὐδοξίας ἄ
λυτον, καὶ τῇ παρ' αὐτοῖς πρωτείων, καὶ αὐτὸς
βασιλεύσιν, ὅς τις μᾶλλον καὶ σάειον οἰκείωσται,
καὶ οὐ μᾶλλον ἐκείνος ὀνομαδῇ φίλος καὶ γνώ
ειμος.

εἰμος. τοιαῦτα καισαεῖω τὰ τῆς δυνάστεως βείας,
 καὶ παρὰ τῆς δυνάστεως. ἀκούετωσαν νέοι καὶ
 αἰσχροὶ, καὶ οἱ τῆς αὐτῆς ἀρετῆς, πρὸς τὴν αὐ-
 τῶν ἐπιφανείαν ἐπειγέτωσαν. ἀγαθὸν γὰρ πό-
 νων καὶ τῆς δυνάστεως, ὅσοις καὶ οἷον οἱ αὐτοῦ
 καὶ μέγας δυνάστης μονίαν οὐ λαμβάνει. ἀλλ' οἱ οὖν
 οὐ καὶ οἷον τῇ πόλει αὐτὴν θαυμάσιον, ὁμοῦ τε
 τῆς τῆς γένων δυνάστεως, καὶ τῆς ἐκείνου με-
 γίστῳ ἔχον ἀπόδειξιν. διέπει βε μὲν ἐν τῇ βί-
 θυναν, τὴν οὐ πολλοῦ ἀπὸ βασιλέως διέπων
 ἀρχῇ. ἡ δὲ ἦν, τα μὲν βασιλεῖ τὰ χρήματα,
 καὶ τῇ θυσιασθῶν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅτε
 οὐ γὰρ αὐτῷ τὰς μείζονος ἀρχὰς βασιλὸς προσ-
 μίχεται. τὸ δὲ πρῶτον σωκλεχθέντος ἐν νι-
 καίᾳ σεισμῷ, καὶ πᾶσαν μικροῦ τὴν πόλιν κα-
 τενέγκαντες, ὅς δὲ χαλεπώτατος τῇ πόλει
 τε μνημονομοσίαν γεγονέναι λέγεται, μικροῦ
 οὐ πάντας ἐγκαταλαβόντος, καὶ τῷ τῆς πό-
 λεως καὶ λλοῦ σὺν ἀφάνειν, μόνος τῇ ἐπιφα-
 νῶν, ἡ κομῆς (ὡς οἱ λίγοις, ἐκ τῆς κινδύνου πό-
 σῶζεται, καὶ σὺν τῇ ἀπιστομένῳ. αὐτῷ σκε-
 παθεῖς τῷ συμπτώματι, καὶ μικρὰ σημεῖα τῆς
 κινδύνου φερόμενος, ὅσον τὸν φόβον παιδαγωγὸν
 λαβεῖν τῆς μείζονος σωτηρίας, καὶ ὅλος τῆς ἀνω-
 γινέσθαι μοῖρας, μετὰ δὲ μένος τὴν στρατείαν
 ἐκ τῇ κινουμένων, καὶ ἀμείψας ἑαυτῷ τὰ βα-

ἦς ἦν ἐαυτῷ ἀδελφὸν
 σίλεια. ὅτ' ἔτι μὲν ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ κατὰ σπου-
 δὴν ἐαυτῷ σιωπῆν ἔχοντο, ὥς πρὸς ἐμὲ γράφως
 ἐπειθεν, ἀρπαίσαντα ἦν καιρὸν ἦς νουθετήσιν,
 ὅτι οὐδ' ἄλλοτε ποιῶν ἐπαυσάμην, ζηλοτυ-
 πῶν ἢ ἐκείνου μεγαλοφυῆς, σφερόμενον ἐν
 τοῖς χείροσι, καὶ τὴν φιλόσοφον οὐτὼ ψυχῇ ἐν
 τοῖς δημοσίοις χαλινδομύμην, καὶ ὥς πρὸς ἡλίου
 νέφει συγκαλυπτόμενον. ἀλλὰ τὸ μὲν σεισμῷ
 κρείττων ἐγένετο, τῆς νόσου δὲ οὐκ ἔτι, καὶ γὰρ ἡ
 ἀνθρώπου. καὶ ἔτι μὲν ἰδίον ἐκείνου, ἔτι δὲ κοινὸν
 πρὸς ὅν ἄλλους. καὶ ἔτι μὲν τῆς οὐσε βείας, ἔτι δὲ
 τῆς φύσεως. καὶ προὔλαβεν ἡ παραμυθία ἔτι
 πάρος, ἵνα τῷ θανάτῳ σπεισάντες, τῷ παρα-
 δόξῳ τῆς τότε σωθείας ἐγκαυχισώμεθα. καὶ
 νῦν ἡμῖν ὁ πολὺς καισάριος ἀποσώσεται, κύνις
 τίμια, νεκρὸς ἐπαινούμενος, ὕμνοις δὲ ὕμνων
 παραπαιστούμενος, μὲν τῶν βήμασι πομπεύ-
 μενος, γονέων χερσὶν ὁσίοις ἱερωμένος, μικρὸς
 λαμπροφροῖα τῷ πατρί τῷ οὐσίβειαν ἀντιστα-
 τῆς, δάκρυσιν ἡτῶμενοις φιλοσοφία, φάλα-
 μωδαῖς κοιμιζούσαις ὅν θρῆνον, καὶ τῆς νεο-
 κτίτου ψυχῆς, ἣν ἔτι πνῦμα δι' ὕδατος ἀνέμορ-
 φώσεν, ἄξια τὰ γέρα καραυόμενος. ὅτ' ἔτι σοι
 καισάριε παρ' ἐμοῦ ἔτι ἐν τάφῳ. αὐταὶ τῶν
 ἐμῶν λόγων αἱ ἀπαρχαί, οὓς κρυπτομένους
 πολλάκις μεμφάμενος, ἐνδὶ σεαυτὸν γυμνῶ-

σειν

σπειν ἔμελλουσ'. οὗτος ὁ παρ' ἐμοῦ κόσμος, σοὶ δὲ
 κόσμου παντὸς ὡς οἶδα φίλτατος, οὐ σφραδύ-
 πτο δ' ῥέροντα, καὶ μαλακὰ νήματα, οἷς οὐδὲ πε-
 ρεῶν ἔχειρδ' οὐ κατὰ τοῦ πολλοῦς, ἀρετῇ μόνῃ
 κόσμου μένος, οὐδὲ λίνου διαφανοῦς ὑφάσμα-
 τα, οὐδὲ μύρων πολυτίμων ἐπιχύσεις, ἀταῖς γυ-
 ναικωνίτισιν ἀπεπέμπου καὶ πρότορον, καὶ ὡς
 ἡμῶν μέγα λυφ' πλὴν δῶσθ' αὖ, οὐδ' ἄλλό τι τῶν
 μικρῶν καὶ τοῖς μικροῖς τιμῶν, ἀπάντα κα-
 τέκρυψεν ἀν' σήμερον ὁ πικρὸς λίθος οὗτος, μετὰ
 τῷ καλοῦ σώματος. ἔρρετο γὰρ μοι καὶ ἀγῶ-
 νος ἐλλωϊκοῖ καὶ μῦθοι, δῖ' ὧν ἔφηβοι δύσυχ' αἰ-
 ἐτιμήθησαν, μετὰ μικρῶν ἀγωνισμάτων περὶ
 θνήσκοντες τὰ ἐπαθλὰ. καὶ ὅσα δὲ χρόν' τε καὶ ἀ-
 παργμάτων, ἢ σεμμάτων τε καὶ ἀνδρείων νεο-
 σφρέπῳ, ἀφροσίουται τῷ ἀπελθόντι ἀνθρώ-
 πῳ, νόμῳ πατρίῳ μάλλον, ἢ ἀλογίᾳ πάθοντος,
 ἢ λόγῳ δουλοῦντος. ἢ δὲ ἐμὸν δῶρον, λόγος, ὃ τά-
 χα καὶ ὁ μέλλων ὑπολήφεται χρόνος αἰετινοῦ-
 μενον, καὶ οὐκ ἔων ἔς τ' παντελὲς ἀπελθεῖν ἔν
 εὐθύνῃ μετὰ χωρήσαντα. φυλάσσων δὲ αἰεὶ καὶ
 ἀκοαῖς καὶ ψυχραῖς ἔνι μωμένον, καὶ πινά-
 κων ἐναργεστέρων περὶ θεῖς πλὴν ἡκούα τ' ποθοῦ
 μένου. τὰ μὲν δ' ἐν παρ' ἡμῶν τοιαῦτα. ἢ δὲ
 μετὰ, καὶ τῆς ἀξίως ἐλάττω, καὶ θεῷ φίλον
 ἢ κατὰ δύναντα, καὶ τὰ μὲν ἀποδεσύνει μεν,

ἦς ῥ' ἐαυτῶν ἀδελφῶν

ταῖς δὲ δώσομεν, τὰς δ' ἔτι τοῦ προσφθρόντες τι-
μὰς τε καὶ μνήμας, οἷον τῷ βίῳ πόδιν λειπόμε-
νοι. σὺ δὲ ἡμῖν οὐρανούς ἐμβατεύοις ὡς θεία καὶ
ἰερά κεφαλὴ, καὶ ἐν κόλποις ἀβραάμ, οἷον τοῦ δὴ
οὐ τοῖ ἴσιν, ἀναπαύσαιτο, καὶ ἀγγέλων ἐποπτεύουσιν
χρεῖαν, καὶ μακαρίων ἀνδρῶν δόξαν τὴν καὶ λαμ-
πρότητας. μάλλον δὲ συγχρεδύοις καὶ σωματά-
λοις, πάντα διαγελῶν τὰ τῆδε ἀφ' ὧν ἔσται, τοὺς
τε καλουμένους πλούτους, καὶ τὰς ἐρριμμένας
ἀξίας, καὶ τὰς ψευδομένας τιμὰς, καὶ τὴν δὲ τῆς
αἰσθησεῶν πλάνην, καὶ τὴν τῶν βίου τούτου πε-
ριφορὰν, καὶ τὴν ὡς πρὸς ἐν νικτομαχίᾳ σύγχυ-
σίν τε καὶ ἄνοιαν, βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ παρι-
στάμενος, καὶ τῶν ἐκείθεν φῶς πληρούμενος, οὐ
μικρὰν ἀπορροῶν ἐν ταῦθ' ἐκ δεξιάμενοι, ὅσον ἐν
σὺν πῆροις φαντάζεται καὶ ἀνιγμῶσιν, αὐτῇ τῇ
πηγῇ τῶν καλῶν μετὰ ταῦτα ἐντύχοιμεν. κα-
θαρῶς τῷ νῶ, καθαράν πλὴν ἀλήθειαν ἐκπύοντες,
καὶ ὅσον μαθὼν διεισησόμενοι τῆς ποδὶ ῥ' κα-
λὸν ἐν ταῦθα φιλοφρονίᾳ, πλὴν τελευτήσαν ἐκεί-
σε τῶν καλῶν μετουσίαν καὶ θεωρίαν, ὅπῃ δὴ τῆς
ἡμετέρας τέλος μυσταγωγίας, βίβλοι τε καὶ
ψυχὰς θεολόγοι θεασίζουσιν. τί λοιπὸν ἐπὶ
τῷ ἐκ λόγου θόρα πείαν τοῖς ἀλγούσι προσνεγ-
κεῖν; μέγα δὲ ῥ' παρὰ τῇ σωμαλγοῦσιν φάρ-
μακον. καὶ οἱ ῥ' ἴσον τῶν πάντων ἔχοντες, πλεον

ἴσιν ἢς παρὰ μὲν θίαν τοῖς πάροισι. μάστιγα μὲν
 ἐν πρὸς τοιούτου ὅσιν ἡμῖν ὁ λόγος, ἔπειτα ὡς
 αἰχμητοὶ μὲν αὖ, ἢ μὴ κατὰ πόρ' ἄλλου παντὸς τῆς
 καλῶν, οὐτὼ καὶ κατερείας τὰ πρῶτα φέρουσιν
 το. καὶ γὰρ ἢ φιλόποιοι πάντων μάλλον, ἢ
 καὶ πάντων μάλλον φιλόδοφοι καὶ φιλόχριστοι,
 καὶ πῶς ἐνταῦθα μετὰ βασιν, ἐκ πλείονος αὐτοὶ
 τε μελετήσαντες, καὶ οὐδ' ἂν αὐτῇ διδάξαντες,
 μάλλον δὲ, ἢν βίον ὅλον μελέτην λύσεως εἴησιν
 μανοι. ἢ δέ τι ἢ πάρος ἐπισκοπεῖ τοῖς λογισμοῖς,
 καὶ κατὰ πόρ' ἀνιήσιν ἢν ὁ φθαλμὸν ὑπελθού-
 σα, κατὰ πόρ' σωιδεῖν οὐκ ἔστι ἢ δέον, φέρει δὲ
 ἔσθ' ὅτε παρὰ μὲν οἱ πρεσβύτεροι τῶν νέων, καὶ
 ἢ παιδὸς οἱ πατέρων, καὶ τῶν νεωτέρων παρὰ
 τῇ τῆλικούτων ὁφείλοντος, οἱ πολλοὶ νουθε-
 τήσαντες, καὶ τῶν πολλῶν χρόνῳ πῶς ἐμπειρίαν
 συλλέξαντες. θαυμάσιον δὲ μηδὲν, ἢ νέος νουθε-
 τῶ γέροντας. καὶ ὅτι ὅς ἔστι ὁ μέγας, εἴ τι πλείονος ἢ
 νον σωρᾶν ἔχω. πόσον ἔστι βιωσώμεθα χρό-
 νον, ὃ τίμαι πλείον, καὶ θεῶν πλείονος; πόσον ἐνταῦθα παρὰ μὲν
 αὐθρῶπων βίος μακρὸς, ὡς τῇ θεῇ φύσει καὶ ἄ-
 τελουτῇ παρὰ βαλεῖν, μὴ ὅτι ἢ τῆς ζωῆς λεί-
 ψανον, καὶ ἢ λύσις ὡς αὐτῇ εἴησιν τῆς ἀνθρώπι-
 νης πνοῆς, καὶ τῶν προσκαίρου εἴον τὰ τελευταῖα.
 πόσον ἡμᾶς ἐφ' ἡ καὶ σάειος; πόσον ἔστι ἢ ἀπελ-

ἦς ἦν ἑαυτῷ ἀδελφόν

ἴδοντα πενθήσομεν ; οὐ πρὸς πῶς αὐτὸν ἐπειγόμεθα
μονῶν ; οὐ ἦν αὐτὸν ὑποδυσόμεθα λίθον
αὐτίκα ; οὐχ ἡ αὐτὴ κόνις μετὰ μικρὸν ἐσόμεθα ;
οὐ τοσούτον κέρσανοῦμεν ἐν ταῖς μικραῖς ταύ-
ταις ἡμέραις, ὅσον πλείω κεραι, τὰ μὲν ἰδόν-
τες, τὰ δὲ παθόντες, τὰ δὲ καὶ πράξαντες ἴσως,
λειψυργήσαι τῷ τῆς φύσεως νόμῳ πῶς κοινῶν
ἴσφοραν καὶ ἀσάλευτον, καὶ τοῖς μὲν ἐπαπελθεῖν, ἃ
δὲ προαπελθεῖν. καὶ οὐ μὲν κλαῦσαι, ἔπειθ' οὐδὲ
θρηνηθῆναι, καὶ παρ' ἄλλων ἀνελβεῖν, ὃν προει-
σιν ἐγκαμεν ἄλλοις ἢ δακρύων ἔρανον. τοιοῦ-
τος ὁ βίος ἡμῶν ἀδελφοὶ τῇ ζώντων πρόσκαι-
ρα, τοιοῦτος ὁ ἑαυτῷ γῆς παύγιον, οὐκ ὄντας γε-
νέας, καὶ γλυομένης ἀναλυθῆναι. ὃν ἀρετῶν μὲν
οὐχ ἰσάμενον, φάσμα τι μὴ κρατῶμενον, πῆσις
ὀρνέου παρδρ' ἡμεῶν, ναὺς ἑαυτῷ θαλάσσης ἵχθους
οὐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμίς, ἐωθινὴ δρόσος, ἀνδρὸς
» καιρῷ φυτόμενον, καὶ καιρῷ λυτόμενον. Ἄνθρω-
» πος, ὥσπερ χορτὸς αἰὲς ἡμῶν αὐτῶν, ὥσπερ ἀνδρὸς τῷ
» ἀγρῷ, οὕτως ἐξανθήσει. καὶ ὁ θεὸς δαβὶδ
» πρὸς τῆς ἀσθενείας ἡμῶν ἐμελοσόφησεν. καὶ
» ἐν ἐκείνοις πάλιν τοῖς ῥήμασι, πῶς ὀλιγότηται ἢ
» ἡμῶν μου ἀνάγκη δὲ μοι, καὶ παλαιῶν μέτρον
» τὰς ἀνθρωπίνων ἡμῶν οὐκ εἴζεται. τί δ' αὖ
» εἰποῖς πρὸς ἰδρυμέναν, ὅς καὶ τῇ μῆρὶ μέμφεται,
τῆς γυνήσεως ἀλγῶν, καὶ ταῦτα ἐκ' ἀλλοτείοις

» πῆλοισι. πάντα εἶδον φησὶν ὁ ἐκκλησιαστής·
 » πάντα ἐπὶ ἡλθον λογισμῷ τὰ ἀνθρώπινα, πλοῦ-
 » τιν, ρυφλῷ, δωκεῖαν, δόξαν πλὴν ἄσπετον, ὁ-
 » ραίαν πλὴν ὑποφθόγουσαν πλέον, ἢ κρατουμένην.
 » πάλιν ρυφλῷ, σοφίαν πάλιν. ἰδὲ τὰ αὐτὰ
 » ὁρμάς ἀνακυκλούμεναι. γαστρὸς κήδονας,
 » παραδείσους, πλῆθος οἰκετῆν, πλῆθος κτη-
 » μάτων, οἰνοχόους, καὶ οἰνοχόας, ἄδοντες καὶ
 » ἄδύσας, ὅπλα, δορυφόρους, ἔθνη πρὸς πίπτον-
 » τα, φόβου συλλεγμένους, ὄφρ' ὅπως βασιλεύσῃ,
 » ὅσα πᾶσι βίου, ὅσα τῷ ἀναγκαίων, οἷς ἑκά-
 » πόντας ἡλθον βασιλεῖς ὅν' ἐμπεσθεν, καὶ
 » τί ἰδὲ πᾶσι τούτοις; πάντα ματαιότης μα-
 » ταιότητων, τὰ πάντα ματαιότης. ἢ προαίρε-
 » σις πνύματος, εἴτ' οὕτω ὁρμή τις ψυχῆς ἀλόγιστος,
 » καὶ ἀδυσταστοῦ ἀνθρώπου, ὅστις κατὰ κρι-
 » θέντες, ἴσως ἐκ τῶ παλαιοῦ πτώματος. ἀλλὰ τέ-
 » λος λόγου φησὶ, ὃ πᾶν ἄκουε, τὸν θεὸν φοβου.
 » ἐνταῦθα τῆς ἀφείας ἵσταται. καὶ ὅστις σοι
 » μόνον τῆς ἐνταῦθα ζωῆς τὸ κέρδος, ὁδὸν ἡγή-
 » ναι ὅτι ταρχῆς τῇ ὁρῶμένων καὶ θαλασσομέ-
 » νων, ἰδὲ τὰ ἐσώτα καὶ μὴ κινούμενα. μὴ τοί-
 » νυν πενθῶμεν καὶ σάρον, οἷων ἀπηλλάγη κα-
 » κῶν ἡδύτης, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτῶν, οἷσις ὑπελείφθη-
 » μεν, καὶ οἷα θεοσυνείσομεν, ἢ μὴ γνησίως θεῶ
 » πρὸς δέμενοι, καὶ παρὰ βράχοντες τὰ παρὰ

ἡς ἐν ἑαυτῷ ἀδελφόν

ἔρχονται, πρὸς τὴν αἰὼν ζωὴν ἐπειγοίμεθα.
 ἐπὶ τῷ ὁδοῦ γῆς ὄντες, καὶ ταλιπόντες τὴν γῆν, καὶ
 τῷ πνύματι φρόνιτε πρὸς τὰ αἰὼν, γνησίως ἀκο-
 λουθήσαντες. ταῦτα καὶ ἀλγὴνὰ τοῖς ὀλιγο-
 ψύχοις, καὶ κούφα τοῖς ἀνθρωπικοῖς τὴν διαύσιαν.
 σκοπῶμεν δὲ οὕτως. οὐκ ἀρῆξει καὶ σαύρος, ἀλλ'
 οὐδὲ ἀρχήσεται πρὸς ἄλλων. οὐ φοβήσεται ἡ-
 νίας, ἀλλ' οὐδὲ λείπει βαρυνόμενος, πολλὰς
 ἦν οὐδὲ ἀρχεσθαι ἄξιον. οὐ σωαξέει πολλού-
 τον, ἀλλ' οὐδὲ ὑπόψεται φθόνον, ἢ ψυχρῶ ζήμω-
 θήσεται κακῶς στυγίων, καὶ τοσούτον αἰεὶ πρὸς
 λαμβάνει ζητῆν, ὅσον ἐκτῆσαι. τοιαύτη γὰρ ἡ
 τῷ πλουτεῖν νόθος, ὅρον τῷ δεῖσθαι πλείονος οὐκ
 ἔχουσα, ἀλλὰ τὸ πρὸν αἰεὶ διψοῦσιν φάρ-
 μακον. οὐκ ἐπιλείξεταί λόγος, ἀλλ' ἔτι λό-
 γων γε θαυμάσεται. οὐ φιλοδοξήσει τὰ ἱππο-
 κράτους καὶ γαληνοῦ, καὶ τῇν αὐτὴν δέτων ἐκεί-
 νοις, ἀλλ' οὐ κακοπαθήσει νόσοις, ἰδίᾳ δ' ἐπ' ἄλ-
 λοτεῖαις συμφοραῖς λύπας καὶ πένθος. οὐκ
 ἀποδείξει τὰ οὐκλείδου καὶ πόλεμεινόν καὶ ἡ-
 ῤωνος, ἀλλ' οὐδὲ ἀλγήσει τοῖς ἀπαιδύτοις φυσώ-
 σι μείζονα. οὐ καλλώπειται τῆς πλάτωνος, καὶ
 ἀριστοτέλους, καὶ πύρρωνος, καὶ δημοκρίτοις δὴ
 ἴσι, καὶ ἡρακλείτοις, καὶ ἀναξαγόραις, κλεάνθαις
 τε, καὶ ἐπικούροις, καὶ οὐκ οἱ δὲ ἴσι τῇν ἐκ τῆς
 σεμνῆς σοφίας καὶ ἀκαδημίας, ἀλλ' οὐδὲ φροντί-

σὴ δ' ἴ-
 με δ' ἐν-
 τί μιν
 μετὰ
 ἐννῆς
 καὶ τε
 μήσει
 χροσπ-
 ος κα-
 ρίμοι ος
 ἐπὶ λῶ-
 λομω-
 ναί κα-
 λῆς κα-
 ῖν κα-
 ρίμοι
 αν. οἱ
 πρὸς
 ὧν λ-
 ὡλῆς
 οἱ ἀπ-
 οἱ τῶ-
 ἐπισκ-
 ἡοῦ κα-
 ὀδονῶ-
 πρὸς

σει ὅπως δαλύσῃ τοῦτ' τὰς πῖθαι. τί-
 μέλει μνημονεύειν τ' ἄλλων; ἀλλὰ ταῦτα δὴ, τὰ
 τίμα πάσι καὶ πόλεως οὐδέν. οὐ παρὰ σῆσται
 γαμετὴν ἢ παῖδας, ἀλλ' οὐδὲ θρηνησέτω τούτου, ἢ
 θρηνησέτω; ἢ πόρ' ἔτι, ἢ καὶ ταλιπὼν ἄλλοις, ἢ
 καὶ ταλὶ φρεσὶ συμφορᾶς ὑπόμνημα. οὐ κληρονο-
 μήσει χρημάτων, ἀλλὰ κληρονομησέτω ὑφ' ὧν
 χρησιμώταται, καὶ ὧν αὐτὸς ἠδέλησεν, ἵνα πολ-
 σιος ἐνθένδε μεταναστῇ, πάντα μὲν ἑαυτῷ φε-
 ρόμενος. ὡς τῆς φιλοτιμίας, ὡς τῆς καλῆς πα-
 ρακλήσεως, ὡς τῆς μεγαλοψυχίας τῇ ἐπιβαλ-
 λομένῳ. ἡκούσθ' κήρυγμα πάσης ἀκοῆς ἄξιον,
 καὶ μισθὸς πάσης κενούται δι' ὑποσχέσεως κα-
 λῆς καὶ οὐσίας, δοῦναι τὰ πάντα τῷ παιδί,
 ἢ ἐκείνου πολυτον, ἢ ἐκείνου δωρεάν, ἐν τῇ
 φρονίᾳ, καὶ μηδὲν ὑπολάβειν τοῖς περὶ σφοδρῶς
 αὐτῶν. οὐκ οὐ ταῦτα ἵκανα πρὸς παραμυθίαν,
 πρὸς σίωπον καὶ μείζον φάρμακον. περὶ τοῦτο
 φωνή λόγοις ὅτι ψυχὴ πᾶσα καλὴ καὶ θεο-
 φιλὴς, ἐπειδὴ τὸ σωματικὸν σώματος, ἐνθεν
 δεῖ ἀπαλλαγῇ, οὐδὲς μὲν ἐν σωματικῇ καὶ θεω-
 ρείᾳ τὸ μένοντος αὐτῷ καλοῦ γλυκύτης, ἅτε τὸ
 ἐπισκοποῦντος ἀνακαθαρσέντος, ἢ ἀποτεθέντος,
 ἢ, οὐκ οἶδ' ὅτι καὶ λέγειν χρὴ, θαυμασίαν πινὰ ἡ-
 δοκίαν ἡδεταί, καὶ ἀγάλλεται, καὶ ἵλεως χωρεῖ
 πρὸς τὴν ἑαυτῆς δεξιάν, ὡς πόρ' ἡ δεξιότης

ειον χαλεπὴν ἦν ἐν ταῦτα βίον ἀποφυγεῖν, καὶ
τὰς πόδευμένους ἀποσεισμένη πέδιλος, ὅπως
ἢ τῆς διανοίας πῦρ ὄν καθεύκετο. καὶ οἷον ἦδη
τῇ φαντασίᾳ κερπύεται πῦρ ἀποκρίμενῳ μα-
κρείότητι. μικρὸν δ' ὑπερὸν καὶ ἢ συγγενὲς
ἀφελόν ἀπολαβούσα, ὅπως ἐκείθεν σωεπιλο-
σόφῃσι, παρὰ τῆς καὶ δούσης καὶ πεισθεύσης
γῆς, ὅπως ὅν οἶδεν ὁ ταῦτα σωδῆσας, καὶ ὅπως
ἀλφειὸς θεός, τούτῳ συζητηρονομίᾳ τῆς ἐκείθεως
δύξης. καὶ καθ' ἑαυτὴν τῇ μοχθηρῶν αὐτῆς μετέ-
χωρει πῦρ συμφύειν, οὐτὼ καὶ τῇ τῶν πνύδων
ἐαυτῆς μεταδίδωσιν, ὅλον ἴσ' ἐαυτῷ ἀναλώσει
ἔχει, καὶ γνομένη καὶ τούτῳ ἐν καὶ πνύμα καὶ
νοῦς, καὶ θεός, καὶ ταποθέτος ἑαυτῆς τῆς ζωῆς τῆς
θνητοῦτε καὶ ῥέοντος. ἀκούει γὰρ οἷα πᾶσι συμ-
πῆξεως ὁσῶν τε καὶ νύδων φιλοσοφεῖται τῷ
θεῷ ἰεζεκιήλ, ὅπως μετ' ἐκείνους τῷ θεῷ παύλῳ
πᾶσι σπύλωματος ἐπιγίγειν, καὶ οἰκίᾳ ἀχειρο-
ποίητον. τῷ μὲν καὶ ταποθέτου μενέου, τῆς δὲ ἀπο-
κρίμενης ἐν οὐρανοῖς. καὶ πῦρ μὲν ἀπὸ τῆς σώμα-
τος ἐκδημίαν, ἐκδημίαν πρὸς ἦν κύνειον εἶναι
φάσκοντος. πῦρ δὲ καὶ τούτῳ ζῶν, ὡς ἐκδημίαν
ὁδυρομένον, καὶ ὅπως ἔστι πορθωτός καὶ ἀπεν-
δοντος πῦρ ἀνάλλειν. τί μικροψυχῶ πᾶσι τὰς
ἐλπίδας; τί γίνομαι πρόσκαιρος; ἀναμείνω πῦρ,
τῷ ἀρχηγέλου φωνῶ, πῦρ ἐξάπλω σάλπιγγα,
ἦν οὐρανοῦ

ἡμεῖς
 ἀποδοξά-
 σθαι καὶ
 ἐκείνους
 ἀποδοξά-
 σθαι· καὶ
 οὕτως ὁ
 λόγος
 τοῦτον
 ἐβλήθη
 λατρεῖν
 τῷ θεῷ
 ἵνα αὐτοί
 εἰς τὸν
 πατέρα
 πάντες
 διὰ τοῦ
 υἱοῦ
 ᾧ γινώσκοντες
 τὴν μεγα-
 λυτητα
 τοῦ
 πατρὸς
 καὶ τοῦ
 υἱοῦ
 ὅτι
 ὁ υἱός
 ὁμοούσιος
 τῷ πατρί
 ὁμογενής
 ὁ ἀληθινός
 ὁ ἀει-
 ρωνός· ὁ
 ὢν μετὰ
 τὸν πατέρα
 ὁ ἀρχαίος·
 ὁ ἀληθινὸς
 ὁ ἀει-
 ρωνός· ὁ
 ὢν μετὰ
 τὸν πατέρα
 ὁ ἀρχαίος·

ἦν οὐρανοῦ μεταχρηματισμὸν, πλὴν γῆς μεταφρί-
σιν, πλὴν τῶν τοιχείων ἐλθουθερίαν, πλὴν κόσμου παν-
τὸς ἀνακαίνισιν. τότε καὶ σάειον αὐτὸν ὁψομαι,
μηκέτι ἐκδημοῦντα, μηκέτι φθόρομενον, μηκέ-
τι πενθούμενον, μηκέτι ἑλεούμενον, λαμπρὸν,
ἐνδοξόν, ὑψηλόν, οἷός μοι καὶ κατ' ὄναρ ὥφθη
πολλὰς ὡς φίλτατε ἀδελφῶν ἐμοὶ, καὶ φίλα
δελφότητε, εἴτε τὸ βούλεσθαι εἶδεν ἀνατ-
ρωῶτος, εἴτε τῆς ἀληθείας. νυνὶ δὲ ἀφείς εἰς
θελώνος ἡς ἐμαυτὸν βλέπω, μή τι θελώνων ἄξιον
λάττω φθόνων, καὶ τὰ ἐμαυτὸς πόδεσκέλομαι.

Υἱοὶ ἀνθρώπων, μέτεσι γὰρ πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος,
ἕως ποτε βαρυκαρδιοὶ, καὶ παχεὶς πλὴν διάνοισιν;
ἵνα τι ἄγαπάτε ματαλόγηται, καὶ ζητεῖτε ψεύ-
δος, μέγα τι, ἦν ἐνταῦθα εἶον, καὶ τὰς ὀλίγας
ταύτας ἡμῶν πολλὰς ὑπολαμβάνοντες, καὶ
πλὴν διάξυξιν ταύτην πλὴν ἀσπασίῳ καὶ ἡδέϊαν,
ὡς δὴ τι βαρὺ καὶ φεικῶδες ἀποστρεφόμενοι;
οὐ γνωσώμεθα ἡμᾶς αὐτῶν; οὐ τὰ φαινόμενα εἶ-
πωμεν; οὐ πρὸς τὰ νοούμενα βλέπωμεν;
οὐκ εἴ τι καὶ λυπεῖσθαι χρὴ τούναντίον ἀνισώ-
μῳ, τῇ παροικίᾳ μηχανομένη; καὶ τὰ ἦν θεῖον
δαβίδα. σκηνώματα σκοτασμοῦ, καὶ τόπον κα-
κώσεως, καὶ ἰλιὸν βυθού, καὶ σκιαὴν θανάτου
τὰ τῇδε ἀποκαλωῦτος, ὅτι βραδύνομεν ἐν τοῖς
τάφοις οἷς πόδεφθόμεν. ὅτι ὡς ἀνθρώπων ἀπο-

Greg. Naz.

ο ε

ὅς τ' ἐν αὐτῷ ἀδελφόν
θνήσκωμεν τ' ἐν τῆς ἀμφοτέρω θανάτῳ, θεοὶ γε γο-
νότες. ὅτε γὰρ ἐγὼ φοβοῦμαι τὸν φόβον, τοῦ-
τω καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν σὺν ἡμῖν, καὶ οὐκ
ἔα με ἀναπνεῖν ἢ ἐκίθαι δόξα, καὶ τὰ ἐκείσε δι-
καιωθῆναι, ὧν, τῆς μὲν ἐξέμεναι, μέχρι καὶ τῷ
δύνασθαι λέγειν, ἐκλείπει ὅς τ' ὁ σωτήριόν σου
ἢ ψυχὴ μου. τὰ δὲ φείτῳ, καὶ ἀποστρέφομαι.
ἐκείνο δὲ ὁ δόλομαι, μή μοι τ' ὁ σώμα ὅτε διαρρύνῃ
καὶ διαφθαρεὶ παντελῶς οὐχίσσεται, ἀλλὰ μή
τ' ὁ θεοῦ πλάσμα τ' ἐνδοξον, ἐνδοξον γὰρ κα-
τορθοῦν, ὡς πᾶσι τὸν ἀμαρτάνον, ἐν ᾧ λό-
γος, νόμος, ἐλπίς, πῶν αὐτῶν τοῖς ἀλόγοις ἀτιμίαν
κατακεῖν, καὶ μηδὲν πλεόν, ἢ μετὰ πῶν διάζου-
ξιν, ὡς ὠφελόν γε, τοῖς πονηροῖς, καὶ τῷ ἐκείθεν
πυρὸς ἀξίοις. εἴθε νεκρώσαι με τὰ μέλη τὰ ἐνδὲ
τῆς γῆς εἴθε πάντα τῶ πνύματι διαπανήσαι
με, πῶν σενῶν καὶ ὀλίγοις βαπτῶν ὁ δόσας ὁδὸν,
μή πῶν πλατείαν καὶ ἀνέλιν, ὡς τά γε μετὰ ὅτε
λαμπρὰ καὶ μεγάλα, καὶ μείζων ἢ κατὰ πῶν ἀ-
ξίαν ἐλπίς. τί ὅστις ἀνθρώπος, ὅτι μεμνήσκη
αὐτῷ; τί τ' καινὸν ὅτε πᾶσι ἐμὲ μυστήριον; με-
κρός ἔμε καὶ μέγας. ταπεινὸς καὶ ὑψιλόος. θνη-
τὸς καὶ ἀθάνατος. ἐπίγειος καὶ οὐράνιος. ἐκείνα μὲν
τῷ κατὰ κόσμῳ, ταῦτα μετὰ τῷ θεοῦ. ἐκείνα
μετὰ τῆς θεότητος, ταῦτα μετὰ τῷ πνύματος.
χριστῷ σωτα φῆναί με δεῖ, χριστῷ σω αναστῆναι,
συγκλη

συκληρονομήσαι χρισῶ. υἱὸν γνέσθαι θεοῦ,
 θεὸν αὐτὸν κληθῆναι. ὁρᾷτε ποῖ περὶ αὐτῶν, ἀνήγα-
 γνῇ ἡμᾶς ὁ λόγος. μικροῦ καὶ χάριν ὁμολογῶ
 τῷ πάθει, ὃ θιαῦτα ἐφιλοσόφισα, καὶ δι' ὃ μάλ-
 λον ὁρᾷς; ἐγνώμην τ' ἐνθενδε ἀπαναστάσεως.
 ἔδειξεν ἡμῖν τὸ μέγα μυστήριον βούλεται. ἔδειξεν ἡ-
 μῖν ὁ ἐνανθρωπήσας δι' ἡμᾶς καὶ πτωχύνσας θεὸς
 ἵνα ἀναστήσῃ τὴν σάρκα, καὶ ἀναστῶσιν αὐτῇ τὴν ἑκό-
 νη, καὶ ἀναπαλάσῃ τὸν ἀνθρώπον. ἵνα γνώμῃα
 οἱ πάντες ἐν ἐν χρισῶ, γνόμενῶ τὰ πάντα ἐν
 πᾶσιν ἡμῖν τελείως. ὅθεν πρὸς ὅτιν αὐτὸς, τῇ
 νύκτι ἐν ἡμῖν ὑπαρχόντων ἑρκεκῶν τε καὶ ἀνθρώ-
 πινων. ἵνα μηκέτι ὧμεν ἄρρεν καὶ θήλυ, βαρ-
 βαρος, σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, τὰ τῆς σαρκὸς
 γνωρίσματα, μόνον δὲ φέρωμεν ἐν ἡμῖν
 αὐτοῖς τὸν θεῖον χαρακτῆρα, παρ' οὗ καὶ ἴς ὃν γε-
 γόναμεν. τοσοῦτον ἄπ' αὐτῶ μορφωθέντες καὶ
 τυπωθέντες, ὥς τε καὶ ἄχ' ἑαυτοῦ γινώσκεισθε,
 καὶ εἴημεν γε ὅπως ἐλπίζομεν, καὶ τὰ τῶν μεγάλων
 θεοῦ τῶ μεγαλοδωρου φιλανθρωπίαν. ὅς με-
 κρὰ αὐτῇ μεγάλα χαίρειται καὶ τε, καὶ ἴς ὃν
 ἐπειτα χρόνον, τοῖς γνησίως αὐτὸν ἀγαπῶσι.
 πάντα σέγοντες, πάντα ὑπομένοντες ὅθεν τῆς
 ἴς αὐτὸν ἀγάπην τε καὶ ἐλπίδα. ἡδὲ πᾶσιν ἀν-
 χειρουργοῦντες, δεξιῶν τε ὁμοίως καὶ ἀριστεροῖς.
 ἡδέσι λέγω καὶ ἀγαροῖς. ἐπειδὴ καὶ ταῦτα σω-

ἦς ἦν ἐαυτῶ ἀδελφὸν
πνεῖμα ὅσα ὁμάδες οἶδεν ὁ λόγος, αὐτῶ
παρὰ ταῦτά μιν τοὺς ἡμετέρας ψυχὰς,
ταῖς τῇ προσηλαλόντων, ὡς πρὸς ἐν ὁδῷ κοι-
νῇ τῇ ἐτοιμοτέρων, ὅ δὲ καὶ αὐτοὶ ποιήσαντες,
ἐν ταῦθα τὸ λόγου λήξωμεν. ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς
τῇ σαρκὶ ἐν τῇ τὰ φωνῇ ἡδὴ ἀπὸ δόντες ἢ
ὑμέτερον, ὃν δῶρον παρ' ὑμῶν ἔχει καὶ σάκος,
λυπηρὲς τε καὶ μόνιμον, γονὺσι μὲν ἐτοιμασθέν-
τα καὶ γῆρα καὶ τὰ καιρὸν, παιδὶ δὲ καὶ νεό-
τητι δωρηθέντα καὶ παρὰ τὸ ἦθος, καὶ οὐκ ἀπει-
κὸς, τῷ διέποντι τὰ ἡμέτερα. ὡς δὲ αὖτε
πάντων καὶ ποιητὰ, καὶ διαφθόρον τὸ δὲ τῶ
πλάσματος, ὡς δὲ τῇ σὺν ἀνθρώπων, καὶ πά-
τερ καὶ κυβερνήτα, ὡς ζωῆς καὶ θανάτου κύριος,
ὡς ψυχῶν ἡμετέρων ταμίας καὶ διόργετα, ὡς
ποιῶν τὰ πάντα καὶ μετασκηδιάζων τῷ τεχνί-
τι λόγῳ καὶ τὰ καιρὸν, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπίσταται,
τῷ βάθει τῆς σῆς σοφίας καὶ διοικήσεως, νυνὶ μὲν
δέχοιο καὶ σάκος ἀπαρχὴν τῆς ἡμετέρας ἀπο-
δημίας. ἡ δὲ ἦν τελευταῖον πρῶτον, συγχω-
ροῦμεν τοῖς σοῖς λόγοις, οἷς ἦ πᾶν φέρεται.
δέχοιο δὲ καὶ ἡμᾶς ὑπερὸν ἐν καιρῷ διδόντες, οἰκο-
νομήσας ἐν τῇ σαρκὶ ἐφ' ὅσον αὐτῇ συμφέρον. καὶ
δέχοιό γε διὰ τὸν σὸν φόβον, ἐτοιμασθέντας καὶ
οὐ ταρσασμένους, οὐδὲ ὑπερχωροῦντας ἐν ἡμέ-
ρᾳ τῇ τελευταίᾳ, καὶ βίᾳ τῇ ἐπιτελεῖν ἀπο-
σωμένους,

ἐπομύοντο, ὃ τῇ φιλοκόσμων ψυχῶν πάθος
καὶ πλεονέκων, ἀλλὰ προθύμως πρὸς τὴν
αὐτόθεν ζωὴν πῶς μακροβιώντες καὶ μακαρίαν,
πῶς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δοξα-
στὸν αἰῶνας τῇ αἰώνων ἀμὴν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ

θεολόγου εἰς τὴν ἀδελφὴν ἑαυτοῦ

γερρονίαν ἐπιτάφιος.

ἀδελφὴ ἐπαινῶν, τὰ οἰκεία θαυ-
μάσομαι. οὐ μὲν ὅτι οἰκεία, ὅτι
ἐστὶν ψευδὴς, ἀλλ' ὅτι ἀληθὴ,
ὅτι ἐστὶν ἐπαινετὴς. ἀληθὴ δέ,
οὐκ ὅτι δίκαια μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ
γνωσιμόματα. καὶ ὅτι πρὸς χάριν οὐ συγχωρεῖ-
ται καὶ ἐκτελέσσω μεν, ἀλλὰ μέσος ἵσταται, οἷόν
τις βραβυθῆς ἐκτεχνος τὸ λόγον καὶ τῆς ἀλη-
θείας ὁ ἀκροατής. οὐτε ὅτι παρ' ἀξίαν ἐπαινῶν,
καὶ ὅτι κατ' ἀξίαν ἀπαίτησιν, ὅτι δίκαιος. ὥστε
ἐστὶν ἐγὼ φοβοῦμαι ὅτι φόβον, μή τι πῶς ἀλή-
θειαν ὑπερβράμω μεν, ἀλλὰ τοῦναντίον, μή τι τῇ
ἀληθείᾳ ἐλλείπωμεν. καὶ παρὰ πολλὴν τῆς ἀ-
ξίας ἐλθόντες, ἐλαττώσωμεν πῶς δόξαν τοῖς
ἐγκωμίοις. ἐπειδὴ χαλεπὸν καὶ πρᾶξιν ὑψι-
σώσκει καὶ λόγον, τοῖς ἐκείνης καλοῖς. μήτε δὲ

ἥς πῶ ἐαυτῷ ἀδελφὴν

ὡς ἀλόττειον ἐπαινεῖσθαι πάν, ὃ μὴ δίκαιον, μὴ
δὲ ἀπμαζέσθαι τὸ οἰκεῖον, ἢ τίμιον. ἵνα μὴ τῷ ἴδι
κέρδους ἢ ἀλλοτριότης ἢ, τῷ δὲ, ἥς ζημίαν πολε-
σῇ τὸ τῆς οἰκειότητος. ἀμφοτέρως γὰρ αὐτὸ τοῦ
δικαίου ἐλάττωτο λόγος, καὶ κείνων ἐπαινουμέ-
νων, καὶ τούτων σιωπώμενων. ὁρῶ δὲ καὶ καυό-
νι τῇ ἀληθείᾳ χρώμενοι, καὶ πρὸς ταύτην βλέ-
ποντες, μόνον, ἄλλο δὲ οὐδὲν σκοπεῖν, ὡς οὐ
πολλοὶ τε καὶ ὀνόμοι, οὕτω καὶ ἐπαινεσόμεθα καὶ
σιωπησόμεθα, τὰ ἐπαίνων ἢ σιωπῆς ἀξία. πάν-
των δ' αὖτο πῶτα ἴον, ἢ ἀποδρεῖν μὲν ἢ ἴδιος,
ἢ λοιδορεῖσθαι, ἢ κατηχεῖν, ἢ ἄλλο ἢ ἀδικεῖν
ἢ μικρὸν ἢ μέζον, οὐκ ὁμαλὸς εἶναι θεῶσιν, ἀλ-
λα καὶ πάντων καίμεσον πῶ κατὰ τῇ οἰκονομί-
ᾳ παρνομίαν, λόγον δὲ ἀποδρεῖν, ὃ πάν-
των μάλιστα τοῖς ἀγαθοῖς ὅστιν ὁφειλόμενον, καὶ ὡς
πῶ μνήμην αὐτῶν αὐτοῖς ἀθάνατον κατὰ σῆσαιμεν.
ἔπειτα δίκαιον ἢ φιλεῖν οἰησόμεθα, καὶ πλείω
λόγον ἐξομεν τῇ φημερῇ τὸ πρὸς χεῖρ ἀτιμω-
μένων, ἢ τῇ ἐπιφικῶν ἀπαιτούτων τὸ πρὸς
ἀξίαν, καὶ ἴδιον μὲν, ἐξωθεν ἐπαινεῖν, οὐ καλύ-
σει τὸ ἀγνοῖν καὶ ἀμάρτυρον, καὶ τοι γὰρ φη-
λῶ δίκαιοτόρον ἢ, ἴδιον γνωσκομένου δὲ ἢ φη-
λία καλύσει, καὶ ὁ παρὰ τῇ φημερῇ φθόνος,
καὶ τούτων μάλιστα ἴδιον ὡς ἀπμαζέσθαι,
ἢ οἷς ἄωρον τὸ χεῖζεσθαι, κατὰ λιτῶσι μετὰ
τῇ

τῶν ἄλλων, καὶ τὸν ἐπαινοῦντας ἢ ψάλλοντας.
 ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἔπαυον τούτων ἀπολελογημένα,
 καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν αὐτοῖς ἀπεδείξασθαι ὄντα
 τὸν λόγον, φέρε πρὸς βωμὸν ἡδὴ τοῖς ἐγκω-
 μίοις, τὸ μὲν πρὸς τὴν λέξιν γλαφυρὸν καὶ κομ-
 μὸν διαπύθοντες. ἐπειδὴ καὶ ἀναλωταῖς ἢ
 ἐπαινοῦμεν, καὶ εὖ καὶ χάρις αὐτῇ, τὸ ἄκτιστον.
 τὴν δὲ εὐφρομένην ὁσίων, ὡς ἄλλοι χρέος τῇ
 ἀναγκαῖοτάτων ἀποπληροῦντες, καὶ ἅμα τοὺς
 πολλοὺς ἔς τὴν καὶ μέμνησιν τῆς αὐτῆς ἀρετῆς
 ἐκπαίδυνοντες. ἐπειδὴ εὖ καὶ ἡμῖν ἐν παντὶ καὶ
 λόγῳ καὶ ὄντι ἀποσφάζεται, καὶ ταρτίξιν οὐς
 ἐπισφύθημεν. ἄλλος μὲν ἐν πατρίδα τῆς ἀπεί-
 ρουσης ἐπαινεῖται καὶ γένος, νόμους ἐγκωμίων ἀε-
 δομένους, πάντως δὲ οὐκ ἀρετῆς πολλῶν καὶ κα-
 λῶν λόγων, ἃ βούλοισιν αὐτὴν κοσμεῖν καὶ τοῖς
 ἔξωθεν, ὡς πρὸς μορφῇ τιμίαν τε καὶ καλῶν χρυ-
 σῶν καὶ λίθοις, καὶ τοῖς ἐκ τέχνης καὶ χειρὸς ὡ-
 ραῖσιν, ἃ τὴν μὲν αἰσθάνειν ἐλέγχει τῇ παρα-
 θέσει, τῇ καλῇ δὲ, οὐκ ἀρετῇ καὶ χάριτος ὅτιν ἡ τῷ
 μιν. ἐγὼ δὲ τοσούτον τῷ πρὸς ταῦτα πρὸς ἡ-
 σάμενος νόμῳ, ὅσον τῇ κοινῶν γενέων ἐπιμνη-
 σθῆναι, καὶ γὰρ οὐδὲ ὅσον παρασφραμῖν ἀνα-
 ρου τοσούτου γλυνήτορας τε καὶ διδασκάλους,
 ἐπ' αὐτῷ ὡς τάχιστα φέλω τὸν λόγον, καὶ οὐ
 ζημιώσω τὰ ἐκείνης ἐπιζητούτων τὸν πέσον.

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533

ἢ σαρκὸς συζυγίαν. ἴσον μὲν μήκει βίου καὶ πα-
 λιαίς, ἴσον δὲ φρονήσει καὶ λάμψῃ καὶ ἀμύληο
 ἀμύλωμένον, καὶ τῇ λοιπῶν ὑπὸ δαίμοντας.
 σαρκὶ μὲν ὀλίγα κατεχομένον, πνὶ δὲ μετενηνεγ-
 μένον, καὶ πρὸ τῆς ὁρᾶς δύξεως. ὧν οὐχ ὁ κόσμος,
 καὶ ὧν ὁ κόσμος. ὁ μὲν ὑπὸ δαίμονος, ὁ δὲ περὶ
 μωμένον. ὧν τὸ ἀποπλουτεῖν, καὶ ὧν τὸ πλουτεῖν
 ὁρᾶται καὶ ἡλικίᾳ πραγματείαν. τὰ μὲν τῇδε ὁρᾶ-
 πτυόντων, τὰ δὲ ἐκείθεν αὐτῶν μύων. ὧν βρα-
 χύ μὲν τὸ τῆς ζωῆς ταύτης λείψανον, καὶ ὅσοις
 ὑπελείφθαι τῇ βίᾳ βεβαίως, πολλὴ δὲ ἡ ζωὴ καὶ μα-
 κράων, ἢ περὶ κεκμήνησιν. ἐν ἧς περὶ δὴ τῶν τοῖς
 ποδὶ αὐτῇ λόγοις, οἱ καλῶς καὶ δικαίως ἀμ-
 φοτέροις τοῖς γένεσιν ἐμδρίσθησαν, ὁ μὲν, ἀνδρῶν
 εἶναι κόσμος, ἡ δὲ, γυναικῶν. καὶ οὐ κόσμος μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ ἀρετῆς ὑπόδειγμα. παρὰ τού-
 των γοργονία καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ δύσκειμον. ἐν
 ταύτῃ αὐτῇ τὰ τῆς βίᾳ βεβαίως ἀνέματα. πα-
 ρὰ τούτων καὶ τὸ ζῆσαι καλῶς, καὶ τὸ ἀπελθεῖν
 ἰλεῶ μετὰ τῇ χρηστοτέρων ἐλπίδων. καλὰ μὲν
 δὴ καὶ ταῦτα, καὶ οἷα μὴ πολλοῖς ῥαδίως ὑπάρ-
 χει τῇ ἐπὶ δυνείᾳ μέγα κομῶντων, καὶ φυσω-
 μένων τοῖς ἀνθρώποις. ἡ δὲ δὴ φιλοσοφώτορον καὶ
 ὑψηλότερον ποδὶ αὐτῆς διελθεῖν, γοργονία πα-
 τὴς μὲν ἡ ἀνὰ ἱερουσαλήμ, ἡ μὴ βλεπομένη, νοσ-
 μένη δὲ πόλις, ἐν ἧς πολιτενόμθῃ, καὶ πρὸς ἡλ-

ἦς πλὴν ἑαυτῶν ἀδελφὴν
ἐπειγόμεθα. ἥς πολίτης χριστός, καὶ συμπολίτης
πανήγυρις καὶ ἐκκλησία πρωτοτόκων ἀπογε-
γραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ πᾶσι τὸν μέγαν πο-
λιστὴν ἐορταζόντων τῇ θεωρίᾳ τῆς δόξης, καὶ χο-
ροῦντων χορείαν πλὴν ἀνατάλυσεν. οὐ γὰρ δὲ,
ἢ τῆς ἑκόντος τήρησις, καὶ ἢ πρὸς τὸ ἀρχιτελεῖν
ἰσομοίωσις, ἢ ὁρᾷται λόγος καὶ ἀρετὴ, καὶ
καθαρὸς πόθος, αἰ καὶ μᾶλλον μορφῶν τὰ κα-
τὰ θεόν, οὐ γνησίους τῇ αὐτῷ μύσας, καὶ τὸ γι-
γνώσκον ὅθεν, καὶ τίνος, καὶ ἦς ὁ γεγόναμεν. οὐ-
τως ἐγὼ πᾶσι τούτων γινώσκω, καὶ οὐκ ὅτι οὐ
γινώσκον τῇ ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν πλὴν ἐκείνης
ψυχῇ καὶ οἶδα καὶ ὀνομάζω, κρείττονι ἢ κατὰ τὸ
πολλοὺς οὐ γινώσκω καὶ οὐ γινώσκω καὶ οὐ γινώσκω
θμὴ χρώμενος. καὶ οὐκ αἵμασιν, ἀλλὰ ῥόπῳ τι
νὶ ταῦτα χαρακτηρίζων. οὐδὲ κατὰ φαντασίαν
κρίνων οὐκ ἐπαυνομένων ἢ φερομένων, ἀλλὰ
καθ' ἑαυτὸν. ἐν ᾧ δὲ ὁ λόγος ἑστὶ τῇ ἐκεί-
νης καλῶν, καὶ ἄλλος, ἄλλο τι σωφροδρέτω καὶ
βοηθείτω τῷ λόγῳ, ἐπειδὴ μὴ πάντα πολεμα-
βεῖν ἐν δυνάμει, μὴ δὲ τῷ λίαν δυνατῷ καὶ ἀ-
κολῷ καὶ διάνοιαν. σωφροσύνη μὲν γε τοῦτον
διδινασκῶν, καὶ τοῦτον ὑπὸ δυνάμει τὰς κατ' αὐ-
τὴν ἀπάσας, ἵνα μὴ λέγω τὰς παλαιὰς, ὧν ὁ πο-
λὺς ἡδὲ σωφροσύνη λόγος, ὥς τε ἦς δύο ταῦτα
διηρημένον πᾶσι τῷ εἴδει, γάμον λέγω καὶ ἀγα-

μέας, καὶ τῆς μὲν οὐσίης ὑψηλοτέρας τε καὶ
 θειοτέρας, ἐπιφνωτέρας δὲ καὶ σφαλερωτέ-
 ρας, τῶν δὲ ταπεινοτέρου τε καὶ ἀσφαλεσδύου,
 ἀμφοτέρων φυγῶσα ἡ ἀνδρῶν, ὅσον καὶ λίσσον ὄντι
 ἐν ἀμφοτέροις ἐκλέξασθαι, καὶ ἄς ἐν ἀγαθῇ, τῆς
 μὲν ἡ ὑψος, τῶν δὲ πῶ ἀσπράλειαν, καὶ γινέσθαι
 σώφρων ἄνθρωπος. τῷ γὰρ καὶ τῆς ἀγαμέας κα-
 λὸν κέραια, καὶ δειξάσα, ὅτι μὴ ἐπὶ τὸν ἴου-
 πων, ἢ θεῶ πάντως, ἢ κόσμῳ σιωδεί καὶ διίση
 σι πάλιν. ὥστε εἶναι ἡ μὲν πάντη φουκῆν κα-
 τὰ πῶ ἰδίαν φύσιν, ἡ δὲ τελείως ἐπαινετόν.
 ἀλλὰ νοῦς ὅσον ὁ καὶ γὰρ καὶ παρθενία καλῶς ἐ-
 πισατῇ. καὶ ὥς πῶ ὑψηλὴ τις ταῦτα τῷ τεχνί-
 τη λόγῳ ἐνθιμίζεται καὶ δημιουργεῖται πρὸς
 ἀρετήν. οὐ γὰρ ἐπεὶ φερὲν σιωήθη, ὅτι ὅτι
 ἐχέοι τῶ πνύματος, οὐδ' ὅτι κεφαλῇ ἐχέ-
 ῃ ἄνδρα, ὅτι ὅτι πῶ πρώτην κεφαλῇ ἡ-
 γνῶσιν. ἀλλ' ὅτι ἀφ' αὐτοῦ ἡσυχία καὶ φύ-
 σει, καὶ ὅσον ὁ τῆς φερὲν ἐβούλετο νόμος, μάλλον
 δὲ ὁ τῆ σαρκὶ ταῦτα νομοθετήσας, θεῶ ἡ πᾶν
 ἐαυτῷ καὶ διέσωσεν. ὁ δὲ καὶ λίσσον καὶ σεμνό-
 τατον, ὅτι καὶ ἡ ἄνδρα πρὸς ἐαυτῆς ἐπιήγα-
 το, καὶ οὐδε πῶ ἄτοπον, ἀλλ' ὁ μόδουλον ἀγα-
 θὸν πρὸς κτήσας. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶ
 σώματος καὶ πῶν τὰ τέκνα λέγω, καὶ τέκνα τέ-
 κνων, καὶ πῶν τῶ πνύματος ἐπιήσατο. γένος ὁ-

ἴς τὴν ἐαυτῷ ἀδελφὴν
λον καὶ οἰκίαν ὅλῳ, αὐτὴ μίᾳς ψυχῆς θεῶν κα-
θαγνίσασα καὶ ποιήσασα, καὶ γάμον ἐποινεῖν
ἔχει τῆς ἐν γάμῳ δουρεσθῆσεως, καὶ τῆς καλῆς ἐν-
ταῦθεν καὶ ποφείας. ἐαυτὴν μὲν ἕως ἔξῃ ὑπὸ
διζγμα καλοῦ παντὸς τοῖς ἑξῆς ἐαυτῆς περὶ ἑ-
στα, ἐπεὶ δὲ περὶ κλήθῃ, ἥ δὲ λήμα τῷ οἴκῳ με-
τ' αὐτὴν ἐγκαταλιπούσα, σιωπῶν παραινέ-
σιν. ὁ μὲν δὲ θεὸς σολομῶν ἐν τῇ παιδαγωγικῇ
σοφίᾳ, ταῖς παροιμίαις λέγων, ἐπαινεῖ καὶ οἴκου
εἰς γυναικὸς, καὶ φιλανδρίαν, καὶ αὐτιτίθῃ-
σι τῇ ἑξῶ πᾶσι πλάνω μὲν, καὶ ἀκρατήτῳ, καὶ ἡ-
μω μὲν, καὶ τιμῶν ψυχῆς ἀγρυπνοῦσιν ἐν ὁρ-
νικοῖς καὶ χήμασι καὶ ὀνόμασι, τὴν ἑσὶ καλῶς ἀνα-
στρεφόμενῳ, καὶ ἀνδριζόμενῳ τὰ γυναικὸς,
πρὸς ἀκράτῳ μὲν αἰτὰς χεῖρας ἐρείδουσιν, καὶ
διατὰς τῷ ἀνδρὶ χαλῶν παρὰ σκευάζουσιν. ὁ-
νόμενῳ δὲ κατὰ καιρὸν γάργον. σιτηρῶ-
ν δὲ καλῶς τοῖς οἰκέταις. πλήρῃ δὲ φραγέ-
ξῃ τὸν φίλον δεξιόμενῳ, καὶ τὰλλα ὅσα τὴν σὺ
φρονὰ καὶ φιλεργὸν ἐκείνος ἀνύμνησεν. ἐγὼ δὲ
ἄλλο τούτων ἐπαινοῖν τὴν ἀδελφὴν, ἀλλὰ τῆς
σκιᾶς αὐτῆς ἐπαινοῖν τὴν ἀνδριαντα, ἢ ἀλλὰ τῶν
ὀνύχων τὴν λέοντα, παρὲς τὰ μείζω καὶ τελεώ-
τορα. τίς μὲν ἡ φαίνεται μάλλον ἀξία; τίς δὲ
ἢ τὴν ἐφάνη, καὶ ἀπρόσπιν ἐτήρησεν ἐαυτὴν ἀν-
δρῶν ὅψι; τίς μάλλον ἐγὼ μέγα καὶ τηφείας

τε καὶ φαιδρότητος ; ὥς μήτε ῥ' ἡ κατηφὲς ἀπάν-
 θρων δοκεῖν, μήτε ῥ' ἀπαλὸν ἀκόλαστον, ἀλ-
 λὰ ῥ' μὲν σωεῖν, ῥ' δὲ ἡμῶν. καὶ ὅρον ᾧ οὗτος
 εἶναι κοσμιότητος, κραθέντος τῷ φιλανθρώπου
 τῷ ἀνθρώπῳ. ἀκούετε ἤ γυναικῶν, ὅσαι λίαν
 ἐπιδηκτικαὶ καὶ ῥάθυμοι, καὶ ῥ' ἡλύμματα τῆς
 αἰδοῦς ἀτιμάζουσιν. τίς μὲν οὕτως ὀφθαλμοῦ
 ἐσωφρόνισεν ; τίς δὲ τοσοῦτον γέλωτος κατεγέ-
 λασεν ; ὥς μέγα δοκεῖν ἐκείνη καὶ ὁρμὴ μεθιδάμα-
 ζος. τίς μάλλον ἀκοῇ θύρασ' ἐπέθηκεν ; τίς δὲ
 τοῖς θεοῖς λόγοις ἠνέωξε ; μάλλον δὲ, τίς νοῦν ἐ-
 πέστησεν ἢ γέμονα γλώσσης, λαλεῖν τὰ τῷ θεοῦ δι-
 καιώματα ; τίς τάξιν οὕτως ἐσεῖλατο χεῖλεσιν ;
 εἴπω καὶ ᾧ οὗτος βούλεσθε τῇ ἐκείνης καλῶν, ὅ τῃ
 μὲν ἄξιον οὐδενὸς ἐδόκη, οὐδ' ὅσαι σῶφρονος ἀλη-
 θῶς καὶ κόσμια ῥ' ἔχον. μέγα δὲ δοκεῖν πε-
 ποιήσασιν αἱ λίαν φιλόκοσμοι καὶ φιλόστολοι,
 καὶ οὐδὲ λόγῳ καὶ θαιρόμεναι τῇ τὰ τοιαῦτα
 ἐκπαιδουόντων. οὐ χρυσὸς ἐκένω ἐκόσμησε λυ-
 τέχνη πονηθεὶς ἢ ἡ γλῶσσος πόδινοςίαν, οὐ ξανθὰ
 πλοκαμίδος, διαφανόμεναί τε καὶ ὑποφανό-
 μεναι, καὶ βορρῦχων ἑλίκες, καὶ σφίγματα
 σκηνοποιούτων τῷ ἡμίαν κεφαλῶν ἄνιμότα-
 τα, οὐκ ἐσθῆτος πλεῖστος οὐσῆς καὶ διαφανοῦς ὑ-
 λυτέλεια, οὐ λίθων αὐγὰ καὶ χεῖρες χρῶν
 σου ῥ' ὡς πλοσιὸν ἄερα, καὶ τὰς μορφὰς ποδὶ λάμ-

βουλον, οὐχ οἱ ἐκ γένους μόνον, οὐδ' οἱ ἐκ τῆς αἰ-
 τῆς λαοῦ καὶ τῆς μιᾶς μαύρας, ἀλλὰ καὶ οἱ κύ-
 κλω πάντες ἐγίνωσκον, καὶ νόμον ἄλυστον τὰς
 ἐκείνης ἐποιοῦντο ὑποθήκας καὶ παραινέσεις; τί
 δὲ τῇ λόγων ἐκείνων δυστοχὸν τῶρον; τί δὲ τῆς
 σωπῆς σωεπὸν τῶρον; ἀλλ' ἐπειδὴ γε σωπῆς ἐ-
 μνήστω, προαθήσω ἡ οἰκείοντα τον ἐκείνης, καὶ
 γυναιξὶ πρεπυδέστατον, καὶ τῷ παρόντι καιρῷ
 χρησιμώτατον. τίς μὲν ἔγνω τὰ πρὸς θεοῦ μάλ-
 λον, ἐκ τε τῇ θείων λογίων καὶ τῆς οἰκείας σωεί-
 σιως; τίς δὲ ἦτον ἐφθέξατο, ἐν τοῖς οἰκείοις ὀ-
 ροῖς τῆς οὐσε βείας μέναισα; ὁ δ' ἔν ὧ φείλετο τῇ
 γε ἀληθῶς οὐσε βεῖν ἐγνώκηκα, καὶ οὐ καλὴ μόνον
 ἡ ἀπολησία, τίς μὲν ἀναθήμασιν οὕτω ναοὺς κα-
 τεκόσμησεν; ἄλλους τε, καὶ ἦν οὐκ οἶδ' εἰ μετ' ἐ-
 κείνῳ κοσμηθῆσόν μιν. μάλλον δὲ, τίς οὕτω
 ναὸν ἑαυτὸν τῷ θεῷ ζῶντα παρέστησεν; τίς δὲ
 τοῦτον ἐδέξατο ἐν ὀρέας, ἄλλους τε καὶ ἦν ἐ-
 κείνη τῆς οὐσε βείας σωματωνιστὴν καὶ διδάσκα-
 λον; οὐ τὰ καλὰ σπέρματα, καὶ ἡ κατεργασμέ-
 νη τῇ τέκνων τῷ θεῷ συζυγία. τίς δὲ ἦν οἶκον
 ἑαυτῆς μάλλον προὔστηκε τοῖς κατὰ θεὸν ζῶσι,
 πλὴν καλῶς δεξίωσιν καὶ πλουτίζουσιν; καὶ ὁ τοῦ-
 του μεζὸν ἔστι, τίς οὕτως ἐδεξιοῦτο τῇ αἰδοῖ καὶ
 τοῖς κατὰ θεὸν διαβήμασιν; καὶ τὰ ὑπὸ τούτοις.
 τίς μὲν νομῶν ἐδέξατο ἀπαθείδρον ἐν τοῖς πάθεσι;

ὥς πῶ ἐαυτῷ ἀδελφῷ
τίς δὲ συμπαιδεύειν ψυχὴν τοῖς καίμοις; τίς
χεῖρα δαφλεῖ δάειν τοῖς δεομένοις; ὥς ἔγωγε καὶ
τὰ τῷ ἰωβ αὐτῷ ἀπὸ αὐτοῦ θαρρῆσαι καὶ λῶσαι
μὲν. οὐρα δὲ αὐτῆς παντὶ ἐλθόντι ἠνέωκτο,
ἐξω δὲ οὐκ ἠνέλιζετο ξένος, ὁφθαλμοὶ δὲ τῷ
φλάδν, πόδες δὲ χολάδν, μήτηρ δὲ ὀρφανὸς.
τῆς δὲ ὥς χεῖρας δαπνίσταται, τίς χεῖρας
ἔπειν, ἢ ὅτι ἢ μὴ χεῖρας κληθῶναι καὶ πόδες ἠνέ-
ωκτο; κοινὸν μὲν ἦν ἢ ἐκείνης ἐστὶν, τοῖς πενομένοις
ἀφ' αἵματος καὶ τῶν γόνων, κοινὰ δὲ τὰ ὄντα πᾶσι
τοῖς δεομένοις οὐκ ἦτον, ἢ ἐκείνοις τὰ ἐαυτῶν.
ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένθουσιν. καὶ οὐκ ἔτι τῆς
ἐπαγγελίας ἀπώτερον καὶ ἀφουδέστατον, πολ-
λὰ ταῖς ἐκείθεν ληνοῖς ἐναπέθετο, πολλὰ χρι-
στὸν, καὶ οὐκ ὥστε τῶν δὲ παθόντων ἐδεξίω-
σατο. καὶ ὅτι καί μιν, ὅτι μὴ ὅτι δοκεῖν τῷ πατρὶ
αὐτῇ πλεῖον τῆς ἀληθείας. ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ
καλῶς ἐγνώριζε, τῷ βλέποντι τὰ κρυπτά, τῆς
δυσέβειας. πάντα τῷ κοσμοκράτορος ἤρπασεν,
πάντα μετήνεγκεν ὥς τὰς ἀσφαλεῖς ἀποθή-
κας. οὐδὲν ἀφῆκε τῇ γῇ πᾶσι τῷ σώματος.
πάντων ἡμέλει τὰς ἐκείθεν ἐλπίδας. ἐν
τοῖς πασι πλοῦτον ἀφῆκε πῶς μέμνησιν, καὶ πῶς
ἐν τούτοις φιλοῦμεν. καὶ οὐ τὰ μὲν τῆς με-
γαλοψυχίας τοιαῦτα καὶ οὕτως ἄπειρα, ὅτι δὲ
σῶμα παρέδωκε τῇ σφύρῃ καὶ ταῖς ἀναιδέεσσι
τῆς

τῆς γὰρ τοῦ ἡδοναῖς, τῷ λυστῶν τε κωὶ καὶ ἀπα-
 ρχῆτον τε, ὡς ἀν' ἀρχῆς ταῖς δὲ ποιεῖται, ὅπως
 πάχουσιν οἱ πολλοί, τῆς δὲ τοῦ πένητος ἀπολα-
 χίᾳς ὅτι σφραγὶς ὁζωνούμενοι, καὶ οὐ καλῶ ὅτι
 κακῶν ἰώμενοι, καλοῦ δὲ ὅτι φαῦλον ἀντιλαμ-
 βάνοντες, ἢ νηστειᾶς μὲν ὅτι χροῦ κατεπάλαισιν,
 ἑτέρω δὲ ὅτι τῆς χαμδνίας παρῆκε φάρμακον,
 ἢ ὅτι μὲν ὁζὺν τῇ ψυχῇ ὅτι βοήθημα. ὕπνω δὲ
 μέτρον ἢ ἵπτον ἑτέρου ἱνὸς ἐπέθηκεν, ἢ ὅτι μὲν
 εὐνομοθέτησεν ὡς πρὸ ἀσώματος, ἐκλίθη δὲ ἄς
 γῆν, ἑτέρων πάννηχιζόντων ἐν ὀρθῷ σώματι, ὅ
 δὴ μάλιστα φιλοσόφων ἀνδρῶν ὅτι ὁ ἀντισμα,
 ἢ, ὅτι μὲν οὐ μόνον γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν
 ὁφθῇ τῇ γυναικῶν ἀνδρικοτέρᾳ. ἡ αλ-
 μωδίας δὲ τόνον ἐμφρονᾷ, ἢ θείων λογίων ἐντε-
 ξιν, ἢ ἀνὰ πῦξιν, ἢ μνήμῳ δὲ καίρον, ἢ κλίσιν γο-
 νάτων κατεσιληκότων, καὶ ὡς πρὸ τῷ ἐσέφει
 συμπεφυκότων, ἢ δὲ κερυν ῥύπου καθάρσιον ἐν
 καρδίᾳ συντετελεμμένη καὶ πινύματι τα πεινώ-
 σεως, ἢ δὲ χλὼ ἀνὰ μετὰ τιθεῖται, καὶ νοῦν ἀπὸ λα-
 νῇ καὶ μετάρσιον, ταῦτα πάντα, ἢ τούτων τι,
 ἔστιν ὅς τις ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐκείνῳ ὑπὸρβε-
 βηκέναι καυχῆσαιτο; ἀλλ' ἐκείνο, μέγα μὲν ἔ-
 πειν, ἀληθὲς δὲ, ὅτι ὅτι μὲν ἐξήλου τῇ καλῶν,
 τὸ δὲ ὑψήλος. καὶ ὅτι μὲν ὁζὺν, ὅτι δὲ ἐνίκησεν,
 καὶ ὅτι καὶ ἐν τούτων ἔχει ὅτι ἀμεινώμενος.

ἥς πλὴν ἐαυτῆς ἀδελφὴν
ἀλλὰ τῷ γε μᾶλλον τὰ πάντα συλλαβεῖν, ἅπαν-
των ἐκράτησεν. οὐτὼ μὲν τὰ πάντα κατὰ τοῦ
σοῦτος, ὡς οὐδεὶς ἄλλος εἴ, καὶ μετεῖως. οὐτὼ δ' ἥς
ἄκρον ἐλάσσει, ὡς τε καὶ αὐτὴ πάντων εἰς ἀρκεῖν
καὶ μόνον. ὡς τοῦ σώματος καὶ ἐνδύματος, ἀ-
ρετῇ μόνον ἀνθρώπου. ὡς ψυχῆς διακράτουσας
τὸ σῶμα, καὶ δὲ χάριτος ἡδονῶν, ὡς πρὸς αὐτὸν.
μᾶλλον δὲ σώματος βίασας μόνον νεκρωθῆναι καὶ
πρὸς τῆς δόξης δόξης, ἢ ἐλθούσαν λάβει ψυ-
χῇ, καὶ μὴ παραποδίζηται ταῖς αἰσθήσεσιν. ὡς
νυκτὶ ἀνύπνων, καὶ ψαλμωδίας, καὶ τῶν
ἑξ ἡμέρας ἥς ἡμέραν ἀποληγούσης. ὡς δαβὶδ,
ταῖς πισταῖς μόνον ψυχαῖς οὐ μακρὰ μελωδή-
σας. ὡς μελῶν ἀπαλότητος ἐν τῇ γῆς ἐρριμμέ-
νων, καὶ παρὰ πλὴν φύσιν τραχηλομύων. ὡς πη-
γαὶ δακρύων ἀπειρομύων ἐκ θλίψεως, ἢ ἐν
ἀγαλλιάσει θορύβου. ὡς βοῆς νυκτερινῆς νεφέ-
λας διόρυχον, καὶ φθάνουσης πρὸς τὸν οὐρανόν.
ὡς θόρυβος πνύματος κινῶν κατὰ τολ-
μῶσιν νυκτερινῶν, δι' ἐπιθυμίαν θυμῆς, καὶ κρυ-
μῶν, καὶ ὑετῶν, καὶ βροντῶν, καὶ χαλάζης, καὶ
ἀώρειας. ὡς γυναικεῖα φύσις πλὴν ἀνδρείαν νική-
σασα, δὲ τὸν κοινὸν ἀγῶνα τῆς σωτηρίας, καὶ σω-
ματος δόξης. οὐ ψυχῆς, τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρ-
ρεν ἐλέγξατο. ὡς τῆς μετὰ λουτρον ἀγνείας, καὶ
τῆς νύμφης χριστοῦ ψυχῆς, ἐκ καθαρώς νυμφῶν
τῷ

τῷ σώματι. ὧς πικρὰ γούσις καὶ δὴ μήτηρ καὶ γέ-
 νους καὶ ἀμφότεροι, καὶ ὅτε πλανήε καὶ θανάτε, τῇ
 ἐκείνης ἐγχεατεῖαν νεκρικῆς. ὧς χριστοῦ κένωσις,
 καὶ δούλου μορφῇ, καὶ παθήματα, τῇ ἐκείνης νε-
 κρώσει τελευτησάντα. ὧς, πῶς ἡ κατὰ εὐαγγέλιον
 τὰ ἐκείνης ἅπαντα, ἢ τὰ πλείω παρεῖς, μὴ ζη-
 μώσω ὅτι ἀγνοοῦντας; ἀλλὰ μοι καλὸν ἦδη
 προσθεῖναι τῆς δόσε βείας καὶ τὰ ἐπίχειρα. καὶ
 γὰρ μοι ποθεῖν πάλαι δοκεῖτε, καὶ ζητεῖν ἐν τῷ
 λόγῳ, οἱ τὰ ἐκείνης καλῶς ἴδότες, οὐ τὰ πα-
 ρόντα μόνον, οὐδὲ οἷς νῦν ἐκείθεν ἀλλάσσεται, ἀ-
 κρείττω καὶ ὁφθαλμοῖς καὶ ἀκοῇ ἀνθρωπίνῃ καὶ
 ὁφθαλμοῖς, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνταῦθεν αὐτῷ ὁ δίκαιος με-
 σταδοῦς ἡμεῖς αὐτοῖς. ἐπεὶ καὶ ὅτε ποιεῖ πολ-
 λάκις ἐς οἰκοδομὴν τῇ ἀπίστων, τοῖς μικροῖς
 τὰ μεγάλα πεισούμενος, καὶ τοῖς ὁρωμένοις τὰ
 μὴ ὁρώμενα. ὁρῶ δὲ τὰ μὲν, γνώριμα τοῖς πᾶσι,
 τὰ δὲ ἀπόρρητα τοῖς πολλοῖς, καὶ ὅτε ἐκείνης
 φιλοσοφίας ἢ μὴ καλῶς πίστευται τοῖς χα-
 ερίσμασιν. ἴτε τὰς μακείας ἡμιόλους, καὶ πῶς
 συναρπαγῶν τὸ ὄχημα, καὶ πῶς ἀπενεκτῶν
 ἐκείνῳ πειρασμένην, καὶ πῶς ἄτοκον ἐλξιν, καὶ
 τὰ πονηρὰ συντείμματα, καὶ ὅτε γινόμενοι
 ἐνταῦθεν σκανδαλὸν τοῖς ἀπίστοις, ὅτι οὐ πῶς δίκαιοι
 παραδίδονται, καὶ πῶς ταχεῖαν τῆς ἀπιστίας
 διόρθωσιν, ὅτι πάντα συντελεβεία καὶ συγκα-

ἥς τὴν ἐαυτῶ ἀδελφὴν
 πείθει καὶ ὅσα, καὶ μέλη, καὶ ἀφανῆ καὶ φαινόμενα,
 καὶ οὐτὶ ἰσχυρὸν ἄλλον πάλιν τῶ παραδόντις ἡ-
 νέχτο, ὁμοῦ μὲν καὶ ὅτι ἀνδρῶν αἰδομένη καὶ
 χεῖρας. ὅ γὰρ κόσμιον καὶ τοῖς πάθεσι δικώ-
 σατο. ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν ἀπολογία ζητοῦσα πα-
 ρὰ τῶ ταῦτα παθεῖν συγχωρήσαντος, οὐτὶ πα-
 ρ' ἄλλου τινὸς ἢ ἐκείνου, τῆς σωτηρίας ἐτυχας.
 ὥς μὴ μᾶλλον ἐν τῷ πάθει πωληγῆναι ἱναί, ἢ
 ἐν τῷ παραδόξῳ τῆς ὑγείας καὶ ταπλαγῆ-
 ναι, καὶ οὐδ' ἔτι δοῦναι συμβῶναι τὴν τραγωδίαν,
 ἢ ἐνδοξαθῇ τοῖς πάθεσι. παθούμεν μὲν ὥς ἀνὴρ,
 ἰαθεῖσα δὲ ἔσθ' ἀνθρώπων, καὶ διήγημα δοῦσα
 τῆς ὑσδρον, μέγιστον μὲν ἥς ἀπόδειξιν τ' ἐν τοῖς πά-
 θεσι πίστεως, καὶ τῆς πρὸς τὰ λεινὰ καρτείας, με-
 ζον δὲ τῆς τ' Θεοῦ πρὸς τὸν τοῦτο φιλανθρώ-
 πιας. τῷ γὰρ ὅτ' αὐτὴ πέσῃ οὐ κατὰ ῥάχθησιν,
 πρὸς τῶ δικαίου καλῶς φημι μὲν, πρὸς τῆς
 καινότητον, ὅ, καὶ κατὰ ῥάχθη, τάχιστα ὀρθω-
 θήσεται καὶ δοξαθήσεται. ὅ γὰρ παρὰ τὸ φηκὸς
 ἐπαθεῖν, ἀλλὰ καὶ ἔσθ' ὅ φηκὸς ἐπανήλθε πρὸς
 ἐαυτήν. ὥς μικροῦ κλαπῆναι τῇ ὑγείᾳ ὅ πά-
 θος, καὶ πάλιν φανερόν ἐστιν γενέσθαι τὴν θόραπείαν,
 ἢ τὴν πωληγίαν. ὡς συμφορᾶς ἐπαινουμένης, καὶ
 θαυμασίας. ὡς πάθους ἀπαθείας ὑψηλοτέρου.
 ὡς τῶ πατάξει καὶ μοτώσει, καὶ ὑγιαίνει, καὶ με-
 τὰ κρίσις ἡμῶν ἀναστήσει, φθόντος μὲν ἥς με-
 ζον

ξον καὶ μυστικῶς τὸν, ὡς πρὸ οὗ ἤνεγκεν, οὐχ
 ἡ τὸν δὲ τῆς χριότητος ἀρμόζοντος πάθεισι.
 τοῦτο μὲν οὖν, ὃ πᾶσι πρόσδηλον καὶ τοῖς πόρρω
 θεῖν, ἐπεὶ καὶ ἴς πάντας τὸ θαῦμα δηλῆθε, καὶ ἐν
 ταῖς πάντων κείται γλώσσαις, καὶ ἀκοαῖς τὸ δὴ
 γημα, μετὰ τῇ ἄλλων τῶ θεοῦ θαυμασίων τε καὶ
 δωάμεων. τὸ δὲ μέχρι νῦν ἄγνωστούμενον τοῖς
 πολλοῖς καὶ κρυπτόμενον δι' ὧν εἶπον φιλοσοφίαν,
 καὶ τὸ τῆς δυσβείας ἀτυφόντε καὶ ἀναμώπι-
 ζον, εἴπω κελύεις ὡς ποιμένων ἀρίστε καὶ τελώ-
 τατε, ὃ τῷ ἰδρὸν προβάτου ἐκείνου περιμῶν, καὶ
 εἴτε νύκτας λοιπὸν, ἐπειδὴ καὶ μόνοι τὸ μυστήριον
 ἐπισεύθην, καὶ μαρτυροῦν ἀλλήλοις ἐς μὲν τὸ
 θαύματος, ἢ ἐν τῇ ἀπελευθέρῃ πλὴν πίσιν φυλά-
 ξωμεν. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὡς πρὸ τότε καιρὸς εἶναι
 τῆς σιωπῆς, οὐτὼ νῦν τῆς ἐξαχρυσώσεως. οὐ μόνον
 ἴς πλὴν τῶ θεοῦ δόξαν, ἀλλὰ καὶ ἴς παράκλη-
 σιν τῇ ἐνθλίψεσιν. ἔχοντες αὐτῇ τὸ σῶμα, καὶ
 διέκ' ἐκ τῶν ἡρώων, καὶ ἡ νόστις ὡς τῇ ἀήδων καὶ
 ἀλλοκότων. πύρωσις μὲν ἀθρόα παντὸς τῶ σώ-
 ματος, καὶ οἷον βραχμὸς πῆς καὶ ζέσις αἵματος. εἴ-
 τα πῆξις βύτου καὶ ναύκη, καὶ ὡχρίασις ἀπίστος,
 καὶ νοῦ, καὶ μελῶν παράλυσις, καὶ εἴτε οὐκ ἐκμα-
 κρῶν τῇ δόξασημάτων. ἀλλ' ὡς ὅτε καὶ λίαν συ-
 νεχῶς. καὶ τὸ κακὸν οὐκ ἀνθρώπινον εὐομίζετο,
 καὶ οὐτε ἰατρῶν ἤρκων τέχαι, λίαν ἐπιμελῶς

ἦς πλὴν ἑαυτῆς ἀδελφὴν
δὲσσε πτομείων ποδὲ τῷ παύθουσ, καὶ ἡγεθ' ἑαυ-
τὴν ἐκείνου καὶ ζῶν ἀλλήλοισ, οὐτε γονέων δα-
κρύα, πολλὰ ἀλλὰ κίς δεδωημένα, οὐτε πάνδη-
μοι λιπαὶ καὶ ἱκεσίαι, ἄς ὡς ἑποδὲ τῆς ἑαυτῆς
σωτηρίας ἐκείνος ἐποιεῖτο πᾶς ὁ λαός. καὶ γὰρ
ὡς ἀπασι σωτηρία, ἥ ἐκείνῳ σώζεσθαι. ὡς-
ποδὲ τούτων, πάθος κοινόν, ἥ τῇ ἀρρώστια καὶ
κοπαθεῖν. τί οὖν ἡ μεγάλη καὶ τῇ μεγίστῃ ἀξία
ψυχῇ; καὶ τίς ἡ ἰαφρεία τῷ παύθουσ; ἐνταῦθα
γὰρ ἦδη καὶ ἥ ἀπόρητον. πάντων ἀπογνοῦσα
τῇ ἄλλων, αὐτὴ ἦν πάντων ἰαφὸν καὶ ταφούγῃ,
καὶ νηκτὸς ἀφείαν τηρήσασα, μικρὸν ἐνδούσης
αὐτῇ τῆς νόσου, τῷ θυσιασθείῳ πρὸς πίπτῃ με-
τὰ τῆς πίσεως, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῷ τιμώμενος
ἀνακαλουμένη μεγάλη τῇ βοῇ, καὶ παύσαις ταῖς
κλήσεσι, καὶ παύσων αὐτὴν τῇ πάποτε δυνά-
μεων ὑπομνήσασα, σοφὴ γὰρ ἐκείνη καὶ τὰ πα-
λαιὰ καὶ τὰ νέα, τέλος οὖτε βῆ τινα καὶ καλῶ ἀ-
νακαυχντίαν ἀνακαυχντέῃ. μμεῖται πλὴν τοῖς κρα-
ππέδοις χρυσοῦ ξηράνασθαι πηγλῶ αἵματος, καὶ τί
ποιεῖ; τῷ θυσιασθείῳ πλὴν κεφαλῶν ἑαυτῆς
πρὸς εἶσα, μετὰ τῆς ἰσῆς βοῆς, καὶ δάκρυοι δάκ-
ρυονόοις, ὡς ποδὲ τις πάλαι ἴδῃ πόδας χρυ-
σοῦ καὶ ταβρέχουσα, καὶ μὴ πρότερον ἀνῆσειν,
ἢ τῆς ὑγείας τυχεῖν ἀπειλούσα, εἴτα τῷ παρ'
ἑαυτῆς φαρμάκῳ ζύτῳ ἥ σῶμα πᾶν ἐπα-
λείφουσα,

λείφοντα, καὶ εἴ ποτε τῇ ἀντιτύπων τῶ ἡμῶν
 σώματος ἢ τῶ αἵματος ἢ χειρὶ ἐδησαύεισιν, ὅτε
 καὶ μαγνῶ τοῖς δάκρυσιν, ὡς τῶ θαύματος,
 ἀπὴλθεν διὗτος αἰδομένη τῆς σωτηρίας, κούφη
 καὶ σώμα, καὶ ψυχὴ, καὶ διάνοιαν, μαθὼν ἐλπί-
 σθαι λαβούσα τὸ ἐλπιζόμενον, καὶ τῇ τῆς ψυ-
 χῆς διρρωσίᾳ, κομίζουμένη τὴν τῶ σώματος. ταῦ-
 τα μέγιστα μὲν, οὐ φευσθῇ δέ. οὐτοὺς πιστεύετε ἅ-
 παντες, καὶ νοθεύετε καὶ ὑγαινόντες. ἴν' οἱ μὲν
 ἔχητε τὴν ὑγίαν, οἱ δὲ ἀπολάβετε. καὶ ὅτι μὴ κόμ-
 ως τὸ δῆγμα, δῆλον ὅτι ὧν ζωσῆς καὶ σιγή-
 σαι, καὶ ὅτι ἐκάλυψα. καὶ οὐδ' ἀντιῶ ἐδημοσίω-
 σε, ὅτι ἴτε, ἢ μή τις ἐχὼν με φόβος, θαῦμα τοσού-
 τον καὶ τακτοῦ καὶ πιστοῖς καὶ ἀπίστοις, καὶ τοῖς
 νῦν, καὶ τοῖς ὑστέρων. τὰ μὲν δὲ τῶ βίου τοιαῦ-
 τα, καὶ τὰ πλείω παραλελοίπα μιν, ὅτι τῆς
 συμμετεῖαν τῶ λόγον, καὶ τὸ μὴ δοκεῖν ἀπαλήτως
 εἶναι πρὸς τὴν διφρημίαν. τάχα δ' αὖ ἀδικοῖν-
 μεν τελευτῶν ὅσων καὶ πειρομένων, ἢ μὴ καὶ τῆς
 ταύτης καὶ λαὸν ἐπιμνησθῆμεν. καὶ ταῦτα,
 οὕτως ἐκείνης προσουμένης τε καὶ ζητυμένης. μνη-
 σθῆμεθα δὲ ὡς αὐτοῖον τε ἢ συντομίωτα ταῦτα.
 Ἐπὶ πόθ' μὲν τὴν ἀνάλυσιν, καὶ γὰρ εἶχε πολλὴν πρὸς
 τὴν καὶ λαοῦ τὴν παρρησίαν, καὶ τὸ βίω χρι-
 στῷ εἶναι, πάντων πρὸς τῇ ὑποστάσει. καὶ
 οὐδὲ οὕτως ἐργάσασθαι τῇ λίαν ὀρωμένοι

ἦς πῶ ἐαυτῷ ἀδελφὴν

τε καὶ δυσκατέκτων, ὡς ἐκείνη τὰς πάλαι ἀπορ-
ρίψαταύτας, καὶ πῶ ἰλιὸν ὑπὲρ βᾶτα, μεθ-
ῆς βιωτέον μιν, μετὰ τῷ καλοῦ καὶ θαλάσσης γυ-
νέσθαι, καὶ ἦν ὁρῶμενον ἀπολαβεῖν ὅλον, πε-
ρὶ ἧς δ' ὅτι καὶ ἦν ἐρασὴν, οὐκ ἔτι μικραῖς ἐλ-
λαμπόμοις ταῖς αὐγαῖς, καὶ ὅσον γινώσκων, οὐ
κεχρίσμεθα. ὅθεν μὲν τῆς οὐδὲ ταύτης τῆς
ἐπιθυμίας, οὐτως οὐκ ἐστὶν ἐκείνου καὶ ὑψηλῆς.
καὶ ὁ τοῦτου μείζον ὅτι, περὶ αὐτῆς τῷ καλοῦ
ὅθεν τῆς προγνώσεως καὶ τῆς πολλῆς ἀγρυπνίας.
ταύτῃ εἰς ὑπνός τῇ ἡδίστων ἀμείβεταί, καὶ ὁ-
ψις μία προδεσμία πάλαι βούλα πῶ ἐκδη-
μίαν, καὶ πῶ ἡμῶν ταύτῃ γνωρίσασα, ὡς αὐ-
τὴ ἐτοιμασθῆναι καὶ μὴ ταρᾶσθαι τῷ θεῷ περὶ
τὰν δούλων. αὐτῇ μὲν ἦν ὑπόγμον ὅτι τῆς κατὰ
σεως καὶ τελείσεως καὶ ἀναθῆναι, ἦν κοινὴ δωρεάν
καὶ δούτερον βίου κρηπίδα παρὰ θεοῦ πάν-
τες λαβόντες ἔχομεν. μάλλον δὲ πᾶς ὁ βίος κα-
θαριστὴς καὶ αὐτῇ καὶ τελείωσις. καὶ ὁ μὲν τῆς ἀνα-
γνώσεως εἶχεν ἐκ τῷ πνύματι, ὁ δ' ἀσφαλὲς
ταύτης, ἐκ τῇ προβεβιωμένων. καὶ μόνῃ χυ-
δὸν, ἢ εἴπω τολμήσας, σφραγὶς ἀλλ' οὐ χάρισμα
καὶ ὁ μυστήριον, εἰ δὲ τοῖς πᾶσι προσεσθῆναι ζη-
τοῦται πῶ τῷ ἀνδρὶ τελείωσιν, βούλεται γρά-
ψαι ἦν ἀνδρὶ σωτόμω; ἀνδρὶ ἐκείνης, καὶ
οὐκ οἶδ' ὅτι χρὴ πολέον ἔπειν, ἢ ὅλῳ τῷ σώματι
θεῷ

θεῶν καὶ διδρωθῇ, καὶ μὴ ὅς ἡ μοῖρα ἀπέλθῃ τε-
 λεομένη, μὴ δ' ὅπως λείπηται τι τῇ ἐαυτῆς ἀ-
 τελές, οὐδὲ ταύτης ὅσα μαρτάνῃ τῆς δέησις,
 παρὰ τῷ θείῳ ματρί φοβουμένων αὐτὴν ποιοῦ-
 τος, καὶ ὅς περ ἀγένηται τὰ αἰτήματα. ὥς δὲ ἀ-
 πάντα εἶχεν αὐτῇ κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲν ἐνέδει
 τῇ ποθομένων, καὶ ὡς ἡ κυρία πλοῦσιον, οὐ-
 πως ἦδη τῷ θανάτῳ συσχυάζεται καὶ τῇ ἐκδή-
 μίᾳ, καὶ πληροῖ τὴν πόλιν ταῦτα νόμον ὅσα τῆς
 κατὰ κλίσεως. ἐπισκῆψασα δὲ καὶ ἀνδρῶν, καὶ
 τέκνων, καὶ φίλων, ὅσα φῶς πῶν φίλων, καὶ
 καὶ φιλότεκνον, καὶ φιλάδελφον, καὶ λαμπρῶς
 πόλιν τῇ ἐκείνῃ φιλοφρόσῃ, καὶ πανηγύ-
 ρεως ἡμῶν ποιοῦσά μιν πῶν τελευταίαν, κοιμᾶ-
 ται. πλήρης μὲν οὐ τῇ κατὰ ἀνθρώπων ἡμῶν,
 ὅ, τι μὴ δὲ σωήν, ταύτας ἐαυτῇ πονηρὰς ἡ-
 διῶν, καὶ τὰ πολλὰ μετὰ τῷ χρόνῳ καὶ τῆς πλά-
 νης, τῇ δὲ κατὰ θεὸν καὶ λίαν πλήρης, ὥς οὐκ
 οἶδ' εἴ τις ῥαδίως τῇ ἐπ' αὐτοῦ τῇ φιλικῇ κα-
 ταλυμένων, καὶ πολλὰς ἐτῶν πόδιόδοις ἀρι-
 θμημένων, οὕτως ἐκείνη λύνεται, ἢ πρὸς λαμ-
 βάνεται κρείσσον ἢ πείν, ἢ ἀφίπταται, ἢ μετοι-
 κίζεται, ἢ μικρὸν προαποδημῇ τῷ σώματος.
 ἀλλ' οἷόν με μικροῦ τῇ ἐκείνης παρέσθαι μιν.
 τάχα δ' αὖ οὐ σωεχόμενος ὡς οὐ πάτῳ ἐκείνης
 πνυμαλκὲς, ὁ καὶ τηρήσας ἀκρίβως τὸ θαῦμα,

ἥς τὴν ἐαυτῶ ἀδελφὴν
καὶ ἡμῶν γυνώσκεις, μέγα μὲν ἥς φιλοτιμίαν ἐ-
κείνη, μέγα δὲ ἡμῶν ἥς ὑπόμνησιν ἀρετῆς, καὶ πο-
θὸν τῆς αὐτῆς ἀναλύσεως, καὶ με φείκητις ὑ-
ποτρέχει καὶ δάκρυον ὁμοῦ, μεμνημένον τῆς θαύ-
λατος. ἐλύετο μὲν ἡδὴ, καὶ ἀνέπει ταῖς τελευ-
ταῖα, καὶ χρός ποδὶ αὐτῇ οἰκείων τε καὶ ξέ-
νων, χειρομένων τὰ προπεμπτήρια, καὶ μὲν
γῆρας ἐπίνουσι, καὶ ψυχῆς σπαραγμὸς ζηλο-
τυφύσης τὴν ἐκδημίαν, καὶ φίλτρον ἁπάντων,
ἀγωνία σύγκρατον, τῇ μὲν ὅτι ἀκούσωσι πο-
θοῦτων, μνήμης ἐμπύρδυμα, τῇ δὲ ὅτι φθέρ-
ξονται. γλῶσσος δὲ οὐδενός, καὶ κωφὰ τὰ
δάκρυα, καὶ ἡ τῆς λύπης ὥδιν ἀδεράσδυτος.
οὐδὲ γὰρ ὅσον ἐδόκει θρήνοις ἡμῶν τὴν οὐτω χε-
ριζομένην. σιγὴ δὲ βαθεῖα, καὶ τελετή τις ὁθά-
νατος. ἡ δὲ, ἅπαντα τε καὶ ἀκίνητος καὶ ἄφθογ-
γος τὸ φαινόμενον. καὶ ἡ σιωπὴ, τὸ σῶματος ἐδό-
κει παράλσις, οἷον ἡδὴ τῶ φωνητικῶν ὀργάνων
νενεκρωμένων, ὅθεν τὴν κενουῶτος ἐκχώρησιν.
ἡρέμα δὲ τῇ χειλέων κινουμένων αἰσθόμενος,
ὅτι πάντα τηρᾶν τὰ ἐκείνης ἐπιμελὲς ὀριμῶς,
ὅθεν τὸ ἐν πᾶσι θαῦμα, καὶ παραθεῖς τὰ ὅσα τοῖς
χείλεσι, τὸ γὰρ θαρρύνειν εἶχε καὶ παρὰ τῶ σρό-
που, καὶ παρὰ τῆς συμπαθείας, αὐτὸς δὴ γῆ-
σε τὸ τῆς ἡσυχίας μυστήριον, ὅτι ποτε ἦν, καὶ
οἷον. οὐδεὶς ἀπισήσει σοῦ λέγοντος. ψαλμωδία τὸ

ὑπὸ λαλῶν μενον ἦν, καὶ ψαλμωδία τὰ ὀνόμα
 ῥήματα. ἡ δὲ χρὴ τὰ ληθεῖς ἄπειν, μὲν τρεῖς τ'
 παρρησία, μὲν ἡς ἡ ἐξοδος, καὶ μακρὸς ὅς τις
 » μετ' ἐκείνων ἀναπαύεται τῇ ῥημάτων. ἐν ἡρή-
 » νῃ ἔπιτοαυτὸ κοιμηθῆσομαι καὶ ὑπνώσω. ταῦ
 τα καὶ ἐφάμετό σοι καλίστη γυναικῶν, καὶ
 συνέβαινε, καὶ ἡ ψαλμωδία τὸ γινόμενον ἦν,
 καὶ μετὰ τῆς ἐκδημίας ὁ ἐπιτάφιος. ὦ κα-
 λῶς ἀπὸ τῇ παθῶν φρονύσασθε σὺ, καὶ τὸ
 ὀφειλόμενον τοῖς ἀγαπητοῖς ὑπὸν ἀπολαβοῦ-
 σα, πρὸς τῷ κοινῷ τῆς κοιμήσεως, ὡς ἄκός τινι καὶ
 ζήσασαν καὶ ἀπελθούσιν ἐν τοῖς τ' ὅσα βεῖας
 ῥήμασιν. κρείσσον μὲν οὖν δι' οἶδα καὶ μακρῶ
 ἡμῶν τὸν τὰ παρόντα ὅτι νῦν, ἢ κατὰ τὰ
 ἐρώμενα, ἢ ἡχος ἐρεταζόντων, ἀγγέλων χορεία,
 τάξις οὐρανία, δοξὴς θεωρία, τῆς τε ἄλλης καὶ
 τῆς ἀνωτάτω, τειάδος ἐλλαμψις καβαρωτέρη
 τὴ καὶ τελεωτόν, καὶ μὴ τι ἡ φθουγύσης τὸ
 θέσμιον νομῶ, καὶ ὁμοχρόμενον ταῖς αἰσθήσεσιν,
 ἀλλ' ὅλης ὁλῶ νοῖ' θεωρουμένης τε καὶ κρατου-
 μενῆς, καὶ προσαστραπτούσης ταῖς ἡμετέραις ψυ-
 χαῖς, ὁλῶ τῷ φωτὶ τῆς θεότητος. πάντων ἀρ-
 λαύοις, ὧν ἐπὶ τῷ γῆς εἶχες τὰς ἀπορρησίας,
 ὁμοτὸν γνήσιον τῆς πρὸς αὐτὰ νύσεως. ἡ δὲ τις
 σοι καὶ τῇ ἡμετέρων ἡμῶν ἐσιλόγος, καὶ
 εὖ ταῖς ὁσίαις ψυχαῖς ἐκ θεοῦ γέρας, τῇ

ἥς ἦν ἑαυτῷ πατὴρ
 τοιούτων ἐπαθάνεσθαι, δέχοιο καὶ ἦν ἡμέτε-
 ρον λόγον, ἀντὶ πολλῶν καὶ πρὸ πολλῶν ἐν τα-
 φάων. ὃν καί γε μὲν πρὸ σου, καὶ σοὶ μετ' ἐκεί-
 νου ἀποδεδώκαμεν, ἐπειδή γε ἀδελφῶν ἐπιτα-
 φάοις ἐταμιεύθημεν. ἥ δὲ καὶ ἡμᾶς ἡμῶσι
 ἡς μὲν ὑμᾶς τοῖς ἴσοις λόγοις, οὐκ ἔχω λέγειν.
 πολλὰ ἡμῶσι μόνον πρὸς θεῷ τιμῶν,
 καὶ παροικῶν καὶ κατ' οἰκῶν ἐν χριστῷ
 Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὃς ἡ δόξα καὶ τῷ πατρὶ
 αὐτῷ ἀγία πνεῦμα, ἥς ὁ αἰὼνας, ἀμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ
 θεολόγου ἐπιστάτου, ἥς ἦν ἑαυτῷ πατὴρ,
 ἐν ᾧ καὶ ἥς νόνηται παρὰ μνηστικὸς. εἴρη-
 ται δὲ ὑπὸ παρουσίας βασιλείου, ἥς ὃν καὶ ὁ
 προσήμιον ποιεῖται τὸ λόγον.

ἡθρῶπε τῷ θεῷ, καὶ πρὸς θεῷ
 ὡν καὶ οἰκονόμος τῷ θεῷ μυ-
 στήων, καὶ αὐτὸς ἐπιθυμῶν
 τῷ πνεύματι, οὐτω καὶ ἡ γὰρ
 φησὶ καὶ ὁ δὲ βεβηκότας καὶ
 ὑψηλοὺς, καὶ ὑπὸ αὐτῷ τῷ ὄρω μέρων. κα-
 λῶ δέ σε καὶ θεὸν φανερῶ πάσης αἰγυπτιᾶς
 καὶ ἀντικειμένης διωάμεως, καὶ σὺλον, καὶ ἐ-
 σπράγμα τῆς ἐκκλησίας, καὶ δέλημα κυρίου, καὶ

φωσῆρα ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντα, καὶ πί-
 σεως ὀρεῖσιν, καὶ πνύματος καὶ ταπώγιον. καὶ τί
 αὐτὸ πάσης ἀπαιθμοίμω τὰς προσηγορίας, ὁ-
 σας ἡ ἀρετὴ σοὶ πεποίηκεν, ἄλλῃ τις ἄλλω οἰ-
 κούσῃ τε καὶ προσάγουσῃ; πάλιν δὲ πότε, πόθεν πά-
 ρει; καὶ τίς σου ἡ ὀργασία, καὶ τί χειρούμενος ἡ-
 κης ἡμῶν; ἐπειδὴ πάντα σὺ (αὐτὸν θεῶν, καὶ πα-
 ρὰ θεοῦ κινούμενον ἐγνων, καὶ ἐπὶ δὴ ὀργασίας
 τῇδε χρομέων. ἡμεῖς ἡμᾶς ἐποπτεύσων; ἡ ἢ
 εὐμενέα ζητήσων, ἡ ἢ εὐμένιον ἐκφύμενος;
 ἡμεῖς μὲν οὐκ ἔτι ὄντας, ἀλλὰ τῷ πλείστῳ μὲν
 σωαπελθόντας, καὶ τῷ τόπῳ τῆς κακώσεως
 θυχωραίνοντας, καὶ ναὶ μάλιστα, ἡνίκα ἦν ἐπι-
 σήμονα κυβερνήτην, ἡ ἦν λαμπτήρα τῆς ζωῆς
 ἡμῶν ἀποβεβλήμεν, πρὸς ὃν ἀπευθυνόμε-
 θα βλέποντες, ἀνῶθεν ἡμῖν τὴν σωτηρίαν πυρ-
 σέοντα, ἐκείνον μὲν τὸ καλοῦ παντὸς ἐκδημή-
 (σαντα, καὶ πάσης τῆς ποικιλικῆς οὐταξίας,
 ἡν χρόνῳ μακρῷ συνελέξατο, πλείρης ἡμδράως
 τε ὁμοῦ καὶ φρονήσεως, καὶ τῷ τῆς καυχίσεως
 γήρα, δὲ δὲ τὸ τῶν σολομώντος εἶπεῖν, σεφανόμε-
 νος. εὐμένιον ἡπορημένον, καὶ ταβεβλημένον.
 καὶ ὁρᾷς ὅσης γέμον ἄθυμίας καὶ κατηφείας,
 οὐκ ἔτι τόπῳ χλόης ἐνανταπαυόμενον, οὐδὲ ὕδα-
 ρα ἀναπαύσεως ἐκτεφόμενον, ζητοῦν κρημνὸν
 καὶ ὀρημίας καὶ βάρεθρα, καὶ ὅντων ἀπαρησέτης

εἰδένδε ἅπλων ἡμᾶς ὁ λόγος, ἀνὼ θεῖν, καὶ ῥ
 παρὸν ἀνδρες εὐαποκρύπτει τῷ μέλλοντι, καὶ πεί-
 θοι, ὅτι καὶ αὐτοὶ παρὰ δεσπότην ἀγαθὸν ἐπει-
 γόμεθα, καὶ βελτίων ἢ κατοικία τῇ παροικίᾳς.
 καὶ ὁπρὶ ὅτι τοῖς πλεόνουσι λιμνῷ δῶδρος, ὅδῳ
 τοῖς ἐν ταῦθα χειμαζομένοις, ἢ ἐκείσε μετὰ στα-
 σις καὶ μετὰ θείας. ἢ ὡς πρὶ οἱ μακρὰν ὁδὸν
 πρὸς ταλύναντες, τῇ ὁδοιποροῦτων καὶ μο-
 χοῦτων ἐπὶ ῥέοντι καὶ ἀπονότοροι, οὕτως οἱ
 ἐπιτυχόντες τῷ ἐκεῖ κατὰ λύμας, ἢ ἐπὶ πλὴν
 σκολιαν καὶ κρημνώδη τῷ βίου βύτου τεμνόν-
 των ὁδὸν, ἀμείνου καὶ ἀνεκτότοροι. ἡμᾶς μὲν
 οὕτω παραμυθήσῃ. πλὴν ποίμνην δὲ πῶς; πρὸς
 τον μὲν, πλὴν σὺν ὑποχόμενος ἐπιστάσαν καὶ ἡγε-
 μονίαν, οὐ πάσι καλὸν ἔσθ' ὅτι τὰς πτόρυγας ἀ-
 ναπαύεσθαι, καὶ οὐ διψᾷ μεν τῆς φωνῆς μάλ-
 λον, ἢ πηγῆς τῆς καθαρωτάτης, οἱ δὲ ψάλλοντες
 τες. δεύτορον δὲ πείσας, ὡς οὐδὲ νῦν ἡμᾶς ἀπο-
 λέλοιπεν ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τιθεὶς πλὴν ψυχὴν
 ἔσθ' ὅτι τῇ προβάτων, ἀλλὰ καὶ πάρεστι, καὶ ποι-
 μὴν καὶ ὁδηγεῖ, καὶ γινώσκει τὰ ἴδια, καὶ γι-
 νώσκειται ἔσθ' ὅτι τῇ ἰδίᾳ, σωματικῶς μὲν οὐχ
 ὁρώμενος, πνευματικῶς δὲ συγγινώμενος, καὶ
 προφλεμῶν τῆς ποίμνης κατὰ τῇ λύκων, καὶ
 οὐδὲν συγχωρᾶν ὅτι τῆς αὐλῆς ὑπὲρ βαίνοντι,
 ληστρικῶς τε καὶ ἐπιβούλως ξένη φωνὴ κατ-

ὅς τ' ἐν ἑαυτῷ πατὴρ
τα σύρειν, καὶ δὲ κλέπτειν ψυχὰς, τῇ ἀληθείᾳ
καλῶς ἠγνοῖας. πείθου μοι δ' ὅτι καὶ τῇ πρὸς
βίαν καὶ μάλλον ἢ πρότερον τῇ διδασκαλίᾳ.
ὅσω καὶ μάλλον ἐγίγξθαι, τὰς σωματικὰς πεί-
δας ἀρρυσίσαι μενος, καὶ τῆς ἐπιβολούσης τὸν
νοῦν ἰλῦος ἀπηλλαγμένος, καὶ γυμνῶ γυμνός
ἐν τυγχάνων τῷ πρώτῳ καὶ καθεαυτῷ τῷ νοῖ,
τάξιως καὶ παρρησίᾳ ἀγγελικῆς, ἢ μὴ τολμη-
ρὸν εἶναι πεῖν, ἀξιούμενος. ταῦτα μὲν ἐν αὐ-
τῷ δὲ θήσεις, καὶ φιλοσοφήσεις ἀμείνων, ἢ ὡς ἂν
αὐτὸς παραδείξαι με, καὶ λόγου δυνάμει καὶ πνύ-
ματος. ἵνα δὲ μὴ δ' ἄνοιαν τῇ ἐκείνου καλῶν,
παρὰ τὸν τῆς ἀξίᾳ οὐ λόγος ἐλαττωθῇ, βρα-
χία τῆς δύφημίᾳ, ὅς ὦν αὐτὸς συνεπίσταμαι
τῷ ἀπελθόντι, σκιογραφῆσω καὶ προχαράξω, καὶ
παραδῶσω σοὶ τῷ καλῷ τῇ τοιούτων γρα-
φῇ, τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου ἢ καλὸς ἀπακε-
βῶσαι, καὶ παραδύναι ταῖς πάντων ἀκοαῖς
τε καὶ δεινοῖς. ἐκείνος τοίνυν, ἵνα πατεῖδα,
καὶ γένος, καὶ σώματος δύφυσιν, καὶ πῶς ἐξωθεν
πρόφανται, καὶ τὰλλα οἷς μέγα φρονούσιν ἀν-
θρώποι, τοῖς τῇ ἐγκωμίων νόμοις παρεῖς, ἐκ τῶν
ἢ μὲν πρώτων καὶ οἰκειοτάτων ἀρξώμαι, ῥίζης
ἐγλύφω βλάβημα οὐκ ἐπαινετῆς, οὐδὲ δύφους
ὅς οὐδέ βδαν, οὐ γὰρ ἀχύνουμαι τοῖς πρώτοις, τοῖς
τελευταίοις θαρρόν, οὐδὲ ἐν τῷ οἴκῳ τῷ Θεοῦ
πεφυτευμένης,

πεφυτευμένης, ἀλλὰ καὶ λίαν ἄτοπον καὶ ἄλο-
 γότου, ἐκ δυνόιν τοῖν ἐναντιώτατοις συγκεκρα-
 μένης, ἐλλωϊκῆς τε πλάνης, καὶ νομικῆς τε-
 ρατείας, ὧν ἀμφοτέρων τὰ μόρην φυγῶν, ἐκ με-
 ρῶν σωετέθη. τῆς μὲν γὰρ τὰ εἰδωλα, καὶ τὰς
 θυσίαις ἀσπεμπόμενοι, ἱερωσὶ δὲ πῦρ καὶ τὰ
 λύχνα, τῆς δὲ, ὅσα ββατον αἰδούμενοι, καὶ πῶ
 πῶδε τὰ βρώματα εἰς τινα μικρολογίαν πῶ πε-
 ριτομὴν ἀεμάξουσιν. ὑψίστοι τοῖς ταπεινοῖς
 ὄνομα. καὶ ὁ παντοκράτωρ δὴ μόνος αὐτοῖς σε-
 βάσιμος, καὶ οὐτὼ διφυῆς τις ὧν ἴς ἀσέβειαν,
 ἐκ τίνος, τί γίνεται; οὐκοῦτα πότμον, πῶ κα-
 λέσθαι αὐτὸν χάριν ἐπαινέσω πλέον, ἢ τῆς
 ἐκείνου προάρεσιν. πῶ οὐτὼ ὅτι τῆς δεινότητος
 ὀφθαλμὸν, τῆς ἐπιεικείας αὐτῷ λήμης ἀνεχε-
 θάρη, καὶ ἱσοῦν τὰ χιόν τῇ ἀληθείᾳ προσέ-
 δραμεν. ὥστε, ὅτε μὲν καὶ μὲς καὶ οὐσίαις ἐκ-
 πεσεῖν, ἀπὸ τίνος ἔσθ' ἂν αὐτὸ παρὸς, καὶ τῆς
 ἀληθινῆς κληρονομίας ἡνέχθη, καὶ ἔσθ' ἡνέγ-
 κε πῶ ἀπὸ μίαν ταύτην, ἢ τὰς μεγίστας τιμὰς ἐ-
 πόροι, ὅσοι μὲν ἢ τῶν θαυμάζω, καὶ ἱερίαν ὄν
 θαυμαστόν. ὅτι τί; ὅτι κοινὸν αὐτὸ πρὸς πολλοῦ
 ἄλλοις δὲ φιλοτίμημα, καὶ πάντα εἰσω γινέ-
 σθαι δεῖ τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ σαγῆνης, καὶ τοῖς
 τῇ ἀλείων λόγοις σαγηνουθῆναι, καὶ οἱ μὲν πρό-
 τρον, οἱ δὲ ὑπότρον τῷ βασιλεῖ ὡς πολεμικῶσιν.

Greg. Naz.

ω 9

ἥς ἦν αὐτῷ πατέρα

ὅς δὲ μάλιστα μοι τῇ ἐκείνου θαυμάζειν ἐπεισὶ,
ἔδοξεν εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ἐκεῖνος καὶ πρὸ τῆς ἡ-
μετέρας αὐλῆς ὡς ἡμέτερος, ἔσετοί τε γὰρ αὐ-
τῷ ἡμῖν ὁ ἑρώτης. ὡς πρὶν γὰρ πολλοὶ τῇ ἡμετέ-
ρων οὐ μετ' ἡμῶν ἔσιν, οὗς ὁ βίος ἀλλοτεῖοι τῇ κοι-
νοῦ σώματος, οὕτω πολλοὶ τῷ ἔξωθεν πρὸς ἡμῶν,
ὅσοι τῷ ἑρώτῳ πῶς πίσι φθάνοις, καὶ δεόνται
τῷ ὀνόματι, ἢ ὅτι ἔχοντες. τούτων καὶ ὁ ἐ-
μὸς ὡς πατὴρ, πῶς ἄλλοτερος, τῷ βίῳ
πρὸς ἡμᾶς ἐπικλίνων. σωφροσύνη μὲν γὰρ
σοῦτον δίδνεσκεν, ὥς τε ὁ αὐτὸς ἐρασιμῶτα τὸς
τε ἀμα γινέσθαι καὶ κοσμιώτατος. ἀχαλεπὸν
ἀμφότερα σωδραμεῖν. δικαιοσύνης δὲ, τί μεί-
ζον γνώρισμα καὶ περὶ φανερόν, ἢ ὅτι πολι-
τείας οὐ τὰ δούτερα ἐχνηκῶς, οὐδὲ μὲν ὁρα-
χὴ πλείω πῶς οὐσίαν πεποίηκεν; καίτοι γὰρ οὐ
ἄλλοις ὁρῶν, τὰς βελάρεω χεῖρας ἐπιβάλλον-
τας τοῖς δημοσίοις, καὶ τοῖς ἡγετοῖς πόροις φλεγ-
μύνοντας. οὕτω γὰρ ἐγὼ ἡγετῶν πῶς ἀδίκον ἐν-
ποιεῖαν. φρονήσεως δὲ, μικρὰ μὲν οὐδὲ ταῦτα
γνωρίσματα. δηλώσει δὲ τὰ πλείω προῖως
ὁ λόγος. τούτου καὶ μαθὼν οἶμαι πῶς πίσι ἡ-
νέγκατο. ἢ δὲ ὅπως, οὐδὲ γὰρ ἄξιον σιωπᾶσθαι
πρᾶγμα τοσοῦτον, αὐτοὶ παρὰ σῆσωμεν. γυ-
νῆκα μὲν ἀνδρείαν τίς ἀνείσει; τῆς θείας ἡ-
κουσας λεγούσης γραφῆς. καὶ τὸ δῶρον δεόθεν
εἶναι,

ἔιναι, πλὴν ἀγαθὴν παρὰ τῷ κυρίου συζυγίαν
 ἁρμόζεσθαι. ὅ δ' αὖτ' ὁδοὶ καὶ τοῖς ἐξωθεν,
 εἴ ποτ' ἐκείνων ὁ γυναικὸς ἀνὴρ χρημ' οὐδὲν ληΐ-
 ζεται καὶ ἄλλιον ἐσθλῆς, οὐδὲ χεῖρον τῆς ἐναντίας.
 τῷ δὲ οὐκ ἔστιν ἄπειν, ὅς τις κατὰ εἶδος δύναται
 νέεσθαι. οἱ μὲν γὰρ εἴ τις ἐκ πρῶτων γῆς, καὶ παν-
 ὅς τις γένος ἀνθρώπων, πλὴν ἀρίστην ἁρμόζεσθαι
 συζυγίαν ἐσπούδασιν, οὐκ εἶναι ταύτης δύρεϊν
 ἀμείνω καὶ ἁρμόδιωτέραν. οὐτὼ γὰρ ἀνδρῶν καὶ
 γυναικῶν, ἥς ἐν σιωπῇ ληθεύει τὰ κράτιστα, ὥς τε
 οὐχ ἡττῶν ἀρετῆς, ἢ σωμάτων γνέσθαι συζυ-
 γίαν ἔν γάμον. ἐπεὶ τῇ ἄλλων κραυαῶτες, ἀλ-
 λήλων κρατεῖν οὐκ εἶχον, διὰ τῆς ἀρετῆς ἰσότη-
 ῃ ὅσον καὶ ὁμότιμον. καὶ τῷ μὲν ἀσάμῃ ἢ δοθεῖσα
 κατ' αὐτὴν βοήθους, ἐπειδὴ καλὸν ἴδι μὴ μόνον
 εἶναι ἔν ἀνθρώπων, ἀντὶ σιωπῆς πολέμια
 κατέστη, καὶ οὐχ ὁμόζυγος, ἀλλ' ἀντίθετος, κλέ-
 ψασα ἔν ἀνδραδὶ ἡδονῆς, καὶ τῷ ξύλῳ τῆς γνώ-
 σεως, τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς ἀλλοτριώσασθαι. τῷ δὲ,
 οὐ σιωπῆς μόνον ἢ παρὰ θεοῦ δοθεῖσα, ἡττῶν
 γὰρ εἶδος θαυμαστὸν, ἀλλὰ καὶ ἀρχηγὸς γίνεται,
 ὁρῶν τε καὶ λόγῳ πρὸς τὰ κράτιστα δι' ἐαυτῆς
 ἄγουσα. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῷ ἀνδρὶ κρατεῖσθαι
 νόμῳ συζυγίᾳ, ἀρίστον εἶναι κείνουσα, τῆς
 δύσε βείας δὲ οὐκ αἰχμημομένη παρέχειν ἐαυτῇ
 καὶ διδασκαλον. ὁ θαυμάζειν μὲν ἐκείνης ἄξιον,

ἦς ἦν ἐαυτῷ πατέρα
θαυμάζειν δὲ πλεον ἦν ἐκοντὶ ἡρώμενον. ἐκείνῃ
γὰρ ἔστιν, ἡ τῇ ἄλλων γυναικῶν καὶ μετὰ φιλοτι-
μουμένων καὶ ὑφ' αὐτῶν, ὅσων τε φιλοκῶν, καὶ
ὅσων ἐπίπλεον, αἱ ἐπισταμένη καὶ ἄλλος, ἡ τῆς
ψυχῆς, καὶ ἡ, πῶς θείαν ἐκόντα ἡ σωτηρεῖν, ἡ
ἀντιπαρὰ ἑαυτῶν ἦς δύναμιν. ὅν δὲ γραπτὸν καὶ τε-
χνητοὺς κόσμους, ταῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἀπορρί-
ψασα, μέαν δὲ ἀληθινῶς ἐκλύειαν γνώσκουσα
πῶς ἐπέβειαν, καὶ ἡ ἐκείναι πόθεν γέγοναμεν,
καὶ ποῖα καὶ τῆς μοῖας. ἐν δὲ πλοῦτον ἀσφα-
λῆ τε καὶ ἄστυον, ἡ ἀποπλοῦτεν θεῶ καὶ τοῖς
πένησι, καὶ μάλιστ' αὖτ' ἐκ γένους τοῖς ἀπανθή-
σασιν, οἷς ἡ μὲν ἄχρι τῆς χρείας ἐπαρκεῖν, οὐ
λύσιν τῆς συμφορᾶς, ἀλλ' ὑπόμνησιν ἔχειν ἐνό-
μιζεν, ἡ δὲ ἐλευθερώτορον εὖ ποιεῖν, ὅτε
εἶναι τιμῆς βεβαίως, καὶ παραμυθίως τε-
λεωτάτης. καὶ τῇ μὲν τῇ οἰκωφελείᾳ πρε-
χουσῶν, τῇ δὲ τῇ ἐπιβείᾳ, καὶ γὰρ χαλεπὸς
ἀμφοτέρων ἐπιτυχεῖν, ἀμφοτέροις ἀπάσας νι-
κήσας, καὶ τῷ πᾶσι ἐκείνους ἀκρω, καὶ τῷ
μόνῃ τὰ δύο σωαγαγεῖν. οὐτὼ μὲν ἦν οἶκον συ-
ναύξουσα, ταῖς ἐαυτῆς ἐπιμελείαις καὶ πόλι-
νοῖς, καὶ τὰ δὲ σολομῶντος πᾶσι τ' ἀνδρείας
γυναικὸς ὅροις καὶ νόμοις, ὡς ἐπεβείν οὐκ ἐδύνατο,
οὐτὼ δὲ περὶ σκευῶν θεῶ καὶ τοῖς θεοῖς, ὡς οἰ-
κονεῖας πλείστον ἀπέχουσα, καὶ οὐδὲν ἑαυτῷ
τῷ

τῷ
φύ-
σει
τον
λον
με-
ρα
τίμη-
τας
ἐστὶ
πλε-
στό-
νετο
ρὰς
τα
με-
με-
κα-
τα
τα
οἰ-
κα
καὶ
ἡ
καὶ
οἶ-
ον
δι-
δο-
σα

τῷ ἑτέρου παραβλαπτομένη πρὸς θάττον, ἅμ
 φόττον δὲ διαλήλων κρατύνουσα. τίς μὲν ἔλα
 θεν ἐκείνῳ, ὅχης ἢ καιρὸς, ἢ τόπος; ὃ κὶ πρῶ
 τον ὡς αὐτῇ πάντων τῆς ἡμέρας κίνημα. μᾶλ
 λον δὲ, τίς οὕτως ἔχειν ὁμοῦ τῷ αἰτεῖν, ἢ αἰθύ
 μενον ἤλπισεν; τίς δὲ ἰδρέαν οὕτως ἠδέσθαι χεῖ
 ρα καὶ πρόσωπον, ἢ πᾶν εἶδος φιλοσοφίας ἐ
 τίμησεν; τίς δὲ μᾶλλον νηθείαις καὶ ἀγρυπνίαις
 ταῖς σάρκας ὑπέσπασεν ἢ ψαλμωδίαις ἐκπνύ
 ἐσήλωσε παννύχοις τε καὶ ἡμέρησιν; τίς μὲν
 παρθενίαν ἠγάσθη πλεόν, καὶ πρὸ ἀναρχομένη
 δέσεως; τίς δὲ ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἀμείνων ἐγέ
 νετο παρὰ τῆς; τίς δὲ πενθούσι, ταῖς συμφο
 ραῖς οὕτω συνυπεκούσιν; καὶ ταῦτα δὴ
 τὰ μικρὰ μὲν ἴσως, τι γὰρ δὲ ἰσικαὶ ὅλα πνύ
 μενα, ὅτι μὴ δὲ περιστά ῥαδίως τοῖς πλείοσι.
 ἢ γὰρ οὐκ ἐκλεχθὲν, οὐδὲ πῶς ὅλα φθόνον.
 ἐμοὶ δὲ καὶ λίαν ἱμερώμενα, ὅτι πίστεως ἀνέ
 μαται ὡς, καὶ πνύματι κῆς ζέσεως ἐγχειρήμα
 τα. οἶον, ἢ μὴ ποτε φωνῶν αὐτῆς ἐν ἱεροῖς ἀκου
 αῖναι συλλόγοις, ἢ τόποις, ἐξω τῇ ἀναγκάων
 καὶ μυστικῶν. καὶ ἡ μέγα, τῷ θυσιασθεῖν ὥστε,
 ἢ μὴ πέλεκεν ἐπ' αὐτὴν ἀναβλῶναι, μὴ δὲ ὀφθῆ
 ναι ἢ ἀκουαῖναι λαξυτήριον, λόγῳ μείζονι, ὡς
 δεῖον φυσικὸν καὶ ἄτεχνον εἶναι πᾶν, ἢ θεῷ καὶ
 διδρὸν μενον. πῶς οὐχὶ καὶ παρ' ἐκείνης μέγα,

ἦς ἦν ἐαυτῷ πατέρα
ἢ σιωπῇ ἡμᾶσαι τὰ ἅγια, ἢ μὴ ᾧ τε νῶτα
δοθῶναι τῇ σε βασιμῶ φραπέξῃ, μὴ δὲ καὶ τα-
πῦσθῆναι θεῖον ἔδαφος, ἢ μὴ ᾧ τε δεξιὰν ἐμβλη-
θῆναι, ἢ χεῖλη μεγαλῶν χειρὶν ἐλθνικαῖς, ἢ χεῖ-
λεσι, μὴ δὲ τῆς τᾶλλα κοσμιωτάτης γυναικος,
καὶ οἰκιστάτης, ἀλλὰ μὴ δὲ ἀλῶν κοινωνῆσαι,
μὴ ὅτι ἐκούσεν, ἀλλὰ μὴ δὲ βιασθεῖν τοῖς ἀπὸ
τῆς βεβήλου καὶ ἀνάγκου φραπέξῃς, μὴ δὲ μια-
ρὸν οἶκον ἢ παρελθεῖν ποτε, ἢ φθεῖν ἀναρχῶσαι,
παρὰ τὴν τῷ σιωειδῶτος νομοθεσίαν, μὴ δὲ διη-
γῆμασιν ἐλλωικοῖς, ἢ ἄσματος διατεκοῖς καὶ τα-
μολωθῆναι τὴν ἀκολῶν, ἢ τὴν γλῶσσαν, τὴν τὰ
θεῖα δεχομένην ἢ φθεγομένην; οὐδὲν γὰρ ἱεροῖς
πρέπειν ἀνίερον. καὶ ὁ τούτων θαυμασιώτατον,
ἢ μὴ ποτε τοσοῦτον δοῶναι πένθος σωματικῶν,
καίτοι γε ὁ φθόροντος καμπτομένην καὶ τοῖς ἔ-
ξάνων πάθεισιν, ὥς τε ἢ γοδράν ᾧ τε πρὸ τῷ δόχῃ
εισπεῖς ῥαγεῖναι φωνῇ, ἢ δάκρυον ἐκπεσεῖν ἐλε-
φάρου μυστικῶς σφραγισμένης, ἢ χῆμα πένθε-
μον παραμυθῆναι, καίριον ὧν ὧν ὧν ὧν συμ-
πεσόντων αὐτῇ λυπηρῶν, λαμπρᾶς παρουσίας
ἡμδράσ. ψυχῆς γὰρ εἶναι θεοφιλούς, ὑπο-
κλίνῃν τοῖς θεοῖς ἅπαν ἀνθρώπων. καὶ σιω-
πῶν τὰ τούτων ἀπορρήτοτάτα, ὧν θεὸς μῦτις,
καὶ τῇ πωτῶν θόρα παινίδων, αἷς τὰ τοιαῦτα
ἐπίσενσε. ἢ γὰρ καὶ ἡμᾶς, ἵσως οὐδὲ μνήμης ἀ-
ξιώτατον,

ξιώτεον ὡς ἀναξίον τῷ ἐλπιούτῳ, ἢ καὶ κείνῃ
 μέγα ἢ ἐπιχείρημα, ὅτε καὶ πρὸ γένεσως ἡμᾶς
 καὶ οὐκ ἔχτο τῷ θεῷ, μηδὲν ἢ μέλλον ὀυλαβὴ
 θεία, καὶ γλυπηρότατος ὀυλὸς ἀνέστηκε. θεοῦ
 δὲ ἢ μὴ πάντῃ οὐκ ἔμψυχον αὐτῷ τῆς οὐχίης, μὴ
 δὲ ἀποθνήσκει ἢ καὶ λιβήρημα. τούτων μὲν ὅν τὰ
 μὲν παρὲν ἡδὴ, τὰ δὲ ἐμελλε ταῖς κατὰ μόρος
 προθήκαις αὐξόμενα. καὶ κατὰ πόρ ἡλίου ἡδὴ
 στον ταῖς ἐωθιναῖς προσβάλλων ἀκτῖσι, ταῖς
 μεσημβριναῖς θόρ μότερος ἵσταται καὶ φαιδρὸ
 πόρος, οὐτὼ καὶ αὐτῇ, οὐ μικρὰ τὰ τῆς οὐσε-
 βείας ἀπ' ἀρχῆς ὑφ' αἰνέουσα, τῷ τελευταίῳ
 φωτὶ πλεόν ὀξέλαμψε. τότε δ' ὅν κέντρον οὐ
 μικρὸν οὐσεβείας ὀκοθεν, εἶχεν αὐτῷ ὀσοικι-
 σάμενος, ἀνῶθεν μὲν, καὶ ἐκ προγόνων, φιλό-
 θεόν τε καὶ φιλόχριστον, καὶ παρῶν κληρὸν
 οὐδεξάμενῳ ἢ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς
 ἀγριελαίου, καθὼς ἐκεῖνος ἐγκεντρεσθείς
 ὀσε καλλιέλαιον. οὐ φέρονται δὲ ἢ ἐτεροζυγείας
 οὐ ὑπὲρ βολῶ πίσεως, ἀλλὰ ὅσον μόνον φιλο-
 σοφῆσαι μὴ οὐναμείνῳ, τὰλλα καὶ ὀδορικῶτα
 πλὴν οὐκ ἔχον γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν τὰ πλῆ, ἢ ὀξ
 ἢ μισείας ἢ νῶσαι τῷ θεῷ, οὐκ πλὴν τῷ τμή-
 ματος ἀλλοτρίωσιν, ἀλλὰ μὴ προσηθῆναι τῇ σῶ-
 ματικῇ σωμαφείᾳ πλὴν συμφυῖαν τῷ πνύματος,
 καὶ οὐκ ὅσον πρὸς πῶν μὲν τῷ θεῷ ὑπὸ τῶ

ἥς ἑαυτῷ πατέρα
 καὶ ἡμῶν, καὶ παρ' αὐτῷ τῷ σωτηρίαν τῆς
 κεφαλῆς αὐτοῦ μνήν ἐν πολλαῖς νηθείαις καὶ δά-
 κρυσι, προσκειμένῳ δὲ τῷ ἀνδρὶ φιλοπόνως,
 καὶ πολυτρόπως αὐτὸν ἐμφορομένῳ, ὀνειδισ-
 μοῖς, νουθεσίαις, θόραπείαις, ἀλλοτριώσεσι. ἢ
 μέγιστον τῷ οἰκίῳ βότῳ, καὶ τῷ θόρμω τῷ πρὸς
 τῷ δολάβειαν, ὃ μάλιστα ψυχὴ καὶ μπεταται καὶ
 μαλάσσεται πρὸς ἀρετῇ, ἐκονοσίως βιαζομένη.
 ἔμελλε δ' ἄρα κοιλάνειν τῷ πέρῳ ἡ τῷ ὕδατος
 ῥανίς αἰὲν ἀπλήττου, καὶ χρόνῳ διανύσειν ἢ
 πρὸς δαξόμενον. δηλοῖ δὲ τὰ ἐφεξῆς. ἡ μὲν καὶ
 ἡ τῇ ταῦτα, καὶ ἡ λπίζεν, ἄτε τῇ πίστῃ μάλλον,
 ἢ τῇ νεότητι ζέουσα, καὶ ἢ οὐδὲ οὕτως ἐθάρρυν
 τοῖς παροῦσιν, ὥς αὐτῇ τοῖς ἐλπιθεῖσι, πείρα
 μαθούσα τῷ θεῷ ἢ φιλόδοξον. τῷ δὲ σωεῖρ
 καὶ μὲν πρὸς σωτηρίαν, καὶ ὁ λογισμὸς καὶ τὰ
 μικρὸν τῷ θόραπείαν παραδεχόμενος, σωεῖρ
 καὶ δὲ καὶ ὀνειράτων ὅψις, οἷς ὁ ἄνθρωπος πολ-
 λάκις θεὸς ψυχῇ ἀξίαν τῷ σώζεσθαι. ἀλλὰ τίς
 ἢ ὅψις; ἐν ταῦτά μοι καὶ ἢ τῷ διηγήματος ἡ δι-
 στον. ἐδόξεν ὁ, μή ποτε πρότερον, καὶ τοῖς πολλὰ-
 κης τῆς γυναικὸς ἐκελευσέως καὶ θεομνήης, ψάλ-
 λειν ἐκ τῆς τῷ θεοῦ δαβὶδ ἐκείνο ἢ μῦθος. ὁ-
 φραῖθην ὡδὶ τοῖς θεοκόσιν μοι, ἥς οἶκον κυρίου
 ὡρεθυσόμην. καὶ ἡ ψαλμωδία ξύνη, καὶ ὁ πόθος
 τῇ ὡδὶ σωεῖσθαι. καὶ ὡς ἡκούσαν ἡ τῆς
 οὐχίς

ἀρχῆς ἐπιτυχούσα, τὴν καιρὸν ἀρπαῖζαι, ὑπο-
 κειναμένη τε πλὴν ὅτι πρὸς τὸ ἡδίστην μετὰ τῆς
 ἀληθείας, καὶ τῇ χαρᾷ δηλοῦναι τῆς δούλε-
 σίας τὸ μέγεθος, καὶ πλὴν σωτηρίαν ἐπιταχύ-
 νουσα, μή τι παρεμπιπτόν ἐμποδίσῃ τῇ κλήσει, καὶ
 λύσῃ τὸ ἀποσπασθόμενον, καὶ δὴ συμβαλὴν τῇ καλῶ-
 τα, παλαιοῦ ἀρχιδόξου καὶ πλὴν νίκαιαν ἀπὸ
 λειν, ἵνα καὶ τὰ τῆς ἀρεῖου σώσι μαίνιαι, ἀρτι-
 τὸ κακοῦ φρομένου, καὶ πλὴν θεότητα τέμνον-
 ζος, δίδωσι μὲν ἑαυτὴν τῷ θεῷ καὶ τοῖς κήρυξι
 τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν πόσιν ὁμολογεῖ, καὶ ζη-
 τεῖ παρ' αὐτῇ πλὴν κοινῶν σωτηρίαν, ὧν εἰς
 λεόντιος ὡς ὁ πάντα, ὁ τότε τῆς κατ' ἡμᾶς μη-
 τροπόλεως ὡς ἡγούμενος. ὁ δὲ καὶ ταῦτα παρὰ
 τῆς χάριτος ἀπέντησε θαῦμα, σφόδρα αὖ ἀδι-
 κοίλω πλὴν χάριν, ἥ σιωπῇ παρέλθοιμι. μὲν τυ-
 ρὸς δὲ οὐκ ὀλίγοι τὸ θαῦματος, πλανῶνται ἵ-
 να πλανῶν πυγματικῶς, οἱ τῆς ἀκερβείας δι-
 δάσκαλοι, καὶ πρὸ τυτρί τὸ μέλλον ἢ χάρις, καὶ
 τύπος ἰδρωσύνης, τῇ κατ' ἡμᾶς μίγνυται. ὡς
 τῆς ἀκουσίον μνήσεως. καὶ τὸ γόνυ κλιθεῖς, οὐ-
 πὼ τοῖς λόγοις τῆς κατ' ἡμᾶς κατὰ ῥτίξετ',
 ὥστε πρὸς τῇ παρόντων πρὸς φητέσαι τὸ
 μέλλον. οὐ τῇ ὑψηλοτέρων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ
 ταπεινοτέρων ὡς σύνεσιν, οὐ καὶ μυστοῖς σημείοις
 πτωθέντας, πρὸς τὸ ἐσόμενον. μικρὸν τὸ ἐν

ἥς ἦν ἐαυτῷ πατέρα
 μέσῳ, καὶ τῷ θαύματι θαῦμα σιωπῆται. πα-
 ραθήσομαι δὲ πιστῶν ἀκοαῖς ἦν λόγον. ψυχαῖς
 γὰρ βεβήλοισι, οὐδὲν τῇ καλῶν ἀξιόπιστον. πρό-
 σεισι μὲν τῇ δι' ὕδατος ἀναγλυνῆσαι καὶ πνύμα-
 τος, δι' ἧς ὁμολογοῦμεν θεῷ πῶς τῷ κατὰ χρι-
 στὸν ἀνθρώπου μύρωσιν τε καὶ τελείωσιν, καὶ τῷ
 χοῖκου πρὸς τὸ πνύμα μετὰ θεοῖν καὶ ἀνάστα-
 σιν. καὶ πρόσσεισι μετὰ θόρμης τῆς ἐπιθυμίας,
 καὶ λαμπράς τῆς ἐλπίδος τῷ λουτρῷ, πρὸς κα-
 θήρας ἐαυτὸν ἥς δύναμιν, καὶ ψυχὴ καὶ σώμα-
 τι καθαγνίσας πολλῶ μάλλον, ἢ οἱ τὰς πλάκας
 παρὰ μωυσέως δεξαδαί μέλλοντες. τοῖς μὲν
 γὰρ μέχρις ἐσθῆτος ὡς ὁ ἀγνισμὸς, καὶ γαστροῦ
 μικρὰ σένωσις, καὶ σωφροσύνη τις χύδιος, τῷ δὲ,
 πᾶς ὁ ἐν μέσῳ βίος, παρασκυβὴ τ' ἐλάμψεως
 ὡς, καὶ πρὸ τῆς καθαρεύσεως, καθαροῖς ἀσφα-
 λίζομένη πῶς δωρεάν, ἢ τῇ τελειότητι τῇ καθαρό-
 τητι πιστευθῇ, καὶ μὴ κινδυνεύσῃ ἀνάσθον, ἐν ἑ-
 ξῇ πολμώσῃ κατὰ τῆς χάριτος. ἐξελεθόν-
 τα δὲ αὐτὸν ἐκ τῷ ὕδατος, φῶς ποδαγστράπτει,
 καὶ οὐδένα τῆς οὐρανίου δέσεως ἀξία, μεθ' ἧς προσήλ-
 θε τῷ χερίσματι τῆς πίσεως. ἐστὶ μὲν οἷς καὶ τ'
 ἄλλων ἐπίδηλος, οἱ τότε μὲν σιωπῇ τὸ θαῦμα κατέ-
 στρον, ὅρζει πείν οὐ θαρρήθεντες, καὶ γὰρ αὐτῷ μόνου
 ταύτῳ εἶναι πῶς ὅ μιν ἐκείνος ὥρεο, μικρὸν δ' ὕστε-
 ρον ἀλλήλοις διέδωκαν. τῷ δὲ βαπτιστῇ καὶ τελείῳ

τῇ τοσούτων ἐναργής τε καὶ γνώριμος, ὥστε
 μὴ δεῖ καὶ ταχεῖν διωηθῆναι τὸ μυστήριον, ἀλλὰ καὶ
 δημοσίᾳ ῥῆξαι φωνῇ, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ διάδοχον,
 τῷ πνύματι χρίσειε. καὶ οὕτως οὐδεὶς ἀπισή-
 σειε, τῇ ἀκηκοότων τε καὶ γινωσκόντων. ὅτε
 μωυσῆς μὲν ἐπὶ μικρὸς ὢν, τοῖς πολλοῖς καὶ οὐ πω-
 λόγου ἱεροῦ ἀξιούμενος, ἐκ τῆς βάρτου καλεῖται,
 καιομένης μὲν, οὐκ ἀναλισκομένης δὲ, μάλλον δὲ
 τῷ ἐν τῇ βάρτῃ φανταζομένου. καὶ πισοῦται
 τῷ πρώτῳ θαύματι. μωυσῆς ἐκεῖνος, ὃ θάλασ-
 σα τέμνεται, καὶ ἄρτος ὑέται, καὶ πείρα πη-
 γᾶς, καὶ σῦλος πυρὸς καὶ νεφέλης ὁδηγοῦσι,
 μετ' ἀλλήλων ἱστάμενοι, καὶ χειρῶν ἐκτασίς ἐρό-
 πται οὐκ ἴσησι, καὶ νικᾷ πολλὰς μυριάδας, τὸν στρα-
 τὴν αὐτοῦ οὐκ ἔχοντα. ἡ σαρδὶς δὲ ὁ τῆς δόξης καὶ τῆς
 ῥαφίμ δεατῆς, καὶ μετ' ἐκείνον ἰδρεμίασ', ὃ πῶ
 μέγαλιν κατ' ἐθνῶν καὶ βασιλέων πιστευθεὶς δύνα-
 μιν, ὃ μὲν, ἀκούει θεῖας φωνῆς, καὶ τὸ προφητείας
 τῷ ἀνθρώπῳ προφητείας φαίνεται, ὃ δὲ, πρὸ οὐρα-
 νῶν γινώσκειται, καὶ πρὸ γλυνήσεως ἀγιάζε-
 ται. παῦλος δὲ διώκτης ὢν ἐπὶ, ὃ μέγας τ' ἄλλῃ
 θεῖας κήρυξ, ὃ τῇ ἐθνῶν ἐπὶ πίσει διδασκαλός,
 καὶ φῶτι πόδα λαμπύεται, καὶ γνωρίζει τὸν δῖον
 κόμηνον, καὶ πῶς μέγαλιν δεικνύειαν πιστεύει,
 καὶ πολλοὶ τῷ διαγγελίου παῖδες ἀκολῶν καὶ διά-
 νοιαν. τί δὲ πάντας ἀπαριθμεῖσθαι οὐκ ἔστι

ἥς ἑν ἑαυτῷ πατρί

θεοῦ προσκληθῆναι, καὶ τοιούτοις οἰκώθηναι
θαύμασιν, οἷς καὶ κείνος ἐβεβαίωθη πρὸς τὴν δύ-
σιν; καὶ οὐ τὰ μὲν πρῶτα τοιαῦτα, καὶ οὐ-
τως ἄπιστα καὶ παράδοξα, καὶ τῆς χυμῆς δὲ τι τῇ
πρὸς πηρυμνίων τοῖς ὕδατον, ὡς αὐτὶς τῇ τὰ
χρῆμα κόρον τῷ καλοῦ λαμβανόντων, εἶτα τὸ πρὸ
σω καὶ ταφρονοῦντων, ἢ καὶ παντὰ πασι πρὸς
κακίαν παλινδρομοῦν. οὐκ ἐστὶ τῶν ἡγεῖν.
ἀλλὰ καὶ λίαν ἑαυτῷ, καὶ τῇ προκληφόντων
ἔχεται, ὥστε ἀμφοτέρω σωμαρμόζην ἀλλήλοις,
τά τε πρὸ τῆς ἰδρωσύνης τοῖς ἐκείνης καλοῖς, καὶ
τὰ μετ' αὐτῶν τοῖς πρότερον. καὶ μήτε ἄλλως
οὐδένα πρὸς πειν, ἢ ὡς ἐτελεύτησε. μήτε ἥς ἄλ-
λο προσελθεῖν τέλος, ἢ οὐ προήρξατο. πῶς ἐστὶ
μὲν τὴν ἰδρωσύνην, καὶ τὰ τὴν νῦν δύσκολιαν
καὶ ἄταξιαν, ἀλλὰ μικρόν τι διαλιπὼν, ὥστε τῇ
καθάρσει προστεθῆναι καὶ τὴν τῷ καὶ θαύμαζεν ἐμ-
πειρίαν καὶ δύναμιν. ὅτι δὲ νόμος ἀκολουθίαν
πνύματι καὶ. ἐπεὶ δὲ πῶς ἐστὶ, πῶς ἡ χά-
ρις δόξαζε, ὡς πρὸς ὄντως θεοῦ χάρις, ἀλλ' οὐκ
ἀνθρώπων, οὐ δὲ, ὅ φησὶν ὁ ἐκκλησιαστής, ὁρμή-
τις αὐτόνομος καὶ προαίρεσις πνύματος. παρα-
λαβὼν γὰρ τὴν ἐκκλησίαν, ὑλώδη καὶ ἀπηγροι-
μισμένην, οὐ πῶς ὥθεν μὲν ἐπισκοπεῖ ποιμαίνου-
σαν ἀλλ' ὅσον ἐν τῇ πρὸ αὐτῷ κοσμηθῆναι, καὶ
τούτῳ θαυμασίῳ μὲν, καὶ ἀγγελικῷ ἑν ἑνός, ποιοῦ,

ἄπολυσέρω δὲ, ἢ κατὰ τοῦ ναῦ τῇ λαῶν προ-
 σάτας. τούτου δὲ τάχιστα προσληφθέντος ἐπι-
 πολὺ πάλιν ῥάθυμῃ θείσαν τε καὶ χειρομανή-
 σαθον ὅς ἀναρχίαν, πρῶτον μὲν τὰ ἡδὴ τῇ
 ἀνθρώπων οὐ χαλεπῶς ὀζυμδῶσαν, λόγοις τε
 ποιμαντικῆς ἐπιστήμης, καὶ τῷ προοδεῖναι τύχων
 ἑαυτὸν, ὡς πρὸ ἀνθρωπίνου πιθυμῶν ἴσχυος καὶ
 λος ἀπεξομνῶν, πάσης ἀρίστης πράξεως. ἐπει-
 τα τοῖς θεοῖς λόγοις σωτῶνως ἐμμελετήσας,
 καὶ πρὸ ὀψιμαθῆς τῇ τοιούτων τυγχάνων, το-
 σαύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σοφίαν σωελέξα-
 το, ὥς τε τά τε ἄλλα μηδενὸς λείπεσθαι τῇ ἐπι-
 πολῆσον περὶ νηκότων, καὶ χάριν ἐκ θεοῦ ταύ-
 τη λαβεῖν ὅς αἰετῶν, ὁρτοδοξίαν γινέσθαι πα-
 τὴρ καὶ διδάσκαλος, οὐ κατὰ τοῦ ναῦ σοφισ-
 τοῖς καιροῖς συγκλινόμενος, οὐδὲ μέσως καὶ τε-
 χνικῶς τῷ κατὰ ἡμᾶς λόγῳ προῖσάμενος, ὡς ἀν-
 οἱ μὴ πῆξιν ἔχοντες πίστεως, ἢ καὶ πηλιδόντες πλὴν
 ἀλήθειαν. ἀλλ' ἦν, τῇ μὲν λόγῳ δυνάτῃ, δύσε-
 βέστρος, τῇ ὁρθῶν δὲ πλὴν διάνοιαν, λογικώτε-
 ρος. μᾶλλον δὲ λόγῳ τὰ δυνάτῃ φάρον, δύσε-
 βεία πάντων ἐκράτει. εἴα μὲν θεὸν ἴδως, εἰ
 τεῖα δὲ προσκυνοῦμενον, τεῖα δὲ ἴσχυος μάαν θεό-
 τητα συναγόμενα. καὶ οὐτε τῷ εἰς σαβελλίζων,
 οὐτε τοῖς τεῖσιν ἀρξάνιζων, ἢ τῷ συσέλην θεό-
 τητα, καὶ ἀναλύειν ἀδέως, ἢ τῷ κατὰ τέμνειν

ἥς ἦν ἐαυτῶ πατέρα

αἰνέσις ἀλλοτριότησιν ἢ μεγέθει, ἢ φύσει. οὐ
γὰρ ἔμελλον ἀνατάληπτον, καὶ ἑσθὲρ πλὴν ἡμετέ-
ραν ἐπίνοιαν, πῶς ἐνταῦθα ὅ ὑπὸ ἀίρον, ἢ νοηθῆ-
σεται, ἢ δογματισθήσεται; ποῦ δὲ μερῆται
ὅ ἄπειρον; ἐν ᾧ τὸ πᾶν του μόνων ὅτι, ὅτι πα-
τήρ θεότης, βαθμοῖς μετρουμένη καὶ ὑποβάσειν.
ταῦτα ἐννοῶν ἐκεῖνος ὁ μέγας ἀνθρώπος τὸ θεοῦ,
καὶ ἀληθῶς θεολόγος, καὶ μὴ τῶ πνύματις παθε-
τούτων κινῆσιν, τί χρὴ λέγειν ἐτόρον, ἢ ὅτι νέαν
ἰδρυμένη, καὶ κεβωρὴν ἄλλω ἑσθὲρ ὑδάτων
φορομένη, ὡς πατὴρ ὁ μέγας ἐκεῖνος νῦν, καὶ ἱε-
ρεὺς τοῦ ἱεροῦ κόσμου πατὴρ, τήνδε πλὴν ἐκ-
κλησίαν καλεῖσθαι περὶ ἡμεῶν; ὅτι τε, καὶ τα-
κλυτοῦ τῆν ψυχῶν, καὶ τῆς τῆν αἵρεσις καὶ
ἐπὶ πλείους σαφῶς ὑπὸ ἀίρον. καὶ ὅσα πλὴν
θῆ τῆν ἄλλων ἐλάπετο, τοσούτον διδοξία κρα-
τούμεν, καὶ ὅ τῆς ἰδρύσεως πάχον. βηθλεὲμ, ἢ
οὐδὲν ἐκώλυσεν καὶ μικρὰ εἶναι πόλιν, καὶ τὸ
οἰκουμένης μικρὸ πόλιν, ὡς χριστοῦ καὶ ἑσθὲρ καὶ
μητέρα, τῶ ἦν κόσμον καὶ ποιήσαντος καὶ νική-
σαντος. τεκμήριον δὲ τῶ λόγου, καὶ γὰρ ἡνίκα πα-
ρὰ τῶ θερμοτόρῳ μόνου τῆς ἐκκλησίας κατε-
στασίαθημεν, γράμματι κλαπέντες καὶ ῥήμασι
τεχνικῶς ἥς πονηρὰν κοινωνίαν, μόνος μὲν ἐπιστῆ-
θη πλὴν διάνοιαν ἄρῳ ἔχειν, καὶ μὴ τῶ μέλανι
πλὴν ψυχῶν συμμελαίνεσθαι, ἢ καὶ ἀπολόγη

σιωπῇ πάσῃ, καὶ ἦν δόλον ἐκ τῆς ψυχῆς αὐ-
 τοῦ μὴ ἐφυλάξατο. μόνος δὲ, μᾶλλον δὲ πρῶ-
 τος, ἢ σασιάζον πρὸς ἡμᾶς, ζήλω τῆς δυνεβείας,
 εἰ αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις κατήλαξε, τελευ-
 ταῖον τ' ἀποφραμὸν, καὶ πρῶτον προσοφραμὸν,
 αἰδοῖ τε τὸν ἀνδρὸς, καὶ τῇ τῷ δόγματος καθαρῶ-
 τηι. ὥστε καὶ ἦν πολὺν σάλον τῷ ἐκκλη-
 σίῳι καὶ τασβεσθῆναι, καὶ γῆναι πλὴν καταιγίδος
 ἢς αὐραν, ταῖς ἐκείνου λυθείσιν ἀνχοῖς τε καὶ πα-
 ρανέσεσιν, εἴ τι δεῖ καὶ νεανιδύσασθαι, μὴ ἡμῶν
 κοινωνῶν καὶ τῆς δυνεβείας, καὶ τῆς ἐνδργείας.
 οἱ πρὸς πᾶν ἀναλθὸν αὐτῷ σωμαιρῶμενοι, καὶ οἷον
 παρομῖτωιτες καὶ παρὰ δέοντες, αὐταῦθα
 πλείστον μόρος σωμαισιν ἐκείνῳ ἡξιώθημεν. ἀλλ' ὅ-
 μ' ἀπὸ τούτων λόγος μικρόν τι προσοφραμὸν,
 αὐταῦθα μὴνάτω. τίς δ' αὖ τῷ ἐκείνου κα-
 λῶν, ἢ ἢ πλείστος ἐξ αριθμήσαι, ἢ τὰ πλείω
 παρὰ φραμὸν ἐδέλων, μὴ χαλεπῶς δῦροι ἢ πα-
 ρεθόν; αἰεὶ γὰρ ἢ πλὴν διανοίαν ἐπεισιόν, κρείττω
 τῇ προφληφότην φαίνεται. καὶ μετὰ τούτου
 γίνομαι. καὶ πλείον ἐμοὶ τῶ, τί χρὴ παρὰ λιπεῖν,
 ἢ τοῖς ἄλλοις ἐπαινέταις τῶ, τί χρὴ λέγειν, ἢ ἀπο-
 εἶα. ὥστε μοι εὐόρων ἵνα, ζημίαν γίνεσθαι πλὴν
 πδουσίαν, καὶ δοκιμάζεσθαι πλὴν διανοίαν, τὰ
 ἐκείνου δοκιμάζον ἐπιχειροῦσαν, καὶ οὐκ ἔχουσαν
 ἢ νικῶν δῦρεῖν αὐτοῖς ὁμοτίμοις. ὅπως γὰρ ἰδῇ

ἦς ἦν ἐαυτῷ πατὴρ

τῇ σαφερῶν ὑδάτων ὁρῶμεν συμβαῖνον, ὅτ' αὖ
ψυχὴς ἐμπροσθε κίερον γλῆνι, ἄλλος ἐπ' ἄλ-
λω κύκλος ἐγέρμενος, καὶ σιωχῶς ἐπιφείσων
αἰλύφ' ἦν ἐξώθεν, ὅς τ' ἐκείνῳ μοι συμβέβη-
κεν αὐτὸ κριθῆναι. ἢ μὲν ἐμὴ νομῇ ἡλθε, ἢ δὲ ἐπει-
σῆλθε, ἢ δ' ὑπεχώρησε, καὶ καί μιν ὡς πάλιν αἶρε-
σιν, αἰετὶς προικτα λαβόντες ὑπεξισαμένον τῷ
ἐπεισρέοντι. τίς μὲν γὰρ ἐκείνου πάλιν τὰ κοινὰ
ἀποσθαιότορος; τίς δὲ τὰ οἴκοι φιλοσοφώτε-
ρος; ἐπειδὴ καὶ οἶκον ἐμδρίσεν αὐτῷ, καὶ κτήσιν
σύμμετρον, ὅ πάντα καλῶς καὶ ποικίλως οἰ-
κονομῶν θεός. τίς δὲ πένησι τῷ ἀτιμωτάτῳ μέ-
ρει τῆς ὁμοτίμου φύσεως, ἢ τῷ ψυχρῷ συμπα-
θέσθης, ἢ τῷ χεῖρα δαψιλέσθης; τῷ ὄντι γὰρ
ὡς οἰκονόμος τῇ ἀλλοτερίᾳ δικοῦσι τῷ πάλιν
ἐδίωκεν, ἐπικουχίζων τῷ πενίᾳ ἦς δύναμιν, καὶ
δαπανώμενος οὐ τοῖς πάλιν τοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ καὶ
τοῖς ἀναγκαίοις, ἢ πάλιν δὲ γεφετάτη φιλοπῶ-
χία ἀπόδειξις. καὶ διδοὺς μδρίδα, οὐ τοῖς
ἐπὶ τὰ μόνον, καὶ τὰ πάλιν τῷ πολυμῶντι νομοθε-
σίαν, ἀλλὰ προσέλθοι καὶ ὁδοῦς, μὴ δ' ἐνταῦθα
μικρολογούμενος, ἀλλ' ἡδὺν ἀρκυόμενος, ἢ κτω-
μένοσ' ἄλλοις γινώσκοντες. ἀναιρῶν σύνθεσιν
καὶ χειροτονίαν, ὅτι ἐμοὶ δύναται μικρολο-
γίαν καὶ δοκεμασίαν τῷ ληφόμενου, ὅς τις τε ἄ-
ξιός, καὶ ὅς τις οὐ. καὶ ἡμᾶς γοησμοῦ μὴ τ' ἐπι-
δόσεως

δοσεως. ὁπρὸν πάχρυσιν οἰσολοί, διδόντες μὲν, ὁ
 δὲ προθύμως οὐ προσπιθύντες, ὁ τὸ παρεχειν
 μείζον ὄβρι καὶ τελειώτερον. πολλῶν γὰρ βέλ-
 λων εἶναι, ὅτι αὐτοῦ ἀξίον εἶναι καὶ τοῖς ἀναξίοις, ἢ
 αὐτοῦ ἀξίους ἀποδορεῖν, δὲ τῇ ἀναξίῳ. καὶ ὅτι
 εἶναι φαίνεται, ὁ χρῆναι ἀμπεῖν ὅτι ἀρτοῦ
 ἐαυτῷ καὶ κατ' ὕδατος ὡς οὐ παρασυρησόμενον,
 οὐ δὲ ἀπολούμενον τῷ δικαίῳ βούτων ἔξετασῇ,
 ἀλλ' ἐν ταύθ' αὐτὸν τήσονται, οὐ πάντα κείσε τῇ
 ταῖς ἡμέτερα, καὶ ἀπαντήσονται ἐν καιρῷ, καὶ
 ἡμεῖς μὴ ὅτι νομίζωμεν. ὁ δὲ καὶ μισόν τε καὶ
 μέγιστον, ὅτι τῷ μεγαλειότητι προσήν καὶ ὁ ἀ-
 φιλότιμον, ὅσον δὲ καὶ οἶον, δηλώσων ἐρχομαι.

Τὰ μὲν γὰρ χρήματα κοινὰ, καὶ ἡ προθυμία
 τὸ παρεχειν, αὐτῷ τε καὶ τῇ ὁμοζύγῳ πρὸς ὁ
 καὶ μισόν ἀμεινωμένοις. τῆς ἐπιδοσεως δὲ ὁ
 πλείστον, τῇ ἐκείνης χειρὶ παρέηκεν, ὡς αἰείσης
 οἰκονόμου τῇ τοιούτων, καὶ πιστοτάτης. τίνος
 δηγῶναι λέγω καὶ οἶον, ἢ μὴ δὲ ὁ ἀτλαντι-
 κὸν πέλαιος, ἢ εἴ τι ἄλλο τῇ μεγίστῳ, ἢ ἑκείνου
 ἀν' ἀπαντλὸν μένον. τοσούτος ἔρως τὸ παρ-
 χεῖν αὐτῇ, καὶ οὕτως ἀμεγρος. ἢ πῶς σολομών-
 τειον βδέλλαν ἔς τὸν ἀντίον ἐξήλωσε, τῇ πρὸς
 ὁ κρείττον ἀπλησία, πῶς ἔς ὁ χεῖρον νικήσας,
 καὶ κόρον οὐκ ἔχουσα τῆς πρὸς ὁ δὲ πρὸς πρ-
 οθυμία. ἢ μὴ ὅτι πῶς οὐσίαν ἀπαντλὸν, ὅση τε

ἦς ἑνὶ αὐτῷ πατέρᾳ

ὡς αὐτοῖς, καὶ ὅση προσελύετο, μικροτέρᾳς
ἢ γέιτο τῆς οἰκείας ἐφέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐαυτῷ
καὶ τῷ παίδας ἐβίμωσεν ἀπέδοτο αὐτῷ, εἰ πως
ἐν αὐτῷ, ὃ καὶ πολλὰς αὐτῆς λεγούσης ἤκουσα,
ὥς τε ἐκ δαπανηθῶμαι τοῖς πένησι. ταύτην τὰς
ἡνίας ὅλας ἐπαφῆκε τῆς ἐπιδόσεως, ὃ καὶ πα-
ραδείγματος ἐμοί, γὰρ ὅν, κρείττον ὑπολαμβάνεται.
ἢ μὲν γὰρ ἦς χρήματα μεγαλόφυχον, καὶ παρ
ἄλλοις οὐ χαλεπῶς δύροι τις αὐτῷ, ὅτε τε ἦς τὰς
κοινὰς καὶ πολιτικὰς ἀπόλλυται φιλοτιμία, ὅσα τε
θεῷ ὅτε τῇ πενήτων δανείζεται, καὶ μό-
να τοῖς ἀναλίσκουσι θησαυρίζεται, τῆς δὲ ἑνὶ
τούτῳ δόξης, οὐκ ἔστιν ὅν τινα παραχωρήσεται
ῥαδίως δεισκόμεν. τῷ μὲν γὰρ δαπανᾶν, καὶ
ἢ ὀλοδοξία τοῖς πολλοῖς παρέχει ἢ πρόθυμον,
οὐ δὲ ἀφανὴς ἢ ἐπίδοσις, ἐκεῖ καὶ ἢ παρέχεις
ἀμελύτῳ. ἢ μὲν οὖν χεὶρ τοσαύτη, καὶ τὰ
πλείω τοῖς πόδοι παρέσσομεν. ὥς τε εἴ τι καὶ ἡ-
μῶν μὴ τυρεῖται τοιούτον, ὅτε ἐκείνης εἶναι τῆς
πηγῆς, καὶ κείνου μοῖραν τῷ ῥέματι. τίς δὲ μὴ
θεοῦ μάλλον, ἢ τῷ βήματι προσήγαγεν, ἢ τὰς
καὶ αὐτῷ ὑβρεὶς ἐξηλοτύπησεν, ἢ τῇ ἀνιδρῶν
ὡς φόβῳ πῶς ἰδρᾶν ἐκείθῃρε φράπεζαν; τίς
δ' οὕτως ἄρρε πεί γνῶμη, καὶ σαθροῖς δικαιοσύ-
νης, ἢ δίκῃ ἐκείνη, ἢ ἡσυχίαν ἐμίσησεν, ἢ ἀρε-
τῇ ἐτίμησεν, ἢ ἑνὶ ἀρίστον προὔτιμησεν; τίς μὲν
οὕτως

οὕτως συγγνώμων τοῖς ἀμάρτανουσιν, ἢ τοῖς δὲ-
 σφομοῦσι σύνσφομος; τίς δὲ μάλλον, ἢ ἄβδου καὶ
 βακτηρίας καὶ ῥὸν ἐπιστάμενος, τῇ βακτηρίᾳ
 ἢ πλεόνει μεν; τίς δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ μάλλον
 εὐδὶ ἢ ἐπὶ πλεόνει τῆς γῆς, τοὺς τε ἄλλους, καὶ ὁ-
 ραζέω ζῶσιν ἐν μοναδικῷ βίῳ καὶ ἄζυγι, γῆν καὶ
 τὰ πόρρω πρὸ γῆν ἀτιμάζοντες; τίς δὲ πλεόνει, ἢ
 τὴν φονὴν ἐκλάσεν, ἢ τὰ πεινοφροσύνῳ ἠγάπη-
 σεν; καὶ ταύτην οὐκ ἐπιπλάσας οὐδὲ ἔξεπιπο-
 λῆς, ὥς οἱ ἄλλοι τῇ ναυῷ πρὸς τριουμφῶν φιλο-
 θεφείν, καὶ κομφοῖ ἢ φαινόμενον, κατὰ τὰς ἀ-
 φρονεσάτας τῇ γυναικῶν, αἱ ἀφροῦσαι καὶ λ-
 λοῦ οἰκείου, πρὸς τὰ χρώματα κατὰ φύσιν,
 καὶ ὅς τις, ὥς ἀνείρωμοι, κοσμίως θεάττει ζό-
 μεναι, δι' ὅλην μοσύνῳ ἀσχήμονος, καὶ δι' αἰσθ-
 αίστότροι. οὐ γὰρ ἐν ἐοδῇ τι ἢ τὰ πεινὸν ἰὼ αὐ-
 τῷ, ἀλλ' ἐν ψυχῇ κατὰ σῆματι. οὐδὲ θρύψας αὐ-
 χένος, ἢ φωνῇς ὑφείσας, ἢ πρὸς πονυδύσας, ἢ βάθος
 ὑπίνης, ἢ κεφαλῇς ἐν χρῶ κόσμησις, ἢ βαδίσμα-
 τος ἢ ἴσος ἢ τὰ πεινὸν ὑπεκρίνετο, τὰ πρὸς ὀλί-
 γον τυφύμενα, καὶ τάχιστα ἐλεγχόμενα. πάν-
 τ' ὅ πρὸς τὴν ἡρῶν, οὐδὲ μόνιμον, ἀλλ' ἰὼ ὁ αὐτὸς
 ὑψηλότερος μὲν βίῳ, τὰ πεινότερα δὲ τῷ φρο-
 νήματι, καὶ πρὸ μὲν ἀρετῶν ἀπρόσιτος, πρὸ σιω-
 σίαν δὲ καὶ λίαν δὲ πρόσσιτος. καὶ σιωπῆς μὲν,
 πρὸ ἀμπεχόνῳ ἐπίσης φθύνων, καὶ ἢ ὑψηλότες,

ἦς ἑαυτῶ πατέρᾳ

καὶ τὸ πεινόν. ἔπειθ' δὲ πολλοὺς πῶ ἀδολῶ
λαμπρότητα, καὶ γαστρὸς νόσον, καὶ ἀπολησίαν
δαμάζων μὲν, ἢ καὶ ἕως ἄλλος, οὐ δοκῶν δέ. τὸ
μὲν, ἵνα καὶ θάληται, τὸ δέ, ἵνα μὴ ὑπὸ δαίρηται,
» τῷ καινῷ θηρῶ μενος τὸ ἀνδύμενον. πολιτικῶν
» μὲν γὰρ ὅρῳ ἐῖναι, πάντα φρεῖν καὶ λέγειν,
» ὅσων ἀνδύμεται παρὰ τοῖς ἐξωθεν, ὥς μηδὲν
» ὅτι τῶ παρόντος βίου μακραιώτερον. πνθυμα-
» ἱκού δέ, καὶ τῶ καὶ ἡμᾶς, πρὸς εἰ μόνον βλέ-
» πειν, πῶ σωτηρίαν. καὶ ὁ μὲν αὖ ἦς ἔστι φόρη,
» μέγα οἶεσθαι. ὁ δ' αὖ μὴ, ὅς πύειν ὥς τῶ μηδε-
» νος ἄξιον. καὶ ὅς ἔστι, τὸ μὲν ὁρώμενον ἀλιμά-
» ζην. ὁ πῶς δ' αὖ τὰ εἰρησυχίᾳ ἔχοι, ἔστι μὲν
» νον σκοπεῖν, καὶ ταῦτα πρὸς πολλοῦ φρεῖσθαι,
» ὅσων αὐτὸς τε πλείονος ἄξιός ἐστι, καὶ οὐδ' ἄλ-
» λου ἔλξει δ' ἑαυτῶ πρὸς τὸ βέλτιστον. ὁ δέ
καὶ μισον τῶν ἐκείνου καὶ ἰδιώτατον, καὶ οὐδὲ
τοῖς πολλοῖς ἀγνούμενον, ἢ ἀπολότης, καὶ τὸ τῶ
ἡθὺς ἀδολόν τε καὶ ἀμνηστικόν. ἄλλος μὲν γὰρ
ἄλλό τι τῶ παλαιῶν ἢ τῶ νέων κατωρθεύει
ναί πεινέται, ὥς ἑκάστος ἐτυχεν ἐκ θεοῦ χάρι-
τός τινος ἡξιώμενος. ἰὼβ' τὸ εἰ τοῖς πάθεσι καὶ
πεινὸν καὶ ἀνάλωτον, μωυσῆς καὶ δαβὶδ τὸ
πρᾶον, σαμουὴλ τὸ χρηματίσαι, βλεπῶν τὰ ἐμ
πρῶτον, φανεῖς τὸν ζῆλον, ἀφ' οὗ καὶ ὀνομάζετῃ,
παῦλος, καὶ πέρης, τὸ σύντονον τῶ κηρύγμα-
τος, οὐ

τος, οἱ τῷ ξεβεδαίου ἡ μεγαλόφωνον, ὃ κ' ἔβρον
 τῆς υἱοῦ αὐτοῦ προσηγόρευσε. καὶ τί αὖ καὶ τα
 εἰθμοί λυ ἅπαντας; ἐν γὰρ ἰδοῖσιν ὁ λόγος. σε
 φάνου δέ, καὶ τῷ ἐμοῦ πατρὸς, οὐδὲν οὕτως, ὡς
 ἡ ἀπόνηρον γνώριμα. ὁ μὲν γὰρ οὐδὲ κινδυνώων
 ἐμίσει τὸν βάλλοντας, ἀλλ' ἐλιθάζετο μὲν, ἔπειθ' ὁ
 δὲ τῇ λιθαζόντων ἠνυχετο, ὡς χριστοῦ μαθητῆς,
 ἔπειθ' οὐ καὶ ἡ πάχυν λυ αὐτῷ μείζον τῷ θα
 νάτου, καὶ φορῶν τῷ θεῷ πῶς μακροθυμίαν.
 τῷ δὲ, οὐδὲν μέσον ἦν τῆς ἐπιπλήξεως ἢ τῆς ἀ
 φέσεως, ὡς μικροῦ ἢ κλέπτειν ἢ λυποῦ
 τῷ τάχει τῆς συγχωρήσεως. Θεοῦ μὲν ὀργῆς
 ἐρυγίαν ἵνα καὶ πιστεύομεν καὶ ἀκούομεν, ἡ
 λείμια τῆς κατὰ τῇ ἀξίῳ κινήσεως, ἐπειδὴ
 θεὸς ἐκδικήσεων κύριος. ἡ γὰρ καὶ κλίνει δὲ θε
 λανθρωπῶν ἐκ τῷ ἀποτόμου πρὸς ἡ ἐνδοσίμον,
 ἀλλ' οὐ πάντῃ συγχωρεῖ τοῖς ἀμάρτανουσιν, ἵνα
 μὴ τῇ χριστῷ ἡ χεῖρ οὐ γίνωνται. ὁ δὲ οὐδὲν ὑ
 πεκράτει τοῖς παροξυνούσι, καὶ τοιγὰρ οὐδὲ παν
 τάπασι ἀφ' ὧτος λυ θυμῷ, καὶ τοῖς πνυματι
 κοῖς μάλιστ', τῷ ζήλῳ νικώμενος. πᾶσι δὲ, εἴπου
 τύχοι, παρεσκευασμένος καὶ ὡς πωλομένος, ἢ ὡς
 πρὸς ἀντίπαλον ἢ λυπήσον πόρρωθεν παρα
 τεταγμένος. οὕτω δὲ, οὐδ' αὖ μυνεῖται μετεκινή
 θη, ἡ δὲ λεγόμενον. καὶ εἴτε ἐκείνου γλυκὺ ἢ
 πᾶσι. ὁ μὲν γὰρ θυμὸς λυ αὐτῷ, οὐ κατὰ πῶ

ἦς ἦν ἑαυτῷ πατέρα
ἐμοίωσιν τῷ ὄφρα εὖ ἴδοιτο ὑποσύνχων, καὶ πρὸς
ἁμῶν δὲ ἔρεπης, οὐδ' ἦς ὀργὴν φθάνων ἐκ τοῦ
πρώτου κινήματος, καὶ ἀν' ἑδύσεως ἔφεσιν, ἀλλὰ
κατὰ τὸ κέντρον τῆς μελίσσης, δίχα τῷ θανα-
τοῦ ἦν ὁλησόμενον. ἦ δὲ φιλανθρώπων ὑ-
πὲρ ἀνθρώπων. ἑσχατοὶ πολλαὶς ἡπειλοῦτο καὶ
μάστιγες, καὶ οἱ παρὰ σὺ μὲν οὐκ ὁλησίοι. καὶ ὁ
κίνδυνος, ἡ νώτων θλίψεις, ἡ παρειῶν ὑβρὺς, ἡ
πύξις κατὰ κόρης, οὐτὼ πῶς ἀπειλῶν διελύχθη.
ἑσθὴς πῶς ἔμελλε καὶ ὑποθήματα, καὶ κατὰ γῆς
ὁ κακοῦργος, εἴτα ὁ θυμὸς οὐκ ἔδιδ' ἦν ἡδίκη-
κότα, ἦν δὲ περὶ θυμὸς ὑποβλήθη, ὥς καὶ
καὶ ὑπὲρ τὴν. πῶς ἀν' ἡς μάλλον ἐφάνη χρε-
στὸς ὢν, ἡ δὲ ὁδὸς περὶ ὅσον ἄξιος; οὐ γὰρ ἐφθα-
νε κεκνημένος ὁπλάνης, καὶ ὑποβραβεύεται τῷ
κινήσαντος, δρυθείων ὥς οἰκείοις, τοῖς ἐκείνου
πταίσμασι. ὁρόσος ὑφίσταται μάλλον ἡλιακῶ
ἅκτινα ἐωθινὰ βάλλουσαν, ἢ τι παρ' ἐμὲ καὶ
σὺ θυμὸν λείψανον. ἀλλ' ὁμοῦ τε ἐφθέγγετο, καὶ
ὁ λόγος τοῖς ῥήμασι σιωπήσκει, μόνον ἄφεις
τὸ φιλάγαθον. καὶ οὐδ' ἔτι ἡλίου φανερὸς μακρό-
τερος, οὐδὲ πῶς ἁπλῶς καὶ φρονίμου ἐρ-
γὴν γεωργίας, ἢ τι τῆς ἑαυτῷ κακίας ἐνσημή-
νασ' τῷ σώματι, ἦ δὲ γὰρ ὁ δὲ διασώζων καὶ
τῷ κινήματι. τοιγαροῦν σωέβαινον ἐκείνῳ τὸ
παρὰ δόξατον, οὐ μόνον μὲν ἐπιτιμᾶν, μόνον
δὲ ἔτι

διὰ
ἐμὴν
ταύτην
παρὰ
μὲν γὰρ
τῷ δὲ
καὶ π
κοῦ κα
φοβ
ἀλλο
μὲν
ῥήματι
καὶ ἡ
σὺν
τελευ
πικρ
σι, οὐ
ἀλλὰ
στὰς
μὲν ἔτι
ἐχέ
ἐπεὶ
εἰς
ἦς
ἐπαι
τῇ δὲ

δὲ ἅπασαν τὴν ἐγκαλουμένων ἀγαπάδαί τε καὶ
 θαυμάζεσθαι, νικῶντος τῷ Χριστοῦ πῶς θέρμότη-
 τα, καὶ ὅπως τιμῶντον εἶναι τὸ, τῷ δικαίῳ
 παιδιδεῖσθαι, ἢ τῷ θνητῷ καὶ ταλείφεισθαι. ὅ-
 μιν γὰρ καὶ τὸ ῥαχὺ πρὸς σωῆς ὁρᾷ πῶς ὠφέλησαν,
 τῷ δὲ καὶ τὸ χρηστὸν ὑποπτόν, ὁρᾷ τὸ κακὸν ἡδύς.
 καὶ πᾶν δὲ οὕτως ἔχον ψυχῆς καὶ ἡθελῶ ἀπολοι-
 κοῦ καὶ θεοειδοῦς, ὅμως τί τοῖς ὑβρισταῖς καὶ
 φοβόροις ὡς ὁρᾷ πῶς ὁσέβειαν, μάλλον δὲ, οὐδὲ
 ἄλλο τι τὸ πᾶν τῶν ὡς ἡ ἀπολότης καὶ ταφρονε-
 μίῃ. οὐ γὰρ ὡς αὐτὸν ὁρᾷ καὶ ἡ κατὰ ῥαχὺ πρὸς ἄλ-
 γῃ καὶ μή τι δοῦναι παρὰ αὐτῆς, ἢ ἀγαθὸν ὁρᾷ
 καὶ, ἢ λυπηρὸν πρόσκαιρον. τὸ μὲν γὰρ ὡς ἐκ βα-
 ρύτου ψυχῆς, τὸ δὲ, ὡς ἐκ χείλεσι μόνον, καὶ πα-
 τεικὴ τις ἐπίπληξις, πολλοῖς γένοιτο τῇ λελυ-
 πηκότων, οὐδὲ ὑπὸ ῥήμματος ἀπὸ ἡθελῶ ἢ ἀντίδο-
 σις, οὐδὲ ὁπιοστόν ἢ δίκη. ὅθεν δὴ τὸ θρηνητικόν.
 ἀλλὰ παρὰ αὐτὰ τῆς κινήσεως ἐπλήγησαν, ἐπε-
 ς ἀφίγησαν, προσήλθον, ἐγόνυ πᾶν τῆς, συγνώ-
 μης ἐτυχον, ἀπὸ ἡθελῶ ἢ τῆς καὶ ἡθελῶς, ἀμείνους
 ἐχλύνοντο καὶ σωφρονισθέντες, καὶ συγνώμης.
 ἐπεὶ καὶ τὸ συγνώμον πολλάκις μέγα πρὸς σωτη-
 ρίαν, αἰδοῖ καὶ τῆς ἡθελῶς, καὶ μετὰ γὰρ
 ἡς ὁρᾷ ἐκ φόβου, πῶς ἀσφαλεσδραν ὀνομα-
 ῖαι παρὰ αὐτῆς, οἱ μὲν ὑπὸ βοῶν ἀναρρίφθεντες,
 τῇ ζύγῃ τῆς ὑψώμενων, καὶ ἀπαντηθέντων

πᾶσι δόξης τε τυχερότα, τί θαυμαστόν καὶ ση-
 μείων ἀξιοθλήναι, οἷς βεβαίῳ θεὸς τῷ δυνάμει;
 εἰ δὲ τῇ πόρῃ ἐκείνῳ θαυμάτων. ἔφη μιν εὖ
 ἄρ' ὥστιά, καὶ πονηρῶς εἶχε τὸ σῶματος, καὶ τὸ
 θαυμαστόν, ἡ ἡγεμονία τοῦσι καὶ ἄγιοι; εἴτε ἄς καὶ
 θαρσύνῃ καὶ τῆς μικρᾶς ἰλῦος, εἴτε ἄς βράχυνον ἄ-
 ρετῆς, καὶ πείραν φιλοσοφίας, εἴτε ἄς παίδου
 σιν τ' ἀδενεσδῶν ἐν ἐκείνοις μανθανόντων ἢ καὶ
 τρεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐκκακεῖν τοῖς πάθεσιν. ἔφη μιν οὖν
 οὖν, καὶ ὁ καιρὸς ἴσ' ἢ ἄγιον πάθος καὶ πόδι-
 βόητην, ἡ βασίλισσα τῇ ἡμέρᾳ ἡμέρα, καὶ ἡ
 λαμπρὰ νύξ, λύουσα τὸ σκότος τῆς ἀμῆτιας,
 καὶ ἡν ἡμεῖς ἔσθ' ὡς πλουσίῳ φωτὶ τῷ σωτη-
 ρίᾳ ἡμῶν αὐτῇ ἐορτάζομεν, καὶ τῷ φωτὶ
 δι' ἡμᾶς νεκρωθέντι σω νεκρωθέντες, καὶ αἰνισα-
 μένῳ σω ανιστάμεθα. ἐνταῦθα μὲν δὴ τὸ καιρὸν
 τὸ πάθος. τὸ δὲ ἴσ' ὡς ἐν βραχεὶ διηγήσασθαι.
 πυρετὸς μὲν σφοδρὸς καὶ ὀξυκρῆς, πᾶν τὸ βρά-
 χος σινέφλεχεν, ἡ δὲ δύναμις ἐπελελοίπει, τὸ
 σιτίων δὲ ἀποκλείετο, ὕπνος δὲ ἀπελήλατο, ἀ-
 πορία δὲ εἶχε, καὶ παλμοῖς σινεκέπτετο. τὰ
 δ' εἴσω τῷ σώματι ἅπαντα, ἢ τε ὕπνῳ, καὶ ὅ-
 σον ὑπεραιώρηται, τοσούτοις ἔλκεσιν ὕβλυθη-
 κει, καὶ οὐ τῷ πικροῖς τε καὶ σινεχέσιν, ὥς τε μὴ
 δὲ ὕδατι ῥέοντι εἶναι τὸ πόρον, μὴ δὲ ἀκίνδυνον.
 ἤρκαυ δὲ οὐτ' ἰατρῶν τέχνη, οὐτ' οἰκείων δυν-

[illegible]

εὐταῦθα ὁ τῆς νυκτὸς ἐκείνης, καὶ τῷ κειμένῳ
 θεός· φεῖτ' ἔπειν ἐπέρχεται μοι τοῖς ἐξῆς προ-
 σιόντι τῷ διηγήματος. φεῖτ' οἴτε δὲ καὶ ὑμεῖς οἱ
 ἀκούοντες. μὴ ἀπιστοῖητε δέ, οὐ γάρ ὅσον, ἡμῶν
 καὶ πᾶσι ἐκείνου διηγουμένων. παρὴν ὁ τοῦ μυ-
 σθείου καιρὸς, καὶ ἡ σεβάσμιος εὐαγγελία καὶ τὰ-
 ξις, τοῖς τελουμένοις ἐφισυγχάζουσα. ὁ δὲ πα-
 ρὰ τῷ ζωοποιῶντος δυνεκερὺς, καὶ τῆς ἰδρύας
 νυκτὸς, δὴνίσσεται. μικρὸν ὑποκινεῖται πρῶ-
 τον, εἴτα σερρὸν τὸν. εἴτα καλέσας τῇ πα-
 ραμυώντων ἱνα θάραπυτῳ ὅζονόματος μικρῶ
 πάνυ καὶ ἄμυστῶ τῇ φωνῇ, παρεῖναι τε, καὶ ὁρε-
 γειν ἐδῆται, καὶ χεῖρα ὑπὲρχειν ἐκέλευεν. καὶ ὅς
 παρὴν μετ' ἐκπληξέως, καὶ ὑπηρετεῖ περὶ
 μως. καὶ ὅς ὡς βακτηρία τῇ χειραγωγία χρη-
 σάμενος, μιμνῆται ἦν ἑδὶ τῷ ὀροῦ μωυσιά, καὶ
 τὰς παραμύνας χεῖρας ὡς δὴ κλῶν χηματίδας,
 σιωπελὲς περὶ μως ἢ περὶ τῷ λαοῦ τὰ
 μυστήρια. ῥήμασι μὲν ὀλίγοις, καὶ ὅσοις ἔδθεν. ὅτε
 νοῖα δὲ ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ λίαν τελεωπάτη. ὡς τῷ
 θαύματος. ἀνδρὶ βήματος, ἑδὶ βήματος. ἀνδρὶ
 σιασθείου, θύτης. ἰδρύας, πόρρω τῇ τελουμέ-
 νων. καὶ ταῦτα παρὴν αὐτῷ παρὰ τῷ ἁγίου
 πνύματος. αὐτῷ μὲν γνωστόμενα, τοῖς παροῦ-
 σι δὲ οὐχ ὁρώμενα. εἴτα ἐπειπὼν τὰ τῷ δὴ
 εἰσὶν ῥήματα οὕτως, ὡς συνήθως, καὶ τῷ λαῶν

ἴς ὃν ἐαυτὸς πατὴρ
καταλογίζας, πάλιν τῆς κλίνης γίνεται, ὅ-
φης τε μικρόν τε προσέμενος, καὶ ὑπνου μετα-
λαβὼν, ἀνακλείται ὃ πνῦμα, καὶ ταῖς κατὰ
μικρὸν προδήκας, τὸ ὑγείας σωαυξηθείσης,
ἡ καὶ νὴ παρὴν ἡμῶς τῆς ἐορτῆς, ἣν οὕτως ὀνομά-
ζομεν, πρῶτον κυριακῶν, μετὰ τὸν ἀναστάσιμον
ταύτην ἔχοντες, καὶ ὃ ἰδὸν καταλαβὼν, (ὡς
παντὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας πληρώματι, ἐγκα-
νίζῃ τὸν σωτηρίαν, καὶ θύῃ τὰ χερσὶν αὐτοῦ. καὶ
οἱ τί ὅσον ὃ ὄργανον, τὸ ποδὶ ὃν ἐξεκίαν θαῦμα
ὅς αὖ μὴ τὸν, ὃν ἀδενήσαντα καὶ δεηθέντα,
προαδήκη ζωῆς ὁ θεὸς ἐδόξασεν; καὶ ὅσον ἐγνώ-
ρισε τῇ σικῇ τῇ ἀναβαθμῶν ἐπαναχθείσῃ, κα-
τὰ τὸν αὐτὸς τὸ σωθέντος αἵτησιν, ὁμοῦ τε τῇ
χείρῃ, καὶ τῷ σημείῳ ὃν βασιλεύει μῶν, καὶ
τῇ προαδήκῃ τῆς ἡμῶς, τὸν τὸ ἡμῶν πρὸς
θῆκῃ πιστούμενος. ὃ δ' αὖτὸ καὶ ποδὶ τὸν μη-
τέρῃ τὸν ἐμὴν σωλὴν ἐχθὴ θαῦμα, οὐ μικρὸν ὑπε-
ρον. ἄξιον δὲ μὴ δὲ ὅσον παραδοξαμεῖν, ταύτην
τε γὰρ τὰ ἴκοντα ἡμῶν, εἰ πᾶν ἵνα οὐδὲν ἡ-
μῆς ἀξίαν, ἐκείνῳ τε χερσὶν μὲν τῇ κοινωνίᾳ τῶ
δὴ γήματος. ἀπτεται καὶ κείνης ἀρρώστια, τὸ πάν-
τα καρτερικῆς καὶ γλυκαίας, καὶ ἀνόσου ὅσον
ἀπαντα χρόνον. ὅρων δὲ ὄντων τῇ λυραῶ-
νων, ἵνα μὴ μακρὸν ἀποτείνω λόγον, ἡ ἀρρώστια ὃ
βαρύντα ἵνα ἡν, ὡς συχρῆς ἡμῶς ὅσον κιν-

ὁμολογῶσιν, καὶ μηδὲν ἀνελπισκοῦσιν τῆς κακοῦ φάρ-
 μακον. πῶς οὖν ἔρεφει ταύτην θεός; οὐ μαίνα
 βρέξας, ὥς ἡ πάλαι τῷ Ἰσραὴλ, ἢ πᾶσι ἔραν ῥή-
 ξας, ἵνα πηγάζῃ λαὸς διψῶντι, ἢ κόρῃσιν ἐστία-
 σας, ὥς ἡν ἡλίαν ἐκείνον, ἢ προφήτη μεταρσίω
 κορέσας, ὥς ἡν ὁδανιὴλ πρότερον ἐν λάκκῳ λι-
 μῶ ἦντα. τίνα δὲ ἔρόπον; ἔδοξε ἐμὲ ἡν αὐ-
 τῇ οἰλτατον, προσετιμᾶτο ἡμῶν ἄλλος οὐδ' αὖ
 ὀνείρω, ἀθρόως ἐπισκάντα, νυκτὸς, μετὰ κακοῦ καὶ
 αἵρων τῇ λαμπροτάτων, ἐπευξάμενον τε αὐ-
 τοῖς, καὶ σφραγίσεντα, ὥς πᾶσι φίλον ἡμῖν, θρέ-
 ψαί τε καὶ ἔδωκε, καὶ σωαγαγεῖν πλὴν δύναμιν.
 καὶ ἡ τῆς νυκτὸς ὅψις, ὅρῳ ἡν ἀληθείας. ἔξ ἐκεί-
 νου γὰρ ἐαυτῆς γίνεται, καὶ τῆς χρηστοτέρας ἐλ-
 πίδος. τῷ, ὅς ἑσθ' ὁ δὴλον ἐναργεῖ, καὶ φανερῶ γε-
 νέσθαι γνωρίσματι. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ἡμέρας
 ἐπιλαβῆς, ἴσως δὲ τότε πρὸς αὐτὴν ὀρθεῖος,
 πρῶτον μὲν φαιδρότεραν ἢ πρῶτον ἐθεασά-
 μιν. ἐπειτα, πῶς ἡ νύξ, καὶ ὅτου δέοιτο, τὰ
 σωήθη δὴ ταῦτα, ἐπωθανόμην. σὺ με ἐθρε-
 ψάς, φησιν, ὧ τέκνον μάλα ἐτοίμως καὶ γαλη-
 νῶς, ἐπειτα ὁρῶντας ἡ, πῶς ἔχοιμε. λίαν κα-
 λῶς τε καὶ φιλανθρώπως. καὶ ἅμα καὶ τέχνους
 αἱ θεραπεύεται, πρὸς ὅς μὴ ἀν' ἡτείνεν, ἀλλ'
 ἐτοίμως δέχεται πλὴν ἀποκρίσιν, μὴ ἀθυμίας κα-
 ταβληθείη, γυμνωθείσης τῆς ἀληθείας. αἱ ἐπὶ

και τιν
 εμοι κα
 εχοντι
 λαωσι
 την α
 λυσιν
 εχοντι
 εν τω
 κρηνη
 αυτου
 τα με
 καειν
 εν τω
 μονατι
 οργισ
 ενταξ
 ουτος
 αυ κα
 Ημε
 μου
 τον
 και
 ερω
 αυ
 πε

γὰρ ἡμῖν σαφὲς ἡνὺξ ὑπέγραψεν. ἄλλος ἐδὶ
 και τῇ ἐμπλεόντων, ἦν δὲ παῖς τῇ δυνασάτων
 ἐμοὶ καὶ διελτάτων, καὶ ὑπὸ δραγωνίωντων. οὕτως
 ἔχοντος, πῶς μητὶρ πῶς ἐμὴν ἐπιβάσιν τῇ θα-
 λάτῃς, καὶ τῇς νηὸς λαβομένη, ἐξέλκειν ταύ-
 την ἀπὸ πῶς γῆν, οὐδὲν ἐπὶ πῶς πόνω, καὶ ἡ ὁ-
 μῆς ἐπισεύσθω, ἡμῶν τοῦ γὰρ ἡ θάλασσα, καὶ ῥόδος
 εἶχεν ἡμᾶς αὐτίκα, οὐδὲν ἐπὶ ἐν μέσῳ κακοπα-
 θήσαντας. ἐκείνου τῷ κινδύνου καὶ ἡμεῖς δῶρον
 γιγόναμεν, καὶ θυγατέρες, ἡ σωθείμεν, ἡμᾶς
 αὐτὸν τῷ θεῷ, καὶ δεδωκότας ὡς ἀπεσώθημεν.
 τὰ μὲν δὴ κοινὰ τοιαῦτα. πάλαι δὲ οἱ μὲν θαυ-
 μάζειν ἱκανὰς τῇ τὰ ἐκείνους σαφὲς ἐγνωκότων,
 ὅτι πῶς μὲν τούτων οὕτω καὶ τα γιγόναμεν, ὡς
 μόνον πρὸς δύφημίαν ἔχοντες, τῇς δὲ τῇ καιρῶν
 δυσχερείᾳ πῶς μνημὴν ἀνέδειξεν, πρὸς οὓς πο-
 ρατα ξάμενος ἐκείνος φαίνεται, ὡς πῶς ἡ ἀγνοή-
 σαντες ταῦτα, ἡ μὴ μέγαλα νομίζοντες. φέρει
 οὕτω καὶ ταῦτα προσώτῳ μὲν τοῖς ἄλλοις μένους.

Ἦνεγκεν ὁ θεὸς ἡμᾶς καιρὸς πρῶτον κακόν, οἱ-
 μὲν δὲ καὶ τελευταῖον, τὴν ἀρσάτην καὶ
 τοῦ θεοῦ καὶ τῇ λογιμῶν βασιλέα, ὅς με-
 κρὸν μὲν ὄργον ἡ γῆ σάμενος εἶναι πῶς χει-
 ρώσασθαι, μέγα δὲ τὸ χριστιανούς παρὰ σήκα-
 σθαι, καὶ ἅμα τῇ ἀγόντων αὐτὸν δαιμόνων ὄντων
 πειθόντων, οὐδὲν εἶδος ἀσεβείας ἐνέλεπεν. περὶ

ἡς ἑαυτῷ πατρί

θῶν, ἀπειλῶν, σοφιστόμενος, ἐλκων πρὸς ἑαυτὸν,
οὐ μόνον οἷς ἐτεχνάζετο, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐβιάζετο. οὐ
μὲν λαθεῖν οἷός τε ἦν, κλέπτων τὸ δῶμα, οὐ
δικαῖς ἐπινοίαις, οὐδὲ μὲν καὶ φανερῶς τῇ δυνά-
σει αὐτῷ χρώμενος, ἢ ἐν αἰγῇ τῷ δόπῳ πάντως ἀλώ-
μεν, ἢ ἡκουρῆσθαι, ἢ βιασθῆναι. ὅθεν τις
μᾶλλον ἢ πόλεφρονήσας, ἢ καὶ ταλύντας δεικνύ-
ει; τὸ μὲν δὲ πόλεφρονήσεως πρὸς πολλοῖς ἄλλοις
ἐκείνο σημεῖον, οἷτε τοξότης, καὶ ὁ γούτων στρατηγός,
οὐδὲ ἐπὶ γὰρ ἐκείνος τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἡμῶν, ὥς ἢ
παρὰ ληψόμενος, ἢ καὶ ταλύνμενος. ἐπει-
δὴ γὰρ πολλοῖς προσβαλὼν ἄλλοις, καὶ ταῦτα
ἡμεῖς μὲν τῷ ἴσῳ φρονήματος, καὶ τὸ ἰδὸν ἴσῳ
τε μὲν τῇ προσαγμαμάτων ἰσοσύτῳ ἀποχέσθαι
τῷ, πῶς καὶ πράξαται ὡς ἐβούλετο, ὥστε ἢ μὴ
θᾶπτον ὑπεκλίθῃ τῷ ἐμῷ πατρὶ, ἢ παρ' ἑαυτῷ
σιωεῖς, ἢ τινὸς συμβουλόμενος ἀκούσας, καὶ
τῷ πόδας ξανθεὶς ἀπὸ πλάγῃ, ξέροντος ἐπ' αὐτῷ
θυμῷ καὶ ζήλῳ πρὸς τῷ ναυτῷ τὸ ἰδὲως. πῶς
καὶ τάλισιν δὲ, πῶς αὖτις μᾶλλον φανείη προ-
γματευσάμενος, ἢ δὴ μοσίστα μὲν εὐχαῖς καὶ δει-
σεσι πανδήμοις βᾶλλον ἢ ἀλιτῆριον, καὶ οὐδὲ
τὸν καιρὸν ἀλαβούμενος, ἰδίᾳ δὲ πῶς νυκτερι-
νῶν παρὰ ταξίν καὶ τῷ αὐτῷ προσβαλλόμενος χα-
μδυνίαν μὲν, τὰς χειρὰς ἐκείνας, καὶ σφοδρὰς
καὶ τὰς ῥύχων σάβηρας, δάκρυα δὲ πηγάζων τὸ ἐ-
δαφος,

δαφος, μικροῦ καὶ ὅς ἐστιν ἅπαν ὅλον, καὶ ὅς ἐστι
 τῷ τ' κρυπτῶν γνώσει μόνῳ φιλοσοφῶν. ἡμᾶς δὲ
 λανθανόντων ἐπιχειρῶν, ὅς ἐστιν ἅπαν ἐπὶ τῆς κτλ., ὡς πρὸς
 ἐφ' ἧς τῆς δὲ λαβείας. καὶ λαβὼν αὐτὴν παντά-
 πασι, καὶ μὴ ὅτε ἀθρόως ἐπεισελθὼν ἐγὼ, καὶ χα-
 μυνίαν σύμβολα δεσφάμενος, καὶ τῇ πε-
 ρὶ αὐτὴν πυθόμενος τίνα ταῦτα ἦν, ἐγὼ τῆς
 νυκτὸς ἢ μυστήριον. ἐπὶ τὸν δὲ τῶ αὐτῷ καιροῦ
 καὶ τῆς αὐτῆς ἀπορίας διήγημα. ἐσαΐαζεν ἡ
 καὶ ἑρμῶν πόλις, πρὸς περὶ βολῶν ἀρχιδρέως,
 τῶ μὲν ὑπεξελθόντος, τῶ δὲ ἐπιζητουμένου, καὶ
 ἡ σάσις θόρυβος, καὶ μὴ ῥαδίαν τὴν λύσιν ἔχουσα,
 φύσει τε γὰρ, πρὸς ἐστὶν μάστις, σασιώδης ἡ πό-
 λιν δὲ θερμότητά πίστεως, καὶ ἡ τῆς καὶ ἐ-
 σφάσας ἐπίδοξον, πλείω τὴν φιλονεικίαν ἐργά-
 ζετο. ταῦτ' ἔλθω, καὶ παρήκον τῇ ἐπισκόπων
 τινὲς ἦν ἀρχιερεῖα δώσαντες. ὡς δ' εἰς πλείους
 τῶ δὲ μου διαμεθέντος, καὶ ἄλλων ἄλλον προ-
 βαλλομένων, ὅπῃ ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ συμ-
 βαίνειν, ὡς ἔχαστος ἐτυχεν ἡ φιλίας πρὸς ἡ-
 νας ἔχων, ἡ πρὸς θεὸν δὲ λαβείας, τέλος συμ-
 φρονήσας ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅπας, ἦν πρῶτον παρ' αὐ-
 τοῖς ἐν, βίῳ μὲν ἐξαιρεγμένον, οὐ πῶ δὲ τῷ θεῷ
 βαπτίσματα καὶ σφραγισμένον, ὅς ἐστιν ἅπαντα
 συναρπάξαντες, καὶ ἅμα στραβωτικῆς χειρὸς
 συλλαβομένης αὐτοῖς τὴν καὶ ταῦτα ἐπὶ δημοσίᾳ,

ἦς ἑν' αὐτῷ πατέρα

ἔδιδ' ὃ βῆμα ἔδιδεν, καὶ τοῖς ἐπισκόποις προ-
σήγαγον, τελεοθῆναι τε ἡξίωσεν, καὶ κηρυχθῆναι,
πειθοῖ βίαν ἀναμίξαντες. οὐ λίαν μὲν οὐτά-
κτως, λίαν δὲ πιστῶς καὶ ὀλίγῃ πύρως. καὶ ταῦθα
οὐκ ἔστιν ἢ πείν, ὅν τινα οὐδοκίμωτόρον ἐκείνου
ἢ θεοσεβέσδρον διέλεξε, ὁ καιρός. τί γὰρ γίνετο;
ἢ πρὶ προήλθεν ἡ σάσις; ἐβιάσθησαν, ἢ γνίσθησαν,
ἀνέκηρυξαν, ἔδιδ' ὃν θρόνον ἔδιδεν χειρὶ μάλλον,
ἢ γνώμη, καὶ ὀλίγη θείσει πνύματος. ἐδηλώθη δὲ
τοῖς μετὰ ταῦτα. ὥς γὰρ ἀπηλλάγησαν ἄσμε-
νοι, καὶ γνώμης ἐχλόντο κύριοι, βουλῶν βου-
λῶνται (ὡς ἀλλήλοις, οὐκ οἶδα μὲν ἢ πνύμα
ἢ κλῶ, βουλῶνται δ' ὁμῶς, μηδὲν κύριοις
ἢ γείσθαι τῇ πεπραγμένῳ, μὴ δὲ πῶς κατὰ-
σασιν ἐγχεῖτον, τὴν τε βίαν ἐπιηλοῦντες αὐ-
τῷ, μηδὲν ἢ τῶν βιασθέντι, καὶ ῥημάτων λαμ-
βανόμενοι τινῶν, ὥς φησιν τινικαῦτα προ-
πετέσδρον, ἢ σοφώτορον. οὐ μὲν ὁ μέγας ἀρ-
χιερός, καὶ δίκαιος τῇ πραγμάτων ἐξετάσει
ἢ σωαπήχθη τοῖς ταῦτα βουλδομείοις, ἢ πῶς
γνώμῃ ἐπῆνεσεν, ἀλλ' ἐμῆν ἀκλινὴς καὶ ἀν-
τητος, οὐδὲν γὰρ ἢ τῶν, ἢ μὴ δὲ βιασθεὶς ὅλως.
χρῆναι γὰρ κοινῆς οὐσίας τῆς βίαν, ἢ κατηγο-
ροῦντας αὐτὴν κατηγορεῖσθαι, ἢ ἀφελῆναι ἀφίε-
σθαι, ἢ τόγῃ δικαιοτόρον, μὴ τ' ἀφελῆναι, ἀφίε-
σθαι. ἢ μὲν γὰρ αὐτὸν εἶναι συγγνώμης ἀξίον,
κακείνον

καὶ κείνον πάντως. ἡ δὲ μηδα μὴς ἐκείνον, ὅλην
 γὰρ αὐτοῦς. πολλῶν γὰρ βέλτιον εἶναι, τότε κιν
 δυνάμει καὶ ἀντιτείνειν μέχρι παντός, ἢ ὕδρου
 ἐπιβουλεύειν, καὶ τούτῳ τῷ καιρῷ μάλιστα, ἢ ἐν
 καὶ καὶ τὰς οὐσας ἐχθρὰς καὶ ταλύνει ἀμύνοντι,
 ἢ τὰς οὐκ οὐσας πῶλονεῖν. εἴχε γὰρ οὕτως. πα-
 ρῶν μὲν ὁ βασιλεὺς, βρέμων χριστιανοῖς, δι' ὅρ-
 γης δὲ ἡ χειροτονία, ἡ πειλείτο δὲ ὁ προβληθεὶς,
 ὡδὶ ξυροῦ δὲ ἡ πόλις, ἡ μικρὴ εἶναι μετὰ τὴν ἡ-
 μόραν ἐκείνῳ, ἡ πῶλονεῖν, καὶ τίνος φιλαν-
 θρώπιας τυχεῖν. προσεγγόνει γὰρ οἱ παρῶν
 τοῦ πῶλονεῖν τῆς τύχης, καὶ καιρῷ τῆς δύτηχας πε-
 ριλυθείσης, καὶ ἡ πῶλονεῖν ἀνδρα καὶ νοδομῆα,
 ὡς τῇ δημοσίᾳ συνελημμένων. ἐξήτει δὲ ὁ τῶ
 ἔθνους ἀρχὸν ὅτι χεῖρσαι τοῦ καιρῷ, καὶ κείνον
 ἡ δὲ θεὸς καὶ κῆν, οὐδὲ ἄλλως πρὸς αὐτὸν ἐχθρὰς
 ἐπιτηλείας, ἀλλ' ὡς δὲ ἀντιπλητείας. διάφο-
 ρος ὢν. ἐνθάδε δὲ δι' ἐπιστολῶν τῶν χειροτονήσαν-
 τας ὡς κατηγόρησαντας, οὐκ ἐπὶ ἀπραγμόνως
 ἀλλ' ἡδὴ καὶ ἀπειλῆς προσθεῖς, ὡς εἶπε ἀπαι-
 τοῦτος τῶ βασιλέως. τότε τοίνυν καὶ πρὸς αὐ-
 τὸν ἐλθούσης ἐπιστολῆς, οὐδὲν δείσας, οὐδὲ με-
 κρὸν ἐπιχὼν, σκοπῶμεν τὴν παρρησίαν ὅση, καὶ
 μεθ' ὅσου τῷ πνεύματος, ἐκ τῇ ἀντιπεσελημμένων,
 ἡμεῖς φησιν ὡς κέρτισε ἡ γέμων, πάντων τῇ
 πραγμάτων ἐχθρὸν ὅς τε τὴν ἐνὰ καὶ βασι-

ἦς ἦν ἐαυτῷ πατέρα

λέα, ἦν νῦν ὠλεμόμενον, ἐκείνος καὶ πλὴν νῦν
ἔξετάσει χειροτονίαν, ὡς ἐν θεσμον καὶ φίλῳ
αὐτῷ περὶ ἡμῶν, ὅ μιν δὲ ἄλλο μὲν ἡ βιάζεσθαι
βουλομένοις, καὶ πάντῃ ῥᾶσον. ἔδωκε δὲ οὐδὲν ἡμᾶς
ἀφαιρήσει, ὅτι σωτηροῦν, ὡς ὁρθῶς καὶ δικαίως
πεπραγμένοις, τοῖς πεπραγμένοις, ἢ μὴ καὶ τὸν
θεῖον τε ἢ νόμον, οἷς οὐδεμίαν παρακύνειν ἦς τὰ
ἡμέτερα. ἔδωκε ὁ γράμμα καὶ αὐτῶς ἐθαύμασεν
ὁ δεξιόμενος, ἢ καὶ πρὸς ὀλίγον ἐχαλέπωνεν, ὡς ὁ
ὠλλοὶ τῇ τὰ ἐκείνου καλῶς γινωσκόντων ἀ-
πήγελλον. ἔδωκε καὶ βασιλέως πλὴν ὁρμῇ ἔστη-
σεν, καὶ τῷ κινδύνου πλὴν πόλιν ἀπήλασεν. οὐ
φαύλως δ' αὖ προαείλω, ὅτι καὶ τῆς αἰσχύνῃς
ἡμᾶς. ἔδωκε τῷ μακροπολίτου ὁ ὄργον, καὶ τῆς
καθ' ἑαυτὸν τὰ δαύτερα ἔχοντος. ἀλλ' οὐ πολλῶ
βέλῳ οὐτῶ πρωτεύειν, ἢ ἀπὸ τῇ ὑψηλοτέρων
θρόνων φθέγγεσθαι; καὶ κρατεῖν ἐν τοῖς πρά-
γμασι μάλλον, ἢ τοῖς ὀνόμασιν; ὁ δὲ τελευταῖον
μὲν τῇ ἐκείνου τῇ τάξει, πρῶτον δὲ τῇ δυνά-
μει καὶ μέγιστον, τίς οὕτως ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκῆ-
μένης, ὡς τε ἀγνοεῖν; ἐσαΐαζε πάλιν ἡ αὐτὴ πό-
λις ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς, τάχιστα πρὸς ληφθέντος
τῷ καλῶς βιασθέντος, καὶ πρὸς θεὸν ἐκδημή-
σαντος, ὥστε οὐ γυναικίως καὶ ἀνδρικῶς ἐν τοῖς
δωγματοῖς ἡγωνίστατο. καὶ ἡ σάσις ὡς, ὅσῳ θέρ-
μότερα, τοσούτῳ καὶ ἀλογώτερα. οὐ γὰρ ἡ γνοῖ

το ἦ

το ὅτι περὶ αὐτὸν, ὡς πρὸς οὐδὲν ἄστροισιν ἡλίου, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπίδηλον ἦν, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῦ λαοῦ μάλιστα τῷ ἐγκρίτῳ τε καὶ καθαρωτάτῳ. ὅσον τε πρὸς τὸ βῆμα, καὶ ὅσον ἐν τοῖς καὶ ἡμᾶς ναξιραίοις, ἐφ' οἷς ἔδιδ' ἑαυτὰς τοιαύτας προβολὰς κείσθαι μόνοις, ἢ ὅτι μάλιστα. καὶ οὐδὲν αὖτ' ὡς ταῖς ἐκκλησίαις κακὸν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ὑπορωτάτοις τε καὶ διωκτοτάτοις, ἢ φορὰ δὲ μου καὶ ἀλογίᾳ, καὶ τούτων αὐτῇ μάλιστα τοῖς ὑψωνοτάτοις. νῦν δὲ κινδυνώω τὰς δημοσίας ἀρχὰς ὑπὸ κτωτόρῳ ὑπολαμβάνειν τῇ ἡμετέρῳ, αἷς ἢ θείᾳ χάρις ἐπιφημίζεται. καὶ βελτίῳ τῇ βιούτων διοικητὴν φόβον, ἢ λόγον. ἐπεὶ τίς αὖτ' ἐπ' ἄλλον ἤλθε, τῇ δὲ φρονουώτων, σὲ παραλῆπὼν ὡς θείᾳ καὶ ἰδρὰ κεφαλῇ; ἥτοι καὶ τῇ χειρὶ κρείον ἐξωγραφημένον, ἥν' ἀξυγα, ἥν' ἀκτῆμονα, ἥν' ἄσπερον, μικροῦ καὶ ἀνείμονα, ἥν' ἐν λόγοις μετὰ ἥν' λόγον, ἥν' ἐν φιλοσόφοις σοφόν, ἥν' ἐν κοσμητοῖς ὑπερκόσμιον, ἥν' ἐμὸν ἐταῖρον καὶ σωδὸν, ἥν' συμμόριστὴν τῆς ψυχῆς, ἢ εἴπω τι τολμηρότερον, καὶ βίου κοινωνὸν καὶ παιδιόσεως. ἐβουλόμην ἔλαθαι εἰαν' ἔχειν ἥν' λόγον, ἐν ἄλλοις σὲ γράφων, ἀλλὰ μὴ παρόντος σου τὰ τοιαῦτα ὅξετάζεσθαι, καὶ ὑψοῦσθαι τὰ πλείω ὅσα κολακείας ὑπόνοιαν. ἀλλ' ὅμοι λέγειν ὁ λόγος ὥρμησεν, ὅτι πνύμα μὲν

ἥδ' ἑαυτῷ πατέρα
ἥδ' ἑαυτῷ, πῶς γὰρ οὐ; ἀντιτάττει δὲ ὁ
φθόνος. ὁ δὲ ὦν, αἰχλύνομαι λέγειν. εἴθε δὲ μὴ
τῶν ἄλλων λεγόντων ἀκούειν ἡμῶν, καὶ κωμωδοῦ-
των ἐπιμελῶς τὰ ἡμέτερα. ὅτε μὲν οὖν κα-
θάπερ οἱ ὅρτα μοι τῇ περὶ τὰς ἐν μέσῳ τῷ
ἐρύματι παραδράμωμεν, σιωπῇ ἡμῶντες
τὰ λήθης ἄξια. αὐτοὶ δὲ πρὸς τὰ ἐξ ἡς τὸ λόγον
προΐωμεν. ἥδη τὰ τῷ πνύματος ἀκρίβως ὁ
τῷ πνύματος, καὶ ὅτε ὅτε μὴ δὲ τὰ πεινὸν φρο-
νεῖν ὥς το δεῖν, μὴ δὲ κατὰ συστάσεις καὶ περὶ λήψης
μάχεσθαι, χεῖρι πλέον, ἢ θεῶν νέμοντας, ἀλλὰ
πρὸς ἐν βλέπειν μόνον ὁ τῷ ἐκκλησιῶν ὄφε-
λος, καὶ πῶς κοινῶ σωτηρίαν. ὅτε ὅτε ἔγρα-
φει, αὐτοῦ δέ τει, σιωπῇ μοι ἑρὸν λαόν, ὅς ἐρεῖας,
τοὺς τε ἄλλους, καὶ ὅσοι τῷ βήματος. διεμῖνεν
ρεῖ, ἐφ' ἡμῶν ἐξέτο, ἐχειροτόνῃ, καὶ μὴ πῶ παρῶν.
ἐδίδου τῇ ὁρμῇ ὁ ἐκκαυχῆναι, ὥς οἰκείους, τοῖς
ἄλλοτείοις. καὶ τέλος, ἐπειδὴ καὶ νομικῶς ἔδωκε
γινέσθαι πῶ χειροτονίαν αὐτῷ, λείποντος ἐνός
τῷ ἀριθμῷ τῷ ἀνακηρυξόντων, τῷ σκίμπος
ἑαυτῷ ἀποστάτης, γῆρας καὶ νόσῳ συντετεμ-
μένος, ὡδὲ πῶ πόλιν νεανικῶς ἵεται, μάλλους
δὲ φέρεται νεκρῷ τῷ σώματι, καὶ μικρὰ πνέου-
σι. καλὸν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εἴ τι δέοι παθεῖν,
πῶ σπονδῶν ἐκείνῳ ἐσεῖναι πεπεισμένος. γί-
νεται δὲ τι καὶ ταῦθα σημεῖον οὐκ ἀπιστοῦμενον,
ῥῶννυται

ῥῶν
καὶ
πρὸς
τῷ δὲ
μα
καὶ
λατ
πρὸς
δύο
συο
μέγ
ὁ μὴ
δεν
σηνικ
τῇ μα
γνώμ
πῶς
σπ. κα
καὶ κα
φαντ
ρεῖ κα
τῆς β
καὶ κα
δὲν π
καὶ
τοῦ κ

ῥώννυται τῷ πόνῳ, νεάζει τῇ προθυμίᾳ, ὁμο-
 νομεῖ, παρὰτάσσεται, τίθησιν ἑαυτὸν ἐν θρόνον,
 προσημπεταί οὐκ ἔτι σὸρῶ τῷ φορέῳ, κίβω-
 τῷ δὲ θεῷ χρησάμενος. ἡ δὲ αὖτε μακροθυ-
 μίαν ἐπαινῶν ἐπαυσάμην, ταύτην ἐνταῦθα
 καὶ πλεον δεικνύσιν. οὐ γὰρ φθόρον τῇ συλ-
 λειτουριᾷ τὴν αἰχύναν τῆς ἡτῆς, καὶ τὴν ἐν τοῖς
 πράγμασι τῷ γέροντος διωκείαν, καὶ οὐκ ὅσον
 δυσχωραίνοντων αὐτῷ καὶ λοιδορουμένων, ἴσχυ-
 σεν οἷς ἐκαρτέρει καὶ τούτων ἑαυτὸν ἀνὰ γνέειν,
 μέγιστον δὲ οὐκ ἔστιν ἐν συμμαχίᾳ τὴν ἐπείκειν, καὶ
 ὅτι μὴ αὐτὸν λοιδορεῖν λοιδοροῦμενον. τί γὰρ εἴν
 δεινόν, εἰ τοῖς πράγμασι νικήσας, φθόροι τῇ γλώσ-
 σῃ νικῶμενος. γιγασκῶ οὕτω καὶ κείνοισι εἰλε
 τῇ μακροθυμίᾳ, προσλαβὼν καὶ τὸν χρόνον τῆς
 γνώμης σύμμαχον. ὥστε ἀπελογιστῶ, προσέ-
 πιπτον, μεταβάλλοντες εἰς θαῦμα τὴν ἀνανακτη-
 σιν. ἡχύνοντο τοῖς προτέροις, ἐχρῶντο πατεριάρ-
 χῃ καὶ νομοθέτῃ καὶ διηγετῇ, ὅτι μισεῖν ἀπορρί-
 φαντες. τῷ δὲ αὐτῷ ζήλου, καὶ ἡ κατὰ τῇ αἰ-
 ρετικῶν ἐνστάσις, ἡνίκα ἐπεστράτευθεν ἡμῖν μετὰ
 τῆς βασιλικῆς ἀσεβείας, ὥς κατὰ στραφόμενοι
 καὶ ἡμᾶς, καὶ τοῖς ἄλλοις προαδήσοντες, ἡδὲ χω-
 ρὸν πᾶσι δεδουλωμένοις. οὐ δὲ γὰρ ἐνταῦθα μα-
 κρόν τι μέρος ἡμῖν συνεισένεγκεν, καὶ παρ' ἑαυ-
 τοῦ καὶ παρ' ἡμῶν ἴσως, οὐς ἐπὶ γνέκεινοισι ὥς

ἥς ἑν' αὐτῷ πατρίᾳ

πικροτάτοις θηείοις, οὐκ ἀγλυνεῖς σκύλακες,
γυμνάζων πρὸς πῶν δυνάμειν. ἐν ἀμφοτέροις
μέμφομαι. καὶ μοι μηδὲν δυχεράνῃτε τ' παρ
ἐησίᾳ, ἐκρήξω γὰρ ἡ λυποῦν, ἡ καὶ φορτικῶ
τόρον, ὅτι με τοῖς τῷ βίου κακοῖς δυχεράνον-
τα, καὶ τῆς ὀρημίας δρῶντα, ὡς οὐκ οἶδ' ἔ-
στις ἄλλος τῇ κατ' ἡμᾶς, καὶ πῶν κοινῶν ταύτην
ζάλλω καὶ κόνιν, ὡς ἔχω τάχιστα, ἐκκλίνῃ πε-
λονεκοῦντα, καὶ ἥς ἡ ἀσφαλεῖς ἀποσώζεσθαι,
οὐκ οἶδ' ὅπως τῇ φορτικῇ καὶ ἐπιβούλῳ τῶν
ψυχῶν ἀγορᾷ ταύτῃ φέροντες παραδεδώκα-
τε, δι' ὅπως ὀνόματος τῆς ἰδρωσύνης, ὅς ὦν
ἦλθ' μοι τὰ μὲν σωέβη καὶ κατὰ, τὰ δὲ ἐλπίζετ'.
ἡ γὰρ ἦδη παθεῖν, καὶ πρὸς ἡ μέλλον πως δύ-
σελπι, καὶ ὁ λογισμὸς ἄλλοι πείθῃ ἡ κρείτ-
τον ὑποτιθέμενος. οὐκ αὖ οὐδὲ ἔστι τῇ ἐκεί-
νου καλῶν παρέλθοιμι. πάντα μὲν ἡ κατὰ
τόρικος, καὶ κρείττων τῷ πόνεβλήματος. τῇ τε
λαυταία δὲ νέσω κακοπαθῶν, ἡ τῷ γήρα σινε-
πέδετο, καὶ ταύτῃ χρονία καὶ σφαλδρά, ἡ
μὲν ἡρώσῃται κοινὸν πρὸς ὅν ἄλλοις ἔχων ἀν-
θρώπῳ, ἔστι δὲ, οὐκ ἔτι κοινὸν, ἀλλὰ σφόδρα
ἐκείνου καὶ τοῖς ἄλλοις ἀκόλουθον θαύμασιν. οὐ
γὰρ ἔστιν ὅτε μὴ τῷ πάθει σενοχωροῦμενος, καὶ
πολλάκις γε τῆς ἡμέρας, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὥρας,
ἔπειθ' ὁ μόνος ἐρῶν νύκτωρ τῆς λήθουργίας, ἡ ὑπε-
χώρα

χώρει τὸ πάθος, ὡς πρὶν ἔξ ἐντολῆς φυγαδινό-
μενον. ζήσας δὲ χαρὸν ἔτι παρὰ τὰ ἐκείνην ἔτη,
παρὰ τῇ δαυιδικῶν ὅρων, παρὰ τῷ κατ' ἡμᾶς
χρόνῳ, καὶ τούτων αὐτῇ ἐν τῇ ἰδρωσύνῃ πέν-
τε καὶ τεσσαράκοντα, μέζον τῆς ἀνθρωπίνης
ζωῆς, ἔπειτα ἐν γῆρα καλῶ καταλύει τὸ
βίον. καὶ εἶπε, πῶς; ἐν τοῖς τῆς δυχῆς ῥήμασι
τῇ καὶ χήμασιν. οὐδὲν μὲν κακίαν ἰσχυρῶς, πλεῖ-
στα δὲ ἀρετῶν καταλιπὼν ὑπομνήματα. τοιαύ-
ται καὶ τὸ σέβας αὐτῷ πλείον, ἢ κατὰ ἀν-
θρώπων, ἐν ταῖς πάντων γλώσσαις καὶ ὁμοθυμα-
νῶς, καὶ οὐκ ἐστὶν ῥαδίως διρεῖν, ὅς τις ἐκείνου μεμνη-
μένος, οὐχὶ καὶ πῶς φαντασίαν ἀσπάζεταιται.
εἶπε δὲ τῇ γραφῇ, χεῖρα θεῖς ἐπὶ σόματι.

Τοιοῦτος μὲν ὁ βίος αὐτῷ, βραχὺν δὲ ἡ τὸ βίου
συμπλήρωσις, καὶ τελείωσις. ἐπεὶ δὲ καὶ μνημόσυ-
νον τὸ ἐκείνου μεγαλοψυχίας ἐστὶν ὅτι βίῳ κατὰ
λαβρῶτα, τί μᾶλλον ἐστὶν ἢ τῶν νεῶν εἶπε, ὃν θεῶν
τε ἡ δρε καὶ ἡμῶν; ὀλίγα μὲν τῷ λαῷ προσχη-
σάμενος, τὰ πλείω δὲ οἴκοθεν ἰσχυρῶν,
ὄργον οὐ σιωπῆς ἄξιον, μεγάλῃ μὲν ὑπερ-
βολῇ, καὶ μὲν δὲ χαρὸν ὑπερ-ἀπαντας, ὁκ-
τῶ μὲν ἰσοπαλεῖς ἀνθρώποις ὡς ἐαυτὸν ἀπαντῶν-
τα, κόνων δὲ καὶ σοῶν καὶ μεσιδὶ ὁρόφων, ὡς
ὑψος αἰρόμενον, καὶ τοῖς ὑπερ-αὐτῇ πλάσμα-
σιν, οὐ λατρεμένοισι τῆς φύσεως. οὐρανόθεν δὲ ἀνέστη

ἦς ἦν ἐαυτῷ πατέρα
καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πατέρων, πηγαῖς δὲ φῶς παλαιαῖς
τὰς ὁφθαλμοὺς ἀνιόντα, ὡς πρὸς ἀληθῶς φῶ-
ς οἰκητήριον. ὁμοίως τε ἀμολιθεῖς ὕλης τῇ
λαμπροτάτης ἰσοπυλίων κυκλούμενον, καὶ πο-
λυὲν ἦν ἐν μέσῳ τόπον περιλαμβάνουσι. πυλῶν
δὲ καὶ περὶ πυλαίων περιλαμβάνοντα χεῖρες, καὶ
πρόρρωθεν ὅτι περισπίντα δειξιούμενον. καὶ οὐ πῶ-
λέτω ἦν ἐξωθεν κόσμον λίθου τετραπέδου καὶ
ἦς τεῖχε σωτηριοσφαιρῶν καὶ μέγεθος.
ὅσους τε μὲν μῦθος ἐν ὅσῃς καὶ κεφαλίσιν, αἱ τὰς
γωνίας διεκλήφασιν. καὶ ὅσους ἐπιχώριος, μηδὲν
τῷ ξένου ληπόμενος, ζῶντας τε περιλειθεῖς καὶ περι-
κίλας, περιβεβλημένους τε καὶ ἐν φασμαίνους,
ἀλλὰ κρηπίδους ἦς κορυφῶν, ἢ ζήμιον ἦν διακτινύ-
ον ὅτι ἐν εἰζουσα. πῶς ἀνὴρ ὁ λόγος δῖον τοσού-
του χρόνου καὶ πόνου, καὶ τοσαύτης χειρὸς, οὐ-
τως ἐν βραχεὶ παραστήσειν, ἢ ἱσοῦτον εἰπεῖν
ἀρκέσει; ὅτι πολλῶν τὰς ἄλλας πόλεις κο-
σμοῦ των δῖων, ἰδίῶν τε καὶ δημοσίων, ὅτι καὶ
μόνον ἴχυσεν ὅτι βοήτοισι ἡμῶς καταστήσασιν
παλείσιν. Ἀλλ' ὁ μὲν νῦν οὕτως ἔχον. ἐπεὶ
δὲ καὶ ἰδρύσας ἔδωκεν, καὶ ὅτι οἰκοῦν ἐπιδίδω-
σιν, ἢ μὲν κατὰ ἦν νῦν οὐκ ἔχω λέγειν, πολλῶν
ἐπιδίδωσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ θυμάτων ἔδωκεν, καὶ ταῦ-
τα περὶ τίθῃσι, τὰ πάθῃ τῷ παιδὸς, καὶ πῶς
ἐν τοῖς δεινοῖς κατερείαν, ἢ ἔχῃ θεὸς παρ' αὐτῷ

ὁλοκέρτωμα λογικόν, ἰδρῆιον πνυματικόν, ἀντί-
νομικοῦ θύματος, καλῶς διαπανώμενον. τί φῆς
ὦ πάτερ; ἵνα ταῦτα; καὶ ἀπέχεις τῶ πό-
νων ταῖς ἀμοιβῶν, οὐδ' αὖτις ἐμοῖς λόγοις ἐμό-
χθησας, ἦν εἴτε προεμπήρειον, εἴτε ἐπιτάφιος
εἶδεν ἐπαινον; καὶ δίδως ἀρήνιν τῷ λόγῳ, ἦν
παλαιὸν ἔσθον; καὶ ταῦθα εἶδεν οὐρίζεις, φθύ-
γων ἦν κόρον ὡς αὖτις σύμμετρος, ἦ ἵνα προ-
δῆκω ἐπιζητεῖς; οὐρίζεις οἱ δ' ὅτι. καὶ γὰρ αὐ-
τάρεκας. ἐκεῖνο δὲ προδῆναι συγχώρησον. γνώ-
ρισον ἡμῖν ὅτε εἰ δόξης, καὶ ὅτε σέ φας,
καὶ πῶς σὺν μετ' ὀλίγον ὁμόζυγον, καὶ τῇ τέ-
κνων ἅ' προεχέτασθαι, καὶ μετὰ ταῖς αὐταῖς δέ-
ξασθαι σκηνῶν, ἢ μηδὲν εἶπαι, ἢ μικρὰ τῷ βίῳ τού-
τω κακοπαθεῖν. καὶ πρὸ τῇ σκηνῶν, τῷ
γλυκεῖ λίθῳ τούτῳ, ὃν ἀμφοτέροις ἐσπασας, ἡ-
μῶν καὶ ταῦθα ἦν σὸν ἰδρὸν καὶ ὁμῶν μου. καὶ
τῷ λόγῳ συγνώμῃ ἔχε, τοῦτε παρ' ἐνός καὶ
τῷ προσηλυθέντος σὺν χάριτι, καὶ διεξάγοις ἀ-
κινδύνως. μάλιστα μὲν ἀπαρῆν ἐρίμῳ, καὶ
πάντας ἀρχιδρέας, ὧν ἐκλήθης πατήρ. εἰς αἰ-
ρέτως δὲ ἦν ἑσὶ σὺ βιασθέντα καὶ τυραννη-
θέντα πατρικῶς τε καὶ πνυματικῶς, ὡς αὖτις
μὴ πάντα σε μεμφοίμην τῆς τυραννίδος. σοὶ
δὲ τί δοκούμεν ὦ κείτῃ τῇ ἐμῶν λόγῳ
καὶ κλημάτων; ἢ μὲν αὐτάρεκως διείλεχαι ταῦ

ἥς ἦν ἑαυτῷ πατὴρ
τα, καὶ τῆς σῆς ἐπιθυμίασ' ἀξίως, ὅς τ' ἐπιψή-
φισον, καὶ δεχόμεθα. πάντως δὲ θεοῦ ψήφος ἡ
σὴ. ἡ δὲ παρὰ πρὸς τῆς ἐκείνου δόξης, καὶ τῆς
σῆς ἐλπίδος, ἐκὴν ὁ σύμμαχος. ἐπάφθ' πρὸς
σὴν φωνὴν, ὅτις ἐκείνου καλῶς πρὸς δοκωμένῳ
ὡς ἡ ἐν ὧν. πάντως δ' ὑπόχρεων ἔχει σε
τῇ μεγίστῃ, καὶ ὡς ποιμένα πρὸς πρὸς, καὶ ὡς πα-
τὴρ ἡ ὄν ἦν ἐν χερί. τί θαυμαστόν, ἡ ὅσον ἐβρον-
τήσας τῇ οἰκουμένη, καὶ αὐτὸς τι τῆς σῆς φωνῆς
ἀπολαύσει; τί δὲ λοιπόν; τῇ πνιθυμένη σάφ' ὅ-
ρα, τῇ τῷ μεγάλῳ πατρὸς ἡ μὴν ἀβραάμ, καὶ ὁ-
μοζύγῃ καὶ ὁ χρόνῳ, συμμιλλοσφῆσαι τὰ ἐπι-
κήδία. οὐχ ἡ αὐτῇ φύσις ὡς μὴ τῷ, θεοῦ καὶ ἀν-
θρώπων, μάλλον δ' ὅλως, τῇ θεῶν καὶ τῷ ἐπι-
γίῳ. παρ' ἐκείνοις μὲν ἡ ἀρετὴ καὶ ἀθά-
νατον, αὐτοῦτε τῷ εἶναι, καὶ τῷ ὅσα τῷ εἶναι,
τῷ γὰρ παγίων τὰ πάντα. τὰ δὲ ἡμέτερά πῶς
ἔχει; ῥεῖ τε καὶ φθείρεται. καὶ ἄλλοτε ἄλλῳ
λαμβάνει μεταβολῇ. ζωὴ γὰρ καὶ θάνατος,
ταῦθ' ἀπὸ λέγεται, πλείστον ἀλλήλων ὁρᾷ φέ-
ρῃν δοκῶντα, ἡ ἄλληλα πρὸς χωρεῖ πρὸς καὶ ἀν-
τιπρὸς τίσεται. ἡ μὲν γὰρ ἐκ φθορᾶς ἀρχομένη
τῆς μητρὸς ἡ μὴν, καὶ ὁ φθορᾶς ὁδεύουσα, τῷ
αἰετῷ παρόντος ἐκασέως, ἡ φθορᾶν ἡταιρῆς
φθ' πρὸς τῷ βίου τούτου κατὰ λίσιν. ὁ δὲ τῷ ἐν-
ταῦθα κακῶν ἀπαλλαγὴν ἔχων, καὶ πρὸς πρὸς

αὐτῶν ἐρμηνείας μετὰ τῶν ζώων, οὐκ οἶδα ἢ κυ-
 εῖως προεργαζόμηντο θάνατος, ἐν ὀνόματι μάλ-
 λον, ἢ πράγματι ἢ φοβερὸν ἔχον, καὶ κιν-
 ῶν δύο μὲν πάχην πως ἄλογον πάθος. ἂ μὲν
 ὄντι οὐ φοβερά δεδιόκτες, ἂ δὲ φοβεῖσθαι
 ἄξιον, ὥς αἰρετώτερα πόλεμοντες. μία ζωὴ
 πρὸς πᾶσι ζώων βλέπειν. εἰς θάνατος ἢ ἀμαρ-
 τία, ψυχῆς γὰρ ὁλεθρος. τὰλλα δ' οἷς μέγα
 φρονούσι ἱερότε, ὀνειράτων ὁψίς ὄντι, καὶ τὰ τῇ
 ὄντων παίξουσα, καὶ ψυχῆς ἀπατηλὰ φάσμα-
 τα. αὐτοὺς ἔχω μὲν ὡς μήτε, οὐτε τῇ ζωῇ μέ-
 γα φρονήσομεν, οὐτε τῷ θανάτῳ λίαν ἀνίσχομε-
 θα. τί τοίνυν διδόν πεπόνθαμεν, ἢ πρὸς πᾶσι ἀλη-
 θινῶν ζώων ἐνθύνει μετὰ βεβήκαμεν; ἴσχυρο-
 φων, καὶ ἰλίγγων, καὶ κόρων, καὶ τῆς αἰσχροῦ
 φορολογίας ἀπηλλαγμένοι, μετὰ τῇ ἐσώτων
 καὶ οὐ ξείνων ἐσόμεθα φάτα μικρὰ, φάσιν ἢ
 μέγα πόλεμον ὄντες. ἀλλὰ λυπεῖ σε ἢ τῆς δόξ-
 ῆς ὄψεως, ἀλλὰ φραίνετο ἢ τῆς ἐλπίδος. ἀλλὰ
 δεινὸν ἢ χεῖρα, ἐκείνῳ δὲ οὐ δεινόν, καὶ οὐ ἢ τῆς
 ἀγάπης ἀγαθόν, ἐαυτῷ τὰ ῥάω διδόντα, τῷ
 πωλοσίον ἀφενέμεν τὰ προσαντέδρα. τί δὲ καὶ
 δεινὸν ὅλως, τῇ λυθισμοῦ μετὰ μικρὸν; ἐγ-
 γὺς ἢ πλοῦτος, ἢ λυπηρὸν οὐκ ἐπιμοναίς.
 μὴ φορτίζωμεν ἀχύνεσι λογισμοῖς τὰ κουφό-
 τατα. μεγάλων ἐσθὴ μῦθα, καὶ γὰρ τετυχί-

ἡς ἑνὲ αὐτῶ πατέρα ἐπὶ τάφῳ.
 καὶ μὲν, ὅ μιν σφραδαί, πάντων. ὅ δὲ τυχεῖν,
 οὐ πολλῶν. μὴ δὲ καὶ καμπτέτω, ἀλλ' ἐκείνο πα-
 ραμυθείδω. ὅ γὰρ κρείττον, νικᾶν βύλογά τδρον.
 ἦνεγκας παίδων ἀποβολῶν, τῇ ὥραίων ἐπὶ,
 καὶ τῷ ζῶν ἐπιτηδείων, ἀνδρικότατα καὶ φι-
 λοσοφώτατα, ἐνεγκε καὶ γηραιῶν κατὰ δε-
 σιν σώματος ἥδη τῷ βίῳ καμνοντες, ἡ καὶ τὰς
 αἰσθήσεις ἀπαθείατας, ὅ τῆς ψυχῆς τόνος σοι
 σωετήρησεν. ἀλλὰ δὲ τῶ κηδεμόνος, τῷ δὲ ὁ
 σὸς οὐ τὸς ἰσαχὲν, ὅν αὐτὶ πάντων σοι κατὰ λέλοι-
 πεν; αἴτει παρ' αὐτῶ τὰ μικρὰ, πλὴν χειραγω-
 γίαν καὶ πλὴν δουλείαν, ἀντιδίδου τὰ μείζονα, πλὴν
 μητε κλῶ βύλογίαν, καὶ τὰς δόχαις, καὶ πλὴν ἐκεί-
 νων ἐλευθερίαν. ἀναγκαστὴς νοθευομένη. τῶ-
 πο ἐπαινώ. καὶ γὰρ πολλοὺς νενοθέτηκας,
 ὅθι ὁ πολὺς χρόνος ἔστω πλὴν σὴν σωέ-
 σιν ἡγάλην. οὐδὲν ὁ λόγος πρὸς σε
 πλὴν φιλοσοφώτατην, ἔστω
 κοινὸν τοῖς πενθεσι πα-
 ραμυθείας φάρ-
 μακον, ὡς
 αὐτῇ
 δοικὴν αὐ-
 θρώπῳ ἀνθρώ-
 πῳ πρὸς ἀέμποντες.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ ΤΟΥ
 Θεολόγου ὃς Γρηγόριον ἐπίσκοπον νύσσης τῆς
 μεγάλου βασιλείου ἀδελφόν, ἐπιστά-
 τα μὲν τῶ χειροτονίαν, λόγους.

ἵλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν αὐτὰλλα-
 γμα τῇ ὄντων οὐδὲν, οὐδέ τις
 σαθμὸς τῆς καλονῆς αὐτῆς. φί-
 λος πιστός, σκέπη κραταιά, καὶ
 ὠχυρωμένον βασίλειον. φίλος
 πιστός, θησαυρὸς ἐμφυτος. φίλος πιστός, ἑσθὲρ
 χρυσίον καὶ λίθον τίμιον ὀφθαλμῶ. φίλος πιστός,
 κῆτος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη, καὶ τὰ
 καιρὸν ἀνοιγόμενά τε καὶ μετὰ λαμβανόμενα.
 φίλος πιστός, λιμὴν ἀναψύξεως. αὐτὸς καὶ σω-
 σει ὁ φθόγγος, πλησίον. ἡ δὲ καὶ παιδείαν ἄκρος,
 καὶ παιδείαν παντοίαν, τήν τε ἡμετέραν λέγω,
 καὶ τήν ὅτε ἡμετέραν, ὅσω λαμπρότερον. ἡ δὲ
 καὶ ἡὸς φῶς, ἡ ἀνθρώπος τῆς Θεοῦ, ἡ ἐκίτων
 Θεῶ, ἡ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν τῇ κερήτῳ, ἡ τίς τῆ
 τοιούτων ὀνομάζεσθαι ἄξιος, οὗς ἡ γραφὴ τιμᾶ,
 ὅς ἐν Θεοῖς καὶ ὑψηλοῖς, καὶ τῆς αὐτῶς μδρίδος,
 ὅς ἐν μὲν ἡδὴ δῶρον Θεοῦ, καὶ φανερῶς ἑσθὲρ
 τῶ ἀξίαν τῶ ἡμετέραν. ἡ δὲ καὶ παρὰ φίλου
 πρὸς ἡμᾶς ἡκων, καὶ τούτου τήν τε ἀρετὴν ὁμο-
 τίμου, καὶ τῶ φιλίας τῶ ἡμετέραν, ἔτι τὸρ πνό-

ἦς ἦν ἅγιον Γρηγόριον

τόρον τε καὶ χειρὸς δόν, καὶ μύρου τῷ κοσμοῦ
τος πώγωνά τε ἰδρέως, καὶ ὡς ἐνδύματος διῶ
δέσπον. ἃ ῥ' οὖν ἰσχυρὰ ταῦτα, καὶ μετέως ὑ-
μῶν ἦν αὐτὰ ὁ λόγος ἐγράψεν; ἢ δὲ καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐπιμελεῖς τῇ ζωγράφῳ πολλάκις ἐπιβάλ-
λιν τὰ χρώματα. ἵνα τελεώτοσαν ὑμῶν πῶς
λόγου γραφῶν παραστήσωμεν. καὶ δὴ γράφο-
μεν ὑμῶν τελεώτορον καὶ σαφέσπον. τίς νομο-
θετῇ ἐπιφανέστατος; μωϋσῆς. τίς ἰδρέως
ἀγιώτατος; ἁαρών. οὐχ ἡ τῶν ἀδελφοὶ πῶς δι-
βεται, ἢ τὰ σώματα. μάλλον δὲ, ὁ μὲν θεὸς φα-
ραῶ καὶ τῷ ἰσραὴλ περὶ τῆς καὶ νομοθέτης, καὶ
τῆς νεφέλης εἶσω χωρῶν, καὶ θείων μυστηρίων ἐπὶ
πῆς τε καὶ μυσταγωγός, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀλη-
θινῆς τεχνίτης, ἣν ἐπηξεν ὁ κύριος καὶ οὐκ αὐ-
θρῶς. ἰδρεῖς δὲ ὁμοίως ἀμφότεροι. μωϋσῆς
» γάρ φησι καὶ ἁαρών ἐν τοῖς ἰδρὺσιν αὐτῶν. ὁ μὲν
» ἀρχὼν ἀρχόντων, καὶ ἰδρὺς ἰδρέων, χρώματος
μὲν ὅσα γλώσση τῶ ἁαρών, αὐτὸς δὲ τὰ πρὸς θεὸν
ἐκείνῳ γινόμενος. ὁ δὲ μετ' ἐκείνου μὲν διθύς, το-
λὺ δὲ πρὸ τῇ ἄλλων ἀξία τε καὶ τῇ πρὸς θεὸν
ἐκύτῃ. ἀμφότεροι βασιλεύοντες αἰγυπτοῦ,
θάλασσαν τέμνοντες, ἦν ἰσραὴλ διεξάγοντες, τοῦ
ἐχθροῦ βαπτίζοντες, ἀρτόν ἀνῶθεν ἐλκοντες, ὑ-
δωρ ἄριστον ἐν ὁρήμῳ, ἦ μὲν ἐκιδόντες, ἦ δὲ
γλυκαίνοντες. ἀμφότεροι καὶ ταῦτα ἐλεμοῦτες ἢ
ἀμαλὴν

ἀμαλὴν ἐκτάσει χειρὶν ἀγία, καὶ τύπῳ μυσ-
 είου μείζονος. ἀμφότεροι πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπα-
 γελίας ἢ ἐδηγοῦντες, καὶ σπένδοντες. μή τι
 γνωρίζω τὸν τῆς ἀκρότης; οὐ σαφὲς ὑμῖν ἔν
 ὁμῶν μου ἐμοὶ καὶ ὁ μόλις χον ὁ ζωγράφος λό-
 γος ἀνετύπωτο; τούτων ὁ μὲν ἔχρισεν ἡμᾶς, καὶ
 κρυπτομένοισι ἔς μέτρον ἡγάγην, οὐκ οἶδ' ὅτι πα-
 ῖδων, ἢ πῶς κληθεῖς, ἀναξίως τῶ ἐν αὐτῷ πνύμα-
 τος. καὶ γὰρ ἡ εὐαγγέλιος ὁ λόγος, ὁ μὲν ἔρησε
 ται. πάντα οἶσει φιλία καὶ πάχυνσα, καὶ ἀ-
 κούουσα. ὁ δὲ παρακαλέσων ἡ καὶ, καὶ συμβιβᾶ-
 σων τῷ πνύματι. μέγα μὲν ὅτι καὶ νῦν ἐμοί, πῶς
 δ' οὐ μέγιστον; ὅς γε παντὶς ὑμᾶς τῶ βίου πρε-
 σβυτάμην, μέμφομαι δὲ, ὅτι τῆς χρείας ὑσδρος.
 πῶς μετὰ τὴν ἡπταν καὶ κατὰ δρομὴν ἢ συμμα-
 χία, ὡς φίλων ἀεισεκαὶ συμμαχῶν, καὶ μὴ τὴν
 ξάλλιν ὁ κυβόρνητης; καὶ μετὰ τὴν οὐλίαν ἢ
 φάρμακον; πότῳ, ὡς φιλάδελφος ἡ χύνθης
 τὴν τυραννίδα, ἢ καὶ αὐτὸς ὡς δυνάστης ἐδυνα-
 ρανδὸς τὴν ἀπείθειαν; ποτὶ τὴν ἀδελφῶν
 ἐγκαλεῖς, καὶ πότῳ ἀφίεις τῆς μέμφεως;
 φθὲ γέ μοι πρόσσε τῇ τῶ ἰωβ ῥημάτων, καὶ
 αὐτὸς ἀλγῶν πρὸς φίλον, ἢ καὶ μὴ τοιοῦτον, μὴ
 δ' ἐφ' ὁμοίοις τοῖς πάθεσι. ποτὶ πρόσσε, ἢ
 τίνι μέλλεις βοηθεῖν; ἀρ' οὐχ ὡς πολλὴ ἰατρὴ; οὐχ ὡς
 πολλὴ σοφία καὶ ἐπιστήμη; ὅσον γὰρ ὅσον πολλοῖς

ἄς ἡν ἄγιον Γρηγόριον

τῇ νῦν κειτῇ πάχυντας, οἱ ῥᾶον αὖ τοῖς ὑψι-
λοῖς τὰ μέγιστα συγχωρήσαι, ἢ τοῖς ταπεινοῖς
τὰ ἐλάχιστα. ὅτε μὲν ἐν αὐτοῖς αὖ ἡδέϊς, οὐ γὰρ
ἐμοί γε δέμις πόδι σου τῇ οὐ καλῶν ἀποφαι-
νεσθαι, ὅσοι καλοῦ παντὸς ὄρον καὶ καλὸν ἀπὸ τῆς
μου. καὶ ἅμα μὴ ταχὺς εἶναι ἄς κείσιν, ὅτε τῆς
γραφῆς νενοθέτηται. ἐγὼ δὲ, τὸ λόγον ὑποχρεῖν
ἐτοίμος καὶ σοὶ, καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ ὅτι φι-
λίαν, τῆς ἐμῆς εἴτε ἀπειθείας, ὡς αὖτις οὐνομά-
σαι, εἴτε προμηθείας, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, καὶ ἀ-
σφαλείας, ὡς αὖ ἡδέϊς μὴ πάντῃ ἀτόπῳ φιλῶ
χρῶμενος καὶ ἀμαθεῖ. ἀλλ' ἐστὶν ἂ καὶ σωραὶν διωκα-
μένῳ τὸ πολλῶν ἀμνηστικόν, καὶ θαρρόμεν ἡ μὲν, ἂ θαρρῶν
ἄξιον, φοβουμένῳ δὲ, οὐ ὅτι φόβος, καὶ ἂ μὴ δὲ
φοβεῖσθαι, τοῖς νοῦν ἔχουσι φοβερῶς τὸν . τί
οὖν δοκεῖ; καὶ τί βέλτεον; νῦν ὑποχωρεῖται τὰς
ἀντιτάσεις ὑμῶν, ὅτε κελύετε, καὶ οὐκ ἀποδοκιμά-
ξετε τὸ καιρὸν; ὁ δὲ ὅτι πανήγυρις, ἀλλ' οὐ διηγεῖ-
ται. ἢ ὅτε μὲν ἄς ἄλλον καιρὸν καὶ σύλλογον ἀπο-
δοκίμα, καὶ γὰρ ὅτι μικρότερος, ἢ κατὰ τὸν πα-
ρόντα καιρὸν ὁ λόγος. ἡμεῖς δὲ τι φεγερόμεθα
πρὸς ὑμᾶς τὸ πανηγύρεως ἄξιον, ἵνα μὴ νῆσεις ὑ-
μᾶς ἀπολύσωμεν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα ὄντες οἱ ἐστία-
τορες. ἀγνίστωμεν ἡμᾶς αὐτῶν ἀδελφοὶ τοῖς μὴ-
τυσι. μάλλον δὲ, ὡς καὶ κείνοι, δι' αἵματος καὶ τῆς ἀλη-
θείας ἡγνίσθησαν. ἐλθὺντες ὁρῶμεν παντὸς μο-
λυσμοῦ

λυσίου σαρκὸς καὶ πνύματος, νιφώματα, καθαροὶ
 γυνώματα, παραστήσωμεν καὶ αὐτοὶ τὰ σώματα
 ἡμῶν καὶ τὰς ψυχὰς, θυσιάζωμεν, ἀγίαν, θύαρε
 σον τῷ θεῷ τῶν λογικῶν λαφείων ταύτην ἡμῶν
 καὶ εὐτευξιν. οὐδὲν γὰρ οὕτω τῷ καθαρωὶ τίμιον,
 ὡς καθαρότης, ἢ καθαροί. ἀθλήσωμεν, ὅτι ἔδωκεν
 ἀθληταίς. νικήσωμεν, ὅτι ἔδωκεν νικηταίς. μάρτυρή-
 σωμεν τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι ἔδωκεν μάρτυρας. ἔδωκεν τοῖς
 ἀθλοῖς αὐτῶν χειρὶ σώματα, καὶ καὶ αὐτοὶ σεφαιῖται
 γυνέας, καὶ τῶν αὐτῶν κληρονόμοι δόξης, τῆς τε πατρὸς
 ἡμῶν ὑπαρχούσης αὐτοῖς, καὶ τῶν οὐρανῶν ἀπο-
 κειμένης, ἧς ὑπομνήματα καὶ χαρακτηρισμοὶ μικροίτι-
 νες τὰ ὁρώμενα. πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ὁξυ-
 σίας ἀγωνισώματα, πρὸς τοὺς ἀφανεῖς διώκτας καὶ
 τυράννοισ. πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τῶν σκοτεινῶν
 τοῦ αἰῶνος τούτου. πρὸς τὰ πνύματα καὶ τῶν
 νηείων ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.
 πρὸς τὴν ἐκδοὺν καὶ ἐν ἡμῶν αὐτοῖς τὴν ἐν τοῖς πά-
 ρεσι πόλεμον. πρὸς τὰς καὶ ἐκείνων ἡμῶν τῶν
 ἐξωθεν συμπασιπόντων, ἐπαναστάσεις. ἐνέγκωμεν
 θυμὸν, ὡς θηρίον, καὶ γλῶσσαν, ὡς τομὸν ξίφος,
 καὶ ἡδονὴν, ὡς πῦρ καὶ τα σβέσωμεν. θώματα
 ταῖς ἀκοαῖς θύρας καλῶς ἀνοιγομένας καὶ
 κληρονομάς, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν σωφρονίσωμεν.
 παιδαγωγίσωμεν ἀφὴν λυσώμεν, καὶ γυνύσις
 αὐτοῦ ἐκείνου, μὴ θανάτος ἀνάβῃ ὅτι τῶν θυρίδων

ἦς ἦν ἅγιον Γρηγόριον
ἡμῶν, οὐτὼ γὰρ ἡγοῦμαι καλεῖσθαι τὰ αἰσθητή-
ρια, καὶ γέλωτος ἀμετεῖας καὶ τὰ γλάσωμεν.
μὴ καί μιν μὲν γόνυ τῇ βααλ δὲ τὴν χρεῖαν.
μὴ δὲ δὲ φόβον, τῇ δὲ κόνι τῇ χρυσῇ πεσοκωήσω-
μεν. εἴ φοβηθῶμεν μόνον, ἢ φοβηθῆναι τι θεοῦ
πλέον, καὶ καὶ βεῖσαι τὴν δὲ κόνι δὲ καὶ κί-
α. εἴ πάνσι, ἦν θυρεὸν τῆς πίστεως ἀναλάβωμεν, καὶ
πάντα τὰ βέλη τῷ πονηροῦ διαφύτωμεν. καὶ
οὗτος διφνὸς ὁ πόλεμος, καὶ αὐτὴ παρὰ ταῖς με-
γάλη, καὶ εἴς τιν, μέγα εἶδος. ἢ οὕτως σινελη-
λύθαμεν, ἢ σινερέχομεν, ὅντως καὶ τὰ χρυσὸν ἢ
πανήγει, ὅντως εἴς τιν, τὴν τελεμῆκαμεν,
ἢ ἡμῶν. ὅντως χρυσὸν ἐπινίκα. ἢ δὲ
καὶ εἰς τὸν αἰὶν καὶ χερσὶν, καὶ εἰς τὸν αἰὶν
προσκαίρα, καὶ εἰς τὸν αἰὶν τὰ καινοῦμεν, καὶ καὶ
πάλιν χωρεῖται, οὐτὼ σινερόν, ἢ εἰς τὸν αἰὶν
νοντες, καὶ πραγματεῖαν καί τιν, καὶ πραγματῶν,
ἀλλ' οὐκ ἀναβάσεως ἢ θεώσεως, ἢ οὕτως εἰς τιν,
καὶ τιν, ἢ οἱ μὲν τιν, μεσιτένοισι, πρὸς τιν,
μὲν, οὐδὲ ἦν καί τιν, ἐπινώσκω. τί γὰρ τὰ ἀχ-
ρα πρὸς ἦν σίτον; τί δὲ θρύψας σαρκὸς πρὸς μὲν
τύρων παλαίσματα; ἐκεῖνα τῇ θεάσει, ταῦ-
τα τῇ ἐμῶν συλλόγων. ἐκεῖνα τῇ ἀκολάσων,
ταῦτα τῇ σινερόντων. ἐκεῖνα τῇ φιλο-
σάει, ταῦτα τῇ λυομένων ἀπὸ τῆς σώματος.
εἴπειτα, βούλομαι μὲν εἴπειν τι καὶ τολμηρότε-
ρον, φείδομαι

ρον, φείδομαι δὲ τῆς βλασφημίας αἰδοῦ τῆς ἡ-
 μόρας, πολλὰ οὐ ταῦτα ἄπαι τοῦσι παρ' ἡμῶν
 οἱ μὲν τρεῖς. οὐ τὼ γὰρ ἔπειν μετεώτρων. μὴ
 ζίνω ἀνάγνως τελῶμεν ἀδελφοὶ τὰ ἄγια, μὴ δὲ
 τὰ ὑψηλὰ ταπεινῶς, μὴ δ' ἀτίμως τὰ τίμα,
 μὴ δὲ, σωελόντα ἔπειν, χοῖκῶς τὰ τῶ πνύμα-
 τος. πανηγυρίζει καὶ ἰουδαῖος, ἀλλὰ κατὰ τὸ
 γράμμα. ἐορτάζει καὶ ἑλλῆν, ἀλλ' ὡς ἀρέσκει
 τοῖς δαίμοσιν. ἡμεῖν δὲ, ὡς πάντα πνύματι καὶ,
 πρᾶξις, κίνημα, βούλημα, λόγος, ἄχρι καὶ βαδίσμα-
 τος, καὶ ἐνδύματα, ἄχρι καὶ νύματος, ὡς πάντα
 τῶ λόγου φθαίνοντος, καὶ ῥυθμίζοντος τὸν κατὰ
 θεὸν ἀνθρώπων, οὐ τὼ καὶ τὸ πανηγυρίζειν, καὶ τὸ
 φαινοῦν εἶναι. οὐ γὰρ κωλύω πλὴν ἀνέσιν, ἀλλὰ κο-
 λάζω πλὴν ἀμετεῖαν. ἀν' οὐ τὼ σωιῶμεν, καὶ οὐ-
 τὼ πανηγυρίζωμεν, μέγα μὲν ὅτι καὶ αὐτοὶ Ἰου-
 ξόμυθα τῇ αὐτῇ ἀθλῶν, ἔπειν, καὶ τῆς αὐτῆς
 δόξης κληρονομήσωμεν, ἀ' γὰρ οὐτε ὁφθαλμοὺς
 εἶδεν, οὐτε οὐς ἤκουσεν, οὐτε ἀνθρώπινός ποτε νοῦς
 ἀνεντύσασθαι, κατ' ἰδουσίαν πλάττων μαθητεία
 τητα, ταῦτα νομίζομεν ἀποκείσθαι τοῖς κατὰ
 ραμείοις δι' αἵματος, καὶ πλὴν χριστοῦ θυσίαν μιμη-
 σασμεῖσι. ἀλλὰ τὴν λαμπρότητα τῇ ἁγίῳ
 μὲν τρεῶν ὁφύμυθα, οὐδὲ γὰρ εἶδον μικρόν, ὡς
 ὁ ἐμὸς λόγος, καὶ ὡς πλὴν χαρὰν τῶ αὐτῶ κυεῖς,
 ἡ σελευσόμυθα, καὶ τῷ φωτὶ τῆς μαθητείας καὶ

ἡς ἦν ἅγιον Γρηγόριον

ἅγιος τεράσος δι' οἷ δ' ὅτι ἐλαμφθῆσόμεθα ἑα
νότῳ ὅν τε καὶ καὶ θάρῳ τῶν . ἡς ἦν πεπισθῆναι
μεν, καὶ ἡ λατρία μεν, καὶ ἡ ὁμολογοῦμεν ἔμ
προσθεν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων . μηδὲν δελοικότες,
μηδὲν ἀσυνόμνοι . μηδὲν ἐξωθεν ἐχθροῖς, μηδὲν
ἐν ἡμῶν αὐτοῖς ψευδοχρίστος, καὶ ὁλεμῖος τῶ
πνύματι . καὶ ὁμολογοῖμεν μέχρι τῆς ἐσχά-
της ἀναπνοῆς ἐν ὅλῃ παρρησίᾳ, τὴν καλὴν πα-
ρακαταθήκην τῇ ἁγίῳ πατέρων τῇ ἐγγυ-
τέρῳ χριστοῦ, καὶ τῆς πρώτης πίστεως, τὴν σύνδρο-
φον ἡμῶν ἐκπαίδων ὁμολογίαν, ἣν πρῶτον ἐφθεῖ-
ξάμεθα, καὶ ἡ τελευτῶν σωαπέλθοιμεν . ἑστῶ
ἡ μή τι ἄλλο ἐντεῦθεν ἀποφθόμενοι, τὴν δύσε-
βαν . ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐρήνης ὁ καὶ μακάριος ἡμῶν
ἐαυτῷ δὲ τῶ σαυροῦ, δὲ τῆς ἀμφοτέρων πολε-
μωθέντας, ὁ ἀναγελοσάμενος ἐρήνῃ τῶ ἐγ-
γὺς, καὶ τοῖς μακρῶν, τοῖς τε ἑσπέρῳ νόμον, καὶ τῶ
ἐξωνόμον, ὁ τῆς ἀγάπης πατὴρ, ἡ ἀγάπη, ταῦτα
καὶ πρὸ τῇ ἁλῶν χαίρει καλούμενος, ἵνα νο-
μοθετήσῃ καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶ φιλάδελφον, ὁ τὴν
καὶ ἡν ἐντολῶν δοὺς ἐν τῷ τοῦτον ἀγαπᾶν ἁλ-
λήλους, ὅσον καὶ ἡ ἀπὸ μῆτα, ὁ δοὺς καὶ τυραν-
νεῖν καλῶς, καὶ τυραννεῖσθαι δὲ τὸν φόβον, καὶ
ἀναδύεσθαι ἐν λόγῳ, καὶ σταθερῶς πάλιν δὲ
τὸν λόγον . ὁ καὶ τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ταρτί-
ζων, καὶ τὰ μικρὰ μεγαλύνων δὲ τῆς χάριτος,

αὐτῶν
ἡμῶν
ἡς τε
ζωὴ
δύον
τοῖς
ταξί
τοῖς
οὐκ
κυρίως
ἡ προ

a b c
OMI
VEN
DV
A

ἐπίσκοπον νύσσης.

148

αὐτὸς καὶ τὰ ῥωλῆτος τῆς ἐαυτῷ χρηστότητος,
ἡμᾶς μὲν παρηκολέσαι παρηκλήσει ῥωλῆ, καὶ
ἴς τὰ ἐμπροσθεν ἄγοι, συμποιομένων, καὶ δὲ σώ-
ζων ῥωλῆμιον. ὑμᾶς δὲ κατὰ τῆς ἐκείνου ἴς πᾶν
δῶρον ἀγαθόν, καὶ πνευματικῶς πανηγυρίζετε
τοῖς μύστισι πείσει, καὶ τῆς ἐκείνου ἐρυφῆς κα-
ταξιώσει, ἐνθα πάντων διφρανομελῶν ἡ κα-
τοικία. καὶ ὁφθέντας ἐν δικαιοσύνῃ, τῆς ἐαυτῷ
δόξης κορέσει, ἐφθείσης ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ ῥωλῆτος, ἡ τιμὴ καὶ
ἡ προσκαύησις, ἴς ὅσον αἰῶνας τῇ αἰώνων, ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ .

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t.

Omnes sunt quaterniones, præter t duernionem.

VENETIIS, IN AEDIBVS HAERE
DVM ALDI, ET ANDREAE
ASVLANI SOCERI,

M. D. XXXVI.

TOY
P

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟ
ΡΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΒΙΒΛΟΣ, ΓΕ-
ΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Greg. Nyssensis.

A

Εἰς τὴν μέγαν βασιλῆον.

Κ ἂν σὸς μελιττόγλωττος ἔσῃ ῥοῦς πόντων
τῷ θανάτου θάπτον σε καὶ θρηπτικός,
ἀλλὰ τὸ λείπον τῆς ῥοῆς ὑπὸρχέει
ὁ γρήγορος νοῦς, ἀπὸ σου καὶ θά πάλιν
ἄρδωμαι, καὶ γὰρ σὼν ὁδε γλωττισμάτων
ἔξω ἔπλησθη χύμα λαβὼν τῷ λόγῳ.

Στίχοι εἰς τὸν ἄγιον Γρηγόριον νικήτα.

Β ἰβλος ἐγὼ μέγαλοιο ἀδελφοῦ βασιλείου
Γρηγορίου τέλει δω τὸ ῥῆμα βυφνέος.
Α ὑτίκα γὰρ μετόπισθε ταυηλεγέος θανάτοιο
οἰά τις ἡνίοχος ἄρμασι τῆς σοφίης
Α ὑτὸς ἐπεμβαὼς, ὠχίσαιτο ἰσόθεος φῶς,
οὐ καὶ ἀνεπλήρου τὸ ῥῆμα βυφνέος.
Ε' πρεπε γὰρ πλάσιν ἀνθρώποιο, κατὰ σκευὴν τε,
ἢ πλυφραδοσύνη ἔξδρέειν κοσμίως.
Τ οὐ καὶ ἄρσομάτων κατὰ λείβετῃ ὑγρὸν ἔλαιον
ἢ καὶ μάλα προχέον, ἀφθονον, ἡδὺ πλεον.

Α' λον, ἐλεγχόμενοι ἐκ τῷ ἐναντίου.

Ν υασιέων ἀγακλιβίτο τόδε πρῆγμα,
ἀφικέως ἀγορεύον πῶν μύθων τετρακτύν.

2

Τῷ ἀδελφῷ δούλῳ Θεοῦ Γεώργιῳ Γρη-
γόριος ἐπίσκοπος Νύκκης.

Ε
Ἰ ταῖς δὲ τῶν χρημάτων ἡμεῖς
ἐὰν χερσαίμεν οὐ κατ' ἀρετὴν
δὲ φρόντας, μικρὸς αὖ, καὶ δὴ
φησὶν ὁ σολομών, ὅλος ὁ κόσμος
τῶν χρημάτων ἐφάνη πρὸς τὸ γινέ-
σθαι τῆς σῆς ἀρετῆς ἰσοστάσις. ἐπειδὴ κρείττον
ἢ κατὰ πλούτου ἡμεῖς, ἢ χρεωτομενῇ τῇ σε-
μνότητί σου χάρις ὅτιν. ἀπαιτεῖ δὲ τὸ ἅγιον πά-
ρα πλὴν σωήθη τῆς ἀγάπης δωροφορίαν, ἣν προ-
σάγομέν σου τῇ μεγαλοφροσύνῃ δῶρον ὡς ἀνθρώ-
πῳ τῷ Θεοῦ, μικρότερον μὲν, ἢ ὡς ἄξιον εἶναι σοι
προσκομίζεσθαι, τῆς γε μὲν δωάμεως ἡμῶν
οὐκ ἀνδεύον. τὸ δὲ δῶρον, λόγῳ ὅτιν, οἷον ἰμά-
τιόν τι πενήτην ἐκ τῆς πτωχῆς ἡμῶν δὲ νοίᾳσθαι
οὐκ ἀπόνως ὕψι φασμύν. ἢ δὲ τὸ λόγον ὑπόθε-
σις τολμηρὰ μὲν ἴσως τοῖς πολλοῖς εἶναι δόξα,
πλὴν οὐκ ἐξω τῶν πρέσβυντος ἐνομίᾳ. μόνος
γὰρ ἄξίως πλὴν κτίσιν τῷ Θεοῦ κατενόησεν, ὁ κατὰ
Θεὸν κτισθεὶς ὅντως, καὶ ἐν ἑκόντι τὸ κτίσεντος πλὴν
ψυχὴν μεμορφωμένος βασιλεῖος, ὁ κοινὸς ἡμῶν
πατὴρ καὶ διδάσκαλος, ὅς πλὴν ὑψηλὴν τοῦ
παντὸς δὲ κόσμου δὴ ληπτὸν τοῖς πολλοῖς δὲ
τῆς ἰδίᾳς θεωρίας ἐποίησε, καὶ ἴσως ἐν τῇ ἀλη-

A II

Διὴν σοφίᾳ παρὰ τῷ θεοῦ συσάντα κόσμον γνῶ-
ριμον τοῖς ὅλῃ τῆς σωέσεως αὐτῷ τῇ θεωρίᾳ
πρωτομύθοις ποιήσας. ἡμεῖς δὲ καὶ τῷ θαυ-
μάζειν αὐτὸν κατ' ἀξίαν εὐθεὶς ἔχοντες, ὁμοῦ ἢ
λείπον τοῖς θεωρημένοις τῷ μεγάλῳ προαῖ-
ναι διανοήθημεν. οὐχ ὥς νοθῶντες δι' ὑπερβο-
λῆς ἦν ἐκείνου πόνον, οὐδὲ γὰρ θέμις ἢ ὑψη-
λὸν ἐκεῖνο καὶ τυβερῶναι τόμα τοῖς ἡμετέροις
ἐπιφημιζόμενον λόγοις, ἀλλ' ὥς μὴ δοκεῖν ἐλ-
λιπῇ τῷ διδασκάλῳ πλὴν δόξαν ἐν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτῷ εἶναι. ἢ γὰρ λήθουσι τῆς ἐξα-
μύθου, τῆς ἥς ἦν ἀνθρώπων θεωρίαν μηδεὶς
τῇ μαθητοσύνῳ αὐτῷ ἀποδιδόναι πρὸς
πλὴν τῷ λείποντος ἀναπλήρωσιν ἴσθιν ἐγκατο,
ἔχον ἀν' ἡρότως κατὰ τὴν μεγάλῃς αὐτῷ δόξης
ὁ μῶμος λαβὼν, ὥς μὴ βουληθέντος ἐξίνα
κατανοήκῃ τοῖς ἀκροαταῖς ἐνδραγαθῶσαι.
νυνὶ δὲ κατὰ δύναμιν ἡμῶν ἐπιτολμησάντ' τῇ
ἐξηγήσει τῷ λείποντος, ἢ μὲν τι τοιοῦτον ἐν τοῖς
ἡμετέροις διρεθείη, ἴσον τὸ ἐκείνου διδασκαλίας
μὴ ἀνέξιον εἶναι, ἥς τὸ διδασκαλον πάντως πλὴν ἀ-
ναφορὰν ἔξει, ἢ δὲ μὴ καὶ δίκαιον τῆς μεγαλοφυΐας
θεωρίας ὁ ἡμέτερος λόγος, ὁ μὲν ἔξω τὸ τοιαύ-
της ἔσται κατηγορίας, τὸ μὴ βούλεσθαι δοκεῖν
τοῖς μαθηταῖς ἐγγενέσθαι δεξιὸν, ἐκφυγὼν πλὴν
μέμψιν, ἡμεῖς δ' ἀν' ἡρότως ὑπεύθυνοι δόξαμεν
τοῖς

τοῖς
μὴ
πλὴν
ἡμῶν
μὴ
δὲ
διότι
ταῖς
ὡς
καί
μὴ
γὰρ
πὼν
μὴ
καὶ
ἐξ
ἡ
τῇ
ὑπὸ
καὶ
καὶ
ἀναγκ
γίγν
ἐπινο
πῶν
ἔχει

3

τοῖς μωμοσκοποῦσιν, ὡς οὐ χωρήσονται ἐν τῷ
 μικροφυῖ της καρδίας ἡμῶν τῷ κατὰ γῆτον
 πλὴν σοφίαν. ἐστὶ δὲ οὐ μικρὸς ὁ προκείμενος
 ἡμῶν ὡς θεωρίαν σκοπὸς, οὐδὲ ἕνος τῇ ἐκός-
 μο θαυμάτων τὰ δούτῳρα φερόμενος, τάχα
 δὲ καὶ μείζων ἐκείνου τῇ γνωσκομεύῳς,
 διότι οὐδὲν ἐτόπον θεῶ ἐκ τῇ ὄντων ὁμοίω-
 ται, πολλῷ τῆς κατὰ τὸν ἀνθρώπου κτίσεως.
 ὡς τε παρὰ τοῖς δυνάμοσι τῇ ἀκροατῇ πρό-
 χειρον ἡμῶν πλὴν ἐν τοῖς λεγομένοις συγγνώ-
 μῳ εἶναι, καὶ πολλὴ κατόπιν τῆς ἀξίας ὁ λό-
 γος ἔλθοι. δεῖ γὰρ οἷμαι τῇ πρὸς τὸν ἀνθρώ-
 πον ἀπάντων, τῇ τε προγεγνησθαι περὶ συ-
 μνῶν, καὶ τῇ ἰσχύον ἐκβήσεσθαι πρὸς δοκωμέ-
 νων, καὶ τῇ νῦν θεωρουμένων μηδὲν παραλιπεῖν ἀνε-
 ξέτατον. ἡ γὰρ ἀνὲλπιπεσθαι τῇ ἐπαγέλματος
 ἡ αὐτοῦ διελέγχοιτο, καὶ τῇ ἀνθρώπου προκείμενῃ
 τῇ θεωρίᾳ, παρεδείκτε τῇ σωτεινόντῃ πρὸς πλὴν
 ὑπόθεσιν. ἀλλὰ καὶ τὰ δοκῶντα πρὸς αὐτὸν ἐ-
 ναντίως ἔχειν, δεῖ γὰρ μὴ τὰ αὐτὰ τοῖς ὅξ ἀρχῆς
 γεγνημένοις, καὶ νῦν πᾶσι φύσιν ὁρᾶσθαι διὰ τινος
 ἀναγκαίας ἀκολοθίας, ἔκτε τῇ γραμμικῆς ὑψη-
 λήσεως, καὶ ἐκ τῇ παρὰ τῇ λογισμῶν διεισφορμῆς
 ἐπινοίας σωαρτῆσαι προσηκή, ὡς αὐτὸ συμβαίνοι
 πάσα ἡ ὑπὸ θεοῦ εἰρημῷ καὶ τάξῃ τῇ ἐναντίως
 ἔχειν δοκῶντῃ, πρὸς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσας συμφε-

A III

ρομύων. οὐτω καὶ τῆς θείας διωάμεως ἐλ-
πίδα, τοῖς ὑποδ' ἐλπίδα, καὶ πόρον τοῖς ἀμη-
χάνοις ἐφθουσιούσης. σαφηνείας δὲ χάριν κα-
λῶς ἔχειν ὡς ἥθλιω ἐνδὶ κεφαλαίων σοι
προθεῖναι τὸν λόγον, ὡς αὐτὸν ἔχοις
πάσης τῆς πραγματείας
ἐν ὀλίγῳ τῇ καθεύδει
σον ἐπιχειρημά-
των ἰδεῖναι
τὴν δύναμιν.

ΤΟ
ΔΟΥ
ΕΚΗ
Τ

ἀνέχ
φύλα
λαβ
ματι
μωκ
χλιν
τῇ
χού
χλιν
σιν
ὅτι
ἀξια
κίω
ἀμφο
κιν

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟ
 ΠΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ, ΕΝ ᾧ ΤΙΣ ὁ ΤΙΣ ΜΕ-
 ΡΙΚΗ ΠΟΔΕ Τῶ ΚΟΣΜΟΥ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΙ ΤΙΣ ἈΒΕΡΟ
 ΤΟΡΑ ΔΙΗΓΗΣΙΣ, ΠΟΔΕ Τῇ ΠΡΟΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
 ΤΗΣ Τῶ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΓΝΕΣΕΩΣ.

ΥΤΗ ἡ βίβλος γνέσεως οὐρα-
 νοῦ καὶ γῆς, ΦΙΣΙΝ ἡ ΓΡΑΦΗ.

Α' ὅτε ΣΥΝΕΤΕΛΕΘΗ ΠᾶΝ ὃ ΦΑΙΝΟ
 ΜΕΝΟΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΣ Τὴν ΟΙΚΕΙΑΝ ΔΕ-
 ΣΙΝ ἔΨΑΤΟΝ Τῇ ὄντων ἄρχειν

ΑΝΕΧΘΗΣΑΝ, ὅτε ΠΟΔΕΛΕΘΗ ΕΝ ΚΥΚΛῳ Τὰ Πᾶντα
 ὃ ΟὐΡΑΝΙΟΝ ΣΩΜΑ, Τὴν δὲ ΜΕΣΗΝ Τῶ ΠΑΝΤΟΣ ἈΠΕ-
 ΛΑΒΕ ΧΩΡΑΝ Τὰ ΒΑΡΕΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΦΘΗ Τῶ ΣΩ-
 ΜΑΤΩΝ, γῆ τε καὶ ὕδωρ ΕΝ ἈΛΛΗΛΟΙΣ ΔΙΕΚΡΑΤΟΥ-
 ΜΕΝΑ. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΕ ΤΙΣ ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΟΤΗΣ Τῇ γ-
 ΓΝΗΜΟΝΩΝ ἡ ΘΕΙΑ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΣ Τῇ ΦΥΣΕΙ
 Τῇ ὄντων ΕΝΑΠΕΤΕΘΗ, ΔΙΔΩΛΑΙΣ ΕΝΔΡΓΕΙΑΙΣ ἡΝΙΟ-
 ΧΟΥΣΑ Τὰ Πᾶντα. ΣΤΑΣΕΙ ΓΑΡ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΕΙ Τὴν
 ΓΝΕΣΙΝ ΤΟΙΣ ΜΗ ΟὐΔΙ, ΚΑΙ Τὴν ΔΙΕΜΟΝΙΩ ΤΟΙΣ Οὐ-
 ΣΙΝ ΕΜΗΧΑΝΗΣΑΤΟ. ΠΟΔΕ ὃ ΒΑΡΥ ΚΑΙ ἈΜΕΤΑΔΕ-
 ΖΟΝ ΤΗΣ ἈΚΙΝΗΤΟΥ ΦΥΣΕΩΣ, ΟΙΟΝ ΠΟΔΕ ΤΙΝΑ ΠΑΓΙΟΛΣ
 ἈΞΟΝΑ, Τὴν ὁξυτάτην ἢ ΠΟΛΟΥ ΚΙΝΗΣΙΝ ΕΥΟΧΟΥ ΔΙ-
 ΚΛΩ ΕΝ ΚΥΚΛῳ ΠΟΔΕΛΑΥΝΟΥΣΑ, ΚΑΙ ΔΙ' ἈΛΛΗΛΩΝ
 ἈΜΦΟΤΕΡΟΙΣ ΣΥΩΤΗΡΟΥΣΑ ὃ ἈΔΙΑΛΥΤΟΝ ΤΗΣ ΤΕ
 ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥ ΜΕΛΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΔΙΕ ΤΗΣ ὁξείας ΚΙΝΗ

A IIII

σεως ἡ νασὸν τῇ γῆς ἐν κύκλῳ πᾶσι σφίγγουσι,
 ἥ τε σερρόν, καὶ ἀνενδύτου δὲ τῇ ἀμεταμέτου πα-
 γιότητος ἀδελείπῳ ἐπιτείνοντος ἥ πᾶσι αὐτῶν
 κυκλουμένων πῶς δύνῃσιν. ἴση δὲ καὶ ἐκείνου τῷ
 ταῖς ἐνδργείαις διεσπικότῃ ἢ ὑπὸ βολῇ ἐναπει-
 γάσθῃ τῇ τε σασίμῳ φύσει, καὶ τῇ ἀσάτῳ πᾶσι φα-
 ρᾷ. οὐτε γὰρ ἡ γῆ τῇ ἰδίᾳ βασίως μετατίθεται,
 ὅτε ὁ οὐρανὸς ὅτε ἡ σφρόδον ἐνδίδωσι, καὶ ὑπο-
 χαλᾷ τῇ κινήσεως. ταῦτα δὲ καὶ πρῶτα κατὰ
 πῶς τῇ περὶ κινῆσιν, οἷον ἡ ἀρχὴ τῇ παν-
 ῶς μηχανήματος πᾶσι τε σκιδνάσθῃ τῇ ὄντῃ. Δι-
 κνωτὸς οἱ μὲν τῷ μεγάλῳ μῶσι σέως δὲ τῷ, ἐν
 ἀρχῇ τῇ οὐρανὸν καὶ πῶς γῆν πᾶσι τῇ θεοῦ γενησθῆ-
 ῖ πᾶσι, ὅτι κινήσεως τε καὶ σασίως ἐκχρῶνται τὰ ἐν
 τῇ κτίσει φαινόμενα πάντα, τὰ κατὰ τῇ θεοῦ
 βούλημα παραχρᾷται ἡς γένεσιν. τῇ τοίνυν οὐ-
 ρανῶν, καὶ τῇ γῆς ἐκ δὲ μέσῃ πρὸς ἀλλήλα κα-
 τὰ τῇ ἐναντίον τῇς ἐνδργείας διεσπικότων, ἢ με-
 ταξὺ τῇ ἐναντίων κτίσις ἐν μὲν τῇ παρακῇ
 μελῶν μετέχουσα, δι᾽ αὐτῆς μεσιτῶναι τοῖς ἄ-
 κροισι. ὡς αὖ ἐπίδηλον γένεσθαι, πῶς πρὸς ἀλλή-
 λα τῇ ἐναντίων δὲ τῷ μέσῳ σιωάφειαν. ἡ γὰρ
 ἀεικίνητον, καὶ λεπτὸν τῇς πυρώδους οὐσίας με-
 μεῖται μὲν πᾶσι ὁ ἀῆρ, ἐν τῇ τῷ κούφῳ τῇ φύσεως,
 καὶ τῷ πρὸς πῶς κίνησιν ἐπιτηδείως ἔχειν. οὐ μὲν
 τοιοῦτος ὅστις, οἷος ἡ πρὸς τὰ πάγια συγκεῖσθαι
 ἄλλοτε

ἀλλο
 δὲ
 πρὸς
 ἐνδρ
 διαμ
 ἡν α
 πᾶσι
 μὲν γ
 πρὸς
 χεῖν
 πᾶσι
 ἀλλὰ
 οὐραν
 σης, κα
 συμβ
 τῇ φύ
 ἐνδρ
 αὐτῇ
 πρὸς
 πᾶσι
 φαιν
 τοῖς
 κινήσ
 νου
 μέγ
 κατὰ
 ἐκκλ

5
ἄλλοτε οὐδαμῶς. οὐτε αἰὲν μελῶν ἀκίνητος, οὐτε
οὐδὲ παντὸς ῥέων καὶ σκεδαννύμενος. ἀλλὰ τῇ
πρὸς ἑτέρου οἰκειότητι οἷόν τι μεθόρου τῆς τῇ
ἐνδρῶν ἐναντιότητος γίνεται, μεγνύς ἄμα καὶ
διαρῶν ἐν αὐτῷ τὰ διεσῶτα τῇ φύσει. κατὰ
τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ ἡ ὑγρὰ οὐσία διωλαῖς ποιοῦ-
ται πρὸς ἑκάτερον τῶν ἐναντίων ἀρμόζει. τῷ
μὲν γὰρ βαρεῖα τε καὶ κατωφρὴς εἶναι, πολλὴν
πρὸς τὸ γεῶδες πλὴν συγχλίνειν ἔχει. τῷ δὲ μετέ-
χειν ῥεῶδον ἵνους, καὶ πορφυρῆς ἐνδρῶν οὐ
πάντη τῆς κινουμένης ἡλλοτεῖται φύσεως.
ἀλλὰ ἵς ὅτι καὶ οὐδὲν τούτου μέγιστος τῇ ἐναντίων, καὶ
σύννοδος, τῷ τε βαρύντητος ἢ κίνησιν μετατεθεί-
σης, καὶ τῇ κινήσεως ἐν τῷ βαρύνῃ μὴ πεδεσθείσης. ὥς τε
συμβαίνει πρὸς ἀλλήλα τὰ κατὰ τὸ ἀκρότατον
τῇ φύσει διεσπασμένα οὐδὲν τῷ μεστωδόντι ἀλλήλοις
ἐνούμενα. μάλλον δὲ κατὰ τὸ ἀκριβὲς λόγον οὐδὲ
αὐτὴ τῇ ἀντικείμενων ἢ φύσις ἀμικτως πάντη
πρὸς πλὴν ἑτέραν τοῖς ἰδιώμασιν ἔχει, ὥς ἀνὸς
πάντα προσάλληλα νόοι τὰ κατὰ τὸ κόσμον
φαινόμενα, καὶ συμπνέει πρὸς ἑαυτὴν ἢ κτίσις ἐν
τοῖς τῷ ἀντικείμενων ἰδιώμασιν ἐνδοσκομένη. τῷ δὲ
κινήσεως οὐ μόνον κατὰ πλὴν τοπικῶς μεταβάλλει
νοουμένης, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ αὐτὴ καὶ ἀλλοιῶσει θεωρου-
μένης, πάλιν δ' αὖ, τῆς ἀμεταβάτου φύσεως πλὴν
κατὰ τὸ ἀλλοιοῦσθαι κίνησιν οὐ προσεμελής,
ἐναλλάξασα τὰς ἰδιώτητας ἢ τῷ θεῷ σοφία,

τῷ μὲν ἀκινήτῳ ἢ ἄρεπτον, τῷ δὲ ἀκινήτῳ πλὴν
ῥοπὴν ἐνέφρισε, πρὸς μὲν τινὶ τάχα ἢ τοιοῦ-
τον οἰκονομήσασα, ὥς αὖ μὴ ἢ τῆς φύσεως ἰδίον,
ὁ πῶρ ὅτι ἢ ἄρεπτον τε καὶ ἀμετάθετον, ἐπίτε-
νος τῇ κατὰ τὴν κτίσιν βλεπομένην, θεὸν νομέ-
ζεσθαι ἢ κτίσμα ποιήσκειν. οὐ γὰρ ἔτι θεότη-
τος ὑπόληψεν χοίρη, ὁ πῶρ αὖ κενούμενον, ἢ ἄλλοιού-
μενον τύχη. ὅθεν ὅτι ἢ μὲν γῆ σάσιμος ὅτι καὶ οὐκ
ἄρεπτος, ὁ δὲ οὐρανὸς τῆς ἐναντίου ἢ ῥεπτον οὐκ
ἔχων, οὐδὲ σάσιμον ἔχει. ἵνα τῇ μὲν ἐσώσῃ φύσει
πλὴν ῥοπὴν, τῇ δὲ μὴ ῥεπτομένη, πλὴν κίνησιν ἢ θεία
συμπλέξασα δύναμις, καὶ ἀλλήλαις ἀμφοτέ-
ρας τῇ ἀλλάξει τῇ ἰδιωμάτων προσοικνῶσιν,
καὶ τῆς πῶρ ἢ θεὸν ὑπολήψεως ἀποτεινῶσιν.
οὐδέ τῶρον γὰρ αὖ τούτων, καὶ δὴ εἰρηται, τῆς
θειοτοῦ αὖ φύσεως νομαθεῖν, οὐτε ἢ ἄστατον, οὐ-
τε ἢ ἄλλοιούμενον. ἥδη θίνω τὰ πάντα
πρὸς ἢ ἰδίον ἐφθασε τέλος. συνετελέσθη γὰρ
καὶ δὴ φησι μωῦσῃς ὅ, τε οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ, καὶ
τὰ ὅθεν μέσου πάντα, καὶ τῷ κατὰ μὲν καὶ ἄλλ
λαί τὰ καὶ θεῶν δεικνύσκειν. ὁ οὐρανὸς μὲν
ταῖς τῇ φωσῆρων αὐγαῖς. θάλαττα δὲ, καὶ αἶθρ
τοῖς νικτοῖς τε, καὶ ἀνδρίοις τῇ ζώων. γῆ δὲ
ταῖς παντοῖαις τῇ φυτῶν τε καὶ βοσκημάτων
ὅθεν φασὶς, ἀπὸ ἀθρόως ἅπαντα θεῶν βουλή-
ματι δυνάμει καὶ κατὰ ταῦτα ἢ ἀπεκίνησε. καὶ

πωλήρης μὲν ἦν τῇ ὠραίων ἡ γῆ, ὁμοῦ τοῖς ἀνθρώ-
 σι δὲ καὶ κερπύς ἐκβλάσθησάσα. πωλήρης δὲ οἱ λή-
 μωνός τῇ ὅσα δὲ λήμωνασ' ἐπὶ δόχου. πᾶ-
 ραι τε ῥα χίαι, καὶ ἀκρωρεῖαι, καὶ πᾶν ὅσον πλά-
 γιον τε καὶ ὑπῆιον. καὶ ὅσον ἐν κοίλοις τῇ νεοθα-
 λεί πᾶσα, καὶ τῇ θηρίῳ τῇ δένδρων ὥρα κατε-
 στεφάνωτο, ἀρτί μὲν τῆς γῆς ἀνιχνύτων, εὐθὺς δὲ
 πρὸς τὸ τέλειον χάλλος ἀνασφραγίστων. ἐγγή-
 θη δὲ πᾶντα κατὰ τὸ φῶς, καὶ δεσκήρετα τὰ τῶ
 προσάγματι τῷ θεοῦ ζωογονηθέντα βοτά.
 κατ' ἀγέλας τε καὶ κατὰ γλῆναις ταῖς λόχμας
 ἐν ὄρεσιν ἔειντα. ταῖς δὲ τῇ μουσικῶν ὁρμίστων
 ὠδαῖς ἀπανταχῇ πᾶσι καί τοις πᾶσι, ὅσον κατερε-
 φέει τε καὶ σύσκειν. ἢ τε κατὰ θάλατταν ὅλως, ὥς
 φῶς, ἀλλή θιαύτη τις ἦν, ἄρτι πρὸς ἡσυχίαν τε,
 καὶ καλὴν ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῇ κοίλων
 καδισαμένη, καὶ ἦν ὁρμοὶ καὶ λιμνὴς θεία βου-
 λήσει ταῖς ἀνταῖς αὐτομάτως ἐγκοιλιανθέντες,
 προσημῶσαι τῇ ὑπεύρω πλὴν θάλατταν. αἵ τε ἡρε-
 μοῖαι τῇ κυμάτων κινήσεις τῶ χάλλει τῇ λή-
 μωνων ἀνδραχίζοντο ἐπὶ λεπταῖς, καὶ ἀπὸ μῶ-
 σιν αὐραῖς κατ' ἀκρᾶν πλὴν ἐπιφανέαν γλαφυ-
 ρῶς ἐπιφείωνται. καὶ ἅπας ὁ κατὰ πλὴν κτί-
 σιν πλούτης, κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν ἑτοιμος
 ἦν, ἀλλ' ὁ μετέχων οὐκ ἦν.

Διατί μετὰ τὴν κτίσιν τελευ-
ταῖος ὁ ἄνθρωπος .

οὐ πῶ γάρ ῥ' μέγα ἔδωκε καὶ τίμον χρῆμα
ὁ ἄνθρωπος τῷ κόσμῳ τῇ ὄντων ἐπεχειράζον,
οὐδὲ γάρ ἦν ἦκος ῥ' ἀρχόντα πρὸ τῇ ἀρχόμε-
νων ἀναφανῆναι, ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς πρότερον ἐτοι-
μαθείσης, ἀκόλουθον ἦν ἀναδελχθῆναι ῥ' βασι-
λεύοντα . ἐπειδὴ τοίνυν οἷόν τινα βασιλεῖον κα-
ταγωγὴν τῷ μέλλοντι βασιλεύειν ὁ τῷ παντὸς
κοιτης προσηνέπεισεν, αὐτὴ δὲ ἦν γῆ τε καὶ νῆ-
σοι, καὶ θάλαττα, καὶ οὐρανὸς ὑπερὸν τούτων ὁρό-
φου δίκλιν ἐπικρτούμενος, πλούτου δὲ παντο-
δαπὸς τοῖς βασιλείοις τούτοις ἀναπετέθη . πλού-
τον δὲ λέγω πάσας τὴν κτίσιν, ὅσον ἐν φυτοῖς καὶ
βλαστήμασι, καὶ ὅθι ἀνὰ θηζικόν τε καὶ ἔμπνοον,
καὶ ἔμφυχον . ἡ δὲ χρὴ καὶ τὰς ὕλας ἕως πλού-
του καταειθμήσασθαι, ὅσαι δὲ ἔχουσιν οὐχ οὐρα-
τίμαί τοις ἀνθρώποις ὁφθαλμοῖς ἐνομέθη-
σεν, οἷον χρυσίον τε, καὶ ἀργύριον, καὶ τῇ λίθων
δὴ βούτων, ἃς ἀγαπῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τούτων
πάντων τὴν ἀφ' ἑσθονίαν καθ' ἅπασιν βασιλι-
κοῖς θησαυροῖς τοῖς τῆς γῆς κόλποις ἐγκατα-
κρύψας, οὕτως ἀναδείκνυσιν ἐν τῷ κόσμῳ ῥ' ἅς
ἀνθρώπων, τῇ ἐν τούτῳ θαυμάτων, τῇ μὲν, θεα-
τὴν ἐσόμενον, τῇ δὲ, κύνειον . ὥς οὐ μὲν τῆς ἀπο-

λαύσεως, πῶς σὺνεσιν τῷ χρηγαυῷ τος ἔχειν. ὁ δὲ
δὲ τῷ ἡμέλειο τε καὶ μεγέθει τῇ ὀρωμένῳ,
πῶς ἄρρητόν τε καὶ ἄποδ' λόγον τῷ πεποιηκότος
δύναμιν ἀνιχνύειν. ὁ δὲ ταῦτα τελευταίος μὲν
πῶς κτίσιν ἔσχηκε ὁ ἀνθρώπος. οὐχ ὡς ἀπόβλητος
ὡς ἔχ' τοῖς ἀπορρίφεις, ἀλλ' ὡς ἅμα τῇ γένεσει βα-
σιλίδες εἶναι τῇ ὑποχειρίων προσήκων. καὶ ὡς-
πρὶς πῶς ἀλάττος ἐστίατωρ, οὐ πρὶς τῷ παρασκευῇ
τῇ ἐδωδύμων ἔν ἐστρώμεν ἔσονται ἔξελξ, ἀλλ' οὐ
πρὶς πῶς πάντα παρασκευάσας, καὶ φαιδρὺ
ναὶ τοῖς ἡμέλειοις ἡσίοις ἔν οἶκον, πῶς κλι-
σίαν, πῶς ἰάπεξαν, ἔφ' ὅμοις ἡδὴ τοῖς πρὸς πῶς
ἐροφῶν ἐπιτηδείοις, ἐφέστιον ἐρεῖται ἔν δαυ-
μόνα, καὶ τὰ ἔν αὐτῷ ἐρόπον ὁ πολούσιός τε, καὶ
ἐρλυτελής τῷ φύσεως ἡμῶν ἐστίατωρ παντοίοις
ἡμέλειοις καὶ τακοσμήθης πῶς οἰκισιν, καὶ πῶς μεγά-
λιν ταύτην, καὶ παντοδραπῇ πανδασία ἐρι-
μασάμενος, οὐτως ἔσάγῃ ἔν ἀνθρώπον, ὅρ' ἔχον αὐ-
τῷ δοῦς, οὐ πῶς κτίσιν τῇ μὴ προσόντων, ἀλλὰ
πῶς ἀπολαυσιν τῇ παρόντων. καὶ ὁ δὲ ὅτι δι-
πλάς αὐτῷ τῆς καὶ τακοσμήθης τὰς ἀφορμὰς κα-
ταβάλλει, τῷ γινώσκον ἑὸν ἐγκαταμέξας,
ἵνα δι' ἀμφοτέρων συγγλυῖς τε, καὶ οἰκείως πρὸς
ἐν κατὰ ἄν ἀπολαυσιν ἔχῃ. τῷ θεοῦ μὲν ὁ δὲ τῆς
θειοτῆτος φύσεως, τῇ δὲ καὶ πῶς γινώσκον ἀλα-
δῶν, ὁ δὲ τῆς ὁμογενούς ἀδελφείας ἀπολαύων.

ὅτι ἡμετέρᾳ πάσης τῆς φαινομένης κτί-
σεως ἢ τῷ ἀνθρώπου φύσις.

Ἄξιον δὲ μὴ δὲ εἶναι παρελθεῖν ἀδεώρητους,
ὅτι τῷ τηλικούτου κόσμου καὶ τῇ κατ' αὐ-
τὸν μορῶν σοικειωδῶς πρὸς πῶ τοῦ παντὸς
σύστασιν ὑπερβληθέντων, ἀπορροδιάζεται πῶς ἢ
κτίσις ἐκ τῆς θείας δυνάμεως ὁμοῦ τῷ
πρὸς ἀγαθὴ ὑφιστάμενη. τῆς δὲ τῷ ἀνθρώπου
κατασκευῆς, βουλὴ προηγήται καὶ προτυ-
ποῦται παρὰ τῷ τεχνιτῶντος, ὅθεν τῆς τοῦ
λόγου γραφῆς ἡ ἐσόμενον, καὶ οἷον εἶναι προ-
σῆκη, καὶ πρὸς ποῖον ἀρχέτιον πῶ ὁμοίωτη-
τα φέρειν, καὶ ἰδιὸν τίνι γνήσεται, καὶ τί εὐδρ-
γήσει γνόμενον, καὶ τίνων ἡγεμονύσει, πάντα
προδιασκοπεῖται ὁ λόγος. ὡς πρεσβυτέρων
αὐτὸν τῆς γνέσεως πῶ ἀξίαν λαχεῖν, πρὶν πα-
ρελθεῖν ἢς ἡ εἶναι, πῶ τῇ ὄντων ἡγεμονίαν κτη-
σάμενον. εἰπε γὰρ φησιν ὁ θεὸς, ποιήσω μεν ἀν-
θρώπον κατ' εἰκόνα ἡμετέρων, καὶ ὁμοίωσιν, καὶ ἀρ-
χέτωσαν τῇ ἰσχύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῇ θη-
ρίων τῆς γῆς, καὶ τῇ πετεινῶν τῷ οὐρανοῦ, καὶ
τῇ κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς. ὡς τῷ θαύμα-
τος, ἡλὶος κατασκευάζεται, καὶ οὐδεμία προη-
γείται βουλὴ, οὐρανὸς ὡσαύτως, ὧν οὐδὲν ἢ τῷ
κατὰ πῶ κτίσιν ἴσον ἔστι, ἢ ἡμετέρᾳ μόνῳ ἡ τοιοῦ-

Ἰν θαῦμα σιωπᾷται, οὐτε ὅθεν, οὐτε ὅπως, οὐτε
 ἄλλο τι τοιοῦτον παρὰσημνηα μέλου τῷ λόγῳ.
 οὐτω καὶ τὰ κατὰ φύσιν πάντα, αἰθὴρ, ἄστρες,
 ὁ δὲ μέσου αἵθερος, θάλαττα, γῆ, ξῶα, φυτὰ, πᾶν-
 τα λόγῳ πρὸς γένεσιν ἄγετῃ. μόνῃ δὲ τῇ τῷ ἀν-
 θρώπῳ κατὰ σκιδνὴ πᾶσι μεμνῶς πρόσσει-
 σιν ὁ τῷ παντὶ τριητής, ὡς καὶ ὕλῳ αὐτῷ τῷ
 συστάσειως προετοιμάσαι, καὶ ἀρχετύπῳ ἱνὶ
 κατὰ τὴν μορφὴν ὁμοιωσάσαι, καὶ προδέντα ἢ
 σκοπὸν, οὐ χεῖρ γινώσεται, κατὰ ληλον αὐτῷ
 καὶ οἰκίαν ταῖς ἐνδρῆγαις δημιουργῆσαι πᾶν
 φύσιν, ἐπιτηδεύσας πρὸς τὸ προκείμενον ἔχουσαν.
 Ὅτι δὲ πάντων ἐπιστημὴν πᾶν ἀρχικῶς ἔδω-
 σάν ἢ τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ σκιδνὴ.

καθάπερ γὰρ ἐν τῷ βίῳ βούτῳ κατὰ λήλως
 τῇ χρεῖα χημάτιζεται παρὰ τῇ τεχνιτεύν-
 των τὸ ὄργανον, οὕτως οἷον τι σκιδνὸς ἢ βασιλείας
 ἐνδρῆγαι ἐπιτηδεύον πᾶν ἡμετέραν φύσιν ὁ ἀει-
 σοτέχνης ἐδημιούργησε. τοῖς τε κατὰ πᾶν ψυ-
 χῶς προτρήμασι καὶ αὐτῷ τῷ σῶματι χη-
 μάτι τοιοῦτον εἶναι παρὰσημνῶσας, οἷον ἐπιτη-
 δεύσας πρὸς βασιλείαν ἔχειν. ἢ μὲν γὰρ ψυχὴ τὸ
 βασιλικόν τε καὶ ἐπὶ μενόν αὐτόθεν δεικνυσί,
 πόρρω τῷ ἰδιωτικῆς ταπεινότητος κεχωρισμέ-
 νον, ἐκ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ εἶναι καὶ αὐτεξού-

σιον ἰδοῖς θελήμασιν αὐτοκράτει καὶ διοικουμέ-
νῳ. τίς γὰρ ἄλλου εἶδος, καὶ οὐχὶ βασιλείας ὄψιν;
καὶ ἐπὶ πρὸς τοῦτοις, ὅτι τῆς δυναστεύουσης τῆς
πάντων φύσεως ἡκονα γενέσθαι, οὐδὲν ἐπὶ τοῖς
ὄψιν, ἢ οὐδὲν βασιλίδεα δημιουργηθῆναι τῷ φύ-
σιν. ὥς ποῦ γὰρ καὶ τὰ τῷ ἀνθρωπίνῳ σωθήσαν
οἱ τὰς ἡκονας τῇ κρατοῦντων καὶ τασκαύξον-
τες, τὸν τε χαρακτήρα τῆς μορφῆς ἀναμάσσοντες,
καὶ τῇ πειστικῇ τῆς ἀρεφείδος τῷ βασιλι-
κῷ ἀξίαν συμπαραγράφουσι, καὶ λέγεται κα-
τὰ σωθήσαν καὶ ἡ ἡκον, βασιλίδε, οὐτὼ καὶ ἡ
ἀνθρωπίνη φύσις, ἐπειδὴ πρὸς ἀρχὴν τῇ ἄλ-
λων καὶ τασκαύξον, ὅτι τῆς πρὸς τὸν βασιλέα
τῷ παντὶ ὁμοιότητις, οἷόν τις ἐμφυλὸς ἡκονας
ἀνεσάκη, κοινωνοῦν τῷ ἀρχετύπῳ καὶ τῷ ἀ-
ξίαν, καὶ τῷ ὀνόματι. οὐ ἀρεφείδε πρὸς κειμέ-
νη, οὐδὲ σκήπτρῳ καὶ ὅτι δῆματι τῷ ἀξίαν ἐπι-
σημαίνουσα, οὐδὲ ἂν τὸ ἀρχετύπον ἐν τοῦτοις ὄψιν,
ἀλλ' αὐτὸ μὲν τῆς ἀλουργίδος τῷ ἀρετῇ ἡμφορε-
μένη, ὅτι πάντων βασιλικῶτα τον ἐσθιμάτως
ὄψιν. αὐτὸ δὲ τῷ σκήπτρῳ, τῇ μακροχρόνι τῆς ἀ-
θανασίας ὁρῶμεν, αὐτὸ δὲ τῷ βασιλικῷ ὅτι δῆ-
ματι, τῷ τῆς δικαιοσύνης σεφάνῳ κεκοσμη-
μένη. ὥς ὅτι πάντων ἐν τῷ τῷ βασιλείαν ἀ-
ξιώματι δείκνυται δι' ἀκρίβειαν πρὸς τὸ ἀρ-
χέτυπον καὶ ὁμοιωθεῖν.

ὅτι ὁμοίωμα

τὸ
ὅτι
ἀλλ'
ρεῖται
ὅτι
φῆς
ἀλλ'
αὐτὸ
ῥῆμα
τοῦ
ἐπιβο-
εἶναι
πολλο-
ῖς
φῆ.
πάντα
ἵνα
φύσει
κτῆρα
φῶν
καὶ
ἀλλοτ-

πρὸς ἀνθρώπων.
9
ὅτι ὁμοίωμα τῆς θείας βασιλείας
ὁ ἄνθρωπος.

τὸ δὲ θεῖον ἡμέλλος οὐ χήματί' ἐστι καὶ μορ-
φῆς οὐ μοιεία διὰ τίνος οὐ χροίας ἀγλαΐζεται,
ἀλλ' ἐν ἀφράτῳ μακχειότητι κατ' ἀρετῇ θεω-
ρεῖται. ὡς πρὸς τίνων τὰς ἀνθρωπίνων μορφὰς
ὅτι χρωμάτων τινῶν ἐνδὲ ὅν πιναις οἱ γρα-
φεῖς μεταφθόρουσι, τὰς οἰκείας τε καὶ κατὰ λ-
λήλου βαφὰς ἀπαλείφοντες τῷ μμήματι, ὡς
αὐτὸ δὲ ἀκευβείας, ὃ ἀρχέτυπον ἡμέλλος μετενε-
χθεῖν πρὸς ὁμοίωμα, οὐτὼ μοινοῖ καὶ ὅν ἡμέ-
τερον πλάσῃ, οἷον τισι βαφῇς τῇ τῇ ἀρετῇ
ἐπιβολῇ πρὸς ὃ ἴδιον ἡμέλλος τὴν ἡκονα πε-
ριανθῇσιντα, ἐν ἡμῖν δεῖξαι τὴν ἴδιαν ἀρχὴν.
πολυειδῆ δὲ καὶ ἐκίελα τὰ οἰονεῖ χρώματα τῷ
ἡκόνος, δι' ὧν ἡ ἀληθινὴ ἀναζωγραφεῖται μορ-
φή. οὐκ ὀρύθνημα καὶ λαμπρότης, καὶ ἡ ὥρα
τούτων πρὸς ἀλληλα μίξις, οὐδὲ τίνος μέλανος
ὑπογραφή ὀφραῦτε, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπαλεί-
φουσα, καὶ κατὰ τινὰ κρᾶσιν τὰ κοῖλα τῶ χαρά
κτῆρος ὑποσημάζουσα, καὶ ὅσα θιαῦτα ζωγρά-
φον χεῖρὸς ἐπετεχνήσιντα, ἀλλ' αὐτὸ τούτων,
καθαρότης, ἀπάθεια, μακχειότης, κακοῦ παντὸς
ἀλλοτεΐωσις, καὶ ὅσα τῷ τοιούτου γένους ὅτι, δι' ὧν
μορφοῦται τοῖς ἀνθρώποις ἡ πρὸς τὸ θεῖον ὁμοίω

Greg. N. γβ.

B

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
σις . τοιούτοις ἀνθρώποις ὁ δημιουργὸς τῆς ἰδίᾳς
φύσεως πλὴν ἡμετέρων διεχάρησε φύσιν . ἡ δὲ καὶ
τὰ ἄλλα συνεξετάζοις, δι' ὧν τὸ θεῖον κράτος χα-
ρακτηρίζεται, δοῦναι καὶ πρὸς ἐκεῖνα διὰ
κειβέαισ' σωζομένῳ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς φωνῇ τῆς
ὁμοιότητος νοῦς καὶ λόγος, ἡ θεότης ἐστίν, ἐν ᾗ
καὶ τὸ γὰρ ὡς ὁ λόγος. καὶ οἱ κατὰ παῦλον νοῦ
χριστοῦ ἔχονσι τὸν ἐν αὐτοῖς λαλοῦντα . οὐ πόρ-
ρῳ τούτων καὶ τὸν ἀνθρώπινον . ὁρᾷς ἐν σεαυτῷ
καὶ τὸν λόγον, καὶ πλὴν διάνοιαν μέλημα τῶ ὄν-
τως νοῦ τε καὶ λόγου . ἀγάπη πάλιν ὁ θεὸς, καὶ
ἀγάπης πηγὴ . ἴδω γὰρ φησὶν Ἰωάννης ὁ μέγας,
ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν .
ἴδω καὶ ἡμετέρων περὶ ἡται πρόσωπον ὁ τῆς
φύσεως πλάσεως . ἐν τούτῳ γὰρ φησὶ γινώσκονται
πάντες ὅτι μαθηταὶ μου ἐστέ, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλ-
λήλους . οὐκοῦν μὴ παρούσης ταύτης, ἀπὸς ὁ
χαρακτήρ τῆς φύσεως μεταποιῇται . πάντα
ἐπιβλέπει, καὶ πάντα ἐπακούει τὸ θεῖον, καὶ
πάντα διδρδύναται . ἔχεις καὶ σὺ πλὴν δι' ὅψιν
καὶ ἀκοῆς τῇ ὄντων ἀντίληψιν, καὶ πλὴν ζητη-
τικῶς τε καὶ διδρδύνητικῶς τῇ ὄντων διάνοιαν .

Ἐξέτασις τῆς τ' νοῦ πρὸς πλὴν φύσιν συγγενείας,
ἐν ᾗ καὶ ἐκ παρόδου τὸ τῇ ἀομοιῶν
διελέγχεται δόγμα .

καί με

καὶ με μὴδεις οἰέσθω καὶ ὁμοιότητα τῆς ἀν-
θρώπινος ἐνδργείας ἐν ὁμοφύροις δυνάμει, ἢ
θεῖον λέγειν τὸ ὄντων ἐφάπτεσθαι. οὐ γὰρ ἐστὶ δυνα-
τὸν ἐν τῇ ἀπλότητι τῆς θεότητος ἢ ποικίλόν
τε, καὶ πολυφθές τῆς ἀνελιπτικῆς ἐνδργείας
κατανοῆσαι. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν πολλά τινοῦ ἴσιν αἰ-
ἀνελιπτικαὶ τῇ πραγματικῇ δυνάμει, ἢ καὶ
πολυτρόπως ὁμοίαν τῇ ἀσθενείᾳ τῇ κατὰ ζῶν
ἐφαπτόμεθα. μία γάρ τις ὅτι δύναμις, αὐτὴ ὁ
ἐγκείμενος νοῦς, ὁ δὲ ἐκείνου τῇ ἀσθενείᾳ
δεξιῶν, καὶ τῇ ὄντων ἐπισκοπούμενος. οὗτος
θεωρεῖ ὁμοίαν τῇ ὀφθαλμῶν, ἢ φαινόμενον, οὐ-
τος σωρεῖ ὁμοίαν τῆς ἀκοῆς, ἢ λεγόμενον, ἀπα-
τῇ ἢ κατενθύνει, καὶ ἢ μὴ καὶ ἡδονῇ ἄσχε-
φεται, καὶ τῇ χειρὶ χρῆται πρὸς ἢ ὅτι βούλε-
ται, κρατῇ δὲ δι' αὐτῆς, καὶ ἢ πωθούμενος, ἀ-
πὸρ ἀνελυσίτελιν κείνη, τῇ τῷ ὀργάνου σωδρ-
γία ἢ ὅτι συγχρώμενος. ἢ κρίνω ἐν τῷ ἀν-
θρώπῳ καὶ διάφορα τύχοι τὰ πρὸς ἀσθενεῖν κα-
τεσθλασμένα παρὰ τῆς φύσεως ὀργανα, ὁ ὁμοί-
πάντων ἐνδργῶν καὶ κινούμενος, καὶ κα-
ταλήλως ἐκείνῳ πρὸς ἢ πρὸ κείμενον κε-
χημνός, εἰς ὅτι, καὶ ὁ αὐτὴς, ταῖς ὁμοφύροις
τῇ ἐνδργείᾳ οὐ σωεξαλλάσσων πρὸς φύσιν,
πῶς αὐτὴς ἡδὲ τὸ θεοῦ, ὁμοίαν τῇ ποικίλων δυνά-
μεων ἢ πολυφθές τῆς οὐσίας κατὰ πτόσειν;

ΤΑ ΟΥ
ΜΕΝΕ
ΑΠΟΛΩ

πρὸς ἀνθρώπων.

II

τα σκευὴ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὁ λόγος ὑποτε-
μνόμενος, ποιήσω μὲν ἀνθρώπων κατ' εἰκόνα καὶ
ὁμοίωσιν ἡμετέραν.

Διατί γυμνὸς τῇ ἐκ φύσεως ὁπλων τε
καὶ περικλυμμάτων ὁ ἄνθρωπος.

Ἀλλὰ τί βούλεται ἢ τὸ χιμάτος ὀρεθιον;
τί δὲ οὐχὶ συμφυεῖς ἔσιν αἱ πρὸς τὸν βίον διωά-
μεις τῷ σώματι; ἀλλὰ γυμνὸς μὲν τῇ φυσικῶν
σκευασμάτων, ἀνὸπλος δέ τις καὶ πένης ὁ ἀν-
θρώπος, καὶ τῇ πρὸς τὴν χρείαν ἐνδεὴς ἀπάν-
των ὡδὶ τὸν βίον παράγεται, ἐλεῖσθαι μάλ-
λον, ἢ μακρεῖζεσθαι κατὰ τὸ φαινόμενον ἄξιος.
οὐ περβολαῖς κδράτων καὶ τοπλισμῶνος, οὐκ
ὀνύχων ἀκμῶν, οὐκ ὁπλων, ἢ ὁδοῦσιν, ἢ ἡνι καὶ
ἐρωθανατηφόρον ἰὸν ἐκ φύσεως ἔχοντι, οἷα δὲ
τὰ πολλὰ τῇ ζωῶν ἐν ἑαυτοῖς πρὸς τὴν ἑλ-
πωτῶν ἀμεινὰν κέκτηται. οὐ τῇ τῇ τευχῶν
πρὸς βολῇ ἢ τῷ σώματι καλύπτεται, καίτοι γὰρ ἴσως
τὸν ἄρχει τῇ ἄλλων περὶ ταχύνουσαν
οἰκείους ὁπλοῖς ἑλθὲν πεφράχθαι παρὰ τὴν φύ-
σεως, ὥς αὖ μὴ τῆς παρ' ἐτέρων ἐπικουρίας
πρὸς τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν δέοιτο. νυκτὶ δὲ λέων
μὲν, καὶ σὺς, καὶ τίγρις, καὶ πάρος τις, καὶ εἰ-
μι τοιοῦτον ἔτδρον, ἀρκούριον ἔχει πρὸς σωτη-

B III

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

εἶαν πῶς ἐκ φύσεως δύναμιν καὶ τῷ ταύρω
 μὲν ἢ κέρασ', καὶ τῷ λαγῶ ἢ τάχως, καὶ
 τῇ δορυφόρῳ ἢ πτόσημα, καὶ ἢ κατ' ὀφθαλμοῦ
 ἀσφαλὲς, καὶ ἄλλω ἢ ζώῳ ἢ μέγιστος, καὶ
 ἐτόρσις ἢ περνομομία, καὶ τοῖς πετεινοῖς ἢ πτε-
 ρόν, καὶ τῇ μελίσῃ ἢ κέντρον, καὶ πᾶσι πάν-
 τως ἐν ἡμῶν σωτηρίᾳ παρὰ τῆς φύσεως ἐμπε-
 φυκε. μόνος δὲ πάντων ὁ ἀνθρώπος τῇ μὲν τα-
 χυδρομομύῳ ἀργότορος, τῇ δὲ πολυσαρ-
 κωμύῳ βραχύτορος, τῇ δὲ τοῖς συμφύτοις ὀ-
 πλοῖς ἡσφαλισμύῳ ἀκλωτότορος. καὶ πῶς,
 ὁρεῖ τις, ὁ τοιοῦτος, πῶς ἀρχὴ πῶς κατὰ πάν-
 των κεκλήρωται; ἀλλ' οὐδὲν οἱ μοι χαλεπὸς
 δεῖξαι, ὅτι ἢ δοκῶν ἐπιθεῖς τῆς φύσεως ἡ-
 μῶν, ἀφορμὴ πρὸς ἢ κρατεῖν τῇ ὑποχειρίῳ
 ἐστίν. ἢ οὐτῷ διωάμεως εἶχεν ὁ ἀνθρώπος, ὡς
 τῇ μὲν ὠκύτητι παρατρέχειν ἢ ἰσχυρῶν, ἄπει-
 πτον δὲ ἢ ἄπο σερρότητος εἶχεν ἢ πόδα, ὀ-
 πλοῖς πῶς ἢ χηλαῖς ὀρεῖ δόμενον, κέρατα δὲ
 καὶ κέντρα, καὶ ὀνυχας ἐν αὐτῷ φέρειν, πρῶ-
 τον μὲν θηριώδους τις αὐτῷ καὶ δυσάντητος,
 τοιούτων αὐτῷ τῷ σώματι συμπεφυκότως.
 ἔπειτα δὲ παρῆλθεν αὐτῷ κατὰ τῇ ἄλλως
 ἀρχῇ, οὐδὲν τῆς σωδργίας τῇ ὑποχειρίῳ
 δόμενος. ναυὶ δὲ βύρην χάριν ἐφ' ἔχουσιν τῇ ὑ-
 περβυγμύῳ ἢ μὲν αὐτῷ βίου χρεῖαι κατεμδί-

ἐν τῇ
 χύμῳ
 ἢ πᾶσι
 ἢ δὲ τῇ
 πρὸς
 τῇ δὲ
 ἐν τῇ
 πρὸς
 χύμῳ
 ὑπερβυ-
 γμύῳ
 τῇ δὲ
 τῷ βίῳ
 πῶς
 δόμενος
 πᾶσι
 τῇ δὲ
 τῷ βίῳ
 οἷον τις
 μόνος
 ἀκμῶν
 καὶ ὡς
 πεφυκε
 ἢ μὲν
 ἐν τῷ
 ἢ δὲ
 αὐτῷ
 αὐτῷ

ἔστιν, ὡς ἀναγκαίαν εἶναι πρὸς ἡμᾶς ἐκείνων ἀρχὴν,
 καὶ μὴ βραδύ τὸ σώματος δυσκίνητον, ἥν
 ἱσχυρὰ τῇ χρεῖα προσηύχεται, καὶ ἐδαμάσκει.
 ἡ δὲ τῆς σαρκὸς γυμνότης, ἀναγκαίαν πρὸς τῇ
 πρεβάτων ἐπιστάσειν ἐποίησεν, ἐκ τῆς ἐπιστάσεως
 τῇ δριῶν φορᾶς τῇ ἡμετέρας φύσεως ἀναπλη-
 ροῦν καὶ λείων. καὶ δὲ τὰς ἀφορμὰς ἡμῶν, τὰς
 πρὸς τὸν βίον καὶ ἐξ ἐτέρων ἰσχυρὰν, τὰ ἀ-
 χροφύρα τῇ ζώων ταῖς τοιαύταις ὑπηρεσίαις
 ὑπεξεδίκεται. ἀλλὰ μὲν, καὶ μὴ δύνασθαι καὶ ὁμοί-
 οτητα τῇ βοσκημάτων εὐφραγεῖν, ὑπερχειρόν
 τῷ βίῳ ἥν βοῶν ἀπιδράσατο, τοῖς ἰδίῳ πόνῳ
 πρὸς ζώῳ ἡμῶν ἐξυμαρύνοντα. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ-
 δόντων, καὶ δὴ γὰρ πρὸς ἡμᾶς πρὸς τὸ κα-
 ταγωνίζεσθαι τινὰ τῇ ἄλλων ζώων, ὅτι τῆς
 τῇ ὁδόντων ἐλάβετο, παρέχον ὁ κύων μετὰ
 τῷ τὰς χεῖρας πρὸς ἰδίαν γένω τῇ ἡμετέρας χρεῖα,
 οἷόν τις ἐμφύχως μάχεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ γινώ-
 μνος. κερμάτων δὲ προβολῆς, καὶ οὐκ ὀνύχων
 ἀκμῆς, ἰσχυρότερός τε καὶ ἰσχυρότερος ἐπι-
 νενόηται τοῖς ἀνθρώποις ὁ σιδήρεος, οὐ καὶ συμ-
 πεφυκὸς ἡμῶν, ὡς πρὸς τοῖς θηρίοις ἐκείνῃ,
 ἀλλ' ὡς καὶ τοῦ συμμαχῆσαι, καὶ λοιπὸν ἐφ'
 ἑαυτῷ μένει. καὶ ἀπὸ τῆς κροκοδείλου φω-
 λίδος, ἐστὶ μὲν καὶ αὐτὸν ἐκείνον ὅπλον ποιήσα-
 σθαι, καὶ τα καὶ πρὸς τὸν δόξαν πρὸς τὸ μένον.

Γρηγορίου ἐπισκόπου νύσσης

ἡ δὲ μὴ, χηματίζεται καὶ πρὸς ὅσον παρὰ τῆς
τέχνης ὁ σίδηρος, ὅς ἐστι καιροῦ πρὸς τὸν πόλε-
μον ὑπηρετήσας, πάλιν ἐλεύθερον τ' ἄχθουσ' ἐπ' ἡ-
ρήνης τὸν ὁπλίτην κατέλιπεν. ὑπηρετεῖ δὲ τῷ
βίῳ καὶ τ' πτόρον τῇ ὁρνέων, ὥς μὴ δὲ τῷ πτη-
νοῦ τάχως δι' ἐπινοίας ἡμᾶς ἀπολείπειται.
τὰ μὲν γὰρ αὐτῇ ἡθαστὰ γίνεται, καὶ σωδρ
γαί τοῖς θηροῦσι, τὰ δὲ δι' ἐκείνων ταῖς χρείαις
ἡμῶν δι' ἐπινοίας ὑπάγεται. ἀλλὰ καὶ πτόρον
ταῖς ἡμῶν ὅν' οἴσους ἡ τέχνη δι' ἐπινοίας ποιῶσα
μένει, τ' πτωχὸν τάχος ταῖς ἡμετέραις χρείαις
ὅλα τῷ τόξου χερίζειται. τ' δὲ ὑπαθείς καὶ δι-
τέπτοις ἡμῶν πρὸς τὴν πορείαν εἶναι τὰς βί-
σεις, ἀναγκαίαν ποιεῖ τὴν ἐκ τ' ὑποχειρίων σωδρ
γίαν. ἐκείθεν γὰρ ὅτι τοῖς ποσὶ ποταρμόσαι
τὰ ποδίλα.

Διατί ὅρθιον τῷ ἀνθρώπῳ τ' χήμα, καὶ ὅτι
ὅλα τὸν λόγον αἰ χερσὶν, ἐν ᾧ τις καὶ
ποδὶ ὅλα φορὰς ψυχῶν φι-
λοσοφία.

Ὅρθιον δὲ τῷ ἀνθρώπῳ τ' χήμα, καὶ πρὸς τ'
οὐρανὸν ἀνατείνεται, καὶ ἀνω βλέπει, ἀρχὴ καὶ
καὶ ταῦτα, καὶ τὴν βασιλικὴν ἀξίαν ἐπισημαί-
νοντα. τ' γὰρ μόνον ἐν τοῖς οὐσι τοιοῦτον εἶναι
τὸν

ἐν αὐ-
τοῖς
ἐξείας
ἐξείας
τοῖς
λα τῶ
θεῖο
ἀνθρώ-
που
πρὸς
σφαλ-
τὸ λό-
που
τὴν χε-
τήσται
χειρὶ
λόγον
μῦθα,
μοιραν,
ῥοσόν
χείων
ἀλλ' ἐκ
τὰς χε-
πρὶν
λόγον
τὰ πῶ

ἐν ἀνθρώπῳ, τοῖς δὲ ἄλλοις ἅπασι πρὸς ἐκείνῳ
 γενεῖν ταῦτά τ' ὅσα, σαφὲς δείκνυσί τινι τῷ
 ἀξίῳ ὁμοφρονῶν, τῶν τε ὑποκυπτόντων τῇ διωα-
 σείᾳ, καὶ τῆς ὑπὸ ἀνεσώσης αὐτῇ ὕψους ἰσχύος.
 τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασι τὰ ἐμπροσθεν καλ-
 λα τὰ σώματος πόδες ἴσοι, διότι ἐκεκκυφὸς ἐ-
 δειτο πάντως τὸ ὑπὲρ εἶδοντος. ἡ δὲ τῆς
 ἀνθρώπου ἡσυχία σκεδῆς, χεῖρὸς καὶ τὰ καλὰ ἐ-
 χλύνοντο. τὰ γὰρ ὀρθίου χήματος αὐτάρκης ἦεν
 πρὸς τὴν χρεῖαν μία βᾶσις διωλοῖς ὥσιν ἐν ἀ-
 σφαλείᾳ τὴν σάσιν ἐρείδοντα. ἄλλως δὲ καὶ τῇ
 τὸ λόγου χρεῖα σωδργός ὅστιν ἡ τῇ χειρῶν ὑ-
 πουργία. καὶ τις ἴδιον τῆς λογικῆς φύσεως τὴν
 τῇ χειρῶν ὑπηρεσίαν ἔχων, οὐ τὰ παντὶς ἀμψι-
 τήσεται. οὐ μόνον πρὸς ἐκείνῳ ὅσῳ, καὶ πρό-
 χειρον ἀποτρέχων τῇ ὁμοφρονίᾳ, ὅτι γραμμασι ἐν
 λόγον ὁμοφρονῶν τῇ τῇ χειρῶν ὑφύψις ἐσημειώ-
 μθα, ἐστὶ μὲν γὰρ οὐδὲ ὅσῳ λογικῆς χεῖρος ἀ-
 μοιβρον, ὅφρα γινώσκαι ὅτι γραμμάτων ἡμᾶς, καὶ
 ὅσῳ τινὰ ὁμοφρονῶν χεῖρὸς ὁμοφρονῶν, τοῖς τῇ σοι-
 χείων χαρακτῆρσι τὰς φωνὰς διασώζοντας,
 ἀλλ' ἐγὼ πρὸς ἐκείνῳ ὅσῳ, σωδργεῖν φημι
 τὰς χεῖρας τῇ ἐκφωνήσει τὸ λόγον. μάλλον δὲ
 πρὶν πρὸς τοῦτο διεξετάσαι, ἐν παρελθόντα
 λόγον ἡσυχασθήσμεν. μικροῦ γὰρ ἡμᾶς ὅφρα
 τὰ τὴν τάξιν τῇ γεγονότων διέλθωμεν. τίνος χά-

ἐν σώματι ζωὴ, ἐν τῇ λογικῇ τῇ ἀνθρώπινῃ λέγεται
 καὶ θοράται φύσει καὶ ἑρεφομένη, καὶ αἰθανο-
 μόνῃ, καὶ λόγου μετέχουσα, καὶ νῶ διοικουμένη.
 γινώσκω δ' αὖ ἡμῖν τοιαύτη ἡς ἢ τὸ λόγου διαί-
 ρεσις. ἢ ὄντων, ὅτι μὴ νουῖν, ὅτι δὲ σωματικὸν
 πάντως ὄσιν. ἀλλὰ ἢ μὲν νοῦν παρέρω ναῦ
 ἢ πρὸς τὰ οἰκεία τομῇ, οὐ γὰρ ἑαυτῶν ὁ λόγος. τὸ
 δὲ σωματικὸν, ὅτι μὲν ἀμοιβὴν καὶ θόλου ζωῆς, ὅτι δὲ
 μετέχει ζωπικῆς ἐνδρῆσας. πάλιν ἢ ζωῆς τοῦ
 σώματος, ὅτι μὲν αἰσθάνεται συζῆ, ὅτι δὲ ἀμοιβεῖ τ' αἰ-
 σθήσεως. εἴτα ὅτι αἰσθητικὸν τέμνεται πάλιν
 ἢς λογικὸν τε καὶ ἄλογον. ὅτι δὲ πρῶτον μὲν
 πῶς ἀψυχὸν ὑπὸ οὐρανὸν ὑποβάθραν ἵνα τῆς τῇ
 ἐμφύχων ἰδέασιν πῶς φυσικῶς ταύτην ζωὴν συ-
 σῆσαι λέγει ὁ νομοθέτης ἐν τῇ τῇ φυτῇ βλά-
 σῃ προὔρσας. εἴθ' οὕτως ἐπάγει τῇ καὶ αἰ-
 σθῇ διοικουμένων πῶς γινώσκω. καὶ ἐπειδὴ κα-
 τὰ πῶς αὐτῶν ἀπολούθῃ τῇ ὅτι ἑρμῆς πῶς
 ζωὴν ἡλικίαν τὰ μὲν αἰσθητικὰ, καὶ ὅτι τ'
 νοδρᾶς φύσεως ἐφ' ἑαυτῇ εἶναι δύναται, ὅτι δὲ
 λογικὸν, οὐκ αὖ ἐτέρως γινώσκω ἐν σώματι, ἢ μὴ ὅτι
 αἰσθητῶν συγκραθεῖν, ὅτι δὲ τελευταῖα μὲν
 τὰ βλαστήματα καὶ τὰ βοτὰ καὶ τεσσάρων ὁ
 ἀνθρώπος, ὁ δὲ τινι πρὸς ὅτι τέλει ἀπολούθῃ
 προοιούσης τῆς φύσεως. ὅτι πάσης γὰρ ἰδέασιν ἢ
 ψυχῶν καὶ τακτεῖται ὅτι λογικὸν ὅτι ζωὴν ὁ

τονομάζων, ἢ πρὸς ἰσχύρα, καὶ τὰς πρὸς ταύ-
την ἡδὺ παθείας ἡχόληται. πλὴν δὲ ψυχικῶν,
ἢ μέσως πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν ἔχει, τῆς μὲν
ὑπὲρ ανεστῶσα, τῆς δὲ, καθαρῶς οὐ μετέχουσα.
πλὴν δὲ πνθυματικῶν, ἢ τὸ τέλειον εἰς θεωρεῖ τῆς
κατὰ θεὸν φιλιτείας. διὸ φησὶ πρὸς κοριν-
θίους, τὸ ἀφλαυστικὸν αὐτῇ καὶ ἐμπαδὲς ὀ-
νειδίζων, ὅτι σάρκινος ἐστὶ καὶ τῇ τελευτέ-
ρῳ δογματῶν ἀχώρητοι. ἐπὶ δὲ συγκε-
σίν τινα τῶ μέσον πρὸς τὸ τέλειον φησὶ μένος, λέ-
γει. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος, οὐδέχεται τὰ τῷ πνδύ-
ματος, μωρία γὰρ αὐτῷ ὄσιν. ὁ δὲ πνθυματικὸς,
ἀνακείνεται μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπὸ οὐδενὸς ἀνα-
κείνεται. ὡς ὅτι ἀναβέβηκεν ὁ ψυχικὸς τὸ σαρκ-
μικρὸν κατὰ πλὴν αὐτῷ ἀναλογίαν, καὶ ὁ πνθυμα-
τικὸς τούτου ὑπὲρ ανέστηκεν. ἢ οὕτω τελευταίων
μετὰ πᾶν ἐμφυχονή γραφὴν γελνῆσθαι λέγει τὸν
ἄνθρωπον, οὐδὲν ἔτι εἶναι, ἢ φιλοσοφεῖ τὰ πρὸς ψυ-
χῆς ἢ μὲν ὁ νομοθέτης, ἔσθ' ἀναγκαῖα τινὶ τῇ τά-
ξεως ἀκολουθίᾳ τὸ τέλειον εἰς τελευταίοις ἐλέ-
πων. εἰ μὲν γὰρ τῷ λογικῷ καὶ τὰ λοιπὰ πε-
ριείληται, εἰ δὲ τῷ αἰσθητικῷ, καὶ τὸ φυσικὸν
εἶδος πάντως ὄσιν. ἐκεῖνο δὲ πρὸς τὸ ὑλικὸς
θεωρεῖται μόνον. οὐκοῦν ἡκότως κατὰ πρὸς ὁ-
βαθμῶν ἢ φύσις, τῇ τῆς ζωῆς λέγω ἰδιωμα-
των, ἀπὸ τῇ μικροτέρῳ ὡς τὸ τέλειον φησὶ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
ταὶ πλὴν αὐτοῦ . . . ἐπειδὴ τοίνυν λογικόν ἐ-
ξῶν ἔστιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ μνηστῆρα τῇ χρεῖα
τῷ λόγῳ καὶ τα σκευασθῆναι τὸ σῶμα ὁρ-
γανον . καὶ θάπτεται μουσικὸς ἔστιν ἰδεῖν πρὸς τὴν
τῇ ὀργάνων εἶδος πλὴν μουσικῶν ἐκαστοῦταις,
καὶ οὐτὲ ὁρᾷ βαρβίτων αὐλοῦταις, οὐτὲ ἐν
αὐλοῖς καθαρίζοντας . καὶ τὰ ἄνθρωπον ἐρόπον
ἔστι τῷ λόγῳ καὶ τὰ μνηστῆρα εἶναι πλὴν τῇ ὀργά-
νων καὶ τα σκευασθῆναι, ὡς αὐτὸ πρὸς σφύρας ἐνχοῖν πρὸς
πλὴν τῇ ῥημάτων χρεῖαν ἔπειτα τῇ φωνητικῶν
μορίων τυφύμενος . ὁρᾷ ὁρᾷ σιωπηρὴν θῆκεν αἰ
χεῖρὸς τῷ σώματι . ἡ γὰρ καὶ μνηστῆρα ἐστὶν ἀπα-
ειθμήσασθαι τὰς καὶ τὰ ἄνθρωπον βίον χρεῖας, πρὸς
αἷς τὰ ὀργάνων ταῦτα καὶ πολυαρκῇ τῇ χει-
ρῶν ὀργάνων χρησίμως ἔχει πρὸς πᾶσαν τέχνην,
καὶ πᾶσαν ἐργασίαν, ἄνθρωπον καὶ πόλεμόν τε καὶ
ἐργασίαν ὁρᾷ μετρίοντα, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῇ ἄλ-
λων ὁρᾷ φρόντως, τῷ λόγῳ χρεῖαν πρὸς ἑα-
κὴν αὐτὰς ἢ φύσις τῷ σώματι . ἡ γὰρ ἄμοιρος τῇ
χειρῶν ὁ ἄνθρωπος ὡς, πάντως αὐτῷ καὶ ὁ-
μοιότητά τῇ τετραπόδων καὶ τα μνηστῆρα τῇ τῇ
τροφῆς χρεῖα, διεσκεδάσας τῷ πρὸς σφύρας τὰ μὲ-
ρια . ὡς τε πρὸς μνηστῆρα πλὴν μορφῶν εἶναι, καὶ αὐτῇ
μνηστῆρα ἀπολεπταῖς εἶναι, καὶ πρὸς βελήσας
τὰ χεῖλη τῷ σώματι τυφάσθαι καὶ σαθρὰ, καὶ
παχέα πρὸς πλὴν ἀνείρεσιν τῇ πόσας ἐπιτηδείως

ἔχον
ἀλλὰ
πῇ κα
ἔδου
καὶ ὁ
κωὶ
καρ
των
τῷ
τῇ
μορ
αὐτῇ
καὶ
μετ
καὶ
καὶ
ἰδ
σιν
τῷ
οὐ
ἔπε
κατ
καὶ

ἔχοντα. ἐγκείσθαι δὲ τοῖς ὀδοῦσι πλὴν γλῶσσαν
ἄλλω ἵνα τοιαύτην, ἐρλύσαρκον, καὶ ἀνὴτυ-
πὴ καὶ ῥαχίαν, καὶ συγκατόρθα ζομενίω τοῖς
ὀδοῦσι ἢ ἑσὶ ἢ ὀδόντα γινόμενον, ἢ ὑγραν τε
καὶ ὄρεα χυμνίω κατὰ τὰ πλάγια, οἷα ἢ τῇ
κνωῶν τε καὶ τῇ λοιπῶν τῇ ὠμοβόρων ὄρεϊ, τῷ
καρχαίρῳ τῇ ὀδόντων μετὰ ξὺ τῇ διασημά-
των ἐνδιαρρέουσα. ἢ οὖν μὴ παρήθην αἱ χεῖρες
τῷ σώματι, πῶς ἀν' ἀνθρώπου τούτῳ ἐνετυπώ-
θη φωνή, τῆς κατὰ σκευῆς τῇ κατὰ ἢ σῶμα
μορίων οὐ συνδιαχημαζομένης πρὸς πλὴν χρεῖ-
αν τῆς φθογῆς; ὡς ἐπ' ἀναγκῆς εἶναι, ἢ βλη-
χᾶσαι πάντως, ἢ μνησθῆναι, ἢ ὑλακτεῖν, ἢ χρε-
μετίξιν ἢ ἀνθρώπου, ἢ βουσιν, ἢ ὄνοις βοῶν πα-
ραπλήσιον, ἢ ἵνα θηριώδη μυκηθμὸν ἀφίσταται.
καὶ δὲ τῆς χειρὸς ἀντεθείσης τῷ σώματι, ὅ-
σον ἐστὶ ἢ σῶμα τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς λόγου. οὐκοῦν
ἴδιον τῆς λογικῆς φύσεως αἱ χεῖρες ἀναπεφύνα-
σιν, οὐτῶ τῆς πλάστου ὄρεϊ βούτων ἐπινοήθεντος
τῷ λόγῳ πλὴν δυνάμει.

Ὁ ἰσχυρὸν κατὰ σκευῆς τῆς ἀνθρώπου
ἢ χεῖρα πρὸς πλὴν ἢ λόγου χρεῖαν.

Ἐπειδὴ γίνωσκεν ἵνα χεῖρ τῷ πλάσ-
ματι ἢ μὴ ὁμοίως δεδωρηται, τῇ ἰδίᾳ ἀνα-
θῶν ἐνθεῖς τῇ ἰκόνι τὰς ὁμοιότητας, ὄρεϊ ὄρεϊ,

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκτας
τὰ μὲν λοιπὰ τῇ ἀναδιδόντι δώκεν ἐκ φιλοτι-
μίας· τῇ ἀνθρώπινῃ φύσει· νοῦ δὲ καὶ φρονήσεως
οὐκ ἔστι κυρίως δίδειν· ὅτι δέδωκεν, ἀλλ' ὅτι με-
τέδωκε, ὅτι ἰδίον αὐτῆς τῆς φύσεως κόσμον ἐ-
πιβαλὼν τῇ ψυχῇ· ἐπεὶ οὕτω νοδρὸν ἔχει μακρὰ καὶ
ἀσώματον ὅστις ὁ νοῦς, ἀκοινώνητον αὐτῷ ἔχει πῶς χά-
ρειν, καὶ ἀμικτον, μὴ ὅτι ἔνός ἐστι νοῦς φανε-
ρουμένης αὐτῆς τῆς κινήσεως· τούτου χάριν, τῆς
ὀργανικῆς ταύτης περὶ δεξιᾶς καὶ ταπεινότητος, ἵνα
πλήκτου δίκην, τῇ φωνητικῇ μορῇ ἀπὸ
μυῖος, ὅτι τῆς ὀφθαλμοῦ τῇ φθογῶν τυπώσεως
δρῶν ὅτι πῶς ἐνδοθεν κίνησιν· καὶ ὡς πῶς τις
μουσικῆς ἐμπειροσὺν, αὐτῷ ἰδίαν ἐκ πάθους μὴ
ἔχει φωνῇ, βουλόμενος δὲ φανερὰν ὀφθαλμοῦ
πῶς ἐπιστήμην, ἀλλοτείας ἐμμελωδίας φωνῆς,
δὲ αὐλῶν, ἢ λύρας δημοσίων πῶς τέχνῳ, οὐ-
τω καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς παντοδαπῶν νοημάτων
δύρεται ὡς, ὅτι μὴ δύναται τοῖς ὁρμητικῶν αἰ-
σθησέων, ἐπαίουσιν τῇ ψυχῇ ἀκινύειν τὰς τῶν δια-
νοίας ὁρμὰς, καὶ ὅτι πῶς ἡ ἀρμονία ἐν τέχνῳ, ὅτι
ἐμφύχων τούτων ὀργάνων ἀπὸ μὲν, ὅτι τῆς ἐν-
τούτου ἡσυχίας, φανερὰ ὀφθαλμοῦ τὰ κεκρυμμένα νοή-
ματα· σύμμικτος δὲ τις ἡ μουσικὴ πῶς ὅτι ὁ ἀν-
θρώπινος ὀφθαλμος αὐτοῦ καὶ λύρας, ὡς πῶς ἐν-
σω ὁρμητικῇ, καὶ τὰ ταῦτα ὅτι ἀλλήλοις συμφθεγ-
γομένων· ὅτι μὲν γὰρ πνύμα, ὅτι τῆς ἀρτηρίας,
ἀπὸ

ὁ τῶν
 ἐν τῷ
 πρὸς
 διὰ
 τοῦ
 ἐν
 βα
 τι, διὰ
 κοινῶν
 ἔν
 πονοῦ
 καὶ
 καὶ
 καὶ
 ἐν
 τοῦ
 ποικί
 λῶ
 τῶ
 οὗ
 ἔν
 πονοῦ
 τῶ
 μέ
 οἱ
 οὐ
 οὐ
 τῆς

ἀπὸ τῆς πνευματοδύχων ἀγείων ἀνὰ θούμηνον,
ὅταν ἡ ὁρμή τῶ φθεγομένου πρὸς φωνὴν τονώ-
σῃ ἢ μόρος, ταῖς ἐνδοθεν πρὸς σαρκαστόμενους
πρὸς βολαῖς, αἱ κυκλοτόρως ἢ αὐλὸν δὴ εἶδον
διηγήσασιν πόρον, μμείται πῶς πῶς δὲ τῶ αὐ-
λοῦ γινόμενῳ φωνῇ, ταῖς ὑμνώδεσιν ἐξοχαῖς
ἐν κύκλῳ πρὸς δονούμενον. ὑπὸ δὲ αὐτῶν ἦν ἡ γὰρ
θεν φθόγον ἐκδέχεται τῶ ἡστ' αὐτῶν κενώμα-
τι, διδύμοις αὐλοῖς τοῖς ὑπὸ τῶν μυκτῆρας δὴ-
κονσι, καὶ οἷον λεπίδων ἡσὶν ἐξοχαῖς, τοῖς πρὸς
ἦν ἡθὺς χόνδροις πῶς φωνῇ πρὸς χίζουσα, γο-
τῶνοτόραν πῶς ἡχὴν ἀπὸ γάξεται. παρὰ δὲ
καὶ γλῶσσα, καὶ ἡ πρὸς ἦν φάρυγας δὲ σκευή,
ἡστ' ἦν ὁ ἀνὰ φρεὶν ὑπὸ χαλᾶται κοιλαίνόμενος,
καὶ ὅξυτονδων ἐπιτείνεται. ταῦτα πάντα πῶς
ἐν ταῖς ἐνδοχαῖς τῶ πρὸς ἡκέρου κίνησιν ὑπὸ κείνῃ
ποικίλως, καὶ πρὸς ῥόπως, ὑπὸ καιροῦ, ὡς πολ-
λῶ τῶ τάχει μεθαρμόζοντα πρὸς πῶς ἡχίαν
ἐν τόνῳ. χειλέων δὲ δὲ σολή, ἡ ἐπίμυσις, ταῦ-
ἦν πρὸς τοῖς δὲ τῆς σακτύλων ἐπιλαμβά-
νουσι τῶ αὐλοῦ ἢ πνῦμα καὶ πῶς ἀρμονίαν τῶ
μέλῳ.

Ὅτι δὲ τῆς αἰσθήσεως ὁ νοῦς ἐνδργεῖ.

οὕτω τοίνυν τῶ νοῦ δὲ τῆς ὀργανικῆς ταύ-
της ἡστ' αὐτοῦ ἐν ἡμῶν μουσουργαῷτος ἦν λό-

Greg. Nyss.

Γ

ὀφείλουσιν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἑλκεῖ τῇ φαινομέ-
νων τὰ εἶδωλα, καὶ χαρακτηρᾷ τῇ ὁρατῇ ἐν
ἑαυτῷ κατὰ γράφων. καὶ ὡς πρὸς εἰς τις πολὺ χω-
ρος εἴη πόλις ἐκ διαφόρων ἰσοδῶν καὶ πρὸς αὐ-
τὴν συμφοιτῶντας ἴσδε χρομένη, οὐκ ἐπιβαύρ,
κατὰ τι τῇ ἐν τῇ πόλει σωφραμόντες οἱ πάν-
τες, ἀλλ' οἱ μὲν κατὰ πῶν ἄγοραν, οἱ δὲ κατὰ τὰς
οἰκίσεις, ἄλλοι κατὰ τὰς ἐκκλησίας, ἢ τὰς παλα-
τείας, ἢ καὶ σενωδοὺς, ἢ τὰς θείας, κατὰ πῶν
ἰδίαν ἔχοντες γνώμην μεταχωροῦσι, τοιαύτῳ
ἵνα βλέπω κατὰ πῶν τῆς πόλεως πῶν ἐνδο-
θεν ἐν ἡμῖν σωφιστικῶν, ἢν διάφοροι μὲν αἰ-
ετῶν τῇ αἰσθήσει εἰσοδοὶ κατὰ παλαιότητα, ἔχον-
τες δὲ τῇ ἰσότητι φιλοκρινόμενοι, καὶ διεξε-
τάζων ὁ νοῦς, τοῖς κατὰ μὲν τοῖς γνώσεως τό-
ποις ἐκαστὸς τίθεται. καὶ ὡς πρὸς ἐν τῇ πόλει κατὰ πῶν
πόλιν ὑποδείγματός ἐστι παλαιότης ὁμοφύλου
ἵνα ὄντας, καὶ συγκρίνεις μὴ δὲ τῆς αὐτῆς πύλης
ἐν ἑνὶ γινέσθαι, ἄλλου κατ' ἄλλῳ εἰσοδὸν κατὰ
τὸ συμβαῖν ἰσοφραμόντος, οὐδὲν δὲ ἡττον ἐν ἑνὶ τῆς
πολεως τῆς τείχεως γινόμενοι, πάλιν μετ' ἄλ-
λήλων ἴσδε, πρὸς ἀλλήλους οἰκείως ἔχοντες, καὶ τὸ
ἐμπαιλιν ὅτιν δύναιτο γινόμενον. οἱ γὰρ ἀποξενω-
μένοι τε, καὶ ἀγνοοῦν ἀλλήλων, μιᾶ χρόνεται
πρὸς πῶν πόλιν ἰσοδῶν παλαιότης, ἀλλ' οὐ σωφ-
πτεῖ τούτῳ ἀλλήλοις ἢ κατὰ πῶν εἰσοδὸν κοι-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκκης
νωμία. δύναται γὰρ καὶ ἐν τῷ γινόμενῳ διακε-
ρῆναι πρὸς τὸ ὁμόφυλον. τοιοῦτόν τι βλέπω καὶ
ἐν τῇ τῆς κατὰ τὴν νομὴν διουχρείας. πολλὰ γὰρ
καὶ ἐκ διαφόρων τῶν αἰσθητῶν μία γινώ-
σις ἡμῖν σιναγείρεται, τὴν αὐτὴν πράγματι πο-
λυμέρως πρὸς τὰς αἰσθήσεις μεριζομένου. πάλιν
δὲ αὖτὸ ἐναντίον ὅσιν, ἐκ μιᾶς ἑνὸς τῇ αἰσθή-
σεων πολλὰ καὶ ποικίλα μαθεῖν οὐδὲν ἀλλήλοις
κατὰ τὴν φύσιν συμβαίνοντα. οἷον, κρεῖττον
γὰρ ἐν ὑποδείγματι διασφινίσει τὴν λόγον.
προκείτω ζητεῖσθαι ἐν πᾶσι χυμῶν ἰδιότη-
τος, τί μὲν ἡδὺ πρὸς τὴν αἰσθησιν, τί δὲ φουκῆρας
τοῖς γινόμενοις ὅσιν. οὐκοῦν ὁρᾷται διατρεῖται
ραῖς, ἢ τῇ τῆς χολῆς πικρότης, καὶ δὲ πρὸς τὴν
κατὰ τὸ μέλι ποιότητος. διαφόρων δὲ ὄντων
τούτων, μίαν ἑστέγη γινώσκει τὸ αὐτὸ πρᾶγμα,
πολυμέρως τῇ διανοίᾳ ἑστέγηζόμενον, ἢ γούσις,
ἢ ὀσφρησις, ἢ ἀκοή, πολλὰς δὲ καὶ ἡ ἀφή, καὶ ἡ
ὄψις. καὶ γὰρ ἰδὼν ἔστι τὸ μέλι, καὶ τὸ ὄνομα-
τος ἀκούσας, καὶ τῇ γούσει λαβὼν, καὶ τὴν ἀτμὴν
διὰ τῆς ὀσφρῆσεως ἐπιγνούς, καὶ τῇ ἀφῇ δοκι-
μάσας, τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δι' ἑκάστου τῇ αἰσθη-
τῶν ἐγνώσει. ποικίλα δὲ πάλιν, καὶ πολυτρόπῃ,
διὰ μιᾶς ἑνὸς αἰσθήσεως διδασκόμεθα. τῆς τε
ἀκοῆς παντρίας δεχομένης φωνάς, τῆς τε διὰ
τῇ ὀφθαλμῶν ἀντιλήψεως, ἀδιάκετον ἐχού-
σης τὴν

σὺν τῇ
εἰσά-
λασι
γινώ-
σκει
πρὸς
τὴν γ-
ο
τὴν
ὅταν
καὶ οἱ
σὺν αἰ-
αἰσθη-
σὶν
ἐν πᾶσι
τὴν αἰ-
σθησιν
δὲ πᾶσι
εἶναι
πρὸς αἰ-
σθησιν
λήλως
πρὸς
μῆτις
νοῦν

σις πλὴν εὐδὲρ γὰρ ἡδὴ τῆς τῆς ἐπεροχλιδὸν θεω-
ρίας. ὁμοίως γὰρ λυκῶ τε πρὸς πίπται καὶ μέ-
λανι καὶ ποῖσι τοῖς κατὰ τὸ εἰσπίον διεσῶσι τῶ
χρῶματι. οὕτως ἡ γυνὴς, οὕτως ἡ ὀσπρησις, οὕ-
τως ἡ δὲ τῆς ἀφῆς κατὰ νόησις, παντοδαπῶς
παραγμῶν ἐκείνη, δὲ τὸ οἰκείας ἀνελήφως
πλὴν γινώσκιν ἐντίθησιν.

Ὅτι ἀδεώρητος ἡ τῆς ἀνθρώπου φύσις.

Τί τοίνυν ὅτι κατὰ πλὴν ἐαυτῆς φύσιν ὁνοῦς;
ὅταν αἰσθητικαῖς διωάμεσιν ἐαυτῆς ἐπιμδρίζων,
καὶ δὲ ἐκείνης κατὰ μὴ λῶς πλὴν τῆς ἐντὼν γινώ-
σκιν ἀναλαμβάνων. ὅτι γὰρ ἄλλο τι παρὰ τὰς
αἰσθήσεις ὅτιν, οὐκ ἀνὸς ὁμοῦ ἐν τῇ ἐμφρόνων
ἀμολβάλλειν. ἢ γὰρ ταυτὴν ἢ τῇ αἰσθήσει, πρὸς
ἐν πάντως εἶχε, τὴν κατὰ αἰσθησιν εὐδὲρ γυνεῶς
πλὴν οἰκείότητα, δὲ τὸ ἀπλοῦ μὲν αὐτὴν εἶναι,
μηδὲν δὲ ἐκείλιν ἐν τῶ ἀπλῶ θεωρεῖται. νυνὶ
δὲ πάντων σὺν τιθεμένων, ἄλλο μὲν τι πλὴν ἀφῆν
εἶναι, ἄλλο δὲ πλὴν ὀσπρησιν, καὶ τῇ ἄλλων ὡσαύ-
τως ἀκοινωνήτως τε καὶ ἀμύκτως πρὸς ἀλλήλα
διακειμένων, ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἴσον ἐκείνη κατὰ λ-
λήλως πάρεσιν, ἐπὶ τὸν ἵνα πάντως αὐτὴν χρῆ
παρὰ πλὴν αἰσθητῶν ὑπετίθεσθαι φύσιν, ὡς αὐ-
μήτις ποικιλία τῶ νοητῶ συμμιχθεῖν. τίς ἐγὼ
νοῦν κυρίου; φησὶν ὁ ἀπόστολος. ἐγὼ δὲ παρὰ

Γρηγορίου ἐπισκόπου κύναιας

εἴτε φησὶ, τίς ἦν ἰδίον νοῦ κατενόησεν; ἢ πάλ-
τωσαν οἱ τῷ θεοῦ πλὴν φύσιν ἐν δὲ θριού μενοι τῷ
ἐαυτῇ κατενόησεν, ἢ ἐαυτὸν κατενόησαν, ἢ
τῷ ἰδίον νοῦ πλὴν φύσιν ἐπέγνωσαν. πολυμδρῆς
τις ὅστις, καὶ πολυσύνθετος. καὶ πῶς ἂν νοηθῇ
ἐν σιωπῇ; ἢ τίς ὁ τῆς τῇ ἐτόρεχων ἀνα-
κράσεως ἑρόπος; ἀλλ' ἀπολούς καὶ ἀσύνθετος.
καὶ πῶς ἔστι πλὴν πολυμδρῆς πλὴν ἀσυνθετικῶς δια-
σπείρεται; πῶς ἐν μονότητι ἂν ποιήσῃ;
πῶς ἐν ἐκκλησίᾳ δ' ἐν; ἀλλ' ἐγὼ τῇ ἡσυχίᾳ
νων πλὴν λύσιν. ἐπ' αὐτῇ ἀνασφαμῶν τῷ θεοῦ
πλὴν φωνῇ. ποιήσω μὲν γὰρ φησὶν ἀνθρώπου
κατ' εἰκόνα, καὶ κατ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν. ἢ γὰρ ἔ-
κων, ἔως ἀν' ἐν μηδενὶ λείπηται τῇ κατὰ δ' ἀρ-
χὴ τυπον νοουμένων, κυρίως ὅστις ἐκόν. κατ' ὁ-
δὸν διαπέση τῆς πρὸς δ' πρωτότυπον ὁμοιό-
τητος, κατ' ἐκείνο δ' μόρος ἐκόν οὐκ ἔστιν. οὐκοῦν
ἐπειδὴ ἐν τῇ πρὸς πλὴν θείαν φύσιν θεωρουμέ-
νων ὅστις ἂν κατὰ ληπτον τῆς οὐσίας, ἀνάγκη πᾶ-
σα καὶ ἐν τούτῳ πλὴν ἐκόν πρὸς δ' ἀρχέτυπον
ἔχειν πλὴν μέμνησιν. ἢ γὰρ ἡ μὲν τῆς ἐκόνος φύ-
σις κατελαμβάνεται, ἢ δὲ πρωτότυπον ἔσθ' ἡ
κατὰ ληπτον ἢ ἐν αὐτῇ τῆς ἐπὶ θεωρουμέ-
νων, δ' διημερτημένον τῷ ἐκόνος διήλεγχεν. ἐπει-
δὴ δὲ διαφύγει πλὴν γνώσιν ἢ κατὰ ἦν νοῦ ἢ
ἡμετέρον φύσις, ὅς ὅστις κατ' εἰκόνα τῷ κτίσαντος,
ἀκριβῶς

πρὸς ἀνθρώπου.

20

ἄκλειβῃ πρὸς εὐπρόκειμενον ἔχει πλὴν ὁμοιότη-
τα, τῷ καὶ ἑαυτὸν ἀγνώστῳ χαρακτηρίζων πλὴν
ἀνιστάλητον φύσιν.

Ἐξέτασις, ἐν τίνι ἢ ἡγεμονικὸν νομίσεν, ἐν ᾧ καὶ
πρὸς δακρύων, καὶ πρὸς γέλωτος φυσιολογία,
καὶ θεώρημα ἡ φυσικὸν πρὸς τῆς κατὰ
τὴν ὕλην, καὶ πλὴν φύσιν, καὶ εἰς
νοῦν κοινωνίαν.

Σιγᾶτω τοίνυν πᾶσα σοφιστικὴ ματαιολο-
γία ἢ μορίοις ἡσισωματικαῖς πλὴν νοητῶν εἰς τὸ
κλόντων εὐδὲρ γὰρ. ὧν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ ἢ ἡγε-
μονικὸν εἶναι τίθενται, οἱ δὲ τῷ ἐμφάτῳ ἢ
νοῦν εἰς διαιτᾶσαι φασὶν ἐπιτελλομένοις ἡσι-
θανότησι τὰς τοιαύτας ἐπινοίας κρατοῦντες.
ὁ μὲν γὰρ τῇ καρδίᾳ πεποιητὶς πλὴν ἡγεμονίαν,
πλὴν κατὰ τόπον αὐτῆς θέσιν ὀρεῖται τὸ λόγου
τεκμήριον, διὰ ἢ δοκεῖν πως, πλὴν μέσῃ τῇ παν-
τὸς σώματος ἐπέχειν χώραν αὐτῶν, ὥς τῆς περὶ
ρετικῆς κινήσεως ἀκρόατος ἐκ τῆς μέσου πρὸς ἀ-
παν μόριζομένης ἢ τὸ σῶμα, καὶ οὕτως ἔς εὐδὲρ-
γὰρ πεποιούσης. καὶ μὲν τὸν ὀρεῖται ἢ λό-
γου, πλὴν λυπηρὰν τε, καὶ θυμώδη τῶ ἀνθρώ-
που διάθεσιν, ὅτι δοκεῖ πως τὰ τοιαῦτα πᾶσι
συγκινεῖν ἢ μόρος εἶναι πρὸς πλὴν συμπάθειαν.

Γ ιιι

ορυμνίης, ἢ μὴ κατ' ἐκείνο ὃ μέρος, ὃ καὶ ὃ
οὐς ἐφηρμοσμένον τὰς ἐμπιπτούσας αὐτῷ φω-
νὰς προσεγράσει. καὶ ἡ ὄψις κατὰ τὴν πυθμνίαν
τῆς τῇ ὀφθαλμῶν ὄρασις συμπεφυκῆς, ὅθεν
τῇ ἐμπιπτόντων ταῖς κόραις ὁρώλων, πρὸς ὃ
ἔστω ᾧ εἴται πῶς τύπωσιν. καὶ τῇ ἀτμῶν
αἰποιότητες, ὅθεν τῆς τῇ ὀσφρῆσεων ὀλκῆς ἐν
αὐτῷ ὅθεν κείνεται. καὶ ἡ κατὰ πῶς γινώσκον αἰ-
σθησις, τῇ ἐπικρίσει τῆς μνήμης δοκιμάζεται
ἐκ τῆς συνέχεις, ἐκ φύσεως ἡνὰς νοησώδης ἀφ' ἑαυ-
τῆς αἰσθητικῆς, ὅθεν τῇ αὐχενίων σπονδύλων
ἡδὴ τὴν ἡθμοδὴν πόρον κατὰ τὸ αὐτό, δι' ἡμῶν
ἐγκρατὰς μετὰ σφίσεως. ἐγὼ δὲ, ὃ μὲν ἐπιταράσσεται
πολλάκις πρὸς τὰς τῇ παθημάτων ἐπικρατῆ-
σεις ὃ ὁρμητικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀμβλυώσεται
τῆς κατὰ φύσιν ἐνδργείας ὃν λογισμὸν ἐκτι-
νος σωματικῆς περὶ σάσεως, ἀληθεὶς εἶναι φημί,
καὶ πηγῶν ἡνὰς τῆς κατὰ τὸ σῶμα πυρώδους,
πῶς καρδίαν εἶναι πρὸς τὰς θυμώδεις ὁρμὰς
συγκινομένην. καὶ ἔτι πρὸς βύτοις, ὃ ὑπερ-
βλήσκει τῆς αἰσθητικῆς πῶς μνώγηται, κατὰ τὸ
λόγον τῇ τὰ τοιαῦτα φυσιολογικῶν, πρὸς
πῶς οὐ μὲν ἐν ἑαυτῇ ὃν ἐγκέφαλον, καὶ τοῖς
ἐκείθεν ἀτμοῖς ὑπαλειφομένην, τῇ ταῖς ἀνα-
τομικαῖς θεωρίαις ἐχρ' ἀκότων ὃ τοιοῦτον ἀ-
κούων, οὐκ ἀδεῶς ὃ λεγόμενον. οὐ μὲν ἀπόδει-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

ξιν τοῦ μοι ταύτῃ τῷ τοπικῆς ἡσι πῶς γὰρ
 φαῖς ἐμπόλει ληφθῆναι πλὴν ἁλώματος φύσιν. τὰς
 τε γὰρ παραφορὰς οὐκ ἐκ μόνης κεραιβαρείας
 γίνεσθαι μεμαθήκαμεν, ἀλλὰ καὶ τὰς πάλαιας
 ὑπεζωκότων ὑμῶν ἐμπαιδῶς διὰ τε θέντων, ὅ-
 μοίως ἀρξώσθαι καὶ διανοητικὸν, διορίζονται οὐ
 τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμονος, φρονίτην καὶ πάθος
 καλοῦντες, ἐπειδὴ φρονίτη τοῖς ὑμέσι τοῦτο
 ὅτι καὶ ὄνομα. καὶ ἡ ἀπὸ τῆς λύπης ἐκείνῃ πλὴν κερ-
 αῖαν γινομένη σωαίδησις ἐσφαλμένως ὑπονοεῖ-
 ται. οὐ γὰρ τῆς κεραιβίας, ἀλλὰ τῷ σώματι τῆς
 κοιλίας ὀρμινασμοῦ, ὅς πλὴν κεραιβίαν καὶ
 πάθος ὑπὸ ἀπειρίας ἀνάγουσι. τοιοῦτον δὲ τε-
 φασὶν οἱ ἐπισκεμμένοι διὰ κεραιβίας τὰ πάθη,
 ὅτι συμπύσεως τῇ πρόρῳ, καὶ μύσεως ἐν ταῖς
 λυπηραῖς διὰ θέσει φυσικῶς ποδὲς ἅπαν γινο-
 μένης, καὶ σῶμα πρὸς τὰς ἐν τῷ βάθει κοιλότη-
 τας σωαθεῖται πᾶν, καὶ πρὸς πλὴν διὰ πινυλῶ
 κωλύμενον. ὅθεν καὶ τῇ ἀναπνευστικῇ σωλᾷ γ-
 χων σενωχουμένων τῷ ποδὲς χοντι, βιασθέντα
 ἐν μάκρῃ ἢ ὀλκῇ τῷ πνέματος ἅπῃ τῷ φύσει
 γίνεται, πρὸς πλὴν τῇ συμπεπλωκῇ τῶν διὰ το-
 λῶν καὶ σενωθὲν ὀρμινοῦσης. καὶ δὲ τοιοῦτον ἅμα
 σύμπωμα λύπης ποιούμεθα, σεναγμὸν αὐτὸν καὶ
 ἀναπνευστικὸν ὄνομαζοντες. ἀλλὰ καὶ καὶ ὁ δοκῶν
 ὑπερλίβειν καὶ ποδὲς κεραιβίαν μόρος, οὐ τῆς κεραι-

δὲ αὐ-
 τῆς
 πᾶ-
 σθαι
 καὶ
 κῶ-
 τῶ-
 τῆς
 κυ-
 ἐν-
 σὺν-
 σω-
 διὰ
 ἡλ-
 τῆς
 δια-
 σω-
 μῆ-
 λυ-
 σι,
 φθ-
 σι-
 τῆς
 δι-
 οἰ-
 οἰ-
 οἰ-

δίασ', ἀλλὰ τὸ σῶμα τὸς τῆς γαστρὸς ἀνδρία, δὲ
 τῆς αὐτῆς αἰτίας λέγω δὴ, τῆς κατὰ πλὴν σύμ-
 πτωσιν τῇ πόρῳ τὸ χολιδόχου ἀγείου, ἥτις
 φριμῶν ἐκείνον καὶ δακνῶσιν χυμὸν, ἔπειτα σενά
 χρείας ὑπὲρ τὸ σῶμα τῆς γαστρὸς παρεγχεῖντος.
 ἀπόδεξις δὲ τοῦτον ἥ ὑπὸ χρόν γίνεσθαι καὶ ἱκ-
 τέρῳσιν τοῖς λυτρύμοις πλὴν ἐπιφάνειαν, ἀπὸ
 τῆς ἀγνῆς σωστικῆς ὑπὲρ τὰς φλέβας ἥτις ἰδίον
 χυμὸν τῆς χολῆς ἐπιπαιρούσης. ἀλλὰ καὶ ἥτις
 ἐναντίον γινόμενον πάθος, ἥ κατὰ πλὴν ὀφρῶ
 σύνλω φημὲν, καὶ ἥτις γέλωτα, μᾶλλον ἥτις λόγον
 σωίστησι. δὲ χέονται γὰρ πῶς καὶ διαλύονται
 δι' ἡδονῆς οἱ τὸ σῶμα πόροι τῇ ἐκ λυγρῆς ἀκοῆς
 ἡδίστος διαχέονται. ὡς γὰρ ἐκεῖ δὲ τῆς λύ-
 πτης μύουσιν αἱ λεπτὰ τε καὶ ἄσπεροι τῇ πόρῳ
 διαπνοαὲ, καὶ διασπρίγξασθαι πλὴν ἐνδοθεν τῇ
 σπλάγχων διάθεσιν ὑπὲρ πλὴν κεφαλῇ καὶ τὰς
 μὲνιπας, ἥτις νοσηρὸν ἄτμὸν ἀναθλίβουσιν, ὅς πο-
 λὺς ἀναρλιφθεὶς ταῖς τῶν ἐγκεφάλου κοιλότη-
 σι, δὲ τῇ κατὰ πλὴν βάσιν πόρῳ, ὑπὲρ δὲ ὀ-
 φθαλμοὺς ἐξωθεῖται, τῆς τῇ ὀφρῶν συμπτῶ-
 σεως ἐξελεγομένης δὲ σαχνῶν πλὴν ὑγρασίαν, ἥ
 δὲ σαχνῶν δακρυὸν λέγεται, οὕτω μοι νοήθῃ, ἐκ
 τῆς ἐναντίας διαθέσεως πλείον τὸ σωήθῃ
 δειρωμένων τῇ πόρῳ, ἥ σέλκεσθαι ἢ πνύμα
 δι' αὐτῇ ὑπὲρ τὸ βάθος, καὶ κείθεν πάλιν ἐξῶ

ὥς ταῖς ἐπιγνομύαις τοῖς μέρεσι φλεγμοναῖς
 τῆς οἰκείας ὀρυχωρείας ὑπερβολῆς. σωμα-
 τική γὰρ ἡ τοιαύτη δύξις, ἥ μὴ δύνασθαι πε-
 ρατῆλαιμίου τοῦ ἀγείου διὰ πινος τῇ ἐμβε-
 βλημύων, ἐπὶ τὸν ἵνα αὐτῷ χώραν δῶρην. ἡ γὰρ
 νοητὴ φύσις, οὔτε ταῖς κενώσεσιν ἐμφιλοχω-
 ρεῖ τῇ σωματῶν, οὔτε τῷ πλεονάζοντι τῆς
 σαρκὸς ὑβώθει. ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἵνα μισσι-
 κὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα δεδημιούργηται, ὥς
 πρὸ συμβαίνει πολλὰς ἐν τῇ μελωδεῖν μὲν
 ἐπισταμύων, ἀδυνατωμένων δὲ δεῖξαι πῶς ἐπι-
 στήμι, τῆς τῇ ὀργάνων ἀχρηστίας οὐ παραδεχο-
 μένης πῶς τέχνῳ, ὅτι ἡ χρόνῳ φθαρεῖ, ἡ πα-
 ρεργηγμένη ἐκ κατὰ πῶσεως, ἡ ὑπὸ ἵνου ἰοῦ ἢ
 ὀρώτος ἢ χρεωμύων, ἀφ' ὅτων μὲν καὶ ἀνδρῶν
 γητον, καὶ ἅπασαν τὴν προέχειν δοκοῦτος κατὰ
 πῶς αὐτὴν ἐκ τῆς τέχνῳ ἐμπνέεται, οὔτω καὶ
 ὁ νοῦς δι' ὅλου τοῦ ὀργάνου διήκειν, καὶ κατὰ λή-
 λως ταῖς νοητικαῖς ἐνδργείαις, καὶ τὸ πᾶν φυκεν,
 ἐκείνου τῇ μέρων περὶ πτόμενος, ἐν τῇ μὲν τῇ
 κατὰ φύσιν διακειμένων, ἥ οἰκείον ἐνέργησις,
 ἐν τῇ δὲ τῇ ἀδυνατωμένων δεῖξαι πῶς τεχνικῶς
 αὐτῷ κίνησιν, ἀπρακτὸς τε καὶ ἀνδρῶν γητος ἐμε-
 νε. πᾶν φυκε γὰρ πῶς ὁ νοῦς πρὸς μὲν ὅτι κατὰ
 φύσιν διακείμενον, οἰκείως ἔχειν, πρὸς δὲ ὅτι πα-
 ρεργησὶν, ἀπὸ ταύτης ἀλλοτελοῦσθαι.

τῆς ὕλης, ὅταν μονωθῇ τῆς φύσεως, διωέχῃ
τὸ ἄχρημον. ἄμορφον γάρ τι καὶ ἑαυτὴν ἢ ὕλη,
καὶ ἀκατάσκητον, καὶ τῇ ἀμορφίᾳ ταύτης σω-
διεφθάρῃ τὸ καλὸς τῆς φύσεως, ὃ δὲ τῷ νοῦ
καλωπίζεται, καὶ οὕτως ἐπ' αὐτὸν ἔννοαυ τῷ
κατὰ τὴν ὕλην αἰχρὸς δὲ τῆς φύσεως ἢ διάδο-
σις γίνεται, ὡς μὴ κέ ἔτι θεοῦ πλὴν φηκὼν ἐν τῷ
χαρακτῆρι καὶ δοξαζῶ τὸ πλάσματος. οἷον γάρ
ἔτι καὶ τοπτερον κατὰ νότον πλὴν τῶ ἀγαθῶν ἰδέαν
ὁ νοῦς τριησάμενος, ἐκβάλλει μὲν τῆς ἐκλάμ-
ψεως τῷ ἀγαθοῦ τὰς ἐμφάσεις, τῆς δὲ ὕλης πλὴν
ἀμορφίαν ἑσέαυτον ἀναμάσσεται. καὶ τούτῳ γί-
νεται τῷ ὁρώτῳ τῷ κακοῦ ἢ χλίσις, δὲ τῆς
ὑπεξαίρεσεως τῷ καλοῦ παρυλισαμένη. κα-
λὸν δὲ πᾶν, ὅπῃ αὐτὴν τύχη πρὸς τὸ πρῶτον ἀγα-
θὸν οἰκείως ἔχον. ὅτι δ' αὐτὴ ἔξω χλύηται τῷ πρὸς
ἐξῆς ἁλσεως τε καὶ ὁμοιώσεως, ἀμοιρον τῷ κα-
λοῦ πάντως ὅσιν. ἢ οὕτω ἐν μὲν κατὰ τὸν θεωρη-
θέντα λόγον τὸ ὄντως ἀγαθόν, ὃ δὲ νοῦς τῷ κατὰ
φηκὼν τῷ καλοῦ γεγνησθαι, καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ
καλὸς εἶναι, ἢ δὲ φύσις ἢ ἑαυτὸς τῷ νοῦ σωεχο-
μένη, καὶ θάπῃ ἔς φηκὼν φηκὼς ὅσι, δείκνυται δὲ
τύπων, ὃ ἔτι τὸ ὑλικὸν ἢ μὲν σωέσθαι μὲν, καὶ
πρὸς κρατεῖται, ὅταν οἰκονομήτῃ ἑαυτὸς τῆς φύ-
σεως. λύνεται δὲ καὶ διαπίπτῃ πάλιν, ὅταν χω-
ρεθῇ τῷ πρὸς κρατῶν τὸς τε καὶ σωέχοντος, καὶ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκκης
 διαποταδῆ τῆς πρὸς τὸ ἁλὸν συμφυΐας· τὸ δὲ
 τοιοῦτον οὐκ ἄλλως γίνεται, ἢ ὅταν τῆς φύσεως
 πρὸς τὸ ἔμπαν γίνηται ἡ ἐπιστροφὴ, μὴ πρὸς
 τὸ ἁλὸν τῆς ἐπιθυμίας νουούσης, ἀλλὰ πρὸς
 τὸ χρῆζον τῶ ἁλλωπίζοντι. ἀνάγκη γὰρ πάσαι
 τῇ πῶχλουσῃ τῆς ἰδέας μορφῆς ὑλὴ κατὰ τὸ
 ἄχρημόν τε, καὶ ἀχρημῆς συμμεταμορφουῖσθαι
 τὸ ὁμοίου μενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὅς ἀκο-
 λουθίαν πινὸς παρεξητάσθαι, ὅθεν τῆς ἴσως πρὸ
 κείνου θεωρίας ἐπεισελθόντα. τὸ γὰρ ζητοῦ
 μενον ὡς, εἰ μὲν πινὶ τὸ εἶναι ἡμῖν ἡ νοδὲ καθί-
 σθαι δύναμις, ἢ ὅθεν πάντων κατὰ τὸ ἴδιον
 εἶναι. τῇ γὰρ ἡπικαῖς μέρεισι πᾶσι γόντω
 τὸν νοῦν, καὶ ἴσως σύστασιν τῆς καὶ αὐτῇ ὑπο-
 λήψεως περὶ φρόντων, μὴ βυθουῖσθαι πῶς διὰ
 νοῖαν ὡς τῇ παρὰ φύσιν διακειμένων ταῖς μή-
 νησιν, ἀπεδέξεν ὁ λόγος, ὅτι κατὰ πᾶν μέρος
 τῶ ἀνθρώπου συγκείμετος, καὶ ὁ πέφυκεν ἐ-
 καςτος εὐδελγῆν, ἴσως ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις ἀνε-
 υδελγῆτος μόνος, μὴ ὅθεν μελόντος εἰ τῇ φύσει τὸ μέ-
 ρος. καὶ ὅθεν ὅθεν ὅς ἀκολουθίαν τὸ πρὸς τὸν
 παρὰ πέσε τῶ λόγῳ θεώρημα, δι' οὗ μαθαίνο-
 μεν, εἰ τῶ ἀνθρώπῳ συγκείμετω ὡς πρὸς θεοῦ
 μὲν διοικεῖσθαι τὸν νοῦν, ἢ πρὸς ἐκείνου δὲ πῶς ὑλι-
 κῶς ἡμῶν ζώω, ὅταν εἰ τῇ φύσει μόνος. εἰ δὲ
 παραβραπείη τῆς φύσεως, καὶ τῆς κατὰ τὸν
 νοῦ

νοῦν ἐνδρ γείας ἀλλοτείουσαι. ἀλλ' ἐπ' ἀνέλ-
θω μὲν πάλιν ὅθεν ὀξέβημεν, ὅτι ἡδὴ τῇ μὴ
παραρραπέντων ἐκπάθους ἱνὸς τῆς φυσικῆς
καταστάσεως πῶς οἰκίαν δύναμιν, ὁ νοῦς ἐνδρ-
γεί, καὶ ἔρρωται μὲν ἡδὴ τῶν σωεσώτων, ἀδυνα-
τεῖ δὲ πάλιν ἡδὴ τῇ μὴ χωροῦντων αὐτῶ πῶς
ἐνδρ γείαν. ἔστι γὰρ καὶ δι' ἐπὶ τῶν δ' πρὸς τούτων
δύγμια πιστώσασθαι, καὶ ἢ μὴ βαρὺ τῇ ἀκοῇ τῇ
πλοκακημικῶν ἡδὴ τῶ λόγῳ, καὶ πρὸς τούτων,
ὥς αὖ ὅσοιτε ὦμεν, δι' ὀλίγων διαληψόμεθα.

Γὰρ ἡ ὑπὸν καὶ χάσμις, καὶ ὁ νέρων αἰτιολογία.

Ἡ ὑλικὴ καὶ ῥωδῆς αὐτῇ τῇ σωματικῶν ζῶν
πάντοτε διὰ κινήσεως περιούσα, ἐν τούτῳ ἔχει
τῶ εἶναι πῶς δύναμιν, ἐν τῶ μὴ εἶναι ὥστε τῆς
κινήσεως. καὶ θάπρ δὲ τις ὥστα μὸς κατὰ πῶς ἰ-
δίαν ῥέων ὀρμῶν, πλήρη μὲν δείκνυσί πῶς κοι-
λότητα, δι' ἧς αὖ τύχη φερόμενος, οὐ μὲν ἐν τῶ
αὐτῶ ὑδατι πρὸς τῇ αὐτῶν αἰτόπον ὀρᾶται, ἀλλὰ
ἢ μὲν ὑπερβαίνει αὐτῶ, ἢ δὲ ὑπερρέει, οὐτῶ καὶ
ἢ ὑλικὸν τῆς τῇδε ζώης διὰ τινος κινήσεως, καὶ
ῥωδῆς τῇ σωεχείᾳ τῆς τῇ ἐναντίων διὰδοχῆς ἀμεί-
βεται, ὥς αὖ μηδέποτε εἶναι δύνασθαι τῆς μετα-
βολῆς, ἀλλὰ τῇ δυναμεί τῶ ἀρεμῆν, ἀπαισολ-
εῖν διὰ τῇ ὁμοίων ἐναμειβομένη πῶς κίνησιν.
ἢ δὲ ὥστε κινούμενον παύσοιτο καὶ τῶ εἶναι πᾶν-

Greg. Nyß.

Δ

ἡ τροφή διαχέοιτο, μηδενὸς τόνου τῇ δόλῳ πα-
ρεμῶ δίζοιτος. καὶ θάπρ ὅρ ἐκ τῆς διαβρόχου
γῆς, ὅταν ἐπιλάμψῃ θέρμοτράις ἀκτίσιν ὁ ἥ-
λιος, ἀτμοί τινος ὁμιχλώδεις ἀπὸ τῶ βάρους
ἀνέλκονται, ὁμοίον τι γίνεται καὶ ἐν τῇ καὶ ἡ-
μᾶς γῇ, τῆς τροφῆς ἐσωθεν ἅπασαν τὴ φυσικῆς θέρ-
μότητος ἀναξέουσης. ἀνὰ φθόρεας δὲ ὄντες οἱ ἀτμοί
κατὰ φύσιν καὶ ἀδράμεις καὶ πρὸς τὸ ὑπὸρ κεί-
μενον ἀναπνέοντες, ἐν τοῖς κατὰ πλὴν κεφαλὴν
γίνονται χυδαίσι, οἷον τις καπνὸς ἐς ἀρμονίαν τοῖ
χυο διαδύμενος, εἶτα ἐν τεύθει ὑπὸ τῇ
αἰδοιθερίων πόρῳ δὲ ἀτμοζόμενοι διαφυραῶ-
ται, διὼν ἀργεῖ κατ' ἀνάγκην ἡ αἰδοιθερίων, τῇ πα-
ρόλῳ τῇ ἀτμῶν ἐκείνων ὑπεξιοῦσα. αἱ μὲν γὰρ
ὄψεις τοῖς βλεφαροῖς ἐπιλαμβάνονται, οἷον τι-
νὸς μηχανικῆς μολιβδίνης, τῶ τοιούτου λέγω βάρ-
ους, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιχαλώσης τὸ βλέφαρον.
παχυνθεῖσα δὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἀτμοῖς ἡ ἀ-
κοὴ καὶ θάπρ θύρασ' ἵν' ὁ τοῖς ἀκουστικοῖς μο-
ρίοις ἐπιτεθείσης, ἡ συχία ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν
ἐνδργείας ἀγεί, καὶ τὸ τοιούτου πάθος ὕπνος ὅσιν,
ἀρεμύσης ἐν τῷ σώματι τῆς αἰδοιθερίων, καὶ παν-
τάπασι ἐκ τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως ἀπρᾶκχύ-
σης, ὡς ἀν' αὐτὸς πόρῳ γίνονται τῆς τροφῆς αἱ
ἀναδόσεις, δι' ἐκείνου τῇ πόρῳ τοῖς ἀτμοῖς σω-
διεξιοῦσαι. καὶ τούτου χάριν ἡ σενωχρότη μὴ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 Ἐπεὶ τῆς εὐδοκίας ἀνάθυμιάσεως ἡ πόδι τὰ αἰ-
 σθητήρια ὁρᾷ σκεδὴν, καλύοιτο δὲ κατὰ τινα χρεία
 ὁ ὕπνος, πληρῶς γινόμενον τῇ ἀτμῶν ἢ νου-
 ρώδεσ, αὐτὸ ὅτι ἐαυτῶ φυσικῶς ὁρᾷ τείνεται, ὡς
 ὁρᾷ τῆς ἐκτάσεως ἐπαχυνθὲν Ἐπεὶ τῶ ἀτμῶν
 μόρος ἐκλεπταισθῆναι, οἷόν τι τοιοῦτον οἱ ὁρᾷ τῆς
 σφοδρῶτος ὁρᾷ σβεβλώσεως, ἢ ὕδωρ τῇ ἰμα-
 τίων ἐκθλίβοντες. καὶ ἐπειδὴ κυκλοτόρῃ τὰ
 πόδι ἢ φάρυγγα μόρῃ, πλεονάζει δὲ ἐν νουρῶ-
 δεσ ἐν θύρεσ, ὅταν καὶ ἀπὸ τούτων ἐξωστῶναι
 δεῖσι πλὴν τῇ ἀτμῶν παχυμύρῃαν, ἐπειδὴ ἀμή-
 χανόν ἐστι δι' αὐθείας ἀποτείνειν ἐκ κυκλοειδὲς μέ-
 ρος, ἢ μὴ κατὰ ἢ πόδι μόρῃς χῆμα ὁρᾷ ταθεῖν,
 θύρου χῆμα ἀποληφθέντος ἐν τῇ χάσμῃ τοῦ
 πνύματος, ὅτε ὁ αὐτὸς ἐρεῶν ἰδὲ ἢ κατὰ τοῖς νερ-
 γασίαν ὕψοι λαίνεταί, καὶ τῇ ἐν ἢ πάντων
 ἢς κύκλου χῆμα ὁρᾷ ταθέντων, ἢ λιγνυδῆς ἐ-
 κείνῃ παχύτης ἢ ἐκταπεινυμένη τοῖς μόρῃσι
 σιω διαπνέεται τῇ διεξόδῳ τῶ πνύματος. ὅλ-
 λάκις δὲ καὶ μετὰ ἢ ὕπνον οἶδε ἢ τοιοῦτον συμ-
 βάνειν, ὅταν τι τῇ ἀτμῶν ἐκείνων πόδι λει-
 φθείη τοῖς τόποις, ἀπεπτόν τε καὶ ἀδιάπνυστον
 ἐκ θύτῃ θίνω ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δείκνυσιν ἐναρ-
 γῶς, ὅτι τῆς φύσεως ἔχεται, σιωεσώσης μὲν, καὶ
 ἐρηγορήσας, καὶ αὐτὸς σιωεσῶν καὶ κινούμε-
 νος. παρεθείσης δὲ τῷ ὕπνῳ, μένων ἀκίνητος. ἢ
 μή τις

μὴ
 σὺ
 ἢ
 σιω
 ἀνα
 δει
 νου
 χῆ
 γαρ
 ὕπ
 κατ
 ἀν
 ὡ
 καὶ
 τε
 τα
 δια
 ἀλλ
 με
 ἢ
 θρε
 εἶν
 λα
 τῇ
 τῶ
 κα
 τῇ

μή τις αἰεὶ πῶς ὄνειρώδῃ φαντασίαν νοῦ κίνη-
σιν ὑπὸ λάβοι κατὰ τὸν ὕπνον ἐνδρῶν καὶ
ἡμεῖς δὲ φαμεν, μόνον δεῖν πῶς ἐμφρονά τε καὶ
συνεστῶσιν τὴν διανοίαν ἐνδρῶν καὶ τὴν νοῦ
ἀναφύειν. ταῖς δὲ κατὰ τὸν ὕπνον φαντασί-
αις φλυαρίαν ἰνδύεσθαι ἵνα τῆς κατὰ τὸν
νοῦ ἐνδρῶν οἰόμεθα τῷ ἀλογισμῷ τῆς ψυ-
χῆς εἶδῃ κατὰ τὸ συμβαῖν διαλλάττεσθαι. τῇ
γὰρ αἰσθήσει πῶς ψυχῇ ἀρλουθείειν δεῖ τοῦ
ὕπνου, καὶ τῇ κατὰ νοῦ ἐνδρῶν ἐκτὸς εἶναι
κατὰ ἀνάγκην συμβαίνει. δεῖ γὰρ τούτων, πρὸς τὴν
ἀνθρώπων, ἡ τῆς νοῦ συνανάγκης γίνεται. τῇ
οὖν αἰσθήσει πῶς σαμῶν, ἀργῆς ἀνάγκη
καὶ πῶς διανοίαν. τεκμήριον δὲ τὸ, καὶ ἐν τούτοις
τε καὶ ἀμνηστῶν πῶς ἀνάγκη δοκεῖν εἶναι τὸν φαν-
ταζόμενον, ὅτι οὐκ αὖ ἐλπίς, λογισμῶ καὶ
διανοίᾳ τῆς ψυχῆς πῶς καὶ τὰ διοικουμένης.
ἀλλὰ μοι δοκεῖ ταῖς πρὸς μοι τῶν τῇ διωά-
μεων τῆς ψυχῆς ἡρεμύσεως, φημὶ δὲ τῆς κατὰ
τὸν νοῦ καὶ πῶς αἰσθῆσιν ἐνδρῶν, μόνον τὸ
θρεπτικὸν αὐτῆς μόρος ἐνδρῶν κατὰ τὸν ὕπνον
εἶναι. ἐν δὲ τούτῳ τῇ κατὰ τὸν νοῦ ἐνδρῶν εἶδῃ
λάτυνα, καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν νοῦ αἰσθῆσιν, καὶ
τῇ κατὰ διανοίαν ἐνδρῶν, ἀπὸ αὐτῆς δεῖ
τῆς μνημονεύου τῆς ψυχῆς εἶδῃ ἐν τῇ πῶ-
σῃ, ταῦτα κατὰ τὸν νοῦ ἐν τῇ ἀναζωγραφείᾳ ἀπὸ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκτας
χρήματος ἑνὸς μνημονικοῦ τῷ τοιούτῳ εἶδη τῆς
ψυχῆς παρὰ μέναιαντος. ἐν τούτοις οὕτω φαντα-
σούται ὁ ἄνθρωπος, οὐχ εἰς μὴ τι πρὸς τὴν τῆς
φαινομένων ὁμιλίαν ἀγόμενος, ἀλλὰ πεφορημέ-
ναις πρὸς καὶ ἀκολουθοῖς ἀπάταις πᾶσι πλανώ-
μενος. καὶ ἡ πρὸς δὲ καὶ τὰς σωματικὰς εὐδρ-
γείας ἐκείνου τῆς μὲν ἰδιαζόντως ἡ καὶ τὰ
πρὸς ἐκείνῳ αὐτῷ φυσικῶς δύνανται εὐδρ-
γοῦντες, γίνονται ἕως καὶ τῆς ἡρεμοῦς μὲν οὖν
πρὸς ἡ κενούμενον σιωδίασις, ἀναλότως καὶ
ἐν τῇ τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ μὲν αὐτῆς ἡρεμοῦς, ἡ
δὲ κενούμενον τύχη, ἡ ὅλον τῷ μὲν οὖν σιωδία-
σεται. οὐδὲ γὰρ εὐδρὲς σιωδίασται εἶναι
πάντη τῷ καὶ τὰ φύσιν εὐδρὲς, καὶ τούσης εὐ-
μὲν ἑνὸς τῆς καὶ τὴν αὐτῇ δυνάμεων ὅλη τῆς
εὐδρὲς. ἀλλ' ὥς πρὸς ἐξηγερότων τε, καὶ αὐτοῦ
δαζόντων ἐπικρατεῖ μὲν ὁ νοῦς, ὁ πρὸς δὲ ἡ αἰ-
σθησις, οὐκ ἀφαιρείται δὲ τούτων ἡ διοικητικὴ
τῆς σώματος δύναμις, ὁ μὲν γὰρ νοῦς φέρει τὴν
φροσύνῃ τῇ χρείᾳ, ἡ δὲ αἰσθησις ἡ φρεσὶς ὁ περὶ
ξῆς, ἡ δὲ θρεπτικὴ τῆς σώματος δύναμις ἐαυτῇ
ἡ δὲ πρὸς πρὸς κείῳ, οὐ τῷ καὶ τῇ εὐδρὲς ὁ πρὸς
ἀντιμεδίσταται πρὸς ἡ μὲν ἡ τῇ δυνάμεως
τούτων ἡ γέμονία. καὶ καὶ τῷ αὐτῷ τῆς ἀλλοτρε-
ρου, παύεται μὲν ἡ τῇ ἐτέρων εὐδρὲς, οὐ μὲν
παντελῶς ἀφαιρείται. ἐπειρομένης δὲ τῇ-
καὶ

καὶ τὰ δὲ τῷ ὕπνου πρὸς τὴν πέψιν τῆς θρεπτικῆς
 καὶ δυνάμεως, καὶ πᾶσι τὴν φύσιν πρὸς ἐαυ-
 τὴν ἀπολούσης, οὐτε παντελῶς διασπᾶται τοῦ
 τῆς ἡγετ' αἰσθησιν δυνάμεις, οὐ γὰρ ἐνδέχεται εἰ-
 ἀπαξ συμπεφυκὸς διατέμνεσθαι, οὐτε ἀναλάμ-
 πειν αὐτῆς ἡ ἐνέργεια δύναται, τῇ τῇ αἰσθητῇ
 εἰων ἀρχὴ κατὰ τὸν ὕπνον ἐμπεδωθεῖσα. κα-
 τὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον, καὶ τῷ νοῦ πρὸς τὴν αἰσθη-
 τικὸν εἶδος τῆς ψυχῆς οἰκειομένου, ἀκόλουθως
 αὐτὴ εἶη, καὶ κινουμένου τούτου, συγκινεῖται λέ-
 γειν αὐτὸν, καὶ ἡρεμοῦτος, συγκαταπαύεται.
 οἷον δὲ πρὸς τὸ πῦρ γίνεσθαι πέφυκεν, ὅταν
 μὴ ὑποκρυφθῇ τοῖς ἀχέροις ἀπανταχόθεν, μη-
 δε μᾶς ἀναπνοῆς ἀναρρίπτιζούσης τὴν φλόγα,
 οὐτε τὰ πρὸς παρακείμενα νέμεται, οὐτε παν-
 τελῶς κατὰ σβέννυται, ἀλλ' αὐτὴ φλογὸς, ἀτμός
 τις δὲ τῇ ἀχέρων ὑπὸ τὸν ἀόρατον διεξίσιν, ἡ δὲ
 πινος λάβοι διαπνοῆς, φλόγα τὸν καπνὸν ἀπὸρ-
 γάζεται, τὸν αὐτὸν ἑρῶν καὶ ὁ νοῦς τῇ ἀπρα-
 ξίᾳ τῇ αἰσθησιν κατὰ τὸν ὕπνον συγκαλυ-
 φθεὶς, οὐτε ἐκλάμπειν δὲ αὐτῇ διωατῶς ἔχει,
 οὐτε μὴ παντελῶς κατὰ σβέννυται, ἀλλ' οἷος
 καπνοῦ δῶς κινεῖται. τὸ μὲν ἐνέργων, τὸ δὲ οὐ
 διωάμενος. καὶ ὡς πρὸς τὸ μουσικὸς κεχελασ-
 μελῶν. ταῖς χορδαῖς τῆς λύρας ἐμβαλὼν τὸ
 πλῆκτρον, οὐ κατ' ἀριθμὸν προάγει τὸ μέλος, οὐ

Γρηγορίου ἐπισκόπου νύσσης
ζο' αὐ' ὅ μὴ σιωπῇ τεταμένον ἡχίσειεν, ἀλλ' ἡ μὲν
χεὶρ τεχνικῶς πολλὰκις κινεῖται, πρὸς πῶ το-
πικλῶ δέσιν τῇ τόνων ὅ πωλῆκρον ἄγουσα, ὅ
δὲ ἡ χροῦ, οὐκ ἔστιν, ἢ μὴ ὅσον ἄσπιδόν τινα καὶ ἄ-
σύντακτον ἐν τῇ κινήσει τῇ χορδῶν ὑπὸ χεὶρ
βομβον. οὕτω δὲ τὸ ὑπὸ τῆς ὀργανικῆς τῇ
αἰσθητικῶν καὶ τακτικῆς χαλαρείσσης, ἢ καὶ ὁ-
λου ἡρεμείῳ τεχνίτης, εἴ ποτ' τελείαν λύσιν ἐκ-
πληθύνει τινὸς καὶ βαρύνει πάθοι ὅ ὀργανον, ἢ
ἁτόνως τε καὶ ἀμυδρῶς ἐνδρῆσει, οὐχ ὅ ποτε χο-
μελίου τὸ αἰσθητικῶν ὀργάνου δι' ἀκρίβειαν πῶ
τέχνῳ. διακρίνει ἢ τε μνήμη συγκεχυμένη καὶ
ἢ πρόγνωσις περὶ ἀλύμιασί τις ἀμφιβόλοις
ἐπινυτάζουσα ἐν ἀδύλοις τῇ καὶ ὑπὸ παρ' αὐτο-
δαξομενίων φαντασιούται, καὶ τι τῇ ἐκβα-
νόντων πολλὰκις ἐμνήσει. τῷ γὰρ λεπτῷ τῆς φύ-
σεως, ἔχει καὶ πλεονεχία παρὰ πῶ σωματικῶν παχυ-
μόρφων ἢς ὅ καὶ πορῶν τι τῇ ὄντων δύναται.
οὐ μὲν δὲ δι' αἰσθητικῶν δύναται διασαφῆν ὅ λε-
γόμενον, ὡς τηλαυγῆ τε, καὶ πρόσδηλον εἶν πῶ τῇ
περὶ κειμένων διδασκαλίαν. ἀλλὰ λογὴ καὶ ἀμφι-
βολος τῇ μέλλοντος ἢ δῆλωσις γίνετ'. ὅ ποτ' ἀνι-
γμα λέγουσιν οἱ τὰ τοιαῦτα ὑποκρινόμενοι.
οὕτως ὅ οἶνοχόος ἐκθλίβει ὅν βορρῶν τῇ κέλιε
τὸ φαράκω, οὕτω καὶ νηφορεῖν ὅ σιτοπρίος ἐφαν-
τάσθῃ, καὶ οἷς καὶ ὑπὸ παρ' ἐκείνους πῶ αὐτοδὴν
εἶχε

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
ἀγίων Θεῶν, ὡς αὐτὸς μὴ ἄχρηστος τῷ κοινῷ παρὰ-
φράσει ἔνδον. πῶς γὰρ ἐγνώσθη τοῦτος ὢν οὐδε
νὴλ, μὴ τῇ ἐπασιδῶν καὶ μάταιον πρὸς πῶς οὐρε-
σιν τῆς φαντασίας ἀτονισμάτων; πῶς δ' αὖτε πε-
ρεσώθη ἢ ἀγύπτιον, ἐν δεσμοπτηρίῳ καθεύ-
χοντες τῶν ἰωσήφ, ἢ μὴ παρήγαγεν ἑς μέσσω αὐ-
τῶν ἢ τῶ ἐνυπνίου κείσιν; οὐκοῦν ἄλλο τι ταῦ-
τα, καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς κοινὰς φαντασίας λο-
γίζεσθαι χρή. ἡ δὲ σωτήριος αὐτῇ τῇ ὀνείρων
ὅψις κοινὴ πάντων ὅτι, πολλοτρόπως, καὶ πολλοί
θεοὶ ταῖς φαντασίαις ἐπινόηται. ἡ γὰρ παρὰ-
μνή, καὶ ὡς εἴρηται, τῷ μνημονικῷ τῆς ψυ-
χῆς τῇ μεθ' ἑμῶν ἐπιτηδεύματων τὰ ἀπὸ
χρήματα, ἢ πολλὰ καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας τῶ σώ-
ματος οἷον θέσεις ἢ τῇ ἐνυπνίων κατὰ τὰς ἀ-
νατυπούσας. οὐτὼ γὰρ ὁ διψώδης ἐπιπλάγας εἶναι
δοκεῖ, καὶ ἐν βωχίαις ὁ τροφὴς πρὸς θεόμηνος,
καὶ ὁ νέος σφραγίστης αὐτῷ τῆς ἡλικίας, κατὰ λ-
λήλως τῷ πάθῃ φαντασιούται. ἐγὼ δὲ καὶ
ἄλλω ἐγὼ τῇ καὶ ὑπὸν γνομόνων αἰτίαν, δε-
ραπύων ἵνα τῇ ἐπιτηδεύων ἐαλωκότα φρε-
νίπιδι, ὅς βαρούμηνος τῇ τροφῇ πλείονι, τῆς οὐ-
νάμεως αὐτῶ πρὸς νεχθείσης ἐβόα, ὅτι πῶς ἐστὶ
ταῖς μεμφόμενος, ὅτι ἐν τῷ κόπρῳ πλείον-
θεντες εἶναι ἐπιτεθῆκότις αὐτῷ. καὶ ἡδὲ τῶ σώ-
ματος αὐτῷ πρὸς ἰσχύος ἀσθενείας, ἢ τῶ

τὸ παρόντας ὕδωρ ἔχειν ἡτοιμασμένον, ἐφ' ᾧ
 τε καὶ τα βρέξαι κείμενον, καὶ οὐκ ἐνεδίδου βοῶν,
 ἕως ἡ' ἐκ βασις τῇ τοιούτων μέμψεων τὰς αἰτίας
 ἡρμύδυσεν. ἀθρόως γὰρ ἰδρῶς τε πολλὸς ἐπερένῃ
 τῷ σώματι, καὶ ἡ γαστήρ ὑποφθαρείει, πλὴν ἐν τοῖς
 ἐν τῷ σώματι βαρύνεται δεσφύσαν. ὅπρ' τοίνυν
 ἀμβλωθείσης ἅπασαν τῆς νόσου τῆς νήφους ἐπα-
 ρχὴν ἡ φύσις σιωδῇ ἡδεμένη τῷ πάθει τὸ σώμα-
 τος, τὸ μὲν ὀχλοῦν οὐκ ἀνασθέντως ἔχουσα,
 δὲ σαφῆσαι δὲ ῥ' λυτῶν ἐν αἵματι, δὲ πλὴν ἐν
 τῆς νόσου παραφορᾶν οὐκ ἰσχύουσα, ἔδωκε καὶ
 ῥ' ἄκως, ἡ μὲν ὅς ἀρρώστιας, ἀλλὰ τῷ κατὰ φύ-
 σιν ὑπὸ ῥ' δὲ νοσητικὸν τῆς ψυχῆς κατηνύαθη,
 ἐν ὑπνίον αὖ τῷ οὕτως διακειμένῳ ἐγένετο, ὅσα τε
 μὲν, τῆς τῆς ἰδρῶτος ἐπιρροῆς, ἐν τέρων δὲ βάρει,
 τῆς κατὰ πλὴν τροφῆς ἀχρηδόνος σημαίνουσας.
 ἔδωκε καὶ πολλοῖς τῇ πλὴν ἰατρικῇ πεπαίδου-
 μένων δοκῇ, παρὰ τὰς τῇ παθημάτων δὲ-
 φορὰς καὶ τὰς τῇ ἐνυπνίων ὅψας τοῖς καίμνου-
 σι γίνεσθαι. ἄλλας μὲν τῇ σωμαχρωμάτων, ἐτέ-
 ρας δὲ τῇ κεκακωμένων τὰς μὲνιχας, καὶ τῇ
 ἐν πυρετοῖς πάλιν ἐτέρας. τῇ τε κατὰ χρο-
 λῶν, καὶ τῇ ἐν φλέγματι κακουμένων, οὐ τὰς
 αὐτάς. καὶ τῇ πολλοῖς καὶ, καὶ τῇ ἐκ τε-
 τικτότων πάλιν ἄλλας. ὅς ὦν ἔστιν ἰδεῖν, ὅτι ἡ
 θρεπτική τε καὶ αὐξητική δύναμις τῆς ψυχῆς ἐ-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
ἡ δὲ καὶ τῶ νοδρῶν συγκρατῶν αὐτῇ
δὲ τῆς ἀνακράσεως ὅττι τῇ διαδέσει τῶ σώ-
ματος εἶδος τινὰ ὁμοιοῦται, καὶ τὰ ἑπικρα-
ζωῶ πάθος ταῖς φαντασίαις μεταρροζόμε-
νον. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὰς τῇ ἡδῶν κατὰ σάσεις
τυπύται τοῖς πολλοῖς τὰ ἐνύπνια. ἄλλα τῶ αὐ-
θρείου, καὶ ἄλλα τῶ δαλῶν τὰ φαντάσματα.
ἄλλοι τῶ ἀκολάστου ὄνδροι, καὶ ἄλλοι τῶ σώφρο-
νος. ἐν ἑτέροις ὁ μεταδοτικός, καὶ ἐν ἑτέροις
φαντασιεύεται ὁ ἀπληστος. οὐδαμοῦ τῆς δια-
νοίας, ἀλλὰ τῆς ἀλογωτέρας διαδέσεως ἐν τῇ
ψυχῇ τὰς τοιαύτας φαντασίας ἀνατυπούσης,
οἷς προειδίωθ' ὅτι τῆς κατὰ ὑπαρ μέλεως, ὑψύ-
των τὰς ἐκόντας καὶ ἐν τοῖς ἐνύπνιοις ἀναπαύ-
ζουσιν.

Ὅτι οὐκ ἐν μορφῇ τῶ σώματος ὁ νοῦς, ἐν ᾧ
καὶ διάκεισιν τῇ τε σωματικῇ καὶ
ψυχικῇ κινήματων.

Ἀλλὰ πολλὰ τῇ προκλήμενων ἀπεπλανήθη-
μεν. Δείξει γὰρ ἡμῖν ὁ λόγος προέδεξ' ἡμῶν, καὶ
μορφῇ ἔτι τῶ σώματος ἐνδεέσθαι ἡμῶν νοῦν, ἀλλὰ
παντὶ κατὰ ἡμῶν ἴσον ἐφάπτεσθαι, κατὰ πλήλως
τῇ φύσει τῇ ὑποκλήμεναι μορφοῦς ἐδρῶνται πῶ
κίνησιν. ἔστι δὲ ὅπου καὶ ἐπακολουθεῖ ταῖς φυσικαῖς
καὶ ὁρμαῖς ὅπως, ὅτιον ὑπὲρ τῆς γινόμενης. καὶ θ

γίνεται γὰρ πολλὰ καὶ ἡ τῆς σώματος φύσις, καὶ
τῆς λυσιτελείας αἰσθησις, ἐν ἡμετέροις καὶ τῆς δὲ φρενὸς
νοήσεως ἐπιθυμίας. ὥστε ταύτην μὲν τὰς πρῶ-
τας παρέχειν ἀρχὰς ἢ βρώσεως ἄρεσιν, ἢ ἔκθε-
τος τῇ κατὰ φύσιν πύρρῳ ὁρμῇ ἐμπεριούχῃ. ἢ
δὲ νοῦν ἐκδεχόμενον τὰς τοιαύτας ὁρμὰς ταῖς
οἰκείαις πεινῶσιν, τὰς πρὸς τὸ ποθούμενον ἀ-
φορμὰς συνεκτρέφει ἐν τῷ σώματι. ἢ δὲ τοιοῦτον
οὐκ ἐστὶ πάντων ὅσιν, ἀλλὰ μόνων τῇ ἀνδρα-
γασίᾳ δεσφρον διακειμένων. οἱ δὲ δουλώσαντες ἢ
λόγον ταῖς ὁρμαῖς τῆς φύσεως, ὅτι τῆς τῆς νοῦ
συμμαχίας, ἢ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἢ δὲ δουλο-
πρεπῶς κολακάζουσιν. ἐπεὶ δὲ τῇ τελειότητι
οὐχ οὕτως γίνεται. καὶ γίνεται γὰρ ὁ νοῦς λόγῳ,
καὶ οὐχὶ πάθει, ἢ λυσιτελεῖς περαιοῦμενος. ἢ
δὲ φύσις κατ' ἴχνη ἐπεταί τῷ περαιομένῳ
νω. ἐπειδὴ δὲ εἴς τε καὶ τὴν ζωτικὴν δύναμιν
διαφορὰς ὁ λόγος εἶρε, πῶς μὲν εἰς φρεσὶν ἡ
εἰς αἰσθήσεως, πῶς δὲ εἰς φρεσὶν μὲν, καὶ αἰσθα-
νομένη, ἀμοιροῦσιν δὲ τῆς λογικῆς ἐνδραχίας,
πῶς δὲ λογικῶς καὶ τελείαν δι' ἀπάσης διήκουν
τῆς δυνάμεως, ὥς καὶ ἐν ἐκείναις εἶναι καὶ τῆς
νοῦς ἢ τὸ πλεονέχειν, μηδεὶς ὅτι τοῦτων ὑπο-
νοεῖτω εἴς τε συγκεκοτηθῆναι ψυχὰς ἐν τῷ ἀν-
θρώπῳ συγκεῖμαι ἐν ἰδίαις πεινῶσιν
δεωρομένης, ὥστε συγκρότημα ἢ ἐμπεριούχῃ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκκης
ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων φύσιν εἶναι νομίζειν.
ἀλλ' ἢ μὲν ἀληθὴς τε καὶ τελεία, ψυχὴ μία τῇ
φύσει ὄσιν, ἢ νοδρά τε καὶ αὐλός, ἢ ὅλῃ τῇ αἰ-
σθησέων τῇ ὑλικῇ καὶ ταμιγνυμένη φύσει. ἢ δὲ
ὑλῶδός ἄπειν αἰσροπῇ τε καὶ ἀλλοιώσει κείμε-
νον, ἢ μὲν μετέχοι τῆς ψυχούσης διωάμεως, κα-
τὰ αὐξήσιν κινηθῆσεται. ἢ δὲ ἀσπῶσοι τῆς ζω-
τικῆς ἐνδργείας, ἢς φθορὰν ἀναλύσει τὴν κί-
νησιν. οὐτὲ οὖν αἰσθησις χωρὶς ὑλικῆς οὐσίας,
οὐτὲ τῆς νοδράς διωάμεως χωρὶς αἰσθησεως ἐ-
νδργεία γίνεται.

Ὅτι κυείως ψυχὴ, ἢ λογικὴ καὶ ἔστι, καὶ λέγε-
ται. αἱ δ' ἄλλαι ὁμονύμως κατονομάζονται.
ἐν ᾧ ἢ ἢ, ὅλῃ παντὶς τῆς σώματος διήκῃ
τὴν τῆς νοῦ δύναμιν, καὶ ταμῆλως
ἐκείως μδρὶς πρσάπτομένην.

Εἰ δὲ τινὰ τῆς κτίσεως, τὴν θρεπτικὴν ἐνδρ-
γειαν ἔχει, ἢ πάλιν, ἐτδρα τῇ αἰσθητικῇ διοικῆ-
ται διωάμει, μήτε ἐκείνα αἰσθησεως, μήτε ταῦ-
τα τῆς νοδράς μετέχοντα φύσεως, καὶ διατῆ-
ρ πῆς ψυχῶν πλῆθος καὶ θυποπτῶν, οὐ κατὰ
τὴν διαροῦντα λόγον ὁ τοιῶτος τὴν τῇ ψυχῶν
διαφορὰν δογματίζει. διότι πᾶν ἢ ἐν τοῖς οὐ-
σι νοοῦ μενον, ἢ μὲν τελείως εἶν ὁπδρ ὄσιν, κυ-
είως καὶ ὀνομάζεται ὁπδρ λέγεται. ἢ δὲ μὴ

ὅλα πάντα ὃν ἐκείνο, ὁ ἡγετιμότης, ματαίαν
καὶ πῶς προσηγορίαν ἔχει. οἷον εἴ τις ἦν ἀληθῆ
δείξειν αὐτὸν, φανερὸν ἦν τοιοῦτον κυρίως ἐπι-
λέγειν τῷ ὑποκειμένῳ τὸ ὄνομα. ἡ δὲ τις ἦν ἀπὸ λί-
θου τεχνηθέντα τῷ ἡγετῇ φύσιν ἀντιπαρὰ δει-
ξικον, ὡς ἡμαρτὴν ἢ αὐτὸν, καὶ ἢ μέγεθος ἴσον,
καὶ ἢ τὸ χρώματος ὁμοιότης, ὥς τε ὅλα τῇ πλεί-
στων ἦν αὐτὸν εἶναι τῷ πρώτῳ τύπῳ δοκῆς,
ἐπιλείπει δὲ αὐτῷ ἢ καὶ ἑσφύδυνάσθαι εἶναι,
παρὰ τῶν οὐ κυρίως, ἀλλ' ἐκ ἡγετῆρος χρήσεως τῆς
ἐπωνυμίας τὸ αὐτοῦ τετυχηκέναι ἦν λίθου
λέγομεν. καὶ πάντα τὰ ἡγετῇ ἦν αὐτὸν λόγον,
ἢ μὴ δὲ ὅλων ὅσιν ὁ πόρ λέγεται, ἐκ ἡγετῆρος χρή-
σεως ἔχει πῶς κληθῆσιν. οὕτω θίνω καὶ τῆς ψυ-
χῆς εἰ τῷ νοδρῷ τε καὶ λογικῷ ἢ τέλειον ἐχού-
σης, πάντ' ὃ μὴ τῶν ὅσιν, ὁ μόνον μὲν εἶναι
δύναται τῇ ψυχῇ, οὐ μὲν καὶ ὄντως ψυχῇ, ἀλ-
λά τις ἐνδρῆα ζωτικῇ, τῇ τῆς ψυχῆς κλήσει
συγκεκριμένη. διὸ καὶ πῶς τῇ ἀλόγων φύσις,
ὡς οὐ πόρῳ τῆς φυσικῆς ταύτης ζωῆς κειμένην,
ὁμοίως ἔδωκε τῇ χρήσει τῶ ἀνθρώπου ὁ τὰ ἡγετῇ
ἡγετον νομοθετήσας, ὡς ἀντὶ λαχάνου τοῖς μετέ-
χουσιν εἶναι. πάντα γάρ φησι τὰ κρέα φάγε-
σθαι ὡς λάχανα χόρτου. μικρὸν γάρ τι πλεονε-
κτεῖν δοκεῖ τῇ αἰσθητικῇ ἐνδρῆα, τὸ δὲ ἴσως ταύ-
της ἐρεφομένου τε καὶ ἀξιομένου. παιδιδουσέ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

τῷ ἑαυτοῦ φιλοσόφῳ . μὴ πολὺ τοῖς ἡγεῖται
 ὡς οἱ φαινομένοις προσβραμὴν πλὴν διανοίαν ,
 ἀλλ' ἐν τοῖς ψυχικοῖς περὶ τέρμασι περὶ ἀρχαί
 ὡς τῆς ἀληθείας ψυχῆς ἐν τούτοις θεωρου
 μένης , τῆς δὲ ἀσθητικῆς καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ἢ ἰ-
 σον ἐχούσης . ἀλλ' ἐφ' ἐπὶ τὸν ἡ ἀκολουθία παρη-
 νέχῃ τῷ λόγῳ . οὐ γὰρ ἑαυτῇ τῇ θεωρίᾳ προσέ-
 κειτο , ὅτι προῖε μὲν τὸν τῇ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
 νοουμένων ὅσιν ἢ ἡγεῖται νοῦ ἐνέργεια , ἢ ἢ ὑλικὸν
 τῆς ἐνέργειας , ἀλλ' ὅτι οὐχὶ μὲν τινὶ τῇ ἐν
 ἡμῶν οὐκ ἐκτρέφεται , ἀλλ' ἐπίσης ἐν πᾶσι , καὶ
 ὅς ἐστι πάντων ὅσιν . οὐτε ἐξωθεν παρεμβάνων ,
 οὐτε ἐνδοθεν κρατούμενος . ταῦτα γὰρ ἐνδο-
 δῶν , ἢ ἄλλων τινῶν σωμάτων ἀλλήλοις ἐν ἡμε-
 ρών κυρίως λέγεται . ἡ δὲ τῷ νοῦ πρὸς ἢ σω-
 ματικὸν κοινωνία ἀφραστὸν τε καὶ ἀνεπίσητον
 πλὴν σωφειαν ἔχει . οὐτε ἐν ἑαυτῇ , οὐτε γὰρ
 ἐκτραπείται σώματι ἢ ἀσώματον , οὐτε ἐκ ἑαυ-
 τῇ πρὸς ἑαυτῇ . οὐ γὰρ παρεμβάνεται τὰ ἀσώμα-
 τα . ἀλλὰ ἡγεῖται τινὰ ἑαυτῇ ἀμύχανόν τε καὶ ἀ-
 ηετανόητον ἐκίξων ὁ νοῦς τῇ φύσει καὶ προσε-
 πόμηνος , καὶ ἐν αὐτῇ , καὶ πρὸς αὐτὴν θεωρεῖ-
 ται , οὐτε ἐκμαθήμενος , οὐτε πρὸς πῦσόμενος ,
 ἀλλ' ὡς οὐκ ἔστιν ἢ πεῖν , ἢ νοῦσαι . πρὶν ὅτι ἡγε-
 τὰ ἢ ἰδίον αὐτῆς εἰρμὸν ἐκδοδυμένης τῆς φύ-
 σεως , καὶ ὁ νοῦς ἐνέργος γίνεται . ἢ δὲ τι πρὸς ἡμ-
 μέλημα

μέλημα πρὸς ταύτην συμπεσοί, σιάζει κατ' ἐ-
κείνο καὶ τῆς διανοίας ἡ κίνησις.

Θεωρία τῷ θεοῦ ῥητοῦ ἡ πόνησις, ποιήσωμεν ἀν-
θρώπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν, ἐν ᾧ
ἔξετάζεται, τίς ὁ τῆς ἡκόνος λόγος, καὶ ἡ ὁ-
μοιούται τῷ μακρείῳ τε καὶ ἀπαθεί, ἡ ἐμπα-
θεὶς καὶ ἐπίκηρον. καὶ πῶς ἐν τῇ ἡκόνι ἡ
ἀρετὴ καὶ ἡ θῆλυ, ἐν τῷ πρωτότυ-
πῳ τούτῳ οὐκ ὄντων.

Ἀλλ' ἐπαναλάβωμεν πάλιν πῶς θείαν φῶ-
σιν, ποιήσωμεν ἀνθρώπον κατ' ἡκόναν καὶ ὁμοίω-
σιν ἡμετέραν. ὡς μικρά τε καὶ ἀνάξια τῆς τῆς ἀν-
θρώπου μεγαλοφυΐας τῇ ἐξωθεν ἰνδύς ἐφαν-
τάσθησαν, τῇ πρὸς τὸν κόσμον ἔχουσαν συγκρίσει
μεγαλύνοντες, ὡς ὄντο, ἡ ἀνθρώπινον. φασὶ
γὰρ μικρὸν εἶναι κόσμον τὸν ἀνθρώπων, ἐκ τῇ
αὐτῇ τῷ παντὶ στοιχείων συνεσκηκῆτα. οἱ γὰρ
τῷ κόσμῳ τῷ ὀνόματος τοιοῦτον ἔπαινον τῇ ἀν-
θρώπινῃ χειροζόμενοι φύσει, λελήθασι, ἐαυτοὺς
τοῖς πρὸς τὸν κύνωπα, καὶ τὸν μὴ ἰδιώμασι σε-
μνοποιούτες τὸν ἀνθρώπων. καὶ γὰρ καὶ κείνοις ἐκ
τῇ τεσσάρων τούτων ἡ κρησις ἐστὶ, διότι πάντως
ἐκείνου τῇ ὄντων ἡ πλείων, ἡ ἐλάττων ἡς μη-
ρα πρὸς τὸ ἐμφυχον θεωρεῖται. ὦν ἀνθ, συστή-
ναι ἡ τῇ αἰσθητικῇ μετεχόντων φύσιν, οὐκ ἔχει.

Greg. Nyss.

E

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
τί οὖν μέγα, κόσμου χαρακτηρὰ καὶ ὁμοίωμα νο-
μοθεῖναι τὸν ἀνθρώπων; οὐρανοῦ τὸ πᾶν διορ-
μίσκον, γῆς τῆς ἀλλοιουμένης, πάντων τῶν ἐν
τούτοις πᾶν κρατουμένων τῇ παρόδῳ τὸ πᾶν ἐ-
χόντος συμπαιδορμίσκων; ἀλλ' ἐν τίνι κατὰ τὸ
ἐκκλησιαστικὸν λόγον τὸ ἀνθρώπινον μέγεθος;
οὐκ ἐν τῇ πρὸς τὸ κτίσθαι κόσμον ὁμοιότητι, ἀλλ'
ἐν τῷ κατὰ τὸν ἄκονα γενέσθαι τὸ κτίσθαι φύσεως.
τίς οὖν ὁ τὸ ἄκονος λόγος; ἴσως ἐρεῖς. πῶς ὁμοίω-
σιν ὅτι σώματι τὸ ἀσώματον; πῶς τῷ αἰδίῳ τὸ πρό-
σθετον; τῷ ἀναλλοιώτῳ, τὸ διὰ τροπῆς ἀλλοιου-
μένον; τῷ ἀπαθείτε καὶ ἀφθάρτῳ, τὸ ἐμπαθὲς καὶ
φθαρτόμενον; τῷ ἀμυγῇ πάσης κακίας, τὸ πάν-
τα σωσοικῶν ταύτη καὶ σωζόμενον; πολλὸν
γὰρ τὸ μέθον ὅτι, τοῦτε κατὰ τὸ ἀρχέτυπον νοουμέ-
νου, καὶ τὸ κατὰ τὸν ἄκονα γεννημένου. ἡ γὰρ ἄκων
ἢ μὲν ἔχει πᾶν πρὸς τὸ πρωτότυπον ὁμοιότη-
τα, κυρίως δὲ καὶ κατονομάζεται. ἢ δὲ παρε-
νεχθεῖν τὸ προκειμένου ἢ μίμησις, ἀλλό τι, καὶ οὐκ
ἄκων ἐκείνου, τὸ τοιοῦτον ὅτι. πῶς οὖν ὁ ἀνθρώ-
πος, τὸ θνητὸν ὅτι, καὶ ἐμπαθὲς, καὶ ὠκύμορον,
τῆς ἀκηράτου καὶ καθαράς, καὶ αἰετοῦσης φύ-
σεως ὅτιν ἄκων; ἀλλὰ τὸν μὲν ἀληθῆ παρὰ τοῦ-
του λόγον, μόνον αὖ εἰδεῖν σαφῶς ἢ ὄντως ἀλή-
θεια. ἡμεῖς δὲ καὶ πόσον χωροῦμεν, σοχασμοῖς τι-
σι καὶ ὑπονοήσιν τὸ ἀληθὲς ἀνιχνεύοντες, ταῦτα

τὸ
θεῖ
γὰρ
πᾶν
ἀπ
οὐ
τὸ
ἢ
τῆς
βα
ἡ
πᾶ
νῶν
λέγ
θεῖ
μὲν
ἢ
ἡ
πᾶ
σιν
πᾶ
σε
ἡ
νο
δέ

πρὸς τῇ ζητουμένων ὑπολαμβάνομεν. οὐτε ὁ
θεὸς φέρεται λόγος, καὶ ἡ εἰκόνα θεοῦ ἡ πᾶν γε-
γνησθαι ἥν ἀνθρώπων, οὐτε ἡ ἐλεφνὴ τῆς ἀνθρώ-
πινος φύσεως ταλαπωρία τῇ μακροτότητι τῇ
ἀπαθουῆς ζωῆς καὶ ζωμοίωται, ἀνάγκη γὰρ τῇ
δύο, ἥ ἐτόρον ὁμολογεῖσθαι, εἴ τις συγκρίνοι
ἥ θεῷ ἥ ἡμέτερον, ἡ παθεῖν εἶναι ἥ θεῶν,
ἡ ἀπαθῆς ἥ ἀνθρώπινον, ὡς ἀνὴρ οὐκ ἔστι τῇ ἴσων ὁ
τῆς ὁμοιότητος λόγος ἐπ' ἀμφοτέροις καὶ ταλαμ-
βαίνοιτο. ἡ δὲ οὐτε ἥ θεῶν ἐμπαθῆς, οὐτε ἥ καὶ
ἡμᾶς ἐξωπαθῆς ὅτιν, ἄρα τις ἐτόρος ὑπολέλει-
πται λόγος, καὶ ὃν ἀληθεύειν φασὶν πῶς θεῶν φω-
νῶν, πῶς ἐπ' εἰκόνα θεοῦ γεγενῆσθαι ἥν ἀνθρώπων
λέγουσιν. οὐκοῦν αὐτῶν ἐπαναληπτέον ἡμῶν τὴν
θεῶν γραφῶν. ἡ τις ἀρὰ γένοιτο οὐκ ἔστι γε γραμ-
μμένων πρὸς ἥν ζητούμενον χειραγωγία. μετὰ ἥ
ἡ πείν, ὅτι παθήσωμεν ἀνθρώπων καὶ τῇ εἰκόνα, καὶ
ἐντὶ τίσι παθήσωμεν, ἐπ' ἀγὰρ ἔδειξεν ἥν λόγους,
ὅτι καὶ ἐπαθήσεν ὁ θεὸς ἥν ἀνθρώπων, καὶ τῇ εἰκό-
να θεοῦ ἐπαθήσεν αὐτόν. ἀρῶν καὶ πᾶσι ἐπαθή-
σεν αὐτοὺς. εἴρηται μὲν οὕτω ἡδὴ καὶ ἐν τοῖς ἐμ-
πεσθαι, ὅτι πρὸς καὶ παθήσιν τῆς ἀρετῆς ἀ-
σβεβείας ὁ τοιοῦτος περὶ ἀναπεφώνηται λόγος.
ἵνα διδασκλήτες, ὅτι ἐπαθήσεν ἥν ἀνθρώπων ὁμο-
νοχλήτης θεὸς καὶ τῇ εἰκόνα θεοῦ, μηδενὶ λόγῳ πῶς
θεότητα τῇ παρὰ τοῦ καὶ τῇ ἡοῦ οὐκ ἐκείνωμεν,

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
ἐπίσης τῆς ἁγίας γραφῆς θεὸν ἐκείνον ὀνομα-
ζούσης, τόν τε πεποιηκότα τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐ
κατ' ἐκείνον γένεσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν πᾶσι τούτων λό-
γος ἀφείδω. πρὸς δὲ τὸ περικείμενον ἐπισρε-
πτερον πλὴν ζητήσιν. πᾶσι καὶ τὸ θεῖον μακρόθεν, καὶ
ἐλεεινὸν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ὁμοιον ἐκείνῳ ὅσον πα-
ρὰ τῆς γραφῆς ὀνομάζεται. οὐκοῦν ὅσον ταύτης
μετὰ ἀκρίβειας τὰ ῥήματα. δεικνύμενοι γὰρ,
ὅτι ἐκείνον μὲν καὶ τὸ κατ' ἐκείνον γινόμενον, ἑτε-
ρον δὲ τὸ νῦν ἐν ταλαιπωρίᾳ δεικνύμενον. ἐ-
ποίησεν ὁ θεὸς, φησὶ, τῶν ἀνθρώπων, κατ' ἐκείνον τοῦ
ἐποίησεν αὐτόν. τέλος ἔχει ἡ τῶν κατ' ἐκείνον γεγε-
νημένων κτίσις. εἴτα ἐπανάληψεν ποιῆσαι τοῦ
κατὰ πλὴν κατὰ σκευὴν λόγου, καὶ φησὶν, ἀρσεν
καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. παντὶ γὰρ οἱ μὲν γινώ-
σκον εἶναι, ὅτι ἐξ ὅσων τῶν πρωτοτύπων νοεῖ-
ται. καὶ γὰρ χριστῷ ἰησοῦ, καὶ θῶς φησιν ὁ ἀπόστολος,
οὐτὲ ἀρρεν, οὐτὲ θῆλυ ὄν. ἀλλὰ μὴν ὡς ταῦτα
διηγεῖται ὁ λόγος φησὶ, τῶν ἀνθρώπων. οὐκοῦν δι-
πλὴν τις ὄν ἢ τῆς φύσεως ἡμῶν κατὰ σκευὴν, ἢ
τε πρὸς τὸ θεῖον ὁμοιωμένη, ἢ τε πρὸς πλὴν ὁμοιο-
ταύτην διηγεμένη. τοιοῦτον γὰρ καὶ ὁ λόγος.
ἐκ τῆς συντάξεως τῇ γεγραμμένων ἀντίθετον.
πρωτόν μὲν ὅτι πᾶν, ὅτι ἐποίησεν ὁ θεὸς τῶν ἀνθρώ-
πων, κατ' ἐκείνον τοῦ ἐποίησεν αὐτόν. πάλιν δὲ
τοῖς ῥημασίν ἐπαγαγὼν, ὅτι ἀρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν

ἐποίησεν αὐτοὺς, ὅπως ἄλλόττειν τῇ πρὸς θεοῦ
νοουμένων ὅτι. οἱ μὲν γὰρ ἐγὼ δόγμα ἔμεγα
καὶ ὑψηλὸν ὅτι τῇ ἡρημύων ἀπὸ τῆς θείας
γραφῆς παραδίδωται. ἡ δὲ δόγμα τοιοῦτον
ὅτι. δύο πινδὺν καὶ ἡ ἀκρότατον πρὸς ἄλλη-
λα διεσκηκότων μέσον ὅτι ἡ ἀνθρώπων, τῆς τε
θείας καὶ ἀσωμάτου φύσεως, καὶ τῆς ἀλόγου
καὶ κτηνώδους ζωῆς. ἔξεσι γὰρ ἐκείνου τῇ
ἡρημύων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ συγκείμεναι θεωρεῖ-
σαι πῶς μοῖραν. τὸ μὲν θεῖον, ἡ λογικόν τε, καὶ
ὁμοεικὲς, ὅτι πῶς καὶ ἡ ἄρεα καὶ τῇ λυ ὁμο-
φορεῖν οὐ προσέεται, τὸ δὲ ἀλόγου, πῶς σωμα-
τικὴν καὶ σκευὴν καὶ διάπλασιν ἡ ἄρεα τε
καὶ τῇ λυ μεμδρισμῶν. ἐκείνου γὰρ τούτων
ἐστὶ πάντως ἐν παντὶ τῷ μετέχοντι τῆς ἀνθρώ-
πινος ζωῆς. ἀλλὰ πρὸς τὴν ἡ ἀνθρώπων καὶ
παρὰ τὴν πῶς ἀνθρώπων καὶ ἐκείνου διεξε-
λόντος ἐμάθομεν. ἐπιχρηματικῶς δὲ εἶναι τῷ
ἀνθρώπῳ πῶς πρὸς ἡ ἀλογον κοινωνίαν τε καὶ
συγλήψαν. πρὸς τὴν μὲν γὰρ φησιν, ὅτι ἐποίη-
σεν ὁ θεὸς καὶ ἡ ἀκρότατον θεοῦ ἡ ἀνθρώπων, ἡ
κνὺς ὅτι τῇ ἡρημύων, καὶ τῶς φησιν ὁ ἀπόστολος,
ὅτι ἐν τῷ τοιούτῳ ἡ ἀρεα καὶ τῇ λυ οὐκ ἐστὶν. εἴτα
ἐπάγει τῆς ἀνθρώπων φύσεως τὰ ἰδιώματα,
ὅτι ἡ ἀρεα καὶ τῇ λυ ἐποίησεν αὐτοὺς. τί οὖν ὅτι
τούτου μαθαίνομεν; καὶ μοι μηδεὶς νεμεσάτω

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκσης
 πρὸ ῥώθου πρὸς ἀγόνεον τὸν λόγον τῷ προκείμενῳ
 νοήματι. Θεὸς τῇ ἐαυτοῦ φύσει, πᾶν, ὅτι πρὸ
 ὅτι καὶ ἐννοίαν λαβεῖν ἀγαθόν, ἐκεῖνο ὅτι, μάλ-
 λον δὲ, παντὶ ἀγαθοῦ τῷ νοουμένου τε καὶ κατὰ
 λαμβανομένου ἐπέκτατον, οὐδὲ ἄλλο τι κτίσει
 πῶς ἀνθρωπίνῳ ζῶντι, ἢ ὅτι τὸ ἀγαθὸς εἶναι.
 τοιοῦτος δὲ ὢν, καὶ ὅτι εἴτε πρὸς πῶς δημιουργίαν
 τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁρμήσας, οὐκ ἀνὴρ
 μετελὴ πῶς τὸ ἀγαθότητος ἐνδείξασθαι δύναται,
 τὸ μὲν πρὸς ἐκ τῇ πρὸς ὁντων αὐτῷ, τὸ δὲ
 φρονήσας τῆς μεθυσίας, ἀλλὰ τὸ τέλειον τῆς
 ἀγαθότητος εἶδος ἐν αὐτῷ ὅτι, ἐκ τῆς καὶ πα-
 ραχρῆν τὸν ἀνθρώπον ἐκ τῶ μὴ ὄντος ἴς γένεσιν,
 καὶ ἀντιθέτῃ τῇ ἀγαθῶν ἀπορροαῖσιν. ἐπεὶ
 δὲ ὁ αὐτὸς τῇ καὶ ἐκαστον ἀγαθὸν ὁ κατὰ λόγον,
 οὐ μὲν οὖν ἐστὶν ἀεὶ μὴ ῥαδίως τῶν ὅτι λαβεῖν,
 ὅτι εἴτε πρὸς πῶς τῇ φωνῇ ἅπαντα συλ-
 λαβῶν ὁ λόγος ἐσήμανεν, ἐν τῷ ἴππῳ, καὶ ἴπ-
 να θεοῦ γινώσκοντες τὸν ἀνθρώπον. ἴσον γὰρ ὅτι
 εἴτε τῷ ἴππῳ, ὅτι παντὶ ἀγαθοῦ μέτοχον πῶς
 ἀνθρωπίνῳ φύσιν ἐποίησεν. ἴσον γὰρ πᾶσι μεν
 ἀγαθῶν τὸ βεῖον, ἐκεῖνου δὲ εἴτε ἴππων, ἢ ἐν τῷ
 πᾶσι εἶναι παντὶ ἀγαθοῦ, πρὸς τὸ ἀρχέ-
 τυπον ἢ ἴππων ἔχει πῶς ὁμοιότητα. οὐκ οὖν ἐστὶν
 ἐν ἡμῖν παντὶ μεν καλοῦ ἴδέα, πάσα δὲ ἀρε-
 τὴ καὶ ὁμοία, καὶ πᾶν ὅτι πρὸς ὅτι κατὰ
 τον νοῦ μενεν.

τον νοούμενον. ἐν δὲ τῇ πάντων καὶ ἡ ἐλπίς
 ρον ἀνάγκης εἶναι, καὶ μὴ ὑπεξέσθαι τινὶ φυ-
 σικῇ διωκείᾳ, ἀλλ' αὐτεξούσιον πρὸς ἡ δοκοῦν
 εἶναι τὴν γνώμην. ἀδὲ αὐτὸν γὰρ ἡ χρῆμα ἡ ἀ-
 ρετὴ καὶ ἐκούσιον, ἡ δὲ κατὰ φύσιν ἀναγκα-
 βεβιασμένον, ἀρετὴ εἶναι οὐ δύναται. ἐν πο-
 σι τοίνυν, τῆς φύσεως τῆς πρωτοτύπου καὶ ἁλούς
 ἡν χαρακτηρὰ φύσεως, ἡ μὴ κατὰ τὴν φύ-
 σιν εἶναι, οὐκ ἔστι ἀνὰ πάντα ὁμοίωμα, ἀλ-
 λά ταυτὴν ἐκείνο δὲ πάντων ἀναδεικνύεται
 ἡ ἐν παντὶ ἀπαράλλακτον. τίνα τοίνυν, αὐτὸς
 τε τῶ θεῷ, καὶ τῶ πρὸς ἡ θεῷ ὁμοιωμένου τὴν
 φύσιν καὶ ἀπορώμεν; ἐν τῷ, ἡ μὲν ἀκρίτως
 εἶναι, ἡ δὲ φύσιν κτίσεως ὑποστῆναι. ἡ δὲ τῆς τοιαύ-
 τῆς ἰδιότητος φύσιν, πάλιν ἐτέρων ἰδιωμά-
 των ἀπολλοῦ διὰ τὴν φύσιν. σωρομολογεῖται γὰρ
 πάντῃ τε καὶ πάντως, τὴν μὲν ἀκρίτως φύσιν
 καὶ ἀκρίτως εἶναι, καὶ ἀκρίτως εἶναι, τὴν
 δὲ φύσιν ἀδύνατον ἀλλοιωσεως συστῆναι. αὐ-
 τὴ γὰρ, ἡ ἐκ τῆς φύσιν ὄντος ἡ εἶναι πάροδος, κί-
 νησις τις ἐστὶ, καὶ ἀλλοιώσεως τῆς φύσιν ὄντος ἡ εἶναι,
 κατὰ ἡ θεῷ βούλημα μετισταμένου. καὶ ὡς πρὸς
 ἡν αὐτὴ τῶ χαλκοῦ χαρακτηρὰ καίσαρος φύ-
 να λέγει ἡ ἀναγέλιον, δι' οὗ μαρτυροῦμεν κατὰ
 μὲν ἡ πρόσημα τὴν ὁμοίωσιν εἶναι τῶ μεμορ-
 φωμένου πρὸς καίσαρα, ἐν δὲ τῷ ὑποκείμενῳ τὴν

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

διὰφοραν ἔχειν, οὕτω καὶ τὰ ἑν παρόντα λό-
 γον, ἀντὶ χαρακτηριστῶν τὰ ἐπιθεωρούμενα τῇ τε
 θεῷ φύσει καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ καὶ νοήσαντες, ἐν
 οἷς ἡ ὁμοιότης ὅσιν, ἐν τῷ ὑποκειμένῳ πλὴν διαφο-
 ραν ὅςθι δεισσομεν, ἢ τις ἐν τῷ ἀκτίσῳ καὶ τῷ κτι-
 σῷ καὶ διαφέρειται. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν ὡσαύτως
 ἔχει, καὶ αἰεὶ, ἡ δὲ διὰ κτίσεως γινώσκον ἀπὸ
 ἀλλοιωσεως τῶ ἐν ἡρώα, καὶ συγλυφῶς πρὸς
 πλὴν τοιαύτῳ ἔχει ἐροπὴν, διὰ τῶν οὗτως τὰ
 πάντα πρὶν γινώσκον αὐτῶν, καὶ ὡς φησὶν ἡ πε-
 φητεία, ἐπακολουθεῖς, μάλλον δὲ περὶ καὶ
 νοήσας τῇ προγνωστικῇ διωάμῃ πρὸς οὗ ῥέπει
 καὶ τὰ ἑαυτοκρατὲς τε καὶ αὐτεξούσιον τῆς ἀν-
 θρωπίνης προαιρέσεως ἢ κινήσεως, ἐπειδὴ ἡ ἐσόμε-
 νον εἶδεν, ἐπιτεχνᾷται τῇ φρονίῳ πλὴν πᾶσι ἡ ἄρ-
 ῃ καὶ τῇ λυ διαφορὰν. ἡ ἴσιν οὐκέτι πρὸς ἡ θεῖον
 ἀρχὴν τυφλὸν βλέπει, ἀλλὰ καὶ ὡς εἴρηται τῇ ἀ-
 λοτῶ τέρε προσωκείωται φύσει. πλὴν δὲ αἰτίαν
 τῆς τοιαύτης ἐπιτεχνήσεως μόνοι μὲν αὐτοὶ εἶναι
 οἱ τῆς ἀληθείας αὐτόπται, καὶ ὑπηρετεῖται τῶ λό-
 γον. ἡμεῖς δὲ, καὶ ὡς ὅτι διωάμεν, διὰ σοφισμῶν
 τινῶν καὶ φρονῶν φαντασθέντες πλὴν ἀλήθειαν,
 ἡ ἐν τῷ νομῷ ἐλθόν οὐκ ἀποφαντικῶς ἐκτιθέ-
 μεθα, ἀλλ' ὡς ἐν γυμνασίᾳ εἴδει τοῖς διγνώ-
 μωσι τῇ ἀκροαμένων περὶ ἡσόμεν. τὸ
 τοίνυν ὅσιν οὗ πᾶσι τούτων διανοήθημεν ;
 ἡ πᾶν ὁ

ἢ πᾶν ὁ λόγος, ὅτι ἐποίησεν ὁ θεὸς ἦν ἀνθρώπων,
τῷ ἀορίστῳ τῆς σημασίας ἅπαν ἐνδείκνυται
ἢ ἀνθρώπων. οὐ γὰρ συνωνομάει τῷ κτί-
σματι νῦν ὁ ἄδαμ, καὶ οὕτως ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἡ
ἰστέα φησὶν, ἀλλ' ὄνομα τῷ κτίσεντι ἀνθρώ-
πῳ, οὐχ ὅτις, ἀλλ' ὅ, καὶ θόλου ὅτιν. οὐκοῦν τῇ κα-
θολικῇ τῆς φύσεως κλήσει τοιοῦτον τι ὑπονοεῖ
ἐναγόμεθα, ὅτι τῇ θεῷ προγνώσει τε καὶ διωά-
μη πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῇ πρώτῃ κατὰ
σκοπῇ προλείπεται. καὶ γὰρ θεῷ μηδὲν ἀόριστον
ἐν τοῖς γεννημένοις παρ' αὐτῷ νομίζον. ἀλλ' ἐνέ-
χου τῇ ἐντὼν εἶναι ἡ πᾶσα καὶ μέρος, τῇ
τῷ πεποιηκότος σοφίᾳ προμετρούμενον. ὡς πρὸ
τοίνυν ὅτις ἀνθρώπος τῷ κατὰ ἡ σῶμα τοῦ
προλείρεται, καὶ μέρος αὐτῷ τῆς ὑπεστάσεως
ἡ πληρότητος ὅτιν, ἡ συναπαρτιζομένη τῇ ἐπιφα-
νεῖα τῷ σώματος, οὕτως οἶμαι καὶ θάπρ ἐν εἰ σῶ-
ματι, ὅλον ἢ τῆς ἀνθρωπότητος πλήρωμα τῇ
προγνωστικῇ διωάμῃ παρὰ τῷ θεῷ τῇ ὅλων
προλεχθῆναι. καὶ ὅτι διδάσκειν ἦν λόγον ἦν
ἢ πόντα, ὅτι καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἦν ἀνθρώπου,
καὶ ἢ κῶνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. οὐ γὰρ ἐν μόρι
τῆς φύσεως ἡ ἢ κῶν, οὐδὲ ἐν ἑνὶ τῷ καὶ αὐτῷ
θεωρουμένων ἡ χεῖρες, ἀλλ' ἐφ' ἅπαν ἢ γένος ἐπέ-
σης ἡ τοιαύτη δίδκει δύναμις. σημείον δὲ, πᾶσιν
ὡσαύτως ὁ νοῦς ἐγκαθίσταται, πάντες τῷ ὅτι-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
νοεῖσθαι καὶ προβουλεύειν τὴν δύναμιν ἔχειν,
καὶ τὰ ἄλλα πάντα, δι᾿ ὧν ἡ θεία φύσις ἐν τῷ
καθ' αὐτὴν γιγνόντι ἀπεικονίζεται. ὁμοίως ἔχει
ὅ,τε τῇ πρώτῃ τῷ κόσμῳ κατὰ σκῆψιν σωαντα-
δειχθεὶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ μὲν τῷ τῷ παντὶ σω-
τέλειαν γνησόμενος. ἐπίσης ἐφ' ἑαυτῇ φέρου-
σι τὴν θεῖαν ἡκονα. ὅθεν εἰς ἄνθρωπον κατωνο-
μάσθῃ τὸ πᾶν, ὅτι τῇ δυνάμει τῷ Θεοῦ, οὐτε ἵ-
παρώχῃται, οὐτε μέλει. ἀλλὰ καὶ εἰ προσδοκώ-
μενον ἐπίσης τῷ παρόντι τῇ πόσει καὶ τῇ πα-
ρῇ ἐνδὲρ γεία πόσει κατεῖται. πᾶσι βίνω ἡ φύ-
σις ἡ ἀπὸ τῇ πρώτων μέχρι τῇ ἐσχάτων δὴ κα-
σα, μία ἡς τῷ ὄντος ὅσιν ἡκόν. ἡ δὲ πρὸς τὸ ἄρρεν
καὶ θῆλυ τῷ γένει ὅθεν φεραὶ προσκατεσθῆ-
σθαι τελευταῖον τῷ πλάσματι ὅθεν τὴν αἰτίαν
ὡς οἰμοι ταύτην.

τί καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἐπαπορωτάς, ἡ μὲν
τὴν ἀμφοτέρων ἡ παιδοποιῖα, πῶς αὖ ἐγένοντο
αἱ ψυχαί, ἡ ἀναμφοτέρωσι διέμεναν οἱ
ἐξ ἀρχῆς ἄνθρωποι.

μᾶλλον δὲ, πρὶν τὸ προκείμενον διδρυνῆ-
σαι, κρεῖττον ἴσως τῷ προφερόμενου παρὰ τῇ
μαχόμενων ἡμῶν ἐπιζητήσαι τὴν λύσιν. λέγουσι
γὰρ πρὸ τῆς ἀμφοτέρωσιν μήτε τόκον ἴσσορεῖσθαι, μή-
τε ὡδίνα, μήτε τὴν πρὸς παιδοποιῖαν ὁμοιότητα.

ἀποικιστῶν δὲ τῶ παραδείσου μὲν πρὸς ἄμφο-
 τῶν, καὶ τῆς γυναικὸς τῇ ἡμετέρας τῇ ὁδῷ-
 νων καὶ τα κειθείσης, οὕτως ἐλθεῖν ἔν ἀσθεμῶς ἴσ
 γινώσκει γὰρ μὲν πρὸς ὁ μόνον, καὶ τότε τῷ παρ-
 οδοῦντος πρὸς ἀρχὴν γινώσκει. ἡ οὖν γὰρ μὲν ἐν
 τῷ παραδείσῳ οὐκ ἦν, ἔτε ὁδὸς, οὐτε τόκος, ἀνάγκη
 καὶ εἶναι φασὶν ἐκ τῶ ἀκολούθου λογίζεσθαι, μὴ
 αὖ ἐν πᾶσι γινώσκει τὰς τῇ ἀνθρώπων ψυ-
 χὰς, ἡ μὴ πρὸς ἑθνητῶν ἢ τῶ ἀθανάσιος χεῖρας με-
 τέπεισε, καὶ ὁ γὰρ μὲν οὐδὲ τῇ ἐπιγινωσκόντων σιωπῇ
 τῆρε πρὸς φύσιν, ἀντὶ τῇ ὑπεξίοντων ὅτι ὁ αὖ-
 τῶ ἀντεισάτων. ὥστε λυσιτελεῖσαι ἐρόπον τινα,
 πρὸς ἄμφο τῶν ἐπεισε λθούσιν τῇ ζωῇ τῇ ἀνθρώ-
 πων. ἔμφνε γὰρ αὖ ἐν τῇ τῇ πρωτοπλάστῳ
 οὐδὲ τῶ ἀνθρώπινον γένος, μὴ τῶ κατὰ ἐν θανά-
 τον φόβον πρὸς οὐδὲ καὶ πρὸς φύσιν ἀνακινή-
 σεντος. ἀλλ' ἐν τούτοις πάλιν ὁ μὲν ἀληθὴς λό-
 γος, ὡς τίς ποτε ὦν τυγχάνει, μόνοις αὖ εἴη δῆλος
 τοῖς κατὰ παῦλον, τὰ τῶ παραδείσου μυθεῖ-
 σιν ἀπὸ ῥήματα. ὁ δὲ ἡμέτερος τοιοῦτος ὅστις. ἀν-
 τιλεγόντων ὅτε τῶ σαδδουκαίων τῶ κατὰ πρὸς
 ἀνάστασιν λόγῳ, καὶ πρὸς ὁ λύνει μὲν ἐκείνῳ γυ-
 ναικῇ πρὸς τοῖς ἐπὶ τῶ γινωσκόντων ἀδελφοῖς ἴσ σύ-
 στασιν τῶ κατὰ ἑαυτῶν δόγματος προφρόντως,
 εἴτα τίνος μὲν πρὸς ἀνάστασιν εἶσαι πωθανομέ-
 νων, ἀποκρίνεται πρὸς ἑν λόγον ὁ κύριος, οὐ μόνον

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
νον εὖ σαδιδουκαίου παιδύων, ἀλλὰ καὶ πᾶσι
τοῖς μεταταῦτα, τῆς ἐν τῇ ἀνάστασει ζωῆς φα-
νόρων ἢ μυστήριον. ἐν γὰρ τῇ ἀνάστασει φησὶν, οὐτε
γάμουσιν, οὐτε γαμήσκονται, οὐτε ἔσθ' ἀποθανεῖν
ἐτι δύνανται. Ἰσάγγελοι γὰρ εἰσὶ καὶ υἱοὶ θεοῦ εἰσὶ, τῇ
ἀναστάσεως υἱοὶ ὅντες. ἡ δὲ τῆς ἀναστάσεως χά-
ρις οὐδὲν ἐτόρον ἡμῶν ἐπαγγέλλεται, ἢ τὴν εἰς
τὸ ἀρχαῖον τῇ πεπρωκότων ἀποκατάστασις.
ἐπάνοδος γὰρ ἔστι ἐν τῇ πρώτῃ ζωῇ ἡ
προδοκωμένη χάρις, ἣν ἀποβλήθηται τῇ πα-
ραδείσου πόλιν εἰς αὐτὴν ἐπανάγκυσα. εἰ δὲ τὴν
τῇ ἀποκατάστασις μελὼν ζωὴ πρὸς τὴν τῇ ἀγγέ-
λων οἰκείως ἔχει, δηλονότι, ὁ πρὸ τῆς παραβά-
σεως βίος, ἀγγελικός ἔστι ἦν. διὸ καὶ ἡ πρὸς τὸ ἀρ-
χαῖον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπάνοδος ἥτις ἀγγέλοις
ὁμοίωται. ἀλλὰ μὲν καὶ εἰρητῇ, γάμου παρ'
αὐτοῖς οὐκ ὄντος, ἐν μυστήριον ἀπείροις αἰσπραταῖς
τῇ ἀγγέλων εἰσὶν. οὐτω γὰρ ἐν ταῖς ὁπασίας οὐ
δακνὴλ διηγήσατο. οὐκοῦν κατὰ τὴν αὐτὴν
ἐρώων, εἴπερ μηδεμία παραδροπή τε καὶ ἕκαστος
ἀπὸ τῆς ἀγγελικῆς ὁμοιότητος εἰς ἀμφοτέρω ἡ-
μῶν ἐγένετο, οὐ καὶ οὐδὲ ἡμεῖς τῇ γάμου πρὸς τὴν
πληθυσμὸν ἐδέχθημεν. ἀλλ' ὅς τις εἰς ἐν τῇ
φύσει τῇ ἀγγέλων τῇ πλεονακμοῦ ἐρώων, ἀρρε-
τος μὲν, καὶ ἀνεπινόητος σοφασμοῖς ἀνθρωπίνους,
πληρὺ ἀλλὰ πάντως εἰς, οὕτως ἀνὴρ ἐν τῇ

ἐν
τῶν
τῶν
ἐν
ἀνθ
γάμ
καὶ
τῶν
οἱ τῶν
φῶν
ἡν δ
εἰς γ
οἱς τ
δακν
τῶν
ἐν
σκη
εἰς φ
πρὸς
μῶν
εἰς τ
τῶν
γεν
ἐν
χῶν
καὶ τ

βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἐλαττώμενων ἀνθρώ-
πων ἐνέργησιν, ἥς ὁ θεοσμικὸν ἔσθ' ὅτι βελήης
τῷ περιηκότι μέτρον ὁ ἀνθρώπινον αὐξάν. ἡ δὲ
συνωχρεῖται τις ἐπιζητῇ ὅτι τῆς γλυείσεως τῷ
ἀνθρώπων ἑρώων, ἡ μὴ προσεδέχθη τῆς οὐχ τοῦ
γάμου συνδράσας ὁ ἀνθρώπου, ἀντρωθήσομεν
καὶ ἡμεῖς ὅτι τῆς ἀγγελικῆς ὑποστάσεως ἑρώων,
πῶς ἐν ἀπείροις μυριάσιν ἐκείνοι, καὶ μία οὐσία
ὄντες, καὶ ἐν πολλοῖς ἀειθμούμενοι. ὅτι γὰρ πρὸς
φύσιν ἀποκρινόμεθα τῷ πρὸς δόξον, πῶς αὖ
ἦν δὴ καὶ τῷ γάμου ὁ ἀνθρώπου, ἡ πόντες, ὅτι καὶ
ἡσὶ γάμου χεῖς οἱ ἄγγελοι. ὁ γὰρ ὁμοίως ἐκεί-
νοις ὅτι ἀνθρώπου εἶναι πρὸ τῆς παρὰ βίας,
δείκνυσιν ἡ ἥς ἐκείνο πάλιν ἀποκρινόμενοις. τοῦ
των οὕτω ἡμῖν οὕτω διδουκρινησάντων, ἐπὶ ἀνιτέον
ὡς ὅτι πρὸς δόξον λόγον. πῶς μετὰ πᾶν κατὰ
σκηδὴν τῆς φωνῆς πᾶν κατὰ ὁ ἄρρον καὶ ἡ λυ
οὐχ φορὰν ὁ θεὸς ἐπιτεχνάται τῷ πλάσματι,
πρὸς ὅτι γὰρ φημι χρήσιμον εἶναι ὁ πρὸς δόξον
μὲν ἡμῖν θεώρημα. ὁ γὰρ τὰ πάντα παρὰ κατὰ
ἥς ὁ εἶναι, καὶ ὅλον ἐν ὅτι ἰδίω θελήματι ὁ ἀνὴρ πρὸς
πᾶν θείαν φωνὰ οὐχ μορφώσας, οὐ καὶ κατὰ ὅλι-
γον πρὸς δόξον ὅτι ἐπιγνωσμένων ἀνέμενεν ἰδεῖν
ὡς ὅτι ὁ ἰδίον πλάσμα ὅτι ἀειθμὸν τῷ ψυ-
χῶν τελειούμενον, ἀλλ' ἀθρόως αὐτῷ πλάσμα-
τι πᾶσιν πᾶν ἀνθρώπινω φύσιν οὐχ τῆς πρὸ

Γρηγορίου ἐπισκόπου νύσσης
γνωστικῆς ἐνδργείας καὶ τα νοήσας, καὶ τῇ ὑψι-
λῇ τε καὶ ἰσαγγέλῳ λήξῃ τιμήσας. ἐπειδὴ προε-
δε τῇ ὁρατικῇ διωάμει, μὴ δὲ θυαρούμεν πρὸς
τὸ καλὸν πῶς προαίρεσιν, καὶ δὲ εἶδεν τῆς ἀγ-
γλικῆς ζωῆς ἀσπίπτουσαν. ὡς αὖ μὴ κολη-
βοθείη τὸ τῇ ψυχῶν τῇ ἀνθρωπίνων πλῆθος
ἐκπεσόν, ἐκείνου τὸ εἶδος, καὶ οὐκ οἱ ἄγγελοι πρὸς
τὸ πλῆθος ἠνέχθησαν, δὲ εἶδεν πῶς κατὰ λη-
λον τοῖς ἰσάμῳ τῶν κατωλιωθῆσι τῆς αὐξή-
σεως ἐπίνοιαν ἐγκατασκυάξῃ τῇ φύσει. ἀπὲρ
τῆς ἀγγελικῆς μεγαλοφυΐας, τὸν κτηνώδη τε
καὶ ἄλογον τῆς δὲ ἀλλήλων δὲ δόχης εἶδον ἐμ-
φυτεύσας τῇ ἀνθρωπότητι. ἐν ταύτῃ μοι δοκεῖ
καὶ ὁ μέγας δαβὶδ κατωικτιζόμενος τῷ ἀνθρώ-
που πῶς ἀθλιότητα, τοιούτοις λόγοις κατὰ θρη-
νῆσαι πῶς φύσιν. ὅτι ἀνθρώπος ἐπὶ τῇ ὥν οὐ συ-
νῆκε. ἱμῶν λέγων, πῶς πρὸς εἶδον ἄγγελους ὁμο-
τιμίαν. δὲ εἶδεν φησὶ, παρεσιωβλήθη τοῖς
κτῆνεσι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς. ὅν-
τως γὰρ κτηνώδης ἐγένετο ὁ πῶς εἶδον ταύτῃ
γένεσιν τῇ φύσει παραδεξάμενος, δὲ πῶς πρὸς
τὸ ὑλῶδες εἶσπιν.

ὅτι τὰ ἄλογα ἐν ἡμῖν πάθῃ, ἐκ τῆς πρὸς
πῶς ἄλογον φύσιν συγγενείας
τὰς ἀφορμὰς ἔχει.

οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης, καὶ τὰ
καθ' ἑαυτὸν πάθη, οἷον ἐκ λίνος πηγῆς σωδοθέν
τα πλεμμερῆν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ. τεκμή-
ριον δὲ τῇ λόγων, ἢ τῇ παθημάτων συγγνώμῃ,
κατὰ τὸ ἴσον ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐμφαινο-
μένη. οὐ γὰρ δὴ δέμας τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τῇ κα-
τὰ τὸ θεῖον εἶδος μεμορφωμένη, τῆς ἐμπαθεύ-
σας διαδέσεως προσμαρτυρεῖν τὰς πρώτας ἀρ-
χάς. ἀλλ' ἐπειδὴ προσήλθεν ἄς τὸν κόσμον τῶ-
τον ἢ τῇ ἀλόγων ζωῇ, ἔχον δέ τι ὁλὴ πῶς ἡμετέραν
αἰτίαν τῆς ἐκείθεν φύσεως καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὸ
κατὰ πῶς γένεσιν λέγω, συμμετέχον ὁλὴ τούτου
καὶ τῇ λοιπῶν τῇ ἐν ἐκείνῃ θεωρουμένων τῇ
φύσει. οὐ γὰρ κατὰ τὸν θυμὸν ἔστι τὸ ἀνθρώπου
ἢ πρὸς τὸ θεῖον ὁμοίωσις, οὐτε ὁλὴ τῆς ἡδονῆς ἢ ὑ-
πὸ δρέχοντα χαρακτηρίζεται φύσις, ἀφ' ἧς τε
καὶ θράσος, καὶ ἡ τῶ πλείονος ἐφείσις, καὶ τὸ πρὸς
τὸ ἐλαττοῦ αἰσῶσις, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
πρόρρω τῶ θεοπροφῶς χαρακτηρῶσι. ταῦτα
τοίνυν ἐκ τῶ ἀλόγου μόρου ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσις
πρὸς ἑαυτὴν ἐφειλκύνετο. οἷς γὰρ ἡ ἀλογος
ζωὴ πρὸς σωτηρίαν ἑαυτῆς ἡσφαλίωται, ταῦ-
τα πρὸς τὸ ἀνθρώπινον μετενεχθέντα βίον, πά-
θη ἐχέειτο. θυμῷ μὲν γὰρ σωτηρεῖται τὰ ὁμο-
βόρα, φιληδονία δὲ τὰ πλεονομῶντα τῇ ζώων
σώζῃ. ἐν ἀνακινῇ ἡ ἀφ' ἧς, καὶ ἐν δυνάτω.

Τριηγεῖον ἐπισκόπου Νύκτας
τοῖς ἰαχυροτέροις ὁ φόβος. ἐν δὲ πολύβριμον, ἡ
λαίμυργα. καὶ δὲ διαμῦρτεῖν οὐ τινοσοῦν τῇ
καθ' ἡδονῇ, λύπης ὑπόθεσις ἐν τοῖς ἀλόγοις
ἔστι. ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα ὅλα τῆς
κτνωώδους γενέσεως σωφισήλασε τῇ τῷ ἀνθρώ-
που κατὰ σκότη. καὶ μοι συγκεχωρήστω κατὰ
ἵνα πλαστικῶς θαυματοποιῶν διαγράψαι τῷ
λόγῳ πῶς ἀνθρωπίνῳ ἔκονα. καθὰ πόρ γὰρ ἐστὶν
ἰδεῖν ἐν τοῖς πλάσμασι τὰς διαγλύφους μορ-
φὰς, ἃς μηχανῶνται πρὸς ἐκπληξιν τῇ ἐν
τυγχανόντων οἱ τὰ τοιαῦτα φιλοτεχνουῦτες,
μᾶλλον κεφαλῇ δύο μορφὰς προσώπων ὑποχαρακ-
τῶντες, οὕτω μοι δοκεῖ διπλῶς φέρειν ὁ ἀνθρώ-
πος πρὸς τὰ ἐναντία πῶς ὁμοιότητα. τῷ μὲν
θεοειδεῖ τῆς διανοίας πρὸς δὲ θεῖον κάλλος με-
μορφωμένος, ταῖς δὲ κατὰ πάθος ἐκκινουμέναις
ὁρμαῖς πρὸς δὲ κτνωώδους φέρων πῶς οἰκνότη-
τα. πολλὰς δὲ καὶ ὁ λόγος ἀποκηνοῦται ὅλα
τῆς πρὸς δὲ ἄλλοθεν ῥοπῆς τε καὶ διαθέσεως συγ-
κελύπτων τὸ κρεῖττον τῷ χεῖρονι. ἐπειδὴ γὰρ
ἵς πρὸς ταῦτα πῶς διανοητικῶς ἐνδύγεται κα-
τελκύσει, καὶ ὑπερέστην γενέσθαι τῇ παθῶν
ἐν λογιζομένων ἐκβιάσθαι, παραδροπὴ τις γίνε-
ται τῷ ἀνατοῦ χαρακτῆρος πρὸς πῶς ἄλλογον ἔ-
κονα, πάσης πρὸς ὅσον μεταχαρασμομένης τῆς
φύσεως. καθὰ πόρ γὰρ γινώσκουσιν τῷ λογιζομένῳ
τὰς τῇ

τὰς τῇ παλαιότητι ἀρχαίς, καὶ δι' ὁλίγων δὲ
 πάλιν ἐπαύξοντος. πῶ γὰρ παρ' ἑαυτῶ συ-
 νόρριαν χρίσας τῷ πάθῃ, πολύχρως καὶ ἀμει-
 λαφῇ πῶ τῇ ἀτόπων γένεσιν ἀπειργάσθητο. οὐ-
 πως ἡ οὐρανία, πῶ μὲν ἀρχὴν ἔχον ἐκ τῆς πρὸς
 εἰς ἄλογον ὁμοιώσεως, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνθρώπinois
 πημελήμασι προσηξήθη, τοσαύτας διαφο-
 ρὰς τῇ κατὰ πῶ ἡδονῇ ἀμφοτερομενῶν γένε-
 σις, ὅσας ἐν τοῖς ἀλόγοις οὐκ ἔστιν εἶναι. οὐ-
 πως ἡ πρὸς τὴν θυμὸν ἐκείνην, συγκατὰ μὲν
 ὅτι τῇ τῇ ἀλόγων ὁρμῇ, αὐξέται δὲ τῇ τῇ λο-
 γισμῶν συμμαχία. ἐκείθεν γὰρ ἡ μὴν, ὁ φθό-
 νος, ὁ ψόδος, ἡ ἐπιβουλή, ἡ ὑπόκεισις. ταῦ-
 τα πάντα τῆς ἐκείνης τῆς νοῦ γένεσιν ὅτιν.
 ἡ γὰρ γένεσις τῆς ἐκ τῇ λογισμῶν συμμα-
 χίας ὁ πάθος, ὁ κύμωρος τις καὶ ἄτονος ὁ θυμὸς
 κατὰ λείπεται, ὁ μολύβδος δὲ κῶ ὁ μὲν τε γι-
 νόμενος, καὶ οὐτὺς ἀπολύμενος. οὕτως ἡ πῶς
 συκατὰ λαιμῶν πῶ πλεονεξίαν ἐκείνην, καὶ
 ὁ τῶ ἡ πῶ γένεσις τῆς ὑπὸ ἡφανείας
 ἀρχῇ, καὶ τὰ κατὰ ἡ κατὰ πάντα τῆς κτηνώ-
 δοῦ ἀλογίας ἀφορμηθέντα, ὅτι τῆς ἐκείνης τῆς
 νοῦ χρίσεως κατὰ ἐγένετο. ὡς πῶ οὐ καὶ ὁ
 ἐμπάριν, εἰ πῶ ὁ λογισμὸς τῇ τοιούτων κτη-
 μάτων ἀνέμετα λάβει ὁ κῶ, ὡς ἀρετῆς εἰ-
 σδος ἐκείνων τούτων ἀντιμεθίσταται. ποιεῖ γὰρ

Τριγυρίου ἐπισκόπου Νύσσης
ὁ μὲν θυμὸς πρὸς ἀνδρίαν, ἢ δὲ δαλὸν πρὸς ἀσπρά-
λειαν, καὶ ὁ φόβος πρὸς δὲ πείθειαν, ἢ μῦσος δὲ
πρὸς τῆς κακίας ἀποστροφῇ, ἢ δὲ ἀγαπήλικη δύ-
ναμις πρὸς ἢ ἀληθῶς καλὸν ἐπιθυμίαν. ἢ
δὲ γαῦρον τῷ ἢ θοῷ, ἢ πρὸς αἴφῃ τῷ παθημάτων,
καὶ ἀδύνατον ἢ πρὸς τῷ κακοῦ διαφυλάσσει ἢ
φρόνημα. ἐπαινεῖ δὲ ἢ τοιοῦτον τῆς ἐπαύσεως
εἶδος, ἢ ὁ μέγας ἀπόστολος, συνεχῶς ἐγχελεύ-
μενος τὰς ἀνὰ φρονεῖν. καὶ οὕτως ἐστὶν δύρεῖν, ὅτι
πάντες ἢ τοιοῦτον κίνημα τῷ ἢ ψυχῇ τῆς διανοίας
συνεπαρόμενον, τῷ κατὰ πρὸς θεῖαν φωνὴν καὶ
ἀφ' συζηματίζεται. ἀλλ' ἐπειδὴ βαρεῖα τις ὅτι
καὶ κατωφύγει ἢ τῆς ἀμφοτέρων ῥοπῇ, πλείον
ἢ ἐπὶ τὸν γίνεται. μάλλον γὰρ τῷ βαρεῖ τῆς ἀ-
λόγου φύσεως συγκατασπᾶται ἢ ἡγεμονικὸν
τῆς ψυχῆς, ἢ πρὸς τῷ ἢ ψυχῆς διανοίας ἢ βα-
ρύτε καὶ χοῖκον ἀνυψοῦται. οὐδ' ὅτι πολλὰς
ἀγνοεῖας ποιεῖ ἢ θεῖον δῶρον ἢ πρὸς ἡμᾶς ἀθλιό-
της, οἷον πρὸς πείον ἢ δεχθῆς τῷ κατὰ πρὸς φωνῇ
καὶ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς ἐπιπλάσσουσα.
οὐκοῦν συγγνωστοί πως εἰσὶν οἱ πρὸς τὰ τοιαῦ-
τα βλέποντες, εἴτα πρὸς θεῖαν μορφήν ἐν ἑαυτοῖς
εἶναι οὐκ ἀνέχοντες σωπιδέμενοι. ἀλλὰ οὐδ' ἢ
κατωφύγει τῶν βίων ἐξέσι πρὸς θεῖαν ἐν τοῖς
ἀνθρώποις φωνὴ βλέπειν. ἢ γὰρ ἐμπαθῆς τις καὶ
σάρκενος ὧν ἀπιστεῖται ποιεῖ ἢ ἀνθρώπον ὡς
θεῖον

θεῖον
ἀνδρ
βαλε
πρὸ
ἢ δ
μοι
κα
ρος
τοῖς
νος
λος
ἢ δ
ἐπαι
καὶ ὁ
καὶ
ξέπ
σαδ
ζω
σιλε
μόν
σιν
ματ
ἢ μ
ρατ
λαγ

θεῶν καὶ ἁλὶς κεκοσμημένον, ὃ ὑψηλὸς πάντως πλὴν
ἀρετῶν, καὶ ἡσυχαστῶν ἐκ μολυσμάτων, βε-
βαιώσει σοι πλὴν πρὸς τὸ κρείττον ἐν τῇ ἀνθρώ-
πων ὑπόληψιν. οἷον, κρείττον γὰρ ἐν ὑποδείγμα-
τι δεῖξαι τὸν λόγον, ἀπὸ λείψαν τῶ τῆς σαρκοῦ
μολύσματι τὸ τῆς φύσεως ἡμέτερος ἡ τῇ ἐν τῇ
ἡσυχίᾳ γινώσκων, ἡ ἐκ τῆς τύχης, ἢ ἐκ τῆς ἑτε-
ρος ἐν τῇ ἡσυχίᾳ μνημονεύεται, ἀλλ' ἐν μωσῇ, καὶ
τοῖς ἡσυχίοις ἐκείνων, ἡσυχία δὲ φυλάττει τῆς ἡσυχί-
ας μορφὴ. ἐν οἷς τοίνυν οὐκ ἡμαρῶν τὸ ἡμέ-
τερος, ἐν τούτοις ἐκ τῆς ἡσυχίας λεγομένων πίσις
ἔστιν, ὅτι ἀνθρώπου τῷ θεῷ μέμνηται γέγονεν. ἀλλ'
ἐπαιχύνεται ἡ τῆς τύχης, τῷ δὲ βρώσεως ἡμῶν
ἡσυχία ὁμοιότητά τῇ ἀλόγων πλὴν ζώων σωεσάναι,
καὶ δὲ τῷ ἀνάξιον ἡγείται τὸν ἀνθρώπου τοῦ
ἡσυχίᾳ θεοῦ πεπλάσθαι δοκεῖν. ἀλλ' ἐλπι-
ζέτω τῆς λειτουργίας ταύτης ἀτέλῃαν δοθῆ-
σεαὶ τῇ φύσει ὥστε ἡσυχία πλὴν πρὸς δόκω μένειν
ζωῶν. οὐ γὰρ ἔστι, ἡσυχίᾳ φησιν ὁ ἀπόστολος, ἡ βα-
σιλεία τοῦ θεοῦ βρώσεως καὶ πόσις, οὐδὲ ἐπ' αὐτῷ
μόνῳ ζῆσεσθαι τὸν ἀνθρώπων ὁ κύριος προηγόρευ-
σεν, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκ καρποφωσμένη δὲ σό-
ματος θεοῦ. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως, ἡσυχίαν
ἡμῶν ὑποδηκνυούσης τὸν βίον, βρώσεως δὲ πα-
ρὰ τοῖς ἀγγέλοις οὐκ οὐσίς, ἡσυχίᾳ πίσις τῷ ἀπαλ-
λαγήσεσθαι τῆς τοιαύτης λειτουργίας τὸν ἀνθρῶν,

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
ἐν ἡσυχαστικῇ οὐμοιότητι τῇ ἀγγέλων ζήσόμενον.

Πρὸς τοὺς λέγοντας, πάλιν ἐν βρώσει, καὶ ἐν πό-
σει εἶναι τῇ ἐλπιζομένῳ ἀγαθῶν πλὴν ἀπό-
λαυσιν, οὐκ ἔστι ἀρχὴς ἐν τῷ παραδεί-
σῳ γὰρ γράφεται, οὐκ ἐστὶν τοῦ τῶς
ἐν ἀνθρώπων ζῆν.

Ἀλλ' ἴσως τις οὐκ εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν τῆς ζωῆς
εἶδος ἐπανελθούσας λέγει ἐν ἀνθρώπων, εἴγω
πρότερον μὲν ἐν τῷ ἐσθίειν ἢ μεν, μετὰ ταῦτα
δὲ τὴν τοιαύτης λειτουργίας ἀφεθισόμεθα. ἀλλ'
ἐγὼ τῆς ἀγίας ἀκούων γραφῆς, οὐ μόνον σωμα-
τικῶς ἐπίσταμαι βρῶσιν, οὐδὲ πλὴν οὐκ σαρκὸς
διφροσύνην, ἀλλὰ ἵνα καὶ ἐτέραν οἶδα ροφήν,
ἀναλογίαν τινὰ πρὸς πλὴν τῆς σώματος ἐχούσαν, ἥς
ἢ ἀπόλαυσις ἐστὶ μόνον πλὴν ψυχῶν οὐκ ἐβαίνει.
φάγετε τῇ ἐμῶν ἀρτῶν, ἡ σοφία τοῖς πεινῶ-
σι οὐκ ἐκλείνεται. καὶ μακαρίζετε πλὴν τοιαύ-
την βρῶσιν πεινῶντας ὁ κύριος. καὶ εἴ τις διψᾷ
φθισιν, ὀρχήστω πρὸς με, καὶ πίνετω. καὶ ὁ μέ-
γας ἡσυχαστής, πίετε διφροσύνην τοῖς διψατοῖς
ἐπαίψιν τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν ἐκμελύνετε.
ἔστι δὲ τις καὶ ἀπειλή περὶ ψυχῆς κατὰ τῇ τι-
μωρίας ἀξίῳ, ὡς λιμῶν κολαθισμῶν.
ὁ δὲ λιμὸς οὐκ ἀρτῶν τίς ἐστὶν ἀρεία, καὶ ὕδα-
τος, ἀλλὰ λόγου ἐπίληψις. οὐ λιμὸν γὰρ ἀρτῶν
φθισιν,

φῆσιν, ἡ δὲ λῆαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τῷ ἀκούσαι
 λόγων κυρίου. οὐκοῦν τῆς τῷ θεοῦ φυτείας τῷ
 εὐ ἐδὲμ, ἐρυφὴ δὲ ἡ ἐδὲμ ὁρμῶν δέεται, ἄξιον τι-
 νὰ ἔν ἡμερῶν ἐννοῆσαι προσήκει, καὶ ἐρέφει
 ὅτι τούτου μὴ ἀμφιβάλλειν ἔν ἀνθρώπων, καὶ μὴ
 πάντως πῶ παροδικῶ, καὶ ἀπόρρητον ταύτῃ
 ῥοφῶν ἡδὲ τῷ παραδείσῳ ὁμοιωθεὶς ἐννοεῖν.
 ἔχρ παντός φησι ξύλου τῷ εὐ τῷ παραδείσῳ
 βρώσει φαγῇ. τίς δώσει τῷ ὑγιένως πεινῶντι
 ἔξυλον ἐκεῖνο ἔν τῷ παραδείσῳ, ἔν παντὶ
 ἀγαθῷ πδληπτικόν, ὡς ὄνομα ὅτι ἔν πᾶν, οὐ
 χερίζεται τῷ ἀνθρώπῳ πῶ μετουσίαν ὁ λόγος ;
 τῷ γὰρ γλυκῶ τε καὶ ὑπὲρκειμένῳ λόγῳ πᾶ-
 σα τῇ ἀγαθῶν ἰδέα πρὸς ἑαυτῷ συμφυῶς ἔ-
 χει, καὶ εὐ ἔν ὅλον ὅτι. τίς δὲ με τῆς συμμιγῶς
 τε, καὶ ἐπαμφοτέρωθεν τῷ ξύλου γένεως
 ἀφῆσται ; πάντως γὰρ οὐκ ἄδηλον τοῖς διορα-
 τικωτέροις, τί ἔν πᾶν ἐκεῖνο, οὐ ἡμερῶς ἡ ζωή.
 καὶ πάλιν, τί ἔν ἐπίμικτον ἔστιν, οὐ πδρασ ὁ
 θαύματος. ὁ γὰρ τῷ παντὶ πῶ ἀπόλαυσιν ἀφῆ-
 νως πρθεῖς, λόγῳ ἔνι πάντως καὶ πρμηθεία τῆς
 τῇ ἐπικοίνων μετουσίᾳ ἀπείργει ἔν ἀνθρώ-
 πον. καὶ μοι δοκεῖ, ἔν μέγαν διαβίῃ, καὶ ἔν
 σοφὸν ὁλομῶντα διδασκάλους τῆς τῷ λόγῳ
 ῥύτου παραλαβεῖν ἐξηγήσεως. ἀμφοτέροι γὰρ
 τῆς συμεχωρημένης ἐρυφῆς μίαν ἡγουῶται

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
πῶς χάριν, αὐτὸν ὅντως ἀναθόν, ὃ δὲ καὶ πᾶν
ἔστιν ἀναθόν. διαβίδῃ μὲν λέγων, καὶ ταῖς φύφισιν
τῶ κυρίου. σολομῶν δὲ πῶς σοφίαν αὐτῷ, ἥ τις
ἔστιν ὁ κύριος, ξύλον ζωῆς ὀνομάζων. οὐκοῦν ταῦ
τόν ἔστι τῷ τῆς ζωῆς ξύλῳ ὅτι πᾶν ξύλον, οὗ πῶς
βρωσιν, τῷ κατὰ θεὸν παλαστήσι τοῦ λόγου δι-
δῶσιν. ἀλλὰ διαιρεῖται δὲ τῷ ξύλῳ τούτῳ ἑτε-
ρον ξύλον, οὗ ἡ βρωσις καλοῦ καὶ κακοῦ γινώ-
σις ἐστίν, οὐκ ἰδιαζόντως ἐκείτηρον τῷ κατὰ ὅτι
ἐναντίον σημεῖον καὶ μὲν καὶ κακοῦ φοροῦν
τος, ἀλλὰ τινα συγκεχυμένον, καὶ σύμμιχτον
καρπὸν ἔχον καὶ τῶν κατὰ τῆς ἐναντίας συγκεχυ-
μένον φασίτησιν. οὗ καὶ μὲν πῶς βρωσιν ὁ ἀρ-
χηγὸς τῆς ζωῆς, συμβουλεύει δὲ ὁ ὅτις, ἵνα τῷ
θανάτῳ κατὰ σκευάσῃ πῶς εἰσοδόν. καὶ πιθανὸς
γίνετῃ συμβουλεύσας, ὅτι χροία τινι καὶ ἡδονῇ ὅτι
καρπὸν πᾶσι χρώσας, ὡς αὐτὸ φθείη τὴν ἡδέως, καὶ
πῶς ὅρεξιν πρὸς πῶς γούσιν ὅτι πᾶσι θέσειεν.

Τίς ἡ ἐν τῷ παραδείσῳ ζωὴ, καὶ τὴν
ὅτι ἀπηγορευμένον ξύλον.

Τί οὖν ἐκεῖνο ἔστιν, ὃ καλοῦ τε καὶ κακοῦ συ-
γκεχυμένον ἔχει πῶς γινώσιν, ταῖς δὲ αἰσθησεως
ἡδοναῖς ἐπὶ πᾶσι τοῖς. ἀλλὰ μὴ πόρρω τῆς ἀλη-
θείας παρασχεζόμεναι τῇ τῷ γνωστῷ ὁρῶν καὶ
ἀφορμῇ τῆς θεωρίας συγχρόμενος. οἱ μὲν
γὰρ οὐκ

γὰρ οὐκ ἐπισήμιω ἐνταῦθα παρὰ τῆς γραφῆς
νοεῖσθαι τὴν γνώσιν, ἀλλὰ ἵνα διαφορὰν ἐκ τῆς
γραμμικῆς σωηθείας δεικνύω, γνώσεως τε καὶ
διακρίσεως. ὅτι μὲν γὰρ διακρίνειν ἐπιστημῶν ὅτι
καλὸν ἐκ τῆς κακοῦ, τελειοτέρως ἔξωθεν εἶναι
φῆσιν ὁ ἀπόστολος, καὶ γε γυμνασμιῶν αἰσθητη-
ρίων. διὸ καὶ πρόσταγμα τοῦτο, πάντα δο-
κιμάζειν, καὶ τῶν πνευματικῶν ὅτι διακρίνῃ ἰ-
δίῳ εἶναι φησὶν. ἡ δὲ γνώσις οὐ πανταχοῦ τὴν
ἐπισήμιω τε, καὶ τὴν ἰδίῳ φηγεῖται κατὰ ὅ-
σημιόμοτον, ἀλλὰ τὴν πρὸς ὅτι κεχρησμένον
διάδειξιν. ὡς, ἐγὼ κύριος ὅτι ὄντας αὐτῶν. καὶ
πρὸς ὅτι μαρτυρεῖται φησὶν, ὅτι ἐγὼν σὲ παρὰ
πάντας. πρὸς δὲ ὅτι ἐκ κακίας κατεγνωσμένων,
λέγει ὁ τὰ πάντα ὅτι, ὅτι οὐδέποτε ἐγὼν
ὑμᾶς. οὐκοῦν ὅτι ξύλον, ἀφ' οὗ ἡ σύμμικτος γνώ-
σις καρποφορεῖται, τῇ ἀπηγορευμένων ὅτι.
μέμικται δὲ διατῇ ἐναντίων ὅτι καρπὸς ἐκείνης,
ὁ σωτήριον ἔχον ἐαυτῶν ὅτι ὅτι. τάχα κατὰ
ὅτι λόγον ὅτι, ὅτι οὐ γυμνὸν πρόκλητος ὅτι κα-
κὸν αὐτῶν ἐφ' ἐαυτῶν κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν φαινό-
μενον. ἡ γὰρ ἂν ἀπρακτος ὡς ἡ κακία, μηδενὶ
προσμεχρωσμένη καλῶ τῶ πρὸς ἐπιθυμίαν
αὐτῆς ἐφελκομένη ὅτι ἀπατῶμενον. νυνὶ δὲ
σύμμικτος πῶς ἐστὶν ἡ τοῦ κακοῦ φύσις. ἐν μὲν
τῶ βάθει ὅτι ὁλεθρον, οἷον ἵνα δόλον ἐγκεκρυμ-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
μείνον ἔχουσα, ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ τὸ φαινόμενον ἀ-
πᾶν τοῦ κεφαλῇ ἵνα φαντασίαν παραδιδύνουσα.
κεφαλὴν δοκεῖ τοῖς φυλαργύροις ἢ τῆς ὕλης ὀ-
χροία. ἀλλὰ ῥίζα πάντων τῇ κεφαλῇ ἢ φυλαργ-
γυρία γίνεται. τίς δ' αὖ ἰδὼν τὴν δυσώδη βόρβο-
ρον τῆς ἀκολασίας κεφαλῇ, ἢ μὴ πῶς ἡδύ-
νῳ κεφαλὴν τε καὶ αἶρεται ὡς τοῦ τῷ δαλέατι τοῦ
τῷ πρὸς τὸ πάθος κεφαλῇ συρόμενος; οὐτὼ κε-
φαλῇ λοιπὰ τῇ ἀμνηστία, ἐγκεκενυμένῳ
ἔχοντα πῶς ὁμοφροῦν, αἶρεται παρὰ πῶς πρῶ-
την δοκεῖ, διὰ ἵκτος ἀπάτης τοῖς ἀνεπιστήτοις
αὐτὸ ἀγαθὸν ἀποσυνδεδεμένον. ἐπειδὴ τοίνυν οἱ
ἐργασίαι κεφαλὴν ἐν τῷ τὰς αἰσθήσεις ὀφθαλμοῖς
ἡ κείνουσι, καὶ τίς ἐστὶν ὁ μὲν ἑκείνου τοῦ ὄντος,
καὶ τὸ δοκοῦντος εἶναι κεφαλῇ, τοῦτου χάριν,
ἢ πρὸς τὸ κεφαλὴν ὡς πρὸς τὸ ἀγαθὸν γινόμενῃ ἐπι-
θυμίας, κεφαλῇ κεφαλῇ γινώσκεις ὡς τῆς γρα-
φῆς ὀνομασθῇ, σὺν δὲ αἰσθάνειν τινα, κεφαλῇ ἀνάγκη-
σιν ὁμοφροῦν τῆς γνώσεως. οὐτὲ ἀπολύτως
κεφαλὴν, διότι πᾶσι δίδεται τῷ κεφαλῇ, οὐτὲ κεφαλῇ
ὡς ἀγαθὸν, διότι ὁμοφροῦν πᾶσι τὸ κεφαλὴν, ἀλλὰ
σύμμεκτον δι' ἐκείνων τῶν ἀπὸ γινώσκοντος ἐν-
λου τὸν κεφαλὴν εἶναι φησὶν, οὐ πῶς γινώσκοντες θά-
νατον ἀγνοεῖν περὶ ἀφαιρέτους. μονοφροῦν φανε-
ρῶς τὸ δόγμα βόρβαν, ὅτι τὸ ὄντως ἀγαθὸν, ἀ-
πολοῦ καὶ μονοφροῦν ὅτι τῇ φύσει. πάσης δι-
πολῆς

πλόης, καὶ τῆς πρὸς τὸ ἐναντίον συζυγίας ἄλ-
 λότερον. ὃ δὲ κακὸν ἐκτελὸν τε καὶ κατεχ-
 μαλισμένον ὄσιν, ἄλλο τι νομιζόμενον, καὶ ἔτδρον
 οὗ τῆς πείρας ἀναφανόμενον. οὐ πῶν γινώσκον,
 οὐδέ τι πῶν οὗ τῆς πείρας ἀνάλυσιν, θανάτου
 καὶ οὗ φθορᾶς ἀρχὴν τε καὶ ὑπόθεσιν γίνεσθαι.
 οὗ τῆς πείρας πρὸ δεικνυσιν ὁ ὅλος τὸν ἐν τῇ
 μὲν πείρᾳ καὶ πόν. οὐχ ὡς εἶχε φύσει καὶ κακὸν
 ἐκ τῆς πρὸ φανούς ἐπιδείξασθαι, οὐ γὰρ αὐτὴ πα-
 τήσῃ ὁ ἀνθρώπος τῷ πρὸ δεικνύει κακῶ, ἀλλὰ διὰ
 τίνος ὥρας ὃ φαινόμενον ἀγλαΐας, καὶ τινὰ
 κατὰ πῶν αἰσθάνων ἡδονῶν ἐκποιτεύσας τῇ γυν-
 σαι, πιθανὸς ἐφάνη τῇ γυναικί, καὶ πῶν φησιν ἡ
 γραφή. καὶ εἶδε γὰρ ἡ γυνή φησιν, ὅτι καλὸν τὸ
 ξύλον ὅς βρωσιν, καὶ ὅτι ἀρετὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς
 εἶδεν, καὶ ὁραὶ ὅτι τῆς κατὰ νοῦν, καὶ λαβοῦ
 ἔα, τῆς κατὰ νοῦν αὐτῆς ἐφαγν. ἡ δὲ βρωσις ἐκείνη
 θανάτου μήτηρ τοῖς ἀνθρώποις γέγονεν. αὐτὴ τοῖ
 νυν ἡ σύμμικτος ὅτι κατὰ νοῦν, ἔα φῶς τοῦ
 λόγου τὸν νοῦν ὁρμῶν ὄντος, καὶ ὅν καλὸν τε
 καὶ κακοῦ γινώσκον ὡνομάσθαι τὸ ξύλον ἐκείνο. ὅτι
 κατὰ πῶν τῇ δεικνύει κακίαν τῇ πα-
 ραρτιθέντων τῷ μέλιτι, καὶ τὸ μὲν κατὰ γλῶ
 καὶ πῶν αἰσθάνων, καλὸν εἶναι δοκεῖ, καὶ τὸ δὲ
 φθείρει τὸν πρὸ φανόμενον, κακοῦ παντὸς ἔσθαι
 ὅν γίνεται. ἐπεὶ ὅν ἐκείνη κατὰ τῆς τῆς ἀν-

Αλλ' οὐχ οὕτως ἐστὶν ἰσχυρόν ἢ κακία, ὥς τῆς
 ἀγαθῆς ὑποδραχῆσαι δυναμέως. οὐδὲ κρείττων,
 καὶ μονιμωτέρα τῆς θεοῦ σοφίας ἢ τῆς φύ-
 σεως ἡμῶν ἀβουλία. οὐδὲ γάρ ἐστι δυνατὸν τὸ κρε-
 πόμεινόν τε καὶ ἀλλοιοῦμενον, τῷ αἰεὶ ὡσαύτως ἐ-
 χόντος, καὶ ἐν τῷ ἀγαθῷ πεπηγός, ἐπικρατέ-
 εδρόν τε καὶ μονιμώτερον εἶναι. ἀλλ' ἢ μὲν θεία
 βουλή πάντη τε καὶ πάντως τὸ ἀμετάθετον
 ἔχει. τὸ δὲ κρείττον τῆς φύσεως ἡμῶν, οὐδὲ ἐν τῷ
 κακῷ πάγιον μέν. τὸ γὰρ αἰεὶ πάντως κινούμε-
 νον, ἃ μὲν πρὸς τὸ καλὸν ἔχει τὴν πρόσδον, οἷα τὸ
 ἀόριστον τῷ διεξοδισμῷ πράγματος οὐδέ πο-
 τε λήξει τῆς ἐντὶ τὰ πρόσσω φορᾶς. οὐδὲ γὰρ ὁρᾷ
 σαι τῷ ζητουμένου πέρασ' οὐδὲν, οὐδ' οὐραξάμενον

ἡ
 πέν
 κλέ
 κοῦ
 νητο
 δαν
 κλω
 περὶ
 καλοῖ
 ἀνα
 τει
 ἡμᾶ
 θανα
 συχα
 σοισι
 λοῖς
 ποδῶ
 γαρ
 λέγο
 τοις
 θεσκι
 ὁ χά
 τῆς
 ὁν
 ὑπὸ
 κτῆσι

σησεται ὅτε τῆς κινήσεως. ἡ δὲ πρὸς τὸ εἶαν-
 τιον πλὴν ῥοπὴν χόιν, ἐπειδὴ δὲ δύσιν τῆς κα-
 κίας τὸν ὁρόμον, καὶ ἐντὶ τὸ ἀκρότατον τῆς κα-
 κοῦ μέτρον ἀφίκεται, τότε τὸ τῆς ὁρμῆς ἀκί-
 νητον οὐδεμίαν ἐκ φύσεως δάσιν δεισκόν, ἐπει-
 δὴ δὲ δύσιν τὸ εἶαν τὸ κακίαν διάστημα, καὶ τὸ ἀνάγ-
 κιν ἐντὶ τὸ ἀναδόν εἶπει πλὴν κινήσιν. μὴ γὰρ
 πρὸς τοῦσης κακίας ἐντὶ τὸ ἀόριστον, ἀλλ' ἀνάγ-
 καίοις πέρασι κατελημμένης, ἀκολουθῶς ἡ τῆς
 ἀναδου δύσιν τὸ πέρασ τῆς κακίας ἐκδέχε-
 ται. καὶ οὕτω, κατὰ εἶρηται, τὸ ἀκίνητον
 ἡμῶν τῆς φύσεως πάλιν ὑστατον ἐντὶ πλὴν ἀνα-
 δὴν ἀναδέχει ποιεῖν, τῇ μνήμῃ τῇ πρὸς δευ-
 συχημένων πρὸς τὸ μὴ πάλιν εἰσλῶναι τοῖς ἴ-
 σοις σωφρονιζόμενον. οὐκοῦν ἔστι πάλιν ἐν κα-
 λοῖς ὁ ὁρόμος ἡμῶν, δὲ τὸ πέρασιν ἀναγκαίοις
 πάλιν εἶναι τῆς κακίας πλὴν φύσιν. κατὰ πρὸ
 γὰρ οἱ δὲ νοῖται μετέωρα, τῶ μὲν φῶς πάντα
 λέγουσι τὸν κόσμον εἶναι κατὰ πλεον, τὸ δὲ σκό-
 τος τῇ ἀντιφράξῃ τῶ κατὰ πλὴν γῆν σώματος ἀ-
 ποσκιαζόμενον γίνεσθαι, ἀλλὰ εἴτε μὲν κατὰ
 τὸ χῆμα τῶ σφαιροειδὺς σώματος, κατὰ νότον
 τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος κωνοειδῶς κατὰ κλείεσθαι,
 τὸν δὲ ἥλιον ἀλλὰ πλεονασίονι τῶ μεγέθει πλὴν γῆς
 ὑπὲρ βάλλοντα, πανταχόθεν αὐτῷ ταῖς ἀ-
 κτῖσιν ἐν κύκλῳ πάλιν πλεονασόμενον, συνάπτειν κα-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

τὰ ῥ' ἑτέρας τῆς κώνου τὰς τῆς φωτὸς συμβο-
λάς. ὥστε καὶ ὑπόθεσιν, ἥ γλῶσσιτό ἡνιδύναμις
οὐ βῆναι ῥ' μέτρον, ἥς ὅσον ἐκτείνεται ἡ σκια,
πάντως αὖ ἐν φωτὶ γινέσθαι μὴ οὐκοιτομέ-
νω ἑπὶ τῆς σκοτεινότητος. οὕτως οἱ μὲν δαίμονες καὶ πᾶσι
ἡμῶν οὐκ ἐκτείνεται, ὅτι διεξελθόντες ῥ' τῆς κα-
κίας ὅσον, ἐπειδὴ αὖ ἐν τῷ ἁκρῷ γινώμεθα τῆς
κατὰ τὴν ἀμφοτέρω σκιάς, πάλιν ἐν φωτὶ βιω-
τούσομεν κατὰ ῥ' ἀπειροπλάσιον, ὥς πρὸς ῥ'
τῆς κακίας μέτρον, τῆς τῆν ἀγαθῶν φύσεως
πρόσθετου. πάλιν ὅν ὁ παρὰ δόξος, πάλιν
ῥ' ξύλον ἐκείνο, ὅ δὲ καὶ ζωῆς ὅτι ξύλον. πάλ-
ιν τῆς ἡλικίας ἡ χάρις, καὶ ἡ τῆς ἀρχῆς ἀξία.
οὐμοι οὐκ ἐν τούτων οὐδὲν, ὅσα νῦν πρὸς τὴν τῆς
βίου χρεῖαν παρὰ τῆς θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ὑπὲρ
ζουκτῆς, ἀλλ' ἐτέρας τινος βασιλείας ἐστὶν ἡ ἐλ-
πίς, ἥς ὁ λόγος ἐν ἀποστόλοις μὲν.

πρὸς δὲ λέγοντας, ἡ καλὴν ἡ καὶ ἀγαθὴν ἡ ἀ-
νάστασις, τὸ οὐχὶ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ χρό-
νον τισὶ πρόσδοξοις ἐλπίζεται;

Ἀλλὰ ῥ' τῆς ἀκολουθείας τῆς ὁμιλητικῆς
ἐν γλώσσῃ. ἴσως γὰρ τις πρὸς ῥ' γλυκὴ τῆς ἐλ-
πίδος πρόσθετος, τὴν διανοίαν ἀχθὸς ἡ γαίης, καὶ
ζημίαν ῥ' μὴ θάπτον ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐκείνοις γινέ-
σθαι, ἀλλὰ ἑπὶ ἀποδοσὶν τε καὶ γνώσιν ἀνθρώ-
πων.

πίνω ἐστὶ, καὶ δεινὸν φαίνεται πῶς οὐ μέντοι
 πρὸς τὸ φθούμενον τὸ χρόνον παρὰ τὰ σιν. ἀλ-
 λά μὴ σενοχωρεῖσθαι, καὶ θάπτεται τῇ νηπίων,
 πῶς πρὸς ὀλίγον ἀναβολῇ τῇ καὶ ἡδονῇ δι-
 χαράων. ἐπειδὴ γὰρ ἡ πόσις λόγου καὶ σοφίας
 τὰ πάντα οἰκονομεῖται, ἀνάγκη πάσῃ, μηδὲν
 ἄμοιρον ἡγεῖσθαι τῇ γινομένων αὐτῶς τε τὸ λό-
 γον, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ σοφίας. δρῆς οὖν, τίς οὐ-
 τος ὁ λόγος ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐκ ἀδύνατος ἔστι τὸ φθού-
 μενον ἢ τὸ λυπηρὸν βίου μεταστάσις γίνεται,
 ἀλλ' ὅς χρόνους τινὰς οὐλομένους ἢ βαρεῖα, καὶ σω-
 ματώδης αὐτῇ παρὰ τὰ θεῖα ζῶν ἀναμείνει τὸ
 πέρασ' τῆς τῶ παντὸς συμπληρώσεως, ἵνα τὸ
 τῆνικαὶ καὶ καὶ θάπτεται χαλινὸν ἵκνους ἐλθούσας
 θεῖα ἢ ἀνθρωπίνῃ ζῶν, πάλιν ἀνέτος τε καὶ ἐ-
 λθούσας πρὸς τὸν μακάριον, καὶ ἀπαθῆ βίους
 ἐπανατολῆται; ἀλλ' ἡ μὲν ἐκίσει τῇ ἀληθείᾳ τῇ
 ζήλουμένων ὁ λόγος, αὐτὴν ἀν' ἡδονῇ σαφῶς ἢ ἀ-
 ληθείᾳ. ὅτι ἔνι αὐτῇ πῶς ἡμετέραν ἢ λατρεῖαν
 τοιοῦτον ἐστίν. λέγω δὲ τὸν πρώτον πάλιν ἐ-
 παναλαβὼν λόγον, ἐπὶ τῷ φησὶν ὁ θεὸς αὐτῶν
 καὶ τὸν καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν. καὶ ἐπὶ τῷ φησὶν ὁ
 θεὸς τὸν αὐτῶν, καὶ τὸν καὶ θεοῦ ἐπὶ τῷ φησὶν αὐτόν. ἢ
 μὲν ἔνι τῷ καὶ τῷ θεοῦ, ἢ ἐν πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύ-
 σει θεωρούμεν, τὸ τέλος ἔχον, ὃ ὁ ἀδάμου πῶς ἐγέ-
 νετο. τὸ γὰρ γένον παλάσμα καὶ τὰ ἵνα ἐνυμολο-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 γινώσκοντες ὀνομασίαν λέγεται ἁδὲμ. καὶ τὴν φασιν
 οἱ τῆς ἐβραίων φωνῆς ἐπίστροβον. διὸ καὶ ὁ ἀπό-
 στολος ὁ φθόνος τὴν πᾶν τειον τῇ ἰσραηλι-
 τῶν πεπαιδευμένος φωνῇ, ἣν ἐκ γῆς ἀνθρώ-
 πων χοῖκον ὀνομάζει. οἶονε μεταβαλὼν τὴν τοῦ
 ἁδὲμ κλήσιν ἣς τὴν ἐλλάδα φωνῇ. γέγονεν ὅτι
 κατ' ἐκὼνα ὁ ἀνθρώπος, ἡ κατὰ φύσιν, ἡ θεοῦ
 κελον χρῆμα. γέγονε δὲ τῇ παντοδυναμῶ σο-
 φία, οὐχὶ μόρος τῷ ὅλου, ἀλλ' ἅπαν ἀθρώπος ἡ
 φύσεως τελείωμα. εἶδεν ὁ πάντων τῇ πᾶν-
 τῶν πᾶνδεσφαγμένος, καὶ τὴν φασιν ἡ γραφή ἡ
 λέγουσα, ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πᾶντα τῆς γῆς.
 εἶδεν ὁ ὅπως τὰ πάντα καὶ πρὶν γενέσεως αὐ-
 τῇ, ἐμπροσθεν τῇ γνώσει, ὅσον κατὰ ἀριθ-
 μὸν ἐν τοῖς ἐκείνῃς τῇ ἀνθρώπινον. ἐπεὶ δὲ
 κατενόησεν ἐν τῷ πλάσματι ἡμῶν τὴν πρὸς ἡ
 χεῖρον ῥοπήν, καὶ ὅτι τῆς πρὸς τοὺς ἀγγέλους ὁμο-
 τιμία, ἐκουσίως ἀπορρίψεν, τὴν πρὸς ἡ ταπει-
 νὸν κοινωνίαν προσοικειώσεται, ὁ καὶ ταῦτα κα-
 τέμξει καὶ τῷ ἀλόγου τῇ ἰδίᾳ ἐκόνι. οὐ γὰρ
 ὅτι τῇ θεῷ τε καὶ μακαρίᾳ φύσει ἡ κατὰ ἡ
 ἄρξεν καὶ θῆλυ ὁ φθόνος. ἀλλὰ τῆς ἀλόγου
 κατὰ σκότης ἡδὲ ἣν ἀνθρώπον μετενεγκὼν ἡ
 ἰδὼμα, οὐ κατὰ ἡ ὑψιλὸν τῆς κτίσεως ἡμῶν
 ἣν πλεονασμὸν τῷ γένει χαίρειται. οὐ γὰρ ὅτι
 ἡ κατὰ ἐκὼνα ἐποίησε, τότε τὴν τῷ αὐξάνεσθαι, καὶ

τὴν
 καὶ
 λυ
 καὶ
 οὐ
 καὶ
 ἡδὲ
 οὐ
 τῇ
 σεί
 τῆς
 ἀνθ
 ἡσ
 ἀλο
 πρ
 θρ
 (ω
 μῶ
 ἡ
 ἀν
 σι
 ἐπ
 κα
 π
 π
 π
 χρό
 χρό

πληθύνεαδε δύναμιν τῷ ἀνθρώπῳ προσέθη-
κεν, ἀλλ' ὅτε δέκρινε τῇ καρτᾷ ἢ ἄρρεν καὶ θή-
λυ διαφορᾷ, τότε φησὶν, αὐξάνεαδε καὶ πληθύν-
εαδε, καὶ πληρώσατε πλὴν γῆν. ἢ γὰρ τοιούτων,
οὐ τῆς θείας φύσεως ἰδίον, ἀλλὰ τῆς ἀλόγου ὄσι,
καὶ τῶς ἡϊστορία παρασημαίνεται, πρότερος
ἔστι τῇ ἀλόγων ἡγήσας ταῦτα παρὰ τῷ θεῷ,
διηγησάμεν. ὡς εἶπε πρὸ τῆς ἐπιβαλεῖν τῇ φύ-
σει πλὴν καρτᾷ ἢ ἄρρεν καὶ θήλυ διαφορᾷ, πλὴν ὅτι
τῆς φωνῆς ταύτης δύναμιν ἔσται αὐξάνεαδε τῷ
ἀνθρώπῳ προσέθηκεν, οὐκ ἂν τῷ τοιούτου τῷ γλυ-
νῆσεως εἶδω πρὸς δεξιῇ, δι' οὗ γυνῆς τὰ
ἄλλα. τούτου τοίνυν πρὸς τὰ νουθεθέντος ὅτι τῷ
πρωτογενεῖς ἐνέργεια πρὸς πληρώματος τῇ ἀν-
θρώπων, ὅτι τῷ ζωοθεσῶν γυνέσεως ἔστι πλὴν
ζωὴν μέλλοντος παρὲναι, ὁ τάξει τινὶ καὶ εἰρ-
μῷ διακυβερνῶν τὰ πάντα θεός, ἐπειδὴ ὅλος
ἢ τοιούτον τῇ ἀνθρωπότητι τῆς γυνήσεως εἶδος
ἀναγκαῖον ἐποίησεν ἢ πρὸς τὰ πεινὸν τῆς φύ-
σεως ἡμῶν ἐπὶ κλισίῃς, ἢν εἶδε πρὶν γνέσθαι ὁ
ἐπίσης τῷ ἄνθρωπῳ ἢ μέλλον βλέπων, διαστῆναι
καὶ ἢν σύμμετρον τῇ καρτᾷ σκευῇ τῇ ἀνθρώ-
πων χρόνον πρὸς τεύχεσιν. ὥστε τῇ παρὰ τῷ
πρὸς τοιαύτων ψυχῶν σιωπαπαρπαθῆναι πλὴν τῷ
χρόνου παρὰ τὰ σιν, καὶ τότε γῆναι πλὴν ῥοῶδῃ τῷ
χρόνου κίνησιν, ὅταν μηκέτι φύηται δι' αὐτῶν ἢ

84 Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 ἀνθρώπων. τελευτήσης δὲ τῆς τῆς ἀνθρώπων
 γυνέσεως, τῷ τέλει ταύτης συγκαταλήξαι ἔν
 χρόνον. καὶ οὕτω πῶς τὸ παντὶς ἀνασχοιῶσιν
 γυνέσται, καὶ τῇ μεταβολῇ τὸ ὅλου σωματικῶς
 φθίωαι καὶ τὸ ἀνθρώπων, ἀπὸ τῆς φθαρτῆς καὶ
 γένεσιν, ἰδίᾳ τὸ ἀπαθὲς καὶ αἰδίου. ὁμοί-
 κει καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος κατανόησας, προειπεῖν
 διὰ τῆς πρὸς κορινθίους ἐπιστολῆς πῶς αἰφνίδιον
 τὸ χρόνον σάσιν, καὶ πῶς ἡ ἐμπροσθεν τῆς κ-
 νουμένων ἀνάστασις. ἐν οἷς φησιν, ἰδοὺ μυστήριον
 ὑμῶν λέγω. πάντες μὲν οὐ κοιμηθήσονται, πάν-
 27 τες δὲ ἀλλαγῶσονται. ἐν ἁτόμῳ, ἐν ῥίπῃ ὀφθαλ-
 28 μού, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι. τὸ ὅσον πληρώμα-
 29 τος, ὡς οἶμαι, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως κατὰ τὸ
 πρῶτον ἐν μέτρον ὡς πέρασ' ἐλθόντος, διὰ τὸ
 μηκέτι λείπειν τῷ τῆς ψυχῶν ἀριθμῷ μηδεὶς
 ἢ ἐπαύξεισιν, ἐν ἡμερῇ τὸ χρόνον γυνέσται
 πῶς ἀλλαγῶ τῇ ὄντων ἐδίδραξεν. ἄτομον ὁ-
 νομάσας καὶ ῥίπῃ ὀφθαλμού, τὸ ἀμόρως ἐκείνο
 τὸ χρόνον, καὶ ἀδιάστατον πέρασ'. ὡς μηκέτι δυ-
 νατὶν εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἔλαττον τε καὶ ἀκρότατον
 τῆς ἀκμῆς ἐπιβήναι τὸ χρόνον, διὰ τὸ μηδεὶς
 ὑπολείπειν τῇ ἀκρότητι μόρος, πῶς πόλεος δι-
 κλῶ ταύτην διὰ θανάτου μεταβολῇ κτήσα-
 σθαι. ἀλλ' ἢ μόνον ἡχῆσει καὶ τῆς ἀναστάσεως σάλ-
 πιγγς, ἢ δ' τεθνηκὸς ἀφ' ὑπνίξουσα, καὶ οὕτως ἐν τῇ
 ζωῇ

ζώῃ
 ἀνα-
 θρώ-
 σις
 τῆς
 τῶν
 ἀπὸ
 τοῦ
 χρό-
 νου
 παρ-
 τελε-
 ῖται
 νικη-
 ὁμοί-
 κει
 πῶς
 τῆς
 λῶσ-
 οὐς
 μὲν
 παρ-
 ἔν
 τῶν
 οὐ
 δὲ
 μολο-

ζωὴ καὶ λαλῶντας καὶ ὁμοιότητα τῇ ὕ-
 ἀναστάσεως ἁλλοιουμένων πρὸς ἀφθαρσίαν ἀ-
 θρόως μεταβάλλουσα, ὡς μηκέτι τὸ βαρὺς τῆς
 σαρκὸς ᾧδὲ τὸ καὶ τὸ βεῖθαι, καὶ τῇ γῇ παρακα-
 τέχιν τὸν ὄγκον, ἀλλὰ μετάρσιον δι' ἄερος φοι-
 τῶν. ἀρπαγῆς ὁμοῦ γὰρ φησὶν ἐν νεφέλαις ὡς
 ἀπάντησιν τῷ κυρίου ὡς ἄερα, καὶ οὕτως πάν-
 τοτε ζῶν κυρίῳ ἐσόμεθα. οὐκοῦν ἀναμεινάτω τὸν
 χρόνον τὸ ἀναγκαίως τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐξήσει συμ-
 παρατείνονται, καὶ γὰρ οἱ πρὸς τὸν ἀβραάμ πα-
 τειάρχαι, τῷ μὴ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ πλὴν ἐπιθυμίαν
 ἔχον, καὶ οὐκ ἀνῆκαν ἐπιζητοῦντες πλὴν ἐκτελέ-
 νιον πατερίδα, καὶ τὸς φησὶν ὁ ἀπόστολος, ἀλλ'
 ὁ μὲν ἐν τῷ ἐλπίζειν ἔτι πλὴν χάριν ἔσθ', τὸ θεοῦ
 κρείττον ἢ πρὸς ἡμῶν προβλεψαμένου κατὰ
 πλὴν τῷ παντὸς φωνῶν. ἵνα μή φησι χωρὶς ἡμῶν
 τελωθῶσιν. ὁ οὖν ἐκεῖνοι φέρουσι πλὴν ἀναβο-
 λῶν οἱ πόρρωθεν, ὅτε μόνως πίστεως καὶ τῆς ἐλπί-
 δος ἰδόντες τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀσπετάμοι, καὶ τὸς
 μὲν τυρεῖ ὁ ἀπόστολος, τὸ ἀσφαλὲς τῆς τῇ ἐλ-
 πιθέντων ἀσφαλείας, ἐν τῷ πιστὸν ἡγήσασθαι
 τὸν ἐπαγγελίαμον, θέμενοι, τί χρὴ πράττειν
 τοῦτο μὲν ἡμᾶς, οἷς τυχερὸν οὐδὲ ἢ πρὸς τὸ κρείτ-
 τον ἐλπίς ἐκ τῇ βεβαιώσεως ἐστίν; ὅτε ἐλίπε
 δι' ἐπιθυμίαν καὶ τῷ περὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ὁ-
 μολογῇ ὅτε τῆς ψαλμωδίας τὸ δρῶν καὶ ὅτε

Greg. Naz.

H

Τριχορέου ἐπισκόπου Νύσσης
παύρος, ἐπιπράειν λέγων, καὶ ἐκλείπειν αὐτῷ
πλὴν ψυχῇ, ἐν ταῖς αὐλαῖς τῷ κυρίου γυνάδῃ,
καὶ ἐν τοῖς ἐσχατοῖς δὲ παραρρίπτει αὐτῷ. ὡς με-
ζον ὄν καὶ πρὸς μόνον τὸ ἐν ἐκείνοις ἐσχατοῖς
εἶναι, τῷ πρωτεύειν ἐν τοῖς ἀμφοτέροις τῷ βί-
σκηνομασί. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο τῆς ἀναβολῆς,
μαχηρίζων μὲν πλὴν ἐκείνου ὁσπρωγῇ, καὶ πλὴν ἐν
βραχὺ μένουσαν χιλιάδων χρόνου πρὸς μόνον
ραυτοῦ μένος. κρείσσον γὰρ φησὶν ἡμῶς μία ἐν
ταῖς αὐλαῖς σου ἔσθ' ἡ χιλιάδας. ἀλλ' οὐκ ἐ-
στὶν χρεῖαι τῇ ἀναγκαίᾳ πρὸς τῇ ὄντων οἰκονο-
μίᾳ, ἡ γὰρ τὴν μαχηροσύνην ὡς τοῖς ἀνθρώ-
ποις, καὶ τὸ δὲ ἐλπίδος ἔχειν τὰ ἀγαθὰ. διό φη-
σὶν ὡς τῇ τέλει τῆς ψαλμοδίας. κύριε ὁ θεὸς τῶν
δουλῶν, μαχηρὸς ἀνθρώπων ὁ ἐλπίζων ἐπί σοι.
οὐ τοίνυν οὐδὲ ἡμᾶς στενοχωρεῖσθαι χρὴ πρὸς τῆς
ἐν βραχὺ τῇ ἐλπιζομένη ἀναβολῇ, ἀλλ' ὅ-
πως αὐτὴ μὴ ἀπόβλητοι τῇ ἐλπιζομένη γυνό-
μῃ πλὴν ἀποδιδῶν ἔχειν. ὡς πρὸς γὰρ εἰς πρὸς
τοῖς ἐν τῇ ἀπειροτέρῃ, ὅτι καὶ τὴν καιρὸν
τῷ θρόνῳ ἢ τῇ κατὰ τὴν γυνήσιν συλλογῇ, καὶ
πλήρως μὲν αἰσθάνηται, μετὰ δὲ τῇ ἐσθ' ὁ-
μῶν ἢ ἐσθ' ὁ τῆς ἀνδρωδίας ἔσται καιρῷ,
μάταιος αὖτ' εἰν' ὁ ἐπιστεύδων τῷ καιρῷ πλὴν πα-
ρουσίαν, δέον σπέρματα καὶ βάλλειν, καὶ δὲ
ἐπιμελείας ἐαυτῷ ὅτι καὶ τὸν ἐσθ' ὁ μὴ
γὰρ καιρὸς

ἢ καὶ τοὺς καὶ βουλευμένους, καὶ μὴ, πάντως κα-
τὰ τὴν τεταγμένην ἐπισήσεται χρόνον. οὐχ ὁ-
μοίως δὲ αὐτὸν ὀφείνεται, ὅ, τε προετοιμάσας ἐαυ-
τῷ πρὸ τῆς καὶ τῶν ἀφ' ὧν ἴαν, καὶ ὁ πάσης προ-
ετοιμασίας ὁρμήσας καὶ τα λειψθεὶς ἔσθ' ὅ, ὥρας.
οὕτως οἱ μὲν δέιν, προδήλου πᾶσι δὲ. τῷ θεῷ
κηρύγματος ὄντος, ὅ, τι ἐπισήσεται τῆς ἐναλλα-
γῆς ὁ καιρὸς, μὴ χρόνους πολυπραγμανεῖν, οὐδὲ
ἢ ἡμῶν εἶπεν εἶναι τὸ καιρὸς γινώσκει καὶ χρό-
νους, μηδὲ λογισμοὺς τινὰς ἀναζητεῖν, δι' ὧν σα-
θρώσει τις πρὸς ψυχῇ πρὸς τὴν ἐλπίδα τῆς
ἀναστάσεως, ἀλλὰ τῇ πίστι τῇ προδοκωμένων
ἐπιδεδόκενον, δὲ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας πρὸς
μέλουσαν χάριν προεμμερθεῖται.

Ὅ, τι ὁ πρὸς ἀρχῇ τῆς τῷ κόσμου συστάσεως ὁμο-
λογῶν, ἀναγκαίως καὶ πρὸς τὸ τέλος συνήσεται.

Εἰ δὲ τις πρὸς νῦν τῷ κόσμῳ φορὰν εἰρμῶν
νι δεξαγομείω βλέπων, δι' ἧς τὸ χρονικὸν θεω-
ρεῖται διάστημα, μὴ ἀνδέχεσθαι λέγει πρὸς προα-
γελεύσιν τῇ κενουμείων τάσιν γινώσκειται, δὴ
λος ὁ τοιοῦτος ὅ, τι, μηδὲ ἐν ἀρχῇ γινώσκειται πα-
ρὰ τῷ θεῷ τὸν οὐρανόν, καὶ πρὸς τὴν πίστεων. ὁ
καὶ ἀρχῇ τῇ κινήσει διδούς, οὐ καὶ ἀμετάβλητος
πάντως, καὶ πρὸς τὸ τέλος. καὶ ὁ τὸ τέλος μὴ
προδεχόμενος, οὐδὲ πρὸς ἀρχῇ παρεδέξατο.

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 ἀλλ' ὡς πρὸς κατηρητίαν τὸ ἀλῶναι τῷ ῥήμα-
 τιστοῦ μεν τὸ θεοῦ, πιστεύοντες, καὶ διὸς φησιν ὁ
 ἀπόστολος, ὅς τ' ἐκ φαινομένων τὰ βλέπομενα
 γινώσκαι, τῇ αὐτῇ πίσει χρυσόμυθα πᾶσι τὸ ῥή-
 μα τὸ θεοῦ, τὸ πᾶσι ἀναγκαίαν τῇ ὄντων τάσιν
 παραγορεύειν. τὸ δὲ πᾶσι ἐξαίρετον, τῆς ἐρ-
 λυπραγμοσύνης. καὶ γὰρ καὶ κεῖ πίσει, κατηρητί-
 σαι τὸ βλέπομενον ἐκ τῇ μηδέπω φαινομέ-
 νων, κατεδέξασθαι, παραδοχάμοντες τῇ ἀνε-
 φάντων πᾶσι ζήτησιν. καὶ τοι πᾶσι ἐρλῶν ἡμῖν
 ὁ λόγος ἀφρεῖν ὑπετίθετο, οὐ μικρὰς παρέ-
 χων τὰς ἀφορμὰς πρὸς πᾶσι τῇ πεπιστευμένῳ
 ἀμφιβολίαν. ἐξ ἧς γὰρ καὶ κεῖ τοῖς ὀριστικοῖς ἐκ
 τῶν ὁλόγων καὶ τὰ ἀκόλουθον ἀνακρέπειν τῆς
 πίσεως, πρὸς τὸ μὴ νομίζην ἀληθῆ τὸν πᾶσι τῆς ὑ-
 λικῆς κτίσεως εἶναι λόγον, ὃν ἡ ἀγία πρεσβυτέρα
 γραφή, πάντων τῇ ὄντων ἐκ τῶ θεοῦ εἶναι
 δεξαβεβαιουμένη πᾶσι γινέσιν. οἱ γὰρ τῷ ἐναντίῳ
 παρισταμένοι λόγῳ, σιωαῖδιον εἶναι τῷ θεῷ πᾶσι
 ὑλῶν κατὰ σκευάζουσι, τοιούτοις ἐπειχειρήμα-
 σι πρὸς τὸ δόγμα χρώμενοι. ὃ ἀπολλοῦς ὁ θεὸς τῇ
 φύσει, καὶ ἄνθρωπος, ἀγιός τε, καὶ ἀμεγέλης, καὶ
 ἀσύνδετος, καὶ τῆς καὶ τὰ τὸ χῆμα πᾶσι γραφῆς
 ἀλλοτεῖως ἔχων. πᾶσα δὲ ὑλὴ ἐν δεσμηματικῇ
 παρατάσει κατὰ λαμβάνεται, καὶ τὰς δεῖ τῇ
 ἀποδητιέων κατὰ λήφεις οὐ δεσπεφθυλν. οὐ
 χρώματι,

χρῶματι, καὶ χήματι, καὶ ὄγκῳ, καὶ πληρότη-
τι, καὶ ἀντιτυπία, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς πρὸς αὐ-
τὸν θεωρουμένοις γνωσκομένη, ὧν οὐδὲν ἐν τῇ
θείᾳ φύσει διωκτὸν ἔστι κατανοῆσαι, τίς μη-
χανὴ ἐκ τῶ αὐτοῦ πλὴν ὕλιν ἀποτεχνῶναι, ἐκ τῶ
ἀδυστάτου, πλὴν ἀδυστηματικὴν φύσιν. ἢ γὰρ ἐκεί-
θεν ὑποστήναι ταῦτα πέπτεται, δηλονότι ἐν
αὐτῷ ὄντα, κατὰ τὸν ἄρρητον λόγον οὕτω περὶ ἡλ-
θεν ἔς γένεσιν. ἢ δὲ ἐν ἐκείνῳ ἢ ὑλῶδιδος ἰδίᾳ, πῶς
αὐτὸς ὁ ἐν αὐτῷ πλὴν ὕλιν ἔχων; ὡσαύτως δὲ καὶ
τὰ ἄλλα πάντα, δι' ὧν ἡ ὑλικὴ φύσις χαρακτη-
ρίζεται. ἢ ἐν τῷ θεῷ ἡ ποσότης, πῶς ἄπορος
ὁ θεός; ἢ ἐν ἐκείνῳ ἢ σύνθετον, πῶς ἄπολόν
καὶ ἀμόρη καὶ ἀσύνθετος; ὥστε ἡ ὑλικὸν εἶναι
κατ' ἀνάγκην αὐτὸν, ὅτι ἢ ἐκείθεν ὑποστήναι πλὴν
ὕλιν ὁ λόγος βιάζεται, ἢ ἢ ὅτι ἔστι φύγοι,
ἐξωθεν ἐπεισενεχνῶναι πλὴν ὕλιν αὐτῷ πρὸς
πλὴν κατὰ σκεδὴν τῶ παντὸς ὑπολαμβάνειν ἐ-
πάναγκος. ἢ ἐν ἑξῶ τῶ θεοῦ ἰδίᾳ, ἢ ἢ ἢ πα-
ρὰ τὸν θεὸν πάντως ἰδίᾳ συνεπινοούμενον κατὰ
τὸν τῆς αἰδιότητος λόγον τῷ ἀγνότητι ὄντι.
ὥστε δύο ἀνάρχα καὶ ἀγνῆτα, κατὰ ταῦτα ἢ
ἀλλήλοις τῷ λόγῳ συγκαταλαμβάνεσθαι, τῶ
τεχνικῶς ἐν ὁρῶντος, καὶ τῶ δεχομένου πλὴν
ἐπισημονικῶς ταύτην ἐν ὁρῶσαν. καὶ εἴ τις ἐκ τῶ
ἀνάγκης ταύτης αἰδιὸν ὑποτίθεται τῷ δημιουργ-

Γρηγορίου ἐπισκόπου κύσης
γὰρ τῇ ἀπάντων ὑποκείσθαι πρὸς ὅλην, ὅσῃ ὁ
μανικαῖος οὐρήσει τῇ ἰδίῳ δογματῶν πρὸς
νηγορίαν, ὅς πρὸς ὑλικῶς αἰτίαν κατὰ τὸ ἀγνῶ-
στην ἀντὶ παρεξάγει τῇ ἀναθῆ φύσει. ἀλλὰ μὲν
καὶ ἐκ τῆς θεοῦ τὰ πάντα τῆς γραφῆς λεγού-
σης ἀκούοντες πεπιστεύοντες, καὶ τὸ ὅπως καὶ ἐν
τῷ θεῷ, τὸ ἑαυτῶν ἡμέτερον λόγον, οὐκ ἀ-
ξιοῦ μὲν πεισθῆναι, πάντα τῇ θεῷ δυ-
νάμει χωρεῖται πεπιστευκότες. καὶ τὸ μὴ ὄν ὑπο-
σχεσθαι, καὶ τῷ ὄντι πρὸς τὸ δοκοῦν ἐπιβαλεῖν
ταῖς ἐπιότηταις. οὐκοῦν ἀκολουθῶν, ὡς ἀρκεῖν
ἡγούμεθα τοῖς οὖσι, πρὸς πρὸς τὸ μὴ ὄντος ὑπό-
στασιν, πρὸς τῷ θεῷ δυνάμει, οὐτὼ καὶ
πρὸς ἀνασχοίωσιν τῇ σωεσῶτων ἡς πρὸς αὐτῶν
ἀνάγοντες δυνάμει, ἡς οὐδὲν ἔξω τῆς ἐκότητος πρὸς
σιν παραληφόμεθα. καὶ τοῖς γε δυνάμει ἴσως ἢ,
ἀρεσιολογία τινι τῷ πρὸς τῆς ὑλῆς ὀρεχολογῶ-
τας πείσσει, μὴ δοκεῖν ὀρήμιον κατὰ τρέχειν
τῆς λόγου.

Ἀντὶ τούτοις πρὸς τὸν λέγοντας σωαῖδιον εἶναι
τῷ θεῷ πρὸς ὑλῇ, ὡς αὐτῶν, καὶ τῇ ἔξωθεν,
πρὸς αὐτῶν πείσσει τῇ γραφῇ πε-
ρὶ ἀναστάσεως διδασκούμεν.

Οὐδὲ γὰρ ἔξω τῇ κατὰ τὸ ἀκολουθῶν ἀρε-
σιολογῶν ἡ πρὸς τῆς ὑλῆς ὑπόληψις φαίνεται,
ἡ ἐκ

ἢ ἐκ τῶ νοητοῦ τε καὶ αὐτοῦ ταύτην ὑποσῆναι
 προσβύου (α. παύσαι γὰρ διήσομεν ἐκ ποιο-
 τήτων ἱκανῶν σωεσθῆναι πῶς ὕλην, ὧν δ' γυμνω-
 θεῖν καὶ ἑαυτῶν, οὐδ' αὖ μὴ τῷ λόγῳ κατὰ λη-
 φθῆσεται. ἀλλὰ μὲν ἐκείνων ποιότητος εἶδος
 λόγῳ τῶ ὑποκειμένου χωρίζεται, ὁ δὲ λόγος νοη-
 τή τις ὅτι, καὶ οὐχὶ σωματικὴ θεωρία. οἶον, προ-
 κειμένου ζώου ἱκανῶς, ἢ ξύλου τῇ θεωρίᾳ, ἢ πινος
 ἄλλου τῇ ὑλικῇ ἐχόντων πῶς σύστασιν, ὅρα
 πῶς ἢ ὑποκείμενον τῇ κατ' ἐπίνοιαν διαίρεσει
 κατενοήσασθαι, ὧν ἐκείνου πρὸς ἢ σω θεωροῦ-
 μένον ἀμείκτως ὁ λόγος ἔχει. ἔτι δὲ γὰρ ὁ τοῦ
 χρώματος, καὶ ἔτι δὲ τῶ βαρέος ὁ λόγος, ὁ τῆς
 ὁσότητος πάλιν, καὶ ὁ τῆς ὁσότητος κατὰ πῶς ἀ-
 φῶς ἰδιότητος. ἢ τε γὰρ μαλακότητος καὶ ἢ δί-
 πτην, καὶ τὰ λοιπὰ τῇ ἀρμενίᾳ, οὐτε ἀλλήλοισι,
 οὐτε τῷ σώματι κατὰ ἢ λόγον συμφέρεται.
 ἐκείνου γὰρ τούτων ἰδιότης, καὶ ὁ ὅτι, ὁ δὲ μὲν οὐ
 καὶ ὅρος ἐπινοεῖται, οὐδὲν ἐπικοινωνῶν ἄλλη ἱ-
 κα τῇ πῶς ἢ ὑποκείμενον θεωρουμένων ὁσότη-
 τη. δ' τοίνυν νοητὸν μὲν ἢ χρώμα, νοητὴ δὲ καὶ
 ἢ ἀντιτυπία, καὶ ἢ ὁσότης, καὶ τὰ λοιπὰ τῇ
 τοιούτων ἰδιωμάτων, ἐκείνων δὲ ζώων, δ' ὑφαι-
 ρεθεῖν τῶ ὑποκειμένου, πῶς ὁ τοῦ σώματος σω-
 ὄχ' αὐτετα λόγος, ἀκόλουθον αὐτῇ, ὧν πῶς ἀ-
 φροσύαν τῆς τῶ σώματος λύσεως αἰτίαν διόρμεν,

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκσης
τούτων πλὴν σωδρομῶν ἀποτίκτειν πλὴν ὑλικῆς
φύσιν ὑπολαμβάνειν. ὥς γὰρ οὐκ ἐστὶ σῶμα, ὡς ἡ
χρῶμα, καὶ ἡ χημία, καὶ ἡ ἀντιτυπία, καὶ ἡ διά-
στασις, καὶ ἡ βαρὺς, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἰδιωμα-
των οὐ πρόσκειναι, ἐκείνων δὲ τούτων σῶμα οὐκ ἐ-
στίν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἡμετέραν τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἡμέτερα ἰδιά-
ζον διείσκηται, οὕτω καὶ ἡ ἀντίστροφον. ὁ-
θεν δ' αὖ σωδράμη τὰ ἡμετέρα, πλὴν σωματικῆν
ὑπόστασιν ἀπογράφεται. ἀλλὰ μὲν ἡ νοητὴ τῆς
ἰδιωματων τούτων ἡ κατανόησις, νοητὴν δὲ τῆς
φύσει ἡ θεῖον, οὐδὲν ἀπεικὸς, ἐκ τῆς ἀσωμάτου
φύσεως, τὰς νοερὰς ταύτας ἀφορμὰς πρὸς πλὴν
τῆς σωματων γένεσιν ὑποστῆναι. τῆς μὲν νοητῆς
φύσεως τὰς νοητὰς ὑποστάσεις διωάμεις, τῆς δὲ
τούτων πρὸς ἀλλήλα σωδρομῆς πλὴν ὑλῶδη φύ-
σιν παραγούσης ἡμετέρας γένεσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κα-
τὰ ἡμετέραν πάρεργον ἡμῶν παρεξητάδω. ἡμῶν δὲ
πάλιν ἡμετέρα πλὴν πίστεως πανακτέον ἡν λόγον. δι-
ὅτι ἡμετέρα τε τῆς μὴ ὄντος, ὑποστῆναι ἡ πᾶν ἐδεξάμε-
θα, καὶ πάλιν ἡμετέρα ἄλλω ἡμετέρα σοιχειοῦσθαι
καταστάσιν παρὰ τῆς γραφῆς διδασκόντες, οὐκ
ἀμολογούμεν.

Γὰρ αὖ τις καὶ τῆς ἐξωθεν προεχέει
πιστεύει τῆς γραφῆς πρὸς τῆς ἀνα-
στάσεως διδασκούμεν.

Ἀλλ' ἵσως

Ἀλλ' ὅπως τις πρὸς τὰ ὀφελυθέντα σώματα
 βλέπων, καὶ πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἰδίας διωά-
 μεως τὸ θεῖον κείνων, τὴν τῆς ἀναστάσεως λόγον
 ἀδύνατον εἶναι φησί, καὶ σῆσεσθαι τὰ νῦν κε-
 νούμενα, καὶ ἀναστήσεσθαι τὰ νῦν μὴ κενούμε-
 να μὴ ἐνδεχέσθαι λέγων. ἀλλ' ὁ τοιοῦτος πρῶτον
 μὲν καὶ μέγιστον φοιᾷτω τεκμήριον τῆς κατὰ πλὴν
 ἀνάστασιν ἀληθείας, τὸ ὅτι κηρύγματος αὐτοῦ ἀξίό-
 πιστον. ἡ δὲ τὴν λεγομένων πίσις ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν
 τῇ προῤῥηθέντων ἐκβάσεως τὸ ἀσφαλὲς ἔχει.
 ἐπειδὴ γὰρ πολλοὺς τε καὶ παντοδαποὺς παρέ-
 δεξ λόγους ἡ θεία γραφή, διωκτόν ὄσιν, ὅπως
 αὐτὴν ψεύδουσιν ἢ ἀληθείας τὰ λοιπὰ τῇ χρη-
 μείων θεασαμένους, δι' ἐκείνων καὶ τὸ πρὸς τῆς
 ἀναστάσεως ὄγμα κατανόησαι. ἢ μὲν γὰρ ἐν
 τοῖς ἄλλοις ψευδεῖς οἱ λόγοι, καὶ διεσπασμένοι
 τῆς ἀληθείας ἐλέγχονται, οὐδὲ ὅτι πάντως
 ἐκ τῆς ψεύδουσιν ὄσιν. ἢ δὲ τὰ ἄλλα πάντα μῦ-
 ρουσαν ἔχει τῇ ἀληθείᾳ πλὴν πείραν, ἀκόλουθον
 αὐτὴν εἶναι δι' ἐκείνων, καὶ πλὴν πρὸς τῆς ἀναστάσεως
 προῤῥησιν ἀληθῆ νομίσαι. οὐκοῦν ἐπιμνηστώ-
 μεν εἰς ἡ δυνόιν τῇ προφητικῇ γελμείων, καὶ
 αὐτὴν παραδώμεν τοῖς προῤῥηθεῖσιν πλὴν ἐκβασιν,
 ὥστε γινῶναι δι' αὐτῇ, ἢ πρὸς πλὴν ἀλήθειαν ὁ
 λόγος βλέπει. τίς οὐκ οἶδεν ὅπως ἰώθει κατὰ
 τὸ ἀρχαῖον ὁ ἰσραηλῆτις λαός; πάσαις ταῖς

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

κατὰ τὴν οἰκουμένην διωκείαις ἀντεγρόμε-
 νος. οἷα ὡς τὰ βασίλεια κατὰ τὴν τῇ ἰδρύσει
 λύμων πόλιν, οἷα τὰ τείχη, οἱ πύργοι, ἡ τοῦ
 ἰδρύου μεγαλουργία, ἢ πόρ καὶ τοῖς μαθηταῖς τῷ
 κυρίου ἄξια θαύματος ἐνομίσθη, καὶ κατὰ νοεῖν
 ἀξιούσι ἐν κύριον, θαυμαστικῶς ποδὶ τὰ φαινό-
 μενα ὁρᾷ τεθέντες, ὡς ἡ τῷ δὲ ἀγγελίου ἰστορία
 δηλοῖ, λέγοντες πρὸς αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὰ δῖα,
 καὶ ὅτι κατὰ αἰὶν ὁδομῶν. ὁ δὲ τὴν ἐσομένην
 ποδὶ ἐν τότῳ δῖμωσιν, καὶ ἐν ἐκφανισμῶν
 τῷ ἑαυτοῦ ἐκείνου πρὸς τὸν ἐπὶ παρὸν θαυμάζον-
 τας ὑποδείκνυσιν, λέγων, μηδὲν τῷ φαινομένῳ
 μετ' ὀλίγον ὑπολειφθήσεαι. ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ
 τῷ πάθῳ καὶ τῷ, αἰμὴν γυναικὸς ἐπὶ κολού-
 ρω θρῆνουσαι τὴν ἀδικον ἐπὶ αὐτῷ ψήφον, οὐ
 πω γὰρ ὡς τὴν τῇ γυναικῶν οἰκονομίαν ἀπέβλε-
 πον, ὁ δὲ συμβουλεύει τὰ μὲν ποδὶ αὐτὸν γινόμε-
 να σιωπᾶν, μηδὲ γὰρ εἶναι δακρύων ἄξια. ὑπὸρ
 δέαι δὲ ἦν ὁδυρμὸν καὶ ἦν θρῆνον ὡς ἦν ἀλη-
 θῆ τῇ δακρύων καὶ τῷ, ὅταν ποδὶ τῷ τοῖς
 ὀλιγοῦσιν ἡ πόλις, καὶ ὡς τοσοῦτον σιωχῆς
 ἔλθῃ τὰ πάθῃ, ὡς μακαριστὸν ἡγεῖται ἦν μὴ
 γυνώμενον. ἐν οἷς καὶ ἐπὶ τὴν τεκνοφά-
 γον προεμήνυσεν ἄγος, ἢ πᾶν, μακαριώδησας κα-
 τὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τὴν κατὰ τὴν ἀγονον,
 ὅτι τοίνυν ἐκείνα τὰ βασίλεια; ὅτι ἡ ἱερόν; ὅτι

τὰ τεῖχη ; οὐ τῇ πύργων αἰ περβολαί ;
 πού δὲ ἡ τῇ ἰσραηλιτῇ διωασεία ; οὐχ οἱ μὲν
 κατὰ πᾶσιν μικροῦ δεῖν πλὴν οἰκουμένην, ἀλ-
 λος ἀλλὰ διεσπάρησιν ; τῇ δὲ τούτων κατὰ-
 σοφῇ σιωδρείτωσιν καὶ τὰ βασίλεια ; δοκεῖ
 γάρ μοι ταῦτα, καὶ τὰ βλαῦτα περιμένουσαι ὁ
 κύριος, οὐ τῇ πραγμάτων χάριν, τί γὰρ τοσοῦ-
 τον ἦν τοῖς ἀκούουσι κέρδους τῇ πάντως ἐκβησο-
 μέων ἢ πρόρρησις ; ἐγνώσθην γὰρ ἀντὶ τῆς πείρας, καὶ
 μὴ περμαθόντες τὸ γνησιόμενον, ἀλλ' ὥστε διὰ
 βούτων αὐτοῖς καὶ πλὴν πρὸς τῇ μεζόνων πίστιν
 ἃς ἀκολουθίαν ἐλθεῖν. ἡ γὰρ ἐν τούτοις διὰ τῇ
 ὁρῶν μὴ τυεῖα, καὶ τῆς ἐν ἐκείνοις ἀληθείας ὅτι
 ἀπόδειξις. ὥς πρὸς γὰρ εἴπινος γεωργίου πλὴν ἡ ἀπερ-
 μάτων ὑφηνουμένου δύναμιν, ἀποστῆναι συμβῇ ἢ
 γεωργίας ἀπείραρον, αὐτάρκης ἀντὶ ἃς ἀπόδει-
 ξιν τῆς ἀληθείας ἢ τῷ γεηπόνῳ ἐν αὐτῇ ἀντίμα-
 τι τῇ ἐν τῷ μεδίμνῳ κημενῶν δείξαντι πλὴν δύ-
 ναμιν, καὶ πρὸς τῇ λοιπῶν ἐκνῶσαι, ὁ γὰρ
 ἰδὼν τὴν ἐν πυρὸν, ἢ πλὴν μίαν κελθῶν, ἢ ὅτι πρὸς
 αὐτὴν ἐν τῷ πληρώματι τῶ μεδίμνου τύχη, μετὰ
 τὸ ἐγκαταβληθῆναι τῇ βόλῳ σάκῳ γνόμενον,
 οὐκέτι αὐτὴ διὰ τῶ ἐνὸς οὐδὲ πρὸς τῇ λοιπῶν ἀ-
 πισήσειεν, οὕτως ἰσχυρῇ μοι δοκεῖ πρὸς μὴ τυεῖαν
 εἶναι τῶ κατὰ πλὴν ἀνίστασιν μυσηίου ἢ τοῖς λοι-
 ποῖς τῇ ἡρημενῶν σιωμολογημένη ἀλήθεια.

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ἀγκυρώσεως ἡ πείρα. ἢ
οὐδὲ λόγων τοσούτων, ὅσον δι' αὐτῇ τῇ ὁρῶν
ἐδιδάχθημεν. ἐπειδὴ γὰρ μέγα καὶ ἰσχυρὸν πί-
στιν ἦν ἡ κατὰ τὴν ἀνάστασιν θαῦμα, ὅτι τῇ κα-
τὰ τὸν τῆς θαυματουργίας ἀρχάμενος, ἡρέμα
πῶς τὴν πίστιν ἡμῶν προσηύξει τοῖς μέλλουσι. καὶ
θάπρον γὰρ τις μήτηρ κατὰ μὴλως τιθηνουμέ-
νη ἡ νήπιον, τέως μὲν ἀπαλῶ τε καὶ ὑγρῶ τῷ σῶ-
ματι ἡ γάλα ὅτι τῆς θηλῆς ἐντίθησιν, ὁδοντο-
φυοῦν δὲ ἥδη καὶ αὐξανομένην προσηύγει ἡ
αἰὲν, οὐ βραχὺ τε καὶ ἀσθενῶς, ὡς αὖ μὴ
πρόξιν θείῃ τῷ σκληρῷ τῆς τροφῆς ἡ τῇ οὐ-
λων ἀπαλόν τε καὶ ἀγύμναστον, ἀλλὰ τοῖς ἰδίους
ὁδοῦσι κατὰ λεανότα, σύμμετρον τε καὶ κατὰ λ-
ηλον τῇ διωάμει τῷ προσφρονισμῷ ἐποίησεν,
εἴτα κατὰ προδήκτω τῆς διωάμεως ἐπιδιδού-
σης, προσηύδει τοῖς ἀπαλῶ τῶν ἡρέμα ἡ
νήπιον προσηύγει τῇ σφραγιστῶν τροφῇ, οὐτὼ τὴν
ἀνθρωπίνῃ μικροψυχίαν ὁ κύριος, οἷόν τι νή-
πιον ἀτελὲς ὅτι τῇ θαυμάτων φρέων, καὶ ἡ-
θηνούμενος, πρῶτον μὲν ἐν ἀπεγνωσμένη νόσῳ
τὴν τῆς ἀγκυρώσεως προσομιᾶζεται δύναμιν, ὃ
μέγα μὲν ἦν τῷ κατεργασματι, οὐ μὲν τοιοῦτος,
οἷον ἀπιστεῖναι λεγόμενον. ἐπιτιμήσας γὰρ τῷ
πυρετῷ σφοδρῶς τὴν πενθεράν τ' ὁ σίμωνος κα-
ταφλέγοντι, ἱσαύτως ἐποίησε τῷ κακοῦ τὴν με-

τάσασιν, ὡς πρὸς τὸ δέχονεῖν τοῖς παροῦσιν ἐπι-
 χύσαι πλὴν ἡδὴ προσδοκώμεν τεθνήξεσθαι.
 εἴτα μικρόν τι τῇ δυνάμει προσέθησι καὶ τοῦ
 βασιλικοῦ ἔργον ἐν ὁμολογεμένῳ κινδύνῳ κεί-
 μενον. οὐτω γὰρ φησὶν ἡ ἱστορία ὅτι ἐμελλε τελευ-
 τᾶν, τὸ παρὸς βοῶντος, καὶ τὰ βιβλῖα πρὶν ἀπο-
 θανεῖν τὸ παιδίον, ἐνδύγει πάλιν τὸ τεθνήξεσθαι
 πεπαισθυμένον πλὴν ἀνάσσειν, ἐν μείζονι τῇ δυνά-
 μει τὸ θαῦμα καὶ τὸ θαυμάσιος, τῷ μὴ δὲ ἐπισημα-
 σαι τῷ τόπῳ, ἀλλὰ πόρρωθεν, τῇ τὸ προσάγμα-
 τος ἰσχύϊ πλὴν ζωνὴν ἀποσεῖλαι. πάλιν δὲ ἀκολο-
 θήσας τοῖς ἐμφιλοτόμοις ἐπαναβαίνει θαύμασι.
 πρὸς γὰρ πλὴν παῖδα τὸ ἀρχισυναγῶγην ὁρμή-
 στας ἐκὼν, ἐδῶκε τῇ ὁδοιπορίᾳ ἁπλῶς, πλὴν ἴα-
 σιν τῆς ἀεμορροΐας δημοσιδύων λαθοῦσαν, ὡς ἐὰν
 ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καὶ τακράτησεν τῆς νοσού-
 σης ὁ θάνατος. ἀλλὰ τοίνυν τῆς ψυχῆς χει-
 ραίσης τὸ σῶμα, καὶ θορυβημένων ἐν τῇ γαστρὶ
 κραυγῇ τῇ ἐπικυκλόντων τῷ πάθει, καὶ ἀπὸ
 ἐξ ὑπνου τῷ προστάκτικῳ λόγῳ διακρίσσει πάλ-
 λιν πρὸς πλὴν ζωνὴν τὸ κοράσιον, ὁδῶ τινι καὶ ἀκο-
 λουθίᾳ πρὸς τὸ μείζον ἀναλαμβάνων πλὴν ἀνθρώ-
 πινῳ ἀποσείλει. εἴτ' ἰδὼν τοῖς ἐπὶ βραβύῃ τῷ
 θαύματι, καὶ δὲ ἐμφιλοτόμοις δυνάμεις ὁδοπορεῖ
 τοῖς ἀνθρώποις πλὴν πρὸς τῆς ἀναστάσεως πίστεως.
 καὶ τινὰ πόλιν καὶ τὰ πλὴν ἰουδαίων ἱστορεῖ ἡ γρα-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
φή. παῖς ἦν ἐν ταύτῃ μονογενὴς χήρα τινί, οὐκ ἐ-
τι τοιοῦτος παῖς, οἷος ἐν μεραιοῖς εἶναι, ἀλλ' ἦδη
ἐκ παιδων ἄς ἀνδρῶς τελευτῶν νεανίαν αὐτ' ἐνο-
μάζει ὁ λόγος. πολλὰ δὲ ὀλίγων διηγῆται ἡ ἱστο-
ρία. θρῆνος αὐτὴ κρυσθῆτι ἡ διήγημα. χήρα φησὶν
ἦν τῷ τεθνηκότος ἡ μήτηρ. ὁρᾷς ἡ βαρὺς τῆς
συμφορᾶς, πῶς ἐν ὀλίγῳ ἡ πάθος ὁ λόγος ἔξε-
τραγώδησε; τί γὰρ ἔστι ἡ λεγόμενον; ὅτι οὐκ ἦν
αὐτῇ παιδοδοῦν ἑλπίς, πλὴν ἐν τῷ ἐκλείπον-
τι συμφορὰν θοράττειν. χήρα γὰρ ἡ γυνὴ, ἃ καὶ
εἶχε πρὸς ἐτόρον αὐτῇ τῷ κατοιχυμένου βλέ-
πειν. μονογενὴς γὰρ ὁ τόκος. ὅσον δὲ ἡ ἐν τῷ
τῷ κακῷ, παντὶ ῥάδιον σιωπεῖν, τῷ μὴ ἀπεξε-
νομένῳ τῷ φύσεως. μόνον ἐν ὧδ' ὅτι ἐκείνον ἐγνώ-
ρισε, μόνον ταῖς θηλαῖς ἐτιθλυήσασθαι, μόνος αὐ-
τῇ φαισθῶν ἐποίει πλὴν ἐράπεξαν, μόνος ἦν τῷ κα-
τὰ τὸν οἶκον φαισθῶντος ἡ ὑπόθεσις. παίζων,
αὐτοδράζων, ἀσκήμονος, φαισθῶντος. ἐν προσ-
δοίς, ἐν παλαίστραις, ἐν συλλόγοις νεότητος. πάν-
τες ὅτι μὴ ῥὸς ὀφθαλμοῖν γλυκύ τε καὶ τίμειον, μόν-
ος ἐκείνος ἦν, ἡδη τῷ γάμου πλὴν ὥραν ἄτων. ὁ τοῦ
γλυκοῦ ὀρπηξ, ὁ τῆς διαδοχῆς κλάδος, ἡ βακτη-
ρία τῷ γήρῳ. ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς ἡλικίας προ-
οδήκη, ἄλλος θρῆνος ἦν. ὁ γὰρ νεανίαν ἐπὶ πῶν, ἡ αὐ-
τος εἶπε τῆς μετ' ἀνθείσης ὥρας. ἀρ' ἔτι τοῖς ἰού-
λοις ὑπὸ χλοάζονται, οὐ πῶν τῷ πώγωνος ὁ γὰρ βά-

δοῦν ὑποτασσάμενον, ἔτι τῷ κρείλλει τῇ πα-
 ρειδν ὑποτάσσονται. τί κρίνω πάχην ἔκτος ἡλ-
 εῶς αὐτῷ πλὴν μητρὸς; οἷον εἰ πυρὶ τοῖς σπλάγ-
 χκοις ἐγκαταφλέγεσθαι. ὡς πικρῶς ἐπ' αὐτῷ
 παρατείνειν ἦν θρῆνον, πρὸς πλεκομένην προκ-
 μίσω τῷ πτώματι, ὡς μὴ αὐτὸ ἐπισπεύσκει τῷ νε-
 κρῷ πλὴν κηδεῖαν, ἀλλ' ἐμφορεῖσθαι τὸ πάθος,
 ἐπιπλεῖσον αὐτῷ ὅτι οὐδ' ἔμους παρατείνεσθαι.
 οὐδὲ ὅτι παρῆκεν ὁ λόγος. ἰδὼν γὰρ αὐτῷ ὁ ἡ-
 σους, φησὶν, ἐσπλάγχνισθαι, καὶ προσελθὼν, ἤφα-
 το τῆς σφοδρῆς, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. καὶ λέγει
 τῷ νεκρῷ, νεανία, σοὶ λέγω, ἐχέρηθαι. καὶ παρ-
 εῖδεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτῷ ζῶντα. ἦδη τοί-
 νω οὐκ ἐν ὀλίγῳ ὀφείληματι τῷ νεκροῦ γεγνη-
 μένου, καὶ ὅσον οὐδέπω, ἑκατὸν τισίντος τῷ τάφῳ,
 γίνεται παρ' αὐτῷ κυρίου καὶ μὲν θαῦμα μεῖζον,
 καὶ δὲ πρόσταγμα ἴσον. ἐπὶ πρὸς τὸ ὑψηλότροπον
 ἡ θαυμαστικὴ προδέρχεται, ὡς αὐτὸν μάλλον προσεγ-
 γίσσει τὰ φαινόμενα τῷ ἀπιστομίσῳ πρὸς πλὴν
 ἀνάστασιν θαύματα. ἡσυχάζει τῇ συνήθειαν τῷ
 κυρίῳ καὶ φίλων, λάζαρος ὄνομα τῷ ἀσθενου-
 ντι, καὶ παρατείνεται ὁ κύριος πλὴν τῷ φίλου ἐπὶ
 σκεψεν, πρὸς τὸ νοσοῦντος γλυόμενος, ὡς αὐτὸν
 χάραν καὶ δύναμιν ἐν τῇ τῆς ζωῆς ἀπουσίᾳ καὶ ἰ-
 διον βρῆσθαι ὅτι τῆς νόσου ὁ θάνατος. μηνύει
 τοῖς μαθηταῖς ὁ κύριος καὶ τὰ πλὴν γαλιλαίαν, καὶ

ὁ δὲ
 τῆς
 φωνῆς
 διατε-
 λείν.
 τῆς, ἢ
 φωνῆς
 παντὶ
 κατὰ
 τὴν αὐτὴν
 τὴν κατὰ
 τὴν τῆς
 τῆς τῆς
 αὐτῆς
 ὁ δὲ
 εἰς τὴν
 τα π
 τῆς ἢ
 τὸν κατὰ
 φωνῆς
 ἢ τὴν
 τὸς δὲ
 ὁ δὲ
 πρὸς
 ἢ τὴν

ἔξωθεν ἡδὴ καὶ λελυμένος, ὥς μὴ δὲ τοῖς ἐπι-
 τηλείοις ἀνεκτὸν εἶναι, προσεγγίσαι τῷ τά-
 φῳ τὸν κύριον, ὃς πλὴν ἐγκειμένῳ ἀνδρὶ ἔσ-
 διαπεπρωκὸς σώματος. μὲν κλήσει ζωοποι-
 θεῖς. πιστοῦται ὁ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως, γυ-
 νῆστι, ὃ ἐν τῷ κοινῷ προσδοκώμενον, ὃ ἐν τῷ μέ-
 ρει τῆς πείρας ἐμάθομεν. καὶ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ
 παντὶς ἀναστοιχειώσεως φησὶν ὁ ἀπόστολος, αὐτὸς
 καὶ ταβήσατος τὸν κύριον, ἐν κελεύσματι, ἐν φῶ-
 νῃ ἀρχαγγέλου, καὶ ὃς σάλπιγξ ὡς ἀφ' ἁρσάν
 τοῦ νεκροῦ διαναστήσει, οὐ τῷ καὶ νῦν, οἷόν τινα ὑ-
 πνον τὸν θάνατον τῇ φωνῇ τῆς προσάγατος ὃ ἐν
 τῷ τάφῳ ἀποσεισάμενος, καὶ ἀποτινάξας ἐαυ-
 τὸν πλὴν ἐπιγινωσκόμενῳ ὃς φθορὰν τῇ νεκρότητι,
 ἄριστος καὶ σῶος τῶ τάφῳ ἔξάλλεται, μὴ δὲ τῷ
 δεσμῷ τῇ πρὸς τοῦ πόδας, καὶ τὰς χεῖρας κει-
 ρῶν κωλυθεὶς πρὸς τὴν ἐξοδον. ἀρὰ μικρὰ ταῦ-
 τα πρὸς πίστιν τῆς τῇ νεκρῶν ἀναστάσεως; ἢ ζη-
 τεῖς καὶ δι' ἐτέρων βεβαιωθῆναι σοὶ πλὴν πρὸς τοῦ
 του κείσιν. ἀλλὰ μοι δοκεῖ μὴ μάτην τοῖς καὶ τὰ
 φαρμακοῦμ' ἔρηκεναι, ὥς ἐκ προσώπου τῇ ἀν-
 θρώπων ὁ κύριος εἶπεν πρὸς ἑαυτὸν λέγων, πάν-
 τως δρῆτε μοι πλὴν παραβολῶν ταύτην, ἵνα εἰ
 θοράπευσον σεαυτὸν. ἐδὲ γὰρ ἐν ἐτέροις σώμασι
 προσετίθεντα τοὺς ἀνθρώπους τῷ καὶ τὴν ἀ-
 νάστασιν θαύματι, ἐν τῷ καὶ ἑαυτὸν ἀνθρώπου βε-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
βαιῶσαι τὸν λόγον. εἶδες ἐν τέροις ἐνδργόν τ'
κήρυγμα, δὲ τεθνήξασαι μέλλοντας, τ' παι-
δίον τ' τῷ ζῶν ἄρτι παυσάμενον, τὸν πρὸς τῷ
τάφῳ νεανίαν, τὸν διεφθαρτότα νεκρὸν, πάντας
μετὰ τ' ἴθι ἐν πρὸς ἀγαθὴ πρὸς τὴν ζῶν
ἀναλύοντας. ζητεῖς καὶ δὲ ὅτι ῥαυμάτων καὶ
αἵματος ἐν τῷ θανάτῳ γιγνόμεναι, μή τις ἰδὼν τοῦ
τῶν ἀτονία τῆς ζωοποιῶς διωάμεως λύει τὴν χά-
ριν; εἶδε τὸν ἐν ἡλοῖς ὅτι πύρρον θέντα τὰς χεῖ-
ρας, εἶδε τὸν τὴν πύρρον λόγῳ ὅτι παρέντα,
διδέχμε δὲ δακτύλους σου ὅτι τῇ τύπω
τῇ ἡλῶν, ἐμβαλε τὴν χεῖρα σου τῷ ἐκ τῆς λόγ-
χης ῥαύματι, σοχάξῃ πάντως ἰδὼν πόσον ἦκος
ἰδὼν τὸ ἐν τῷ αἰχμῶ ὅτι δύναι, ὅτι τῷ πλά-
τοῦ τῆς ὀτειλῆς, τὴν ἰδὼν τὸ ἐσω πάροδον λο-
γισόμενος. ἢ γὰρ εἰσοδὸν χειρὸς ἀνθρώπου πίνης χω-
ρήσῃ πλὴν, πόσον ἐν τῷ βάλαντῳ γλῆνῃ
ἴσθαι τὸν σίδηρον ὑποδείκνυσιν; ἢ οὐκ οὐτος ἐγὼ
γίνεται, δύκολον αὖ ἐν τῷ ἀποστολικὸν ἐπιφθέγ-
ξασθαι, πῶς λέγουσιν ἱεροί, ὅτι ἀνάστασις νε-
κρῶν οὐκ ἐστίν. ἐπειδὴ τοίνυν πᾶσι μὲν προῤῥη-
σις τῷ κυρίῳ ὅτι τῆς τῇ γλῆνῳ γλῆνῳ μὲν πρὸς τῆς
ἀληθείας ἐπιδείκνυται, ὅτι δὲ οὐ λόγῳ μεμα-
θήμε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἴδῃ αὐτῇ τῇ ἰδὼν τὴν
ζῶν ἴδῃ ἀνάστασις ἐπανεληθόντων, ὅτι τὸν
ἀπόδηξεν τῆς ἐπαγγελίας ἐλάβομεν. τίς ὑπο-
λείπεται

λείπεται τοῖς μὴ πιστεύουσιν ἀφορμὴ οὐκ ἐρῶ-
σαι φράσσοντας τοῖς δὲ τῆς φιλοσοφίας, καὶ
κινήσας ἀπάτης παρὰ κρονομενῶν πλὴν ἀνατά-
σκειν πῶς; μελὴς ἐξ ὁμοθυμίας τῆς ἐμολογίας;
μαθόντες ἐν ὀλίγῳ δὲ τὸ πρὸς φήτου ἦν ἐρώσαν
» τῆς χάριτος, δὶ ὧν φησὶν, ἀντανελὴς ἡ πνύ-
» μα αὐτῇ, καὶ ἐκ λείψουσι, καὶ ἔς ἦν χροῦ αὐ
» τῇ ἐπιστρέφουσιν. ἐξ αὐτοῦ λείψου πνύμασιν,
» καὶ κτιοῦνται, καὶ ἀνακατασκευάζουσιν τὸ πρόσωπον
» τῆς γῆς. ὅτε καὶ ἀφραίνεσθαι ἦν κύριον ἐν
τοῖς ἐργαῖς αὐτοῦ λέγει, ἐκλεπόντων τῇ ἀμρ
τωλῶν ἀπὸ τῆς γῆς. πῶς γὰρ τις ἐξ ἀμρτίας
ὀνομαζομένηται, τῆς ἀμρτίας οὐκ οὐσης;

Ὁ ἔτι οὐκ ἐξω τῶ ἀκότος ἡ ἀνάστασις.

Αὐτὸς ἰνδὸς, οἱ δὲ πλὴν τῇ ἀνθρωπίνῳ
λογισμῶν ἀτονίαν, πρὸς τὰ ἡμέτερα μέτρα πλὴν
θείαν δύναμιν κείνοντες, ἡ μὲν ἀχώρητον, οὐδὲ
θεῶ δυνάμει εἶναι κατασχευάζουσι. ἀφηνύου-
σι γὰρ τῇ τε ἀρχαίων νεκρῶν ἦν ἀφανισμὸν,
τῇ τε δὲ πυρὸς ἀποτεφρωθέντων τὰ λείψα-
να, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὰ θεοκτοβόρα τῶ ζώων
τῶ λόγῳ περὶ δόξουσι, καὶ ἦν ἰχθυῶ τῶ ἰδίῳ
σώματι, πλὴν σάρακα τῶ ναυαγίσαντος ἀναλαβόν-
τα, καὶ εἶπον πάλιν ἐροφὴν ἀνθρώπων γινώ-
μενον, καὶ ἔς ἦν τῶ βεβερωκότις ἐγχεον μετα-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
κεχωρηκότα διὰ τῆς πέψεως. καὶ πολλὰ τοιαῦ-
τα μικροπρεπῆ, καὶ τῆς μεγάλης τῆς Θεοῦ δυ-
νάμεως, καὶ ὑψουσίας ἀνάξια, ἐπ' ἀνακρίσει τῆς
δογματικῆς διεξέρχονται, ὥς οὐ δυναμείου τῆς
Θεοῦ, πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδῶν, δι' ἀναλύσεως
ἀπομακρύνει τὸν ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ ἰδίου. ἀλλ' ἡμεῖς
ἐν ὀλίγῳ τὰς μακρὰς αὐτῆς τῆς λογικῆς μεταί-
τητος περὶ λογισμῶν ὑποθέμενα, ὁμολογου-
τες πῶς μὴν διάλυσιν τῆς σώματος, ἥς τὰ, ὡς
συνέστηκε, γίνεσθαι, καὶ οὐ μόνον πῶς γίνεσθαι
τὸν θεῖον λόγον ἥς πῶς γίνεσθαι ἀναλύεσθαι, ἀλλὰ καὶ
τὸ ἀδρά, καὶ τὸ ὑγρὸν περὶ χωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ,
καὶ ἐκείνου τῆς ἐν ἡμῖν πρὸς τὸ συγκένε πῶς με-
ταχώρησιν γίνεσθαι, καὶ τοῖς σαρκωβόροις
ὀρνέοις, καὶ τοῖς ὁμοτάτοις θηρίοις ἀναμειχθῆ
τὸν ἀνθρώπινον σῶμα διὰ τῆς βρώσεως, καὶ ἔπει-
τα ὁδόντα τῆς ἰχθύων ἔλθῃ, καὶ ἥς ἀτμούς καὶ
κόνιν μεταβληθῇ τῷ πυρί. ὅθεν δ' αὖ τις καὶ
ὑπόθεσιν περὶ ἀνέγκῃ τῷ λόγῳ τὸν ἀνθρώπου,
ἐν ᾧ τῆς κόσμου πάντως ὅτι. ἔδειξεν δὲ τῇ χει-
ρὶ τῆς Θεοῦ περὶ κρατεῖσθαι ἢ θεόπνυτος διδά-
σκει φωνή. ἢ οὐκ οὐδὲν τίς ἐν τῇ σῇ παλάμῃ οὐκ
ἀγνοεῖς, ἀλλ' οἷον τῆς σῆς διωάμεως ἀβυσσῶδες
εἶναι πῶς τῆς Θεοῦ γνώσιν; ὥς μὴ αὖ ὑπερβαί-
νῃ ἐμπόλεμοις ἔπειτα τῆς θείας ἀποθαμῆς
πῶς ἀκρίβειαν;

ὅτι

πρὸς ἀνθρώπου.

59

Ὁ δὲ δυνατὸν ἔστιν ἴσιν τὰ τῷ παντὶ στοιχεῖα τοῦ
ἀνθρωπίνου σώματος ἀναλυθέντος, πάλ-
λιν ἐκ τῷ κοινῷ ἐκείνῳ ἢ ἰδίῳ
ἀποσωθῆναι.

Ἀλλὰ τυχὸν πρὸς τὰ στοιχεῖα τῷ παντὶ ἐλέ-
πων, δύσκολον οἶει, τῷ ἐν ἡμῖν ἄβρως πρὸς τὸ
συγκρῖναι στοιχεῖον ἀναχεθείτος, καὶ τῷ θερμῷ-
τε καὶ ὑγρῷ, καὶ τῷ γλώσσῳ ὡσαύτως τοῖς ὁ-
μοφύλοις ἐγκαταμεινόντων, πάλιν ἐκ τῷ κοι-
νοῦ ἢ οἰκείῳ ἢ ἰδίῳ ἀνασφραμῖν, εἴτα οὐ
λογίζειται ὅτι τῷ ἀνθρωπίνῳ ὑποδιγμάτῳ, ἢ
μηδὲ ἑτέρῳ τῆς θείας δυνάμεως ὑπὲρ βλάβειν
εἶδους. εἰδὼς γὰρ πάντως ἐν ταῖς ἀνθρωπί-
ναις οἰκήσεσι, κοινῶς ἀγγέλλω ζώων τινῶν ἐκ κοι-
νοῦ σωισαμένῳ, ἀλλ' ὅταν πάλιν πρὸς εἶδος κα-
κτημένους αὐτὴν ἐκαμδρίξῃται, ἢ τε πρὸς εἶδος
οἰκούς σωήθῃ, καὶ τὰ ἐπικείμενα σημεῖα ἢ ἰ-
δίον ἐκείνῳ ἀποκαθίστησι. τοιοῦτόν γε καὶ πρὸς
σεαυτὸν ἐννοῶν, οὐχ ἁμῶς τήσεις τῷ πρέποντος.
Φυσικὴ γὰρ τινὶ ἴσως καὶ σοφῇ πρὸς τὸ σωσι-
κῆθαι σῶμα τῷ ψυχῆς ὅτι καὶ μένεις, ἐστὶ τις κατὰ
τὸ λεληθὸς αὐτῇ ὅτι τῆς σωαναρρώσεως τοῦ
οἰκείου χώσις τε καὶ ἐπίγνωσις, οἷον σημείων τι-
νῶν παρὰ τῆς φύσεως ἐπικειμένων, δι' ὧν ἡ κοι-
νότης ἀσύγχυτος μένει ὅτι κεινομένη τοῖς ἰδιό-
τετοις

© III

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
ξουσι. τῆς τοίνυν ψυχῆς ὅ συγκενές τε καὶ ἰ-
διον ἐφ' ἑαυτῷ πάλιν ἐλκούσης, τίς πόνος, ἢ πῶς
μοι, τῇ θεῷ δυνάμει κωλύσαι τῇ οἰκείῳ πῶ
σωθρομῶ, ἀρρήτῳ ὡς τῇ τῆς φύσεως ὁλκῇ
πρὸς τ' ἰδιον ἐπειγομένων; ὅ γ' ἐπιδοξασμένης
ἵνα τῇ ψυχῇ καὶ μετὰ πῶ διάλυσιν σημεῖα τοῦ
ἡμετέρου συγκεύματος, δείκνυσιν ὁ κατὰ ῥα
ἄλλω διάλογος. ἢ μὲν σωμάτων τῷ τάφῳ πα-
ραδοθέντων, γνωρίσματος δὲ τινος σωμάτιου
ταῖς ψυχαῖς παραμείναντος, δι' οὗ καὶ ὁ λά-
ζαρος ἐγνωρίζετο, καὶ οὐκ ἠγνοεῖτο ὁ πῶ λούσιος.
οὐκοῦν οὐδὲν ἔξω τῶ ἡκότος ὅτι, πάλιν πιστεύειν,
ἐκ τῶ κοινοῦ πρὸς τ' ἰδιον πῶ ἀνάλυσιν γίνεσθαι
τῇ ἀνισαμένων σωμάτων, καὶ μάλιστα γὰρ τῷ Θείῳ
λοπονώτορον πῶ φύσιν ἡμῶν κατεξετάζοντι.
οὐτε γὰρ δι' ὅλου ἐν ῥύσει καὶ μεταβολῇ ὅ ἡ-
μέτερον. ἢ γὰρ αὐτὴν ἄληπτον ὡς καὶ ὅλου τῷ μη-
δεμίαν σάσιν ἔχειν ἐκ φύσεως. ἀλλὰ κατὰ ῥα
ἀκεῖ βέστρον λόγον, ὅ μὲν τι ἔσθηκε τῇ ἐν ἡμῖν,
ὅ δὲ δι' ἀλλοιώσεως πρόσθεν. ἀλλοιοῦται μὲν γὰρ
δι' αὐξήσεως τε, καὶ μείωσός τε ὅ σῶμα, οἷον ἰμά-
τια ἵνα, τὰς καθεξῆς ἡλικίας μετενδυνόμενον,
ἔσθηκε δὲ δι' ἐκείνης τροπῆς ἀμετάβλητον ἐφ'
ἑαυτῷ ὅ εἶδος, τῇ ἀπαξ ἐπιβληθέντων αὐτῷ
παρὰ τῆς φύσεως σημεῖων οὐκ ὁρίστα μόνον, ἀλλ'
ἀπὸ πάσαις ταῖς κατὰ ὅ σῶμα τροπαῖς μετὰ
τῇ

τῇ ἰδίῳ ἐμφαινόμενον γνωρίσματων. ὑφε-
 ξαιρείδω δὲ τὸ λόγον, ἢ ἐκ πάθους ἀλλοιώσις,
 ἢ τῷ εἶδι ἐπισυμβαίνουσα. οἷον γὰρ τι προσω-
 πτεῖον ἀλλότριον ἢ ἡμετέραν πλὴν νόσον ἀμορφία δὲ
 λαμβάνει τὸ εἶδος, ἢς τῷ λόγῳ πρὸς αἰρεθείσης,
 καὶ ἀπὸ ἡμετέρας νεμεαν τοῦ οὐρου, ἢ ἡμετέρας
 τὰ τὸ δὲ ἀνέλιον ἰσχυροτέρων, πάλιν τὸ κεκρυμ-
 μένον ὑπὸ τῷ πάθους εἶδος, δὲ τῆς ὑγείας
 ἐν τοῖς ἰδίῳ ἀνεφαίνῃ γνωρίσμασι. τῷ τοίνυν
 θεωρεῖται τῆς ψυχῆς οὐ τὸ εἶναι ἐν τῇ ἀλλοιώσει,
 καὶ μετισταμένον, ἀλλὰ τὸ μόνιμόν τε, καὶ ὡ-
 σούτως ἔχον ἐν τῷ κατὰ ἡμᾶς συγκείμενι τού-
 τῳ προσφύεται. καὶ ἐπειδὴ τὰς ἡμετέρας τὸ εἶ-
 δος δὲ φορὰς αἰετὶς τὴν κρᾶσεως παραλλαγῇ
 μεταμορφοῦσιν, ἢ δὲ κρᾶσις οὐκ ἄλλη τις πα-
 ρὰ πλὴν τῇ στοιχείων μίξιν ὅτι, στοιχεῖα δὲ φανερὰ
 τὰ τῇ ἡμετέρας σκυλῇ τῷ παντὶ ὑποκείμενα, οἷ-
 ὦν καὶ τὸ ἀνθρώπινον σωέσθαι σῶμα, ἀναγκαίως
 τὸ εἶδός, οἷον ἐκμαγείω, σφραγίδος τῇ ψυχῇ πα-
 ραμείναντος, οὐδὲ τὰ ἐναπομαζάμενα τῇ σφρα-
 γίδι τὴν τύπον, ὑπὸ αὐτῆς ἀγνοεῖται, ἀλλ' ἐν τῷ
 καιρῷ τῆς ἀναστοιχείωσιν ἐκεῖνα δέχεται πάλ-
 λιν πρὸς ἑαυτὴν, ἀπὸ αὐτῆς ἐναρμόσει τῷ τύπῳ
 τὸ εἶδος. ἐναρμόσει δὲ πάντως ἐκεῖνα, ὅσα κατὰ
 ἀρχὰς ἐνετυπώθη τῷ εἶδι. οὐκοῦν οὐδὲν ἔξω
 τῷ φέτος ὅτι, πάλιν ἐκ τῷ κοινού πρὸς τὸ κατὰ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

θέμενον ἐπαναλύειν τὸ ἴδιον. λέγεται δὲ καὶ
 πλὴν ὑποβάρυτον περικυβεῖν τῷ ποδὶ χοντρος,
 καὶ ὑπὲρ τινος καὶ κοινοῦ πώδου χροῖον ὡς λε-
 πτὰ σφαιρωθεῖν, καὶ τὰ πλὴν γῆν δευσιδικῶ-
 νται, πρὸς οὐδὲν τῇ ἐπιτυχόντων ἐμμεγνυμέ-
 νῳ. ἡ δὲ ἕως πάλιν τὸ πολλὰ καὶ ἀσχετὸν
 ὡς εἰ σωματείρειν, αὐτομάτως ἀναχεῖσθαι πρὸς
 τὸ ὁμόφυλον, οὐδὲν μέσῳ πρὸς πλὴν οἰκίαν μέ-
 ξιν διεργασίῳ. τοιοῦτον ἔχει νομίζω καὶ
 πᾶσι τὸ ἀνθρώπινον σύγκριμα δευσιδικῶν. ἡ μό-
 νον γίνετο παρὰ τῷ θεῷ τὸ ἐνδοσίμον, αὐτομά-
 τως τὰ κατὰλληλα μόρῃ τοῖς οἰκείοις ἐπανα-
 κίρνασθαι; μηδεμίαν δὲ πωδίσαν τῷ ἀναστοιχεῖν
 ἔχει πλὴν φύσιν δευσιδικῶν ἐγνομένης. καὶ γὰρ ἐν
 τῇ ἐν τῇ γῇ φυομένων, οὐδένα πόνον ὁρᾷ μεν
 τῆς φύσεως ἐν τῇ πυρὸν, ἢ πλὴν κέγχρον, ἢ ἄλ-
 λό τι τῇ σιτηρῶν ἢ χλοοῦ πάντων ἀερίων ἐν
 τῷ μεταβάλλειν ὡς καλὰ μὲν, καὶ ἀνθρώπῳ καὶ
 ἀσάχυσον. ἀπραγματεύτως γὰρ κατὰ τὸ αὐτό
 ματον ἢ κατὰλληλος τροφή ἐκ τῷ κοινῷ, πρὸς
 πλὴν ἐξέσου τῇ ἀερίων ἰδιότητι μεταβά-
 νει. ἡ οὖν κοινῇ πᾶσι τοῖς φυομένοις τῆς ἰκμά-
 δος ὑποκείμενης, ἔμενον τῇ διαύτης τροφο-
 μένων τὸ κατὰλληλον ἔσασθαι ὡς πλὴν τῷ οἰ-
 κείου περὶ δὲ τί καινόν, ἡ καὶ ἐν τῷ τῆς ἀ-
 ναστάσεως λόγῳ παρὰ ἐξέσου τῇ ἀνιστάμενῳ,
 καὶ δὲ

καθὼς ἡδὴ τῇ σπερμάτων, συμβαίνει οὕτως
 γίνεσθαι πλὴν τῶ οἰκείου ὁληκῶ. ὥς τε ἂν πάν-
 των διωκτῶν εἶναι μαθεῖν, μηδὲν ἔξω τῇ τῇ πεί-
 ρῃ γνωρίζομεν ὅτι κήρυγμα πδλέχειν τῆς ἀ-
 ναστάσεως. καίτοι γὰρ ὁ γνωριμώτατον τῇ
 ἡμετέρων ἐσιωπήσμεν, αὐτὴν λέγω πλὴν πρῶ-
 τῶν τῆς συστάσεως ἡμῶν ἀφορμῶν. τίς γὰρ οὐκ
 εἶδε πλὴν θαυματοποιῶν τῆς φύσεως, τὴ λαβοῦ-
 σα ἢ μηδὲν ἀνιδύς, τὴ ἀπὸ γάξεται; ἢ οὐχ ὁρᾷς
 ὅπως ἀπὸ λαῶν, ἑρόπον τινα, καὶ ὁμοιομόρες ὄντι,
 ὅτι ἀφορμῶν τῆς συστάσεως τῶ σώματος τοῖς
 ἀπλάγχθοις καὶ τα βαλλόμενον; πλὴν δὲ τοῖς
 λίαν ἢ καὶ τα σκευάζομεν συγκεῖμας, τίς λό-
 γος ἐκδηγήσεται; τίς δ' αὖ μὴ τῇ κοινῇ φύσει
 ὅτι τοιοῦτον μαθῶν, διωκτῶν ἡγήσεται ὅτι γινόμε-
 μενον, ὅτι ὁ βραχύτε, καὶ αὐτὸ οὐδενὸς ἐκείνο ὅτι
 ὅτι τοῦ πράγματος ὄντι ἀρχή; μέγα δὲ φημι,
 οὐ μόνον ὅτι πλὴν καὶ τὰ ὅτι σώμα βλέπων διάπλα-
 σιν, ἀλλ' ὅτι πρὸ τούτου θαυμάζειν ἄξιον, αὐτὴν λέ-
 γω πλὴν ψυχῶν, καὶ τὰ πρὸς αὐτὴν θεωρούμενα.

Γρὸς οὖν λέγοντας προῦφεσάναι τὰς ψυχὰς τῇ
 σωματικῶν, ἢ ὅτι ἐμπαλιν, πρὸ τῇ ψυχῶν ὄντι
 ἀπὸ λαῶν τὰ σώματα. ἐν ᾧ τις καὶ
 ἀναφροσύνη τῆς καὶ τὰς μετεμ-
 ψυχώσεις μνησθῆναι.

παντο
 χη, οὐδ
 σμακτο
 προσε
 ἔργον
 τέναν
 πολο
 κατε
 μέν
 ἀνέ
 κατε
 λυ
 ἔστι
 ὀλί
 μέν
 ἀντι
 λόγ
 ὅλ
 δοκ
 τῶ
 πολο
 πρὸς
 αὐ
 τῶ
 γον
 οὐ
 κα

των ἐνέκον ἐκείνα. οὐ γὰρ οὐδὲ πλὴν εὐφροσύνη ἢ ψυ-
 χή, οὐδὲ τῷ εὐδύματος χάριν κατεσκηδύαθη τὰ
 σώματα, ἀλλὰ τούτῳ ὄντων, ἐκείνα οὐδὲ πλὴν χρεῖαν
 προσεξενρέθη. ἐπεὶ οὖν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς
 ὑπολήψεσιν ὁ λόγος ὑπαίτιος τῇ τε προβιω-
 τεύειν τὰς ψυχὰς ἐν ἰδίᾳ τινὶ κατὰ τὰς μυ-
 θολογικῶν, καὶ τῇ ὑστέρας τῇ σωματικῶν
 κατὰ σκηδύαζε νομιζόντων, ἀναγκάσει αὐτὸν εἶναι
 μηδὲν τῇ λεγομένην ἐν τοῖς δογμασι πρὸς ἡμᾶς
 ἀνέξετασθαι. ἀλλὰ ὁ μὲν δι' ἀκρίβειαν ὅτι ἐ-
 κατέρωθεν γυμνάζειν λόγον, καὶ πάσας ἐκκα-
 λύπτειν τὰς ἐγκλημένας ἀβηρίας ταῖς ὑπολή-
 ψεσι, μακροῦ αὐτὸν δεοίτο καὶ χρόνου, καὶ λόγου. δι'
 ὁλίγων δὲ καὶ τῶν ὅτι διωκτῶν, ἐκείνους τῇ ἡμε-
 μένων ἐπισκεψάμενοι, πάλιν τῇ προκλήμενων
 ἀντιληψόμεθα. οἱ τῷ προτέρῳ παρεισάμενος
 λόγῳ, καὶ πρὸς βυτῶν τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς πλὴν
 ἐπιτελείαν τῇ ψυχῶν δογματίζοντες, οὐ μόνον
 δοκοῦσι τῇ ἐλλειπτικῶν καὶ θαρσύνειν δογμάτων,
 τῇ πρὸς τῆς μετενσωματώσεως αὐτοῖς μεμυ-
 θολογημένων. ἡ γὰρ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειε
 πρὸς ὅσον, κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἐν λόγον
 αὐτοῖς διδρῆσει κατὰ συρῶμενον, ἐν φασὶ τινὰ
 τῇ παρ' ἐκείνοις σοφῶν ἡρῆσαι, ὅτι ἀνὴρ γέ-
 γονεν ὁ αὐτὸς, καὶ γυναικὸς σῶμα μετεμύλασσε-
 ρ, καὶ μετ' ὀρνέων ἀνέπτη, καὶ θάμνος ἐφυ, καὶ

πρὸς δὲ
 ποτε π
 λήρην τ
 διὰ το
 ἀπὸ τοῦ
 κτε. α
 τοῖς, ἢ
 διὰ πινος
 λαμβάν
 τήτων α
 σολου
 οὐκ ἐκ
 ἀπολυσ
 ἠσεται
 ἀπὸ μὲν
 τει, ἄ
 σαι με
 τινὰ πο
 ἐπιτε
 πρὸς ῥ
 κοῦν ἄ
 πρὸς ῥ
 ὑπὲρ ῥ
 κοῦν π
 σωματ
 διὰ κτα

πρὸς δὲ χεῖρον ὅς ἀνάγκης ἀλλοιωθῆσεται πάν-
τοτε πρὸς τὸ ἀτιμότερον προΐοντα, καὶ αἰετὶ τὸ
χεῖρον τῆς, ἐν ᾗ ὅτι, φύσει ὅς ἀνείσκειντα. ὡς πρὸς
δὲ τὸ λογικὸν τὸ ἀναισθητὸν ὑποβέβηκεν, οὐτω καὶ
ἀπὸ τούτου ἰδὲ τὸ ἀναισθητὸν ἢ μετὰ πῶσις γί-
νεται. ἀλλὰ μέχρι τούτου προΐων ὁ λόγος αὐ-
τοῖς, ὃ καὶ ἐξω τῆς ἀληθείας φέρεται, ἀλλά γὰρ
διὰ τινος ἀκολουθίας τὸ ἄκρον ὅς ἄτονον μετα-
λαμβάνει. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἦδη ὅτι τῇ ἀσυναρ-
τήτων αὐτοῖς τὸ ὄγμα μυθοποιεῖται. ἢ μὲν γὰρ
ἀκολουθία παντελὴ ὅτι φθορὰν τῆς ψυχῆς ὑπο-
δείκνυσιν. ἢ γὰρ ἄπαξ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας
ἀπολιθώσασα, ἐν οὐδενὶ μέτρῳ κακίας σῆναι δύ-
νήσεται, ἀλλὰ ὅτι τῆς πρὸς τὰ πάθη ὁμοεισίας
ἀπὸ μὲν τὸ λογικὸν πρὸς τὸ ἀλογον μεταβήσε-
ται, ἀπὸ ἐκείνου δὲ, πρὸς πῶ τῇ φυτῇ ἀναισθη-
σίαν μετατεθήσεται. τῷ δὲ ἀναισθητῷ γει-
τνιά πως τὸ ἄψυχον, τούτῳ δὲ τὸ ἀνύπαρκτον
ἐπιτεταί. ὥστε καὶ ὅλου ὅτι τῆς ἀκολουθίας
πρὸς τὸ μὴ ὄν αὐτοῖς ἢ ψυχὴ μεταχωρήσει. οὐ-
κοῦν ἀμήχανος αὐτῇ πάλιν ὅς ἀνάγκης ἔσται ἢ
πρὸς τὸ κρείττον ἐπαίνοδος. ἀλλὰ μὲν ἐκ θάμνου
ἰδὲ τὸν ἀνθρώπον πῶ ψυχῇ ἐπαναγοισί. οὐ-
κοῦν πρὸς ἡμιότῳ πῶ ἐκ θάμνω ζωῶν τὸ ἀ-
σωμάτου διαγωγῆς ἐκ τούτων ἀποδεικνύουσι. δέ-
δικται γὰρ ὅτι ἢ πρὸς τὸ χεῖρον γνομένη πρόο-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 οὗτος τῆς ψυχῆς, πρὸς τὸ κατώτερον κατὰ τὸ ἦ-
 κος ὑποβήσεται. ὑποβέβηκε δὲ πῶς ἀναίσθητον
 φύσιν, τὸ ἄψυχον, ὡς ὁ δι' ἀκολουθίας ἡ ἀρχὴ τῆς
 οὐσίας αὐτῇ πῶς ψυχρὸν ἄγῃ. ἀλλ' ἐπειδὴ
 οὗτος οὐ βούλονται, ἢ τῶ ἀναίσθητῳ πῶς ψυχρὸν
 ἔμματα κλείουσιν, ἢ εἴπῃ ἐντεῦθεν ἰδίῳ τὸν ἀν-
 θρώπινον αὐτῶν ἐπανάγοιεν βίον, πεποιημένον
 καὶ πρὸς εἶρηται, τὸν ἐκλυώδη βίον τῆς πρώ-
 τῆς ἀποδείξεως κατὰ τὴν φύσιν. εἴπῃ ἐκείθεν μὲν
 ἢ πρὸς κακίαν κατὰ τὴν φύσιν γέγονεν, ἐντεῦθεν δὲ
 ἢ πρὸς ἀρετὴν ἐπάνοδος γίνεται. οὐκοῦν ἀκέ-
 φαλός τις, καὶ ἀτελής ὁ τοιοῦτος διελέγεται λό-
 γος, ὁ τὰς ψυχὰς ἐφ' αὐτῇ πρὸ τῆς ἐν σαρκὶ
 ζωῆς βιοτεύειν κατὰ σπουδάζων, καὶ οὐ κατὰ
 σπουδαίαν τοῖς σώμασι. τῇ δὲ γενεᾷ τῶν
 τῶ σώματος πῶς ψυχρὸν εἶναι λεγόντων, πε-
 ποιημένον κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν κατώτην ἢ ἀπὸ πᾶν. οὐκοῦν
 ἀπόβλητος ἐπίσης ὁ παρ' ἀμφοτέρων λόγος.
 οὐδὲ δὲ τῶ μέσῳ τῇ ὑπολήψεων δι' ἑαυτὴν οἱ μα-
 ρτυρεῖν ἐν ἀληθείᾳ τὸ ἦμεν τὸν οὐρανόν. ἐστὶ δὲ οὗτος,
 τὸ μήτε κατὰ πῶς ἐκλυώδη ἀπὸ πᾶν, ἐν κα-
 κίᾳ ἢ βαρυνθείσας τὰς τῶ παντὶ συμπόλπο-
 λούσας ψυχὰς, ἀδυναμία τῶ συμπαραθέειν τῇ
 οὐκ ἐν τῇ τῶ πόλιν κινήσεως, ἰδίῳ πῶς γῆρας
 κατὰ πῶς πῶς οἶεσθαι. μὴ δ' αὖ πάλιν οἶονεὶ πῶ-
 λινον ἀνδραγαθία περὶ τῶ πᾶσι τῶ λόγῳ

ἔν ἀνθρώπων, τούτου ἐνέκω πλὴν ψυχῇ γίνασκ-
λέγειν. ἢ γὰρ ἀν' ἀτιμωτόρα τῷ πηλίνου πλά-
σματος ἢ νοδρὰ φύσις ἀποδιδχεῖν.

κατασκυλῇ τῷ, μίαν καὶ πλὴν αὐτῷ ψυχῇ τε καὶ
σώματι πλὴν αὐτίαν τῆς ὑπάρξεως εἶναι.

Α' λ' εἰς ὄντος τῷ ἀνθρώπου τ' ὅτι ψυχῆς τε
καὶ σώματος σινεσηκότος, μίαν αὐτῷ καὶ κοι-
νῇ τῆς συστάσεως πλὴν ἀρχῇ ὑποτίθεσθαι, ὡς
ἀν' μὴ αὐτὸς ἐαυτῷ προγενέσθους τε καὶ νεώτε-
ρος γένοιτο, τῷ μὲν σώματι κοῦ προτερόντος
ἐν αὐτῷ, τῷ δὲ ἐτόρου ἐφυσθρίζοντος. ἀλλὰ τῇ
μὲν προγενωσικῇ τῷ θεοῦ διωάμει, κατὰ ἔν με
κρῶ προῦθεν ἀποδοθέντα λόγον, ἅπαν προῦ-
φραναι ἔν ἀνθρώπινον πλῆρωμα λέγειν. συμ-
μῶ τυρούσης ὅς τῷ τῆς προφητείας, τῆς λε-
γούσης δέναι τὰ πάντα ἔν θεόν, πρὶν γενέ-
σεως αὐτῇ. ἐν δὲ τῇ καὶ ἔμενον δημιουργία,
μὴ προϋθέναι τῷ ἐτόρου ἔν ἐτόρον. μή τε πρὸ
τῷ σώματος πλὴν ψυχῇ, μή τε ἔν ἔμπαλιν. ὡς
ἀν' μὴ σασιάζοι πρὸς ἐάν ἔν ὁ ἀνθρώπος τῇ κα-
τὰ ἔν χρόνον ὅτι φορὰ μδριζόμενος. διπλῆς
γὰρ τῆς φύσεως ἢ μὴν νοουμένης, κατὰ πλὴν ἀπο-
σοικῇ διδασκαλίαν, τῷ τε φαινομένου ἀν-
θρώπου, καὶ τῷ κε κρυμμένου, ὅτι μὲν προῦ ποίρ-
χοι, ἔν δὲ ἐπιγένοιτο, ἀτελής τις ἢ τῷ δημιουργ-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκτας
ζωῶτος ἀπελεγθήσεται δύναμις, οὐ τῷ παν-
τη κατὰ τὸ ἄθροον ὀξυρκοῦν, ἀλλὰ διαιρουμέ-
νῃ τὸ ὄργανον, καὶ ἀνὰ μόρος ποδὲ ἐνέχεται τῇ ἡ-
μισυμάτων ἀπολουμένη. ἀλλ' ὡς ποδὲ ἐν τῷ σί-
τῳ φαμέν, ἢ ἐνέχεται τινὶ τῇ σπέρματων, ἀ-
παν ἐμπόδι λήφθαι τῇ δυνάμει τὸ κατὰ τὸν
ἐσάχων εἶδος, τὸν χόρτον, τὴν καλάμιν, τὰς οἰ-
μέσους ζώνας, τὸν καρπὸν, τὸν ἀνθρώπου, καὶ οὐ
δὲν τούτων ἐν τῷ τῆς φύσεως λόγῳ προὔπαρ-
χειν, ἢ προγίνεσθαι φαμέν τῇ φύσει τὸ σπέρμα-
τος, ἀλλὰ τάξει μὲν ἐν φυσικῇ τῷ ἐγκέφαλῳ
τῷ σπέρματι δύναμιν φανδροῦσθαι, οὐ μὲν ἐτέ-
ραν ἐπειθεῖνεσθαι φύσιν, κατὰ τὸν αὐτὸν λό-
γον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην σποράν ὑπειλήφαμεν
εἶναι ἐν τῇ πρώτῃ τῆς συστάσεως ἀφορμῇ συνε-
σπαρμένῳ τῷ τῆς φύσεως δυνάμει, ὁξυρκοῦ
σθαι δὲ καὶ φανδροῦσθαι διὰ τινος φυσικῆς ἀκο-
λουθίας πρὸς τὸ τέλος προοιούσθαι, οὐ προς-
λαμβάνουσθαι τῇ ἐξωθεν ἢ ἀφορμῇ τε-
λειώσεως, ἀλλ' ἐαυτῶν ἢ τὸ τέλος δι' ἀκολου-
θίας προάγουσθαι. ὡς μήτε ψυχὴ πρὸ τοῦ σώ-
ματος, μήτε χεῖρ ψυχῆς τὸ σῶμα ἀληθὲς εἶναι
λέγειν, ἀλλὰ μίαν ἀμοιβαίαν ἀρχὴν, κατὰ τὴν
τὸν ὑψιλόγον λόγον ἐν τῷ πρώτῳ τῷ θεοῦ
βουλήματι κατεβλήθεισθαι, κατὰ δὲ τὸν ἑτέρον,
ἐν ταῖς τῆς γένεως ἀφορμῇς συνισταμένην.
ὡς γὰρ

ὡς γὰρ
εἶναι τῷ
μὲν πρὸς
τὴν φύσιν
παντοῦ
τῷ οὐκ
ἐξωθεν
ἐν ἡμῶν
περὶ τῆς
πρὸς τὴν
τοῦ κατὰ
σπέρματος
ὅτι
κατὰ τὸν
καὶ γὰρ
ἀνθρώπου
ὁξυρκοῦ
καὶ τὸν
μὲν ἐν
ὁξυρκοῦ
γίνομαι
περὶ τῆς
ἀληθείας
καὶ τὸν
καὶ τὸν
ζώων ἀφ'
χοῖν καὶ

ὥς γὰρ οὐκ ἔστι πλὴν κατὰ τὰ μέλη διαρθρώσιν ἐν
 δαίν τῷ πρὸς πλὴν σύλληψιν τῷ σώματος ἐν ἡδε
 μένῳ πρὸ τῆς διατάξεως, οὕτως οὐδὲ τὰς τῆς
 ψυχῆς ἰδιότητας ἐν τῷ αὐτῷ διωκτὸν ὅτι κα-
 τανόησαι, πρὶν προελθεῖν εἰς εὐρύγειαν. καὶ ὡς-
 πρὸς οὐκ ἀνέως ἀμφιβάλοι πρὸς τὰς τῆς ἀρ-
 θρώων τε καὶ ἀπλάγιων διαφορὰς ἐκείνο ὅτι ἐντε-
 λεῖν χηματίζεσθαι, οὐκ ἄλλης ἑνὸς διωκτέως ἐ-
 πεισερχομένης, ἀλλὰ τῆς ἐγκειμένης φυσικῶς
 πρὸς πλὴν εὐρύγειαν, ταύτης μετισταμένης, οὐ-
 τῶ καὶ πρὸς ψυχῆς ἀναλόγως ὅτι ὅσον ὑπονοῇ
 σαι. ὅτι καὶ μὴ διὰ τινων εὐρυγείων ἐν τῷ φαι-
 νομένῳ γνωρίζεται, οὐδὲν ἢ τίς ἐστιν ἐν ἐκείνῳ.
 καὶ γὰρ καὶ ὅτι εἶδος τῆς μέλλοντος σωίσασθαι
 ἀνθρώπου ἐν ἐκείνῳ ἐστὶ τῇ διωκτέῃ, λαμβάνει δὲ,
 διατὰ ὅτι μὴ εἶναι διωκτὸν πρὸ τῆς ἀναγκαίας ἀ-
 κολουθίας ἀναφανίσθαι. οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἐστὶ
 μὴ ἐν ἐκείνῳ καὶ μὴ φαινομένη, φανήσεται δὲ
 διατὰ τῆς οἰκείας ἐαυτῆς καὶ κατὰ φύσιν εὐρυ-
 γείας, τῇ σωματικῇ αὐξήσει συμπροϊούσα. ἐ-
 πειδὴ δὲ οὐκ ἀπὸ νεκροῦ σώματος ἡ πρὸς πλὴν σύλ-
 ληψιν δύναμις ἀποκρίνεται, ἀλλ' ὅτι ἐμφύχου
 καὶ ζώντος, καὶ διατὰ τὴν φανερὰν ὁλόγον εἶναι,
 καὶ μὴ νεκρὸν, καὶ ἀψυχον οἶσθαι ὅτι ἀπὸ ζώντος εἰς
 ζωῆς ἀφορμὴν προίεμενον. ὅτι γὰρ ἐν σαρκὶ ἀψυ-
 χον καὶ νεκρὸν ὅτι πάντως, ἢ ὅτι νεκρότης κατὰ τὴν

Greg Nys.

I

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύκκης
 ρησιν ψυχῆς γίνετ'. οὐκ αὖ δ' ἔτι τῶν πρεσβυ-
 τέρων τ' ἐξέως εἶσι τὴν σέσησιν, εἰ πῶρ ἢ ἄψυχον,
 ὁ πῶρ νεκρότης ἐστὶ τῆς ψυχῆς εἶναι ἕως κα-
 σκιδυάξῃ πρεσβύτηρον. ἡ δὲ τις καὶ εὐαγγελιστὸν
 ζητοῖν τεκμήριον τῆς ζωῆς ἐκείνο ἢ μόρος, ὁ πῶρ
 ἀρχὴ τῆς κατὰ σκιδυαζομένου γίνετ' ζωῆς, διωα-
 τὸν ὅστις καὶ δι' ἄλλων σημείων, δι' ὧν δ' ἐμψυχον ἐκ
 τῆς νεκροῦ διακρίνεται, καὶ πῶρ τοῦτου κατανόη-
 σαι. τεκμήριον γὰρ τῆς ζωῆς αὐτῇ τῇ ἀνθρώπων
 τοιούτῳ, ἢ θόρυβόν εἶναι τινὰ, καὶ εὐργόν,
 καὶ κινούμενον. ἢ δὲ κατεψυχμένον τε καὶ ἀκί-
 νητον αὐτῇ τῇ σωματικῶν, οὐδὲν ἔτ' ὅσον ἢ μὴ νεκρό-
 της ἐστὶ. ἐπειδὴ τοίνυν εὐθὺς μόνον τε καὶ εὐργόν
 θεωροῦμεν ὅσον, πῶρ οὐ ἢ λόγον τοιούτῳ,
 ἢ καὶ δὲ ἄψυχον εἶναι διὰ τούτων σωτεκμη-
 ρόμῳ. ἀλλ' ὡς πῶρ κατὰ τὸ σωματικὸν αὐτοῦ
 μόρος οὐ σάρεα φαμὲν αὐτῷ, καὶ ὅσα, καὶ τεί-
 χας, καὶ ὅσα πῶρ ἢ ἀνθρώπινον κατὰ τοῦτο,
 ἀλλὰ τῇ διωαμῇ μὲν τούτων ἐκείνων εἶναι, οὐ πῶρ
 δὲ κατὰ τὸ ὁρώμενον φαίνεσθαι, οὐ πῶρ καὶ αὐτῇ τῇ
 ψυχικῷ μόρους, οὐ πῶρ μὲν ἢ λογικόν, καὶ ἐ-
 πιθυμητικόν, καὶ θυμοειδές, καὶ ὅσα πῶρ ψυ-
 χικῶν κατὰ τοῦτο, καὶ ἐκείνων χωρὰν ἔχειν φα-
 μὲν, ἀναλόγως δὲ τῆς τῆς σώματος κατὰ σκιδυῆς
 τε καὶ τελεώσεως, καὶ τὰς τῆς ψυχῆς εὐργείας
 τῷ ὅσον καὶ σωαύξεσθαι. ὡς πῶρ γὰρ τελειώ-
 θεις

ὅτι ὁ ἀ-
 γῆς τῆς
 μαρτυ-
 ρίας αὐ-
 τῆς ἐν
 αὐτῇ
 ἐξ ὅπου
 καὶ μὲν
 γὰρ πρὸ
 καὶ πρὸ
 λαοὶ τῆς
 ταύτης
 διδῶσι
 αὐτῆς
 ἐν τῇ
 πτῆσι
 ὅτι τῆς
 ἐν φῶς
 τῆς ἐν
 τῆς ἐν
 καὶ πρὸ
 μὲν αὐ-
 κλῆσι
 ναῖον
 ἐν τῇ

θεὸς ὁ ἀνθρώπος ἐν τοῖς μείζουσιν ἔχει δὲ φαινο-
 μένῳ τῆς ψυχῆς πῶς ἐνδύγεται, οὕτως ἐν ἀρ-
 χῇ τῆς συστάσεως, πῶς καὶ ἀλλήλῳ τε καὶ σύμ-
 μετρον τῇ παρούσῃ χρεῖα σὺν δόξῃ τῆς ψυχῆς
 ἐφ' ἑαυτῇ δὲ δεικνυσιν, ἐν τῷ καὶ τα σκευάξας
 αὐτῷ ἑαυτῇ δὲ τῆς ἐντεθείσης ὕλης ἢ πρὸς-
 φυνεὶ οἰκητήριον. οὐδὲ γὰρ εἶναι δυνατὸν λογι-
 ζόμεθα ἄλλοτείας οἰκοδομῆς πῶς ψυχῇ ἐ-
 ναρμόζεσθαι, ὥς οὐκ ἔστι πῶς ἐν τῷ κηρῷ σφρα-
 γίδα πρὸς ἄλλοτείαν ἀρμόσθαι γλυφῶν.
 καὶ θάπρ' ἢ τὸ σῶμα ἐκ βραχυτάτου πρὸς τὸ τέ-
 λειον προΐσιν, οὕτω καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἐνδύγεται κα-
 ταλλήλως ἐμφυομένη τῷ ὑποκειμένῳ, σὺν ἐπι-
 δίδωσι καὶ σὺν αὐξάνει. προηγείται μὲν γὰρ
 αὐτῆς ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τα σκευῇ, οἷον ῥίζης τινὸς
 ἐν τῇ γῇ καὶ τα κρυφθείσης ἢ αὐξήλική τε καὶ θρε-
 πτική δύναμις μόνῃ, οὐ γὰρ χωρεῖ τὸ πρὸ αὐτῆς
 ἢ τῷ δεχομένῳ βραχύτης, εἴτα πρὸς ἐλθόντος
 ἢ φῶς τῷ φυτῷ, καὶ ἡλίῳ πῶς βλάστην δείξαν-
 τος, ἢ αἰσθητικῇ χεῖρι ἐπὶ ἡνθισεν. ἀσφύτως
 δὲ ἦδη, καὶ ἢ δὲ σύμμετρον μήκος ἀναστροφῆς,
 καὶ θάπρ' τις καὶ πρὸς διαλάμπειν ἢ λογικῇ δύνα-
 μιν ἀρχεται, οὐ πᾶσα ἀθρόως ἐκφαινομένη,
 ἀλλὰ τῇ τῷ ὀργάνῳ τελειώσει δι' ἐπιμελείας συ-
 ναύξουσα, ὅσον τὸν αἰὲ καὶ ποφοροῦσα, ὅσον χω-
 ρεῖ τῷ ὑποκειμένῳ ἢ δυνάμει. ἢ δὲ ζητεῖς ἐν τῇ

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
τὸ σῶματος πλάσει τὰς ψυχικὰς ἐνδργείας,
πρόσκει σεαυτῷ, φησὶ μαρτυρῆς, καὶ ἀναγνώ-
σκει θάπρ ἐν βίβλῳ τῇ τῆς ψυχῆς ὁρῶν πῶς
ἰστέλει. αὐτὴ γάρ σοι διηγέται ἡ φύσις, λόγον
παντὸς ἐνδργέδρον, τὰς ἐκτέλας ἐν τῷ σῶ-
ματι τῆς ψυχῆς ἀρχολίαν ἐν ταῖς κατὰ φύσιν,
καὶ ἐν ταῖς ἐνδρ μέρους ὁρασκουσῶς. ἀλλὰ πῶς
τὸν οἶμον, λόγῳ τὰ κατὰ φύσιν αὐτῶν διεξίειναι, καὶ
θάπρ ἐν τῇ ὑπὸ κρίαν διηγουμένους θαυμά-
των. τίς γὰρ ἐαυτὸν βλέπων, λόγῳ δείται πῶς
οἰκείαν φύσιν διδάσκεισθαι; διωκτὸν γὰρ ὅτι,
τὸν τῆς ζωῆς ὁρῶν κατὰ φύσιν, καὶ ὡς πρὸς
πᾶσαν ζωτικὴν ἐνδργείαν ἐπιτηδείως ἔχει τὸ
σῶμα κατὰ μαθόντα, γινώσκει περὶ τὴν κατὰ φύ-
σιν ἐνδργείαν τῆς ψυχῆς, παρὰ πῶς πρῶτην
τῶν γινόμενων διάπλασιν. ὥστε καὶ ὁρασκόντος φα-
νερὸν εἶναι τοῖς οὐκ ἀνεπισκέπτοις, ὅτι μὴ νεκρὸν
τε καὶ ἄψυχον ἐν τῷ ὁρασκῶντι γινέσθαι τῆς
φύσεως, ὅτι πρὸς πῶς τῶν ζώων φυτείας, ἐκ τῶν ζώων
τοῦ σώματος ἀποσπασθὲν ἐκτέλει. καὶ γὰρ καὶ
τῇ κατὰ φύσιν τὰς ἐκτέλας, καὶ τὰς τῇ ὁ-
ρῶν ἀποσπασθῶς, οὐ νεκρωθείσας τῆς ἐκτέλει-
νης τῇ φύσει ζωτικῆς διωκόμεως τῇ γῇ κατὰ
βάλλομεν, ἀλλὰ σωτηρεύσας ἐν ἐαυταῖς κε-
κρυμμένῳ μὲν, ζῶντες δὲ πάντως τῶν πρῶτο-
τύπων πῶς ἰδιότητα. πῶς δὲ τοιαύτην δύναμιν
οὐκ

ὁ κ' αὖ
 τῆς ἐπ'
 ξύλων
 ἡν ἔχει
 μέγας
 πτελῶν
 πτελέων
 φυσικῆ
 γὰρ καὶ
 ἡ εὐα
 χύς η
 θεῶν
 Α
 σὺ δὲ
 τῆς
 σὺ δὲ
 φιλο
 οὔτω
 εἶδος
 εἶδος
 γὰρ
 σὺ καὶ
 ἀρετῶν
 πῶ γὰρ

οὐκ ἀτίθησιν ἢ πρὸς μέγιστα γῆ ἐξωθεν παρ' ἑαυ-
τῆς ἐπεισκέινουσα, ἢ γὰρ αὐτὴ καὶ τὰ νεκρὰ τῆς
ξύλων ἔς βλάστην προήγαγε, ἀλλὰ πῶς ἐπικημέ-
νῳ ἐκδηλον ἀπὸ γράζεται, ὅτι τῆς οἰκείας ἰκ-
μάδος ἡθιῶν μὲν ἔς ῥίζαν, καὶ φλοιὸν, καὶ ἐν-
τερώνῳ, καὶ τὰς τῶν κλάδων ἐκ φύσεις δ' ἐν
τελειούσας, ὅπρ' οὐχ οἷόν τε ὡς γίνασθαι, μή ἕως
φυσικῆς διωάμεως σιωπῆς τεθείσης ἢ ἕως, πῶς συγ-
γνή καὶ κατὰ μίλλον ἐκ τῶν παρὰ κειμένων ἐροφῆν
ἔς ἑαυτῷ ἔλκουσα, θάμνος, ἢ δένδρον, ἢ σά-
χυς, ἢ τῆς φρυγανικῶν βλαστημάτων ἐχέτω.

Θεορία πρὸς ἰατρικῶν τῶν πρὸς τῆς τῶ σώμα
ἕως ἡμῶν κατὰ σκευῆς δι' ὀλίγων.

Ἀλλὰ πῶς μὲν ἀκριβῆ τῶ σώματος ἡμῶν ὅτι
σκευῶν διδάσκει μὲν ἑκάστος ἑαυτὸν ὅτι ὅτι ὅτι
τε καὶ ξη, καὶ αἰσθάνεται, πῶς ἰδὲν ἑαυτῶ φύ-
σιν διδάσκαλον ἔχων. ἔξεσι δὲ καὶ πῶς ἐν βίβλοις
φιλοπονηθεῖν τοῖς ταῖς τοιαῦτα σφοδρῶς πρὸς
θύτων ἰσχυρὰν ἀναλαβόντι, πάντα δι' ἀκρι-
βείας μαθεῖν. ὧν οἱ μὲν ὅπως ἔχει θέσεως τὰ καὶ
θέσεως τῆς ἐν ἡμῖν, ὅτι τῆς ἀνατομῆς ἐδιδά-
χθησαν. οἱ δὲ καὶ πρὸς ὅτι γέγονε πάντα τὰ τῶ
σώματος μόρια κατενοήσαν τε καὶ διηγήσαντο, ὡς
ἀρκούσαν ἀπεύθειν τῆς ἀνθρωπίνης κατὰ σκευῆς
πῶς γινώσκω τοῖς φιλοπόνοις γινέσθαι. ἢ δὲ ἕως

ὁ μὲν π
 ἔω γὰρ
 (ἐ. ἐν τῷ
 διακονῶν
 μόνον
 ναυαρχοῦ
 σὺν τῷ
 κοινῷ, αὐ
 κήσαντι
 λαοῖς τῷ
 τοῦ, ὡς
 λαλοῦν
 πρὸς τοὺς
 αὐτῶν
 ἀρχῶν
 ἐν τῷ
 ταμιῷ
 λέγει
 διακονῶν
 πάλιν
 σὺν τῷ
 τῷ
 καὶ τῷ
 καὶ τῷ
 τῷ
 διακονῶν

ὁ μὲν τῷ πνύματι ὃ ἐγκάρδιον πῦρ ἀναρῶν πί-
 ζων, ἡ δὲ τοῖς ἀπλάγχνοις πῦρ ἐροφλὺν ἰσοκίχου
 ἔχει. οὐτῷ τοίνυν τῆς κατὰ σκευῆς τῆς ἐν ἡμῖν
 διηρημένης, ἔστιν ἀκρίβως κατανόησαι, ὅτι οὐ
 μονοειδὴς ἡμῖν δι' ἐνός τινος ἢ πρὸς τὸ ζῶν δύ-
 ναμις διεξάγεται, ἀλλὰ πλείοσι μορίοις ἢ φύ-
 σις τὰς πρὸς πῦρ σύστασιν ἡμῶν ἀφορμὰς ἐπιεί-
 μαται, ἀναγκαίαν ὡρεῖ πρὸς τὸ ὅλον πῦρ παρ' ἐ-
 κείνου σωτιστοράν. ὥστε καὶ ὅσα πρὸς ἀσπρά-
 λφαν τῆς ζωῆς καὶ ἡμέλλος ἢ φύσις ἐπιτεχνάσα-
 το, πλείωτε ὅτι ταῦτα, καὶ ἐρμηνεύει πρὸς ἄλ-
 ληλα πῦρ διαφορὰν ἔχει. ἀλλ' οἱ μὲν διελέσθαι
 πρότερον εἰ ὀλίγω χρόνῳ τῇ πρὸς πῦρ σύστα-
 σιν τῆς ζωῆς σωτελοῦσιν ἡμῖν τὰς πρώτας
 αἰχμὰς. ἡ μὲν οὖν τῇ παντὸς σώματος ὕλη κοι-
 νῇ τοῖς κατ' ἐξέχον μέλεσιν ὑπεκρίμενη, σιγάδω-
 τανῶν, οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῖν σωτε-
 λέσει ἢ κατὰ τὸν φυσιολογίαν πρὸς πῦρ μδρικῶν
 θεωρίαν. ὁμολογουμένως τοίνυν παρὰ πᾶσι τῇ
 πάντων εἰ ἡμῖν εἴη τῇ στοιχειωδὴς ἐν τῷ κό-
 σμῳ θεωρουμένη πῦρ μοῖραν, τοῦ τε θερμοῦ, καὶ
 τῆς ψυχρότης, καὶ τῆς ἐπερᾶς συζυγίας τῆς
 κατὰ τὸ ὑγρὸν τε, καὶ ξηρὸν νοουμένης, τὰ κατ' ἐ-
 κείνον ἡμῖν ὄψα ληπτέον. οὐκοῦν ὁρᾷμεν ἑρῆς
 τὰς διοικητικὰς τῆς ζωῆς διατάξεις, ὧν ἡ μὲν
 διαθάλλει τὸ πᾶν τῇ θερμότητι, ἡ δὲ ὑποσπίζει

[illegible]

οὐ μένον, μήτε ἀντιπρὸς ἐν τῇ ἀμετερίᾳ τῇ
 πῆξέως, ἀσπόμενον γὰρ πρὸς αὐτὸν τύχῃ ὅτι τὸ
 αὐτὸ πεικτον, ἀλλὰ μέσως ἐχούσιν μαλακότητος
 τε, καὶ σφρόδότητος, ὥς αὐτὸν μὴ τὸ καλίστου τῷ κα-
 τὰ τὴν φύσιν ἐνδρῶν γιγνόμενον, τῆς ἀλκιμότητος λέ-
 γω κινήσεως, ἀμοιροῖται τὸ ζῶον. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ
 μαλακὸν τε καὶ ὀρεκτικὸν μηδεμίαν τὴν ἐκ τῆς σφρ-
 οδῶν ἐχόν ἐνδρῶν, ἀκίνητον αὐτὸν ἦν πάντως καὶ
 ἀδιακίνητον, καὶ τὰ αὐτὰ θαλασσίον πνύμονας,
 οὐδὲν καὶ ταμίαν ἢ φύσιν τῷ σώματι τὴν
 τῆς ὀρέων σφρόδότητα, καὶ ταῦτα πρὸς ἄλλη-
 λα οὐ τῆς προσφύουσιν ἀρμονίᾳ σῶσατα,
 τοῖς τε οὐ τῆς νύκτων σιωδῆσιν ταῖς συμβο-
 λὰς αὐτῶν ἐπιπρίγξασα, οὕτως αὐτοῖς τὴν δεκτι-
 κὴν τῆς αἰσθήσεως πρὸς ἐφύσεσιν σάρεα, δυνα-
 μετῶν τε καὶ ὀρεκτικῶν τῇ ἐπιφανείᾳ διε-
 λημμένω. ταύτη τοίνυν τῇ σφρῶν τῇ ὀρέων φύ-
 σει, οἷον σύλοις ἡσὶν ἀχθοφόροις, ὅλον τὸ σώμα-
 ῖος ἐπιθεῖται τὸ βαρὺς, οὐκ ἀδιακίνητον ἐφύσεσιν
 παντὶ τὸ ὀρέον, ἢ γὰρ αὐτὸ ἀκίνητος τε καὶ ἀκί-
 νητος ἐμφανῶν, οὐτὼ καὶ σιωδῆς εἶχεν ὁ ἀνθρώ-
 πος, καὶ θάπτεται πένθος ἐφ' αὐτὸς τόσον μόνον, μή-
 τε τῆς τῷ σκελὸν οὐδὲν ὡς τὸ πρὸς πρὸς
 γούσης τὴν κίνησιν, μήτε τῆς τῇ χειρῶν ὑπο-
 γίᾳς χρησιμθούσης τῷ βίῳ. νυνὶ δὲ μεταβαλε-
 κὸν εἶναι καὶ πρακτικὸν τὸ ὄργανον οὐ τῆς ἐπι-

θνήσκοντες, ὅλον τὸ οἰκοδόμημα συγκρατεῖσθαι τῶν
 μόριον. οὐ τοίνυν παθόντες, πρόσηλός ὄντιν ἢ τῶν
 παντὸς ζώου διαφθορὰ, εἴτε κρείως αὐτῆς
 ζωῆς τὴν αἰτίαν ἔχειν ὁμολογοῖν. ἐπειδὴ δὲ καὶ
 τῇ παλαιότητι τῶν ζώων καὶ ταπεινότητι τῆς
 ἐκμετέλλουσας φύσεως θέρμότητος, καὶ νεκρωθὲν καὶ
 ταφύχεται, διαφθόρῃ καὶ ἐν τῇ θέρμῳ τὴν ζω-
 ῆς αἰτίαν κατενόησαμεν. οὐ γὰρ ἐπιλελοι-
 πότος ἡ νεκρότης ἐπικολούθησεν, ἀνάγκη πα-
 σατῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ συνεσθάναι καὶ ζῶον ὁμο-
 λογεῖσθαι. τῆς δὲ τοιαύτης διωάμεως οἶον πη-
 γὴν ἵνα καὶ ἀρχὴν τὴν κατὰ φύσιν κατενόησαμεν,
 ἀφ' ἧς αὐλοειδεῖς πόροι ἐκλυομένως ἄλλος ἐξ ἄλ-
 λου διαφυόμενοι, παντὶ τῷ σώματι καὶ πυρῶ-
 δεσ καὶ θερμὸν διαχέουσι πνύμα. ἐπεὶ δὲ πάν-
 τως καὶ ἐροφίᾳ ἐδείκνυται τῷ θερμῷ συμπαρεῖ-
 ναι παρὰ τῆς φύσεως, οὐ γὰρ ἐνδέχεται καὶ πῦρ
 ἐφ' ἑαυτῷ μένειν, μὴ διατῶν κατὰ λήλου ἐρεφά-
 μινον, διαφθόρῃ οἱ τῶν αἵματός οὐχοι, καὶ ἀπὸρ ἐκ
 πηγῆς ἵνους τῶν ἡπατος ἀφορμηθέντες τῷ θερμῷ
 πνύματι πανταχῇ κατὰ τὸ σῶμα συμπαρο-
 δούουσιν, ὥς αὐτὴ μὴ μονοθεῖ τῶν ἐτέρων καὶ ἑτέρων,
 διαφθείρη τὴν φύσιν πάντος γινόμενον. πα-
 λαιότερον εἴτε ὅτι ἀτακτοῦται πρὸς τὸ ἴσον,
 διαδεχόμενα παρὰ τῆς φύσεως, ὅτι ἡ ἐπιλενο-
 ξία φθοροποιὸν ἡ πάντος ὄντιν. ἀλλ' ἐπειδὴ μό-

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 νον ἄπερσδεὲς ὅτι ὁ θεῖον, ἡ δὲ ἀνθρώπινη πτωχεία
 τῇ ἕξωθεν πρὸς τὴν ἰδίαν σύστασιν ἐπιδέετ'· ὅθεν
 ὅθεν ταῖς τεισὶ ταύταις διωχέμεσι, δι' ὧν ἔφα-
 μεν ἅπαν οἰκονομεῖσθαι τὸ σῶμα, ἐπὶ ῥέντον ἕξω-
 θεν ἐπεισάγει τὴν ὑλὴν, ὅθεν φόροις ἰσοδίοις ὁ
 κατὰ ληλον αὐταῖς ἰσοκρίνουται. τῇ μὲν γὰρ πη-
 γῇ τῷ αἵματος, ἡ τις ὁ ἡ παρ' ὅτι, τὴν δὲ τῆς ἑρο-
 φῆς χορηγίαν ὑπέθηκε. ὁ γὰρ ἐπεισαγόμενον
 αἶμα δὲ ταύτης, τὰς τῷ αἵματος πηγὰς βρῦν δὲ
 τῷ ἡ παρὸς παρὰ σκαυάζει. καὶ θὰ πόρ ἡ αὐτὴ τοῦ
 ὁρατοῦ χιῶν δὲ τῆς οἰκείας ἰκμάδος τὰς κατὰ
 τὴν ὑπὸ ῥάν αὐξεί πηγὰς, δὲ τῷ βάρους ὁ οἰ-
 κείον ὑγρὸν αὐτὴ τὰς κατὰ φλέβας σωθλί-
 βουσα. ὁ δὲ ἐγκαρδίον πνύμα δὲ τῷ γείτονος
 ἐπεισάγειται ἀπλάγχου, ὁ καλεῖται μὲν πνύ-
 μων ἐστὶ δὲ τῷ ἁδρός δοχεῖον δὲ τῆς ἐγκειμένης
 ἀρτηρίας τῆς αὐτῇ ὁ σῶμα διηκούσης, ὁ ἕξωθεν
 πνύμα ταῖς ἀναπνοαῖς ἐφελκόμενον. ὡ κατὰ
 ὁ μέσον ἡ καρδία ἐν ἡμι μελὴ κατὰ μέμνησιν τῇ
 τῷ ἀεικνήτου πυρὸς ἐν ὁρ γείας, ἀδιαλείπτως καὶ
 αὐτὴ κινουμένη, οἷόν τι θοιούσιν ἐν τοῖς χαλ-
 κείοις αἰφύσαι, ἑλκή τε πρὸς ἑαυτῷ ἐκτὸς πα-
 ρακείμενός πνύμας πωληρούσα τῇ διαστολῇ τὰς
 κοιλότητας, καὶ ὁ πυρῶδες ἑαυτῆς ἐκείπτου-
 σα, ταῖς ἐχομείαις ἀρτηρίαις ἐμπνέει, καὶ ὅθεν
 θοιούσα οὐ διαλείπει, ὁ μὲν ἕξωθεν δὲ τῆς δια-

σολῆς ἢς τὰς ἰδίαις κοιλότητας ἔλκουσα, ἥ δὲ
 παρ' ἐαυτῆς ὄξ' τῆς συμπώσεως ταῖς ἀρτη-
 ρίαις ἔσκεινουςα. ὁ μοι δοκεῖ καὶ τῆς αὐτομάτου
 ταύτης ἀναπνοῆς αἷτιον ἢ μὲν γίνεσθαι. ὅλλα-
 κς γὰρ ὁ μὲν νοῦς ἀχολός ὅστις πρὸς ἐτόρου, ἢ καὶ
 παντὰ πασὶν ἡρεμεῖ, λυθέντος ἐν τῷ ὕπνῳ ἢ σῶ-
 ματος, ἢ δὲ ἀναπνοῇ ἢ ἀόρος οὐ διαλείπει, μή δ' ὁ-
 ποῶ σιωπῇ γούσης ἢς ἔστω τ' προαιρέσεως. οἱ-
 μοι γὰρ ἐπειδὴ πᾶσι λήπται τῷ πνύμονι ἢ καρ-
 δία, καὶ προσέφυκεν αὐτῷ κατὰ τὸ πῶς οἱ οἰοῖ-
 ῖται τῆς μόρας, ταῖς ἰδίαις διαστολαῖς καὶ συμπώ-
 σεσι συκινούσας τὴν ἀσπλάγχον, πῶς τὸ ἀόρος ὁλ-
 κῶς τε, καὶ ἐμπνολῶ ἐκμηχανᾶσαι τῷ πνύμο-
 νι. ἀρχαῖος γάρ τις ὢν, καὶ ὁρμήτορος, καὶ πάσας
 τὰς ἐν αὐτῷ κοιλότητας πρὸς τὸν πνύμονα τ'
 ἀρτηρίαις ἀνεσπομαμέναις ἔχων, συσελλόμενος
 μὲν καὶ συμπύπτων, ἥ ἐκαστὸν τοῖς κοίλοις
 πνύμασι κατ' ἀνάγκην ἐκπέζων προΐετ' . ὅτε
 χωρὶν δὲ καὶ ἀνοιγόμενος, ἐπισπᾶται τῇ δια-
 στάσει πρὸς τὸ κενὸν μένον ὄξ' τῆς ὁλκῆς τὴν ἀέ-
 ρα. καὶ αὕτη ὅστις τῆς ἀπραιρέτου ταύτης ἀνα-
 πνοῆς αἷτιον, ἢ τ' ἀρεμεῖν τὸ πυρῶδες ἀδιωαμέα.
 ἐπειδὴ γὰρ ἰδίον ὅστις τὸ θερμὸν ἢ κατὰ πῶς κέ-
 νησιν ἐργεῖα, τούτου δὲ τὰς ἀρχαῖς ἐν τῇ καρ-
 δία κατενέχμεν, ἥ διηνεκὲς τῆς ἐν τῷ μόρει
 τούτῳ κινήσεως πῶς ἀδιάλκτον τὸ ἀόρος ὁρμῶ

[illegible]

σπλάγχχνον, ἀνδρῶν δὲ πρὸς πῶς ὁληκῶν τὸ ἄερος
 ὅς ποτε, ἀνοχλίζουσα τε, πάλιν ἐκπνέεται
 ἢ ἐκπνέουσα πάλιν ἀνοχλίζει. οἱ δὲ τοῖς
 ἐμπροσθεν ἐαυτῶν προσφύεισα τῷ χωρήματι τῷ
 αἵματι, ἐκπνέουσαν αὐτὴν καὶ πρὸς τὰς ἰδίας
 ἐκπνέουσαν κενουμένην φρενί. οὐκ ἴσιν πνύματις
 ὁληκῶν ἀνεγείρουσα, ἀλλ' ἴσιν ὑποδοχῶν τῶν κατὰ
 λήλου φροφῆς. πνύματις μὲν γὰρ πεφύησιν ἀλ-
 λήλων αἱ εἰσοδοὶ τῶν πνύματός τε καὶ τῆς φρο-
 φῆς. ἀντιπαρεξιοῦσαι δὲ κατὰ τὸ πρόμηκός ἢ
 ἐκπνέουσα πρὸς πῶς ἐκπνέουσα, καὶ τῷ ἴσιν μέσῳ κα-
 τὰ τὸ αἷμα συναπέρτίζονται, ὥστε καὶ συνεσο-
 μῶσαι πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἐν ἰσμάτι ὅς πό-
 ρους ἐκπνέουσαν, ὅθεν τῷ μὲν τῆς φροφῆς, τῷ δὲ
 τῶν πνύματος ἢ εἰσοδος γίνεται, ἀλλ' ὡς τὸ βῆ-
 ρος οὐκέτι διαπαντός τὸ προσφύει παραμένει
 τῆς συζυγίας τῶν πόρων. μέση γὰρ τῆς ἐκπνέ-
 οντος ἐκπνέουσα καὶ ἐκπνέουσα, τῷ μὲν πρὸς
 ἀνὰ πνύματι, ὅς δὲ πρὸς φροφῶν, τὰς διωάμεις ἐν τῇ
 φρενί. πνύματις γὰρ τὸ πυρῶδες ἐπιζητεῖν πῶς
 ὑπεκκρίνουσαν ὑλὴν, ὅθεν καὶ πρὸς τὸ δοχεῖον τῶν
 φροφῆς κατ' ἀνάγκην συμβαίνει. ὅσω γὰρ ἀπείρου
 ὅς τῆς γείτονος γίνεται θερμασία, τοσούτω
 μάλλον ἐφέλκεται τὰ τὸ θερμὸν ὑποσφύον-
 τα, πῶς δὲ τῶν αὐτῶν ὁρμῶν, ὅρξιν ἐνομάζομεν.
 ἢ δὲ πρὸς ἀνὰ τὴν τῆς ἀρκούσης ὑλῆς τὸ πνύματι

Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
κλικόν τῆς τροφῆς, οὐδὲ οὕτως ἡρεμεί τῷ πυρὸς
ἢ ἐνδράγα, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν ἔχων θυμὸν, σὺν τῇ
ξύν τινι τῆς ὕλης ποιεῖ, καὶ διαλύσασα τὰ συνε-
στῶτα, καὶ ἀναχέασα, καθ' ἑαυτὸν ἐκ χροάνης ἡ-
νὸς μεταχέει πρὸς τὸν ἐφεξῆς πόρος, εἴτα ὁ πα-
χυμὸρ ἐστὸν τῷ εἰλικρινόφω διακρίναται, ὁ μὲν
λεπτὸν δι' ὅλην τὴν ἡμετέραν ἐν τῇ τῇ ἡμέτρῳ ἀγ-
πύλας, πῶς δὲ ὑλῶδη τῆς τροφῆς ὑπερῷον, ὡς
τὸν ὑπερῷον τῆς τῇ ἐν τῇ πύλῳ ἀπὸ
ταῦτο, καὶ τοῖς πολυτρόποις αὐτῇ ἐλιγμοῖς ἀ-
ναστρέφουσα, χρόνῳ παρακρίσει πῶς τροφῇ
τοῖς ἀπλάγχθοις, ὡς αὐτὸν δι' ἐν τῇ τῇ πό-
ρου ῥαδίως ἀποβαλόμενον, ὡς αὐτὸν ἀνακρινόν ὁ
ζῶον πρὸς ὅρεξιν, καὶ μηδὲ ποτε παύσει τῆς
τοιαύτης ἀσπλύνσεως, καὶ τὰ πῶς τῇ ἀλόγων φύ-
σιν ὁ ἀνθρώπος. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ ἡμέτρῳ μάλιστα
τῆς τῇ θέρμῳ συνδράμας ἡμετέρας πρὸς πῶς
τῇ ὑγρῶν ἐξαιμάτωσιν, ἀφίστηκε δὲ τῷ τῆς
καρδίας καὶ τὰ πῶς τῇ. οὐ γὰρ ἡμετέρας οἱ μὲν δυ-
ναρὶν ἀρχικῶς ἡμετέρας, καὶ εἰς τὴν ζωτικὴν οὐρανὸν
διωάμεως, πῶς δὲ πῶς ἐτέραν ἀρχὴν σενοχωρεῖ-
σθαι, ὡς αὐτὸν τῆς οἰκονομίας ἐν τῇ ἀπυστάσει
τῆς θερμαντικῆς οὐσίας παραβλαβείν πόρος
υδρώδης, ἀρτηρίαν δὲ τῷ, παρὰ τὴν ταῦτα
σεφὸν ὀνομάζεται, ἀναδεδάμενος τῆς καρδίας
ἐν πυρὶ πνύμα, φέρη παρὰ τὴν ἡμέτρῳ αὐ-
τῷ τῷ

τὸ πᾶν παρὰ πῶς εἰσὶν τῇ ὑγρῶν σωεσμο-
 μῆτος, καὶ ἀναξέσας δὲ τῆς θερμότητος πῶς ὑ-
 γρασίαν, εἰς αὐτὴν τεταί τε τῷ ὑγρῷ τῆς τῆς πυ-
 ρὸς συγκαίει, τῇ πυροφλέι χροῖα ἢ τῷ αἵμα-
 τος εἶδος καὶ τα φοινίξας. εἴτα ἐκείθεν ἀφορμη-
 θέντες δίδυμοι ἱνὲς ὄχαιοι, ἢ οἰκίον ἐκείνους
 σωλνωσθῶς πρὸς ἐχόντες πνεῦμα τε καὶ αἷμα,
 ὡς αὐτὸν ὑπόρριον εἶη ἢ ὑγρὸν τε τῷ θερμῷ κε-
 νήσει συμπαραδιδόν, καὶ κουριζόμενον, ἐφ' ἃ-
 παν ἢ σῶμα πολυαχθῶς καὶ τα ἀπείρονται ὡς
 μυρίασ' ὄχετῇ ἀρχάς τε καὶ διαφύσεις καὶ τα
 πᾶν μέρος διαχιζόμενοι. μεχθεῖσαι δὲ πρὸς ἀλ-
 λήλας τῇ ζωτικῶν διωάμεων αἰδύο ἀρχαί,
 ἢ τε ἢ θερμὸν πανταχὴ καὶ τα ἢ σῶμα, καὶ ἢ ἢ
 ὑγρὸν ἐπιπέμνουσα, καὶ θάπρ ἱνὰ δασμόν ἀ-
 ναγκάων ἐκ τῇ οἰκίῶν τῇ ἀρχηγικώτερᾳ τῆς
 ζωικῆς οἰκονομίας διωάμει δωροφοροῦσιν.
 ἐστὶ δ' αὖτε ἢ καὶ τα τὰς μιλίηντας καὶ ἢ ἐγκέ-
 φαλον θεωρουμένη, ἀφ' ἧς πᾶσα μὲν ἀρθρου κέ-
 νησις, πᾶσα δὲ μὲν σωολκή, πᾶν δὲ περαιρε-
 ῖν πνεῦμα καὶ τοῖς καὶ δέχασον μορίοις ἐπι-
 πεμπόμενον, εἰδρὸν τε καὶ κινούμενον τῇ
 γνῶν ἢ μὲν ἀνθρώπων τα, καὶ θάπρ ἐκ μηχανῆς
 πινος ἀποδείκνυσιν. τὸ τε γὰρ θερμῷ ἢ καὶ θέρ-
 τατον καὶ τῷ ὑγρῷ ἢ λεπτότατον παρ' ἐκεί-
 τῶν διωάμεως διὰ τινος μίξεως τε καὶ ἀνα-

Τρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης

κράσεως ἐνώθεντα, φέρεται τε καὶ σωίσῃσι δὲ
τῇ αὐτῶν ἐν ἐγκέφαλον, ἀφ' οὗ πάλιν ὑδὶ
ἢ καὶ αὐτῶν τον ἐκλεπίνομεν ἢ ἀπὸ ἐκείνου
ἀνέδοσις, ὑπάλειφει ἢ πῶς ἐκλεπί-
φάλου ὑμῖν. ὅς ἀνέθεν ὑδὶ ἢ βάρους αὐλοει-
θῶς διήκων δὲ τῇ καὶ δεξιῇ ἀπονοδύλων, ἐαυ-
τὸν δὲ καὶ ἢ ἐγκείμενον αὐτῶ μινελὸν διεξάτων,
τῇ βάσει σωματολήγῃ τῆς ῥάχης, πᾶσις ὁσέων
τε καὶ ἀρμονιῶν συμβολαῖς, καὶ μυαδὶν ἀρχαῖς,
οἷόν τις ἢ νίος αὐτῶς ἀδιδούς τῆς καὶ δεξιῆς
κινήσεως τε καὶ σάσεως πῶς ὁρμῶ καὶ πῶς δύ-
ναμιν. δὲ ὅς μοι δοκεῖ ἢ ἀσφαλεσθῆναι ἢ
ξιώσασθαι φρουράς, καὶ κατὰ μὲν πῶς κεφαλῶν
διπλαῖς ὁσέων πῶς βολαῖς ἐν κύκλῳ δειλημ-
μένος, ἐν δὲ τοῖς ἀπονοδύλοις, ταῖς τε τῇ ἀκν
θῶν πῶς βολαῖς, καὶ ταῖς πῶς βόλοις κατὰ ἢ
χῆμα δὲ πῶς βολαῖς, δὲ ὅς ἐν ἀπαθείᾳ πᾶσις φυ-
λάττεται, δὲ τῆς πῶς βολαῖς αὐτὸν φρουράς
ἢ ἀσφαλεῖς ἔχων. ὁμοίως δὲ ἀνέθεν καὶ πῶς τῆς
καὶ δεξιῆς σῶμα, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς οἴκος ἀ-
σφαλὴς αὐτῇ δὲ τῇ σερρότάτων πῶς βολαῖς
ταῖς τῇ ὁσέων ἐν κύκλῳ πῶς βολαῖς ἐχυρωμένη.
καὶ τόπιν μὲν γὰρ ἐστὶν ἢ ῥάχης τοῖς ὁμοπλάταις
ἐκατέρωθεν ἢ σφαλισμένη. καὶ δεξιῆς τερον δὲ
πῶς βολαῖς, ἢ τῇ πῶς βολαῖς δέσις πῶς βολαῖς
ἢ μέσον δύναμις ἀπὸ γάξετ. ἐν δὲ τοῖς ἐμ-
πῶς βολαῖς,

πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἡ τῆς κλειδοῦ συζυγία πρὸς
βέβληται, ὡς αὐτὰ πάντα χόθεν αὐτῇ τὸ ἀσφα-
λὲς ἀπὸ τῆς ἐξωθεν διοχλοῦσιν φυλάσσει. ὁ
οἶον δὲ κατὰ τὴν γεωργίαν ἐστὶν ἰδεῖν, τῆς ἐκ νε-
φῶν ἐπιμβείας, ἡ τῆς τῆς ὀχέτης ἐπιρροῆς
διάβροχον ποιούσης τὸ ὑποκείμενον. καὶ τις
ὑποκείμενον τῷ λόγῳ, μείας μὲν δεινῶν ὀχ-
φοῦς, παντοδαπὰς δὲ τῆς ἐκ γῆς φουσκώσας
ἰδέας ἐν αὐτῷ φέρον, ὡν καὶ τὸ χῆμα, καὶ ἡ
ποιότης, καὶ ἡ τῆς χροῶς ἰδιότης ἐν πολλῇ δια-
φορᾷ τοῖς κατέχευον ἐκτερεῖται. ὁσούτων
τοίνυν κατὰ τὸν εἶνα χῶρον τῷ ὑγρῷ φεφομέ-
νων, ἡ μὲν ὑπονοτίζουσα τὰ κατέχευον δύνα-
μις, μία ἔστι κατὰ τὴν φύσιν ἐστὶν, ἡ δὲ τῆς φε-
φομένων ἰδιότης ἔστι διαφόρους τὸ ὑγρὸν μετα-
βάλλει ποιότητος. τὸ γὰρ αὐτὸ πικραίνεται μὲν
ἐν τῇ ἀφίνθῳ, ἔστι φθοροποιὸν δὲ χυμὸν ἐν τῷ κω-
νείῳ μεθίσταται, καὶ ἄλλο ἐν ἄλλῳ γίνεται, ἐν
κρόκῳ, ἐν βαλσαμῳ, ἐν μήκωνι. τῷ μὲν γὰρ ἐκ-
θέρμηνεται, τῷ δὲ κατὰ φύσιν, τῷ δὲ μέ-
σῃν ἔχει ποιότητα. καὶ ἐν δάφνῃ, καὶ ἐν χί-
νῳ, καὶ τοῖς ῥιούτοις ὅπνῳ ὅσιν, ἐν συκῇ δὲ
καὶ ὀχρῇ κατεγλυκανθή, καὶ ὀχρῇ τῆς ἀμπε-
λου βόρῳ, καὶ οἶνος ἐγλήσῃ, καὶ ὁ τῆς μύλου
χυλὸς, καὶ τὸ τῆς ῥόδου δρύϊνμα, καὶ τὸ τῆς κείνου
λαμπρόν, καὶ τὸ κυανίζον τῆς ἰου, καὶ τὸ πορφυ-

[illegible]

χὼν γίνεσιν λεπτοτριεῖται τοῖς κατὰ λήλοις
 ἀτμοῖς. ἡ μὲν οὖν σχολίων προάγοιτο πόρων, οὐ
 λοτόρασ τε, καὶ κατηγυλωμένας τὰς τε-
 χας ἐκφύουσα, ἡ δὲ δὴ οὐθείας ἡ τῇ τειχο-
 ριστῶν ἀτμῶν γίνετο πρόσδος, τεταμένας τε
 καὶ οὐθείας προάγουσα. ἀλλὰ πρὸς τῇ προ-
 κειμένων ὁ λόγος ἡμῖν ἀποπεπλανήται, τοῖς
 ὁρῶν ἐμβαθυῶν τῆς φύσεως, καὶ ὑπογρά-
 φῃ ἐπιχειρῶν, ὅπως ἡμῖν, καὶ ὅς ὁποίων συ-
 νέστηκε τὰ κατὰ φύσιν, τὰ τε πρὸς ἡμῶν, καὶ
 τὰ πρὸς ἡμῶν, καὶ εἰς μετὰ τούτων ἐτόρον
 κατὰ τὴν πρώτην διαίρεσιν ἐνόησαν. ἡ γὰρ
 προκείμενον ἡμῶν, δεῖξαι τὴν σωματοεικὴν τῆς
 συστάσεως ἡμῶν αἰτίαν, μήτε ἀσώματον εἶναι
 ψυχὴν, μήτε ἀψυχὸν σῶμα, ἀλλ' ὅς ἐμφύχων
 τε καὶ ζώντων σωμάτων ζῶν καὶ ἐμφύχων πα-
 ρὰ τὴν πρώτην ἀποχυνάσσει ζῶν, ἐκδεξαμέ-
 νῳ τε τὴν ἀνθρωπίνῳ φύσιν, κατὰ τὴν ἵνα ἐρο-
 φὸν ταῖς οἰκείαις διωάμεσιν αὐτῷ ἡθύνῃται
 αἰετῶν, τὴν δὲ ἐρέφεται κατ' ἀμφοτέρω, καὶ κα-
 τὰ λήλως ἐν ἑατέρω μέρει, τὴν αὖξιν ἐπίδη-
 λον ἔχειν. οὐ γὰρ μὲν γὰρ οὐκ τῆς τεχνικῆς ταύ-
 τῆς, καὶ ἐπιστημονικῆς οὐκ ἀλάσεως τὴν συμπε-
 πλεγμένῳ αὐτῇ τῆς ψυχῆς ἐνδείκνυται δύ-
 ναμιν, ἀμφοτέρω μὲν κατὰ τὴν πρώτην ἐκ-
 φαινομένην, κατὰ δευτέραν δὲ τῇ τῷ ὁργάνου τελεώσει

25 Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
 τε καὶ διανοίας χεῖρ ἐν αὐτῇ μὴ χωρήσασα .
 οὐδ' ὅτ' φαμέν, πῶς μὲν ἀληθὴ καὶ τελείαν ψυ-
 χὴ πῶς ἀνθρωπίνῳ εἶναι, οὐδ' πάσης εὐδ-
 γείας γνωρίζομεν. ἢ δὲ ἡ ἄλλο μετέχει ζωῆς,
 εὐκαταχρήσει τινὶ σωηθείας ἐμφυχον λέγο-
 μεν, ὅτι μὴ τελεία ἐν τούτοις ἐστὶν ἡ ψυχὴ, ἀλ-
 λά τινα μόρῃ ψυχικῆς εὐδ' γείας, ἢ καὶ ἐν τῷ
 ἀνθρώπῳ κατὰ τὴν μυστικὴν τῶ μωυσοῦς ἀν-
 θρωπογονίαν ἐπιγενήσας οὐδ' πῶς πρὸς τὸ ἐμ-
 παθὲς οἰκειότητά μεμαθήκαμεν. οὐδ' ὅτ' συμ-
 βουλεύων ὁ παῦλος τοῖς ἀκούειν αὐτῶν βουλο-
 μένοις τῆς τελειότητος ἔχειν, καὶ τὸν ἑρῶν,
 ὅπως αὐτῶν ἀπορροαζομένου τύχοιεν, ὑποτίθε-
 ται, λέγων, ἀπεκλύσασθαι δεῖν τὸν παλαιὸν ἀν-
 θρώπον, καὶ ἐκδύσασθαι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινού-
 μενον κατ' εἰκόνα τῶ κτίσαντος. ἀλλ' ἐπανε-
 λθωμεν πάντες ἐπὶ τὴν θεοφθὴ χεῖρ ἐ-
 κείνῃ, ἐν ἣ ἐκτίσεν τὸ κατ' ἀρχαίς
 τὸν ἀνθρώπον ὁ θεὸς, ἢ πᾶν, ὅ-
 τι ἐποίησεν ἀνθρώ-
 πον κατ' εἰκόνα
 καὶ ὁμοίω-
 σιν
 ἡμετέραν .
 ὧς ἡ δόξα καὶ τὸ κρά-
 τος ἡς τοῦ αἰῶνος τῶ αἰῶνων, ἀμήν.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t.

A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ. Omnes qua-
terniones, præter t duernionem.

VENETIIS, IN AEDIBVS HAERE
DVM ALDI, ET ANDREAE
ASVLANI SOCERI,

M. D. XXXVI.

τὰ κεφάλαια τῷ παρόντι βιβλίου.

- Τ οὔ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου νύσσης κεφάλαιον πρῶτον, ἐν ᾧ τις δεῖ μὲν καὶ πρὸς τὴν φύσιν φυσιολογία, καὶ τις ἀβροτοδρά διήγησις πρὸς τῇ προγεγονότων τῆς τῷ ἀνθρώπου γενέσεως. carta. 4
- Δ ιατὶ μετὰ τὴν κτίσιν τελευταῖος ὁ ἀνθρώπος. 6
- Ο ἵτις πρῶτον πάσης τῆς φαινομένης κτίσεως ἢ τῷ ἀνθρώπου φύσις. 7
- Ο ἵτις δὲ πάντων ἐπισημαίνει τὴν ἀρχικὴν ὕψους οἴαν ἢ τῷ ἀνθρώπου κατασκευή. 8
- Ο ἵτις ὁμοίωμα τῆς θείας βασιλείας ὁ ἀνὴρ. 9
- Ξ ἑτάσις τῆς τῷ νοῦ πρὸς τὴν φύσιν συγγενείας, ἐν ᾧ καὶ ἐκ παρόδου τῇ τῷ ἀνομοίων διελέγχεται δόγμα. 10
- Δ ιατὶ γυμνὸς τῷ ἐκ φύσεως ὁπλῶν τε καὶ πρὸς καλυμμάτων ὁ ἀνθρώπος. 11
- Δ ιατὶ ὁρθιον τῷ ἀνθρώπου τὸ χῆμα, καὶ ὅτι δὲ τὸν λόγον αἱ χεῖρες, ἐν ᾧ τις καὶ πρὸς διαφορὰς ψυχῶν φιλοσοφία. 12
- Ο ἵτις ὁργανικὴν κατασκευάσθαι τῷ ἀνθρώπου τὸ χῆμα πρὸς τὴν λόγον χρεῖαν. 16
- Ο ἵτις δὲ τῷ αἰσθητικῶν ὁνοῦς ἐνδργεῖ. 17
- Ο ἵτις ἀδεώγητος ἢ τῷ ἀνθρώπου φύσις. 19

- Ε'** ξέτα σις, ἐν τίνι ᾧ ἡγεμονικὸν νομισέον, ἐν ᾧ, καὶ
 ποδὲ δεικνύων, καὶ ποδὲ γέλωτος φυσιολογία,
 καὶ θεώρημά τι φυσικὸν ποδὲ τῆς κατὰ πλὴν ὕ-
 λην, καὶ πλὴν φύσιν, καὶ ἄννοαὶ κοινωνίασ'. 20
- Γ'** δρι ὕπνου καὶ χάσματος, καὶ ὀνείρων αἰτιολογία. 25
- Ο'** ἡ οὐκ ἐν μόρῃ τῶ σώματος ὁ νοῦς, ἐν ᾧ, καὶ διὰ
 κείσιν τῇ τε σωματικῶν καὶ ψυχικῶν κινή-
 ματων. 30
- Ο'** ἡ κυρίως ψυχὴ, ἡ λογικὴ καὶ ἐστὶ, καὶ λέγειται,
 αἱ δ' ἄλλαι ὁμονύμως κατὰ νομᾶζονται. ἐν ᾧ, καὶ
 ᾧ, ὅτι παντὶ τῶ σώματος διήκειν πλὴν τῶ νοῦ ὀν-
 ναμιν, κατὰ μὲν ὅπως ἐκείνου μόρους προσαπτο-
 μένην. 31
- Θ'** ἐωρεῖα τῶ θεοῦ ῥητοῦ ἡ πάντος, καὶ ἡ σωμῶν ἀνθρώ-
 ων κατ' ἐκείνου καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέρων, ἐν ᾧ ὁ ζε-
 τάζεται, τίς ὁ τῆς ἐκείνου λόγος, καὶ ἡ ὁμοιού-
 ται τῷ μακροτέρῳ καὶ ἀπαθεί, ὅτι ἐμπαθεῖς
 καὶ ἐπίκηρον. καὶ πῶς ἐν τῇ ἐκείνῃ ᾧ ἄρρεν καὶ
 ᾧ θήλυ, ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τούτῳ οὐκ ὄν-
 των. 33
- Ι'** ἡ χρὴ λέγειν πρὸς αὐτὸν ἐπαποροῦντας, ἡ μὲν
 πλὴν ἀμφοτέρων ἡ παιδοποιῖα, πῶς αὐτὸν ἐγλύοντο
 αἱ ψυχαί, ἡ ἀναμφοτέρητοι διέμεναν οἱ δὲ ἀρχῆς
 ἀνθρώπων. 37
- Ο'** τί τὰ ἄλογα ἐν ἡμῶν παύσῃ, ἐκ τῆς πρὸς πλὴν
 ἄλογον φύσιν συγγενείας τὰς ἀφαιρέσεις ἐχει. 40

Γ ρὸς τοὺς λέγοντας, πάλιν ἐν βρώσει, καὶ ἐν πό-
σει εἶναι τῇ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν πλὴν ἀπόλαυ-
σιν, οὐκ ἔστι ἀρχὴς ἐν τῷ παραδείσῳ γεγρα-
φθαι, οὐκ τούτων ἦν ἀνθρώπων ζῆν. 42

Τ ἰς ἢ ἐν τῷ παραδείσῳ ζῶν, καὶ τί ἔστι ἀπηγορευμέ-
νον ξύλον. 43

Ο' τί ἡ ἀνάστασις οὐ τοσοῦτον ἐκ τῆς κηρύγματος τῆς
γραμμικοῦ, ὅσον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνάγκης τῇ πρᾶ-
γματικῶν ἀκολουθῶς ἐλπίζεται. 45

Γ ρὸς τοὺς λέγοντας, ἡ καλὸν τι καὶ ἀγαθὸν ἡ ἀνά-
στασις, τί οὐκ ἦδη γέγονεν, ἀλλὰ χρόνον τισὶ πε-
ριόδοις ἐλπίζεται; 46

Ο' ὅτι πλὴν ἀρχῇ τῆς τῆς κόσμου συστάσεως ὁμο-
λογῶν, ἀναγκάτως καὶ πρὸς τοῦ τέλους σω-
θῆσεται. 50

Α' ντίρρησις πρὸς τοὺς λέγοντας σωαίδιον εἶναι
τῷ θεῷ πλὴν ὑλίου, ὡς αὐτοὶ, καὶ τῇ ἐξωθεν,
πρὸς αὐτὴν πιστεύουσι τῇ γραφῇ πρὸς ἀνάστα-
σεως διδασκούμεν. 51

Γ ὡς αὐτοὶ, καὶ τῇ ἐξωθεν, πρὸς αὐτὴν πιστεύουσι
τῇ γραφῇ πρὸς τὴν ἀνάστασεως διδασκούμεν. 53

Ο' ὅτι οὐκ ἐξω τῆς φωνῆς ἡ ἀνάστασις. 58

Ο' ὅτι διωκτὸν ὅστις ἐστὶ τὰ τῆς παντὸς φοιχία τῆς ἀν-
θρώπου σώματος ἀναλυθέντος, πάλιν ἐκ τῆς κοι-
νοῦ ἐκείνου ἔστι δὲ ἰδιον ἀποσωθῆναι. 59

Γ ρὸς δὲ λέγοντας προῦφασάναι τὰς ψυχὰς τῶν
 σωμάτων, ἢ ἂν ἔμπαλιν, πρὸ τῆς ψυχῆς ὄντας
 πλάσσειν τὰ σώματα. εἰ δὲ τις καὶ ἀνατροπὴ
 τῶν κατὰ τὰς μετεμψυχώσεις μυθοποιῖας. 61
Κ ατασθῆναι τὸ, μίαν καὶ πῶς αὐτῶν ψυχῆν τε καὶ
 σώματι πῶς αἰτίαν τῆς ὑπάρξεως εἶναι. 64
Θ εωρεῖται ἰατρικῶς τὸ πᾶν τῆς τῶ σώματος
 ἡμῶν κατὰ σκλῆρας δι' ὀλίγων. 67

005266 356

Λυγὲς ἦ
ῥῶν ὁ γὰρ
ἀναπονή
τοῖς 61
ῥῶν καὶ
64
ῥῶν
67

